STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02894

SHTARKER FUN AYZEN

M. M. Dolitzky

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שטארקער פון איזען

אַ ראָמאַן פון אידישען לעבען

פון

מ. מ. דאליצקי

ערשטער באנד

צווייטע אויפלאגע

HEBREW PUBLISHING COMPANY
50-52 Eldridge Street, New York
1920

שטארקער פון אייזען

אָדער

דער געקרוינטער באנדיט

1טעם קאפיטעל.

דער שלאַנג אין בוזים.

א קיהלע רענענדע זומער־נאכט אם ענדע יולי אין יאהר ....18, האט שווארץ בעשאטענד דיא גרויסע שטאדט מאָסקווא. דער טהורעם־זייגער אין סאקאָלניקער אוטשאסטאָק, האט מיט א דומפּען מעלאנכאָלישען טאָן געקלונגען צוועלף מאָל דיא גאנצע סאקאָלניקער נעגענד, וועלכע דיענט אלס דער בעסטער שפּאציר־פּארק פאר דיא מאָסקווער איינוואוינער, איז רוהיג און שטיל. דער רעגען, וועלכער האט גענען אבענד נאך א שטארקען נאָרד־ווינד אויסגעבראכען, האט פּערטריעבען אלע שפּאצירענדע צוריק אין שטאָדט אריין, אויך דיא סאקאָלניקער איינוואוינער, וועלכע שפּאצירען געוועהנליך יעדען אבענד ביז שפּעט אין דער נאכט, און אמאָל ביז ליכטיגען טאג, האבען ביי דיעזען שלעכטען וועטער עמפּפאנגען גאנץ פריה דיא נאכט און יעצט שלאָפען זיי שוין אין זייערע דאטשעס, פון וועלכע עס איז זעלטען צוזעהן א ליכט־שטראהל אדער צו הערען א מענשען־שטימע.

אין יענער פינסטערער נאכט, נאָך צוועלף אוהר, זיינען צוויי הויכע קרעפּטיגע מענער, פערהילטע אין לאנגע רעגען־מאַנטלען ארויסגעגאנגען פון סאקאָלניקער וואלד און מיט ראשע טריט האבען זיי ארויפגעטרעטען אויפ'ן ברייטען שאָסע, וואו עס איז געשטאַנען נאר איין פערמאכטער עקיפּאזש און איינגע לייכטע דראָשקעס.

זיי זיינען צוגעגאנגען צום עקיפּאזש און האבען בעדונגען דעם פערשלאָפענעם קוטשער אפּצופיהרען זיי אין מאָסקווא.

— אויף „ווארווארקא", קוטשער! — האבען זיי איהם געזאגט און זיינען גלייך אוועקגעפאהרען.

— איזוואָזטשיק! — האט אויסגעשריען נאך א פערזאָן ארויסגעהענדיג פון א פינסטערע אלעע.

באלד האבען איהם אומגערינגעלט דיא איינגע איזוואָזטשיקעס, האבען זיך אויפ'ן שאָסע געפונען און יעדערער האט איהם מיט זיין נגון ש זיך.

ער האט זיך ארויפגעכאפט אויף א דראָשקע און האט געהייסען דעם איז־וואָזטשיק פאָהרען וואס שנעלער.

— וואוהין באַרין?

— זאָלסט נאכפאָהרען דעם עקיפּאַזש וועלכער איז נאר וואָס פערשוואונדען! — האט איהם דער פּאסאַזשיר בעפוילען — דוא בעקומסט א גאנצען פּאַפּירעל און „נאַ־וואָדקי״, אָבער פאהר אָן א זייט וועג, אז דיא פּאָהרענדע אין׳ם עקיפּאַזש זאָלען גאָר ניט בעמערקען!....

— סלושאַיו׳ס באַרין!

און דיא דראָשקע איז באלד אוועקגעפלויגען.

ביידע פּאסאַזשירען אין פערמאכטען עקיפּאַזש זיינען געזעסען א היבשע ווײַלע שטארק פערטראכט. ענדליך, האט זיך איינער פון זיי וויא פון א טיעפען שלאָף ערוואכט און האט פּלוצלינג א מאך געטהאן מיט דער האנד.

— אָבוואהל דיא זאך איז שוין אָפּגערעדט — האט ער צו זיין קאמעראד שטיל געזאגט — דאך שאדעט ניט, אז מיר זאלען אין דיעזער האלבע שטונדע רייזע אבערמאלס זיך בעראטהען וועגען דעם אונגליקליכען ז א כ א ר י נ ע ן, דוא ווייסט דאך, מארטין, אין וואס פאר א געפאהר ער שטעהט....

- קיין בעסערער ראטה איז גאר ניטא! — האט איהם מארטין געענטפערט — צו זיך אין דאטשע קען איך איהם ניט נעהמען, דוא קענסט עס אויך ניט טהאן, היינט וואו דען זאלען מיר איהם דערווייל אהינטהאן? ז י א זארגט זיך אפילו וועגען איהם זעהר, אָבער וואהרשיינליך האט זיא נאך קיין פּלאַץ פאר איהם געפונען, און מיר מוזען דאך איהם באלד רעטען!

— איך צווייפעל אבער — האט איהם אסטראָוו ערוויעדערט — צו איז דיא אידישע „זאראדיע״ פאר איהם א גוטע בעהעלטניס? דארט בעפאלט דאך דיא פּאָליציי פאסט יעדע נאכט אויף דיא אידישע הייזער.

— ער וועט דאך אבער דארט לאנג ניט פערבלייבען — האט איהם מארטין געענטפערט — און יענע אידישע פאמיליע וואוהין איך וויל איהם אוועקפיהרען איז זעהר אן עהרליכע, זיא וועט האבען מיט איהם מיטלייד און וועט איהם שיצען פון אונגליק. איך האב מיך היינט אין אבענד געזעהן מיט ג א ָ ל ד ב ו י מ ע ן און זיך פאָרגעשטעלט מיט׳ן נאָמען מארטינאָוו, איך האב איהם דערצעהלט, אז איך בין גוט בעקאנט געוועזען מיט זיינע ביידע אונגליקליכע קינדער, וועלכע דיא רוסישע טיראַניי האט היינטיגען יאהר פון איהם אוועקגערויבט און פערשיקט נאך סיביר, און גאָלדבוים האט מיט פרייד איינגעוויליגט צו געבען ז א כ א ר י נ ע ן שוץ אין זיין הויז.

— מיין ראטה איז אבער — האט אסטראוו זיך אפּגערופען — אז בעפאר מיר קריגען נאך ארויס זאכארינען פון זיין שרעקליכע בעהעלטניס־לאָך, זאָלסט דוא זיך נאך אמאָל זעהען מיט גאלדבוימען.

— איך דיינק אז דאס איז ניט נייטהיג, איך ווייס, אז גאָלדבוים ווארט שוין אוף צו עמפּפאנגען דעם אונגליקליכען אין זיין הויז און אז מיר וועלען איהם

אהין ברייננען וועלען מיר געפינען אלע טהירען פון גאָלדבוימס וואוינונג פאר אונז אָפען.

— אָבער דוא ווייסט דאך, — האט אסטראוו ווייטער גערעדט — אז „זאראַדיע" איז אימער בעדעקט מיט פאָליציי־הינד און מיט דוואָרניקעס און אזוי וויא מיר זיינען מיט דיעזען קוואַרטאַל זעהר ווענינ בעקאנט, דאהער איז ראטהזאם, אז מיר זאלען יעצט בעזוכען גאָלדבוימען און איהם מיטנעהמען אין „קרעמל", און באלד וויא מיר וועלען דעם אונגליקליכען פון „קאַנאַן" ארויסקריגען, זאלען מיר איהם גאלדבוימען איבערגעבען. ער וועט שוין בעסער וויסען וויא אין זיין קוואַרטאַל צו זיין פאָרזיכטיג....

— דוא האסט, אסטראוו, רעכט! — האט איהם מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געענטפערט — מיר וועלען טאקי אזוי טהאן, און באלד וויא מיר קומען אויף „וואַרוואַרקא", לאזען מיר זיך הערונטער צו גאלדבוימען אין „זאַראַדיע"....

ביידע קאַמעראדען האבען זיך ווידער פערטראכט און האבען א היבשע ווילע איינער צום צווייטען ניט גערעדט; פלוצלינג האבען זיי ביידע אינסטיקטיוו א ציטער געטהאן, פונקט וויא אן עלעקטרישער פונק וואלט זיי ביידען דורכגעדרונגען.

— דאס איז שרעקליך! דאס איז שוידערהאפט! — האט מארטין העכסט אויפגערעגט געזאגט — א מענש זאל ליעגען איבער דרייסיג שטונדען אין א קאַנאַן! ווער וויים צו מיר וועלען איהם שוין געפינען א לעבעדיגען?....

— און דאס איז נאך שרעקליכער — האט אסטראוו זיפצענד ערוויעדערט — אז דער ניעדערטרעכטיגער לומפ, דער געמיינער שורקע אלעקסייעוו איז פערבליבען לעבען און ביידע זאכארינס קוילען האבען זאגאר זיין מאנטעל ניט בעריהרט!

— היינט אבער מוז ער קראפירען וויא א הונד! — האט מארטין מיט אויפרעגונג געזאגט — איך גלויב, אז זיי וועלען איהם דארט דערטאפען.... מען מעג זיך שוין אויף זיי פערלאָזען!

— מיר שרעקט זיך עפּעס דאס הארץ! — האט אסטראוו פלוצלינג איהם געזאגט — דוא ווייסט דאך אז איך בין ניט קיין פייגלינג, אָבער דאך פיהל איך עפּעס א געהיימע שרעק.

מארטין האט וויא אונווילענד ארויסגעשטעקט זיין קאפּ דורך דעם האלב־אָפענעם פענסטער און האט דערזעהן פאהרענדיג א דראשקע אן דער זייט נאס, וועלכע האט געפיהרט א שלאפענדען, צונויפגעקאָרטשעטען פאסאזשיר.

— וואו האלטען מיר שוין? — האט אסטראוו געפרעגט.

— ביי דעם טהויער פון וואַרוואַרקע.

— הייס דעם קוטשער זיך אוועקשטעלען! — האט איהם אסטראָוו געזאגט.

— זאל ער שוין דערפאהרען ביז דער וואנט פון זאראדיע.

— נייע פריינד, איך פיהל מיך עפּעס אונוואהל.... מיר ווילט זיך עפּעס פרישעם לופט.

— מיר איז אויך עפּעס ניט אם בעסטען — האט מארטין איהם געענטפערט. איך פיהל עפּעס אן אויפרעגונג....

— שטעה! — האט אסטראוו פון'ם פענסטער צום קוטשער א געשריי געטהאן.

דער עקיפאזש האט זיך ריכטיג ביי דעם טהויער פון ווארוואַרקא אפּ־געשטעלט.

ביידע קאמעראדען זיינען פון איהם ארויסגעגאנגען, זיי האבען אבגעצאהלט דעם קוטשער און זיינען ארויף אויפ'ן לינקען טראָטואַר פון ווארוואַרקע, וועלכער פיהרט צו זאראדיע.

דער הינטערשטער איזוואָזשציק, וועלכער האט געפיהרט דעם שלאָפענדען פאסאזשיר, האט א שמיץ געטהאן זיין פערד און האט ביידע קאמעראדען איבער־געיאָגט.

פאר'ן שיין פון'ם לאנטערנע האבען זיי געזעהן, אז דער פאסאזשיר איז אן אלטער מאן מיט א לאנגען גרויען באָרד און פאות.

— עיי, בארין! — האט דער איזוואָזשציק זיך אוועקשטעלענד ביי זאראדיע וואנט צום פאסאזשיר געשריען — אט איז „ווארוואַרקא“!

דער פאסאזשיר האט זיך ערוואכט און האט אויסגעריבען דיא אויגען.

— ווארוואַרקא? — האט ער פערשלעפערט געפרעגט — גוט, איך געה הערונטער.

ער איז לאנגזאם פון דראָשקע אראָפּגעקראָכען, ער האט אפּגעצאָהלט דעם איזוואָזשציק און איז צו דיא ביידע קאמעראדען צוגעגאנגען.

— ווייסט איהר ניט מיינע הערען — האט ער זיי אויף אידיש געפרעגט — וואו איך קען דא ערגעץ געפינען א נאכטלעגער?

— מיר פערשטעהן אייך ניט — האט איהם מארטין געענטפערט געהענדיג מיט אסטראוו'ן זיין וועג ווייטער.

דער אלטער איד האט זיי דיא זעלבע זאך איבערגעפרעגט אין צובראָכענעם רוסיש.

— דא אויף ווארוואַרקא, זיינען פיעלע גאסט־הייזער — האט איהם מארטין געענטפערט — געהט אביסעל ווייטער, וועט איהר זיי לייכט אויסגעפינען.

— אָ, פריינד, איך דאנקע! — האט איהם דער אלטער איד ערוויעדערט — אבער ווייסט איהר ניט צו וועט מען מיך דארט אריינלאָזען אויף נאכט־לעגער?

— ווארום דען ניט? פאר געלד בעקומט מען אלעס.

— אָבער איך קען קיין לאָזשי זאגאר פאר געלד ניט בעקומען! — האט דער אלטער ביטערליך געענטפערט.

— איך פערשטעה אייך ניט אונבעקאנטער, — האט איהם מארטין ער־וויעדערט.

— גאָר איינפאך, ווייל איך בין א איד! — האט דער אלטער מיט א וויינענ־דע שטימע געענטפערט — שוין אכט שטונדען וויא איך בין געקומען צופאהרען מיט סמאָלענסקער באהן פון בריסק, זייט דאן טרייב איך מיך ארום איבער מאסקווא צופוס און אויף דראָשקעס און אין קיין האטעל וויל מען מיך ניט אויפ־נעהמען, זיי זאגען, אז איך האב ניט דאס רעכט זאגאר איין נאכט אין מאסקווא

איבערצונעכטיגען.... דער רעגען האט מיך שוין אזוי דורכגענעצט, אז איך פיהל מיך גאנץ ערקעלטערט.... אַ, ליעבע מענשען, האט מיטלייד מיט אן עלענדען!....

ביים ענדיגען דיא לעצטע ווערטער האט זיך דער אלטער מאן צוכליפעט וויא א קליין קינד.

— קומט מיט אונז! — האבען איהםביידע פריינדע געפיהלפאָל געזאגט — מיר וועלען אייך שוין בעזארגען א נאכט=לעגער.

— איהר קויפט אייך עולם הבא! — האט זיי דער אלטער ערגרייפענד דיא הענד נעזאגט — איך וועל אייך דיעזען וואהלטהאט ניעמאלס פערגעסען, איהר רעטעט מיך איינפאך פון טוידט.

און מיט א פאָר מינוט שפעטער, האבען זיך אלע דריי מענער אראָפגעלאָזען בארג אראָפ אין דעם אידישען יאמער=טהאל — זאראדיע....

2טעם קאפיטעל.

דיא געהיימע שיסער.

פון דער פרעהליכער פיליפאוו׳ס קאפע־הויז אויף טווערסקאיא איליצא, זיינען יענע נאכט אום איינס אוהר ארויסגעגאנגען צוויי יונגע רייך=געקליידעטע מענשען. זיי זיינען איינער נאך דעם צווייטען לאנגזאם געגאנגען אויפ׳ן טראָטואַר, וואס פיהרט צו טווערסקאָי בולוואר; אויפ׳ן גאס ביי דעם געגענזייטיגען טראטואר, איז זיי נאכגעפאהרען א קיביטקע מיט גומענע רעדער, געשפאנט צו א שטארקען שמאָלפיסיגען פערד. זיי זיינען ארויפגעגאנגען אויפ׳ן בולוואר און אריין אין א זייטיגע שמאָלע אלעע, דארט זיינען זיי זיך צוזאמענגעקומען און אפגעהענדיג א היבשע שטרעקע, האבען זיי זיך אוועקגעזעצט אויף א באנק געגען דעם אָבער-פאליצמייסטערס הויז.

— היינט מוז דער לומפ וויא א הונד קראפירען! — האט איינער גאנץ שטיל געזאגט צום צווייטען — איך גלויב אז דער באל וועט זיך באלד ענדיגען.

— וויא איך זעה — האט זיין קאמעראד איהם ערווידערט אנווייזענד מיט׳ן האנד אויף דיא פיעלע עקיפאזשען, וועלכע רינגלען אום דעם אָבער=פאליצמייסטערס העל=בעלויכטענע הויז — וויא איך זעה וועט דער שורקע צוליעב דעם רעגען=וועטער צוריקפאהרען אין א פערמאכטען עקיפאזש.

— דאמאלס וועלען מיר אנשטאט א מעסער נעבראויכען א רעוואָלווער! — האט איהם דער ערשטער געזאגט.

— ביי נאכט אבער — האט זיין קאמעראד געענטפערט — איז א רעוואָלווער פיר אונז גענוג געפעהרליך....

— דער הונד אבער מוז היינט קראפירען!

— מיין ראָטה איז, אז מיר זאָלען איהם נאכפאהרען ביז זיין הויז, און ביי זיין ארויסגעהן פונ׳ם עקיפאזש, זאלען מיר אויף איהם געבראויכען דעם שטומען געווער. וואס זאגסט דוא, אנדריאַנאָוו?

— דוא האסט רעכט קאָלצאָוו — האט איהם אנדריאנאָוו נאך א קליינעם

נאכדענקען געזאגט — אבער זעה נור ווער געהט עס דארט אין דער אלעע?

— דאס איז געווים אונזער איסטאָמין, וועלכער איז בעשטימט אומצוגעהן דיזע נאכט קרעמעל און גוט אכטונג געבען ארום קאנאן ביז זאבארין וועט פון איהם בעפרייט ווערען. איך האב מיט איהם אפגעמאכט, אז ער זאל דא זיין אום איינס אוהר. קום, לאָמיר איהם געהן ענטקעגען.

ביידע קאמעראדען האבען זיך אויפגעהויבען און זיינען אפגעגאנגען א קליינע שטרעקע אין דער פינסטערער אלעע, וואו זיי האבען זיך געטראָפען מיט א הויכען שלאנקען מענשען.

— גוטען אבענד, ברידער — האט ער זיי שטיל געזאגט — זאבארין לעבט....

— דאס איז נאך וועניג — האט אנדריאנאָוו געענטפערט — צו איז ער געזונד און קען זיך נאך בעוועגען?

— שוין דיא צווייטע נאכט — האט דער הויכער פערזאָן געענטפערט — וויא איך האב איהם לייכטע שפייזע אין קאנאן אריינגעוואָרפען. יעצט אין דער רעגנע־דער פינסטערער נאכט וואָלט זעהר לייכט געוועזען פון זיין בעהעלטעניש־לאָך איהם ארויסצוקריגען. אין קרעמעל איז ניט צו זעהן א פוס פון א מענשען, ליידער אבער זיינען נאך זיינע רעטער ניט געקומען.

— מיר קענען זיך אויף זיי פערלאָזען! — האט אנדריאנאוו איהם געענט־פערט — מארטין מיט אסטראווין וועלען איהם געווים היינט רעטען, אבער מיר מו־זען יעצט טהאָן אונזערס.... דער שורקע טאָר ניט זעהן דעם ערשטען זאָננע־שטראהל פון היינטיגען פריהמאָרגען.

— און איך געה צוריק נאך קרעמעל — האָט זיי דער הויכער פערזאָן שטיל געזאגט:

— פריהער זאלסט דוא גוט אומקוקען דעם בולוואר — האט איהם אנ־דריאנאָוו שטיל געזאגט — אדיע ברודער, מיר געהען צוריק וואו מען דאַרף.

איסטאָמין איז מיט ראשע טריט אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — — —

מאָסקווער אָבער־פּאָליצמייסטער קאָזלאָוו פייערט זיין פּיער און פּערציג־יעהריגען געבורטס־טאָג. זיין גרויסע וואוינונג איז העל בעלויכטען און הויכגעשטעלטע געסט זיצען ביי סערווירטע טישלאך, טרינקען שאמפּאניער און פּלוידערען מיט האלב פערגליווערטע צינגער איבער גוטען שנאַפּס און שעהנע מיידלאך. אין גרויסען זאל שפּיעלט אַן אָרקעסטער מוזיק און דיא רוסישע דזשענטעל־לייט טאנצען מיט דאמען אין לאנגע שלעפּעס קאצאַפּסקע אריסטאקראטישע טענץ. דער באל, וועל־כער האלט יעצט אם ענדע איז געגאנגען, וויא עס שיינט, זעהר לעבעדיג; מען זעהט אַן דיא שיכור'ע געסט, וועלכע האלטען זיך קוים אויף דיא פיס, אז זיי האבען זיך געפּרעהט מיט זייער אבער־פּאליצמייסטערס געבורטס־טאג און האָבען זיך גוט מיט דיא פּלעשלאך און מיט דיא פלעשער אונטערהאלטען.... דיא טענץ האבען אפּגעפּארבט ביי פּיעלע דאמען דיא געזיכטער און מאנכע פון זיי קוקען יעצט אוים הימליש שעהן און רייצענד. בעזאָנדערס צייכענט זיך אוים מיט איהר שעהנהייט

איינע א גאנץ יונגע דאמעטשקע מיט א ראָזע אריענטאלישעם געזיכט און מיט פורפור-ראָזע פולע ליפען, וועלכע זיצט לעבן א שעהנע פרוי פון איאהר צוויי דריי און פערציג אין א ווינקעל פון'ם גרויסען זאל און פאַכעט איהר אויפגע-פלאמטע רייצענדעס געזיכט מיט א שנעע-ווייסען זיידענעם פאַכער.

— איך בעעהרע מיך פריילין מאלליך אייך צו לאדען צום לעצטען מאזור-טאנץ! — האט צו איהר געזאגט א הויך-געוואקסענע פערזאן פון א יאהר איינינע און פערציג און האט זיך העפליך פערנייגט.

דאס מעדכען האט עפעס וויא א ציטער געטהאן, זעהענדיג פאר זיך דעם מאן, און איהרע ראזע באקען זיינען אין איין מאמענט ערבלאסט געווארען.

— איך דאנק — האט זיא מיט א פערעכטליכע מינע שוואך ארויסגערעדט און האט איהר שווארצהאָריגען קאָפּ אן א זייט פערדרעהט.

— מאָסקוואער גאַלאַנטע זאלסט דוא מיין קינד ניט ענטזאגען — האט איהר דיא פרוי וואס זיצט לעבן איהר געזאגט — מיר אלע רוסישע אונטערטהאנען שטאלצירען מיט זיין הויכע פערזענליכקייט!....

— אבער איך בין מיעד!.... — האט דאס מעדכען מיט א זאַנדערבארען טאָן שוואך ארויסגערעדט און איהר קאָפּ אראפּגעלאזען.

— שעהמט אייך, יונגע פריילין, זא-וואס ארויסצוריידען! — האט איהר אלעקסייעוו מיט א פריינדליכען שמייכעל געזאגט, פונקט וויא ער וואלט דא גאָר ניט פערשטאנען — א יונגעס מעדכען זאל אזוי גיך מיעד ווערען?

דאס מעדכען האט איהם גאר ניט געענטפערט און האט זיך פון איהם אפּ-געקעהרט.

דיא מוטער האט איהר טאכטער געשיינקט א געהיימען קניפּ אין האנד, אז זיא האט אזש פאר וויטאָג א ציטער געטהאן. זיא האט מיט א פערעכטליכע מינע א קוק געטהאן אויף איהר קנייפערין און איז באלד פון איהר מיט אלעקסעיעוו'ן אוועקגעגאנגען און צוגעטראטען צו א יונגען אפיציר.

— פערצייהעט איהר, הערר אלעקסעיעוו — האט דיא פרוי ערבלאסט איהם געזאגט — זיא איז נאך א דומעס קינד!

אלעקסעיעוו האט גאר ניט געענטפערט און איז גלייך פון איהר אוועקגע-גאנגען.

דיא אריענטאלישע נאז פון דער פרוי איז רויט געווארען וויא א קרעבס. זיא האט זיך פון איהר שטעלע אויפגעהויבען און איז צוגעגאנגען צו א מאן פון א יאהר פינף און פערציג מיט אן עכט אידישען געזיכט און האט זיך לעבן איהם אוועקגעזעצט.

— דוא נעהסט מיט א לאנגע נאז! — האָט געזאגט א מאן פון מיטלער אלטער צו אלעקסעיעוו'ן ווערענד ער איז צו איהם צוגעגאנגען — איך האב געזעהן פון ווייטען וויא דיא זשידאוויקא האט אויף דיר גאָר ניט געוואלט א קוקטהאָן. דוא האָסט עס אויך גאנץ ערנסט פערדיענט.

— ווארום? — האט איהם אלעקסעיעוו שטארק אויפגערעגט געפרעגט.

— גאָר איינפאַך. אז מאָסקווער גאָלאָווא, וועלכען דער באַטיושקא צאַר קושט אין שטערען געהט לאדען צום טאַנץ א זשידאווקא, איז ער ווערטה אז זיא זאל איהם ענטזאגען. וויא איך זעה פערשטעהסט דוא ניט דיין ווערדע.

— מיינסט דוא איסטאָמין, אז דאס וועט איהר געשענקט-ווערען?

— אבער דערווייל האָסט דוא א נאָז! — האט איהם איסטאמין גערייצט.

— אלעקסעיעוו פערשווייגט ניט קיינע בעליידיגונג — האט דער גאלאווא גיפטיג געזאגט — זיי זיכער אז איך וועל נאך אמאל פון דער זשידאָווסקער געזינדעל אזא ראבע נעהמען, אז זיי וועלען מיר האבען צו גדיינקען.

— אויב זיי וועלען דיר ביז יענער צייט ניט דערשיסען.

— דענקסט דוא טאקע אז דיא זשידעס האבען מיר פאָרגעסטערן געוואָלט ערמארדען?

— אבי דוא פערשטעהסט.

— נו, נו, איך וועל מיך שוין מיט זיי רעבענען.

— און פארלויפיג לאמיר מאכען א פראָפעראנס! — האט איסטאמין איהם שמייכלענד געזאגט — מיין אלטער גענעראל-גובערנאטאר איז שוין אוועקגעפאהרען

— דא איז אבער דאך קיין פלאץ דערצו?

— נו, לאמיר פאהרען צו דיר נאך הויזע.

— נאך דעם באל.

— אבער ווען זאלען מיר פאר א דריטע האנד לאדען?

— טאָקע איהר פאָטער אליין! — האט אלעקסעיעוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — מאַלליך וועט היינט ביי אונז זיין זשידאָווסקע ברייטע בייטעל אויפעפנען אז עס וועט אזש געהן א רויך.

— דוא האסט כ'לעבען שכל — האט איהם איסטאמין מיט א שמייכעל געזאָגט — זעהסט דוא וויא דיא זשידאווקא זיצט דאָרט מיט איהם און רעדט אין דער שטיל? דאָס דערצעהלט זיא איהם וויא וייער טאכטער האט דעם מאסקווער גאלאווא געמאכט א לאנגע נאז.

אלעקסעיעוו האט גיפטיג א שמייכעל געטהאן.

— מיין ניט אז זיא איז אין גאנצען אונגערעכט — האט ער איהם געזאגט — אבער איך וועל מיך שוין מיט איהר רעבענען. נאך דעם לעצטען מאזור־טאַנץ, אין וועלכען דאס מערכען מאַלליך האט אין אלעקסעיעוו'ס געגענוואָרט געטאנצט מיט'ן יונגען אפיציר, צו וועלכען זיא איז נאך איהר מוטערס קניפ צוגעגאנגען — האבען זיך אלע געסט צונויפגעקליבען אין גרויסען זאל מיטצוזינגען מיט'ן אָרקעסטער דיא רוסישע מחיה'דיגע תפלה „באָזשע צאריא חראני“ און איידער דיא מוזיק האט אנגעהויבען צו שפּיעלען, האט דער בעל-שמחה קאזלאוו זיך אוועקגעשטעלט צווישען פובליקום און אויסגעשריען:

— ווערטהע, הויכגעשטעלטע דאמען און הערען! אונטער מיינע געסט געפינט זיך א געוויסער מאן, וועלכען זיינע פילאנטראָפּישע געפיהלע בעוועגען איהם אייניגע ווערטער פאר דיא ווירדיגע געסט אויסצושפּרעכען.

אלע האבען זיך אוועקגעשטעלט מיט אָפענע מיילער.

עס איז ארויסגעטרעטען פון צווישען דאס פובליקום דער מאן, צו וועלכען דיא פרוי מאלליך איז נאך איהר קניפ אין איהר טאכטערס האנד צוגעגאנגען, און זיך ווענדענדיג צו אלע אנוועזענדע האט ער אין ריינעם רוסיש אבער מיט דעם ליטוועשען אקצענט אויסגעשריען:

— צו עהרען אונזער ווירדיגען הויך־געשטעלטען בעל־שמחה און צו עהרען אונזער האָכגעשטעלטען און טהייערען שטאדט־ווירטה, הערר אלעקסעיעוו און אלע אנוועזענדע היער, שענק איך פינף און צוואנציג טויזענד רובעל, צו בעענדיגען דיא צערקווא, וועלכע בויט זיך צום אנדענקען פון דעם הייליגען וולאדימיר, אויף ניר קאָלסקאיא אוליצא.

— בראוואָ! בראוואָ! עס לעבע דיא הייליגע פראוואָסלאוויע! — האבען געליארמט צעהנדליגע שטימען.

באלד נאך איהם האט ארויסגעטרעטען זיין פרוי, מאדאם מאלליך, און האלטענדיג צוויי פאפירען אין האנד, האט זיא לויט אויסגעשריען:

— און צו עהרען אונזער גנעדיגען גאָט'ס געזאלבטען און זיינע אלע ווירדיגע בעאמטע אין מאסקווא, פון דעם גרויסען שטאדט־גאָלאָווא הערר אלעקסעיעוו, ביז דעם קלענסטען בעאמטען אין דער פאָליציי, שענק איך פופצעהן טויזענד רובעל אויף דיא הייליגע געשיר אין יענער קירכע!

און באלד האָט זיא אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט ביידע פאפירען און האט גע־בעטען אלעקסעיעוו'ן אז ער זאל זיי צונעהמען, ווייל זיא בעפאָלמעכטיגט איהם צו זיין דער קאסיר פון דאס געשענקטע געלד.

— בראוואָ, מאדאם מאלליך! — הוראה אלעקסעיעוו! עס לעבע דיא פראָ־וואָסלאוויע און איהרע הייליגע פאָרשטעהער! — האבען אלע געסט געשריען.

אלעקסעיעוו האט ביידע באנק־טשעקען צוגענומען ניט אויסדריקענד איין דאנקבארען וואָרט צו דיא גרויסע פילאנטראָפען, וועלכע האבען אזא גרויסע סומע געווידמעט צו אזא הייליגען ציעל, וויא צו פערגרעסערען דיא גרויסע צאהל פון מאָסקווער קירכעס....

מען האָט געבעטען גאָט ביי א זיעבען מאל פאר דעם באטיושקא צאר אלכסנדר דעם דריטען, און אלע געסט זיינען זיך ביסלעך־וויז צוגאנגען.

— —

— דוּא זעהסט — האט אנדריאנאָוו געזאָגט צו קאָלצאָוו'ן — דוּא זעהסט אז דער לומפ זעצט זיך ניט אינ'ם עקיפאזש אליין, עס זעצען זיך מיט איהם נאָך צוויי פערזאָנען.

— מיר שיינט, אז איינער פון זיי איז דער אידישער מיליאָנער מאלליך! — האָט איהם קאָלצאָוו געזאָגט — פאר'ן לאנטערנע פונ'ם עקיפאזש האָט זיך מיר זיין געזיכט אפגעשאטענט.

— דאָס איז אונמעגליך — האָט איהם אנדריאנאָוו ערווידערט — איך ווייס אז דער לומפ לאָזט ניט א אידען אויף זיינע אויגען.

— מענליך אז איך האב געמאכט אן אירטהום — האט איהם קאַלצאָוו נעד ענטפערט, אבער וואס וועלען מיר יעצט טהאן?

— לאָמיר וואס אם שנעלסטען זיך אריינזעצען אין אונזער קיביטקע — האט איהם אנדריאַנאָוו גענענטפערט — ווען מיר וועלען זיי נאכפאהרען, וועלען מיר דאן זיך בערעכענען וואס צו טהאן.

זיי זיינען ראש איבערגענאנגען דיא ברייט פון בולוואר און האבען זיך אריינגעזעצט אין דער קיביטקע, וועלכע איז שנעל אוועקגעפלויגען.

— שיסען! — האט אנדריאַנאָוו מיט א בעשלאָסענעם טאָן געזאָגט צו קאַלצאָוו'ן — מיין רעוואָלווער איז א גאנץ שטילער, ער מאַכט ניט קיין גרויסע קולות.

— וויא שטיל דער רעוואָלווער איז, וועט דאָך אין אזא שטילע נאַכט זיך הערען א קנאַק.

— אבער אונזער פערד איז שנעל וויא א בליץ! דער טייפעל אליין קען איהם ניט דעריאגען....

— צו וועט דיר אבער געלינגען טרעפען אין ציעל? דא קען דאך נאר אן אונשולדיגער א קוגעל געניסען.

— אלעקסייעוו'ס חברים זיינען ניט בעסער פון איהם, מיך וועט גאר ניט קימערן אז אנשטאט איין שלאַנג וועל איך טוידטען דריי.

— ניין פריינד, דאס איז געגען דיא גערעכטיגקייט — האט איהם קאַלצאָוו געזאָגט — וויא איך וואָלט וועלען טוידטען דעם אונמענש, דאך וואָלט איך ניט וועלען אז אנדערע זאָגאר אן ערגערער פאר איהם, זאל ליידען זיינע זינדע. ווענמען מען שטימט אָפּ, נור דעם מוז מען טוידטען.

— איך בין אבער א גוטער שיסער! — האט אנדריאַנאָוו ערוויעדערט — זעהסט דוא וויא ער זיצט דאָרט צווישען ביידע מענער.... מיט איין שאָס איז ער פערטיג!

— וויא באלד דוא ביסט איבערציינט אז דיין קוגעל וועט נור בלויז איהם אליין טרעפען, איז ראטהזאם אז דיא זאך זאל באלד געשעהן. דא איז זעהר א ברייטער און שטילער פּלאַץ, עס איז דא וואוהין צו אנטלויפען, אבער זיי פאָרזיכטיג אנדריאַנאָוו!

— נעהם ארויס אויך דיין רעוואָלווער! — האט איהם אנדריאַנאָוו אויפגערעגט געזאָגט — אז מיינער וועט ניט טרעפען זאל דיינער איינינע מאל אפפייערן.

קאַלצאָוו האט פון א זייטען־טאַש ארויסגענומען א קליינעם רעוואָלווער.

— טרייב! האט אנדריאַנאָוו בעפוילען דעם אנטרייבער פון זיין קיביטקע.

דיא קיביטקע איז שנעל וויא א בליץ צוגעפלויגען צום עקיפּאַזש. עס האבען זיך געהערט דריי האסטיגע רעוואָלווער שיסע איינער נאָכ'ן צווייטען און באלד נאך דעם — א ווילדער געשריי און א הערצרייסענדער קרעכצען פון אלעקסייעוו'ס קאַרעטע.

אין גאס איז געוואָרען א שטארקער ליארעם און גערודער, עס האט געהילכט

א געשריי „קאראאול” און פאליצייסקע פייפליך האבען געסווישטשעט פון פערשיעדענע זייטען.

אבער איידער מענשען זיינען זיך צוזאמענגעלאפען, האט זיך אנדריאנאוו׳ס פערד א לאז געטהאן א גאלאפ, און דיא קיביטקע מיט דיא שיסער זיינען פערשוואונדען.

3טעס קאפיטעל.

דיא אונגליקליכע פאמיליע.

אברהם גאלדבוים איז א מאן פון א יאהר ניין און פערציג פופציג, מיט א בראונען און אן ערלעס הערץ. ער וואוינט אין מאסקווא שוין נייצעהן יאהר מיט זיין פאמיליע וואס בעשטעהט ביי אונזער ערצעהלונג, פון א פרוי מיט צוויי ערואקסענע קינדער, א זוהן מיט א טאכטער — אויף דאס רעכט פון א ווילנער עהרענבירגער, וועלכע ער האט בעקומען פון באטיושקא אלכסנדער דעם צווייטען, פאר פיעלע וואהל־טהאטען אין אלגעמיינע ווילנער שטאדט זאכען. ער האט זיך א מאל גערעכענט פון ווילנער שעהנסטע און נאבעלסטע אידען און האט בעזעסען א גרויסען פערמעגען; אבער א זאנדערבארער צופאל האט איהם געבראכט אין מאסקווא, וואו ער איז ביז היינטיגען טאג פערבליבען. מיט צוואנציג יאהר צוריק, האט זיינע א דיענסטמיידעל, ארויסגעפיהרט זיין ערשט געבארענעם זוהן, א קינד פון דריי יאהר, זיך אביסעל דורכשפאצירען. זיא האט איהם אוועקגעזעצט אויף א באנק אין שפאציער גארטען וואו עס איז געזעסען א יונגע, זעהר א רייך־געקליידעטע רוסישע דאמע. דאס קינד איז דער דאמע זעהר געפעהלען, זיא האט ארויסגענומען פון טייסטער איינינע קאפייקען און האט געגעבען דער מיידעל אז זיא זאל געהן פאר׳ן קינד עפעס קויפען א נאשווארג.

— געה טאכטערקע, קויף דעם קליינעם שעהנעם איינגעלע קאנפעקטען — האט דיא דאמע איהר אין רוסישען געזאגט — איך וועל דא דערווייל אויף איהם אבטונג געבען.

דיא מיידעל האט איהר געפאלגט, און ווען זיא איז געקומען צוריק מיט דיא קאנפעקטען האט זיא מעהר ניט געפונען דאס קינד מיט דער דאמע.

אומזיסט האט גאלדבוים אלע מעגליכקייטען אנגעווענדעט דאס קינד צו געפינען, דער איינגעל צוגלייך מיט דער דאמע זיינען וויא אין וואסער אריין.

ער האט דיא זאך געלאזט פובליצירען אין אלע צייטונגען און מיט א יאהר שפעטער האט ער בעקומען א בריעף פון זיינעם א בעקאנטען רוסע אין מאסקווא, אז איהם שיינט דאס ער האט זיין קינד דערקענט נאך זיינע פרעמעטען ביי א רייכע רוסישע פאמיליע אין מאסקווא. גאלדבוים איז באלד אהין אוועקגעפאהרען, עס האט איהם געקאסט פיעל צייט און מיה ביז ער איז צו יענער פאמיליע צוגעקומען, אבער ער האט זיך צו זיין בעדויערען איבערצייגט, אז דאס איז ניט זיין קינד. ער איז דערווייל אין מאסקווא בעקאנט געווארען מיט איינינע קויפלייטע ביי דער בערזע, וועלכע האבען איהם געראטהען דארט צו פערבלייבען. ער האט זיך געעפענט

א קליידער געשעפט, וועלכער איז איהם גוט אוועקגעגאנגען. באלד איז אויך זיין פרוי מיט'ן איינערן איינגעל פון פערלארענעם, געקומען צו איהם אין מאסקווא און פון ראמאלס אן איז ער דארט פערבליעבען.

עס זיינען איהם אין מאסקווא געבארען געווארען נאך א זוהן מיט צוויי טעכטער, וועלכע ער האט געלאזט בילדען אין דיא גימנאזיומס, אבער פון דיא אלע פיער קינדער זיינען איהם מעהר וויא דיא צוויי איינגערע ניט פערבליבען, דיאביידע עלטערע, האט פון איהם דער געקרווינטער באנדיט צוגענומען פאר סיביר....דאס איז געשעהן ריכטיג מיט עלף מאנאטען בעפאר אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אן.

אין דער נאכט ווען מארטין מיט אסטראוון זיינען געפאהרען פון סאקאלניקי אין פערמאכטען עקיפאזש, איז גאלדבוים געזעסען מיט זיין פרוי און ביידע קינדער אין זיין ענגען וואוינונג אויף זאראדיע, און יעדע ווילע האט אן אנדערער פון זיי א קוק געטהאן דורכ'ן גאס־פענסטער געגען וועלכען עס האט געברענט דיא גאס־לאנטערנע.

— ווייסט דוא אברהם — האט איהם זיין ווייב ביטערליך געזאגט — איך וויל ניט ארויסריידען....אבער מיר שרעקט זיך זעהר דאס הארץ.

— שרעק זיך היינט, שרעק זיך מארגען — האט איהר גאלדבוים בעטריבט געענטפערט — מיר טהוען א מענשענפפליכט, א וואהלטהאט, וועלכער יעדער מענש איז מחויב צו טהאן. רעטען א מענשען פון גאלגאן אדער פון קאטערגא ווייל ער האט געוואלט טויטען א שלאנג איז דיא שולדיגקייט פון יעדען עהרליכען מענשען.

— וועה איז צו מיר, וועה איז צו מיינע יאהרען! — האט דיא פרוי ברעכענד דיא הענד געיאמערט — נור אונזערע קינדער האבען ניט געפונען קיין שוץ! נור אויף אונז האט זיך גאטס צארן וויא א העלישער פייער אויסגעגאסען! אה, וואו זייט איהר יעצט מיינע טהייערע ליעבע קינדער? לעבט איהר נאך אדער זייט איהר שוין בעגראבען אונטער דיא סיבירישע פינסטערע ·מינען? א, מיינע עדלע, גוטע קינדער! זייט מען האט אייך פון אונז אוועקגערויבט איז אלעס פון אונז פערשוואונדען, ניטא מעהר קיין קראם, ניטא קיין סחורה און ניטא קיין ברויט אין שטוב!

— א, ליעבע מוטער—האט איהר טאכטער, א יונגע שעהנע מעדכען פון א יאהר זעבצעהן מיט געוויין אויסגעשריען איהר פאלענד אויפ'ן האלז — האב מיטלייד מיט זיך און מיט אונז אלע! הער אויף אויפצורייסען דיא וואונדען, וועלכע זיינען נאך פייכט און קענען זיך גאר ניט אויסהיילען.... איך בין עס ניט אין שטאנד איבערצוטראגען.

א פאר טרעהרען האבען זיך ארויסגעקייקעלט פון גאלדבוים'ס אויגען וועלכע זיינען באלד פערזונקען אין זיין ווייסהארינגען בארד.

— וועה מיר טאכטערקע — האט דיא אונגליקליכע מוטער יאמערנד פארגעזעצט — מיר האבען דאך זאגאר דעם גאסט ניט וואס צו געבען אין מויל אריין! מיר האבען דאך מיט אונזערע פערלארענע קינדער אלעס פערלארען. וויא מיט'ן האנד איז אלעס צוגענומען געווארען. מיר ליידען דאך הונגער!....

— דאס, וועט ליעבע מוטער, לאנג ניט דויערען — האט דיא טאכטער מיט

געווין איהר געזאגט — איך וועל געהן מוטער ארבייטען, איך וועל מיט'ן נאָז דיא ערד אקערען, אבער דערמאן ניט ליעבע מוטער, דיא צרות! מיר פיהלען עס אלע; דער פאפא איז שוין דאדורך גרוי און אלט געוואָרען, און זעה וויא קוקט שוין אויס אונזער טהייערער יעפים — זיא האט אנגעוויזען מיט'ן האנד אויף איהר ברודער — ער איז דאָך שוין מעלאנכאָליש און אויסגעדארט וויא א סקעלעט! וויא וועט ער קרעפטען האבען צו אונטערריכטען זיינע שילער און דערצו נאך א גאנצע טאג לערנען אין גימנאזיום, אז דוא וועסט יעדע ווייל עראינערען דיא שרעקליכע ליידען? אָ, מוטער, לאָמיר זיך בעסער פרעהען מיט דעם וואָהלטהאט וואס מיר טהוען אן אונגליקליכען, וועלבען מיר האבען זיך אונטערנומען צו רעטען פון גרעסטען אונגליק. איך גלויב אז מען וועט איהם באלד אהער ברענגען.

נאלדבוים האט זיין טאָבטער פעסט צוגעדריקט צו זיין ברוסט און א הייסער קוש פון זיינע פייערינע ליפען האט אפגעקלונגען אויף איהר שנעע־ווייסע שטערען.

— מיר דוכט זיך אז מען געהט אויף דיא טרעפ — האט יעפים, וועלבער איז ביז יעצט געזעסען וויא פערטראכט זיך אפגערופען.

נאָלדבוים האט גענומען דיא טיש־לאמפע אין האנד און האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

אין שטוב זיינען אריין צווי הויבע מענער געקליידעט אין לאנגע רעגען־מאנטלען, איינער האט אויסגעזעהן פון א יאהר פינף און דרייסיג און דער צווייטער פון אונגעפעהר זעקס, זיעבען און צוואנציג יעהריגען עלטער.

— גוטען אבענד עדלע מענשען! — האט דער עלטערער צו דער פאמיליע גאלדבוים געזאגט — מיינט ניט אז מיין קאמעראד, וועלבער געהט מיט מיר, איז דער אונגליקליכער זאבארין, איך געה עס יעצט מיט איהם פון קאנאן איהם ארויס־קריגען, נור בעפאָר מיר טהוען דיעזען מענשענפפליכט, ווילען מיר וויסען און זיך איבערציינען צו מיר אונטערוואַרפען אייך ניט אונטער א געפאהר.

— זייט רוהיג עדלער מענש — האט נאלדבוים געפיהלפאָל מארטינען ער־ווידערט — זאראדיע איז וויא דער משונה'דיגער קאנאן א גוטע בעהלטנים לאָך פאר אונגליקליבע. דא וועט איהם דיא פאליציי ניט אזוי גיך אויסגעפינען, וויל דא זיינען פיעלע בעהאלטענע, פאר וועלבע דיא פאליציי נעהמט גוטען געלד און העלפט זיי נאך מעהר צו בעגראבען אום זיי זאלען מעהר געלד בעקומען.

— איז אבער ניט געפעהרליך, — האט איהם אסטראוו געפרעגט — איהם אין דיעזען קווארטאל דורכצופיהרען? מיר זיינען מיט דיעזען קליינעם שטאדט־טהייל גאנץ אונבעקאנט.

— איך קען מיט אייך מיטגעהן — האט איהם נאלדבוים געענטפערט.

— דאס איז פון אייער זייטע הערר גאלדבוים זעהר פיין און ערהאבען, — האט איהם מארטין געזאגט — דערווייל וועט איהר טהאן נאך א וואהלטהאט: מיר האבען זיך געטראפען אויף ווארוואַרקא מיט אייערען א גלויבענסגענאָסע, אן אלטען מאן, וועלבער קען נעבאך ניט געפינען קיין נאכטלעגער צוליעב זיין אידיש־קייט; מיר האבען איהם ביי אייערע טרעפ געלאזט שטעהן, און מיר ווילען אייך

בעטען, פיעלייכט איז מעגליך איהם א לאָזשי צו פערשאפען. ער איז אין גאנצען דורכגענעצט און ציטערט וויא א פיש.

גאָלדבוים האט אנגעטהאן זיין היטעל און איז באלד מיטביידע געסט ארויס־געגאנגען.

4טעס קאפיטעל.

שרעקליכעס.

מאָסקווא איז דאס הארץ פון דעם היילינגען רוסלאנד, און „קרעמעל" איז דער פופיק פון מאָסקווער היילינגטהום. היינט שטעלט אייך לעזער פאָר, וויא הייליג איז קרעמעל! מאסקווא האט נאך מיט הונדערט יאהר צוריק געהאט פערציג מאל פערציג צערקווען, יעדען יאהר ווערט מינעסטענס צוגעבויט צעהן, אלזא האט מאסקווא ביי אונזער ערצעהלונג צוויי טויזענד מיט זעקס הונדערט צערקוועס וועלכע פערהייליגען דער גרויסער קאצאפען־שטאדט און מאכען דעם קרעמעל פון יאהר צו יאהר אלץ היילינגער און היילינגער.

קרעמעל איז דער צווייטער מאסקווער קרעפאָסט (פעסטונג). ער איז געבויט פון צוויי זייטען אויף א הויכען אויפגעשאָטענעם בארג לעבען דעם טייך „מאסקווא־רעקא". גאנץ קרעמעל האט געהיימע אונטעראירדישע קעלערען און מינען, ער ענטהאלט אונגעפעהר דריי רוסישע קוואדראטנע ווערסט און איז געשלאָסען אין א פיערקאנטיגע הויכע און דיקע געמויערטע וואנט, וועלכע שליסט זיך צוזאמען פון איין זייט, מיט דער וואנט פון ערשטען פעסטונג. יעדע וואנט האט צוויי גרויסע טהויערען, וועלכע זיינען אימער אָפען און יעדען איז אין יעדע צייט ערלויבט אריינ־צוגעהן — זאגאר א מענשען פון דער אידישער נאציאָן. דארט געפינט זיך איוואן דעם שרעקליכענס שלאָס, פון וועלכען ער פלעגט א מאל ארויסגעבען די אוקאזען צו הענגען פיער, פינף הונדערט מענשען א טאג, לעבען איהם איז געבויט דער גרויסער שלאָס פון זיינע נאכפאָלגער, ראָמאנאָוו'ס קינדער, וועלכע זיינען פיעל קלינער פאר דעם אלטען פאטריאך „איוואן גראָזני" און זיי מאכען אָפּ פיעלע ערגערע און גרויזאמערע מאָרדטהאטען פאר איהם -- אין דער שטיל, אז א האָהן זאָל ניט א קרעה טהאן....

צווישען ביידע שלעסער געפינט זיך די גרויסע פאלאטע, וואו אלע רוסישע אנטיקען און קאָסטבארקייטען צוזאמען מיט אלע קרוינען פון איהרע הערשער, ליגען אונטער גלעזער צווישען דיאמאנטען בריליאנטען גאלד און זילבער, וועלכע בעטרעפען פיעלע צעהנדליגע מיליאָנען און קיינער האט דערפון קיינע נוצען. נאך די שלעסער שטעהן וויא גיגאנטען (ריעזען) פינף הויכע צערקוועס און קוקען אָן דער גרויסער ווילדער שטאדט מאסקווא פון אלע זייטען, לעבען דער העכסטער צערקאָוו, וועלכע זיא הייסט ביי די רוסען „איוואן קאָלאָקאָל" צוליעב דעם שווערען אבציג טויזענד פודיגען גלאָק וואס היינגט אין איהר און קלינגט מעהר ניט וויא איין מאל אין יאהר, שטעהט אויף דער ערד נאך א פיעל שווערערע און גרעסערע גלאָקע, א קוקטהאנדיג אויף איהר, איז באלד צו דערקענען אז נור די גראָבע רוסען, זיינען

פעהיג אזא גראָבע גלאָקע צו בעשאַפען. דיא אמאָליגע ווילדע מענשען פון „דור הפלגה״ האבען זיך אונטערנומען צו בויען א טהורם, אז דער שפּיץ זאל גרייכען צום הימעל; זיי זיינען אבער געווען אזוי פערגרעבט אז זיי האבען ניט בערעכענט דאס זיי קענען זיך איינשפּאַרען פיעלע ארבייט ווען זיי זאלען דעם טהורם בויען אויף א הויכען באַרג, און זיי האבען גראדע פערקעהרט איהם געבויט אין א טהאָל, און אזוי האבען דיא ווילדע קאַצאַפּעס זיך פערמאָסטען צו בויען א גלאָקע און האבען ניט אויסגערעכענט אז דיא קירכע אין וועלכע זיי ווילען איהר אויפהייגנען איז ניט אין שטאַנד זאָ א שווערע משא איבערצוטראגען, זיי האבען דיא גלאקע אין פער־לויף פון צוויי יאהר אין צערקאָוו אויפגעהאנגען, אבער זיא איז אין א מיטען העלען מיטוואָך מיט דעם גאנצען קופּעל פון קירכע הערונטערגעפלויגען און איז פערזונקען מיט פיעלע קאַצאַפּעס טיעף אין דער ערד. צעהנדליגע יאהרען איז דיא ווילדע גלאָקע געלעגען בעגראבען אין קרעמעלשען באָדען, ביז עס איז ארוים א קייזערלי־כער בעפעהל זיא צוריק פון איהר טיעפען קבר ארויסגראבען. דאס האט וויעדער נעקאָסט פיעל מיה מיט צעהנדליגע טויזענדער רובעל, און היינט שטעהט, נאָט זיי דאנק, דיא גלאָקע אויף א שטיינערנעם פונדאמענט לעבען דער ריזיגער קירכע „איוואַן קאָלאָקאָל״ פון וואַנען זיא איז ארונטערגעפלויגען. דאס שטיקעל מעש, וועלכע האט זיך פון איהר אפּגעבראכען ביי איהר הערונטערפאלען וועגט א שעהנע פּאר טויזענד פּוד; אין דער לאָך, וועלכע האט זיך אן דיא גלאָקע פון דעם אויפ־ברוך אויסגעבילדעט, קען אריינפאָהרען אן עקיפּאַזש געשפּאַנט צו צוויי פּערד, און דער צינגעל, וועלכער שטעהט לעבען איהר, וועגט זיך בסך הכל א קלייניגקייט: צוויי טויזענד גלייכע פּוד און עס איז אויסגערעכענט, אז צוואנציג פערד וואָלטען בע־דארפען איהם בריינגען אין בעוועגונג, אום ער זאל א קלונג טהאָן.

קיין עדלערן און פיינערן בעגריף וועגען א קונסט־ווערק האבען ניט דיא קאַצאַפּעס. א גוטע דינע נאדעל פון רוסישע פּאבריקאַציאָן, איז ניט צו בעקומען אין גאנץ רוסלאנד, א גלעקעל צו א טהורם-זייגער ווערט געבראַכט פון אנדערע לענדער, אבער א גראָבע מגושם׳דיגע גלאָקע זיינען זיי אין שטאַנד צו מאַכען.

דערפאר אבער קענען דיא געצעהלטע אויפגעקלערטע רוסען האבען א שטיקעל טרייסטונג, אז ניט בלויז ז י י ע ר ע עלטערען זיינען א מאל געווען ווילדע מענשען, נור אויך דיא עלטערען פון א פיעל קלינערע נאַציאָן פאר זיי, און דאס זיינען — דיא פראנצויזען. צווישען דיא פיעלע קאנאנען, וועלכע רוסלאנד האט מיט הונדערט יאהר צוריק צוגענומען ביי נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען, ווען ער איז אנט־לאָפען קוים לעבעדיג פון מאסקווא, און זיי שטעהען אויסגעשטעלט אין קרעמעל, טאקע ניט ווייט פון דער ווילדער גלאָקע, אלס אן עוויגער אנדענקען פון דיא מאסקוער פערציג גראדיגע פרעסט, וועלכע האבען גערעטעט רוסלאנד, שטעהט א גרויסער קאנאָן, וועלכער איז פערהעלטניסמעסיג ניט וועניגער ווילדער פון דיא רוסישע גלאקע. דער קאנאָן האט א מיילכעל אין וועלכען אייניגע מענשען, ניט פון סליינעם וואוקס, קענען אין איהם אריינקריכען און ווערען אין זיין קעל פערשלונגען, וויא אין א בויך פון א בעיאהרטען וואלפיש; דיעזער קאנאָן וועגט **אונבעשרייענד**

שעהנע עטליכע פוד, און איהם האט עס דער קלוגער נאפאלעאָן געשלעפט פון פאריז ביז מאסקווא, געשפאנט צו הונדערט מיט פופצינ פערד, און האט זיך פערמאָסטען צו מכבד זיין דיא קאצאפענ־שטאדט מיט א פראנצויזישען באָנאָ־פארטישען קנאַק, אז ער זאל זיך הערען אזש אין דעם אזאטישען סיביר....יעצט שטעהט דער שווארצער משונה'דיגער קאַנאָן אויף א הויכען געמויערטען טראטואר, און קוקט אן דעם הייליגען קרעמעל מיט דיא ווילדע קאצאפעס אין דיא לאנגע פאַדיאָווקעס מיט דיא פערשיכור'טע געזיכטער, וועלכע קומען איהם יעדען טאג אנקוקען און זיך פרייען מיט זיין קלוגען ווירטה'ס מפלה.

און אין דיעזען קאנאָן ליעגט שוין איבער דרייסיג שטונדען בעהאלטען אונזער זאכאַרין, וועלכער האט צוויי מאל געשאָסען אויף אלעקסייעוו'ן, דעם מאָסקווער גאַלאָווא, ניט איין מאל צו טרעפען אין ציעל.

ווען אברהם נאָלדבוים איז מיט זיינע נעסט אראָפּגענאנגען פון דיא טרעפּ און איז ארויף אויפ'ן גאַס, האט ער דערזעהן פאר'ן לאנטערנע-שיין, וויא אן אָקאָ־לאָדאָטשני פיהרט אן אלטען מאן פארן קראגען אין דיא בעגלייטונג פון א דוואָרניק.

— דער אונגליקליכער איד איז אריינגעפאלען אין דיא הענד פון א פאָלי־צייסקען באנדיט, — האָט איהם מארטין גאנץ שטיל געזאגט — נאט אייך, הערר גאָלדבוים א צעהן־רובעלדיגע און נעהט וואס אם שנעלסטען; איהם אויסקויפען פון דעם נאכט־הונד, איך דענק אז דער רויטער פאפירל וועט ווירקען.

און ריידענד האט ער איהם דערלאנגט א צעהנערל, וועלכען גאָלדבוים האט צוגענומען און גלייך צוגעלאפען צום אָקאָלאָדאָטשני.

— גוטער אבענד, הערר אָקאָלאָדאָטשני, — האט גאָלדבוים איהם געזאגט — וואס פאר א פערברעכען האט איהר עס פלוצלינג אויסגעפונען אין מיין אָנקעל וואס איהר פיהרט איהם מיט אזא עהרע אין אוטשאסטאָק?

ער האָט צום אָקאָלאָדאָטשני א שמייכעל געטהאן און איהם אריינגעשטעקט אין האנד דעם צעהנערל.

דער אלטער איד וועלכער האט פיבעריש געציטערט מיט'ן גאנצען קערפער, האט אנגעקוקט גאָלדבוימען מיט א דאנקבארע מינע.

— אָ, הערר גאָלדבוים — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני פריינדליך גע־ענטפערט — ענטשולדיגט מיר וואס איך האב געמאכט זא אן אירדטהום, איך האב ניט געוואוסט אז ער איז אייערער אן אָנקעל — איך מאך אייך אבער אויפמערק־זאם, אז איהר זאָלט אייער אָנקעל ניט לאָזען אזוי שפעט אין דער נאכט זיך ארומ־טרייבען מיט א פעקעל אין דיא גאסען, איהר ווייסט דאך אז ער האט ניט קיינע ריכטיגע דאָקומענטען....

— איך פערשפרעך אייך, הערר אָקאָלאָדאָטשני — האט איהם גאָלדבוים ליעבליך געזאגט, אז ער וועט זיך שוין אזוי שפעט ביי נאכט מעהר ניט ארומ־טרייבען.

— דאס איז נאך ווייניג — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני געענטפערט — איהר מוזט איהם נוט בעהאַלטען, און ווען ניט, — קען ער דאָך לייכט אריינפאלען און געהן מיט'ן עטאַפּ.

— איך וועל איהם שוין בעהאַלטען וויא געהעריג איז — האט גאָלדבוים געזאגט — און מאָרגען פעררייזט ער אין גאַנצען פון מאסקווא.

— אויב אזוי געב איך אייך איהם צוריק, אבער איך מוז וויסען וואו איהר טהוט איהם אהין.

— איך וועל איהם אוועקפיהרען אין דיא שטאדט נומערען אויף ניקאָלסקאיא לעבען קרעמעל — האט איהם גאָלדבוים געענטפערט.

— טהוט מיט איהם וויא איהר פערשטעהט — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני געזאגט — אבי איך זאל וויסען וואו איהם מאָרגען צו געפינען, איהר ווייסט דאָך הערר גאָלדבוים אז א צעהנערל איז נור אויף איין טאָג....

— איך וועל אייך צו יעדע צייט זאגען וואו ער געפינט זיך — האט איהם גאָלדבוים געענטפערט אננעהמענד דעם אַלטען פאר'ן האנד.

— געדענקט! — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני געזאגט און האט ארויפגעלייגט א פינגער אויף זיין רויטהע נאָז.

גאָלדבוים האט דעם אלטען פון דעם אָקאָלאָדטשני אוועקגעפיהרט און האט איהם ארויסגעפיהרט פון זאראדיע.

— ווער איז א איד? — האט ער איהם געפרעגט נאכהער וויא מארטין און אסטראוו זיינען צו איהם צוגעגאנגען און זיי זיינען געגאנגען צוזאמען איבער „מאַסקווארעצקאיא" געגענאיבער דיא וואנט פון קרעמעל.

דער אַלטער האט איהם אין שוואכען רוסיש דערצעהלט דיא זעלבע היסטאָריע, וועלכע ער האט ניט לאנג איבערגעגבען ביידע קאמעראדען.

— איך פיהר אייך אין א האָטעל וואו איהר וועט קענען רוהיג איין נאכט איבערשלאָפען — האט איהם גאָלדבוים געזאגט.

דער אַלטער האט זיך פערנאנדער געוויינט וויא א קינד און האט זיך מיט ביידע הענד געריסען זיינע גרויע האר פון קאָפּ.

— אָ, וואס איז מיט אייך אַלטינקער? — האבען איהם זיינע בעגלייטער איבערראשט געפרעגט.

— וואָס מיט מיר איז — האט זיי דער אַלטער מיט געוויין געענטפערט — זאָל ניט זיין מיט קיין מענשען אונטער גאָטס הימעל! איך בין אן אונגליקליכער ניעדערשלאָגענער און פערוואָגעלטער צווייאון זעבציג יעהריגער מאַן, וועלכער מוז יעצט אנטלויפען פון זיין היימאטה און זוכען א בעהעלטניס ערגעץ אין אַן אנדער לאנד פון דיא טיראנען, וועלכע פערפאָלגען מיך און ווילען מיך דערווערגען אין דיא סיבירישע פינסטערע גרובען....

— איך?.... האט מארטין זיך א ווילע אָפּשטעלענד געריהרט און פערוואונדערט געפרעגט.

(Iron, 2).

— ניט פאר פערברעכען חלילה, — האט דער אלטער תמם׳אוואַטע אָפרגעזעצט — מיין גרעסטע זינד איז וואָס איך האב געוואָלט מיינע צוויי קינדער רעטען פון אייביגען אונגליק.

— וואס האט מיט אייך פּאַסירט? — האט איהם גאלדבוים וויא אויך זיינע בעגלייטער נייגיעריג און אויפגערעגט געפרעגט.

— זאל עס מיט קיין מענשען פּאַסירען! — האט דער אלטער יאמערענד געזאגט — מיינע צוויי קינדער, דיא בעסטע און דיא ליעבסטע, זיינען פאר א פּאָליטישען פערברעכען בעפאר זיי זיינען געגאנגען אין סיביר, געזעסען צוויי יאָהר אין פינסטערן קערקער; איך האב געדונגען פון יענעם אסטראג צוויי בעוואוסטע רויבער, אַז זיי זאלען דיא גראטעס, וואו מיינע קינדער זיצען אונטערזעגען. זיי האָבען עס געטהאן, אבער מען האט זיי ביים ענדיגען זייער ארבייט דערטאפּט.... זיי האבען דערצעהלט, אַז איך האב זיי אונטערגעקויפט, און מען איז געקומען מיך ארעסטירען, אָבער מיר איז געלונגען דורך א הינטער טהיר צו אנטלויפען....

דער אלטער האט זיך א קליינע ווילע אָפּגעשטעלט און האט שווער זויפּגעאטהעמט וויא מען וואלט איהם אראָפּגענומען א שווערען שטיין פון הארצען.

— נו, וויא קומט איהר דא אין מאָסקווא? — האבען איהם מאַרטין מיט אָסטראָוו׳ן געפרעגט.

— איך בין געקומען בעטען שטיצע פון מיין רייכען אָנקעל פּאָליאקאָוו — האט דער אלטער זיפצענד ערוויעדערט — אבער אזוי וויא עס איז שוין געווען אכט אוהר אָבענדס האב איך אנגסט געהאט צו איהם אריינפאָהרען אום ער זאל דאָדורך ניט ליידען ביי א שלעכטען צופאל.

מאַרטין האט גאָלדבוימען אפּגערופען אָן א זייט.

— עס איז געפעהרליך איהם אין א האטעל אוועקצופיהרען — האט ער איהם געזאגט — ער קען נאך דארט אריינפאלען צו דער פּאָליציי.

— איך דענק אויך אזוי — האט איהם גאלדבוים געענטפערט — ניט קיין כשר׳ע דאָקומענטען זיינען נאך ניט אזוי געפעהרליך, אָבער ביי אזא פאל, איז א צו גרויסע ריזיקע פאר איהם צו פערבלייבען נעכטיגען אין א האָטעל.

— אויב איהר זייט געזאָגען מיט אונז צו געהען נאך קרעמעל, — האט איהם מאַרטין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — האב איך א ראטה וואס מיט דעם אלטען צו טהאן. מיר וועלען איהם אוועקזעצען ביי דער וואנט פון דעם אונטערשטען קרעמעל אין א פינסטערע אַלעע צווישען דיא געדיכטע בוימער און נאכהער וויא איהר וועט זאבארינען אוועקפיהרען אויף זאראַדיע, וועל איך מיט מיין קאָמעראד ארומשפּאצירען מיט דעם אלטען, ביז טאג ערגעץ אונטער דער שטאָדט.

— דאס איז א גוטער פּלאַן — האט גאָלדבוים איהם געענטפערט — איך האב זא וויא זא גערעכענט זאבארינען אליין אוועקפיהרען אין מיין הויז, און אויסצומיידען א געפאהר, יעצט מוז איך עס טהאָן צוליעב דעם אלטען.

זיי האבען דעם אלטען אוועקגעפיהרט אין דעם אונטערשטען קרעמעל און איהם אוועקגעזעצט ביי דער וואנט פון פעסטונג אין א פינסטערע אלעע און היר-

סענדיג איהם זיי אפּוואַרטען ביי א האלבע שטונדע, זיינען זיי פון איהם אוועקגעגאנגען און האבען מיט ראַשע טריט ארויפגעשטיגען אין דעם אויבערשטען קרעמעל, אין דער ריכטונג פון דעם גרויסען פראנצויזישען קאַנאָן, וועלכער בעהאלט אין זיין קופּערנעם בויך א לעבעדיגען יונגען מענשען.

זיי האבען ניט בעמערקט, אז צוויי שווארצע פיגורען, איינער א הויכער, א שלאַנקער געהט זיי פון דער־ווייטענס נאך אן א זייט און דער צווייטער פון מיטלער וואוקס, מיט א לאַנגען גרויען באָרד און פּאות, געהט זיי נאך בארג ארויף און חאפּט זיך אריין אין דער גרויסער גלאָקע.

— מיר מוזען יעצט זיין בערייט אויף אלעס! — האט מארטין געזאגט גאנץ שטיל צו אסטראווי'ן, ווערענד זיי זיינען נעהנטער צוגעגאנגען צום גרויסען קאַנאָן — שאַדע, וואס מיר האבען דאָ ניט אויך איסטאָמינען, ער וואלט דערווייל ארומגעקוקט קרעמעל פון אלע זייטען.

— מיר וואונדערט וואָרום ער איז אהער ניט געקומען — האט איהם אסטראָוו געענטפערט — אבער איך דענק, אז ער בעדאַרף דא ערגעץ זיין. ער איז זעהר קלוג און געשייט און ער ווייס אין וואס פאר א געפאַהר מיר שטעהן דא.

זיי האבען געהייסען גאָלדבוימען אוועקגעהן און זיך שטעלען ביי דעם ספּאַסקען טהויער אין א ווינקעל און זיי דאָרט אפּוואַרטען, און אליין האבען זיי צוגעטרעטען צום קאַנאָן.

מארטין איז ארויפגעקראָכען אויפ'ן הויכען געמויערטען טראַטאָאַר זיך האלטענדיג אן דיא גרויסע קוגלען פון קאַנאָן, וועלכע ליעגען איינער אויפ'ן אנדערן און בילדען אוים א שפּיציגען בערגעל. ער האט צוגעטרעטען צום קאנאן און זיך געשטעלט אויף דיא שפּיצען פינגער.

— דוא לעבסט זאכארין? — האט ער גאנץ שטיל געפרעגט.

אין קאנאן האט זיך געהערט א לייכטער גערויש.

— שרעק זיך ניט, ברודער! — האט מארטין ווייטער גערעדט — איך בין מארטין, און בין געקומען דיך רעטען.

— איך האב ברודער, קיינע קרעפטען ארויסצוקריכען! — האט זיך געהערט פון קאנאן א לאַנגזאַמע און א שוואַכע שטימע.

— מעכטיג זיך, ברודער!

אין קאנאן האט זיך ווידער געהערט א לייכטער גערויש.

— ניטא קיינע קרעפטען! — האט זיך ווידער געהערט א שטימע פון קאַנאָן — איין פוס איז גענצליך געלעהמט.... איך דאנקע, ברודער, איך וועל שוין דא שטאַרבען....

א שטראָם מיט טרעהרען האט זיך אויסגעגאָסען פון מארטינס אויגען.

אסטראוו איז דערווייל געשטאַנען אונטען און זיך איינגעקוקט פון אלע זייטען, אבער ער האט צוליעב דיא שטאַרקע פינסטערניס גאר ניט געקענט זעהן.

— מעכטיג זיך, ברודער, מיט אלע קרעפטען! — האט מארטין ווייטער גערעדט — יעדע מינוט איז יעצט טהייער.

אין קאנאָן האט זיך געהערט א שטארקערער געריש.

— ניין, ברודער, איך בין פערלאָרען! — האט זיך אבערמאלס געהערט א שוואכע שטימע פון קאנאָן — ניטא קיין כח מיט דער רעכטער פוס צו ריהרען.

— באלד! — האט מארטין ביטערליך געזאגט און איז גלייך פון טרעטאָאר אראפגעשפרונגען.

— עס האלט מיט אונזער זאכארינען גאנץ שלעכט! — האט מארטין געזאגט צו אסטראווין — ער בעזיצט מעהר קיינע קרעפטען פון קאנאָן ארויסצוקריכען.

— אַלזא, מוזען מיר איהם פון קאנאָן ארויסשלעפען! — האט אסטראָוו ענטשלאָסען געזאגט.

— אבער וויא וועלען מיר איהם פערפיהרען ביז גאָלדבוימען און וואס וועט נעבאך דער אונגליקליכער גאלדבוים מיט איהם טהאן? — האט מארטין איהם פערצווייפעלט געפרעגט — ביי אזא פאל איז דאך דיא געפאהר הונדערט מאָל גרעסער....

אסטראוו האט זיך פערטראכט.

— טוידט אדער לעבען! — האט ער נאך א קליינע פויזע געזאגט — אדער מיר שטארבען צו גלייך מיט אונזער פריינד אדער מיר וועלען איהם רעטען.

— דוא האסט רעכט אסטראוו! — האט איהם מארטין געענטפערט און ביידע פריינדע האבען ארויפגעקלעטערט צום קאנאָן; מארטין איז אין איהם אריינגעקראָכען און מיט א פאָר מינוט שפעטער, האבען זיי געטראגען אויף דיא הענד א מענשען־קערפער צו דער ריכטונג פון ספאסקען טהויער.

פון דער גרויסער גלאָקע איז באלד ארויסגעגאנגען יענע שווארצע פיגור און איז לאנגזאם נאכגעגאנגעןביידע קאמעראדען; אבער איידער ער האט נאך געמאכט צעהן שריט, איז איהם פון הינטען אָנגעגאנגען דער הויכער, שלאנקער פערזאָן, וועלכען מיר האבען ביים שיין פון לאנטערנע געזעהן פון דער וויטען ווען ביידע קאמעראדען זיינען ארויפגעשטיגען צום אויבערשטען קרעמעל, ער איז גאנץ שטיל צוגעגאנגען צום געהענדען שווארצען פיגור און האט איהם מיט א שווערען טומפען געוועהר אראפגעלאָזען דריי קלעפ איבערן קאפ, אז ער איז אהנע צייט צו האבען א געשריי צו טהאן, געפאלען וויא א שווערער שטיין צום באדען. דער הויכער פערזאָן, האט דעם פאלענדען קערפער ארויפגעלייגט אויף זיינע אקסלען, ער האט איהם צוגעטראגען צום גרויסען קאנאן און ארויפגעוואָרפען אויפ'ן שטיינערנעם הויכען טראטאָאר. ער איז באלד אויף איהם ארויפגעקראָכען און האט דעם קערפער גענומען פאר דיא פיס און האט איהם טיעף טיעף אין קאנאָן אריינגערוקט. ער איז באלד פון'ם טראטאָאר אראָפגעשפרונגען און איז גלייך פערשוואונדען אין דיא פינסטערנים.

5טעס קאפיטעל.

מיט צוויי בייטשען.

העכסט אויפגערעגט איז מאדאם מאַלליך אוועקגעפאָהרען פון'ם אבער־פאָליצמייסטערס באל. איהר טאכטערס קאלטע בענעהמונג צום מאסקווער גאלאָווא

אין דעם פּאטש אין פּנים, וועלכען זיא האט איהם געגעבען דאמיט וואס זיא האט ניט געוואלט מיט איהם טאנצען דעם לעצטען מאזור־טאנץ, האט וויא א דאָנער־שלאק אויף איהר געווירקט. שטייטש אלעקסייעוו, דער וואס שטעהט אם שפּיצע פון מאסקווער אריסטאָקראטיע און איז אזוי בעליעבט ביי דעם געקרוינטען, האט געלאדען איהר טאכטער, א אידישע מיידעל צום טאנץ, און זיא האט מיט שטאלץ און פעראכטונג איהם ענטזאגט און געטאנצט פאר זיינע אויגען מיט א יונגען אפיציערעל!

אבוואהל זיא האט דיא בעליידיגונג מיט א גרויסע סומע פערגלעט און אבוואהל דער גאָלאָווא האט נאך דעם באל העפליך געלאדען איהר מאן צו זיך אויף א פראָפעראנס, וואס דאס צייגט דייטליך, אז אלעקסייעוו האט דיא בעליי־דיגונג איהר טאכטער פערצייהעט, — אבער וויא וואגט זיך א יונגע אבצעהן־יעהדריגעם מעדכען, וועלבע וויים נעבאך איהר קלאג, אז זיא איז א זשידאווקא אויף צרות, צו ענטזאגען א הויכגעשטעלטען רוסישען מאן, א גאָלאָווא איבער דער גרעסטער שטאדט פון רוסלאנד פון אזא קליינע ביטע?....

זיא האט קומענדיג מיט איהר טאכטער אהיים מעהר קיין ווארט צו איהר אויסגערעדט. אבער אנשטאט דעם, האט זיא אין איהר הויז קיין זאך אין אָרדנונג ניט געפונען און זיא האט וויטהענד וויא א טיגערין געליארמט אויף איהרע בעדיענטע, אז זיי זיינען טויגעניכטסען און פערנאכלעסיגען דיא הויז, אז זיי וויסען מעהר ניט, נור עסען, טרינקען און שלאָפען און אָפּנעהמען צום מאָנאט זעהר געהאלט.

— באלד וויא מיין מאן קומט מאָרגען פריה אהיים — האט דיא אויפגע־רעגטע ווירטהין ניט מיט איהר קול געקוויטשעט — טרייב איך אייך אלע ארויס וויא דיא הינד! צום טייפעל וועט איהר אלע געהן פּיאניצעס, טויגעניכטסען!

איהרע פערשלאָפענע לאקייעס און דיענסט־מיידלאך, זיינען פאר איהר גע־שטאנען אויף דיא שפּיצען פינגער מיט אָפענע מיילער און ניט אויסגערעדט איין ווארט.

— וואָס שטעהט איהר וויא דיא סלופּעס? — האט זיא אבערמאלס אויף זיי געליארעמט — האט איהר שוין דען ניט וואס צו טהאן?

דיא בעדיענטע האבען זיך איינציגווייס פון איהר אוועקגעגנבעט, געהענדיג הינטער־זיך.

דיא מאדאם איז צאָרניג ארייגגעלאָפען אין איהר רייב־מעבלירטען שלאָפ־צימער. זיא האט אָפּגעשפּיעלט אונגעדולדיג פון איהר בוזים דיא פּיעלע בריליאַנ־טענע שמוק, וועלבע האבען פערבלישצעט דעם גאנצען צימער, איהר קאמער־מעדכען האט פון איהר אראָפּגעצויגען דיא טהייערע זיידענע באל־קליידער, זיא האט זיך רעספּעקטפאל פאר איהר פערנייגט און איז באלד ארויסגעגאנגען.

— אָ, אָ, איז אונזער זשידאָווקא היינט אביסעל אין כעס! — האט שטיל געזאגט דער אָבער־הויז־דיענער צום לאקיי, וועלבער האט שוין דיא אונטערשטע

טהיר צוגעשלאָסען און איז אריין צו איהם אין צימער — זיא האט דארט, ווי איך פערשטעה, געכאפט א גוטע מפּלה....

— אומעדום זיינען דיא זשידעס פול! — האט דער לאקיי איהם ערוויעדערט. איך פערשטעה גאר ניט, וויא קומט א זשיד צום אבער־פּאָליצמייסטער! מיר רוסען ציטערן פאר אן איינפאכען אקאָלאָדאטשני, און דיא זשידעס געהן צום אָבער־פּאָליצמייסטער אויף בעלער!

— האסטו געהערט, איוואנושקא — האט איהם דער הויז־דיענער געזאגט— וויא דיא זשידאווקא האט געזאגט, אז מארגען פריה טרייבט זיא אונז אלע ארויס?

— וועגען דעם וויל איך טאקי, סטעפּאנקע, מיט דיר זיך דורכריידען — האט איהם דער לאקיי געענטפערט.

— וואס איז דאָ פאראן צו ריידען? אז זיא וועט אונז הייסען געהן, וועלען מיר מוזען געהן.

— וויא איך זעה, סטעפּאנקע, — האט איהם איוואנושקא געזאגט — האסט דוא ניט קיין שפּיציגע קעפּעל? וויא הייסט עס מיר זאלען ווארטען ביז מען וועט אונז הייסען געהן?

— איך פערשטעה דיך ניט, איוואנושקא, — האט איהם סטעפּאנקע פערוואונדערט געענטפערט — זיינען מיר דען מחויב אוועקצוגעהן פריהער וויא מען הייסט אונז?

— דארום האב איך דיר סטעפּאנקע, געזאגט, אז דוא האסט ניט קיין שפּיצינע קעפּעל! — האט איהם איוואנקע מיט א שמייכעל ערוויעדערט — וויא פערשטעהסט דוא ניט, אז דער וואָס געהט אוועק איידער מען הייסט, געהט ער ניט אוועק מיט ליידיגען?

— דוא ביסט קלוג, צו אלע שווארץ יאהר, וויא א טייפעל! — האט איהם סטעפּאנקא א קלאפּטהאנדיג אין זיין רויטען קערנעל געזאגט — אבער פאר א גע־שלאָגענעם הונד טאר מען ניט ווייזען קיין שטעקען.... ווייסט וואָ, אז איך בין שוין פאר אזא מעשה, וואס איך בין ניט אוועק מיט ליידיגען, איינינע יאהר פער־שווארצט געוואָרען?

— דאס איז אלץ סטעפּאנקע, ווייל דוא האסט א גלאטע קעפּעל! — האט איהם איוואנקע שמייכלענד געזאגט — א מענשען אבער וואס זיין קעפּעל איז שפּיציג, קען מען קיין מאָל חאפּען.

— און דוא איוואנקע ביזט אויך פון דיא דאָזינע מענשלאך?

— איך האב שוין אמאל פיעל אן ערגערע זאך אלס גנבענען אפּגעטהאן — האט איהם איוואָנקע שטאָלץ געזאגט — דאך געה איך ארום פריי וויא נאט אין פראנקרייך.

— נאך אן ערגערע זאך אלס גנבענען? — האט איהם סטעפּאנקע פערוואונ־דערט געפרעגט — וואס האסט דוא אזוינס געטהאן?

— דאס איז שוין מיר צו וויסען! — האט איוואָנקע איהם געענטפערט.

— און וויא אזוי האט מען דיך ניט אויסגעפונען? דיין פּאספּאָרט דוכט זיך איז דאך אין אוטשאסטאָק געמעלדעט.

— א פּאספּאָרט אין רוסלאנד איז אויך א דאגה? — האט איוואנקע לאכענד געזאגט — פאר א צעהן רובּילדינע בעקומט מען צוויי פאר איין מאָל!

סטעפּאנקא האט זיך געקראצט פאר דער פּאטילניצע.

— הער נור סטעפּאנקע! — האט איהם איוואנקע נאך א קליינע פויזע געזאגט — ווילסט דוא פון דיא זשידעס אוועקגעהן איידער מען שיקט דיך אוועק?

— איך האב זיך אבער מורא....

— אויף מיין אחריות סטעפּאנקע! מיר וועלעןביידע אוועקפאָהרען נאך טיפליס און מיר וועלען האבען גאר אנדערע נעמען....

— אבער וואס וועלען מיר דא צולאטחענען?

וואס? דיא ציערונג.... היינט איז דאצו דיא בעססע געלעגענהייט.... פערשטעהסט דוא מיך?

— דאס איז א צושווערע סומע, ברודער.

— חא, חא, חא! א חסרון, דיא כלה איז צו שעהן!

— מיר קענען מיט אזא שווערען פערמעגען גאנץ לייכט ארייגפאלען.... ווייסט דוא וויפיעל איהרע שמוק זיינען ווערטה?

— וואס זיי זיינען טהייערער איז דעסטאָ בעסער, ווייסט דוא ניט סטעפּאנקע, אז צוויי איז מעהר פאר איינס?

— אבער וואו וועלען מיר אזא שאַץ דיא ערשטע צייט בעהאלטען, און וואו וועלען מיר זיך אליין אהינטהאן?

— איך האב פאר אלעמען א פּלאַץ, בעזאָנדערס האב איך אויסגעפונען פאר דיא דיאמאנטען אזא בעהעלטניס לאך, וואס קיין טייפעל וועט ניט איינפאלען זיי דארט צו זוכען.

— אדרבא, זאג מיר איוואנושקא קרוין.

— אז מיר וועלען דיא זאך אפּטהאן, וועל איך דיר זאגען. קום לאָמיר געהן, וועלען מיר חאטש וויסען, אז עס איז כדאי געוועזן צו דיענען ביי זשידעס.... זיא שלאָפט שוין געווים וויא א געהרג'עטע.

— ניין איוואנקע, איך וויל פריהער וויסען וואוהין מיר וועלען דעם שאַץ פארלויפיג פערשטעקען.

— חאפּ זיך סטעפּאנקע פאר'ן קאָפּ — האט איהם איוואנקע מיט א שטאָלצען שמייכעל געזאגט — איך האב פאר'ן שאַץ א בעהעלטניס, וואס דעם טייפעל אליין קען עס ניט איינפאלען; אז איך וועל דיר דאס זאגען, וויים איך אז דוא וועסט אליין געשטעהן, אז מיט איוואנקען איז גוט צו האנדלען, וויל ער האט שארפע איינפעלע.

— נו, זאָג=זשע, שוין איוואנקע, וואו איז דיין בעהעלטניס=פּלאַץ?

— אין גרויסען קאנאַז, וואס שטעהט אין'ם קרעמעל!

— דוא ביזט ניט איוואַנקע, נאר דער טייפעל אליין! — האט איהם סטע־פאנקע ענטציקט געזאגט — אָ, ברודער, דיא זאך איז אפּגעמאכט, אָבער זאג־זשע מיר שוין, וואו וועלען מיר זיך דערווייל אליין בעהאלטען?

— ביי טימאָפייען אין׳ם טראַקטיר! דאס איז אין פּרעאבראַזשענסק ביי מאָסקווא, דארט איז א גוטער ערטעל וואס דוא מענסט זיך שוין פערלאָזען!

און מיט א שטונדע שפּעטער, זיינען ביידע פריינדע, איוואַנקע מיט סטע־פאנקען, געשטאנען אין „קרעמעל״, לעבען אונזער בעקאנטען גרויסען קאנאָן. איוואנקע איז ארויפגעקראָכען אויפ׳ן געמויערטען טרעטאָאר און נאכהער וויא ער האט א קליין פּעקעל אין קאנאָן אריינגעוואָרפען, איז ער איילענד מיט סטעפאנען אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — — —

דריי שטארקע קלינגע אין דעם רייכען מאללידים טהיר־גלאָקע אום פינף אוהר מאָרגענס, האבען אויפגעוועקט אלע זיינע הויז־בעדיענטע פון זייער שלאָף. עס האט זיך באלד ארויסגעחאפּט דער אונטער־לאַקיי פון זיין צימער, אונטער דיא מראמאָרנע טרעפּ, און איז צוגעלאָפען צום פראָנט טהיר. ער האט איהר געוואָלט עפענען, אָבער ער האט ניט געפונען אין איהר דעם שליעסעל, ער איז באלד ארויפ־געלאָפען אויפ׳ן אויבערשטען שטאק און האט שטארק געקלאפּט אין׳ם צימער פון דעם אבער־הויז דיענער סטעפאַן, וואו ער האט געוואוסט, אז דער הויפּט־לאַקיי קומט אפּט אריין, אבער קיינער האט איהם דיא טהיר געעפענט. דערווייל האט דיא טהיר־גלאָקע זיך פערנאנדער געקלונגען נאר אהן אן אויפהער, אז דיא ווירטהין, מאדאם מאלליך אליין, האט זיך מיט שרעקען ערוואכט. זיא איז צוגעלאָפען צו דער טהיר פון איהר שלאָף־צימער און האט געוואלט אריינלויפען אין זאל, אָבער דיא טהיר איז געווען פון אויסווענייג צוגעשלאסען. זיא האט שטארק אנגעהויבען צו קלאפּען און שרייען אויף דיא אויבערשטע טענער, אבער דער גערודער פון דיא בעדיענטע אין שטוב און דיא קלינגע פון דער טהיר־גלאָקע, האבען איהר שטימע פערהילכט. זיא איז געווארען שטארק דערשראקען און האט אנגעפאנגען צו שרייען אום הילפע צו דיא גאס־וועכטער דורך אן אפענעם פענסטער. עס האט זיך באלד דערהערט א פּאָליצייסקער פייף און איינגע אקאָלאָדאטשניקעס מיט א פּריסטאוו האבען אויפגעבראָכען דיא פראָנט־טהיר און אריינגעלאָפען אין הויז. אלע הויזבע־דיענטע האבען זיך אזוי דערשראָקען, אז זיי האבען ניט געוואוסט איינער פון׳ם אנדערן. זיי זיינען ארומגעלאָפען פון צימער צו צימער און געזוכט מיט ווילדע בליקען עפּעס א רויך אדער א פייער. איין אקאלאדאטשניק האט דערהערט פון א זייטיגען צימער א שטארקען קלאפּען מיט א ווילדען געשריי. ער האט באלד מיט זיינע קאמעראדען דיא טהיר אויפגעבראָכען, פון וועלכע עס איז ארויס דיא ער־בלאסטע מאדאם מאלליך מיט א קוויטשענדען געשריי, אז מען האט איהר בע־גנבעט, עס פעהלען פון איהר שראנק פאר פופציג טויזענד רובעל ציהרונג. **דיא פּאָליצייסקע האבען זיך גענומען ארומקוקען דיא הויז און דערווייל איז אריין אין צימער א פרעמדער פּערזאן און האט שווער אויפאטהעמדיג אויסגעשריען:**

— וואס אם שנעלסטען, מאדאם מאלליך, צום גאַלאָווא אלעקסעיעה!

— אָ, וואס האט פּאסירט? — האט דיא מאדאם אויסער זיך אויסגעשריען.

— מאדאם, וואָס גיכער!

— אָ, וואו איז מיין מאן? וואָ־אָ־ס האט געטראפען? — האט דיא פרוי שטאמלענד געשריען.

— גאָר ניט מאדאם, ער לעבט....

— געוואלד! וואס האט פּאסירט אזוינס?

— פערוויילט ניט מאדאם, איהר וועט באלד אלעס ערפאהרען....

— ניין! — האט דיא מאדאם ווילד געשריען — איהר מוזט מיר באלד זאגען וואס איז פאָרגעקומען?

— קיין געפאהר מאדאם, אויף מיין ווארט, קיין געפאהר, ער איז לייכט פערוואונדעט אין ביידע הענד.

— וו־ווער?.... פאר וו־וואס?.... אח, וואס פייניגט איהר מיך?....

— קיין בייז זאל ניט זיין, ער וועט מיט גאטס הילף נאך היינט געזונד ווערען.

— אָ גאָט! — האט דיא מאדאם איסטעריש א קוויטש געטהאן זיך אָנכאַפּענדיג מיט ביידע הענד צום טיש.

— ניש־קשה מאדאם, איהר האט זיך ניט וואס צו שרעקען, הענד וואס גיעבען אזעלכע גרויסע נדבות פאר דיא הייליגע קירכעס, וועלען קונלען פון א רעוואָלווער ניט שאדען. דער זכות פון דער הייליגער מאמען מיט'ן זוהן וועלען איהם ביישטעהען!

מאדאם מאלליך האט עפּעס יעצט ביי דיא לעצטע ווערטער געפיהלט אזא שוידער אין דיא ביינער, אזא קלעמונג אין הארצען, אז דער קאָפּ האט זיך איהר אָנגעהויבען צו דרעהען וויא א ראָד פון א לאָקאָמאָטיווּ, אין דיא אויגען איז איהר געוואָרען פינסטער און זיא איז געפאלען וויא א שווערער שטיין אין אהנמאכט צום באדען.

מיט דיא הילפע פון איהרע פיעלע בעדיענטע, איז דיא מאדאם צוריק צו זיך געקומען, און מיט א האלבע שטונדע שפּעטער, איז זיא געשטאנען פאר איהר מאנס בעט ביי דעם מאָסקווער גאַלאָווא אלעקסעיעוו אין א צימער.

6טעס קאפּיטעל.

אויפ'ן שוועל פון אונגליק.

אין איינע פון דיא וויטע מאָסקווער הינטער־גאסען אויף „פּאָקראָווקאַ" שטעהט א שעהנע צוויי־שטאָקיגע הויז מיט צעהן רייכפערפּוצטע פענסטער צום גאס. ביידע צוויי שטאק בעוואוינט דיא בעוואוסטע וויטווע (אלמנה), גרעפין מאריא אנדריאַאוווא, וועלכע בעזיצט זעהר א שעהנעם נאמען אין דער אריסטאָקראַטישער געזעלשאפט. זיא האט צוויי ערוואקסענע קינדער, א זוהן מיט א טאָכטער, וועלכע זיינען ביי איהר געבאָרען געוואָרען א צווילינג מיט צוואנציג יאהר צוריק. גרעפין מאריא איז ביי אונזער ערצעהלונג אכט און דרייסיג יאהר אלט און איז נאך א בילד שעהנהייט פון דיא זעלטענהייטען אין מאסקווא. איהרע קינדער

פאוועל און ליזא, זיינען עהנליך אין איהר וויא צוויי טראפּען וואסער און זיינען בעוואוסט פאר זעלטענע שעהנהייטען און בראווע גוטהערציגע יונגע מענשען. גרעפין מאריא אנדריאנאָווא איז אליין געבאָרען אין פּעטערבורג ביי א רייכען גענעראל פון זעהר אן אריסטאקראטישע רוסישע פאמיליע און האט געהייראטהעט א געוויסען יונגען גראף אנדריאנאָוו, וועלכער איז צוויי יאהר נאך זיין הייראטה ערשאָסען געוואָרען אויף א דועל אונטער פּעטערבורג, אזוי איז געווען דייטליך פּערצייכענט אין זיין נאטיץ־ביכעל, וועלכען מען האט ביי איהם געפונען; אָבער קיינער וויים ניט מיט וועמען ער האט דועלירט, ווייל אין'ם ביכעל איז עס ניט געשריעבען. עס האט דאמאלס מיט דיעזען פאל געקלונגען גאנץ פּעטערבורג, און דיא ערצטע, וועלכע האבען זיין טוידטען קערפּער אונטערזוכט, האבען בעהויפּטעט אז זיין געגנער האט איהם איינפאך ערמאָרדעט, ווייל זיי האבען צוויי קוילען געפונען אין זיין רוקען, וואס דאס צייגט דייטליך, אז דער שורקע האט איהם אויף א דועל פּערנארט, מיט דעם אבזיכט איהם צו ערמאָרדען, וואו קיינער וועט ניט זעהן און הערען....

גרעפין אנדריאנאָוו, האט דאמאלס געהאט א פערדאכט אויף א יונגען מאַן אז ער האט דעם מאָרד בעגאנגען; אבער נעהיימע אומשטענדע און איבערהויפּט ווייל דאס וואר שווער אויפצו־ווייזען, האבען איהר אפּגעהאלטען, אז זיא זאל איהר פערדאכט ניט פּערעפענטליכען.

דיא יונגע וויטווע אנדריאנאָווא, האט פון דאמאלס אן ניט געהייראטהעט און ניט אויפגעהערט צוטרויערן נאך איהר פּערשטאָרבענעם מאַן. זיא איז דיא ערשטע צייט געוואָרען שטארק מעלאנכאָליש און האט אלע מאל אין איסטערישען צושטאנד געשריען וועגען ראכע, און אויסגעפּלוידערט וויא א וואהנזיניגע אונפערשטענדליכע ווערטער. אבער מיט דער צייט, איז זיא צו זיך געקומען און אין צוויי יאהר ארום נאך איהר מאנס טוידט האט זיא, צוליעב אן אונבעוואוסטע פאר איהרע אלע בעקאנטע אורזאכע זיך בעזעצט אין מאסקווא, וואו זיא וואוינט ביז היינטיגען טאג.

— אָ, וויא פערשלאָפען דוא ביזט, מיין קינד — האט דיא גרעפין מאריא געזאגט צו איהר זוהן פאוועל, זיצענדיג מיט איהם צעהן אוהר מאָרגענס ביי א רוישענדען סאמאָוואר — דוא האסט וואהרשיינליך פאָריגע נאכט גאנץ שפּעט געשפּאצירט, אָבער וואס האט דיר זיך פערוואלט אזוי פריה אויפצושטעהן?

— דער שפּאציר, מוטער, איז מיר געווען זעהר אנגענעהם — האט איהר פאוועל מיט א פערבאָרגענע אויפרעגונג ערוויעדערט — אונזער פערד האט דער קיביטקע געטראָגען וויא אין דער לופטען און אזא שפּאציער האב איך ליעב. אבער נאכהער עפּעס האב איך דיא גאנצע נאכט ניט געקענט איינשלאָפען, דער געדאנקען אז זאכארין איז אין געפאהר, האט מיר גאר ניט געלאזט רוהען, איך האב מיך דאריבער געאיילט אויפצושטעהען, ווייל איך וויל געהן זיך ערקונדיגען וואס איז מיט איהם היינטיגע נאכט געוואָרען.

— איך דענק — האט דיא גרעפין טרויעריג געזאגט — אז זיי האבען איהם שוין פון'ם קאנאן ארויסגעקריגען און איך גלויב, אז איינער פון זיי וועט באלד דאריבער אהער קומען.

— דארום עבען, ווייל קיינער פון זיי איז נאך ביז יעצט אהער ניט געקומען, וויל איך געהן געוואר ווערען וואס עס הערט זיך.

דיא גרעפין האט זיך פערטראכט און א שטארקער זיפץ האט זיך פון איהר הערץ אויסגעבראָכען.

— זיפץ ניט מוטער! — האט פּאוועל מיט א פעסטען טאן איהר געזאָגט— דער לומפּ וועט ניט לעבען!

— אבער ניט דורך דיין האנד מיין קינד, בעדאַרף ער שטארבען — האט איהם דיא מוטער ביטערליך געזאגט.

— ווער דען זאל אונזער קריוודע דערגעהן, אז ניט איך? — האט פּאוועל אויפגערעגט אויסגעשריען — דיינע עלטערן, וועלכע ער האט אמאל פערשוואונדען? ריין ברודער וועלכען ער האט פערשיקט אין סיביר? זיי זיינען צו-ווייט פון איהם....

— דוא זעהסט דאך, מיין קינד, אז עס האט זיך געפונען אן אנדערער — האט איהם דיא מוטער בעטריבט ערווידערט — אבער דוא מיין קינד טארסט עס ניט טהאן....

— איך טאר ניט? אָ, מוטער איך פערשטעה דיך ניט....

— ווייל איך דיין מוטער הייס דיר ניט און א מוטער מוז מען פאָלגען!....

— אוים וועלכע גרינדע, מוטער? — האט פּאוועל העכסט אויפגערעגט איהר געפרעגט.

— פרעג זיך ניט מיין קינד, אוים וועלכע גרינדע! איך, צארטע שוואכע פרוי, וועל ביי א געלעגענהייט דעם שורקע טוידטען וויא א הונד, אָבער דוא, זאלסט אויף איהם קיין האנד הייבען!

פּאוועל האט זיך שטארק פערטראכט.

— דוא צווינגסט מיך מוטער, — האט איהר פּאוועל נאך א לאנגען שטיל-שווייגען געזאגט — דוא צווינגסט מיך זיך צו פערטראכטען אין דיינע ווערטער און איבערקלערען זאנדערבארקייטען, וועלכע קענען מיך דערפיהרען צו וואהנזין....

— ניין, מיין קינד, גאָר איינפאך, איך וויל ניט:

— אבער מיינע געפיהלע מוטער, מיינע געפיהלע פאר אונזער עהרע, פאר דיא עהרע פון מיין שוועסטער!....

— איך בין מעהר עמפּפינדליך פאר דיר מיין קינד, אבער מען מוז דולדען און ווארטען ביז א צייט.... זיי זיכער, אז דער לומפּ וועט מיט זיין טוידט ניט שטארבען, עס וועלען זיך שוין געפינען מענשען....

— עס איז שווער מוטער, צו ווארטען....

— מיר איז נאך שווערער — האט איהם דיא מוטער אבווישענד א פּאָר טרערען פון איהרע הימעל-בלויע אויגען ערווידערט — מיר איז נאך שווערער, ווייל איך ווייס פיעל מעהר אָלס דוא, וואס דער שורקע האט מיר געטהאן — דאך ווארט איך....

פּאוועל האט איהר געוואָלט ענטפערן, אָבער אין יענער ווײלע איז פון א

פערמאכטען צימער ארויסגעגאנגען א בילד שעהנעס מעדכען אין א מאָרגען־קלייד מיט א צייטונג אין האנד.

— גוטען מאָרגען מוטער, גוטען מאָרגען ברודער! — **האט זיא זיי זאנפט** מיט א וואהלקינגענדע שטימע געזאגט און האט זיי **ביידען** געקושט.

זיא האט זיך באלד געזעצט אויף א שטוהל און האט אויסגעשריען:

— טרעפט, מיינע טהייערע, וואס פאר א נייעס **איך האב אין צייטונג געפונען?** פאוועל האט אונווילענד א ציטער געטהאן.

— אויב עפּעס גוטעס, לעז פאר! — האט איהר **דיא מוטער ליעבליך געזאגט.**

דאס מעדכען **האט** ארייגעקוקט אין בלאט און געלעזען פאָלגענדעס:

„פון דיא זשידעס אין מאסקווא איז שוין גאר ניט אויסצוהאלטען, אומעדום שטעקען זיי זיך, אומעדום קריכען זיי וויא דיא טאַראַקאַנעס (קאקארוטשעס), זאגאָר אין דיא גרעסטע הייזער, אויף בעלער און מאסקאַראַדען ביי גראפען און פירסטען און ביי קייזערליכע בעאמטע, זיינען זיי שוין אויך דאָ; עס איז פון זיי גאר ניט פטור צו ווערען, א נס וואס זיי געפינען זיך שוין ניט אויך אין'ם קייזערליכען הויף! נעכטען ביי נאכט צום ביישפּיעל, איז געווען א באל ביי מאסקווער אבער־פאָליצמייסטער, גענעראל־מאיאָר קאזלאָוו, אבער דארט זיינען אויך געווען דיא זשידעס. איינער פון זיי א געוויסער פאָדריאַדטשיק מ.... וואס זיין ווייב איז געווען בעדעקט מיט דיאַמאנטען און בריליאנטען, האט זיך געוואלט צוחנפענען צו אונזער ווירדיגען הויכגעשעצטען מאסקווער גאָלאָווא אלעקסעיעוו, געווים עפּעס וועגען א געשעפטעל.... און האט פאָרגעליינט דעם גאָלאָווא, איהם צו בעגלייטען אין זיין עקיפּאזש נאך הויזע, וואו עס איז אויך מיטגעפאָהרען אונזער הויכגעשעצטער גענעראל איסטאָמין, דער אופּראווליאיושצע (קלערק) פון גענעראל־גובערנאַטאָרס קאנצעליאַריע. אבער אויפ'ן מיט'ן וועג איז אנגעפאהרען א דראָשקע מיט צוויי פאסאזשירען, וועלכע האבען געווים שוין לאנג געלויערט אויפ'ן פאָדריאדטשיק מ.... און דערזעהענדיג איהם אין'ם עקיפּאזש, האבען זיי דריי מאל אויף איהם אפּגעפייערט א רעוואָלוואָלווער און האבען איהם פערלעצט אין ביידע הענד, איין קוגעל אבער האט לייכט פערוואונדעט אונזער גענעראל איסטאָמינען. הייגט שטעלט אייך פאָר, אז צוליעב א אידען, וועלכען מען האט געוואלט געווים דערשיסען פאר בע־טרוג און שווינדעל, האבען לייכט געקענט געהרגעט ווערען אונזערע צוויי גרויסע מענער, מיט וועלכע גאנץ מאָסקווא שטאָלצירט און ריהמט זיך!.... אט אזוי זיינען דאס דיא זשידעס אומעדום פול. זאָלען זיך אבער איינינע פון זיי ניט איינ־ריידען, אז מיר אכטען זיי צוליעב זייערע נדבות וואס זיי האבען דיא לעצטע צייט אנגעהויבען צו געבען אויף פּראוואָסלאוונע צערקוועס. מיר פערשטעהן דיא אלע חניפות און עס וואלט געווען מעהר וויא רעכט פון אונזערע גייסטליכע און הייליגען סינאָד, אז זיי זאלען איין מאל פאר אלע מאל ארויסגעבען א געזעץ, אז פון זשידעס טאָר אונזער הייליגע פּראוואָסלאוויע ניט נעהמען קיין נדבה אדער וועלכען געשענק. מיר לייגען עס פאר אונזער הויכגעשטעלטען מיניסטער **און אבער־פּראָקוראָר פון** דעם הייליגען **סינאד הערר פּאָביעדאנאסצעוון....** **פאסטוחאָוו.**

— דאס איז שרעקליך! דאס איז שוידערהאפט! — האט דער יונגער פאוועל צארניג אויסגעשריען — אידען זיינען שולדיג, אז יעמאנד האט געוואלט דעם לומפ אלעקסעיעוו דערשיסען!

— פון וואנען ווייסט דוא — האט איהם זיין שוועסטער ליזא געפרעגט ווארפענד אויף איהם א פארשענדען בליק — פון וואנען ווייסט דוא, אז אויף דיזען מאל, האט מען אויף אלעקסעיעוו'ן געציעלט?

— ווייל איך בין געוועזן דער שיסער! — האט פאוועל קאלט און רוהיג געענטפערט.

— אָ, גאט! — האט דיא מוטער פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען.

— זיי ניט מוטער, אזוי איבערראשט! — האט איהר פאוועל מיט א פעסטען טאן געזאגט — איך האב געטהאן וואס יעדער געפיהלפאָלער מענש בעדארף טהאָן פאר דיא עהרע פון זיין עהרליכער שוועכטער....

דיא מוטער האט ניט געענטפערט, זיא האט זיך אין א ווילע ארום פון איהר שטוהל אויפגעהויבען און איז אריינגעגאנגען אין איהר צימער. זיא האט זיך א ווארף געטהאן אויף דיא קניע און אויפגעהויבען איהרע קליינע צארטע הענד צום הימעל.

— אָ, גאָט! — האט זיא וויינענד שטיל געשעפצעט — פערצייהע דאס אונשולדיגעם קינד פאר זיין פערברעכען! ער איז קייש און הייליג וויא אן ענגעל. ער וויל טוידטען א שלאנג און ווייס ניט, אז דער שלאנג איז זיין פאטער!.... אָ, וויא דום, וויא נארריש איך בין אמאל געוועזן, אז איך האב מיך געלאָזט פערפיהרען פון א ניעדערטרעכטיגען בעטריגער! איך אליין האב אויף דער וועלט געבראכט אן עהרליך אונשולדיגעס קינד, וועלכער וויל בעפלעקען זיינע ריינע הענד אין זיין טיראנישען פאָטערס בלוט!.... אָ, גרויסער גאָט, דוא ווייסט דאך אבער וויא אונשולדיג איך בין אריינגעפאלען אין זיין נעץ! ער האט דאך מיך ווירקליך פערפיהרט.... ער האט זיך אונטערנומען צו רעטען מיין ברודער פון סיביר, און איך, יונגעס קינד, האב ניט געוואוסט, אז ער אליין האט איהם אין אונגליק געוואָרפען מיט דעם אבזיכט מיך צו פערפיהרען!.... אָ, ווארום האט מיך דיעזער מערדער זא שרעקליך בעהאנדעלט?.... ער האט דאך אויף מיין מאן ערמאָרדעט.... איך וויים עס וויא יעצט איז טאג אויף דער וועלט....

א קלונג אין דיא טהיר גלאָקע האט איהר פלוצלינג איבערראשט. זיא האט זיך פון'ם באדען אויפגעהויבען און נאכהער וויא זיא האט איהר פערוויינטעס געזיכט אבגעוואשען, איז זיא אריינגעגאנגען אין איהר עמפפאנג צימער.

— א מאן, גרעפין, ווינשט אייך צו זעהן — האט דער דיענער איהר געמעלדעט — ער הייסט סערגעי פאטאָמקין.

— סערגעי פאטאמקין? — האט דיא גרעפין ווידערהאָלט — אזא נאָמען איז מיר גאר אונבעקאנט.

— ער איז זעהר רייך געקליידעט און זעהט אויס צו זיין אן אנשטענדיגער מענש — האט דער דיענער פארטגעזעצט — ער האט זיך גענומען צום בוזים-טאש

און האט אייך געוואלט אריינשיקען א וויזיט-קארטע, אָבער ער האט מיר געזאגט, אז ער האט דיא קארטען פערגעסען צו הויזע.

— הייס איהם אריינגעהן — האט דיא ווירטהין איהם בעפאָהלען.

עס איז אריין אין איהר קאבינעט א הויבער עלעגאנט געקליידעטער מאן פון א יאהר אכט און דרייסיג מיט א שעהן געזיכט און מיט א לאנגען שווארצען באָרד און האט זיך פערניינט.

— מיט וואס האב איך, אונבעקאנטער גאסט, אייער בעזוך צו פערדאנקען? האט דיא גרעפין מיט איהר געוועהנליך פריינדליכער מינע איהם געפרעגט.

— איך בין אייערער א ווייטער אנפערוואנדטער — האט איהר דער גאסט פריינדליך געזאגט — און דערצו האב איך אייך נאך געבראכט א גרוס פון אייערן א גאנץ נאהענטע פערזאן.

— פון מיינעם א גאנץ נאהנטע פערזאָן? אָ, זייט מיר ווילקאָמען אנגע־נעהמער גאסט, ביטע זעצט אייך אוועק.

דער גאסט האט זיך נאך א העפליכען פערנייגען אוועקגעזעצט.

— דער מאן, וועלכער האט מיר דעם גרוס צו אייך איבערגעגעבען — האט דער גאסט פאָרטגעזעצט — הייסט אנטאָן מאראָזאָוו!

דיא גרעפין איז אויפגעשפרונגען און האט א פאטש געטהאן מיטביידע הענד פאר פרייד.

— אלזאָ, האט איהר מיר געבראכט א גרוס פון מיין ברודער! — האט זיא אויסער זיך פאר איבעררשונג אויסגעשריען — פון מיין טהייערן איינציגען ברודער, וואס פוילט אָפּ זיינע יאָהרען אין אירקוטסק! אָ, וויא גליקליך איך שעץ מיך אין דיעזען מאָמענט, אז איך רייד מיט א מאן, וועלכער קען מיין ברודער פערזעהנליך!

— איך האב געוואוסט, גרעפין, אז דאס וועט אייך איבערראשען — האט דער גאסט מיט א פריינדליכען שמייכעל איהר געזאגט — איהר האט דאך שוין אייער טהייערן ברודער ניט געזעהן מעהר אלס צוואנציג יאָהר.

— אָ, שוין מעהר אלס צוואנציג פינסטערע יאהר! — האט דיא גרעפין מיט א זיפץ געזאגט און איהר פרעהליך געזיכט האט פּלוצלינג אנגענומען א טרויעריגע מינע — אָ, וויא געהט עס איהם? וואס מאכט ער?

— ער איז נאט זיי דאנק געזונד און מונטער און ער גריסט הערצליך אייערע קינדער.

— האט ער אייך גאר קיין בריעף צו אונז ניט מיטגעגעבען?

— אט דאס וואלט נאך פאסען! — האט דער גאסט היימיש אויסגעשריען און האט באלד ארויסגעצויגען פון זיין בוזים־טאש א פערמאכטען קאָנווערט און איבערגעגעבען דער גרעפין.

זיא האט שנעל דעם קאָנווערט אויפגעמאכט און האט דעם בריעף מיט דיא אויגען דורכגעלאָפען.

— אָ, גאָט! — האט ייא איבעררראשט אויסגעשריען — זייט איהר עס הערר פאָטאָמקין, מיין ברודערס שוואָגער? זייט איהר עס זיין ווייבס ברודער, וועלכען

מיין טהייערער ליעבער ברודער, האט איינינע מאל אין זיינע בריעפע אזוי פיעל געריהמט און פערגעטערט!.... זיים איהר עס דער וואס האט אזוי פיעל געליטען פון דיא סיבירישע טיראניי?

דיא גרעפין האט פלוצלינג עפעס וויא זיך פערטראכט.

— אָ, גרעפין, דאס בין איך דער אונגליקליכער! — האט איהר דער גאסט מיט א זיפץ ערוויעדערט — אבער וואונדערט אייך ניט וואָס איך טראג ניט היער מיין ריכטיגען נאָמען „וואסילי פעטראָוו" איך מוז הייסען „סערגעי פאטאמקין" צוליעב א געוויסען ציעל....

— מיין ברודער רופט אייך אין זיין בריעף אויך מיט דעם זעלבען נאמען — האט דיא גרעפין מיט א טרויעריגען טאָן איהם געזאגט — אָ, וואָס מאכט איהר עדלער מענש? וויא איך זעה, האט איך סיביר מיט זיינע ווילדע מענשען ניט געשמעקט....

— נאך וויא ניט געשמעקט?! — האט דער גאסט זיפצענד געזאגט — שוין צוועלף חשך׳דיגע יאהר אז איך שמאכטע דאָרט צווישען ווילדע טהיערע; פיער יאהר האב איך מיט מיין טהייערע שוועסטער געארבייטעט אין דיא אונטעראירדישע סאבאלינער מינען, דיא איבעריגע צייט, האב איך פערבראכט אין אירקוטסק צווישען דעם געקרוינטענם באנדיטען, וועלכע האבען מיר ניט דערלאזען זיך אנשטענדיג צו ערנעהרען פון מיין מעדיצינישען פאך. אבער צו אלעם מוז א מאל אן ענדע נעהמען. איך בין פון דאָרט אנטלאפען, אבער מיין אנטלויפען האט א געוויסען ציעל, א בעשטימטען צוועק. נור, ניט יעצט איז דיא צייט דערפון צו ריידען. איך וואלט מיך שעצען גליקליך, אז איהר וואָלט מיר געגעבען דיא געלעגענהייט זיך צו זעהן מיט אייער ווערטהע קינדער, וועלכע אייער ברודער און מיין טהייערער שוואגער עראיגערט אימער מיט טרעהרען אין דיא אויגען.

— מיט׳ן בעסטען פערגניגען, — האט מאריא אנדריאנאוונא זיך אויפהויבענד פון איהר שטוהל איהם געזאגט.

און אין א ווילע ארום האט וואסילי פעטראָוו, אדער סערגיי פאָטאָמקין זיך געפונען אין דער ג׳זיז׳לשאפט פון פאוועל מיט ליזאָן.

7טעס קאפיטעל.

פ ע ר א ו נ ג ל י ק ט.

דער פריסטאוו פון מאסקווער גאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק, זיצט שטארק בעשעפטיגט אין זיין קאנצעלאריע. ער האט פאָריגע נאכט געהאט פיעלע ארבייט, פון וועלבע ער איז נאך יעצט אום צוועלף אוהר ביי טאג אויך ניט פארטיג. איהם האט זיך פערוואָלט דיא פערגאנגענע נאכט ארויסגעהן אויף א גרויסען יאגד און ער האט געמאכט איינינע „אבלאוועס" אויף אידישע הייזער, וואו ער האט געפאנגען אבציג זשידעס, וועלבע וואורען אונגעמעלדעט אין זיין קווארטאל; ער האט זיי ארויסגעשלעפט פון דיא בעטען און אוועקגעפיהרט אין אוטשאסטאָק, וואו ער האט זיי אלע פערשפארט אין א פערדען-שטאל פון דיא פייער לייט. יעצט זיצט ער פון

'זיבען אוהר מאָרגענס אין זיין קאַבינעט און עמפפאַנגט דיא פריינדע פון דיא ארעסטירטע, וועלכע קומען זיי אויסקויפען בעפאָר זיי פאַלען אריין אין העבערע הענד. ער האט בעשטימט א צעהנרובעלדיגע פאר יעדער ארעסטאנט און ער האט שוין ביי א זעכציג „צעהנערלאך" אראָפּגעלאזען אין זיין ברייטע קעשענע, וועלכע האט נאך גענוג פלאַץ אויך פיר דיא לעצטע צוואַנציג צעהנערלאך, אבער דיא פריינדע פון דיא לעצטע צוואנציג ארעסטאנטען, זיינען צו אָרעם אום אזא גרויסען אבצאהל איהם צו געבען, און זיי שטעהן נעבאך און בעטען זיך ביי איהם, אז ער זאל צו-נעהמען פון יעדען פערזאָן א „פינפערעל".

— מיט'ן עטאַפּ! — שרייט דער פריסטאוו צאָרניג. אלע צוואנציג זשידעס מיט'ן עטאַפּ!

— איך האב, הערר פריסטאוו, פאר אייך א וויכטיגע נייעס, — האט איהם געזאגט זיין סעקרעטאר איהם איבעררייכענד א פּאַספּאָרט — דיא יונגע זשידאָווקא, וועלכע געפינט זיך צווישען דיא איבעריגע צוואנציג פערשפּאַרטע, איז דיא געוויסע פערברעכערין שרה פיינשטיין, וועלכע ווערט שוין צוויי יאהר פון דער פּאָליציי אין גאנץ רוסלאנד געזוכט.

איינער פון דיא אנוועזענדע אידען, וועלכער איז געשטאנען לעבען דעם פריסטאוו'ס שרייב-טיש מיט א פינף-רובעלדיגע אין דער האנד, האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער. זיין געזיכט איז לייכענבלאס געווארען און פון זיינע אויגען האבען זיך ארויסגעוועלצט צוויי טרעהרען, וועלכע ער האט מיט'ן האנד שנעל אפגעווישט.

— שרה פיינשטיין אויסגעפונען? — האט דער פריסטאוו איבערראשט אויס-געשריען — אָ, וואס פאר א מציאה האב איך היינטיגע נאכט מיט מיין בעפעהל געכאַפּט!

— הערר פריסטאוו! — האט איהם געזאגט דער איד, וועלכער האט א ציטער געטהאן ביים הערען דיא נאכריכט פון פריסטאוו'ס בוכפיהרער — איך האב מיט אייך עפּעס צו ריידען.

— ארעטירט איהם! — האט ער בעפוילען דיא פּאָליצייסקע, וועלכע זיינען געשטאנען ביי דער טהיר, אָנווייזענד אויף דעם אידען — איך וועל אייך שוין ווייזען וויא צו בעהאלטען א פערברעכערין.

עס זיינען באלד צוגעגאנגען צו איהם צוויי אָקאָלאָדאָטשניקעס און האבען איהם גענומען אונטער דיא הענד.

— בעפאָר איהר ארעטירט מיר — האט דער איד מיט א פלעהענדע שטימע איהם געבעטען — ערלויבט מיר צו ריידען מיט אייך אונטער פיער אויגען איינינע ווערטער.

— נעווים ווענגן חאבאר, — האט דער פריסטאוו מיט א שפּאָטישען טאָן אויסגעשריען — דאס וועט ניט געהן, ליעבער גרינבערג, ניט מיך וועט איהר אונטערקויפען....

דיא אָקאָלאָדאָטשניקעס האבען איינער צום אנדערען לייכט געשמייכעלט

ווארפענד זייערע בליקען צום פּריסטאוס קעשענע, פון וועלכע עס געשטעקט עטליכע שפּיצען פון רויטהע צעהנערלאך.

— ניט וועגען האָבאר, הערר פּריסטאוו, — האט איהם דער איד, וועלכען דער פּריסטאוו האט אנגערופען גרינבערג, געענטפערט — נור וועגען אן אנדער זעהר א וויכטיגע זאך.

דער פּריסטאוו האט איהם אריינגעפיהרט אין א בעזונדערען צימער און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעמאכט.

— וואס האט איהר מיר, גרינבערג, צו זאגען? — האט איהם דער פּריסטאוו שטרענג געפרעגט.

— איך האב אייך צו זאגען — האט איהם גרינבערג שארף געענטפערט — איך גיעב אייך אוועק מיין גאנצען פערמעגען אום איהר זאלט שרה פיינשטיין בעפרייען.

— אין וויפיעל בעשטעהט אייער פערמעגען? — האט איהם דער פּריסטאוו רוהיג געפרעגט.

— אין פינף און זיבציג רובעל בארעס געלד, וועלכע איך האב היינט אָפּ־צוגעהמען ביי א געוויסע פירמא.

— חא, חא חא! — האט זיך דער פּריסטאוו פארנאנדער געלאכט — זייט איהר שיכור, אדער איהר האלט מיך פאר שכור, אז איך זאל בעפרייען א מער־דערין פאר פינף און זיבציג רובעל.

— זיא איז אבער אונשולדיג — האט גרינבערג מיט א פעסטען טאָן ערווי־דערט — זיא האט קיין מאָרד בעגאנגען און זיא איז זאגאר ניט פעהיג צום קלענסטען פערברעכען, און פון א פאלשע בעשולדיגונג איז קיין מענש ניט זיכער, עס פּאסירט א מאל אזא אונגליק אויך.

— אומזיסט אייערע רייד גרינבערג — האט איהם דער פּריסטאוו שארף געענטפערט — דיא פינף און זיבציג רובעל וועל איך ביי אייך נעהמען אויב איהר ווילט אליין ניט זיין ארעטירט.... איהר קענט פאר בעהאלטען ביי זיך א פער־ברעכערין, און בעזאָנדערס נאך אזא פערברעכערין, חאפּען דריי יאהר ארעסטאַנט־סקאיא ראָטא, אדער זיך זעהן מיט׳ן קאלטען סיביר....

— נו, און וויפיעל פערלאנגט איהר פאר איהר אליין? — האט גרינבערג נאך א קליינעם נאכדענקען איהם געפרעגט.

— איהר ווייסט דאָך גרינבערג אז אזא זאך איז גאר ניט אפצושאצען....

— אבער דאָך הערר פּריסטאוו — האט זיך גרינבערג געבעטען.

— ווייל פאר אייך, טויזענד רובעל.

גרינבערג האט זיך בעטראכט און איז איינינע מינוט געשטאנען וויא פער־שטיינערט ניט צו בעוועגען זאגאר מיט דיא אויגען.

— גוט! — האט ער פּלוצלינג נאך א שטארקען זיפצען געזאגט — איהר בע־קומט. הערר פּריסטאוו טויזענד רובעל — אבער איהר מוזט מיר אויף דעם געבען דריי טעג צייט.

(Iron, 8).

— איך גיעב אייך, הערר גרינבערג דריי טעג צייט — האט איהם דער פריסטאוו ליעבליך געזאגט.

— איך פערלאנג אבער פון אייך, — הער פריסטאוו — האט גרינבערג עט־וואס מונטערער געזאגט — אז זיא זאל ארענטליך בעהאנדעלט ווערען.

— זיא וועט זיצען פערשפארט אין מיין פריוואט וואוינונג — האט דער פריסטאוו איהם געענטפערט — אונטער מיין אייגענער אויפזיכט, געפעהלט אייך דאס ?

— איך מוז זיין צופריעדען, — האט גרינבערג איהם געענטפערט.

דער פריסטאוו האט דיא טהיר אויפגעמאכט און האט גרינבערג'ן ארויס־געלאזען, איהם דריקענד אייניגע מאל דיא האנד פאר פריינדשאפט און ערגעבענהייט.

א קלונג אין אפאראט פון קווארטאלנעם טעלעפאן האט באלד נאך גרינ־בערגס אוועקגעהן פערהילכט דעם פריסטאווס קאבינעט.

— ווער בעהערט דעם פריסטאוו מיט זיין געשפרעך ? — האט דער פריסטאוו זיך שטעלענדביים אפאראט געפרעגט.

— דער נאטשאלניק פון דער געהיים־פאליציי אפטיילונג — האט ער בעקומען אן אנטווארט — זייט איהר דער פריסטאוו ?

— איך.

— איהר זאלט באלד נאכפארשען ביי אלע פאליצייסקע פון אייער אוטשאס־טאק און אויך ביי פריוואט מענשען, צו האט יעמאנד געזעהן אבענד ביי נאכט, ניט בעמערקט ערגעץ געהענד דעם געוויסען געהיים־אגענט פאדליעצאוו. ער וואר געקליידעט אין א אידישען אלטמאדישען קאסטיום און האט געטראגען א לאנגען גרויען בארד מיט לאנגע פאות און האט אויסגעזעהן וויא א מאן פון א יאהר זיבציג. ער האט אויך געטראגען א קליינעם פעקעל אין האנד, וואו עס האט זיך געפונען א מאסקע, א פארוק מיט א פאר דאמען קליידער. וואס אם שנעלסטען נאכפארשען און זאפארט ענטפערן.

דער פריסטאוו האט באלד צוזאמענגערופען אלע פאליצייסקע און ער האט זיי דאס נעמליכע געפרעגט.

— א, הערר פריסטאוו, — האט זיך איין אקאלאדטשני אפגערופען — איך האב געסטערן אום איינס אוהר ביי נאכט זיך מיט פאדליעצאוו'ן געזעהן. ער איז צו מיר צוגענאנגען פערקליידעט און האט מיך געבעטען אז איך זאל איהם ארעטי־רען אלס אן אונגעמעלדעטען איד, צוליעב זיינעם א געוויסען ציעל.

— וואו איז דאס געוועזן ?

— אין זא־ראדיע לעבען אברהם גאלדבוים'ס וואוינונג. ער האט מיר געזאגט אז ער לויערט דארט וועגען א וויכטיגע זאך און האט מיך געהייסען אז איך זאל איהם פריי לאזען ווען יעמאנד וועט איהם וועלען פון זיין ארעסט אויסקויפען. איך האב זיין וואונש ערפילט, און אז גאלדבוים איז מיט נאך צוויי אונבעקאנטע מענשען ארויסגעגאנגען פון זיין הויז, האט ער דעם ארעסטירטען פאדלעצאוו ביי מיר אויס־

געקויפט פיר צעהן רובעל און ער האט איהם גענומען אויף זיין פעראנטוואָרט־ליכקייט.

דער פריסטאוו האט עס באלד מיט'ן טעלעפאָן געגעבען צו וויסען אָפּענבאכען.

— וואס אם שנעלסטען דעם אָקאָלאָדאָטשני צו מיר אין קאנצעלאריע! — האט זיך געהערט אפּענבאכס שטימע אין רעהרעל פון טעלעפאָן.

דער אָקאָלאָדאָטשני איז באלד פון פריסטאוו'ס קאבינעט ארויסגעלאָפען.

— דוא ווייסט, מערזאווצין — האט אפּענבאך נאכ'ן טעלעפאָנירען געזאגט צו זיין פערטרויטען דעטעקטיוו — מיר שיינט אז אונזער פאָדלעצאָוו איז שוין אויף יענער וועלט.

— וואס רעדט איהר, עקסעלענץ? — האט איהם מערזאווצין פערוואונדערט געפרעגט — מאלע וואס עס קען געשעהן ביי א געהיים־פאָליציסט אז ער זאל ניט קומען צו דער בעשטימטער צייט? מעגליך אז עפּעס א נייער פּלאן וועגען א פערברעכער צווינגט איהם ערגעץ צו פערבלייבען.

— ניין, מערזאווצין — האט איהם אָפּענבאך מיט א פעסטע שטימע געזאגט — אָפּענבאך פערשטעהט אן עסק. איך קען פאָדלעצאָוו'ן וויא זיך אליין, און אז ער האט מיר פערשפּראָכען צו קומען אום דריי אוהר מאָרגענס און איז נאך אום צוועלף אוהר אויך ניטא, האט געוויס מיט איהם געטראפען אן אונגליק. איך ווייס אז זעהר א וויכטיגע זאך איז איהם פאָריגע נאכט פאָרגע'שטאנען, און אָבוואָהל ער האט מיר ניט געזאגט אום וואס עס האנדעלט זיך, וויא זיין כאראקטער איז שוין פון לאנג ניט צו זאגען זיינע פּלענער בעפאָר ער פיהרט זיי אויס, דאך פערשטעה איך אז ער האט געוועבט א גרויסע נעץ אויף איינינע וויכטיגע פערברעכער, עס איז מעגליך, אז ער איז אליין איז אין דער זעלבער נעץ ארייננעפאלען....

— מעגליך אז ער וועט נאך קומען? — האט איהם מערזאווצין געטרייסט.

— הלואי זאל עס געשעהן, אבער איך בין איבער איהם זעהר אונרוהיג, דען אויסער יענע זאך, האט ער נאך געהאט פאר זיך אן אנדער מיסיאן, וועגען וועלכע ער האט ג ע מ ו ז ט אונבעדינגט אום אכט אוהר מאָרגענס זיך צו מיר מעלדען.

— באלד וועט קומען דער אָקאָלאָדאָטשני — האט איהם מערזאווצין געזאגט — און וויא מיר שיינט וועט איהר דורך איהם קומען אויף א שפּור פון פאָדליעצאָוו'ס פערשווינדונג.

— און דוא מערזאווצין, נעה דערווייל ארויס איבער'ן שטאָדט עפּעס א שמעק טהאן וועגען דער גרויסער, פרעכער גניבה, וואס איז געשעהן ביי דעם רייכען מאַליך — האט איהם אפּענבאך נאך א קליינע פּויזע געזאגט — איוואן מיט סטעפאנען, וויא מיר שיינט, זיינען נאך פון מאסקווא ניט אוועקגעפאהרען, אויף דיא וואקזאלען שטעהען אונזערע אגענטען, און ניט אויסגעפינען אזא שווערע גניבה איז איינפאך א שאנדע.

— איך וועל עס היינטיגען טאג גוט נאכפאָרשען — האט איהם מערזאווצין ערווידערט — אבער פאָרלויפיג מוז איך ביי אייך פרעגען א ראטה, וויא זיך צו

בענעהן מיט גרויסן מאריא אנדריאנאוונא, און ווען זאל איך איהר הויז נאך א מאל בעזוכען? דער ארעסמאנט וואסילי פעטראָוו איז שטום וויא א פיש, ער וויל ניט ענטפערען אויף קיין פראגע, און וויא באלד איך שפיעל ביי דער גרעפין אין הויז פעטראָוו׳ס אָדער פאָטאָמקין׳ס ראָליע, בעדארף איך דאָך וויסען אויף ריכטיג זיין גאנצע לעבענסבעשרייבונג און אלע איינצעלהייטען פון איהר ברודערס לעבען; דערצו נאך ווייס איך ניט דעם ריכטיגען ציעל פון זיין רייזע און איך קען דאריבער פערלירען דעם צוטרויען פון איהר און איהרע קינדער, וועלכע קומען אונז פאָר זעהר פערדעכטיג.

— זיי, מערזאָווצין זיכער אז אלעס איז פערזאָרגט — האט איהם אָפּענבאך שטאָלץ געענטפערט — עס איז שוין לאנג אוועקגעגאנגען א געהיימע דעפּעשע אין אירקוטסק און איך האָף אז נאך היינט, וועט אלעס מיר ערקלערט ווערען. עס וועט קומען א ריכטיגע לעבענסבעשרייבונג פון ביידע שוואגערס. און וויא ווייט מעגליך איז, וועט מיר ערקלערט ווערען דער צוועק פון פאטאמקינס אדער פעטראָווס רייזע. קום צו מיר אום עלף אוהר אבענדס, וועל איך דיר ראטהען ווען נאך א מאל דער גרעפין צו בעזוכען, אבער איך מוז דייטליך וויסען וויא זיא האט דיר עמפּפאנגען און וויא האבען געקוקט אויף דיר איהרע קינדער.

— זיי האבען זיך גאר פון מיר ניט געקענט אפּרייסען! — האט מערזאָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — און דערוויילע האב איך ארויסגעקריגען פון איהרע קינדער אז זיי האבען געוואוסט פון פעטראָווס רייזע אבער זיי האט געוואונדערט ווארום האב איך (פעטראָוו אדער פאָטעמקין) זיך אָפּגעשטעלט אין מאסקווא און ניט געפאהרען דירעקט נאך פעטערבורג.

— נו, וואס האסט דוא זיי געענטפערט?

— איך האב זיי געזאגט אז מיר האלט דא אין מאסקווא אָפּ עפּעס א וויכטיגע זאך, וואס אנבעלאנגט צו מיין פערזענליכקייט.

— וויא איך זעה — האט אָפּענבאך נאך א קליינע נאכדענקען געזאגט — שפּיעלט זיך דא עפּעס א געהיימע וויכטיגע זאך.... אבער איך פערהאָף נאך היינט אלעס צו ערפאהרען.

— — — — — — — — — — — — —

מיר זיינען ווידער ביי אברהם גאָלדבוים אין וואוינונג, ער ליעגט אויסגע־צויגען אויף א בעטעל אין זיין שלאָפצימער און עס שטעהט לעבען איהם זיין יונגע טאָכטער און לייגט איהם קאלטע וואסער צום קאָפּ. זיין געבייגטע, פון צרות פער־וועלקטע פרוי שטעהט אין קיך און קאָכט פאר איהם ברוסט־טהעע. ער האט פאָריגע נאכט אין קיהלען רעגען־וועטער זיך שטארק צוגעקיהלט, ער האט אביסעל וואָרעמקייט און הוסט אלע ווייל׳ע צו.

— נו, נאָט זיי דאנק — האט גאָלדבוים צו זיין טאָכטער געזאגט — אונז האט דאך געלונגען צו רעטען א מענשען פון טויט. ווען מען וואָלט איהם מיט א פאר שטונדען שפּעטער פון קאנאָן ארויסגעשלעפּט, וואָלט מען שוין פעשפּאָרט פאר איהם זוכען א וואוינונג.

— אבער דאפיר פאטער ביזט דוא שטארק הייזעריג — האט איהם זיין טאָכטער זיפצענד ערווידערט — וויא מיר פרעהט, וואס דוא האָסט מיטגעהאָלפען צו רעטען א מענשען פון טויט, דאך וואָלט איך וועלען אז דוא זאָלסט אויך זיין געזונד.

— ניש־קשה, קיין בייז זאל ניט זיין — האט איהר גאלדבוים געטרייסטעט איהר דריקענד דיא האנד — איך פיהל מיך שוין עטוואס מונטערער. אז איך וואָלט האבען כח, וואָלט איך געהן צו איהם נעוואָר־ווערען, און זעהן וואס ער מאכט.

— באלד וועט קומען פון איהם אונזער יעפים — האט איהם דאס מעדכען געענטפערט — מיר דאכט זיך אז איך הער שוין זיינע טריט.

דיא טהיר האט זיך אין גאלדבוימס וואוינונג אויפגעעפענט און עס איז אריינגעקומען אָן אָקאָלאָדאָטשני, און ניט ווארטענד א ווייל, איז ער באלד אריין צו גאָלדבוימען אין צימער.

דער פאטער מיט דער טאָכטער האבען אינסטינקטיוו א ציטער געטהאָן, ריכטיג וויא זיי וואָלטען וויסען וואס פאר אן אונגליק עס דראָהעט זיי.

— געסטערן, הערר גאָלדבוים — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני שטריינג געזאגט — האט איהר ביי מיר אויסגעקויפט אן אלטען אידען פאר א צעהנרובעל־דינגע. איהר האט מיר פערשפראכען אז איהר נעהמט איהם אויף אייער פעראנטוואָרטליכקייט, אלזא איך בין יעצט צו אייך געקומען איהר זאלט מיר זאגען וואו יענער איד געפינט זיך.

גאָלדבוים וועלכער האט געוואוסט פון דעם אלטענס ערצעהלונג, אז ער (דער אלטער) איז בעטראכטעט ביי דער רעגיערונג אלס א פערברעכער, וויל ער האט געוואָלט דורך אן אויפברוך רעטען זיינע קינדער פון געפענגניס; האט זיך אויף א קליינע וויילע פערטראכט.

— איז מיר ערלויבט, הערר אָקאָלאָדאָטשני, צו וויסען וואס איהר האט איהם נייטהיג? — האט איהם גאָלדבוים נאך א קליינע פּאַוזע געפרעגט.

— איך האב דאך אייך נאך געסטערן געזאגט — האט איהם דער אָקאָלאָדאָטשני ליסטיג געענטפערט, אז איין צעהנערל איז ווייניג.

— ער איז אוועקגעפאהרען — האט איהם גאָלדבוים שארף געענטפערט אום זיך אָפּצוטשעפּען פון דעם חאבארניק.

— איהר זאגט, גאָלדבוים א ליגען — האט איהם דער אָקאָלאָטשני רוהיג געענטפערט — זאגט מיר וואו האט איהר אהינגעטהאָן דעם אידען?

גאָלדבוים, וועלכער האט ווירקליך ניט געוואוסט וואו דער איד איז פערבליעבען וויל מארטין מיט אסטראוו'ן האבען אפגערעדט איהם ארומצופיהרען ביז טאָג אונטערען שטאדט, האט יעצט ניט געוואוסט וואס צו ענטפערען און האט זיך ווידער אויף א ווילע פערטראכט.

— וואו האט איהר אהינגעטהאָן דעם אידען?! — האט דער אקאָלאָדאָטשני טופענד מיט דיא פיס געליארעמט.

— איך ווייס ניט, — האט גאלדבוים שוואך געענטפערט — איך האב איהם געלאָזען אויפ׳ן גאס.

— ניין, איהר ווייסט יא — האט דער אקאלאָדאטשני ווילד אויסגעשריען — זאגט מיר וואו האט איהר אהינגעטהאן דעם אלטען?

— איך בין ניט פערפליכטעט אפצוהיטען אן אונבעקאנטען מענשען וואוהין ער געהט, — האט גאָלדבוים איהם ערוויעדערט.

— איהר האט דאך געזאגט, אז איהר וועט איהם אוועקפיהרען אין דיא שטאָדט־נומערן אויף ניקאָלסקאיא?

— ער איז אבער פון מיר אוועקגעגאנגען.

— איהר וועט, גאָלדבוים, שוין יא זאגען וואו איהר האט איהם אהינגעטהאן! האט דער אקאלאדאטשני איהם פעסט ערגרייפענד פאר׳ן האנד אויסגעשריען און ביים ענדיגען דיא לעצטע ווערטער, האט ער א פייף געטהאן מיט זיין בלייענע פייפעל.

אין הויז זיינען באלד אריינגעלאָפען דריי זשאנדארען, זיי האבען דעם ער־קראנקטען גאלדבוימען א נעהם געטהאן אין דער לופטען און ניט צולאָזענד צו איהם זיין דערשראָקענע ווייב און טאכטער, האבען זיי איהם פון זיין הויז וויא א באל ארויסגעטראָגען.

8טעם קאפּיטעל.

דיא עהרליכע קעמפּפער.

— א איד האט ערמאָרדעט א פּראוואסלאוונעם! א איד האט ערמאָרדעט א פּראוואָסלאוונעם! — האבען אויף מאָרגען נאך גאָלדבוימס פערהאפטונג געליא־רעמט אלע מאָסקווער צייטונגען און דער בעוואוסטער אידען־פרעסער פאסטוחאָוו, האט ערפילט זיין האלבע צייטונג „מאָסקאָווסקי ליסטאָק״ מיט שרעקליכע בלבולים אויף אלע מאָסקווער אידען, אז זיי בעשעפטיגען זיך נור מיט דיעבשטאלען, רויבע־רייען, מערדעריי און מאכען אונגליקליך דיא מאָסקווער בעפעלקערונג. דער גאָלאָווא אלעקסייעוו האט באלד געלאדען צו זיך דעם מאָסקווער אידישען ראבינער מיט נאך א פּאָר בערופענע מענשען פון דער אידישער געמיינדע און האט זיי פּאָרגעוואָרפען פאר וואס זיי גיעבען ניט אכטונג אויף זייערע גלויבענס־גענאָסען, דאס זיי זאָלען אויפהערען אזוי צו בעשווינדלען און בערויבען דיא מאָסקווער איינ־וואוינער, און זיי זאלען זיך פון יעצט אן מיה געבען צו ערקלערען דעם אידישען פאָלק, אז צו ערמאָרדען א פּראוואסלאוונעם איז אויך א זינד פאר גאָט, ווייל אלע מענשען זיינען ביי גאָט גלייך.

דיא אידישע פאָרשטעהער האבען זיך געפּרופט צו פערטהיידיגען און אראפּ־נעהמען פון גאָלדבוימען דיא בעשולדיגונג, וועלכע זיא האט קיינע גרינדע און קיינע בעווייזע, אז ער האט דעם מאָרד אויף פאָדלעצאָוו׳ן בעגאנגען, אבער דער גאָלאָווא האט זיך גאר ניט געלאָזט ריידען. זיי זיינען מיט פערביטערטע הערצער פון אלעק־סעיעוו׳ן אוועקגעגאנגען און האבען אויסגעווירקט ביי דעם פּראָקוראָר, אז ער זאל איינעם פון זיי ערלויבען, זיך צו זעהן מיט גאָלדבוימען אין געפענגניס, פיעלליכט וועט איהם געלינגען פון איהם עטוואס צו ערפאהרען וועגען פאָדלעצאָווס זאנדער־

בארע פערשווינדונג. עס האט גאָלדבוימען בעזוכט דער אידישער ראבינער, אָבער ער האט פון דעם אונגליקליכען גאר ניט ערפאהרען. גאלדבוים האט איהם גענענט־פערט דאס זעלבע וואָס ער האט געסטערן נעענטפערט אָפּענבאכען, אז ער האט דעם אלטען מאן דורך א צופאל איבערגעלאָזען אויפ'ן גאס. דער עהרליכער גאָלד־בוים האט נאך אלץ ניט געוואוסט דיא ריכטיגע אורזאכע פאר וואס ער איז פערהאפטעט, ער האט אלץ געמיינט, אז ער איז בעשולדיגט אין דעם וואס ער האט בעהאלטען א פערברעכער געגען דער רעגיערונג, וויא פאָדלעצאָוו האט איהם איינגערעדט און דערצעהלט, אז ער אנטלויפט פון רוסלאנד, ווייל ער האט געוואָלט רעטען זיינעביידע קינדער. ווען דער ראַבינער האט איהם פערטרויט דיא ריכטיגע אורזאכע און האט איהם ערקלערט, אז דער אלטער פערשוואונדענער איד, איז גאר געוועזן דער בעריהמטער געהיים־אגענט פאָדלעצאָוו, איז ער אזוי איבערראַשט געוואָרען, אז ער האט אייניגע מינוט קיין וואָרט נעקענט אויסריידען. ער האט שוין גוט פערשטאנען, אז דא האבען עפּעס אָפּגעטהאָן זיינע נאכט געסט, וועלכע ער האט מיטגעהאָלפען צו רע־טען זאחארינען, אָבער דער עהרליכער, בראווער גאָלדבוים, האט דיא געשיכטע זאגאָר דעם ראבינער ניט פערטרויט. נאר ער האט איהם געבעטען, אז ער זאָל זיין א פאָטער צו זיין אונגליקליכע פאמיליע און איידער ער וועט געהן אויף קאָ־טאָרגא זאָל ער זיך דיא מיה געבען אויסצו־ווירקען ביי דיא בעאמטע, אז מען זאל איהם ערלויבען זיך צו זעהן מיט זיין פאמיליע. דער ראבינער, וועלכער האט זאגאר פריהער ניט געצווייפעלט, אז גאלדבוים איז אונשולדיג, האט איהם דאס פער־שפּראָכען און האט זיין געפּענגנים פערלאָזען.

גאָלדבוימס אונגליק האט פעראינטערעסירט פאסט אלע אידען אין מאָסקווא און זיי האבען געזוכט מיטלען וויא גאלדבוימען צו בעפרייען ניט אזוי צוליעב איהם, נאר צוליעב דער גאנצער אידישער געמיינדע, זיא זאל ניט ליידען צוליעב איינעם, וועהרענד דער איינער איז אויך אונשולדיג.... נאר מעהר וויא אלע אידען, האבען זיך אין דעם אונגליקליכענס שרעקליכע לאגע, אינטערעסירט אייניגע רוסען, און דאס זיינען געוועזן מארטין, אסטראָוו און דער יונגער איסטאָמין.

זיי האבען זיך צוזאמענגעקליעבען ביי גרעפין מאריא אנדריאנאוונא אין א וייטען אבגעזונדערטען צימער און האבען געפיהרט צווישען זיך א פייעריגען געשפּרעך:

— וואו האט געקענט דער לומפּ פּאָדלעצאָוו אהינקומען? — האט געברומט מארטין ערגערליך — עס איז וואהר, אז זיין פערשווינדונג, האט אונז גערעטעט פון גרעסטען אונגליק, אָבער עס איז דאך אין אן אונגליק אריינגעפאלען אן עהר־ליכער, בראווער אונשולדיגער מאן, וועלכער האט איינפאך געאָפּפערט זיין לעבען צוליעב א וואהלטהאט.... איך בין אויסער זיך, איך געה פון זינען אראָפּ!

— איך וועל מיך מוזען צוליעב דעם אונגליקליכען איד גאלדבוים, אויסגע־בען! — האט אסטראוו ברעכענד מיט דיא הענד געזאגט — איך קען אזא אונרעכט, אזא מאָרד־טהאט ניט אריבערטראָגען. עס איז ביי מיר פערבליעבען, אז איך זאָל

זאגען דאס איך האב פאָדלעצאָוון ערמאָרדעט און איהם אין טייך ארייננעלאָזען, אום דעם בראוונען, עהרליכען גאלדבוים צו בעפרייען.

— דאס בעדארפסט דוא אסטראָוו ניט טהאן — האט איהם איסטאָמין נעענטפערט.

— וואו איז גערעכטיגקייט? וואו איז גלייכהייט פאר וועלבע מיר קעמפפען מיט דעם בלוטיגען רוסלאנד? — האט ערוויעדערט אסטראוו אויפגערעגט — ניין, איך מוז עס טהאן!

— ניין, דוא בעדארפסט עס ניט טהאן — האט איהם איסטאָמין קאלט און רוהיג געענטפערט — דאס בעדארף נאר טהאן דער, ווער עס האט פאָדלעצאָוון ערמאָרדעט.

— אבער יענער טהוט דאך עס ניט — האט אסטראוו פערדריסליך געזאגט.

— פאַרלויפיג ווייסט דוא דאך ניט צו פאָדלעצאָוו איז ערמאָרדעט! — האט איהם געענטפערט דער נעמליכער.

— טא, וואו דען איז ער אהינגעקומען?

— ווער קען א געהיים-אגענט פערשטעהן?

— ניין, ברודער, אז ער וואלט לעבען, וואלטען מיר שוין אלע געזעסען אין קאזעמאט — האט מארטין ביטערליך געענטפערט — אויך זאכארין וואלט שוין אזוי רוהיג ניט געלעגען ביי גרינבערג'ן אויפ'ן בוידים.

— נו, טאָ וואס זאָלען מיר טהאָן? — האט געפרעגט איסטאָמין גאנץ קאלטבלוטיג.

— מיר מוזען ווארפען צווישען זיך גורל ווער פון אונז זאל געהן זאגען, אז ער האט פאָדלעצאָוון ערמאָרדעט און אין טייך ארייננעוואָרפען, אום דעם אונגליקליכען גאלדבוים צו בעפרייען — האט אסטראָוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט.

— ניין מיר בעדארפען עס ניט — האט ערווידערט איסטאָמין.

— ווארום? — האט מארטין אונרוהיג געפרעגט.

— ווייל מיר קענען עס מאכען אהן א גורל.

— אהן א גורל געה איך ניט! — האט מארטין זיך אויסגעדריקט.

— און איך אויך ניט — האט ערוויעדערט אסטראָוו נאך א קליינעם נאכדענקען — מיר אלע דריי האבען אנטהייל גענומען אין זאכארינס רעטונג און דאמיט פעראונגליקט אן עהרליכע, בראווע און אונשולדיגע פאמיליע, מוזען מיר אלע דריי זיין איינשטימיג צו געהען אויפ'ן עשאפאט אום יענע פאמיליע צו רעטען, אבער דאס מוז געשעהן דורך א גורל.

— נו, לאָמיר ווארפען גורל! — האט איסטאָמין געזאגט מיט דיא זעלבע רוהיגקייט.

זיי האבען אויפגעשריבען זייערע נעמען אויף דריי גלייכע פאפירלאך און האבען זיי ארייננעלייגט אין א הוט, אין דעם צווייטען הוט האבען זיי ארייננעלייגט צוויי ליידיגע פאפירלאך און אויף דעם דריטען אן אויפשריפט: „געה“.

— טרייסעל! — האט איסטאָמין געזאגט צו מאַרטינען און נאכהער צו אסטראוו'ן.

זיי האבען דיא היט פערדעקט מיט א שנופּ־טיכעל און פערנאנדער־געטרייסעלט.

יעדער פון זיי האט זיינעביידע הענד ארייננעשטעקט אין ביידע היט און האט ארויסגעצויגען צוויי פּאפּירלאך.

דער גורל איז געפאלען אויף מאַרטינען.

מארטין האט א לייכטען שאקעל געטהאן מיט'ן קאפּ און האט רוהיג געזאגט:

— איך טהו עס!

— ניין! — האט איסטאָמין זיך אָפּגערופען — איך וועל עס טהאן.

— דו? — האבען ביידע פריינדע איבערראשט אויסגעשריען — דו האסט זאָגאר דאס רעכט ניט יעצט דאצו.

— איך האב אבער יא דאס רעכט דאצו! — האט שוין איסטאָמין יעצט א ביסעל אויפגערעגט זיי געזאגט — ווייל איך האב ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן!

— דו האסט ערמאָרדעט פּאָדלעצאָוו'ן?

— איך, מיט א שטיין פון קרעמעלשען טראָטואר! — האט איסטאָמין פאָר־געזעצט — איך בין יענע נאכט אומגעגאנגען ארום קרעמעל וויא מיר האבען אָפּ־גערעדט, איך האב געזעהן פאר'ן לאנטערנע שיין, אז איהר פיהרט אן אלטען מאן אראפּ אין'ם אונטערשטען קרעמעל; אָבער ווען איהר זייט ארויפגעגאנגען, איז אייך דער אלטער פון דערווייטענס נאכגעגאנגען און איז אריין אין דער גרויסער גלאָקע. ווען איהר האט זאכארינען געטראָגען צו גאָלדבוימען, האב איך בעמערקט וויא דער אלטער געהט פון דער גלאָקע ארויס און געהט אייך נאך און דאן האב איך איהם מיט דריי קלעפּ פערטיג געמאכט.

— דו ביסט א העלד, איסטאָמין! — האבען זיינע קאַמעראַדען מיט טרעה־רען אין דיא אויגען געזאגט — דו בעדארפסט ניט שטארבען און טאָרסט ניט שטארבען! אזעלכע העלדען וויא דו בעדארף יעצט אונזער פאָטערלאנד האבען.

— איהר בעדארפט קיינער ניט שטארבען! — האט זיי איסטאָמין רוהיג ערווידערט — איהר זייט ביידע אויך פון דיא ווארעמסטע פרייהייטס קעמפפער, וועמען אונזער געהיים־בונד האט נייטיג!

— אבער וויא רעטען מיר דעם אונגליקליכען גאָלדבוים! — האט מאַרטין איהם פערצווייפעלט געפרעגט.

— מיר קענען איהם יא רעטען! — האט איסטאָמין זיי געענטפערט.

— וויא אזוי?

— אז דו מאַרטין, זאלסט זיין דער סליעדאָוואטעל פון גאָלדבוימס פראָ־צעס! — האט איהם איסטאָמין ערווידערט.

— אָבער איך בין דאך גאר א סליעדאָוואטעל אין אן אנדער טהייל־שטאָדט!

— דאס קען איך שוין אויסווירקען! — האט איסטאָמין איהם געענטפערט. איך וועל דיך פאָרשטעלען פאר מיין פאָטער אלס א טיכטיגען, קלוגען און פראַק־

טישען סליעדאָוואטעל און ער, אלס גענעראל און אופראוויאיושצי ביים מאָסקווער גענעראל־גובערנאטאר, וועט ביי דעם אלטען דאָלגאָרוקאָוו אויסווירקען, אז מען זאָל דיר איבערגעבען גאלדבוימס פראָצעס.

— דאס איז ווירקליך א פּאָרטרעפליכער פּלאַן! — האבען זיינע ביידע קאָ־מעראדען איינשטימיג געזאגט.

— און וויא גלאט צו פערלייכטערן גאלדבוים׳ס פּראָצעס — האט איסטאָמין ווייטער פארטגעזעצט — איז זעהר וויכטיג נאך איין זאך צו טהאן, אבער זאגט מיר נאר פריינדע, ווארום האט איהר מיר ניט געפרענט, וואו האב איך אהיינגעטהאן דעם געהרגעטען פּאָדלעצאָוו?

— וואס איבערראשונג קען מאבען! — האט מארטין אויסגעשריען שאָקלענ־דיג מיט׳ן קאפּ.

— ער ליעגט אין קאנאַן וואו זאבארין איז געלעגען — האט איסטאמין מיט א שמייכעל געזאגט — איך דענק אז באלד וועט קרעמעל פערגניגען האבען פון דעם אנגענעהמען גערוך וואס וועט פון זיין לייבע זיך אפּגעבען.... אבער דאס אן א זייט פריינדע, מיין פּלאַן איז, אז מיר זאלען צו זיין לייבע אין קאנאַן צו־ווארפען א קליינעם שריפט אז דיא ניהיליסטען האבען איהם ערמאָרדעט און דער שריפט זאל זיין אונטערשריבען מיט דיא צוויי ווערטער „געהיים־בונד" און נאכהער וועלען מיר ארייגשיקען א בריעף מיט דעמזעלבען אונטערשריפט אין טרעטאָע אָטדעליעניע, אז פּאָדלעצאָוו ליגט אין קאנאַן — און דאן וועט דער גאנצער פערדאכט פון גאָלד־בוימען ארונטערפאלען, ווייל דיא בעסטיעס וועלען פערשטעהן אז ניט א פּופציג־יעהריגער סוחרישער איד, וואס וואוינט אויף זאראדיע האט אן אויפטראג מיט דיא ניהיליסטען און איז פעהיג זא. וואס צו טהאן.

— דיינע פּלענער, איסטאָמין, זיינען פּאָרטרעפליך! — האבען איהם זיינע קאמעראדען געענטפערט.

— דאס מוז היינט אלעס געטהאן ווערען! — האט איסטאָמין זיי ענטשלאָסען געזאגט — אבער איידער מיר צוגעהען זיך, לאמיר זיך צוזאמענלייגען מיט א סומע געלד אום צו שטיצען דיא אונגליקליכע גאָלבוים׳ס פאמיליע! אָט דאס איז פאָר־לויפיג מיין נדבה! — האט ער געזאגט ארויסנעהמענד פון זיין בוזים־טאַש פיער נייע הונדערטער.

— און פינף הונדערט גיעב איך, — האט מארטין געזאגט.

— און צוויי הונדערט גיעב איך פּאָרלויפיג! — האט זיך אָסטראָוו אָפּגע־רופען.

— ביי דער גרעפין מיט איהרע קינדער וועלען מיר אויך עפּעס בעטען א נדבה, — האט מארטין זיי געזאגט, — איך דענק אז זיי וועלען באלד פון זייער אימעניע צוריק קומען.

— יעצט צו דער צווייטער זאך, — האט איסטאָמין זיי געזאגט — דיא גע־שיכטע מיט מאריא אנדריאנאוונא און מיט אונזער אלגעמיינע לאנג ערווארטעטען גאַסט סערגיי פּאָטאָמקין, קומט מיר זעהר זאנדערבאר פאָר. לויט דעם בעריכט

פון פעטערבורגער צענטראל־קאָמיטעט, האט ער אין מאסקווא ניט געטארט פער־בלייבען בעפאָר ער האט זיך געזעהן מיט אונזערע פאָרשטעהער אין פעטערבורג, און וויא קומט עס דאס ער איז אין מאסקווא פערבליעבען אויף איינינע טעג? לויט אונזער אנדריאנאוו האט מיר דערצעהלט אין זיין נאמען — האט סערגיי פאָטאָמקין דא אין מאסקווא עפּעס זיינע אן אייגענע זאַך, וואס עס האלט איהם אָפּ פון זיין רייזע, אבער דאס איז דאך נגנען אונזערע געזעצע.

— מיר מוזען זיך מיט איהם זעהן — האט מארטין געזאגט — מעגליך אז ער זעהט עפּעס א שטערונג, וועלכע ער וויל עס ניט אנדריאנאוו'ן פערטרויען.

— און דאס איז אויך מיין מיינונג — האט אָסטראוו זיך אפּגערופען — אן אירקוטסקער דעלעגאט בעדארף ניט זיין עפּעס אַן איינגעל. אונזערע אלע מיטגלידער אין אירקוטסק זיינען זעלטענע קלוגע און פאָרזיכטיגע מענשען. און אז זיי האבען אויסגעקליבען פון זיך א פאָרשטעהער, מעג מען זיך אויף איהם אין אלע אינזיכטען פערלאזען.

— איינער פון אונז מוז זיך יעדענפאלס מיט איהם זעהן — האט מארטין נאך א קורצע פּויזע געזאגט — אום צו בעריכטען דעם צענטראל קאמיטעט ווען ער פאהרט פון מאסקווא ארויס, און פיעללייכט איז דיא זאך נוציג פאר איהם פערזענליך.

— ער האט אנדריאנאוו'ן געזאגט — האט איסטאָמין ערווידערט — אז היינט אום אַכט אוהר אבענדס וועט ער ווידער דער גרעפין'ס הויז בעזוכען, אלזא ווער פון אונז זאל זיך מיט איהם זעהן? אדער פיעללייכט זאלען מיר זיך אלע גענגען אבענד דא צוזאמענקלייבען?

זיי האבען זיך א קליינע ווילע בעראטהען, און עס איז צווישען זיי פער־בליבען אז איסטאָמין זאל זיך זעהן מיט סערגיי פּאָטאָמקין ביי דער גרעפין אין הויז, מארטין זאל בעזוכען זאבארינען און אָסטראוו זאל דער אונגליקליכער פאמיליע גאלדבוים אוועקטראגען דיא סומע געלד און נאכהער זאל ער אריינוואַרפען דעם שריפט אין קאנאַן און שיקען א בריעף אין טרעטאָע אָטדיעליעניע אז דער „געהיים בונד" האט פאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט, און ער ליעגט אין קאנאַן.

זיי האבען זיך פריינדליך פעראבשיידעט און זיינען איינציג־ווייז זיך צוגאנגען.

9טעס קאפּיטעל.

עדלע מענשען אין אונגליק.

פינף פערזאנען ווערען יעצט אין מאסקווא געזוכט פון דער געהיים־פּאָליציי: זאבארין וועלכער האט מיט א פּאר טעג צוריק געשאָסען אויף אלעקסייעוו'ן, דער אונבעקאנטער, וועלכער האט פאָרגעסטערען ביי נאכט דריי מאל אפּגעפייערט זיין רעוואָלווער אויף אלעקסייעוו'ס עקיפּאַזש, פּאָדלעצאָוו דער בעריהמטער געהיים־אגענט, וועלכער איז פון יענע נאכט אן פערשוואונדען געוואָרען, און אונזערעביידע פיינע יונגען איוואן און סטעפּאן, וועלכע האבען זיך ערבארעמט אויף מאדאם מאלליך'ס ציערונג און האבען זיי אין קאנאן אריינגעוואָרפען. עס געהן ארום איבער

מאסקווא פינף טיכטיגע אגענטען פון אָפּענבאַד׳ס חדר און יעדערער פון זיי האָלט אַלץ אין זיין געדאנק דיא פינף פערברעכער און מאכט פּלענער וויא אזוי צו פאַלען אויף זייערען א שפּור.

איינעם פון דיא שפּיאָנען, א געוויסען ש ו ר ק י ן, איז אויפ׳ן נאָס געוואָרען פערדעכטיג א מאַן, וועלכען ער האט בעמערקט פאָהרענדיג אין א קיביטקע געשפּאַנט צו א גוטען פערד, ער איז דעם מאן נאכגעפאהרען אויף א דראָשקע און ער האט בעמערקט דאס דער מאן געהט אריין אין א גרויסען וויין געשעפט. ער האט באלד נאכגעפאָרשט ווער דער מאן איז, און ער האט זיך ערקונדיגט אז ער הייסט אנטאן איוואנאָוו, און ער איז טאקע אין יענעם געשעפט איינגעשטעלט אלס א הויפּט־פּריקאַזשציק; מיט א שטונדע שפּעטער האט ער זיך דערוואוסט אז ער איז דעם פּריסטאַוו׳ס, פון נאַראַדסקאַי אוטשאַסטאָק א לייבליכער ברודער, און ער וואוינט טאקע ביי איהם אין הויז.

שורקין איז אוועקגעלאָפען צו איסטאָמינען און האט איהם געפּרעגט צו ער האט ניט א פּערזענליכען פיינד, וועלכער הייסט אנטאן איוואנאָוו, און אז איסטאָמין האט איהם געענטפערט ניין, האט ער באלד בעזוכט אלעקסייעוו׳ן און האט אויך איהם דיא זעלבע פראגע געשטעלט.

— וועלכען איוואנאָוו׳ן מיינט איהר? — האט איהם אלעקסייעוו געפּרעגט.

— דער וואס דיענט ביי דער גרויסער פירמא קוזמין און ער איז א ברודער פון דעם פּריסטאַוו איוואנאָוו אין נאַראַדסקאַי אוטשאַסטאָק.

— יענער שורקע? — האט אלעקסייעוו אויסגעשריען—ער איז דאך מיר א בלוטיגער פיינד זייט איך האב איהם ענטזאגט פון זיין שטעלע אין ד ו מ ע (מאגיסטראט), ער האט זיך זאגאר איינינגע מאָל אויסגעדריקט אז ער וועט פון מיר נעהמען ראַכע.

שורקין׳ס אויגען האבען אנגעהויבען צו פייערען וויא ביי א הונגעריגען טיגער ווען ער דערשמעקט א לעמעלע.

— האט ער דאס גערעדט אויף פאר זייטיגע מענשען? — האט איהם שורקין נאך א קליינע פּויזע געפּרעגט.

— פאר אלע בעאמטע אין מיין קאנצעלאַריע פון ראטההויז, און אין דער וואהרהייט, האב איך א לאנגע צייט זיך פאר איהם געהיט וויא פאר א טייפעל, דען ער איז זייער א היציגער באנדיט.

שורקין האט זיך פערניינט און איז פון גאַלאָווא אוועקגעגאנגען.

— גאָט האט מיר היינט צוגעשיקט א ווילדע מציאה! — האט שורקין צו זיך אליין גערעדט ארויסגעהענד פון אלעקסייעוו׳ן און האט טייפעליש געשמייכעלט— דא וועל איך קענען ווייזען אָפּענבאַכען אז שורקין איז ניט קיין אינגעל, און ער קען אויך קוואַרטירען ביי אן אויסגעמאכטען פּריסטאַוו אין הויז און דערנעהן א וויכטיגע געהיימניס. אָ, איך וואָלט מיך ווינשען דאס איך זאל קענען אויפווייזען אז דער פּריסטאַוו אליין האט אויך אנטהייל גענומען אין זיין ברודערס טהאט. דען נור ביי א גרויסען הימעל־שרייענדען סקאנדאל קען א געהיים־אגענט זיך ערווערבען א נאמען....

ער איז מיט ראַשע טריט אוועקגעגאַנגען און איז באַלד פערשוואונדען צווישען דעם גרויסען פובליקום אין א רוישענדע גאַס.

— — — — — — — — — — — — —

אין א קליינע קעמערעל אויף א בוידעם אין זאַראַדיע ליעגט א יונגער מענש אויסגעצויגען אויף צוויי ברעטער. זיין געזיכט איז בלייך וויא קאַלך און דיא ליפּען פערדאַרט, וויא א טרוקענער לעדער. ער ליעגט אויף א קליינע קישעלע און האַלט דיא האַנד אונטערן קאָפּ.

— מיר שיינט אַז מיר איז שוין בעסער! — זאָגט ער צו זיך אַליין — איך קען שוין ריהרען מיט'ן פוס, אבער וואס דורשט זיך מיר אַזוי אַלע ווייל?

ער נעהמט דאס בלעכ-קענדעל וואס שטעהט לעבען זיין צוקאָפּענס און טהוט א פּאָר זופּען.

— אָ, וואס פאַר א פאָלק דיא אידען זיינען! — האט ער ווייטער פאָרגעזעצט — יעצט זעה איך טאַקע אַז זאָגאַר זייערע פערטהיידיגער, זייערע בעסטע פריינדע דיא וואס קעמפּפען מיט דיא ניעדערטרעכטיגע באַנדיטען, וועלכע ווילען זיי פערשמוצען מיט זייערע מיילער און פעדער, ווייסען נאָך ניט א הונדערטע טהייל פון אַלע גוטע אידישע אייגענשאַפטען. אָ, וויא בעדויערונגס-ווערטה איז דיעזער אונגליקליכער פאָלק, דאס עס איז ניטא אויף דער גאַנצער ברייטער וועלט איין קעניגרייך, וועלכע זאָל זיך נעהמען צו דערגעהן דיא אידישע קריוודע פון דער טיראַנישער, באַרבאַרישער רעגירונג וואס פערבאַנגליקט און פערניכטעט דיעזען עהרליכען, פיינעם און גוטהערציגען פאָלק, וועלכער האט אָנגעצונדען א ליכט פאַר אַלע פעלקער און זיי געלעהרענט גלייכהייט, גערעכטיגקייט, באַרמהערציגקייט און טוגענד נאָך מיט טויזענדער יאָהרען צוריק, ווען טיראַנייע און דעספּאָטיזמוס זיינען געווען דיא איינציגע הערשער פון דעם גאַנצען ערד-קוגעל.

ער האט זיך א ווײלע פערטראַכט און א זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— אָ, גאָלדבוים, גאָלדבוים! — האט ער נאָך א קליינע פויזע ברעכענד דיא הענד געזאָגט — דו ביסט דאָך א מוסטער און וואָהרער סימבאָל פון דיין אידישען נאַציאָן, דו האָסט אויפגעאָפּפערט דיין לעבען אום צו רעטען אַן אונגליקליכען וואָהרהייטס קעמפּפער פון עוולגען ליידען, דיין עהרליכעס בראַווע הערץ האט דיר ניט דערלאָזען צו ענטזאָגען א מענשען וועלכער בעט פון דיר שוץ פאַר אַן אונגליקליכען, און יעצט ווערסט דו דערפאַר אָבגעצאָהלט מיט פינסטערען קערקער און מיט שרעקליכע ארעסטאַנסקע ליידען, און דיין צוקונפט איז סיביר און קאַטערגא!.... אָ, טהייערער גאָלדבוים, דו ביסט גוט, עהרליך, באַרמהערציג און ליבעראַל וויא דיין גאַנצער נאַציאָן, און צוגלייך מיט איהם ביסט דו בעשולדיגט אין א **מ א ָ ר ד** און **ב ע ש מ ו צ ט** וויא דער ניעדערטרעכטיגסטער שורקע.

ער האט זיך ווידער פערטראַכט און זייגע שוואַרצע ברענענדע אויגען האבען געשאָטען פונקען.

— און דו עדלער גרינבערג — האט ער נאָך א לאַנגען שטילשווייגען ווייטער

גערעדט — דוא, וועלכער האסט מיך באלד דעמזועלבען מאָמענט פון גאָלדבוימס הויז איבערגענומען און האסט מיר דיזען שטילען בוידעם פאר א בעהעלטניס לאך אפגעגעבען, מיט וואס זאל איך דיר אבדאנקען? אָ, עדלער, עהרליכער מענש, ווארום האב איך דיך היינט נאך גאר ניט געזעהן?....

עס האט זיך געהערט א לייכטער גערויש ביים טהירעל״פון׳ם קעמערעל, וועלכע האט זיך באלד אויפגעעפענט און א יונגער מענש פון עטוואס העכער אלס מיטלער וואוקס איז צו דעם ליגענדען אויף דיא ברעטער צוגעגאנגען.

— אָ, טהייערער גרינבערג! — האט דער יונגער מענש איהם געזאָגט — יעצט עבען האב איך מיך עראינערט, זייט מיר ווילקאמען טהייערער ענגעל! וואס מאכט איהר?

— וויא געהט עס אייך, ליעבער זאכארין? — האט איהם גרינבער בעטאָ-נענדיג דעם „אייך״ געפרעגט.

— זעהר גוט! — האט איהם זאכארין מיט א פרעהליכע מינע ערווידערט.

גרינבערג האט מיט בעדויערן א שאָקעל געטהאן מיט׳ן קאָפּ.

— איך געפעהלט פיעללייכט ניט, טהייערער ווירטה, מיין געלעגער וואס איהר שאקעלט אזוי מיט׳ן קאפּ? — האט איהם זאכארין לוסטיג געזאגט — האט דעריבער קיין זארג; גליקליך איז דער מענש, וועלכער ליידעט פאר א הייליגער אידעע....

גרינבערג האט א זיפץ געטהאן.

— וואס זיפצט איהר, הערר גרינבערג? — האט זאכארין מיט דיא זעלבע פרעהליכקייט איהם געפרעגט — איהר זייט דאך א קינד פון דעם נאציאָן, וועלכער ליידעט אויך צוליעב א הייליגע אידעע, בעדארפט איהר דאך פערשטעהן און פיהלען אז איך שעץ מיך גליקליך דאס איך בין א קעמפפער פאר דיא ריינע וואהרהייט.

— איך בין מיט אייך איינשטימיג ליעבער זאכארין — האט איהם גרינבערג פינסטער געזאגט.

— היינט וואס-זשע זיפצט איהר? — האט איהם זאכארין מאכענד מיט׳ן האנד געפרעגט.

— אָה ברודערקע — האט איהם גרינבערג ביטערליך ערווידערט — איך בעדארף דאך אייך ניט ערקלערען אז אין מענשענס לעבען גיבען אמאל מאמענטען אין וועלכע ער מוז זיפצען ווען ער זאל זאגאר בעזיצען א שטיינערנע הארץ.

— איך זעה אן אייך, הערר גרינבער, אז מיט אייך איז עפעס ניט גלאט — האט איהם זאכארין מיט אן ערנסטע מינע געזאגט.

— נאך וויא ניט גלאט! אבער וואס קען מען מאכען?

— היינט דערצעהלט-זשע מיר, הערר גרינבערג, וואס בעאונרוהיגט אייך, אויב מיר איז עס ערלויבט צו וויסען — האט זאכארין איהם ערגרייפענד פאר׳ן האנד געזאגט.

— מיט מיר איז א גאנץ לאנגע טרויעריגע געשיכטע, — האט גרינבערג

בעטריבט איהם ערווידערט — וואס יעצט איז קיין צייט זיא איבעצודערצעהלען. אבער קורץ און שארף גערעדט: איך פיהל מיך זעהר אונגליקליך.

— אונגליקליך?.... א מענש וועלכער איז מיט מיר איינשטימיג, אז ליידען איז דיא פפליכט פון יעדען עהרליכען מענשען — פיהלט זיך אונגליקליך?! א, טהייערער ווירטה, איהר מוזט מיר זאגען אין וואס בעשטעהט אייער אונגליק!

— אין א סומע געלד וואס אמאליגע יאהרען איז עס געוועזן ביי מיר א שפיי, היינט אבער איז דאס ביי מיר א גאנצער שאץ.

— און וויפיעל?

— אין ניין הונדערט פינף און צוואנציג רובעל, מיט וועלכע איך קען יעצט רעטען א יונגע עהרליכע און אנשטענדיגע פרוי פון אייביגע קאטערגא אין סיביר.

— אט באלד בעקומט איהר דיא סומע! — האט זאכארין איהם גאנץ רוהיג געענטפערט.

גרינבערג איז פאר איבערראשונג פון זיין שטעלע אפגעשפרונגען, ער האט ביידע הענד אויפגעהויבען אין דער הויך און האט געפיהלפאל ארויסגערעדט:

— א, גאט, דוא שיקסט דיא רפואה פאר דער מכה.

— אבוואהל איך זעה אין אייך — האט זאכארין געזאגט — אז דא האנדעלט זיך אום זעהר א וויכטיגע זאך און דאס מאכט מיר זעהר נייגיעריג עטוואס דערפון צו וויסען; אבער איך וועל עס יעצט פון אייך ניט פערלאנגען; ברייננט מיר טינט און פעדער מיט פאפיר, איך וועל אויפשרייבען א קליין צעטעלע און איהר וועט דיא סומע בעקומען באלד וויא איהר וועט עס דעם אדרעסירטען פערזאן איבערגעבען.

— בעפאר איך טהו עס און ליידער נעגען מיין ווילען — האט גרינבערג אויפגערעגט איהם ערווידערט — וועל איך אייך אין קורצע ווערטער דערצעהלען, אז יענע פרוי איז ביי מיר אין הויז פערהאפטעט געווארען ביי א בעפאל אין דער נאכט ווען איך האב אייך פון דעם אונגליקליכען גאלדבוים איבערגענומען. אין אוטשאסטאק האט מען געפונען ביי איהר אן אלטען פאספארט און מען האט זיך באלד געכאפט אז דאס איז דיא פרוי, וועלכע דיא פאליציי זוכט איהר שוין זייט צוויי יאהר פאר א מארדטהאט, און וועלכען איך וויים אז זיא איז פאלש בעשולדיגט, נור עס איז גאנץ שווער איהר אונשולד צו בעווייזען. דער פריסטאוו פון גאראדסקאי אוטשאסטאק איוואנאוו, האלט איהר פערשפארט אין זיין פריוואט וואוינונג און ווארט אויף טויזענד רובעל אויסקויף-געלד, וועלכע איך האב איהם פערשפראכען צו ברייננען; וועהרענד מיין גאנצער קאפיטאל בעשטעהט אין פינף און זיבציג רובעל. איך זאג אייך אבער ליעבער זאכארין אז איך נעהם דאס געלד פון אייך נעגען מיין ווילען, און ווען דא וואלט זיך געהאנדעלט וועגען מיין נפש וואלט איך גלייבער אליין געליטען איידער א צווייטען צו בעריהרען, אזוי איז שוין מיין כאראקטער, אבער פאר אן אונגליקליכע שוואכע פרוי מוז מען עס טהאן, זאנסט איז זיא פערלארען....

— ליעבער פריינד — האט איהם זאכארין גוטהערציג געזאגט — איהר דארפט זיך וועגען דעם גאר ניט בעאונרוהיגען, מיר זיינען לעבעדיגע מענ[illegible] אז גאט

וועט אייך העלפען, וועט איהר א מאל דאס געלד אויף א צדקה זאך אפגעבען. געהט וואס שנעלער און ברענגט מיר טינט און פעדער מיט פאפיר און געהט רעטען אן אונגליקליכע.

גרינבערג האט איהם אין איינינע מינוטען ארום געבראכט דאס שרייב-געצייג.

זאכארין האט אויפגעשריבען א קליין בריעפעל און האט עס איהם איבער-געגעבען אין א פערמאכטען קאנווערט.

— געהט און גיט דאס בריעפעל איבער — האט איהם זאכארין געזאגט — דאס מעדכען בערטהא מאלליך, איהר מוזט אבער מיט'ן בריעף זעהר פארזיכטיג זיין ער בעדארף גלייך אהן א פערמיטלונג, צו איהר אין האנד אנקומען אז קיינער פון מאללאך'ס הויז זאל עס ניט בעמערקען. דאס בריעפעל אין אלגעמיין איז א טרפה סחורה ווייל איך בין אויף איהם אונטערשריבען.... אלזא, ליעבער גרינבערג, איך דארף שוין מיט אייך דאריבער פיעל ניט ריידען, איהר ווייסט שוין וואס אייך שטעהט דא פאר.

— איך וועל שוין דיא זאך בעזארגען, אז א פויגעל זאל עס ניט זעהן — האט איהם גרינבערג מיט דאנקבארע .טרעהרען אין דיא אויגען געענטפערט.

ער האט דעם בריעף אריינגעלעגט אין זיין בוזים-טאש און איז באלד פון'ם בוידים אראפגעקראכען.

10טעס קאפיטעל.

דיא מארד-ברענער.

טימאפיי מיכיילאוום טראקטיר אין פרעאבראזשענסק, אם ענדע מאסקווא, איז ביי פיעלע פון יענעם נאכבארשאפט בעוואוסט פאר א פלאץ, וואו עס קומען אריין ניט קיין גאנץ גלאטע מענשלאך. עס טראגט זיך צווישען דיא איינוואוינער פון יענעם געגענד א זאגע, אז דארט ווערען אין דערשטיל אפגעטהאן הימעל-שריי-ענדע פערברעכען; אבער קיינעם איז ניט בעוואוסט אין וואס דיא פערברעכען בעשטעהען. טימאפיי האט ניט לאנג געהאט א קליינעם פראצעסעל פאר א געוויסען אנטלאפענעם מערדער פון סיביר, וועלכען מען האט אין זיין טראקטיר געפונען ביי א גלאז טהעע; אבער פיעלע פאליציייסקע פון יענעם קווארטאל האבען אליין עדות געזאגט אויף טימאפיי'ען, אז ער איז א בראווער, עהרליכער מאן; און אזוי וויא א מענש פון אן אפענעם געשעפט, קען ווירקליך ניט וויסען ווער זיינען זיינע בעזוכער, איז טימאפיי פאר אונשולדיג ערקלערט געווארען. פון דערטאפען א קליינעם גנב'על אין א טראקטיר, מאכט דיא פאליציי קיין גרויסען וועזען און ציהט ניט צו דעם ווירטה צו א פראצעס; נאר אזוי וויא פון טימאפיי'ס טראקטיר זיינען פאר דער לעצטער צייט ארויסגעפיהרט געווארען ביי א צוואנציג, פינף און צוואנציג גנבים, און גראדע ניט קיין, קליינע — האט טימאפיי בעקומען א פארוואורף פון'ם פריס-טאוו.... דער פריסטאוו ווידער האט פון טימאפיי'ען בעקומען א פערמאכטען קאנווערט.. . און פון דאמאלס אן, איז זאגאר איין קליין גנב'על אין זיין טראקטיר ניט אויס-געפונען געווארען און דיא פאליציי האט אין גאנצען אויפגעהערט א שמעק טהאן צו זיין טראקטיר, וויא זיי וואלט געגצליך פערגעסען אן זיין עקסיסטענץ.

אין א זייטינגען צימער פון יענעם טראקטיר זיצען יעצט אונזערביידע בעקאנ־טע פיינע יונגען איוואנקע מיט סטעפאנקען ביי א פלעשעל אצשישצעני (ריי־זהיסקי) און ריידען איינער צום צווייטען אין דער שטיל און שמייכלען זיך צו.

— זיי האבען געחאפט א טהייערע אפיתוקי — האט געזאגט טימאפיי צו א רויבען דיקען פערזאן, וועלכער איז געשטאנען לעבען איהם ביים פולט און געקוקט פון דער ווייטענס אויף דיא ביידע זיצענדע אין צימער — אבער זעה נאר וואס פאר אן אויסגעמאכטע יונגען דאס זיינען, אז זיי האבען זאגאר מיר ניט פערטרויט זייער געהיימנים! דיא צייטונגען שרייבען דאך, אז דער זשידאוועקס ציערונג קאסטען איבער זעבציג טויזענד רובעל.

— דאס איז א פערמעגען וואס אזא מענשעל וויא איך בעדארף צוליעב איהם הונדערטער שלעסער אויפברעכער — האט דער הויכער פערזאן שטיל געזאגט צו טימאפיי'ען.

— און אז דוא, מיין ראזבאיעוו, זאלסט האבען שכל — האט איהם טימאפיי שמייכלענד געזאגט — איז נאך היינט זייער שאץ ביי אונז.

— וועגען דעם קלער איך דאך טאקי — האט איהם ראזבאיעוו געענטפערט.

— נו, טא מאך קיין שיהות — האט איהם טימאפיי געזאגט — און געה צו זיי צו, און טאפ אן דעם דופק, וואו דער שאץ געפינט זיך. אבער זאלסט האבען שכל....

— אביסעל שכל קען איך נאך דיר, מיין שוואגעריל, פערקויפען — האט איהם ראזבאיעוו שטאלץ געענטפערט.

— זאל זיין אזוי, אבי דיא ביסעל צירונג זאל היינט זיין ביי אונז.

ראזבאיעוו איז פון איהם אוועקגעגאנגען, ער האט זיך געזעצט ביי א טישעל לעבען זייער האלב-אפענעם צימער און האט זיך געהייסען געבען א פלעשעל בראנפען.

— עהע, איוואנושקא, צום וואהל זיין! — האט ראזבאיעוו לויט אויסגע־שריען אריינשטעקענד זיין רויטהאריגען קאפ אין טהיר — דוא ווייסט? היינט איז דאך מיין געבורטס-טאג אויף לאנגע יאהר.

— נו, טא וואס שווייגסט דוא? — האט איהם איוואנקע געענטפערט.

— וויא הייסט איך שווייג? זעהסט דוא דען ניט, אז איך זיין ניט ריידינג?

— אליין טרינקען איז נאך ווייניג — האט אים איוואנקע מיט א פארוואורף געזאגט.

ווילסט דוא פיעללייכט, אז איך זאל עפיס הייכען דערלאנגען? — האט איהם ראזבאיעוו תם'אוואטע געפרעגט.

— געוויס וויל איך — האט איהם איוואנקע געענטפערט.

ראזבאיעוו האט א געשריי געטהאן צום ווירטה, אז ער זאל אריינשיקען אין צימער א פאר פיעשלאך מיט גוטען שנאפס און ער איז גלייך צו ביידע קאמערא־דען אין צימער אריינגעגאנגען

— א, סטעפאנקע, דוא ביסט אויך דא? — האט ער זיך ווענדענדיג צו סטעפ־פאנען געזאגט — איך האב געמיינט, אז איוואנקע איז דא אליין.

— אהן איוואנקען טהו איך מיך ניט א קעהר! — האט איהם סטעפאנקע געענטפערט — זיין ברודער, לאָמיר אריינגיסען לכבוד דיין געבורטס־טאָג.

ראזבאָיעוו האט אָנגעגאָסען דריי גלעזלאך און אלע דריי קאָמעראדען האבען זיי מיט א פריינדליכען „לחיים״ אין זייערע מיילכלאך איבערגעקעהרט.

ער האט באלד אָנגעגאָסען דיא גלעזלאך נאך אמאל און נאך אמאל און דיא פריינדע האבען געגאָסען וויא ניט אין זיך לכבוד זייער פריינדס געבורטס־טאָג.

— עהע טימאָפיי! — האט ראזבאָיעוו געשריען — נאך אפאָר פלעשלאך!

— גענוג ברודער! — האט איהם איוואנקע מיט א האלב־פערגליווערטען צונג געזאָגט — איך פיהל מיך שוין גוט בעטרונקען....

— דוא ביזט דאך עפעס נאר א קאליקע! — האט איהם ראזבאיעוו מיט א פאָרוואורף געזאגט — וויא ווערט עס א פראוואָסלאַוונער בערוישט פון איין פלע־שעל וואָדקי? סטעפאנקע איז שוין טאקי מעהר מענש פאר דיר, ער האט מעהר געטרונקען און דאך האלט ער נאך זיין קאָפּ גלייך.

— נייש־קשה איוואנקא — האט זיך סטעפאנקע אפגערופען — איין פלעשעל קען מען נאך אריינגיסען.

טימאָפיי אליין האט א גרויסע פלאַש אריינגעטראָגען און ווינקענדיג צו ראָז־באיעוו'ן שמייכלענד מיט דיא אויגען, איז ער פון'ם צימער ארויסגעגאנגען און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעמאכט.

ראזבאָיעוו האט נאך אפאר גלעזלאך פון דער פרישער פלאש אנגעגאסען און דיא פריינדע האבען זיך פון דאס ניי פערנאנדער געטרונקען און געגאָסען „וויא אויף הייסע שטיינער״.

— אָ, ראזבאָיעוו'קע קרוין, — האט איוואנקע געשטאמעלט וויא מיט א גע־לעהמטען צונג און זיינע רייטהע פערגאָסענע אויגען וויא מיט בלוט האבען איהם ווילד אָנגעקוקט — מיר דוכט זיך, אז איך זעה דארט א מענשען.... אי, וועה גע־שריען, איך זעה איהם! .... טהו נאר א קוק, און אקאָלאָדאָטשני!....

— טאקי, אויף מיין וואָרט — האט ראזבאָיעוו שמייכלענד געזאגט — אָ, איז דאס א מאכער!.... אבער איך זעה איהם גאנץ ווייט, און וואו איוואנושקא, זעהסט דוא איהם?

— אָט זיי טאקי, ברודערקע, דא לעבען קאנאָן!.... — האט איוואנקע ער־שראָקען געזאגט און האט זיך מיטביידע הענד אנגעחאפט אָן ראזבאיעוו'ן.

— א ליגען זאָגסט דוא איוואנקא, — האט זיך דער שכור'ער סטעפאנקא אפגערופען — דא איז ניט „קרעמעל״.... דא איז א באד!.... געוואלד א באד!

— ניין, דא איז „קרעמעל״! — האט ראזבאָיעוו איהם איבערגעשלאגען.

— געוואלד! — האט איוואנקע געשריען זיך אייפהויבענד פון זיין שטוהל און פאלענד צוריק אויף איהם — לאָמיר וואס גיכער אנטלויפען!....

— פון א באָד לויפט מען ניט, — האט סטעפאנקע געשטאמעלט און האט זיין קאָפּ אראפגעלאָזען צו דיא קניע.

— ניטאָ איוואנקא וואוהין צולויפען! — האט ראזבאָיעוו געשריען — קרעמעל איז פערשלאָסען....

— געוואלד ראטעוועט! — האט איוואנקע געליארעמט — ער וויל דאך אונז באפען....

— און ער איז טאקי גאנץ גערעכט — האט ראזבאָיעוו געשריען — א קלוגער מענש טראגט ניט אזוי פיעל צירונג ביי זיך.

— קדחת איהם! — האט סטעפאנקע זיך פלוצלינג אוועקגעשטעלענד און זיך שאָקלענדיג הין און צוריק געשריען — ער ווייס ניט וואו דיא צירונג? א קריינק וויים ער.

— אָי, ער ווייס יא — האט איוואנקע ברעכענד מיט ריא הענד געשריען — זעהסט דוא ניט, אז ער געהט גלייך צום קאנאן!

— ער וועט ניט קענען ארויפקלעטערן — האט סטעפאנקע געשטאמעלט.

— ניין ברודערקע — האט איוואנקע געשריען — זעהסט דאך, אז ער קלעטערט! אָי, וועה געשריען.

— ער קלעטערט גאר צו אנדערע קאנאָנען — האט ראזבאיעוו געזאגט.

— ניין, צום גרויסען! — האט איוואנקע ערשראקען געליארעמט — געוואלד רעטעט!....

— באלד זייט איהר גערעטעט! — האט ראזבאיעוו געשריען און זיינע אויגען האבען געפייערט וויא ביי א ווילדען טיגער.

ער האט באלד אריינגערופען טימאפיי'ען און נאכהער וויא ער האט זיך מיט איהם איינינע מינוט גאנץ שטיל געסודעט, האבען זיי דיא ביידע פיינע יונגען אוועקגעטראגען אין א הינטערשטען פליגעל אין דעם הויף פון טראקטיר און זיי פערשפארט אין א פינסטערע קעמעריל.

— אום אכט אוהר אבענד מוז דער גאנצער פליגעל זיין אין פלאמען! — האט טימאָפיי געזאָגט צו ראזבאָיעווען, ווערענד זיי זיינען ביידע פון קעמערעל ארויסגעגאנגען.

— און אז דיא זשידאָווסקע פאמיליע, וועלכע וואוינט דאָרט ביי אונז, וועט פערברענט ווערען — האט זיך ראזבאָיאוו אָפגערופען — וועל איך אויך ניט זיין בדלות!.... אז מען האקט האלץ פאלען שפענער....

— און וויא באלד זיי וועלען זיך רעטען, וועל איך שוין זעהן אז זיי זאלען אין'ם בראנד בעשולדיגט זיין! — האט איהם טימאפיי געזאגט און זיינע גרינע אויגען האבען געשאָטען פייער — שוין צופיעל זשידעס אין מאָסקווא—

— — — — — — — — — — — —

גאנץ פארזיכטיג מיט זאכארינס בריעף אין'ם בוזים-טאש, איז דער ארעמער יאקב גרינבערג צוגעגאנגען צו דעם רייכען מאלכיד'ס הויז אויף „טווערסקאיא אוליצא".
ער האט זיך ארום דער שעהנער הויז וואס קוקט אויס וויא א קייזערליכער פא־לאסט, איינינע מאל ארומגעדרעהט, ענדליך איז ער צוגעגאנגען צום שווייצאר און האט איהם געפרעגט צו פריילין מאלכיד איז צו הויזע.

— מיט א האלבע שטונדע פריהער איז זיא אוועקגעפאָהרען — האט איהם דער שווייצאר געענטפערט.

— אויף לאנג? — האט גר. בערג געפרעגט.

— דאס קען איך אייך ניט זאגען — האט איהם דער שווייצאר ערווידערט — זיא איז געפאָהרען אין פּרעאָבראזשענסקער אירדענ-הויז, צו בעזוכען א קראנקען מענשען.

— אָ וואס פיר א גוטער צופאל! — האט זיך גרינבערג געקלערט — איך וועל איהר אין פּרעאָבראזשענסק ווען זיא וועט ארויסגעהן פון דול-הויז אָפּווארטען, און וועל איהר זאבארינס בריעף איבערגעבען.

ער האט געדונגען א דראָשקע און איז גלייך אוועקגעפאָהרען נאָך פּרעאָבראזשענסק.

באלד וויא ער איז צום דול-הויז צוגעפאָהרען, האט ער זיך דערוואוסט פון'ם גאס-וועכטער אז דיא שפּרעך שטונדע מיט דיא קראנקע איז צווישען 8 און 9 אוהר אבענדס, און אזוי וויא איהם איז פערבליבען ביז 9 אוהר גאנצע צוויי שטונדען, איז ער אריינגעגאנגען אין טימאָפּיי'ס טראקטיר, וועלכער איז ריכטיג געגענאיבער דעם אירדענאנשטאלט און האט זיך געהייסען דערלאנגען א פּאָרציאָן טהיי אין א בעזונדערן צימער.

— ראזבאָיעיו, — האט טימאָפּיי שטיל געזאגט צו זיין שוואגער — גאט האט אונז צוגעשיקט א ווילדע מציאה, א זשיד זיצט דארט אין'ם צימער, אפשר איז א סברה אז ער זאל אין דער בראנד בעשולדיגט זיין?....

— און יענע זשידעס זיינען דען הינט? — האט איהם ראזבאָיעוו מיט א שמייכעל געפרעגט — דיא גאנצע וועלט זשידעס ווילסט דוא דען צוציהען צו דער בעשולדיגונג?!....

— איך וויל, פערשטעהסט דוא מיך, אז יענע זשידעס זאלען אלע פערברענט ווערען — האט טימאָפּיי געזאגט און זיינע אויגען האבען געפייערט — אז ניט קענען מיר נאך דורך זיי האבען א גאנצען עסק, דוא ווייסט דאך וואס זשידעס זיינען....

— דוא האסט באלד רעכט — האט איהם ראזבאָיעוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — זיי ווען אונז געוויס אָנמאכען א חתונ'קע אז מיר וועלען זיך האבען צו קראצען.

— אלזא, אזוי בלייבט עס, — האט טימאָפּיי בעשלאָסען געזאָגט — דוא ראזבאָיעוו מוזט זעהן אז זיי זאלען זיך ניט קענען רעטען, דער פייער מוז באלד דעם גאנצען פליגעל ארומנעהמען, און איך וועל שוין דא מאכען אז דער זשיד וואס זיצט דאָרט אין צימער, זאל אין דער גאנצער זאך בעשולדיגט זיין.

— דאס איז א פּאָרטרעפליכער פּלאן! — האט ראזבאָיעוו ענטציקט געזאגט — דוא ביזט ווירקליך, א קלוגער טייפעל

— אלזא ראזבאָיעוו — האט טימאָפּיי רוהיג געזאגט — נעה נעהם דיא בענזין מיט אלע פייער-געצייג און שטעל זיך אוועק אין'ם פינסטערן קארעדאר ביי דע

טהיר פון קעמערל וואו דער פייער בעדארף צוערשט אייסברעכען, אז דוא וועסט זעהן דורכ'ן פענסטערל לעבען דיא טרעפ אז דער זשיד געהט אין קארידאר אריין, זאלסט דוא דיין ארבייט אָפּטהאן.

— אבער וויא וועסט דוא נאר אן אונבעקאנטען מענשען אהין ארייננארערן?

— וועגען דעם זאלסט דוא שוין זיך ניט זארגען — האט איהם טימאָפּיי שטאלץ געזאגט — דוא ווייסט דאך אז מיר טויגען צו א געשעפטעל.

— אלעס וועט אין פיינסטען ארדנונג אָפּגעטהאן ווערען — האט ראזבאָיעוו איהם געלאסען געזאגט און איז באלד פון איהם אוועקגעגאנגען.

אויפגערעגט און אונגעדולדיג איז יאקאָב גרינבערג געזעסען ביי א גלאז טהעע אין'ם צימער פון טימאָפּיי'ס טראקטיר און פינסטערע געדאנקען האבען זיין הערץ געדריקט. ער האט יעדע ווילע געזעהן זיין גאנצע פערגאנגענהייט אין טרויעריגע בילדער. ער האט זיך געזעהן אלס נייינצעהן יעהריגער יונגער מאן אין א הויז פון רייכע און עדלע עלטערען וואו ער האט בעקומען פון קינדהייט אן א שעהנע ערציהונג; ער פערליעבט זיך אין א יונגע זעכצעהן יעהריגע הימעל-שעהנעם מעדכען פון זעהר א שעהנע הויז און עהרליכע רייכע עלטערען. דיא מיידעל איז קלוג, עהרליך און העכסט געבילדעט, אבער זיא איז צו איהם קאלט און גלייכגילטיג; ער דערגעהט אז זיא ליעבט אן אנדער יונגען מענשען, וועלכער שטעהט אין אלע פאכען פיעל נידריגער פון איהם; דיא זאך פערדריסט איהם און ער זוכט מיטלען וויא איהר יונגעס הערץ צו ערווערבען. ער ער ערפאהרט אז זיין געגנער איז גאר א געמיינער ניעדערטרעכטיגער שורקע, וועלכער פיהרט אין געהיים א פערברעכערישע לעבען צווישען קארטען שפיעלער און איינפאכע ביימעל-שניידער.... ער פערטרויט עס זיין געליעבטער און ווארנט איהר פון יענעם מענשען, ער זאגט איהר זיין מיינונג אז איהר געליעבטער הייראטהעט איהר צוליעב איהר געלד, אבער זיא נעהמט עס אן פיר א ליעבעס אינטריגע, און מיט א פאר מאנאט שפעטער געהער זיא שוין געזעצליך צו יענעם, געגען דעם ווילען פון איהרע עלטערען.... אין א פאר יאהר ארום בעגעגענט איהם זיין אמאליגע געליעבטע אויפ'ן גאס און וויינט פאר איהם מיט טרעהרען. זיא דערצעהלט איהם אז איהר געמאל בעהאנדעלט איהר טיראניש, ער האט איהר געלד פערשפיעלט אין קארטען און האט אריינגעבראכט אין איהר הויז א שעהנע פיאנא-לעהרערין צו וועלכער ער איז מיט לייב און זעעלע פערבונדען.... ער פאנגט אן צו האנדלען מיט איהר מאן וועגען א גט, אבער יענער נארט ביי איהם אוים א שעהנעם קאפּיטאל און נאכהער דאנאָסירט ער איהם אז ער האט פאלש דורכגעמאכט זיין פּריזיוו.... ער זעהט זיך אלס סאלדאט אין מאסקווא און פיהלט זיך אונגליקליך, מען בעהאנדעלט איהם שלעכט צוליעב זיין אידישקייט, ער ווערט אפט געשלאגען און געווארפען אין קארצער גאר אהן אן אורזאכע, ער ווערט אבער, נאך פיעלע קאסטען און מיה פון זיינע עלטערען, אין א יאהר ארום בעפרייט און מען הייסט איהם פאהרען צוריק נאך ווילנא ווייל ער האט ניט דיא רעכט צו וואוינען אין מאסקווא. איהם ווילט זיך ניט צוריק פאהרען נאך זיין היימאטה וואו ער דארף וויעדער זעהן דעם שארלאטאן וועלכער האט

איהם פעראונגליקט און פאר וועמען זיין אמאליגע געליעבטע אן וועלכע ער קען נאר ניט פערגעסען ליידעט אזעלכע שמערצען, ער געהמט זיך צו אן ארבייט און בעקומט אלס ארבייטער דאס רעכט צו וואוינען אין מאסקווא; ער הייראטהעט, זיין פרוי שיינקט איהם דריי שעהנע קינדער און ער פיהלט זיך שוין גאנץ גליקליך.

ער זעהט מיט איינינע טעג פריהער וויא א יונגע פרוי פערדעקט מיט א שווארצע טוך ביז דיא אויגען וואנדעלט איבער זאראדיע געגען אבענד און זוכט א שוץ פון דער פאליציי. „נור איין נאכט איבערנעכטיגען — זאגט זיא צו א אידען — אז ניט בין איך אונגליקליך"... גרינבערג בעט איהר צו זיך אין הויז און באלד וויא זיא קומט אין שטוב אריין דערקענט ער זיין אמאליגער געליעבטע!....

ער ווערט נאך יעצט זיצענדיג ביי דער טהיר פון טראקטיר איבערראשט און ערציטערט זיך עראינערנדיג אן דיא איבערראשונג וואס ער האט געהאט אין דעם מאמענט ווען זיי האבען זיך איינער דעם צווייטען דערקענט, און זיין געזיכט ווערט פון מינוט צו מינוט פינסטערער, ווען ער דערמאנט זיך אן דער געשיכטע וואס זיא האט איהם דערצעהלט אז איהר מאן און איהר איינציג קינד האט דיא פיאנאָ-לעהרערין פערגיפטעט און דער פערדאכט פון'ם שרעקליכען מארד איז געפאלען אויף איהר; צוליעב וועלכען זיא וואנדעלט שוין צוויי יאהר ארום און בעהאלט זיך פון דער פאָליציי....

עס שטעלט זיך פאר זיינע אויגען פאַר דער שרעקליכער בעפאל, וועלכען דער פריסטאַוו איוואנאָוו האט גראדע יענע נאכט געמאכט אויף זיין הויז. ער זעהט וויא מען שלעפט דער ערציטערטער שרה פיינשטיין ארויס פון איהר בעט און מען פיהרט זיא אוועק אין'ם קווארטאל.

אבער אויך א פרעהליכער געדאנק בעלעבט איהם און צוטרייבט וויא א ווינד דיא פינסטערע וואָלקענס וואס ליגען אויף זיין געזיכט פון אמאליגע עראינע-רונגען. ער האפט באלד צו זעהן פריילין מאלליך און בעקומען פון איהר דיא סומע מיט וועלכע ער קען דער אונגליקליכער אויסקויפען פון'ם פריסטאוו.

— גוטען אבענד, בארין — האט געזאגט טימאָפיי אריינגעהענדיג צו איהם אין צימער — אויסער דיא אידישע פאמיליע, וועלכע וואוינט ביי מיר אין'ם הינ-טערסטען פליגעל, האב איך שוין לאנג אין מיין טראקטיר א אידען פאר מיינע אויגען ניט אנגעזעהן, דארום איז מיר זעהר אנגענעהם מיט אייך אביסעל צו פער-בריינגען.

— איז אין דיעזע געגענד גאר קיינע אידען דא? — האט איהם גרינבערג געפרעגט.

— זעהר ווייניג — האט איהם טימאָפיי געענטפערט — איך קען מעהר ניט וויא דיא אידישע פאמיליע, וועלכע וואוינט אין מיין הויז און איך האב פון איהר גרויס עגמת נפש, ווייל זיא איז געבאך אזוי ארעם, אז זיא שטארבט איינפאך פאר הונגער.

— האט דיא פאמיליע גאר קיינע בעשעפטיגונג?

— שוין זייט דריי מאנאט אז דער פאטער פון יענער פאמיליע ליעגט

שטערבליך קראנק, זיין פרוי איז האלב וואהנזיניג פאר גרויס ארמוטה אוןביידע קליינע קינדער זיינען איינפאך געשוואלען פאר הונגער.

— אָ, גאָט! — האט גרינבערג מיט א שארפען זיפץ אויסגעשריען.

— מיט וויפיעל איך האב געקענט — האט טימאָפיי מיט א פרומע מינע געזאגט — האב איך זיי געשטיצט, אבער מעהר קען איך ניט, עס איז גאנץ גענוג פאר מיר וואס איך בעט ניט פון איהר פאר וואוינונג שוין זייט דריי מאנאטען; וויטער, ווייסט איהר דאך אז א מענש האט איינגע ווענט צו שטיצען און דערצו בין איך נאך א בעווארפענער מיט א גרויסע פאמיליע און דיא געשעפטען זיינען ניט אם בעסטען.

— עס איז פון אייך זעהר שעהן און ערהאבען וואס איהר האט מיט דיא אונגליקליכע ביז היינט געטהאן — האט גרינבערג מיט געפיהל גענטפערט — יעצט וועל א י ך מיך בעמיהען פאר דיא אונגליקליכע צו זארגען, און איך וועל ווענען זיי מעלדען דער אידישער געמיינדע.

— דארום טאקי האב איך מיט אייך פערפיהרט א געשפרעך — האט איהם טימאָפיי ערווידערט — איהר בעדארפט אבער בארין וויסען, אז איין קינד האלט דארט איינפאך ביים שטארבען און מען מוז צו איהר באלד האבען א דאקטאר; איך קען מיר מיט זיי ניט צוזאמענריידען ווייל זיי פערשטעהן קיין רוסיש, און עס וואלט זעהר שעהן זיין פון אייער זייטע, ווען איהר וואלט זיך דיא מיה נעבען מיט זיי זיך דורכצורעדען און מיר ערקלערען פיעללייכט איז מעגליך מען זאל דאס קינד אבגעבען אין האספיטאל.

— וואו וואוינען זיי? — האט גרינגבערג זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע געפרעגט.

— אָט גלייך פון דיעזער טהיר ארויסגעהענדיג אין הינטערשטען פליגעל, אז איהר ווילט קען איך אייך ביז צו דער טהיר צופיהרען.

— קומט! — האט איהם גרינבערג מיט א פעסטען טאן געזאגט — אונגליק-ליכע מוז מען רעטען.

טימאפיי האט איהם ארויסגעפיהרט אויפ'ן הויף און האט איהם אנגעוויזען מיט'ן פינגער וואהין צו געהן.

גרינבערג איז צוגעגאנגען צו דער פראָנט-טהיר פון'ם הינטערשטען פליגעל, און איז גלייך אריינגעגאנגען אין דעם פינסטערן קארידאָר. ער האט זיך גענומען אָנ-רייבען א שוועבעלע — — אבער פלוצלינג איז איהם ליכטיג געווארען אין דיא אויגען פון א העללישען פייער, וועלכער האט אין דיעזען מאָמענט אויסגעבראכען פון אלע פיער זייטען קארידאָר; ער איז מיט טוידט-שרעק הינטער זיך אפגעשפרונגען און איז אריינגעפאלען אין א פאָר גראבע הענד, וועלכע האבען איהם פעסט ערגריפען און א ווילדע שטימע האט אין זיינע אויערן געקלונגען:

— איך האב דיך דערטאפט ניעדערטרעכטיגער, מאָרד-ברענער!

— געוואלד! געוואלד! פייער! פייער! רעטעט! רעטעט! — האבען זיך

נעהערט שרעקליכע קולות פון'ם הויז, וועלכע איז באלד געשטאנען אומגערינגעלט מיט פלאַמען.

— א מאָרד! א מאָרד-ברענער! — האט טימאָפיי האַלטענדיג פעסט גרינ-בערגען אין זיינע גראָבע לאַפּעס געשריען — עהע! פּאָליציי! עס ברענט! מענשען! רעטעט!

— רעטעט! רעטעט! — האט ראַזבאָיעוו געשרייען ארומלויפענדיג אויפ'ן הויף — מענשען ווערען לעבעדיג פערברענט! געוואַלד רעטעט! זיי ברענען! לעבע-דיגע קליינע קינדערלאך!....

— קאַראַאול! קאַראַאול! קאַראַאול!

11טעם קאַפּיטעל.

אַ טיגערין אין מענשען-געשטאַלט.

מיט צוועלף יאהר צוריק איידער אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אן, איז וואסילי פּעטראָוו אדער סערגיי פּאָטאָמקין, נאך זיין יעצטיגען פּאַספּאָרט, פערשיקט געווארען מיט זיינע אן איינערע שוועסטער נאך סיביר. פּעטערבורגער געהיים-פּאָליציי האט אויסגעפונען אז זיי זיינען ביידע געשטאנען אין פערבינדונג מיט א רוסישען ניהיליסט אין פּאריז, ווייל אין א בריעף וואס מען האט ביי זיי אויסגעפונען, האט זיי דער פּאריזער געבעטען זיך צו זעהן מיט איינעם א פּרוסאַקאָוו וועגען יענעם געגענשטאנד.... מען האט באלד וואסילי פּעט-ראָוו מיט זיין שוועסטער אננא ארייגנעווארפען אין „פּעטראָ-פּאַוולאסקאיא קרע-פּאָסט“ און אנגעהויבען ביי זיי חוקר ודורש זיין ווער איז דער בריעף-שרייבער, ווער איז פּרוסאַקאָוו און וואס איז יענער געגענשטאנד? דיא אונגליקליכע האבען ערקלערט אז דער שרייבער אויס פּאריז איז א יונגער דאקטאר, וועלכער פּערפּאָל-קאָמט זיך דאָרט אין דער מעדיצין, אז פּרוסאקאוו איז א שדכן אויף „ליטייני פּראָספּעקט“ און יענער געגענשטאנד איז א מיידעל מיט פערציג טויזענד רובעל נדן. אויף „ליטייני פּראָספּעקט“ האט זיך טאקע אויסגעפונען א שדכן מיט'ן נאמען פּרוסאקאוו און דער שדכן האט דייטליך געזאגט אז וואסילי פּעטראָוו מיט זיין שוועסטער אננא, האבען איהם טאקע בעזוכט וועגען יענעם געגענשטאנד, אבער דיא פּאליציי האט דערווייל ערהאלטען א בעריכט פון איהרען א שפּיאָן אין פּאריז, אז יענער יונגער דאקטאר, האט איינינע מאל בעזוכט א ניהיליסטישע קאַפּע-הויז, און אין פּעטערבורגער כעמישען פּאַקולטעט האט זיא גראדע אויסגעפונען נאך איינעם א פּרוסאקאָוו, ביי וועלכען זיא האט דערטאפּט א דינאמיט באָמבע מיט רעוואָלוציאָנערע פּראָקלעמאציאָנען.

דיא פּאָרשטעהער פון מאָנארך, האבען זיך באלד צוזאמענגעקליבען אין „טרעטאיע אָטדעלעניע“, זיי האבען זיך אויף א קליינע ווילע פערטראכט און עס איז בעשלאסען געווארען אז דער יונגער דאקטאר אין פּאריז איז א ניהיליסט, פּרוסאקאָוו איז טאקע א שדכן; נור ניט פּרוסאקאוו דעם שדכן נור פּרוסאקאוו דעם באָמבע-מאכער האט ער דער ניהיליסט אין זיין בריעף געמיינט, און א בעווייז

דערצו איז אז דער בריעף-שרייבער איז א ד'אקטאר און פעטראוו איז אויך א דאקטאר. אלזא, זאל ער מיט זיין שוועסטער וועלכע זיינען געשטאנען אין פערבינ־דונג מיט א באמכע מאבער, געהן אויף פיער יאהר קאטערגא אויף סאבאלין און נאכהער אויף אייביגע קווארטיר אין אירקוטסק.

דיא זאך איז אפגעטהאן געווארען. דיא אונגליקליכע, ברודער און שוועסטער האבען דיא פיער יעהריגע קאטערגא קוים מיט'ן לעבען דורכגעמאכט און זיי האבען זיך נאכהער בעזעצט אין אירקוטסק. דארט זיינען זיי בעקאנט געווארען מיט אנטאן מאראזאוו, גרעפין מאריא אנדריאנאווא'ס ברודער, און מיט א קורצע צייט שפעטער האט ער געהייראטהעט דער אונגליקליכער אננא פעטראוונא.

אנטאן מאראזאוו מיט זיין שוואגער וואסילי פעטראוו, וועלכע האבען ביידע דורכגעמאכט פעטערבורגער מעדיצינישען פאקולטעט, האבען זיך ערנעהרט אין אירקוטסק מיט געהיימע פראקטיקע ביי קראנקע און בעקאנטע עהרליכע הייזער. דיא רוסישע רעגיערונג האט פון זיי אוועקגערויבט דאס רעכט זיך צו בעשעפטיגען מיט'ן מעדיצינישען פאך. זיא טהוט עס געוועהנליך מיט אלע איהרע פאליטישע אפפער. איהר איז וועניג זייער קערפערליכער טוידט אין דעם קאלטען ווילדען סיביר, זיא טוידטעט זיי אויך גייסטיג; זיא זארגט זיך פיעללייכט וועט אימיצער פון זיי מאכען א לעבען, און לעבען אין גלות טאר מען נים. אז מען לעבט דענקט מען, אז מען דענקט, טהוט מען און פירא טהאט ציטערט רוסלאנד וויא אין פיבער און זיא פערשיקט איידער מען טהוט נאך עפעס—אין דעם וויטען סיביר.

ביידע שוואגערס האבען זיך אין דער שטיל געקויפט א נאמען פאר גוטע און ערפאהרענע ערצטע אין א געוויסען קווארטאל פון אירקוטסק. פאלקאווניק אלעק־סאנדראוו, וועלבער איז געשטעלט אכטונג צו געבען אויף דיא פערשיקטע, האט דערפון געוואוסט; אבער ער האט עס פערשוויגען אבוואהל ער האט געהאט א נאמען ביי דיא פערשיקטע פאר זעהר א שטרענגען און גרויזאמען טשינאווניק. ער אליין פלעגט זאגאר קיינע אנדערע ערצטע בעשעפטיגען אין זיין הויז, ער האט זיי נאך מאנכע מאל געלויבט פאר אנדערע טשינאווניקעס, וועלבע האבען ווירקליך אויסגעפונען אז דיא ערצטע פערשטעהען גוט זייער פאך און נעהמען צו א „קראנק־הייט וויא מיט דער האנד״.

מיט א האלב יאהר פריהער וויא אונזער ערצעהלונג פאנגט זיך אן, גאנץ שפעט אין א פינסטערע נאכט, האט זיך געהערט א קלונג אין דער טהיר־גלאקע פון אנטאן מאראזאוו'ס וואוינונג.

— וואס ניבער איהר מיט אייער שוואגער צום פאלקאווניק — האט איהם גאנץ שטיל געזאגט א מאן ווען ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

— וואס האט געטראפען ? — האט איהם מאראזאוו איבערראשט געפרעגט.

— וואס ניבער הערר מאראזאוו, צום פאלקאווניק ! — האט דער מאן פארט־געזעצט און האט שווער געאטהעטט — עס איז קיין צייט צו דערצעהלען.

מיט א פירטעל שטונדע שפעטער זיינעןביידע שוואגערס געשטאנען ביי'ם פאַלקאָווניק אין פאַרצימער.

דער פאַלקאָווניק האט זיי באלד ארייננעפיהרט אין א וויטען אבגעלייגטען צימער פון זיין גרויסען וואוינונג, און פאר זייערע אויגען האט זיך פאַרגעשטעלט א שרעקליכער, הערצרייסענדער בילד: צווי יונגע מענשען בלאסע וויא דיא קאלך זיינען געלעגען איינער לעבען אנדערען אויף צווי בעטלאך און דיא ליילאכער אונטער זיי זיינען געווען בעגאָסען פון אלע זייטען מיט בלוט.

— רעטעט! — האט דער פאַלקאָווניק מיט א שטילע אבער הערצריהרענדע שטימע צו זיי געזאגט — זיי זיינען ערשאָסען.

ביידע ערצטע האבען זיך באלד א נעהם געטהאן צו דיא קראנקע, און נאך א שטונדע שווערע ארבייט האבען זיי ארויסגעקריגען פון זייערע קערפער פיער רעוואָלווער-קוגלען.

זיי האבען באלד אויף דיא וואונדען געלייגט א באנדאזש און ביידע פערוואונדעטע האבען געעפענט דיא אויגען.

— קיין געפאהר, הערר פאַלקאָווניק, — האבען דיא ערצטע צו דעם צערשמעטערטען אלעקסאנדראָוו געזאגט. דיא בלוט פערלוסט איז זאָגאַר א גרויסע, אבער זיי וועלען ביידע בלייבען לעבען און וועלען מיט דער צייט זיין געזונד.

דער פאלקאָווניק האט באלד נאכ'ן בעפעהל פון דיא ערצטע, אריינגעטראגען א פלעשעל קאָניאק און דיא דאָקטורים האבען אייניגע טראָפּען געגעבען דיא קראנקע.

— קען מען זיי דא אויף א פירטעל שטונדע אליין לאזען? — האט דער פאַלקאָווניק געפרעגט דיא ערצטע.

— רוהע איז יעצט פאר זיי זעהר נעטהיג — האבען דיא ערצטע איהם ערווידערט.

— אלזא, לאמיר ארייננעהן אין א צווייטען צימער, — האט דער פאַלקאָווניק בעטריבט געזאגט.

זיי זיינען אלע דריי ארייננעגאנגען אין אן אנדער צימער.

דער פאַלקאָווניק איז א היבשע ווילע געשטאנען אהנע בעוועגונג און זיינע אויגען האבען געפייערט, פלוצלינג האט ער א לייכטען ציטהער געטאהן און וויא ניט מיט זיין שטימע אויסגעשריען:

— איך דאנק אייך, אונגליקליכע, פון טיעפסטען הערצען, איך דאנק אייך אים נאמען דער מענשהייט און אים נאמען פון אונזער היילינע אידעע צו פערניכטען ראָמאַנאָוו'ס קינדער און בעפרייען אונזער פאטערלאנד פון דער טיראנישער זעלבסטהעררשונג!

ביידע דאקטוירים זיינען געווארען אויפגעציטערט, זיי האבען מיט ווילדע בליקען אנגעקוקט דעם פאַלקאָווניק.

—איך וויים ברידער, וואס ביי אייך אין הארצען קומט יעצט פאָר! — האט אלעקסאנדראָוו פייעריג געזאגט — איך וויים וויא שרעקליך, וויא שוידערהאפט

זעהט אייך היינטינע נאכט אויס, און וויא זאנדערבאר און רעטהזעלהאפט עס קלינ־גען מיינע ווערטער אין אייערע אויערן! אבער ווייכט ברידער, אז אייערער א הייסער ברודער, א געפיהל־פאלער גענאָסע, וועלכער נעהמט דעם שווערסטען אנטהייל אין אייער אונגליק און אין דאס אונגליק פון אונזער גאנצען פאָלק שטעהט פאר אייך אין א מונדיר פון א פּאָלקאָווניק, אין א פעל פון א טיגער, אין א געפלעקטע הייטעל פון א שלאַנג! איך בין ניט דער שטרענגער גרויזאמער פּאָלקאָווניק אלעקסאנדראָוו, פאר וועלכען דיא ארעסטאנטען ציטערן נעבאך, איך בין ניט דער ניהיליסטישער פערפאָלגער און פעררעטהער, נאר איך בין דער וואַרעמער מענשענ־פריינד, דער הייסער אנהיינגער פון דער הייליגער אידעע צו בעפרייען רוסלאנד פון דיא טיראנישע הערשונג, פריי צו לאזען הונדערט מיליאָן פער־שקלאַפטע, ניעדערגעשלאַגענע און אין טיעפען זומפ פערזונקענע קנעכט פון דער פערברעכערישער געזינדעל, וועלכע פערפאלגט זיי און פעראכטעט זיי מיט אן אייזערנעם פויסט!....

— אָ, פּאָלקאָווניק! — האבען ביידע ערצטע מיט טרעהרען אין דיא אויגען געשטאמעלט.

— רופט מיך ניט פּאָלקאָווניק! — האט אלעקסאנדראָוו זיי קוקענד אין דיא אויגען מיט א מינע פון א פארוואורף געזאגט — דא אין מיין צימער בין איך ניט קיין טיגער, ניט קיין קראקאדיל, דא בין איך א מענש, א פרייהייטס־קעמפפער מיט אלע עהרליכע מענשען צוגלייך!.... רופט מיך ברודער, רופט מיר גענאסע, ווייל דאס בין איך, ניט נור פון היינטיגען טאג, זאנדערן שוין יאהרען לאנג, נאך בעפאר איך האב מיין שטעלע אלס טיגער בעטרעטען.

— אָ, גאט!

— אָ, אלמעכטיגער!

— וואונדערט זיך ניט ברידער! — האט דער פּאלקאָווניק ווייטער פּאָרטגע־זעצט — דיא פּאָרזעהונג (השגחה) האט מיך אהער געבראכט, אום עטוואס צו פערקלענערען דעם גרויסען אונגליק פון אונזער פערשקלאַפטען פאלק. זייט איך בין אויף מיין אמט אנגעשטעלט האט מיר געלונגען אביסעל צו פערלייכטערן דיא ביטערע לאַגע פון דיא פערשיקטע אין דיעזען ווילדען געגענד. פיעלע ארעסטאנטען האב איך מיט מיין שטרייגע ראָליע און מיט געהיימע מיטעל גערעטעט איינפאך פון טוידט, און פיעלע האב איך געגעבען דיא מעגליכקייט צו אנטלויפען פון אייבי־גען ליידען אין דעם גיהנם'דיגען סיביר. אט, ניט ווייט פון אייך אין צווייטען צימער ליעגען אלס לעבעדיגע צייגע צוויי אונגליקליכע! ווייסט איהר ווער זיי זיינען? צוויי אנטלאָפענע ניהיליסטען פון קאטארגא, וועלכע איך האב שוין לאנג אפגעוואַרט אין אירקוטסקען וואלד, אום זיי צו רעטען. מיין עקיפּאַזש מיט דריי פון אונזערע גענאסען, האבען זייט צעהן טעג ניט אויפגעהערט ארומצופאהרען דעם וואלד אום דיא אונגליקליכע צו עמפּפאנגען; צום אונגליק אבער האבען דיא אונגליקליכע ביי זייער אנקומען אין אירקוטסק, אויסגעשטאנען א קאמפף היינט אום צוועלף ביי נאכט אין פינסטערן וואלד. אייניגע זשאנדארען האבען זיי צופעליג געטראָפען און

האבען זיי פערוואונדעט. מיינע מענשען אבער, דינען בעפאלען דיא ושאנדאַרען פון הינטען און האבען דיא אונגליקליכע פון זייערע הענד בעפרייט....

— איהר זייט גאטס אן ענגעל! — האבען ביידע שוואגערס מיט געוויין אויס־געריפען.

— ניין, איך בין א מענש! — האט דער פאלקאווניק ווייטער גערעדט — און פרייהייטס־קעמפפער, טארן ניט ענטציקט ווערען פון א וואהלטהאט, וואס יעדער אנשטענדיגער, עהרליכער מענש איז פערפליכטעט צו טהאן.

— —

פון יענער נאכט אָן זיינען ביידע שוואָגערס פערבונדען געוואָרען מיט לייב און זעעלע צו זייער נייעם געהיימען גענאָסע. ער האט זיי באלד בעקאנט געמאכט מיט א געהיימע געזעלשאפט, וועלכע איז געשטאנען אין פערבינדונג מיט'ן צענטראל־קאָמיטעט אין פעטערבורג און האבען געהאט א געהיימען בעשלוס צו ערמאָרדען דעם רוסישען דעספאָט מיט א היבשע טהייל פון זיין געזינדעל ביי זיין קאראנאציע אין מאָסקווא.

צו דיעזען ציעל און נאך אנדערע וויכטיגע געהיימניספאלע שטרעבונגען האט פעטערבורגער צענטראל־קאָמיטעט ארויסגערופען פון יעדע שטאדט, וועלכע האט מעהר אלס צעהן מיטגליעדער — איין דעלעגאט; און אזוי וויא אירקוטסקער געזעל־שאפט, האט געצעהלט מעהר אלס פינף און צוואנציג מיטגליעדער, האט זיא בע־דארפט ארויסשיקען איהרען א פאָרשטעהער צו פעטערבורגער געהיים־בונד. עס איז געהאלטען געוואָרען ביים פאָלקאָווניק אין הויז א ראטה און דיא געזעלשאַפט האט ערוועהלט וואסילי פעטראָוו'ן, אלס איהרען א דעלעגאט.

מיט גרויס פאָרזיכטיגקייט האט דיא געהיימע געזעלשאפט ארויסגעשיקט פעטראָוו'ן פון אירקוטסק. זיא האט איהם געגעבען א פאספאָרט מיט א נייעם נאָמען סערגיי פאָטאָמקין און אויסער דעם האט זיא איהם קיינע אנדערע דאָקו־מענטען ניט מיטגעגעבען אויס פורכט פאר א שלעכטען צופאל. ער האט מיטגע־נומען א קליין בריוועל פון זיין שוואגער מאראזאוו, צו זיין שוועסטער, גרעפין מאריא אנדריאנאָווא; אָבער אין איהם איז קיינע געפעהרליכע זאכען ניט געשריעבען גע־וואָרען. דער בריעף האט ענטהאלטען פאָלגענדעס:

„ליעבע טהייערע שוועסטער!

„דיעזער מאן, הערר סערגעי פאָטאָמקין, איז מיין ווערטהער שוואָגער איבער וועלכען איך האב דיר שוין איינינע מאל געשריעבען. עס פרעהט מיך זעהר דאס דוא האסט דיא געלעגענהייט זיך צו זעהן מיט א מענשען, וועלכע זיין ווירדיגע שוועסטער האט פערזיסט מיין ביטערן לעבען אין גלות. איך גרים הערצליך דיינע טהייערע קינדער. דיין ברודער, אנטאָן“.

אויסער דיעזע איינינע געצעהלטע ווערטער, האט דער בריעף ניט ענטהאל־טען. עס איז זאגאר נאכ'ן ווארעמען אויסרוף „ליעבע שוועסטער“ ניט געשריעבען געוואָרען איהר נאמען, און וואו זיא וואוינט איז אויפ'ן קאָנווערט ניט עראינערט געוואָרען.

צונעפאַרבט זיין בלאָנדען באָרד אויף שוואַרץ, און מיט א פרעמדען פּאַס־פּאָרט אין בוזים־טאַש, האט וואסילי פּעטראָוו דורכגעמאַכט די גרויסע רייזע פון אירקוטסק ביז ניזשני נאָווגאראָד אהן בעזאנדערע צופעלע. ער איז מיט קיינעם זין דער וועגענס ניט בעקאנט געוואָרען און האט קיינעמס בעקאנטשאפט ניט געזוכט. אין ניזשני אבער איז ער אונווילענד בעקאנט געוואָרען מיט א יונגע דאַמע דורך א בעזאנדערן און ניט קיין גאנץ היימליכען צופאַל.

ער איז הערונטערגענאנגען פון דאמפּפער „קאָנסטאנטין“ אום פיער אוהר נאָך מיטאָג, און אזוי וויא דער צוג פון ניזשני נאָך מאָסקווא, געהט אפּ אום צעהן אוהר אבענדס, האט ער זיך בעשלאסען צו בעזוכען דעם זוהן פון דעם רייכען קאזאק אָבוחאָוו. וועלכער איז געוועזען א הייסער גענאָסע צו דער ניהיליס־טישער געזעלשאפט און האט אין געהיים פערשווענדעט פיעלע צעהנדליגע טויזענדער, צו פּראָפּאגאנדירען מיט דער הייליגער אידעע צווישען די בויערען ביי דער וואָלגא, נאָך אין יאָהר 1873. ער האט געוואוסט, אז דער זוהן בעשעפטיגט זיך אין דער שטיל מיט דער אידעע פון זיין פערשטאָרבענעם פאטער און ער איז א מיטגליעד צו פּעטערבורגער געהיים־בונד. פּעטראָוו איז מיט ראשע טריט דורכגעגאנגען איי־נינע שטילע גאסען, און פון דאָרט איז ער ארויף אויף מאָסקאָווסקאיא אוליצא, וואו ער האט גאנץ לייכט אויסגעפונען אָבוחאָווס גרויסע הויז. ער איז אריינגעגאַנ־גען דורך דער פּראָנט־טהיר אין פאָר־הויז און האט געפרעגט דעם שווייצאר צו ער קען זעהן דעם ווירטה ניקאָליי אָבוחאָוו, דער שווייצאר האט א שטארקען זיפץ גע־טהאן און האט געענטפערט:

— וויא איך זעה, באַרין, זייט איהר געווים אין ניזשני א גאסט.

— וויא אזוי זעהט איהר עס? — האט איהם פּעטראָוו אויפגערעגט געפרעגט.

— וויל גאנץ ניזשני נאָווגאראָד קלינגט מיט מיין ווירטה'ס אונגליק — האט איהם דער שווייצאר זיפצענד ערוויעדערט — נעבטען אום דריי אוהר ביי נאכט, האט איהם די פּאָליציי פון'ם בעט ארויסגעשלעפּט און אריינגעוואָרפען אין פינ־סטערן קערקער.

פּעטראָוו איז ערציטערט געוואָרען און האט זיך באלד אומגעדרעהט צום טהיר.

— ניין באַרין, — האט איהם דער שווייצאר מיט א בעדרויערענדע מינע גע־זאגט — ניט דורך דיעזע טהיר בעדארפט איהר צוריק ארויסגעהן. אונזער הויז איז אומגערינגעלט מיט געהיימע אגענטען; קומט איך וועל אייך ארויספיהרען.

דער שווייצאר האט דורכגעפיהרט דעם ערציטערטען פּעטראָוו א לאנגען פינסטערן קארידאָר און איהם אריינגעפיהרט אין א גרויסען גאָרטען און נאכהער וויא ער האט דורך א שפאלט פון פּארקאן בעקוקט די גאס, האט ער פּעטראָוו'ן דורך א קליינע טהירעל ארויסגעלאזען אויף'ן גאס.

— געהט גלייך און קוקט זיך ניט אום — האט ער איהם שטיל ביים ארויס־לאזען געזאגט — און גאט זאל אייך היטען.

צערשמעטערט און נידערגעשלאָגען אי, וואסילי פּעטראָוו אוועקגעגאנגען ניט

וויסענד וואוהין צוגעהן און וואס צוטהאן, אום אויסצומיידען דעם געפאהר פון גע־היימע פערפאלגער. ער האט אבער זיין פערשטאנד ניט פערלארען און זיין קאפ האט געארבייטעט פלענער, וואו זיך אהינצוטהאן ביז צעהן אוהר אבענד און וויא זיך צו רעטען פון דיא שפיער־הינד. ער האט געפאסט א בעשלוס, זיך אומקעהרען צום דאמפפער „קאנסטאנטין“ און אהין אריינגעהן מיט אן אויסרייד, אז ער האט דארט פערגעסען זיין רייזע־טאש.

ער איז צוגעגאנגען צו דער וואלגא און איז מיט'ן ברעג טייך געגאנגען גאנץ געלאסען ווארפענד זיינע בליקען אויפ'ן שטילען רוהיגען געגענד, וואו מען זעהט ניט זאגאר איין מענשען.

— איך דענק, אז איך בין געבליעבען אונבעמערקט — האט ער זיך געקלערט און האט אנגעהויבען ראשער צו געהן.

פלוצלינג האט ער דערזעהן פון דער וויטען וויא א דאמע פון מיטלען וואוקס, פערהילט אין שווארצע קליידער, געהט צו מיט ראשע טריט צום ברעג טייך. זיא נעהמט ארויס א שטיקעל פאפיער פון איהר שווארצע קלייד און שרייבט אויף איהם מיט א בלייפעדער. זיא ווארפט דאס שטיקעל פאפיער אויפ'ן באדען און אליין נעהמט זיא זיך ווארפען אין טייך אריין.

זיין הארץ האט אנגעהויבען שטארק צו קלאפען און ער האט האסטיג אנגע־פאנגען צו לויפען צו דער אונגליקליכער דאמע. דיא פרוי האט דערווייל אריבער־געקראכען דעם אייזערנעם צוים און האט זיך איינגעבויגט מיט'ן גאנצען קערפער אויסשפרייטענד איהרע ביידע הענד אין דער הויך.

— האלט! — האט פעטראוו אויסגעשריען איהר ערגרייפענד פעסט פאר איהרע ראבען־שווארצע לאקען און ניט צו ווארטענד איין מאמענט, האט ער זיא אריבערגעשלעפט צו זיך איבערן אייזערנעם צוים.

— מערדער! — האט דיא פרוי מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען.

— מעגליך, אז איך בין עס — האט איהר פעטראוו אויפגערעגט ערוויעדערט. מעגליך, אז מיט מיין רעטען אייך, האב איך טאקי בעגאנגען א מארד; עס גיעבען אויף דער וועלט אונגליקליכע, וואס נאר דער טוידט איז זייער בעסטער און גע־טרייסטער רעטער; אבער צו זעהן וויא א מענש ערמארדעט זיך, איז קיינער ניט אין שטאנד. דיא גערעכטיגקייט לעהרע[...] אונז, אז מיר מוזען גאר אהנע נאכדענ־קען, צו מיר מאכען ערגער אדער בעסער — רעטען א מענשען פון'ם טוידט.

פעטראוו האט ביים ענדיגען דיא לעצטע ווערטער זיך איינגעבויגט צום באדען און האט אויפגעהויבען דאס אויפגעשריבען שטיקעל פאפיר.

דיא פרוי האט שווער געאטהעמט און וועהרענד ער האט געוואלט דעם שריפט דורכלעזען, האט זיא זיך ווידער א ווארף געטהאן צום טייך.

— ניין, ווערטהע פרוי! — האט פעטראוו איהר אנחאפענד פאר'ן האנד געזאגט — אין מיין געגענווארט וועט איהר זיך דאס לעבען ניט נעהמען!

— איהר מאכט מיך אונגליקליך! — האט דיא דאמע ווייגענד איהם גע־זאגט — לאזט מיך אונבעקאנטער מאן זיך רעטען!

וואסילי פעטראוו איז דורכגעלאפען מיט די אויגען די איינציגע געשריבענע צייל'ען אין דעם שטיקעל פּאַפּיער.

— אָ גאָט! — האט ער איבערראשט אויסגעשריען — איהר זייט עס מאדאם אבוחאָווא!

— פערשטעהט איהר שוין, אז נור דער טוידט איז מיין איינציגער רעטער? האט די יונגע דאמע מיט אַ פאָרוואורף איהם געזאָגט.

— ניין, מאדאם אבוחאָווא — האט איהר פעטראָוו העכסט אויפגערעגט ערוויעדערט — אַ מענש מוז קעמפּפען מיט'ן ביטערן שיקזאל, אַ מענש מוז ליידען און האפען.

— האָפען? — האט די פרוי ביטערליך געלאכט — מיין מאן ווערט מאָרגען אום צוועלף אוהר אין קערקער געהאנגען.... איך ווער פון די טיראנען געזוכט שוין איינינע שטונדען און עס ערוואַרטעט מיך דער זעלבער גאלגאן...

די פרוי האט זיך פערהאקט און אַ שטאַרקער הערצרייסענדער געוויין האט זיך אויסגעריסען פון איהר ברוסט.

פעטראָוו איז ערציטערט געוואָרען. עס האט איהם געוואָרפען אַ צאָהן און אַ צאָהן, ער האט פאר גרויס קלעמונג און קרענקונג ניט איין ווארט געקענט ענטפערן.

— קומט! — האט ער מיט אַ ציטערענדע שטימע צו איהר נאך אַ קליינע פויזע געזאגט.

— אָ, ניין, אונבעקאנטער מאן — האט איהם די פרוי מיט אַ פעסטע שטימע ערוויעדערט — דא מוז איך שטאַרבען!

— ניין, מאדאם אבוחאָווא! — האט פעטראָוו איהר ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט — איהר האט נאך צייט דערצו.... דא, וועט איהר ניעמאלס פער־זאמען, קומט מיט מיר, איך בין אויך אן אונגליקליכער, לאמיר ביידע דולדען און האָפען.

די פרוי האט מיט אַ ווייסע שנופּ־טיכעל אפּגעווישט די טרעהרען פון איהרע רונדע ראזעווע באקען און האט זיך פערטראכט.

— קומט! — האט איהר פעטראָוו ווידער געזאגט — לאָמיר זיך אביסעל דורכריידען.

— איידער ארייגצופאלען אין די הענד פון די פּאָליציי־באנדיטען — האט איהם די פרוי שוין עטוואָס רוהיגער געזאגט — איז פיעל גלייכער דער טוידט. לאזט מיך, עדלער מענש, שטארבען פרייוויליג.

— ניין, קומט מיט מיר! איך וועל זוכען פאר אייך אַ רעטונג, איך וועל מיך בעמיהען צו מאכען פאר אייך דאס לעבען אנציהענד, אָבוואהל איהר זייט אונגליקליך. אונגליקליכע מענשען בעדארף אויך די מענשהייט האבען, זיי זיינען פיעל מעהר פעהיגער אלס גליקליכע עטוואָס גוטעס אויפצוטהאן אין דער פער־דארבענער וועלט.

און אום צעהן אוהר אבענס האבען זיך צווישען אלע פּאסאזשירען אין צוג

וואס פיהרט נאך מאָסקווא אריינגעזעצט צווי בויערן מיט צופלאַכטענע צוקודעלטע בערד און מיט לאנגע פאַדיאַווקעס פערגארטעלט מיט רויטע גארטלען און זיינע נאכ'ן דריטען קלונג מיט אלע צוגלייך אוועקגעפאָהרען.

ביידע בויערן האבען דיא גאנצע וועג איינער צום אנדערן זעהר ווייניג גע־רעדט און אז דער צוג האט זיך אין מאָסקווע ביים וואקזאל אפגעשטעלט, האבען זיי ארויסגעלייגט זייערע זעקלאך אויף דיא פלייצעס און זיינען אריין אין וואקזאל.

— דיא רייזע האט אונז גוט אפגעגאָלטען — האט דער העכערער בויער גאנץ שטיל געזאגט צום נידעריגערן — הלואי ווייטער....

— און איך האב מיך מורא פאר דיעזען זשאנדאר! — האט דער קלענערער בויער איהם געענטפערט מיט א קלינגענדע פרויען שטימע אנווייזענד מיט'ן פינגער אויף א זשאנדאר, וועלכער איז ניט ווייט פון זיי געשטאנען.

דער העכערער בויער איז לייכט־בלאס געווארען און ער האט מיט אן ער־שטוינען ערשראָקענע מינע א קוק געטהאן אויף זיין קאמעראד און איהם געווינקט מיט דיא אויגען.

— איך ווייס ניט, ווארום האסט דוא זיך פעטראַוו, אזוי ערשראָקען? — האט דער בויער אראָפּרייסענד פון זיך זיין באָרד אויסגעשריען — א פרייהייטס־קעמפפער אין רוסלאנד מוז זיין בעשלאָסען אויף אלעס....

און אין דיעזען מאָמענט האבען פעטראָוו'ן אומגערינגעלט איינינע זשאנדארען.

— בעזוכט דעם שורקע! — האט דיא פרוי געזאגט מיט א שטרענגען טאָן.

— שלאָגט! — האט זיך פון פעטראָוו'ס ברוסט א הערצרייסענדע שטימע אויסגעריסען.

— ניין, מאדאם אָבוחאָווא! — האט דיא פרוי גיפטיג געלאכט.

דיא זשאנדארען האבען באלד פון זיין בוזים־טאש ארויסגענומען אנטאָן טאראַזאָווס בריעף און זיין פאספּאָרט אויף סערגעי פאַטאָמקינ'ס נאמען.

— פיהרט איהם אוועק! — האט דיא יונגע דאמע בעפוילען — און ווארפט איהם אריין אין פינפטען נומער, אונטער דער ערד!

מען האט באלד ארויפגעווארפען אויף דעם אונגליקליכענס הענד שווערע קייטען, אויף דיא פיס אייזערנע קלעצלאך, און מיט א ווילע שפּעטער איז פון'ם וואקזאל אפגעפאהרען א שווארצע קארעטע מיט גראבע אייזערנע גראַטעס און איז גלייך פערשוואונדען.

12טעם קאפּיטעל.

מען פייפט איהם אָן פון ביידע זייטען.

— זיא איז הימעליש שעהן! איך האב נאך וואס אזוינס אין מיין לעבען ניט געזעהן! ביי דיא זשידעס צו אלע שווארץ יאָהר, זיינען דיא שעהנסטע פרויען אין דער וועלט! דיעזער פערפלוכטער, פערפאָלגטער פאָלק, האט דער ערשטער אויף דער וועלט אויסגעקלערט שווארצע פייערינע אויגען מיט ראָזע באקען!.... — אזוי האט צו זיך אליין געריעדט דער פריסטאוו איוואנאָוו זיצענד אין'ם קאבינעט פון

זײַן פּריוואַט וואוינונג, און זײַנע קלײנע טיף־זיצענדע אויגען האָבען געפײערט אין זײַן רויט־האָריגען קאָפּ.

ער האָט זיך פון זײַן שטוהל אויפגעהויבען און האָט געמאַרשירט איבער׳ן קאַבּינעט הין און צוריק פערטיפט אין געדאַנקען, פּלוצלינג האָט ער אַ שמייכעל געטהאָן.

— אָ, איז דאָס אַ שעהנהייט! איז דאָס אַ שעהנהייט! -- האָט ער ווייטער פאַרטנעזעצט — אָבער איך גלויב אַז זיא איז פון מיר ניט ווייט.... זיא וועט האָבען שׂכל און וועט זיך ניט וועלען אונגליקליך מאַכען.

ער האָט זיך אוועקגעשטעלט לעבען שפּיעגעל און האָט געקרײַזעלט מיט דיא הענד זײַנע לאַנגע רויטע׳וואָנצעס.

— איך בין נאָך גענוג שעהן און אנציהענד — האָט ער מיט אַ פערגניגטען שמייכעל צו זיך אַליין ווייטער גערעדט און האָט געגלעט זײַן לאַנגען באָרד — איך קען נאָך אַ פרוי גאַנץ שעהן געפעהלען; אָבער וואָס האָב איך דאָ צו קלערען? זיא וועט מוזען וועלען, זיא איז עס געצוואונגען צו טהאָן; סיביר און קאַטאָרגא זײַנען צוויי שרעקליכע זאַכען.

ער האָט זיך אויפ׳ן שטוהל צוריק אוועקגעזעצט און האָט זיך אַבערמאַלס פערטראַכט.

— איז זיא ווירקליך אַ מערדערין? — האָט ער נאָך אַ קלײנע פויזע ווײטער גערעדט — האָט דען ווירקליך אַזאַ שעהנעס, געטליכעס וועזען פערגיפטעט אַ מאַן מיט איהרעס אַן אייגען קינד? נײן דאָס קען ניט זײַן! גרינבערג האָט מיר געזאָגט אַז זיא איז אונשולדיג און דאָס איז דיא אײנצעלנע זאַך וואָס איך קען אַ אידען גלויבען.... אָבער וואָרום ברײנגט ער ניט דיא טױזענד רובל?

אַ קלאַפּ אין טהיר האָט איהם זײַנע געדאַנקען איבערגעשלאָגען. דיא טהיר האָט זיך באַלד אויפגעמאַכט און זײַן בעדיענטער יעוודאָקים האָט זיך געשטעלט אויפ׳ן שוועל.

— וואָס האָסט דו יעוודאָקים צו זאָגען? — האָט איהם דער פּריסטאַוו געפרעגט.

— איך מוז דיא מינוט אוועקפאָהרען אויף עטליכע טעג אין דאָרף אַרײַן -- האָט איהם יעוודאָקים מיט אַ טרויעריגע מינע ערווידערט און האָט זיך געקראַצט אין פּאַטילניצע.

— אַוועקפאָהרען? פרעג זיך צו איך וועל דיר לאָזען.

— אָ, איך מוז, באַטיושקאַ....

— דו מוזט? — און ווער וועט מיר אַזוי גוט פוצען דיא שטיפעל ווי דו? ווער וועט מיר צורעכט מאַכען דיא געבראַטענע ראַקעס? — דו ווייסט דאָך אַז נור דו ביזט אַ בריה צו ראַקעס.... דער טייפעל ווייסט דיר, וואו האָסט דו זיך דעם קונסט אויסגעלערנט, דײַנע ראַקעס שמעקען דאָך מיט אַ ריח גן עדן.

— אָ באַטיושקאַ, איהר מוזט מיר אויף עטליכע טעג אַפּלאָזען; מײַן אַלטע מאַמע האַלט ביים שטאַרבען.

(Iron, 5.)

— דער טייפעל וועט איהר ניט צונעהמען. עס איז שוין לאנג צייט געווען אז דוא זאלסט קיין מאמען ניט האבען — האט דער פריסטאוו לאכענד געזאגט.

— אָ, באטיושקא — האט יעוודאקים תמ׳עוואטע איהם געענטפערט — אז אייער מאמע וואלט האלטען ביים שטארבען, וואלט איהר דען פאר׳ן טוידט זיא ניט וועלען זעהן?

דער פריסטאוו האט א שמייכעל געטהאָן.

— מאַרגען! — האט ער נאך א קליינע פויזע זיין דיענער געזאגט.

— האט רחמנות, באטיושקא, ווארום ניט היינט?

— איך מוז דאך דערוויילע האבען אן אנדער דיענער! — האט איהם דער פריסטאוו מיט א שטרענגען טאן ערווידערט.

— דאס האב איך שוין פריהער בעזאָרגט! — האט איהם יעוודאקים מיט א פרעהליכע מינע געענטפערט — איך וועל אייך אויף מיין שטעלע איבערלאזען מיין שוואָגער, וועלכער האט מיר דיא נאכריכט פון׳ם דארף געבראכט; ער וועט אייך איינפרעגלען אזעלכע ראקעס, אז איהר וועט פון זיי הנאה האבען מעהר אלס פון מיינע.... אונזער גאנצע פאמיליע איז קינסטלער אין דיזען פאך.

— א מיתה משונה זאל דיין מאמע איינעהמען! — האט איהם דער פריס-טאוו בייז געזאגט — פאהר צו אלע שווארצע יאהר, אבער דוא זאלסט באלד נאך דיין מאמעס טוידט צו מיר צוריקקומען!

— אויף מיינע נאמנות! — האט איהם יעוודאקים זיך איבערקרייצענדיג דריי מאל געזאגט — זאל איך אייך מיין שוואגער ארייַנפיהרען?

— וואס דען? אהן א בעדיענטען וועסט דוא מיך לאזען?

יעוודאקים איז ארויסגעלאפען און האט באלד ארייַנגעפיהרט אין פריסטאווס קאבינעט אונזער בעקאנטען שורקינען, געקליידעט אין א קורצע פאַדיאָווקא און פערגארטעלט מיט א רויטען גארטעל.

שורקין האט זיך ניט וויט פון שוועל אוועקגעשטעלט און האט מיט עהרע־פורכט געהאלטען זיין היטעל אונטערן ארעם.

— וויא הייסט דוא? — האט איהם דער פריסטאוו געפרעגט.

— איך היים איוואן פאלקין און בין געבארען אין יעוודאקימס דארף.

דער פריסטאוו האט א לייכטען שמייכעל געטהאָן.

— קענסט דוא פרעגלען ראקעס?

— איהר וועט לעקען, באטיושקא דיא פינגער; ביי מיר געהט שוין א ראק פון סקאווראדע לעבעדיג ניט אראפ; ער קריכט אזוי לאנג הינטער זיך ביז דיא וואנצעס ווערען איהם פערסמאליעט און ער ציהט זיך אויס אויפ׳ן בויך און פרעגעלט זיך פאר נחת....

— דוא ביזט א מאלאדיעץ! — האט איהם דער פריסטאוו לאכענד געזאגט.

— אבי דוא פערשטעהסט! — האט זיך שורקין געקלערט.

דער פריסטאוו האט ביי איהם צוגענומען א שפאגעל נייעקען פאספארט און האט געהייסען יעוודאקימען איהם ארייַנפיהרען אין זיין בעשטימטען צימער.

יעוודאקים האט זיך פאר׳ן פריסטאוו טיעף פערנייגט זאגענדיג אייניגע מאל אדיע, און איז פון פריסטאווס קאבינעט מיט שורקינען ארויסגעגאנגען.

שורקין האט איהם אין האנד ארייננעשטעקט עטליכע רויטע פאפירלאך און יעוודאקים איז פון פריסטאווס הויז פרעהליך אוועקגעגאנגען.

— אָ, דיא זשידאָווקא, דיא זשידאָווקא! — האט דער פריסטאוו וויעדער צו זיך אליין גערעדט — זיא מאכט מיר גאר דעם טויטט!.... איך בין שטערבליך אין איהר פערליעבט. א זיעבען און צוואנציג יעהריגע פרוי זאל אזוי זיין שעהן און בליהענד! מיין אלטע מכשפה איז שוין גאר א טראנטע! זיא איז פון אייביג אן געווען א גרויסע מיאוסקייט, און איך, נארר, האב געקוקט אויף איהר גרויסען פערמעגען! אבער ווער האט געוואוסט אז איך וועל אמאל זיין א פריסטאוו אין א זשידאווסקען קווארטאל?

— — — — — — — — — —

וועהרענד דער פריסטאוו איז געזעסען אין זיין קאבינעט און האט געראמאנסירט, איז דיא יונגע פרוי שרה פיינשטיין געזעסען אין א פערטען צימער, ניט ווייט פון דער קיך און האט געווארפען ווילדע בליקען אויף דער פערשפארטער טהיר. איהרע שווארצע פייערינגע אויגען האבען געשאָסען פונקען, איהרע ראָזע באקען זיינען געווען פייכט פון טרעהרען און איהרע פולע פארבינגע ליפען האבען זיך שטיל בעוועגט.

— נור אונגליק, עלענד און נויטה פערפאָלגען מיך אויף יעדען טריט — האט זיא צו זיך אליין געברומט ביטערליך — מיין יוגענד איז פאריבער וויא א פינסטער שאטען אויף א שווארצען פעלזען־בארג; דיא פינסטערנים געהט אוועק און דער פעלז בלייבט שווארץ און פינסטער וויא געווען. ניטא איין זאָגען שטראהל וועלכער זאל בעלייכטען אויף א וויילע מיין טרויעריגען, נאכט־שווארצען לעבען! מיין יונגעס הערץ האט געפיהלט ליעבע — אבער צו וועמען?.... גראדע דעם, וואס מען בעדארף פערדאמען און האסען! אפגעשטויסען פון זיך, האָב איך גראדע א ליעבעסווירדיגען, עהרליכען און בראווען מענשען, פיר וועלכען איך וואלט לעבען גליקליך און וועלכער וואלט זיך גליקליך געשעצט מיך פאר א פרוי צו האבען! היינט וואו איז דעם מענשענס הארץ איבער וועלכען דיא פילאזאָפען מאכען אזא וועזען און זאגען, אז אין איהם זיצט א פראָפעצייהונגס געפיהל (רוח נבואה) מיט א געוויסען אינסטינקט?....

— אָ גרינבערג, גרינבערג! — האט זיא נאך א קליינעם שטיל־שוויגען געזאגט — איך האב דיין ראטה ניט געפאלגט, דוא האסט מיך געווארנט פון אונגליק וויא א פריינד און איך, נארריש קינד, האב דיר בעטראכט פאר אן אינטריגאנט; איך האב געדיינקט אז דיינע ליעבע געפיהלע צו מיר האבען דיך פערדארבען.

זיא איז פלוצלינג שטיל געווארען און האט זיך האסטיג פון איהר שטוהל אויפגעהויבען און איז צוגעלאפען צום פענסטער.

— צו הויך הערונטערצושפרינגען! — האט זיא ווייטער פארטגעזעצט, נאכהער וויא זיא האט דורכ׳ן פאָרטעטשקע ארויסגעקוקט — איך מוז נאך לעבען און

בעדארף נאך לעבען! ראבע מוז איך נעהמען, ראבע פון דעם שלאנג, וועלכער האט מיין טהייער איינציג קינד פערגיפטעט מיט זיין פאטער צוזאמען! ראבע פון דער פערפלובטער מערדערין, וועלכע האט זיך רייננעוואשען פון׳ם שרעקליכען פער־ברעכען, און דעם גאנצען שולד אויף מיר ארויפגעווארפען!

זיא האט זיך צוריק אויפ׳ן שטוהל אוועקגעזעצט און האט זיך פערטיפט אין טרויעריגע געדאנקען.

— אבער וואו בין איך דא? — האט זיא ביטערליך נאך א לאנגען שטיל־שווייגען געברומט — דאס אונגליק לאזט מיר אויף איין קליינע ווײלע ניט צורוה! יעדען טאג א נייעס! איך האב געזוכט דער מערדערין און האב געפונען פיעללייכט.... דעם טוידט! וואו וועט דער אונגליקליכער גרינבערג נעהמען טויזענד רובל? און ווארום בעדארף ער עס טהאן? איך האב דאך איהם אמאל אפגעשטויסען! ער האט מיר שטערבליך געליעבט און איך האב געהייראטהעט א טויגעניכטס, אן אויסוואורף, א דיעב און א קארטען־שפיעלער!.... און וואס וויל פון מיר דער פריסטאוו? — האט זיא ווייטער צו זיך גערעדט — ער נעהמט טויזענד רובל אויס־קויף געלט פון אן ארימען אונגליקליכען מענשען, און מיך פייניגט ער מיט ליעבעס ערקלערונג! דער טויגעניכטס ליעבט מיך. אך, וויא שרעקליך איז פאר א פרוי צו זיצען פערשפארט אין א צימער ביי א מענשען, וועלכער ליעבט זיא!.... און וואס וויל פון מיר זיין ברודער? אך, דאס איז שוידערהאפט!....

— אבער ניין! — האט זיא נאך א קליינע פויזע צו זיך ווידער גערעדט — מיט שלאנגען בעדארף מען וויסען וויא אומצוגעהן! דיא שווערע צרות האבען מיך שוין אויסגעלערנט וויא צו האנדלען מיט מענשען און אונמענשען.... איך זיץ דא פערשפארט אין א צימער ביי צווי טהיערע, וועלכע ווילען אויף מיר אויסאיבען זייערע ליידענשאפטליכע געפיהלע. איך וועל זיך מיט דיעזער געלעגענהייט בענוצען, פיעללייכט וועט מיר געלינגען פון מיין קערקער זיך צו רעטען.

אין דיעזען מאמענט האט זיך געהערט א לייכטער גערויש פון יענער זייט טהיר, עס האט זיך אין איהר געדרעהט א שליסעל און דיא טהיר האט זיך באלד אויפגעמאכט.

עס איז אריין אין צימער דער פריסטאוו איוואנאוו און האט דיא טהיר נאך זיך צוגעשלאסען. ער האט ניט בעמערקט וויא זיין נייער דיענער געהט איהם נאך און שטעלט זיך אוועק לעבען טהיר־פאסט.

— גוטער אבענד, פרוי פיינשטיין! — האט דער פריסטאוו מיט א ליעבליבע מינע צו דער יונגער ארעסטאנטין געזאגט — וויא פיהלט איהר זיך היינט?

— גאט זיי דאנק פריש און מונטער — האט איהם דיא פרוי פריינדליך ער־ווידערט — צו צרות קען א מענש גיך געוואוינט ווערען.

— פיהלט איהר זיך ווירקליך אונגליקליך? — האט איהר דער פריסטאוו מיט א בעדויערענדע מינע געפרעגט.

— וויא פערשטעהט איהר?

— וויא וואַלט שוין זיין, אז איהר וואַלט יעצט געלעגען אין א פינסטערען קאַזעמאַט און בעדאַרפען געהן אויף אייביגע קאַטערגא?

— גאָט איז באַרעמהערציג און טהוט נסים מיט פאַלש בעשולדיגטע.

— זייט איהר ווירקליך, פרוי פיינשטיין פאַלש בעשולדיגט?

— גאָט איז מיין עדות.

— אבער גאָט קריכט פון הימעל ניט אראָפּ עדות זאגען אין דעם אונשולד פון פאַלש-בעשולדיגטע. דיא ריכטער בעדאַרפען האבען מ ע נ ש ל י כ ע עדות.

— אין דעם עבען בעשטעהט מיין גאנצער אונגליק — האט דיא פרוי מיט א זיפץ ערווידערט — וואס איך קען מיין אונשולד ניט בעווייזען. נור איין זאך קען פון מיר דיא בעשולדיגונג אראפּנעהמען, אבער דאס וועט ניעמאלס פּאַסירען.

— זאגט מיר וואס קען אייך פון דיא בעשולדיגונג ריין וואַשען, אפשר וועל איך אויך קענען דערצו מיטהעלפען.

— עס איז ניטא דערצו קיין מיטעל.

— אבער דאָך, זאָגט מיר פרוי פיינשטיין! — האט דער פּריסטאוו איהר נעבעטען און זיין געזיכט האט אנגענומען אן ערנסטע מינע.

— מיין אונשולד קען אנדערש ניט בעוואוסט ווערען, סיידען אז דיא מערדערין פון מיין קינד מיט זיין פאטער, זאל זיך מודה זיין.

— און ווער איז יענע מערדערין?

— א פּיאַנאָ לעהרערין, וועלכע מיין מאן האט צו זיך אין שטוב אריינגענומען אויף קווארטיר און האט געשפּיעלט מיט איהר א געהיימע ליעבע.

— א אידין אדער א קריסטין?

— א פּראוואָסלאַווניע.

— וויא הייסט זיא?

— זיא הייסט מאריא זלאַדייקינא.

דער פּריסטאוו האט זיך א חאַפּ געטהאן פאר'ן קאָפּ און איז פון זיין שטעלע הינטער זיך אָפּגעשפּרונגען.

— וואס זייט איהר אזוי, הערר פּריסטאוו, איבערראַשט געווארען? — האט איהם שרה פיינשטיין ערשטוינט און אויפגערעגט געפרעגט.

— ווען האט דיא זאך פּאַסירט? — האט איהר דער פּריסטאוו מיט אויפרעגונג געפרעגט, ניט צו שענקען אכטונג איהר פראגע.

— מיט צוויי יאהר צוריק.

— ווייסט איהר ווער מאַריא זלאַדייקינא איז? — האט דער פּריסטאוו מיט איבערראַשונג איהר געפרעגט.

— איך ווייס מעהר ניט אז זיא האט פערגיפטעט מיין מאן מיט מיין קינד, אבער ווער זיא איז ווייס איך ניט.

— מאַריא זלאַדייקינא, איז היינט דיא גרעסטע שפּיאָנין ביי אונזער רעגיערונג — האט איהר דער פּריסטאוו שאָקלענד מיט'ן קאָפּ געזאגט — אין דיא

אבצעהן מאַנאטען וועלכע זיא איז אויף איהר פּאָסטען געשטעלט, האט זיא אויפ־געטהאן מעהר אלס צעהן שפּיאָנען אין צעהן יאהר.

פרוי פיינשטיין איז פון איהר שטוהל אפּגעשפּרונגען פאר איבערראשונג.

— וויא זעהט זיא אויס? — האט איהר דער פּריסטאוו נאך א קליינע פּויע שטילשווייגענד געפרעגט.

— זיא איז א דאמע פון מיטלען וואוקס, מיט א רונדעס שעהן געזיכט און מיט שווארצע לאָקען.

— דאס איז זיא! — האט דער פּריסטאוו אויסגעשריען.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וואו זיא געפינט זיך? — האט איהם דיא פרוי מיט א פלעהענדע שטימע געפרעגט — איך האב געהערט אז זיא וואוינט דא אין מאסקווא, אבער איך בין אין דעם ניט איבערצייגט.

— מאריא זלאדייקינא, האט ניט קיין בעשטימטען וואוינונגס־פּלאַץ, אבער איהר הויפּט בעשעפטיגונג, בעשטעהט אין דיא דריי שטעדט מאסקווא, פּעטערבורג און ניזשני נאָוואָגאָראָד.

— ווייסט איהר פיעללייכט וואו געפינט זיא זיך היינט?

— היינט איז זיא דא אין מאסקווא; אבער צו וואס דארפט איהר עס וויסען?

— וויסען שאדעט קיין מאל ניט — האט דיא פרוי שוואך ערווידערט און איהרע אויגען האבען געפייערט.

דער פּריסטאוו האט געוואָרפען אויף איהר א ליידענשאפטליכען בליק און איז צו איהר נעהנטער צוגעגאנגען.

— זאגט מיר פרוי פיינשטיין, — האט ער צו איהר שמייכלענד געזאגט — וואו האט איהר גענומען אזעלכע שווארצע פלאמענדע אויגען?

— און איהר בעטראכט עס, הערר פּריסטאוו, פאר א מעלה? — האט זיא איהם מיט אן איראָנישען טאָן ערווידערט.

— טאַ וואס דען, פאר א חסרון זאל איך דאס בעטראכטען? אזעלכע אויגען קענען אייך אין א שטיינערנע הארץ ערוועקען ליעבעס געפיהלע....

— און אין אייער הארצען אויך? — האט דיא פרוי געפרעגט און האט זיך בעמיהט איהם צו ווייזען א פריינדליכע מינע.

— איהר דענקט דען אז מיין הערץ איז הארטער פון שטיין?

— מיר דוכט זיך אז אויך פעסטער פון שטאל.

— ווארום דוכט זיך אייך אזוי?

— ווייל א מענש מיט א ווייך הארץ איז ניט פעהיג צו האלטען א מענשען פערשפּארט אין א האלב פינסטערען צימער און ווארטען ביז מען זאל איהם קומען אויסקויפען.

— איהר זייט דאך אבער בעטראַכטעט פאר א מערדערין.

— א מערדערין פריי צו לאזען פאר געלד, איז דיא זעלבע זינד וויא אליין א מאָרד צו בעגעהן, און וויא באלד איך בין ווירקליך ביי אייך פערעכענט פאר א מערדערין, זייט איהר א פערדאָרבענער מענש, ווען איהר ווילט מיך פריי לאזען פאר

טויזענד רובעל, און א נאַרר איז דיא יעניגע פרוי, וועלכע גלויבט אזא מענשען אין זיין ליעבעס ערקלערונג.

דער פריסטאַוו איז געבליעבען שטעהן וויא א צודולטער; ער האט אין איהרע לעצטע ווערטער דערשמעקט עפּעס א קליינע האָפנונג צו בעפרידיגען זיינע ליידענשאפטליכע געפיהלע. אזעלכע מענשלאך פערשטעהן א זאך אויפ׳ן וואונק.

— אָ, פרוי פיינשטיין — האט דער פּריסטאַוו איהר ערגרייפענד פּאַר ביידע הענד אויסגעשריען — איך ליעב אייך שטערבליך.

— א מערדערין טאָר אן עהרליכער מענש ניט ליעבען — האט איהם דיא פרוי קאַלט ערווידערט, און האט איהרע צאַרטע קליינע הענטלאך פון זיינע לאַפּעס ארויסגעריסען.

— איהר זייט אן ענגעל גאָטעס! — האט דער פּריסטאַוו ליידענשאפטליך אויסגעשריען — פערפלוכט זאל זיין דער יעניגער, וועלכער קען זאגאר איין מאָמענט אייך אלס א מערדערין בעטראַכטען.

— אלזא, בין איך ניט קיין מערדערין?

— אָ_ניין, מיין ליעבע.... מיין טהייערע....

— טאָ ווארום האלט איהר מיך פערשפּאַרט אין געפענגניס?

— ווייל...ווייל — האט דער פּריסטאַוו געשטאַמעלט.

— ווייל איהר זייט א שלעכטער מענש! — האט פרוי פיינשטיין איהם אנ־קוקענד פריינדליך און שאָקלענד מיט איהר רונדען שווארצהאריגען קאָפּ צו איהם געזאגט.

— קען איך דען ערוואַרטען אייער געגענליעבע ווען איך וועל א גוטער מענש ווערען? — האט דער פּריסטאַוו איהר ווידער ערגרייפענד פּאַר ביידע הענד געפרעגט.

— אייך מאַנספּערזאָנען טאָר מען ניט גלויבען, — האט איהם דיא פרוי לאנגזאם ארויסשלעפּענד איהרע הענד פון זיינע געזאגט — איהר זייט אלע פאַלש.

— אלע יא און איך ניט! — האט דער פּריסטאַוו פייערליך אויסגעשריען און האט איהר פעסט צו זיין ברוסט צוגעדריקט.

— אוועק! — האט דיא פרוי געביטעריש אויסגעשריען און האט איהם מיט אזא קראַפט פון זיך אבגעשטויסען, אז ער איז הינטער-זיך ביז צו דער טהיר אוועק־געפלויגען — אין א פערשפּאַרטען צימער און ביי אייך צו הויזע אין אזא לאַגע, הייסט עס א געוואַלד־טהאַט, און פאַר מיין עהרע וועל איך קעמפּפען!

— און וויא הייסט עס ביי אייך ניט קיין געוואַלד־טהאַט? — האט איהר דער פּריסטאַוו געדייצט און זיך ערנעהענד צו איהר געפרעגט.

— ליעבע ליעבט פרייהייט....ליעבע האַסט ליידענשאפטליכע אומגעהענגע....

פערשטעהט איהר מיך?

— איהר האט רעכט מיין ליעבער זיסער ענגעל — האט איהר דער פּריס־טאַוו פייעריג ערווידערט — אבער וואו און וויא אזוי זאל אונזער ליעבע בעשטעהן?

— אין דער פרייער גאַטעס וועלט, דאמאלס הייסט עס ריינע, קיישע און אונגעצוואונגענע ליעבע.

— אבער אויף דער פרייער וועלט טאָרסט דו א דאָך מיין טהייערע זיך ניט ווייזען — האט דער פריסטאוו ליעבליך און בעזארגט איהר געענטפערט.

— דוא, אלס פריסטאוו, האָסט דאצו פיעלע מיטעלן — האט איהם דיא פרוי ליעבליך ערוויעדערט.

זיינע גרינע קאַצענאויגען האבען אנגעהויבען צו פייערן דערהערענד פון איהר מויל דעם ווארט „דוא".

ער איז צוגעגאנגען צו איהר, און האט איהר געוואָלט א קוש טהאָן.

— ניין, מיין טהייערער! — האט איהם דיא פרוי מיט א געביטערישען שטרענגען טאָן געזאגט — אלץ ניט דא אין פערשפארטען צימער! דאס הייסט געצוואונגען....

— מאָרגען פערשאַף איך דיר א פאַספּאָרט און א קווארטיר — האט איהר דער פריסטאוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — איז גוט?

— עס בעדאַרף גאר בעסער ניט זיין.

— זיין געזיכט האט אויסגעשטראַהלט פאר פריידע.

— נור איין זאך וועל איך פון דיר פערלאנגען נאך היינט — האט איהם דיא פרוי געזאגט און האט איהם מיט א ליעבליבע מינע געקוקט אין דיא אויגען.

— זאָג מיין ענגעל וואס?

— אז דעם שליסעל פון טהיר זאלסט דו א מיר אָפּגעבען, וויל איך האב פיינד צו שלאפען ביי נאכט אין אן אָפענעם צימער.

— טרויסט דוא דען מיר ניט דעם שליסעל?

— ניין מיין טהייערער — איך האב פיינט אז דיא טהיר איז ביי נאכט פערשלאסען פון יענער זייט. האלט זיך אלע טהירען אין דיין וואוינונג פערשלאָסען אבער דער שליסעל פון מיין צימער וויל איך אליין האבען.

— אדיע מיין ליעבע, דוא בעקומסט איהם — האט איהר דער פריסטאוו רייכענד דיא האנד געזאגט.

— געה געזונד — האט איהם דיא פרוי ליעבליך געענטפערט.

פון יענער זייט טהיר האט זיך געהערט א לייכטער גערויש ווען דער פריסטאוו האט געזאגט „אדיע". דער נייער דיענער האט שוין מעהר ניט געוואָלט שטעהן אין א מקום סכנה.

— דיינע ראקעס, שורקין, געהען שוין פון סקאָברערדע לעבעדיג ניט אראָפּ — האט דער נייער דיענער געקלערט אוועקגעהענד פון דער טהיר — און ער איז גלייך אריין אין זיין צימער.

13טעס קאפּיטעל.

דער קראָקאָדיל אין נעץ.

העכסט אויפגערעגט איז געזעסען גענעראל אפּענבאך אין קאבינעט פון זיין קאנצעלאריא אין דעם אבענד ווען דער פייער האט אויסגעבראָכען אין דעם

הינטערשטען פלינגעל פון טימאָפּיי'ס טראַקטיר. אויף זיין טיש זיינען געלעגען אייניגע אויפגעמאַכטע דעפּעשען, פּיעלע פּאַפּירען און אויפגעריסענע קאָנווערטען אויף וועלכע עס איז מיט רויטהע טינט אויפגעשריבען. „סעקרעטנאָע" (געהיימנים), אבער ער האט אויף זיי ניט געקוקט; ער האט זיך אויף א ווײלע פערטראַכט.

— אלע מיינע אגענטען זיינען טויגעניכטסען — האט ער מיט אויפרעגונג צו זיך אליין גערעדט — פערברעכער טרייבען זיך אין מאסקווער גאסען פראַנק און פריי און קיינער קען זיא ניט אויסגעפינען, דאס איז גאר ניט געהערט געוואָרען, אז מען זאל שיסען אויף א מענשען צוויי מאל אנפאנג אבענד, און וואו, אין קרעמעל, און דער שיסער זאל ווערען פערשוואונדען וויא אין וואסער אריין. דוכט זיך אז מען האט באלד בעוואכט אלע טהירען פון פעסטונג און דער מערדער האט ניט געהאט פון וואנען ארויסצולויפען, און דאָך איז ער ניטא. און וואו זיינען יענע ביידע שיסער פון דער קיביטקע? וואו איז איוואן מיט סטעפּאנען, און וואו איז פאָדלעצאָוו?

ער האט זיך ווידער פערטראכט און זיין געזיכט האט אנגענומען א שטרענגע און העבסט אויפגערעגטע מינע.

— איך פערשטעה גאר ניט דיא גאנצע געשיכטע מיט גאלדבוימען — האט ער נאך א קליינעם שטילשוויינען ווייטער גערעדט — וויא איך זעה וויים גאָלד-בוים פון אלעם; אבער ער שווייגט וויא א פיש, נור צו האט ער ווירקליך פאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט, דאס לייגט זיך מיר אויך עפּעס ניט אויפ'ן שכל.

— יא, ער האט איהם ערמאָרדעט, — האט ער נאך א קורצען נאכדענקען מיט א פעסטען טאָן אויסגעשריען, פונקט וויא ער וואָלט רײדען צו א צווייטע פערזאָן — פאדלעצאָוו איז געוועזן דער שפּיאָן און דער פעררעטער פון ביידע גאָלד-בוים'ס קינדער, ער האט זיי אויפ'ן נאס פערהאפטעט. יעצט האב איך מיך עס עראינערט. אבער וואו האט גאָלדבוים דעם ערמאָרדעטען אהינגעטהאן, ווארום קען מען איהם ניט אויסגעפינען?

ער איז באלד אריינגעלאָפען אין ארכיוו און האט ארויסגענומען פון א שראנק א דיקען בוך מיט רויטהע טאָוולען און האט איהם אנגעהויבען צו בלעטערען.

— יא, איך האב קיין איהרטהום געמאכט, פאדלעצאָוו האט ביידע גאָלדבוים'ס קינדער פערהאפטעט — האט ער שטיל געמורמעלט און איז באלד צוריקאין זיין קאבענעט אריינגעלאפען.

ער האט זיך געזעצט אויף זיין שטוהל און האט אויף א קליין בויגעלע פּאפּיר אויפגעשריבען אייניגע ציילען, און נאכהער וויא ער האט איהם איינגעפּאסט אין א דיקען קאָנווערט וועלכען ער האט פערזיגעלט מיט טריפּוואקס און אויף איהם אויפגעשריבען „סעקרעטנאָע", האט ער א דריק געטהאן דעם ווייסען קנעפּעל אין זיין שרייב-טיש. אין קאנצעלאַריע האט זיך געהערט א קלונג, און עס איז באלד אין קאבינעט אריינגעלאפען א סאלדאט.

— דיעזען בריעף — האט איהם אפּענבאך בעפוילען — זאלסט דוא גלייך אוועקטראגען צום פראָקוראָר אויף ניקיטסקאיא אוליצא.

און רײדענד האט ער דעם פּערזינגעלטען בריעף אַרײנגעלײגט אין א בוך, און האט איהם דעם סאָלדאַט איבערגעגעבען.

— סלושאיו׳ס, וואשע....—האט איהם דער סאָלדאַט מיט עהרענפורכט געזאגט, און איז באלד מיט׳ן בריעף אוועקגעלאָפען.

א קלונג אין אפּעראַט פון טעלעפאָן האט פּלוצלינג צערשטערט דיא שטיל־קייט אין אָפּענבאַך׳ס קאַבינעט.

ער איז גלייך צום אפּאַראַט צוגעלאָפען און געפרעגט ווער עס טעלעפאָנירט.

— פּרעאבראזשענסקער פּריסטאַוו — האט ער באקומען אן אנטוואָרט.

— וואס האט איהר מיר צו זאגען?

— א שרעקליכער, שוידערהאַפטער און הערצרייסענדער מאָרד־בראַנד! — האט זיך געהערט א הילבענדע שטימע איבערן גאנצען קאַבינעט — און אן ענדע־קונג פון א וויכטיגע געהיימניס. א איד פון א יאהר נײן און צוואנציג, דרייסיג, וועלכער וויל ניט זאגען זיין נאמען און וואו ער וואוינט, פלעגט אלע מאל בעזוכען א אידישע פאמיליע אין א געוויסען טימאָפייעוו׳ס הויז. לויט וויא טימאָפייעוו און זיין שוואגער ראזבאָיעוו, צוויי עהרליכע בראַווע מענשען דערצעהלען, פלעגט זיך דער יונגער איד אלע מאל צאַנקען מיט דער אי־דישער פאמיליע; היינט אום אכט אוהר אבענד, האט ער וויעדער יענער פאמיליע בעזוכט און האט זיך מיט איהר שטארק צוקריגט, און באלד וויא ער איז פון דיא טרעפּ הערונטערגעגאנגען, האט א פלאַם פייער מיט איין מאל ארומגענומען דיא גאנצע הויז; קיינער פון דער אונגליקליכער פאמיליע האט זיך ניט געקענט רעטען און זעקס מענשען זיינען פערברענט געווארען אויף קויל. פון פיער פערזאָנען איז בעשטאנען דיא פאמיליע און דיא אנדערע צוויי מענשען זיינען געווען וואהרשיינליך צוויי אידען וועלכע האבען געוואוינט ביי זיי ניט צוגעשריבען.

— און וואו איז דער מאָרד־ברענער? — האט אָפּענבאַך איבערראשט געפרעגט.

— טימאָפיי מיט ראזבאָיעוו׳ן האבען איהם געכאפּט ארויסלויפענד פון קאָר־רעדאָר מיט נאסע הענד פון בענזין, און ביי דער אונטערזוכונג האב איך ביי איהם דערטאפּט א בריעף פון זאכארינען, וועלכען מיר זוכען שוין איינינע טעג פאר זיין שרעקליכען פערברעכען.

אָפּענבאַך איז פון זיין שטעלע אפּגעשפּרונגען און זיינע אויגען האבען געפייערט וויא ביי א בלוטדורסטיגען וואָלף ווען ער דערשמעקט אן אָפּפער.

— וואָס אם שנעלסטען דעם מאָרד־ברענער מיט׳ן בריעף מיט אלע צייגע צו מיר אין קאנצעלאריע! — האט אָפּענבאַך ווילד געלאַרעמט דורכ׳ן טעלעפאָן.

— סלושאיוס, וואשע הרעוואָסחאָדיטעלסטוואָ! — האט זיך געהערט דעם פּריסטאַווס שטימע — און אָפּענבאַך איז לאנגזאם צוריק צו זיין שרייב־טיש צוגע־גאנגען.

אין קאַבינעט איז נאך א לייבטען אנקלאפּען אַריינגעגאנגען א בילד שעהנע דאַמע פון א יאָהר אכט און צוואנציג, מיט א פאר פייעריגע אויגען און מיט

שווארצע געקרייזעלטע לאָקען, וועלכע האבען איהר אראָפּגעהאנגען וויא שווארצע זייד־קראַנצען אויף איהר שנעע ווייסע האלז.

— אָ, ווענמען זעה איך דא! — האט אפּענבאך מיט פרייד אויסגעשריען זיך אויפהויבענד פון זיין שטוהל און איהר פריינדליך רייכענד זיין האנד — פריילין זלאָדייקינא בעעהרט מיך מיט איהר בעזוך! ביטע פריילין זעצט אייך אוועק! איך ליעב.... איך סימפּאַטיזיר אייך זעהר.

— וואס האט איהר זיך אזוי פערכאפּט? — האט איהם זלאָדייקינא מיט א פריינדליכען שמייכעל געפרעגט זיך אוועקזעצענד געגען איהם אויף א שטוהל — פון ליעבען ביז סימפּאַטיזירען איז נאך מיינער מיינונג א קליינער אונטערשיעד.

— אלזאָ איז מיר ערלויבט צו זאגען, אז איך ליעב אייך? — האט איהר אפּענבאך מיט א זיסען און ליעבען טאן געפרעגט און האט גלייך געקוקט אין איהרע רייצענדע פלאַמענדע אויגען.

— איך וועל עס אייך געוויס ניט פערוועהרען! — האט זלאָדייקינא מיט א ליעבליכע מינע ערווידערט און האט איהם קאקעטיש אָנגעקוקט.

— און וויא וואלט איהר מיר געענטפערט אז איך וואלט מיר גענומען די פרייהייט אייך צו פרעגען צו איהר ליעבט מיך?

— ביי אזא פראגע וואלט איך געוויס געפונען אן אנטווארט — האט איהם זלאָדייקינא מיט א האלב ערנסטע מינע געענטפערט.

— נו, פריילין זלאָדייקינא — האט אפּענבאך ווייטער גערעדט און זיין גע־זיכט האט זיך פערראָזיגט — שטעלט אייך פאר אז איך האב עס אייך שוין געפרעגט.

— ענטפער איך אייך, אז איהר זאלט פריהער אויסהלאַפּאָטשען אן ערלויבניס פון אייער אלטער פלונית'טע. אייער באבע האט אויך עפּעס א שטיקעל דעה אין טיש.

אפּענבאך האט וויא אונווילענד א לייכטען זיפץ געטהאן וועלכען ער האט באלד פערענטפערט מיט א שמייכעל.

— די אלטע פלונית'טעס — האט זלאָדייקינא ליסטיג געזאגט — מאכען אָן גרויסענע צרות! איז דאס וואהר, אייער עקסעלענץ?

— און די יונגע נאך גרעסערע! — האט איהר אפּענבאך שוואך געענט־פערט ניט אראָפּנעהמענד פון איהר זיינע שארפע דורכדרינגענדע אויגען.

— אזא מיינונג האט איהר עס וועגען די יונגע דאמען? — האט איהם זלאָדייקינא מיט א קאָקעטישע מינע געפרעגט און איהם א ציה געטהאן פאר'ן ארבעל.

— און איך האב דאס רעכט אזוי צו דיינקען.

— און איך האב פאר אזא בעליידיגונג דאס רעכט אייך צו פרעגען, ווארום? — האט זלאָדייקינא לאכענד איהם געזאגט.

— ווייל די יונגע דאמען מאכען אונז העסליך די אלטע! — האט איהר אפּענבאך מיט א שמייכעל געענטפערט.

— טא ווער הייסט אייך מאנספערזאָנען האבען אזעלכע גרויסע אויגען?— האט איהם זלאדייקינא האלב ערנסט, האלב שפּאַטיש פארגעווארפען און האט איהם ארייגעקוקט מיט א שמייכלענדע אבער פריינדליכע מינע אין זיין אריענטאַלישעם געזיכט.

— דאס איז שוין ביי אונז מאנספערזאָנען אזא נאטור! — האט ער איהר שאקלענד מיט'ן קאָפּ ערווידערט און האט איהר בעווארפען מיט ליידענשאפטליכע בליקען.

— און מיר פרויען טארען ניט זיין קיינע נארען! — האט איהם זלאַדייקינא מיט א זיגנענדען טאָן ערווידערט.

— אלזאָ טהוט מיר זעהר לייד וואס איך בין געצוואונגען דיעזען געשפּרעך מיט אייך צו אונטערברעכען.

— פילאָזאפירען האב איך אימער ליעב — האט זלאַדייקינא מיט א טייפעל־שען שמייכעל געזאגט און האט געקרייזעלט איהרע שווארצע לאָקען.

— ניט אלץ וואס איינעם איז ליעב, איז דעם צווייטען אנגענעהם — האט אפּענבאך פינסטער געענטפערט.

— און איך וואלט מיך ווינשען, אז וואס מיר איז ליעב זאָל זיין אייך אנגע־נעהם — האט איהם דיא דאמע קאקעטיש ערווידערט.

— דאס קען ניט געשעהן.

— וואַרום?

— ווייל איהר זייט וועגען ליעבע אנדערש געזאנען.

— אזוי בעדארף זיין געזאנען יעדע אַנשטענדיגע פרוי — האט זלאדייקינא מיט אן ערנסטע מינע איהם געזאגט — זיא טאָר ניט לעבען לייכטזיניג, זיא טאָר ניט שענקען איהר הערץ א מענשען, וועלכען ער געהערט צו אן אנדערע. אן אַנ־שטענדיגע פרוי מוז זיך קענען בעהערשען אבוואָהל זיא פיהלט און זיא ליעבט.

— געפיהלע קען מען ניט בעגרענצען, ליעבע איז אונמעגליך אנצוטהאָן א ציימעל! — האט אפּענבאך צוהיצט איהר געענטפערט און זיינע אויגען האבען געפייערט.

— מיר פרויען קענען אלעס! — האט זלאדייקינא שטאָלץ אויסגעשריען.

— ניין, נור אזא טייפעל וויא איהר קענט עס! — האט אפּענבאך מיט א שמייכעל געזאגט — נאר א זלאדייקינא וואס קען מיט איהר קליינע לאפּקע חאַפּען הונדערט ניהיליסטען וויא דיא פליעגע, קען אויך אויפהענגען אויף איהר הארץ א שלאָס!

— אָי, אָי, קען איך! — האט זלאַדייקינא מיט א שטאָלצען טאָן געזאגט און האט געשאקעלט מיט איהר שווארצהאָריגען קאָפּ.

— און פאר יעדען מענשען אין דער וועלט? — האט איהר אָפּענבאך מיט אן אונמוטהיגע מינע געפרעגט און האט אנגעקוקט גלייך אין איהרע פייעריגע בעצויבערטע אויגען.

זלאדייקינא האט א זיפץ געטהאן און האט איהם ניט געענטפערט.

און אין דיזען מאָמענט האט זיך געהערט אַ צווייטער קלונג אין טעלעפאָן. אָפענבאך איז צוגעלאָפען צום טעלעפאָן און האט געפרעגט ווער עס טעלעפאָנירט.

— אַ ניהיליסט! — האט ער בעקומען אַן אַנטוואָרט.

ער איז פון זיין שטעלע אַפגעשפּרונגען פאר איבערראַשונג און האט באלד צום אפּאַראַט צוגעפיהרט דער יונגער דאַמע.

— הערט אַ פּרעכהייט! — האט אָפענבאך צו איהר געזאגט — אַ ניהיליסט רעדט צו אָפענבאַכען דורכ'ן טעלעפאָן.

זלאַדייקינא מיט אָפענבאַכען, האבען בשותפות צוגעלעגט דיא אויערען צום אפּאַראַט.

— וואס ווינשסט דוא? — האט אָפענבאך אין אפּאַראַט אַריינגעשריען.

— דוא ביזט צו פרעך, אַז איך זאל דיר פאר אַזא ליעבליכקייט וויא „דוא" ענטפערן — האט געהילכט אַ שטימע אין זייערע ביידענס אויערען — איך האב דיר אַ וויכטיגע זאך מיטצוטהיילען, אָבער נור מיט דער בעדינגונג, אַז דוא זאלסט ניט ריידען מיט מיר פער „דוא".

— זאָגט וואס האט א י ה ר מיר מיטצוטהיילען! — האט אָפענבאך העכסט אויפגערעגט געשריען.

— אָט אזוי רייד! — האט איהם דיא שטימע ערוויעדערט — יעצט וועל איך דיר פערטרויען אַ געהיימניס. אַז איך האב דיין שפּיאָן פּאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט וויא אַ הונד און איהם אַריינגעשטעקט אין אַ לאָך, וואו דיר קען עס גאר ניט איינפאלען!

ביידע שפּיאָנען ביים אַפּעראַט האבען וויא פון אַן עלעקטרישען שטרום אַ ציטער געטהאָן.

— וואו האסט דוא איהם פערשטעקט?

— זיי אַזוי פריינדליך און רייד אביסעל העפליכער!

— וואו האט א י ה ר איהם פערשטעקט?

— איהר האט דאך בודאי געהערט פון נאַפּאָלעאָן דעם ערשטען, און אַז ער האט איבערגעלאזען אַ גרויסען קאַנאָן אין אונזער הייליגען קרעמעל ווייסט איהר דאך אויך; אלזא זאלט איהר אַזוי גוט זיין און זיך בעמיהען צו זוכען אייער געפּגר'טען שפּיער־הונד אין יענעם קאַנאָן. אַדיע, לעבען זיא וואהל!

— איך בין איבערראַשט פון אַזא פּרעכהייט! — האט אָפענבאך העכסט אויפגערעגט צו זלאַדייקינא געזאגט — מיר מוזען דעם פּרעכען קערל אויסגעפינען.

— איך פערהאָף אַז איך וועל דעם חברה־מאַן דערטאַפּען! — האט זלאַדייקינא מיט אויפרעגונג אויסגעשריען — אוי, איז דאס אַ שורקע!

— איך וועל פאר אַזא גרויסע מציאה אייך גלייך מעלדען צו זיין קייזערליכע האהייט — האט אָפענבאך געזאגט — און איהר וועט האבען אַ גרויסען צוקונפט.

— נאך היינט פאנג איך מיין טהעטיגקייט אָן, אַבוואהל עס איז שוין באלד עלף אוהר אַבענד — האט זלאַדייקינא מוטהיג איהם ערוויעדערט — אבער ווען נעהמט איהר נאך קרעמעל?

— ווינשט איהר פיעללייכט אין דער אונטערזוכונג נעהמען אן אנטהייל?

— ניין, עס שטעהט מיר היינט פאר נאך פיעל אנדערע וויכטיגע זאכען — האט זלאדייקינא גענטפערט — איך האב פיעלעס אויפגעטהאן אין ניזשני נאווגא־ראד פון וואנען איך קום און יעצט האב איך דערטאפט אין מאסקווא עפעס א גאנצע געשיכטע, און דאס עבען האט מיך היינט צו אייך געבראכט.

דיא טהיר האט זיך נאך א לייכטען קלאפען אויפגעעפענט און א געהיים־אגענט האט געמעלדעט, אז מען האט געבראכט דעם מארד־ברענער.

— פיהרט איהם אריין! — האט אפענבאך שטרענג אויסגעשריען.

עס זיינען אריינגעגאנגען אין'ם קאבינעט א פריסטאוו מיט צוויי אקאלא־דאטשניקעס, וועלכע האבען געפיהרט דעם ערבלאסטען גרינבערג'ן געשמידעט אין קייטען.

— וואו איז זאבארינס בריעף? — האט אפענבאך דעם פריסטאוו געפרעגט.

ער האט גלייך איבערגערייכט אפענבאכען א בריעף אין אן אויפגעריסענעם קאנווערט.

אפענבאך האט דעם בריעף אויפ'ן שרייב־טיש אוועקגעלעגט און האט אין איהם געלעזען פאלגענדעס:

„צו פרייליין N. N. ביטע גיעבען זיי דיעזען עדלען מענשען טויזענד רובעל, וועלכע ער האט נעטהיג צו עהר א וויכטיגע זאך. אסיפ זאבארין“.

— ווער זייט איהר? — האט אפענבאך דעם טאדעס־בלאסען גרינבערג'ן געפרעגט.

— איך קען אייך יעצט מיין נאמען ניט זאגען! — האט איהם גרינבערג שוואך ערוויעדערט.

— צו וועמען איז דער בריעף געשריעבען? — האט אפענבאך איהם ווייטער געפרעגט.

— דאס קען איך אויך ניט אויסזאגען.

— וואו איז אסיפ זאבארין? — האט אפענבאך טופענד מיט דיא פיס געליארעמט.

— אומזיסט ערגערט זיך אייער עקסעלענץ — האט גרינבערג געלאסען גע־ענטפערט — טהוט מיט מיר וואס איהר פערשטעהט, און א צוויטענס געהיימניס וועל איך קיינעם ניט איבערגעבען.

מאריא זלאדייקינא האט דעם אונגליקליכען גרינבערג'ן שטארק אנגעקוקט. ער איז איהר זעהר בעקאנט פארגעקומען, אבער זיא האט זיך ניט געקענט ערמאי־נערן, וואו זיא האט איהם אמאל געזעהן.

— אוים וועלכע גרינדע האסט דוא אזא שרעקליכען מארד־בראנד בעגאנ־גען? — האט איהם אפענבאך שטרענג און שטארק אויפגערעגט געפרעגט.

— נור אויף דאס איינציגע קען איך ענטפערן, — האט גרינבערג ציטערענד ביי אלע גליעדער שארף געזאגט — אז דאס איז א הימעל־שרייענדער מארד־טהאט פון דיעזע, וועלכע בעשולדיגען מיר אין דעם. איך בין איבערצייגט, אז דער טראק־

טירשציק מיט זיין קאָמעראַד, וועלבע זאגען עדות אין דיזען שרעקליכען פערברע־
כען, האבען אליין דעם מאָרד־בראנד בעגאנגען.

— דוא ביזט א פרעכער שורקע! — האט אויסגעשריען דער פּרעאָבראזשענ־
סקער פּריסטאוו — איך קען טימאָפּיי'ען מיט זיין שוואָגער ראזבאָיעוו'ן פאר בראווע
עהרליכע מענשען!

— וואו זיינעןביידע שוואָגערס? — האט אָפּענבאך דעם פּריסטאוו געפרעגט.

— ראזבאָיעוו איז קראנק פאר שרעק — האט איהם דער פּריסטאוו ער־
ווידערט — און טימאָפּיי שטעהט דא אין אייער קאנצעליאריע.

— רופט איהם אריין!

דער פּריסטאוו האט אריינגעפיהרט אין'ם צימער א מאן פון א יאהר פופציג
מיט א דיקען רויטען פנים און מיט קליינע פלאַמענדע אויגען, וועלבע זיצען אונטער
געלב־האָריגע ברעמען און איבער א ברייטען פלאטשיגען נאז, מיט אוננאטירליך
ברייטע נאָזלעכער.

דער מאן האט זיך טיעף פערניינט.

— זייט איהר עס טימאפּיי, ביי וועלבען דער מאָרד־בראנד האט פּאסירט?
האט איהם אָפּענבאך שטארק אָנקוקענד געפרעגט.

— טאַק טאָטשנאָ'ס! (אזוי איז עס).

— און וואו איז אייער שוואָגער?

— ער איז נעבאך קראנק געוואָרען פאר גרויס שרעק.

— וואס האט איהר געגען דיזען מאן צו זאגען? — האט אָפּענבאך אנווי־
זענד אויף גרינבערג'ן איהם געפרעגט.

— איך האב בעמערקט — האט טימאָפּיי קאלט און רוהיג געזאגט — וויא
דיזער מאן איז אייניגע מאל געקומען צו דער אונגליקליכער אידישע פאמיליע,
וועלכע האט געוואוינט אין מיין הויז און האט זיך שטארק געקריגט מיט'ן מאן און
זיין פרוי. היינט געגען אבענד, אין ער ווידער געקומען, ער האט ווידער פערפיהרט
דארט א קריעג, און נאכהער האב איך מיט מיין שוואָגער איהם דערטאפּט ביי
דעם בראַנד.

— זאָג מיר וויא הייסט דוא? — האט אָפּענבאך נעביטעריש געשריען צום
אונגליקליכען.

— און ווארום פרעגט איהר מיר ניט, וואס איך האב געגען דיזען א ונ־
מענש צו זאגען? — האט גרינבערג אָנווייזענד אויף טימאָפּייען צו אָפּענבאכען
געזאגט.

— א מענש, וועלכער וויל זיין נאמען ניט ענטדעקען, איז ניט בעגלויבט!
גרינבערג האט זיך פערטראכט.

— זיי וועלען דעם אונגליקליכען זאכארינען ביי מיר אויפ'ן בוידים אויסגע־
פינען — האט ער זיך געקלערט. ניין, איך וועל מיין נאמען ניט זאגען! ביז זיי וועלען
מיין נאמען אליין ערפאהרען וועט שוין געווים דער אונגליקליכער דאָרט ניט זיין.

— אלזא, איהר זאגט מיר וויא איהר הייסט?

— ניין! — האט גרינבערג מיט א פעסטען טאן אויסגעשריען — איך פער־האף צו גאט, אז דיא וואהרהייט וועט ארויפשווימען.

— ער בלוידערט נאך דער שורקע וועגען גאט און וואהרהייט! — האט אפענבאך צארניג אויסגעשריען.

— דיזער מאן קומט מיר פאר זעהר בעקאנט! — האט מאריא זלאדייקינא אנווייזענד אויף גרינבערג'ן צו אפענבאבען געזאגט — אבער איך קען מיך ניט ער־אינערן, וואו האב איך איהם ערגעץ געזעהן.

גרינבערג האט אויף איהר א קוק געטהאן און איהם איז אריבער א שוידער איבער דיא ביינער; ער האט איהר גראדע יא דערקענט, אז דאס איז דיא בעסטיע, וועלכע האט פערגיפטעט שרה פיינשטיינס מאן מיט איהר קינד, צוליעב וועלכער ער איז יעצט אין אזא אונגליק אריינגעפאלען, ווען ער איז געגאנגען זיא רעטען פון מערדערישען פריסטאוו איוואנאוו. דיא בעסטיע, וועלכע ער האט מיט זעקס זיבען יאהר צוריק געזעהן ביי שרה פיינשטיין אין הויז, אלס מאטרעסע ביי איהר טיראַ־נישען מאן, האט איהם נאך מיט א פינף יאהר אינגער אויסגעקוקט אלס דאמאלס.

— קענסט דוא דיזע דאמע? — האט זיך אפענבאך פרובירט איהם צו פרעגען, פיעללייכט וועט ער עפעס דורך א זייטיגען מיטעל פון איהם דערגעהן.

— ניין! — האט גרינבערג געענטפערט און א שרעקליכער זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— פיהרט איהם אוועק איז גטפענגניס און זעצט איהם אליין אין א צעלע אונטער א שטרענגע וואך! — האט אפענבאך בעפאהלען — ער וועט אונז שוין מיט גאטעס הילף אלעס ערקלערן.... לעבען זאל דיא קאזאצקע נאגייקא!

מען האט דעם אונגליקליכען באלד ארויסגעפיהרט.

און אין דיזען מאמענט האט מען אריינגעבראכט א פערזיגעלטע דעפעשע. אפענבאך האט איהר אויפגעמאכט און נאכהער וויא ער איז איהר דורכגעלאפען מיט דיא אויגען, האט ער ערפרייט אויסגעשריען.

— לעבען זאל שורקין! ער איז אין זיין זאך א קינסטלער.

— געוויס עפעס א פאליטישע זאך! — האט זלאדייקינא וויא צו זיך אליין געזאגט אונטער דיא ציינער און האט ליעבליך אויף אפענבאכען א קוק געטהאן.

— ניין! ער האט אויסגעפונען א מערדערין פון א מאן מיט איהרם אן איינען קינד.

זלאדייקינא האט ערפיהלט א הארצקלאפען מיט א היץ אין קאפ, וועלכע עס האבען איהר אפגעהאלטען איינגע סעקונדען.

— איך האב ניעמאלס געגלויבט, אז פרויען זיינען זא־וואס פעהיג צו בע־געהן! — האט זיא מיט א תמ'אוואטע מינע געזאגט — אבער ליידער האב איך דיא לעצטע צייט אין דיא צייטונגען געפונען איינינע אזעלכע פעלע, און אלץ צווישען רוסישע פרויען.

— און דיזע פרוי איז גראדע א אידישע — האט איהר אפענבאך געזאגט — איך דענק, אז דער נאמען שרה פיינשטיין איז אייך גוט בעקאנט, ווייל יעדער

שהיים־אגענט אין רוסלאנד, האט איהר אויפ'ן צעטעל צווישען אלע פערברעכער.

אפענבאך האט נימ בעמערקט וויא ביי זיין ארויסריידען „שרה פיינשטיין איז אייך גוט בעקאנט", האט זלאדייקינא א לייכטען ציטער געטהאן.

— יעצט צו אונזער זאכע — האט זלאדייקינא איהם געזאגט — איך בין צו אייך געקומען צוליעב זעהר וויכטיגע זאכען, וועלכע וועלען אונז ביידען א גרויסען נאמען פערשאפען.

און ביידע שפיאנען האבען זיך שטיל געסודעט א היבשע ווײלע.

— — — — — — — — — — — — — —

װעהרענד אפענבאך האט גראמאנסירט מיט מאריא זלאדייקינא אין זיין קאבינעט, און דיא שענדליכע פרוי האט גערעדט וועגען ע ה ר ל י כ ק י י ט: אז אן אנשטענדיגע פרוי טאר נימ ל י ע ב ע ן ל י י כ ט ז י נ י ג און טאר נימ שענקען איהר הארץ צו א מענשען, וועלכער געהערט צו אן א נ ד ע ר ע, און האט דאמיט אפענבאכען אפגעשלאגען דיא פליעגלען פון זיין ליעבע, אז ער האט נעבאך איהר ווירקליך בעטראכט פאר אן אונשולדיגעס מעדכען און האט זיך מעהר נימ געוואגט ה י י נ ט י ג ע ן מאל וויטער צו ריידען.... האט זיך אסטראוו ארומגעדרעהט אין קרעמעל מיט א ב ר י ע ף אין בוזים־טאש, וועלכען ער האט געוואלט ארייננווארפען אין קאנאן אים נאמען פון מאסקווער געהיים־בונד, אז דיא ניהיליסטען האבען ער־מארדעט פאדלעצאוו'ן, אום דיא שולד פון דעם אונגליקליכען גאלדבוים ארונטער־צונעהמען. אבער ער האט געזעהן וויא ארום קאנאן דרעהט זיך אלץ ארום א הוי־בער, דיקער פערזאן און קוקט זיך אלע ווילע ארום פון אלע זייטען; דיא זאך איז איהם נימ געפעהלען און ער איז פון קרעמעל דורכ'ן ספאסקען טהויער ארויסגע־גאנגען און געהענדיג אויף „ווארווארקא" האט ער זיך געטראפען מיט'ן יונגען איסטאמין, וועלכער איז געגאנגען צוריק פון גרעפין מאריא אנדריאנאווא.

— פאטאמקין האט דער גרעפין נימ בעזוכט — האט ער גאנץ שטיל געזאגט צו אסטראוו'ן — און דאס בעאונרוהיגט מיך זעהר, איך פירכטע צו איז ער נימ ארייגעפאלען....

— דאס איז א זאך אויף שפעטער — האט איהם אסטראוו שטיל ערוויע־דערט — אבער וואס טהוט מען מיט'ן בריעף, וואס מיר האבען אפגערעדט דארט ארייצו־ווארפען? עס דרעהט זיך דארט ארום א מענש, וועלכער איז מיר זעהר פערדעכטיג.

— לאמיר געהן צוריק — האט איהם איסטאמין געענטפערט.

— אבער וויא וועט זיין מיט דער אפגערעדטער זאך?

— איך וועל טעלעפאנירען וואוהין מען בעדארף פון גענעראל־גובערנאטארס טעלעפאן! — האט דער יונגער איסטאמין איהם גאנץ שטיל מיט א שמייכעל ער־וויעדערט — איך וועל מיך ארייןחאפען אין קאנצעליאריע צו מיין פאטער, און וועל שוין דיא זאך צורעכט מאכען....

ביידע פריינדע האבען זיך פריינדליך פעראבשיידעט און זיינען זיך צוגעגאנגען

און דער הויכער דיקער פערזאו, וועלכער האט זיך אין קרעמעל ארום קאַאַן ארומגעדרעהט, דאס וואר ראזבאַיעוו, וועלכער איז נעבאך קראנק געווארען פאר שרעק פון דער גרויסער שרפה.

— וויס דער טייפעל וואס מיר שרעקט זיך היינט אזוי דאס הארץ! — האט ראזבאיעוו זיך נעקלערט א קוקטהאנדיג אויפ'ן גרויסען שווארצען קאַנאָן, ווען אסטראָוו איז פון קרעכ'על ארויסגעגאנגען — מיר שטינקט עפּעס אונטערן נאז, וויא ווערימדיגע פלייש אדער צו איז דאס דער ריח פון דיא פערברענטע זשידעס?....

אָ, דיא זשידעס! דיא זשידעס! האט ער גאנץ שטיל אונטער דיא צייהנער גע־וואָרטשעט, דאס איז א רויבער פאלק! זיי זיינען איינפאכע מערדער. זיי האבען געקרייצט אונזער גאט און האבען זיין קאפּ בעדעקט מיט א דארען־קראַנץ.... א בלוט! עס גיסט זיך, אז עס נעהמט אן א גרויל צו זעהן....

— אָבער וואָס זיינען דיעזע זשידעס שולדיג? — האט ער וויטער געקלערט און חאט געוואָרפען זיינע בליקען צום ריזיגען קאַנאָן — ווארום האב איך זיי פער־ברענט? זיי האבען דאך אונז, זייט זיי האבען ביי אונז געוואוינט, קיין מאל ניט בעליידיגט. אזעלכע שטילע רוהיגע מענשען האב איך פערברענט אויף אש! יעדען חדש האבען זיי דירה־געלט אפּגעצאהלט פארויס און א רובל פלעגט מען אויך ביי זיי אמאל בעקומען צו לייהען. עד, טשאָרט פּאָבערי! האט ער פלוצלינג שארף ארויס־געריעדט — זעכציג טויזענד רובל ברילליאַנטען! דאס איז דאך אן אוצר! א שאַץ! מיר דרייסיג, איהם דרייסיג, דאס איז ווירקליך א גוטע חלוקה! איך וועל מאכען דער מאמען א פארטוך; לעבען דער „איווירסקער" הייליגער מוטער וועל איך צינדען א גאנץ יאהר ליכטלאך, און וואס וועל איך דא זארגען וועגען דיא זשידעס!

ער האט זיך ארומגעקוקט פון אלע זייטען און נאכהער א קוק געטהאן אויפ'ן קאַנאָן.

— אך, וויא שרעקליך דער קאנאן קוקט עפּעס אויס! — האט ראזבאָיעוו ווידער צו זיך גערעדט — עפּעס גיט זיך פון איהם אָפּ א שלעכטער ריח! סמאָלע־נעס, וואס זשע? איך פערשטעה עס ניט.—אך דיא מיידעלע! איך האב נאך אזא שעהנע זשידאָוואָטשקא אין מיין לעבען ניט געזעהן. זיא פלעגט קושען און האלזען מיין קליין אנושקא'ן און פלעגט זיך צו מיר לאַשטשען וויא א קליין קעצעלע, און איהר האב איך פערברענט! נור איהר איינער האט מען געפונען גאנץ, אונבע־ריהרט, פונקט וויא זיא וואלט געשלאָפען, אפילו איהרע בלאנדע הערעלאך זיינען ניט געוועזן פערסמאַליעט. טפו! טייפעל! וואס איז היינט מיט מיר געווארען? — האט ראזבאָיעוו ווייטער צו זיך גערעדט מאכענד מיט זיינע גראבע לאפּעס הין און צוריק. נא דיר א נייעס! ראזבאָיעוו ווערט נאר פלוצלינג א פייגלינג! א בעל־רחמים! אבער ניט ראזבאָיעוו היים איך יעצט! — האט ער ווייטער געמורמעלט אונטער דיא צייהנער — איך הייס וואסילי חאָמיאַקאָוו! וויא באלד מען כאפּט. א שוויינ!.... וואסילי חאָמיאַקאָוו!... — דיא האלז געשניטען ... א שוויינ!.... וואסילי חאָמיאַקאָוו!.... — שמייסען, רעדערען, קאטאָרגא — אבער פון חדר ניט א וואָרט!.... וואסילי חאָמיאַקאָוו!....

ער האט זיך נאך אמאל ארומגעקוקט און נאכהער וויא ער האט זיך דריי מאל איבערגע׳צלמ׳ט, האט ער זיך ארויפגעהאפט אויפ׳ן הויכען שטיינערנער טרא-טואר.

— דוא זעהסט — האט גאנץ שטיל געזאגט א פערזאן פון העכער אלס מיטלען וואוקס צו א העכערן וועלכע זיינען געגאנגען אין א זייט טראטואר מיט שטילע טריט — דוא זעהסט, מערזאווציק, וויא א מענש איז צוגעקראכען צום קאנאן?

— איך זעה, אייער עקסעלענץ! — האט איהם דער מאן גאנץ שטיל ערווי-דערט — מיר האבען דא דערטאפט, וויא איך דענק, דעם מערדער אליין!

— איך האב מורא צו האט ער דעם מארד נור וואס ניט בעגאנגען, אדער ער בעגעהט איהם גאר יעצט — האט דער מאן געזאגט צו מערזאווצינ׳ען — דוא זעהסט וויא ער קלעטערט וויא א קאץ און ער ליעגט אין איהם שוין מיט א האלבען קערפער?

— זאל איך א פייף טהאן?

— פייף!

מערזאווצין האט געגעבען איינינע סיגנאלען

דער אנדערער האלבער קערפער איז באלד פערשוואונדען אין קאנאן און פון אלע זייטען האבען אנגעהויבען צו לויפען אקאלאדאטשניקעס מיט סאלדאטען און ציוויל געקליידעטע מענשען.

און אין א פאר מינוטען ארום זיינען פון קאנאן ארויסגעשלעפט געווארען צוויי מענשען־קערפער, איינער א טוידטער און דער צווייטער א לעבעדיגער.

14טעם קאפיטעל.

ווער איז אלעקסייעוו?

מאסקווער נאלאווא ניקאלאיי סערגייעוויטש אלעקסייעוו איז ביי אונזער ערצעהלונג דריי און פערציג יאהר אלט. זיין פאטער סערגיי איז געווען פון קינדוויים אן א מיטהעלפער ביי זיין טאטען אין קאבאק (שיינק) אויף „ניגליני פראיעזד“ אין מאסקווא. ווען אלעקסייעוו׳ס טאטע סערגיי איז אכצעהן יאהר אלט געווארען, האט ער זיך פערליעבט אין זעהר א שעהן מיידעל, וועלכע ער האט דערזעהן ביי א גע-וויסען פריסטאוו באראנאוויטש, ווענען ער פלעגט יעדען מאנאט טראגען „לא יחרץ געלד“ אז ער זאל פערשווייגען דיא סקאנדאלען וואס טהוען זיך אפ אין זיין טאטענס שיינקעל.

סערגיי האט זיך דערוואוסט אז דיא מיידעל איז דעם פריסטאוו׳ס טאכטער, און האט דאדורך אנגעהויבען אויפצוגעבען דיא האפנונג צו בעקומען אזא מיוחסת פאר א ווייב; אבער דער פריסטאוו האט אנגעפאנגען סערגיי׳ען שטארק מקרב צו זיין און האט אגב אלע מאל מיט איהם פערלייגט א ס ט א ס ׳ ל, ביי וועלכען ער (געוועהנליך סערגיי) פלעגט יעדען מאל פערשפילען היבשע סומען.

דער פריסטאוו, וועלכער האט געבאך צו קיין שפילער ניט געהאט קיין הצלחה וויא צו סערגיי׳ען, און פלעגט פערבאקען ביי א נ ד ע ר ע דאפעלט וויפיעל

ער פלעגט געווינען ביי איהם, האט זיך ארומגעזעהן אז צו האבען אזא איידים וויא סערגיי איז נאר ניט קיין קרומע זאך. דערצו נאך האט ער געוואוסט אז דיא ערשטע ליעבע פון זיין טאָכטער איז גרייךאך ניט געלונגען, און נאר אין קורצען וועט ער אם ירצה השם האבען אן אייניקעל וועלכען עס וועט פעהלען א פאטער. אלזא איז דער שדוך למזל טוב געוואָרען, און דער אלטער מחותן פון חתן'ס צד האט פאר זיין זוהן סערגיי געקויפט א קליינע אימעניע אין א י ל י נ ק א ביי מאסקווא, פאר וועלבע ער האט אָפּגעצאָהלט פערציג טויזענד רובל.

סערגיי מיט זיין ווייבעל מאריא האבען זיך בעזעצט אין אימעניע און זיא האט איהם אין א מזלדיגע שעה געבארען א רויטהאָריגען זוהנעלע, וועלכער האט זיך צוגעאיילט אויף דער וועלט צו ערשיינען פריהער מיט גאנצע פינף מאנאטען.

וויא סערגיי איז ניט געוועזן קיין גרויסער בעל חשבון, דאך האט ער עפּעס פערשטאנען.... אבער „אלע זינדע פערדעקט דיא ליעבע" און אזוי וויא מאריא איז געוועזן זעהר א שעהן ווייבעל און דערצו נאך א גאנץ קלוגע — האט סערגיי דערפון ניט געמאכט קיין גרויס וועזען און האט דעם אונצייטיגען זוהן א נאמען נעגעבען „דמיטרי סערגייעוויטש!"

מיט א יאהר שפּעטער, האט דער באטיושקא צאר אלכסנדר דער צווייטער געהאלטען דיא מאנעווערעס ביי א י ל י נ ק א לעבען מאסקווא, און ער מיט זיין סוויטע האבען אנגעטהאן דעם יונגען גוטס-בעזיצער סערגיי גרויס עהרע — זיי האבען קווארטירט אין זיין אימעניע. דארט האט אלכסנדר דערזעהן דעם יונגען סערגיי'ס ווייבעל, און אין זיין יונגע קייזערליכע הארץ האט זיך ערוועקט א ליעבעס געפיהל; זיין פליגעל אדיוטאנט האט באלד געמעלדעט דעם יונגען סערגיי אז זיין קייזערליכע מאיעסטעט פערלאנגט צו האבען זיין יונג ווייבעל ביי זיך אין פעטערבורג פאר א הויף דאמע.

צו סערגייען האט דיעזע נאכריכט געפרייהט אדער ניט, דאס איז פאר אונזערע לעזער אלץ איינס, נור דאס שאדעט פאר זיי ניט צו וויסען, אז דיא יונגע גוטס-בעזיצערין מאריא אלעקסייעוו, סערגיי'ס ווייבעל, איז גלייך מיט אלכסנדרס אוועקפאהרען פון אילינקא פערשוואונדען געווארען.

סערגיי האט אין צוויי וואכען ארום בעקומען א בעפעהל, אז ער טאר ניט הייראטען אן אנדער פרוי אהן א קייזערליכע ערלויבניס, און אין צעהן מאנאטען שפּעטער איז געקומען אין זיין אימעניע א הויכגעשטעלטער גאסט מיט א קינד אין דיא וויקעלאך.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע האהייט — האט איהם דער טשינאווניק שטיל געזאגט מיט א שטרייגגע שטימע — האב איך אייך געבראכט א קינד פון צוויי וואכען מיט אן אם. דאס קינד מוז הייסען „ניקאָלאיי סערגייעוויטש אלעקסייעוו".... דערצו האט זיין קייזערליכע מאיעסטעט אייך בעשיינקט מיטן טיטעל גענעראל און זיין גנעדיגקייט צו אייך וועט פערעפענטליך ווערען אין „פראוויטעלסטוועני וויעסטניק".

— אבער... האט סערגיי געשטאמעלט.

— ש—ש—שא, ניט א ווארט!

סערגיי האט פערשטאנען אז דא איז טאקי ניט צו ריידען א ווארט, און ער האט דעם אינגעל מיט דער אם צוגענומען.

אין מאסקווא איז דערווילע פריסטאוו באראנאוויטש געווארען און אבער-פאליצמייסטער און זיין ברוסט איז געווארען בעליינט מיט ארדענס און מיט מעדאליען.

אז דער אינגעל ניקאלאי איז א יאהר אלט געווארען, האט סערגיי פלוצלינג בעקומען אן איינלאדונגס שריפט פון זיין שוויגערפאטער, דער אבער-פאליצמייסטער, אז ער זאל זיך דיא מינוט צו איהם מעלדען.

דער פאטער פון צוויי פרעמדע קינדער איז באלד צום פאטער פון זיין ווייבעל אוועקגעלאפען און האט דא גערעכענט דערווילע פאר איהם זיין ביטערע הארץ אויסגיסען, אבער דער אבער-פאליצמייסטער האט איהם גאר ניט דערקענט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע האהייט—האט ער איהם מיט א שטרייננע מינע געזאגט — הייס איך אייך ביז מארגען אבענדס חתונה האבען מיט דער אם אננא מארטינאווא, וועלכע איז צוגליך מיט ניקאלייען צו אייך אריינגעשיקט געווארען.

— סטייטש?.... — האט סערגיי געשטאמעלט — סטייטש?.... און נאך מיט אזא העסליכקייט דערצו?

— ש—ש—שא! ניט א ווארט!.. .. דאס קינד מוז האבען עלטע־ען.... ש—ש—שא!

סערגיי האט ווידער פערשטאנען אז דא איז ניט צו ריידען א ווארט און ער האט נאך דעם זעלבען אבענד געהייר.טהעט דיא שווארצע אם מיט דיא פער־פוילטע שווארצע צייהנער.

מיט צוויי יאהר שפעטער איז סערגיי פלוצלינג געלאדען געווארען אין מאס-קווער קאזנאטשייסטווא.

דארט האט איהם עמפפאנגען א טשינאווניק און האט איהם אריינגעפיהרט אין א בעזונדערן צימער.

— וויפיעל האט איהר בעצאהלט פאר אייער אימעניע אין אילינקא? — האט איהם דער טשינאווניק געפרעגט.

— ווארום האט איהר עס נייטיג צו וויסען? — האט איהם סערגיי דרייסט געפרעגט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט — האט ער בעקומען אן אנט-ווארט — מוזט איהר מיר דאס זאגען! אבער אהן א ליגען.

— פערציג טויזענד רובל — האט סערגיי איהם געענטפערט.

— איז דאס וואהר?

— דאס איז א זאך וואס מען קען זיך איבערצייגען.

— אלזא — האט איהם דער טשינאווניק רוהיג געזאגט — נאט אייך א

שריפט און געהט צום קאסע נאך דער סומע, דיא אימעניע פערבלייבט א קייזער־ליכע. אָט איז א פאפיר, שרייבט זיך אונטער.

— סטייטש? וואס איז דאס? וויא אזוי? — האט סערגיי אויסער זיך אויס־געשריען האלבע פראזען.

— ש—ש—שא! ניט א ווארט! דיא אימעניע איז א קייזערליכע, און איהר געהט גלייך צום פאליצמייסטער.

סערגיי האט שוין דעם דריטען מאָל פערשטאַנען אז דאָ איז ניט צו ריידען א וואָרט. ער האט דעם פאפיר אונטערגעשריבען, דאס געלט פאר דער אימעניע אָפגענומען און איז גלייך אוועק צום אָבער פאָליציי־מייסטער.

באראנאָוויטש האט ארויסגענומען פון שרייב־טיש א פאפיר און האט איהם אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט.

— אים נאמען פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט — האט באראנאוויטש שטרענג געזאגט — שרייבט זיך אונטער, אז איהר מוזט אין פערלויף פון א מאָנאט דיא אימעניע פערלאזען און אוועקפאהרען וואוינען אין פעטערבורג.

— און אין מאָסקווא צו וואוינען טאָר איך ניט? — האט סערגיי מיט א פערעכטליכע מינע געפרעגט.

— ניין, דיא קינדער מוזען ערצויגען ווערען אין פעטערבורג.

— דיא קינדער! — האט סערגיי אויסער זיך פאר כעס אויסגעשריען — איז דען דער ערשטער יונג „דימיטרי" אויך א גרויסער מיוחס? איך וועל אייך איהם היינט ארייגשיקען.

— און דוא שורקע קענסט דיין קינד אליין ניט ערציהען? — האט באַ־ראנאָוויטש צארניג געליארעמט.

— מיין קינד? דמיטרי איז אזוי מיינער וויא ניקאָלאי.

— לומפ! שורקע! טוינעניכטס! — האט באראנאָוויטש טופענד מיט דיא פיס געשריען — דוא וואנסט זיך צו בעליידיגען א הויף־דאמע? — אין סיביר, אין קאטאָרגא.

סערגיי האט שוין דעם פערטען מאל פערשטאנען אז מיט פייער טאָר מען זיך ניט שפיעלען און אין צוויי וואָכען ארום האט ער זיך מיט זיין ווייב און מיט ביידע פרעמדע קינדער בעזעצט אויף „ליטייני פראָספעקט", אין פעטערסבורג.

ביידע קינדער „דמיטרי" און „ניקאָלאי" האבען זיך „געהאָדעוועט און געוואק־סען וויא אויף הייוועז" אבער סערגיי האט פון ביידען קיין נחת ניט געהאט. דימיטרי האט צו זיין פערצעהן־יעהריגען אלטער דערשאָסען א דירעקטאָר פון גימנאזיום, ווייל ער האט איהם געוואָלט פון גימנאזיום אויסשליסען צוליעב א פאלש וואס ער האט געמאכט אום איבערצוגעהן אין פינפטען קלאס. אלע צייטונגען האבען דאמאלס געקלונגען מיט דעם יונגען פערברעכער דמיטרי סערגיי־עוויטש אלעקסייעוו, וועלכער איז נאכ'ן מארד פערשוואונדען וויא אין וואסער אריין און אלע האבען איינשטימיג בעהויפטעט, אז זיין פאטער סערגיי

האט איהם בעהאלטען; וויא דיא זאך האט דעם פ ר ע מ ד ע ן פאטער נעשמעקט, קען זיך יעדערער פאָרשטעלען; סערגיי איז פאר שמערצען און אומזיסטע שאנדע, שיעור פון זינען ניט אראָפּ און האט א היבשע צייט אויפ'ן נאס זיך ניט געוויעזען.

זיין אינגערער זוהן ניקאָלאיי (היינטיגער מאָסקווער גאלאָווא) האט איהם גאר אויף אן אנדער ארט צרות אויסגעטהיילט; וועהרענד ער איז נור זעבצעהן יאהר אלט געוועזען און איז נאך געווען א שילער אין זיבעטען קלאס גימנאזיום, האט ער שוין געפיהרט א ליעבע פאר וועלבע ער האט בעדארפט אויף אייניגע יאהר אין געפענגניס אריינפאלען. עס האט געהאלטען ביי אן עפענטליכען סקאנ־דאל מיט א גרויסען פראָצעס מיט וועלכען גאנץ פעטערסבורג וואָלט געקלונגען, אבער דיא זאך איז צייטליך זיין פ אָ ט ע ר בעוואוסט געווארען און עס האט איהם געקאָסט פיעלע טויזענדער אום דיא שענדליבע זאך אין דער עפענטליבקייט ניט צו בריינגען.

ביז זיין אכצעהן יעהריגען אלטער, האט ער נאך אייניגע אזעלבע ליעבעס דורכגעפיהרט, וועלבע עס האבען דעם אונגליקליבען סערגיי נאך א פאָר שעהנע צעהנדליג טויזענדער געקאָסט, און אלע שענדליבע פערברעבען זיינען געבליעבען פערדעקט.

ביי זיין נייצעהן יעהריגען אלטער ווען ניקאָלאיי אלעקסייעוו האט מיט גרויס שווירינקייט אריינגעטרעטען אין ערשטען קורס אוניווערזיטעט — האט ער זיך געגנצ־ליך אומגעענדערט. ער האט זיך ארומגעזעהן אז א מענש וויא ער, וועלבער האט א שטארקע ליידענשאפט צו זיין א מאָל א רעדעלפיהרער און א הערשער איבער שוואכערע, מוז זיין פאָרזיבטיג פון יעדער עפענטליבען סקאנדאל, וואס קען איהם שטערען צו ערגרייבען זיין ציעל. א קלוגער מענש — האט ער צו זיך אליין איין מאל געזאגט — קען אלעס טהאָן אין דער פינסטער....א קלוגער מענש דארף קענען אפנארען אז דער אפגעגארטער זאל ניט פערשטעהן „וועלבע מאמע עס האט איהם געהאט". איך בין ליידענשאפטליך, איך בעזיץ הייסע געפיהלע. הוליע ניקאָלאי וויפיעל דיין הארץ געלוסט, אבער האב שכל אז דיין בעפלעקטע נשמה זאל זיך ניט אפשפיעגלען אויף דיין שטערן. דיא מענשהייט ליידעט עס ניט, אבוואָהל קיינער איז ניט בעסער פון מיר.

מיט דיעזען בעשלוס האט ניקאָלאי אלעקסייעוו אריינגעטרעטען אין דער גע־זעלשאפט און דיעזע אונמענשליבע אידעע האט ער אימער מיט דיא גרעסטע פינקט־ליבקייט אין זיין לעבען דורכגעפיהרט.

ער איז אין אוניווערזיטעט בעקאנט געווארען מיט א יונגען סטודענט פון לעצטען קורס מעדיצין, דיעזער יונגער סטודענט האט געהייסען אנטאָן מאראָזאָוו. ניקאָלאי אלעקסייעוו האט געוואוסט אז ער האט א הימליש שעהנע שוועסטער, און דורך דיעזע בעקאנטשאפט האט ער בעקומען א צוטריט אין מאראָזאָוו'ס הויז, וואו ער איז בעקאנט געווארען מיט דער שעהנער רייצענדער און בליהענדער זיבצעהן יעהריגעס מעדכען מאריא מאראָזאָוו, ארום וועלבע עס האבען זיך ארומגעדרעהט אלע פעטערבורגער אריסטאָקראטישע יונגע מענשען; דען אויסער איהר אונגעהייער

שעהנהייט, איז זיא נאך געווען זעהר רייך, געבילדעט און גוט ערצויגען. איהר פאטער האט געשטאמט פון א הויכע אריסטאקראטישע פאמיליע און איז געווען אן ענטזאנטער גענעראל פון באטיושקא צאר ניקאלאי, ווייל ער האט איהם וויא א פראפעט פארגעזאגט, וויא דיא קרימער קריעג וועט זיך ענדיגען. ער האט דאפיר בעצאהלט מיט זיין אמט, אבער דעם אלטען מאראזאוו האט דיא זאך זעהר וועניג געקימערט, ער איז געווען גענוג רייך אז ער זאל קענען לעבען אין פריידען אהנע צו זיין א גענעראל אויף דיא עלטערע יאהרען.

באלד וויא ניקאלאי אלעקסייעוו האט דערזעהן דער יונגער מאריא מאראזאווא, האט ער אייפריג אנגעהויבען ארומצוטאנצען. ער האט געזעהן אז זיא סימפאטיזירט מיט איהם. אבער צוויי מענשען שטעהען איהם אין וועג; איינער א געוויסער יונגער גראף פעטער אנדריאנאוו וועלכער בעזוכט איהר טעגליך און פערברייננט מיט איהר גאנצע שטונדען אין געשפרעך און דער צווייטער איז איהר ברודער אנטאן מאראזאוו אליין. דער לוסטיגער אלעקסייעוו האט געוואוסט אז אנטאן מאראזאוו'ן שמעקט ניט איהם צו האבען פאר א שוואגער, ווייל דער יונגער אנטאן האט זיך דיא לעצטע צייט דערוואוסט פון איינינע געהיימע ליעבעס, וואס ער (אלעקסייעוו) האט אפגעשפיעלט אין דער פינסטער און האט דאמיט פעראונגליקט איינינע פאמיליען; אנטאן האט זאגאר געגעבען אלעקסייעוו'ן צו פערשטעהן אויפ'ן וואונק אז דיא זאך מיט זיין שוועסטער וועט ניט געהן. אלעקסייעוו'ן האט עס זעהר געערגערט, אבער וואס מעהר אנטאן מאראזאוו האט זיך בעמיהט זיין נייעם קאמעראד אפצושטויסען, דעסטא מעהר האט דער נייער קאמעראד אלעקסייעוו זיך צו איהם געלעקט און נעחנפ'עט און האט זיך געוויעזען פאר איהם ל י ע ב ל י ך און פ ר י י נ ד ל י ך, אז דער עהרליכער בראווער אנטאן פלעגט וויפיעל מאל בערייהען וויא קומט ער אזא ג ו ט ע ן פ ר י י נ ד אנטהאן שמערצען, דאך האט אנטאן אויף קיין פאל זיך ניט געקענט בעשליסען צו קוקען גלייכגילטיג אויף אלעקסייעוו'ס ליעבע צו זיין שוועסטער, און האט זיך בעמיהט אין דערשטיל דיא זאך צו צערשטערען.

אבער עהרליכע מענשען געהען אין גראדען וועג און ווייסען ניט אז דיא פערדארבענע, ניעדעריגע אויסווירפע, האבען טויזענד וועגען וויא צו עררייכען זייער ציעל.

איין מאל איז אלעקסייעוו צוליעב א רעגען־וועטער פערבליעבען גאנץ שפעט אין דער נאכט אין מאראזאוו'ס הויז און האט זיך פ ר י י נ ד ל י ך אונטערהאלטען מיט א נ ט א נ ע ן אין זיין צימער. זיי האבען אנפאנגס גערעדט וועגען וויסענשאפטליכע זאכען און נאכהער וועגען פריינד און וועגען ליעבע; אלעקסייעוו האט דיעזען מאל אנטאנען זעהר שטארק געשמייכעלט און האט איהם בעשאטען מיט פייערינע ליעבעס־פראזען און געקרייזעלטע קאמפלימענטען. „וויא א מענש זאל ניט זיין בראוו, עהרליך און גלייכגילטיג צו חנופה; דאך געפינט א שמייכלער א ווינקעלע אין זיין הארצען" — האבען אונז קלוגע מענשען ערקלערט — און אזוי איז געווען אנטאן. אבוואהל ער האט שמייכלונג געהאסט, דאך האבען **אלעקסייעוו'ס**

ווערטער אויף איהם שטארק געווירקט און ער האט איהם מיט ליעבע געענטפערט, דען ער איז טאקע געווען אזוי געזאָגען.

— ווייסט דוא אנטאן — האט פלוצלינג אלעקסייעוו געזאגט צו זיין קאמעראד — אז איך בין איבער דיא אויערען פערליעבט.

— ווארום זאל איך עס ניט וויסען? — האט איהם אנטאן מיט א פערבאָרגענעם פערדרוס געענטפערט.

— אבער טרעף אין ועמען?

— נו, אדרבא זאָג.

— דוא ווערסט זיך כאפּען פאר'ן קאָפּ.

— זאָל זיין אזוי, אבי זאָג.

— אין דער יונגער קניאגיניא שאחעווסקאיא.

אנטאן האט זיך טאקע א חאפּ געטהאן פארן קאָפּ פון איבערראשונג, וואס זיין שוועסטער מ א ר י א איז בעפרייט געווארען פון א מענשען, וועלכען ער וויל ניט האבען פאר א שוואָגער, חאָטש ער איז מיט איהם בעפריינדעט.

— איך האב געוואוסט — האט אלעקסייעוו לוסטיג פאָרטגעזעצט — אז דוא וועסט זיך וואונדערען אויף אזא העזה פון מיין זייט.

— געוויס האָסט דוא עפּעס א האָפנונג.

— נאך וואס פאר א האָפנונג: — האט אלעקסייעוו פרעהליך אויסגעשריען — פאר מיר בעמיהט זיך אין דיעזער זאך זעהר א הויכגעשטעלטע דאמע.

— וואס קען אין א ליעבע העלפען א דאמע?

— זיא איז אבער זעהר נאָהענט צו דער יונגער קניאגיניא.

— און אז צוואנציג מאל נאָהענט?

— וויא פערשטעהסט דוא ניט נארוניו, — האט אלעקסייעוו מיט א שמייכעל געזאגט — אז דיא דאמע איז דיא יונגע קניאגיניא אליין.

— איך ווינש דיר גליק פריינד — האט אנטאן אויסגעשריען איהם רייבענד פריינדליך זיין האנד.

— דוא ביסט דער ערשטער וועמען איך האב עס פערטרויט — האט איהם אלעקסייעוו ליעבליך געענטפערט און איז אנטאָנען ארויפגעפאלען אויפ'ן האלז.

ביידע פריינדע האבען זיך צוקושט.... אין דיעזען מאָמענט האט זיך געהערט א שטארקער קלאפּען אין אלע טהירען, וועלבע זיינען באלד געעפענט געווארען און א זשאנדארמסקער פּאָלקאָווניק מיט זשאנדארען און געהיים־אגענטען זיינען אריינגעפאלען וויא הונגעריגע וועלף אין שטוב אריין.

— נעהמט איהם — האט דער פּאלקאווניק צו דיא זשאנדארען אויסגעשריען אנווייזענד אויף דעם ערשראָקענעם אנטאן מאראזאָוו.

— אָ, פאר וואָס?! — האט אנטאן געשטאמעלט.

— דוא פרעגסט נאך פאר וואס? — האט דער פּאָלקאָווניק געליארעמט — קום, אין פּעטראָפּאַוולסקי קרעפּאָסט וועסט דוא שוין אלעס דערגעהן.

עס זיינען אין שטוב אריינגעלאפען זיינע עלטערן מיט זיין שוועסטער מאריא

טוידטערשראָקענע און זיינען פאר איבערראשונג געשטאנען וויא געלעהמט, זייערע צינגער האבען זיך ניט געריהרט.

— אָ, גאָט ! — האט אלעקסייעוו ברעכענד מיט דיא הענד געיאמערט — וויא אונגליקליך בין איך מיט דעם אונגליק פון מיין טהייערסטען און ליעבסטען פריינד ! אָ, מיינע הערשאפטען, נעהמט מיך אנשטאט איהם, ער איז אונשולדיג, ער איז קיין פערברעכער.

— מיר ווייסען ווערמען צו נעהמען, — האט דער פּאָלקאָווניק שטרענג ערווידערט — מיר קענען יעדען איינציגען יונגען מענשען פּערזענליך, און ווען איהר זאָלט אפילו זיך אליין אין פערברעכען בעשולדיגען, נעהמען מיר אייך אויך ניט.

און מיט א האלבע שטונדע שפּעטער איז שוין אנטאָן מאראָזאָוו געלעגען אין א פינסטערע צעלע אין פּעטראָפּאוולסקאיא קרעפּאָסט.

אנטאן מאראזאוו איז נאך א האלב-יעהריגען זיצען אין פּעטראָפּאוולסקאיא קרעפּאָסט פערשיקט געוואָרען אויף אייביגען סיביר אין אירקוטסק. עס האט ניט געהאָלפען דיא פיעלע טויזענדער וועלכע זיין אונגליקליכער אַלטער פאטער האט זיך געלאזט קאָסטען, האָטש זיך צו דערוויסען דיא אורזאכע פון זיין גרויסען אונגליק.

דערווייל האט אלעקסייעוו זיך ארייגעמאכט וואס מעהר און מעהר אין דער הויז פון דיא פעראונגליקטע עלטערען. איהם איז יעצט מעהר אין וועג ניט געשטאנען נור דער איין יונגער גראף אנדריאנאוו וועלכער האט מאריא׳ן געליעבט ביז צום וואהנזינן. אבער אלעקסייעוו האט געהאט געגען איהם גוטע געוועהר, דאס וואר שווינדעל און בעטרוג.

פיעלע פון דער פּעטערבורגער אריסטאקראטישע געזעלשאפט האבען געוואוסט אז דער יונגער ניקאלאי אלעקסייעוו האט א פרייען איינגאנג אין קייזערליכען הויף און ער איז זייער געאכטעט ביי איינינע גראָספירסטען און הויף-דאמען. דיא אורזאכע דערפון איז געווען אונבעקאנט. עס זיינען געזאגט געווארען דאריבער פיעלע מיינונגען, אבער קיינעם איז דאס געהיימניס, וואס אונזערע לעזער ווייסען ניט געווען בעוואוסט. און דערמיט האט אלעקסייעוו דיא אונגליקליכע עלטערען מיט זייער טאָכטער פאר זיך געקויפט.

— איך וועל מיר דיא מיה געבען, — האט ער זיי פערשפּראָכען — אויסצורווירקען ביי איינע פון דיא גראָספירסטען, אז מען זאל אייער אונגליקליכען אנטאן פריי רופען פון סיביר. און מיט אזעלכע פערשפרעכונגען האט ער דער יונגער מאריא׳ס פריינדשאפט ערוואָרבען. דיא פריינדשאפט איז אין א גאנץ קורצע צייט איבערגעגאנגען אין ליעבע און דיא ליעבע—אין ל י י כ ט ז י ן.

מאריא מאראָזאָווא האט באלד איינגעזעהן אז זיא האט זיך בענאנגען לייכטזיניג, דען מיט א קורצע צייט שפּעטער וויא זיא איז דורך אלעקסייעוו׳ן פערפיהרט געוואָרען, האט זיא זיך דערוואוסט דורכ׳ן יונגען גראף אנדריאנאוו, אז אלעקסייעוו האט איהר ברודער אונגליקליך געמאכט. א יונגע הויף-דאמע ארום וועלכער אלעקסייעוו האט ארומגעטאַנצט, האט דעם גראף אנדריאנאוו פערטרויט, אז דורך אלעקסייעוו׳ס א דאָנאָס איז אנטאָן פערשיקט געוואָרען אין סיביר. דיא

אונגליקליכע מאריא מאראזאווא איז פון איין פערברעכען געגאנגען צו א צווייטען; זיא האט וואס שנעלער געהייראטהעט דעם יונגען גראף פעטער אנדריאנאוו אום דיא שאנדע פון איהר לייכטזיניגקייט זאל צייטליך פערדעקט ווערען.

זיא האט אין זעקס מאנאטען מיט איינינע טעג נאך איהר האָבצייט גע־שענקט איהר מאַן א צווילינג, א זוהן מיט א טאָכטער, און דאס איז געבליעבען פאר דער וועלט און זאגאר פאר אלעקסייעוו'ן אליין א געהיימניס — און אזוי איז אלעקסייעוו'ס נייער פערברעכען און מאריא אנדריאנאוו'ס לייכטזיניגקייט פער־דעקט געוואָרען.

מאריא'ס הייראטה מיט גראף אנדריאנאוו, האט אלעקסייעוו'ן אזוי שטארק אויפגערעגט, אז ער איז שיעור ניט דערגאנגען צו וואהנזינן; אויף אזא פלוצלינגען קלאַפּ האט ער זיך קיין מאָל ניט גערעכט. צו ער וואָלט זיא געהייראטהעט נאך זיין פערברעכען, אדער ער וואָלט זיך מיט איהר בעגאנגען וויא מיט יענע אָפּפער פון זיינע אמאָליגע ליעבעס, אין דעם האט ער זיך קיין רעכנונג ניט אָפּגעגעבען; אָבער עס האט איהם געערגערט ביז צום טוידט, וויא קומט זיין געגנער אנדריאנאָוו אויספיהרען, און וויא קומט מאריא נאך אזא נאָהענטע ליעבע איהם ווארפען וויא אָ געמיינעם שורקע. ער האט אויס גרויס פערדרוס און אייפערזוכט מעהר זיך ניט געקענט אָפּגעבען מיט לערנען. ער האט דעם אוניווערזיטעט פערלאזען, ווען ער איז געווען אויפ'ן צווייטען קורס, מיט דעם בעשלוס, ווען עס איז ביי א געלעגענהייט צו נעהמען ראכע פון דעם יונגען פאַר פאָלק.

מיט צוויי יאהר שפּעטער האט זיך איהם געמאכט דיא ריכטיגע געלעגענ־הייט זיין ראכע אויסצואיבען, און אויף א גרויזאמען, מערדערישען ארט, וויא עס פּאסט פאר א מיטגליעד פון ראָמאנאוו'ס פערברעכערישע געזינדעל.

ער האט זיך איין מאל געגען אבענד געטראפען אין יעקאטערינאוווסקי פּארק מיט'ן יונגען גראף אנדריאנאוו. דער גראף האט איהם געוואָלט אויסמיידען; אבער אלעקסייעוו האט איהם אפּגעשטעלט מיט א פריינדליכען „גוטען אבענד”. דער עהרליכער גראף האט איהם מיט דאס נעמליכע ערוויעדערט.

— אָ, וויא לאנג איך האב אייך ניט געזעהן, גראף — האט אלעקסייעוו גע־זאגט — שוין א געוויסע פאר יאהר, וויא מיר שיינט. — וואס מאכט איהר? וואס מאַכט מאריא אסיפאָוונא?

— איך דאנקע — האט איהם דער גראף העפליך געענטפערט — אלעס איז אין דיא בעסטע אָרדנונג.

— און אייער מאריא אָסיפאָוונא איז טאקע ווירקליך געזונד? — האט איהם אלעקסייעוו מיט א שפּאָטישען טאָן געפרעגט — איך האב געהערט אז זיא בייגקט שטארק נאך איהר אמאלינען געליעבטען.

וויא א דאנערשלאג האט אלעקסייעוו'ס פרעכער ארויסטרעטען אויפ'ן יונגען גראף געווירקט, ער האט קראמפּפּהאפט זיין פויסט אויסגעדריקט און איהם גע־ריכטעט געגען אלעקסייעוו'ס געזיכט.

— דוא ביסט א לומפּ! — האט ער אויסגעשריען.

-- און דוא ביסט א בעטראָגענער פון אונטערייהייט — האט איהם אלעק־סייעוו קאלט און רוהיג געענטפערט — שורקע וועל איך דיך ניט רופען.

— ארויס מיט דיין רעוואָלווער! — האט גראף אנדריאנאוו ארויסציהענד א רעוואָלווער פון זיין אבער־מאנטעל אויסגעשריען.

— איך טהו עס — האט אלעקסייעוו איהם געלאסען געענטפערט און האט זיך געכאפט צו זיין בוזים טאש — אבער דאָנער וועטער! איך האב דעם רעוואָל־ווער פערגעסען צו הויזע.

— וויא באלד דוא ברייננסט איהם ניט אהער אין א האלבע שטונדע צייט, ביזט דוא דער ערשטער לומפ אונטער גאָט'ס הימעל.

— אבער וואו וועלען מיר דועלירען?

— פון מיינטוועגען דא.

— דאָ איז קיין פּלאַץ דאצו.

— זאל זיין לעבען מאָסקאָווסקאיא זאסטאווא.

אלעקסייעוו איז אוועקגעלאפען און גראף אנדריאנאוו האט זיך אוועקגעזעצט אויף א באנק, ער האט ארויסגענומען זיין נאָטיץ־ביכעל און האט אין איהם ארייג־געשריבען מיט א בליי־שטיפט איינינע צייליען.

אין א שטונדע ארום איז דער בעליידיגטער אנדריאנאוו ארפּגעשפרונגען פון א דראָשקע וועלכע האט זיך אפּגעשטעלט לעבען מאסקווער זאסטאווו, אלעק־סייעוו איז אראפּ פון אן אנדער דראָשקע.ביידע זיינען נאך א קליין שטיקעל וועג צוזאמענגעקומען און זיינען מיט ראשע טריט און שווייגענד געגאנגען א היבשע ווייל.

— נו, זאל זיין דא, — האָט אנדריאנאוו זיך אוועקשטעלענד געזאגט צו אלעקסייעוון.

— נאך א ביסעלע ווייטער — האט אלעקסייעוו אונטער דיא צעהנער ער־ווידערט.

ביידע זיינען ווייטער געגאנגען נאך א שטיקעל וועג. פּלוצלינג האט אלעק־סייעוו'ס רעוואָלווער צוויי מאל אפּגעפייערט און גראף אנדריאנאוו איז געפאלען אין א טייך בלוט צו באדען.

— מיין ראכע איז אויסגעאיבט — האט אלעקסייעוו פייערליך געזאָגט — יעצט וועט דיא קאנאליא וויסען, אז מיט אלעקסייעוו'ן שפּאסט מען ניט.

ער האט זיך צום גראף'ס לייכע צוגעבייגט און ווען ער האט זיך איבערצייגט דאס זיין אָפּפער איז טויט, האט ער איהם אנגענומען פאר דיא פיס און האט איהם אוועקגעשלעפּט אין דעם נאָהענטען וועלדעל. ער האט איהם אריינגעוואָרפען אין א גרוב און איז באלד מיט ראשע שריט אוועקגעגאנגען.

מיט צוויי יאהר שפּעטער איז אלעקסייעוו געוואָרען גאַלאָווא אין מאסקווא, און באלד נאך דעם האט זיך מאריא אנדריאנאוונא, דאָרט בעזעצט אין א הינטער נאַס מיט איהרע ביידע קינדער פּאוועל און ליזא.

15טעם קאפיטעל.

בוידים געהיימניסע.

אויפגערעגט, ניעדערגעשלאגען און צושמעטערט איז אסיפ זאכארין געלעגען אויפ'ן בוידים אין דער נאכט וואס דאס אונגליק האט דעם עהרליכען גרינבערג געטראפען. ער האט געוואוסט, אז גרינבערג מוז ניט שפעטער וויא אום צעהן אוהר אבענדס צוריקקומען ווייל שפעטער וועט ער דער פריליין בערטהא מאלליך ניט קענען זעהן; אבער ער האט געהערט וויא דער זייגער אויף ספאסקער טהורעם האט שוין צוועלף מאל אפגעקלונגען און גרינבערג איז נאך ניטא. ער איז פון זיין געלעגער אויפגעשטאנען און האט זיך געפרובירט אוועקשטעלען אויף זיין קראנקער פוס; אבער ער איז נאך ניט געווען אין שטאנד אויף איהר איינצושטעהען.

— אך, וויא נעטהיג איך בעדארף יעצט דיא פוס האבען! — האט ער שטיל צו זיך גערעדט — מעגליך, אז איך מוז שוין פון דאנען ענטלויפען, מעגליך אז מיט גרינבערג'ן האט אן אונגליק פאסירט און דיא פערפלוכטע בעסטיעס געהען יעצט ארוים פון אפענבאכס קאנצעלאריע אדער פון „טרעטיע אטדעלעניע" מיך ארויס שלעפען פון מיין בעהעלטנים לאך.

ער האט ארויסגענומען א קליינעם רעוואלווער פון אונטער זיין נארטעל און האט פאר'ן שיין פון דאס ליכט וואס האט לעבען איהם געבלישטשעט איהם שטארק בעטראכט. ער האט איהם באלד צוריק בעהאלטען און זיך בעטריבט א ווארף געטהאן אויף דיא צוויי ברעטער.

דיא אוהר האט דערווייל צוויי מאל געקלונגען און זאכארין האט א לייבטען ציטער געטהאן.

— שוין האלב איינס, — האט ער אונרוהיג געמורמעלט — און גרינבערג איז נאך ניט געקומען! זאל ער שוין שלאפען און מיר ניט ברייננען אן אנטווארט? ניין, דאס איז אונמעגליך! ער איז צו בראוו און עהרליך דאצו. ער וואלט מיך אהן אלעמען שוין צוויי אדער דריי מאל בעזוכט ווען ער וואלט געקומען צו הויזע. ניין, איהם האט אן אונגליק פאסירט! א, וואס האב איך צו איהם געהאט? ווארום האב איך דעם עהרליכען מענשען געשטעלט אין געפאהר מיט א בריעף אויף וועלבען מיין נאמען איז געשריעבען!

שרעקליכע, טרויעריגע געדאנקען האבען דעם אונגליקליכען אנגעהויבען צו מאטערען; פונקט וויא ער וואלט דיא געדאנקען געזעהן מיט דיא אויגען אין שוידערהאפטע בילדער. ער האט באלד דאס ליכט פערלאשען און האט זיין קאפ איינגעגנארעט אין זיין קישעלע; דערווייל האט דיא אוהר אויף ספאסקען טהורעם איינס אפגעקלונגען. זאכארין האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט און האט ווילד אנגעקוקט דיא פינסטערנים וואס רינגעלט איהם אום וויא א בייזער שלאנג.

— גרינבערג'ן האט געטראפען אן אונגליק! — האט ער געברומט ביטערליך — דער בראווער גרינבערג וואכט מיר אן אנטווארט געבראכט! א, וויא זעה איך זיין פרוי?

ער איז פון זיין געלענער אָבערמאלס אויפגעשטאנען און האט געוואלט פון בוידים אין גרינבערג'ס וואוינונג אראָפּשטייגען, אבער זיין קראנקע פוס האט איהם געשטאבען ווי מיט נאדלען, ער האט זאגאר איין טריט אויך ניט געקענט מאכען.

ער האט זיך ווידער אויף דיא ברעטער א וואָרף געטהאן, אבער פינסטערע און טרויעריגע געדאנקען האבען איהם ניט געלאזט רוהען.

— איך געה פון זינען אראָפּ! — האט ער זיך האלטענד מיטביידע הענדביים קאָפּ בעטריבט געזאגט — מיט מיינע הענד האב איך אן עהרליכען מענשען אין אונגליק געשלײדערט! שוין דער צווייטער אָפּפער פאלט ביי מיין רעטונג! אבער וואָס הער איך עפּעס א גערויש? ווער קריכט עס אויפ'ן לייטער לעבען טהירעל? איז דאס אפּט ניט גרינבערג, אדער פיעלייכט גאר דיא פּאָליציי?

— זאכארין! — האָט ער דערהערט א זאנפטע און בעקאנטע פרויען שטימע

— זאכארין, ליעבער, זיסער זאכארין, וואו ביזט דוא? לעבסט דוא, טהייערער זאכארין?

און באלד נאָך דעם האט זיך געהערט א שטילער כליפּען.

— איך לעב מיין ענגעל! — האָט גלייך אָפּגעלויטעט זאכארינ'ס שטימע.

ער האָט מיט ציטערענדע הענד אנגעצונדען דאס ליכט און פאר'ן שיין האָט זיך געזעהן א שלאנקע דאמע עטוואָס העכער אלס מיטלען וואוקס, וועלכע איז באלד אין זיין האלב אפענע קעמערל ארייגעלאָפען.

זיא האָט זיך פאר זיין געלעגער אוועקגעשטעלט אויף דיא קניע און פערבראכען מיט איהרע צארטע הענטלאך און געשטאנען אונבעוועגליך וויא א מראָמאָרנע סטאטוע.

ביידע האָבען זיך אנגעקוקט און זייערע פלאמענדע אויגען אין וועלכע עס האט זיך געזעהן פאר'ן ליכט'ל א גלענצענדע פייכטיגקייט, האבען גערעדט מיט א שטומע שפּראכע, מיט א שפּראכע וועלכע נאר זיי ביידע זיינען געוועזן אין שטאנד צו פערשטעהן.

— אָ, זאכארין! — האט דיא דאמע איהם פאלענד פּלוצלינג אויפ'ן האלז מיט אן אויפגעהאלטענעם און פערשטיקטען וויינען אויסגעשריען — וויא שרעקליך, וויא שוידערהאפט דאס קומט מיר אלעס פאָר! אבער שטיל! וואס מאכסט דוא? וויא פיהלסט דוא זיך?

— פּאָלקאָמען פריש און מונטער! — האט איהר זאכארין מוטהיג ערווידערט און האט איהר געשיינקט א הייסען קוש אין איהר שנעע־ווייסען שטערן — איך דיינק אז מארגען וועל איך שוין קענען הערומגעהן.

— אָבער וואו? — האט דיא דאמע געזיפצט.

— טאקי אין מאָסקווא, מיין טהייערער ענגעל! — האט איהר זאכארין מיט א פעסטען טאָן ערווידערט — נאך אויסלאנד פאהרען פיינלינגע; איך מוז אבער פאר דער מענשהייט עפּעס אויפטהאן, איך מוז מיט דיא טיראנען קעמפּפען.

— ניין זאכארין! — האט איהם דיא דאמע אונרוהיג געענטפערט — דוא

קענסט פון אויסלאנד פאר דער מענשהייט אויך פיעלעס אויפטהאן! איך וועל אויך מיט דיר מיטפאָהרען און דיין קראפט וועט זיך פערדאָפּלען. אבער ווארום זאלען מיר יעצט דעריבער ריידען? דוא מוזט זיך נאך ערהאלען, דוא בעדארפסט צו זיך קומען, און צו דיעזען צוועק האב איך דיר בעזארגט א שטילען רוהיגען פלאץ וואו א גוטער אָרצט וועט דיך בעהאנדלען אום דוא זאלסט שפּעטער דיין קאמפף קע־נען פאָרטזעצען. מיר וועלען נאבהער אלעס בעשליסען, אבער פאָרלויפיג זיי געזונד און האב קרעפטען.

— האסט דוא צייטליך מיין בריעף ערהאלטען? — האט איהר זאכארין פלוצלינג א פרעג געטהאן.

— וועלכען בריעף? — האט איהם דיא דאמע פערוואונדערט געפרעגט — דוא האסט דאך אין אונזער ליעבע א בעזונדערן סיסטעם, אז אן אונגליק וואס דיר טרעפט, זאגסט דוא מיר ניט אָן, און ווען מ א ר ט י ן האלט מיר ניט פערטרויט וואו דוא געפינסט זיך, וואלט איך דאס גליק ניט געהאט היינט דיך צו זעהן.

זאכארין האט מיט'ן גאנצען קערפער א ציטער געטהאן.

— אָ, וואס איז מיט דיר מיין טהייערער?

— ליעבע, זיסע בערטהא! — האט זאכארין ערגרייפענד איהרעביידע הענד געזאָגט — האב מיטלייד מיט זיך און געה גלייך נאך הויזע!

— אָ, וויא זאָנדערבאר דיין ביטע קומט מיר פאר! — האט דיא דאמע אי־בערראשט אויסגערופען.

— גאר איינפאך, מיין ליעבע, איך גלויב, אז דיא פאָליציי וועט באלד דיא גאנצע הויז בעלאגערן!

— אלזאָ ווילסט דוא, אז וועהרענד דוא וועסט אין אונגליק אריינפאלען, זאל איך לעבען פריי און גליקליך?

— ליעבע בערטהא! — האט זאכארין מיט א ציטערענדע שטימע איהר געזאגט — אלס עהרליכער, בראווער מענש זאג איך דיר אז דוא זאלסט אן מיר פערגעסען! איך ליעבע דיך הייס און הייליג מיט'ן גאנצען פייער פון מיין יונגעס הערץ; אבער וויא הייס מיין ליעבע איז, זאָ הייס איז מיין מיטלייד מיט דיר עדלעס קינד. איך בין א נ י ה י ל י ס ט אין פאָלען זינען, מיין לעבען שטעהט יעדע מינוט אין קאָן, ווען איך בין היינט געדעטעט, איז מעגליך דאס מארגען בין איך אויפ'ן עשאפאָט, און דוא מיין טהייערע ביזט נאך א יונגעס צארטעס קינד, דוא האסט נאך קיינע פולע אכצעהן יאהר; ערצויגען ביזט דוא עדעל ביי פיעלע מיליאָנען, דיין נאציאָן איז דיא אידישע, וועלכע בעדארף ניט און טאָר ניט נעהמען אנטהייל אין דעם פערצווייפעלטען קאמפף פון דיא רעוואָלוציאָנערען; ווייל וויא דיא זאך וועט זיך נאכהער אויסלאָזען, ווערט דערוויילע דיא גאנצע אידישע נאציאָן פערניכ־טעט צוליעב איינינע פרייהייטס קעמפּפער. דער טיראן ליעבט ניט אידען און זוכט נור א פריטשעפּקע אום ער זאל קענען דעם גאנצען אידישען פאלק רואינירען און פערניכטען, — היינט ווארום זאלסט דוא זיך מיין טהייערע פערגיפטען דיין לעבענס בעכער? היינט הייראטהעסט דוא אן מארגען ביזט דוא א יונגע וויטווע, מארגען

זעהסט דוא וויא דער הענקער פערציהט א שטריקעל אויף דיין מאנס האלז און מען בעגראבט איהם אונטערן גאלגאן!

— נענונג! — האט בערטהא מיט א פעסטען טאן געזאגט — איך האב עס אלעס פריהער געוואוסט; אבער מיט דיר איז מיר דער טוידט אויך אנגענעהם און זיס! מעהר קיין ווארט דאריבער, זאכארין!

— אהה, מיין עדלעס קינד! — האט זאכארין איהר צודריקענד צו זיין ברוסט פייערליך געזאגט — צוליעב דיר מוז איך מיט מיין לעבען אויך פארזיכטיגער זיין, און דארום מוז איך שוין וויסען, וואס מיט מיין אונגליקליכען ווירטה יאקאב נרינבערג האט פאסירט! איך האב איהם צו דיר געשיקט מיט א בריעף נאך טויזענד רובל, וועלכע ער האט נעטהיג געהאט וויא דאס לעבען; דעם בריעף האסט דוא ניט ערהאלטען און ער איז צו מיר צוריק ניט געקומען. וויא קען איך מיך באלד ערוויסען וואס דא האט פאסירט?

— איך געה שוין ארא‌פ צו דער ווירטהין, וועלכע האט מיר צו דיר דעם וועג אנגעוויזען.

— און וויא באלד איהר מאן איז נאך ניט צו הויזע, — האט איהר זאכארין בעזארגט געזאגט — זאלסט דוא גלייך אוועקגעהן און אויפזוכען א מיטעל וויא מיך ביז מארגען פריה פון דאנען צו בעפרייען.

— איך דיינק אז מיט א פאר שטונדען שפעטער וועסט דוא שוין זיין ביי דאקטאר וואסיליעוו אין א צימער! — האט איהם דאס מעדכען זיך מוטהיג אוועק-שטעלענד ערווידערט — אדיע זאכארין.

— לעבע וואהל מיין ענגעל!

און קלינגענדע קיסע האבען פערהילכט דאס קעמערעל.

— — — — — — — — — — —

וועהרענד אויפ'ן בוידים האט זיך אפגעשפיעלט דאס הערצרייסענדע ליעבע, האט זיך ביי פריסטאוו איוואנאוו אין וואוינונג נאך עפעס אפגעשפיעלט.

ווען שרה פיינשטיין האט געהאט דעם שליסעל פון איהר קערקער, האט זיא שוין מעהר איין מינוט ניט געקענט רוהען; זיא האט זיך בעשלאסען דיא גאנצע נאכט ניט צו שלאפען און אויסרעכענען וויא דעם שלויען פריסטאוו אפצונארען. זיא האט גוט געוואוסט, אז דיא רוסישע טשינאווניקעס זיינען אויף זייער זאך נענונג קלוג, און וויא באלד ער האט איהר אפגעגעבען דעם שליעסעל, געוויס האט ער שוין גוט בעווארענט, אז זיא זאל אין דיעזער נאכט ניט קענען אנטלויפען. אויף דיא פערשפראכענע בעפרייאונג האט איהר זעהר ווייניג געפרעהט, זיא האט פערשטאנען, אז אזא אויסגעמאכטער יונג וויא דער פריסטאוו וועט געוויס אויף איהר ווארט ווייניג שטעלען, און וויא באלד ער וועט איהר. געבען א פאספארט און דינגען א וואוינונג, וויא זיא האט מיט איהם אפגערעדט, וועט זיא אין קיין פאל פון איהם זיך ניט קענען רעטען. זיא האט דיא גאנצע נאכט איהרע קליידער פון זיך ניט אויסגעצויגען און אויף איהר בעטעל זאגאר זיך ניט צוגעשפארט; נור זיא איז צוגעגאנגען צום פענסטער און האט זיך אויף א שטוהל אניעדערגעזעצט.

געהאלטען איהר קליינעם שווארצ־האריגען קאפ צווישען ביידע הענד און געטראכט

— מיין רעטונג מוז היינט געשעהן! — האט זיא נאך א לאנגען נאכדענקען זיך אליין אונטער דיא ציינער גערעדט — איידער א שענדליכען לעבען, איז שוין בעסער קאטארגא; אבער ווען מען קען זיך פון קאטארגא רעטען, און קוים עס איז נאך פאראן זאגאר דיא שוואכסטע האפנונג, מוז מען אנווענדען מיטלען! אבער וואס פאר א מיטלען?.... מיין צימער קען איך לייכט עפענען, אבער וויא וועל איך דורכגעהן דיא איבעריגע צימערען? וויא וועל איך דורכגעהן דעם הויף, וואו איך זעה צוויי וועכטער ביי דער טהיר? איך האב דאך ניט לאנג בעמערקט וויא דער אויסוואורף האט מיט זיי גערעדט. אך, וויא שרעקליך איז מיין יעצטיגע לאגע! וואו וועט דער אונגליקליכער גרינבערג נעהמען טויזענד רובעל און ווארום זאל ער עס טהאן?.... און אז ער וועט עס שוין יא טהאן, וועט דען דער טיראן אין נאכצען מיר פריי־לאזען, נאכהער וויא ער האט שוין אויף מיר געווארפען אן אויג.... נאכהער וויא איך געפעהל איהם אויף צרות?....

א לייכטער קלאפען אין טהיר האט איהר שטארק איבערראשט.

— איינס אוהר ביי נאכט א קלאפ אין טהיר! — האט זיך דיא אונגליקליכע נעקלערט — און אין וועלכע טהיר? ביי א פריסטאוו, וועלכער לויערט אויף מיר! ער געהט שוין ווידער! ניין, איך וועל איהם ניט עפענען! איך שלאף!

אין טהיר האט זיך געהערט א שטארקערער קלאפ, באלד נאך איינער און א דריטער.

זיא איז אויף דיא שפיצען פינגער צו דער טהיר צוגעגאנגען א[illegible]ט זיך איינגעקוקט דורכ'ן לעכעל פון שליסעל. זיא האט געזעהן א שטיקעל פאלע פון א ווייסען רעקעל.

— דאס איז דער צווייטער שורקע, זיין ברודער צו אלע שווארץ יאהר! — האט דיא אונגליקליכע אויפגערעגט געברומט — איין טייפעל ארויס, דער צווייטער אריין!....

פלוצלינג איז מיט דיא שנעלינקייט פון א בליץ עפעס א געדאנק אין איהר קאפ דורכגעפלויגען; זיא האט א לייכטען שמייכעל געטהאן און האט דיא טהיר אויפגעמאכט.

— ענטשולדיגט מיר ליעבע סאנינקא, — האט איהר אנטאן איוואנאוו ליעבליך געזאגט, נאכהער וויא ער איז אין איהר צימער פרעך אריינגעגאנגען — ענטשולדיגט מיר וואס איך בעזוך אייך זא שפעט אין דער נאכט. איך ווייס, אז איהר שלאפט אם מיינסטען ביי טאג און ביי נאכט זיצט איהר און קלערט.... אך, וויא גליקליך וואלט איך זיין, ווען איך וואלט געוועזן דער סוביעקט, וועלכעד בעשעפטיגט אייערע געדאנקען!

— פאר אזא גליק הארט איהר עס, ווען א זשידאווקא זאל וועגעי טראכטען? — האט איהם שרה מיט א פריינדליכע מינע און מיט פער פעראכטונג געפרעגט.

— מיינט איהר, סאָנינקע, אז איך בין א יודען־פּרעסער, וויא מיין ברודער? האט דער יונגער איוואנאָוו מיט א געמאכטען פּערוואונדערונגס טאָן גערעדט — ניין, איהר מאכט אן אירטהום, איך ליעב דיא אידען פייערליך און נאך מעהר, זייערע טעכטער....

— נו, ווארום הייראטהעט איהר ניט עפּעס א געטויפטע זשידאָווקא?

— וועגען דעם, מיין ליעבע סאָנינקע, בין איך צו אייך יעצט געקומען, — האט אנטאָן מיט א ליעבליכע מינע, איהר אַנקוקענד גלייך אין דיא אויגען געזאגט. איך האב מיך בערעכענט, אז פאר אייך וואָלט ניט קרום געווען זיך צו טויפען.

— ביידע ברידער זיינען קראנק אויף איין קראנקהייט! — האט זיך שורקין געקלערט שטעהענדיג הינטער'ן טהיר — געווים איז דיא זשידאָווקא עפּעס א זעלטענע שעהנהייט; אָבער ראָמאנסירט ברידערלאך, איהר וועט זיך פון דיעזען ראָמאן האבען צו קראצען!....

— נו, וואס וועט שון זיין, ווען איך וועל מיך טויפען? — האט איהם שרה נאַאיוו געפרעגט.

— דאמאלס וועל איך אייך בעטען, אז איהר זאָלט זיין מיינע! — האט אנטאָן פייערינ ערוויעדערט — איך וועל אייך האלטען טהייער און אייך פערהייליגען וויא א געטין.

— אויף אייך מאנספּערזאָנען איז זיך ווענינ צו פערלאָזען, — האט שרה רוהיג ערוויעדערט — היינט ליעבט איהר דיעזער און מאָרגען אן אנדערע. איך גלויב אז אייער ברודער האט אויך א ווייב, און דאך ראָמאנסירט ער ביי זיך צו הויזע מיט אן אנדערע און מעגליך גאר ניט וויט פון זיין פרוי'ס צימער.

— דאפיר איז ער דאך א פּריסטאַוו, — האט אנטאָן שפּאַטיש געזאגט — און א פּאָליציי־מאן קען זיך אלעס ערלויבען.

— אָה, אָה, ניהיליזמוס! — האט דער דעטעקטיוו שורקין הינטער דער טהיר זיך געקלערט — ער איז געווים א ניהיליסט און האט אויף אלעקסעיעוו'ן געשאָסען אויך אוים ניהיליסטישע גרינדע!

— פאר אזוי פערדארבען האלט איהר עס דיא פּאָליצייסקע בעאמטע? — האט איהם שרה מיט א שמייכעל געפרעגט.

— וויא דיא רעגירונג, אזוי זיינען איהרע בעאמטע!

שורקין האט ארויסגעחאפּט פון זיין בוזים־טאש א קליין נאָטיץ־ביכעל און האט אנטאָן'ס פראזע, וואָרט אין וואָרט אָבגעקופּירט.

— אָבער וואס רעדט אייער ברודערס ווייב, — האט איהם שרה שמייכלענד געפרעגט — ווען זיא זעהט, אז איהר מאן טרייבט זיך ארום מיט אנדערע פרויען?

— זיא רעדט גאר ניט! — האט אנטאָן לאַכענד געזאגט.

— איז זיא געווים פערדאָרבען וויא ער?

— אין געגענטהייל, זיא איז א גאנץ בראווע, עהרליכע פרוי.

— א בראווע עהרליכע פרוי, פערשווייגט אזא אונטרייהייט?

— וויל זיא וויים ניט! — האט אנטאָן לאַכענד געזאגט.

— איך גלויב, אז זיא מאכט זיך ניט ווימענדיג, — האט שרה ליסטיג און מיט א פריינדליכען שמייכעל געזאגט — וויל זיא וויים, אז זיא קען איהם דערפאר גאר ניט טהאן.

— חא, חא, חא! וויא הייסט זיא קען איהם גאר ניט טהאן? איהר גאנצער פערמעגען ליעגט אין באנק אויף איהר אייגענעם נאָמען.

— מעגליך, אז זיא איז ניט אזוי שטארק אייפערזיכטיג וויא אנדערע פרויען?

— גראדע פארקעהרט! — האט אנטאן גאנץ נאאיוו געענטפערט — זיא איז אזוי אייפערזיכטיג, אז זיא וואָלט איהם לעבעדיג פערברענט פאר'ן קלענסטען פערדאכט.

— איהר שפאסט עס, הערר איוואנאָוו, — האט שרה לאכענד געזאָגט — איז עס מעגליך, אז אייער שוועגערין זאָל ניט וויסען, אז א יונגע דאמע זיצט דאָ פערשפארט ביי איהם אין א צימער און איהר מאן פערברייננט לעבען דער דאמע גאנצע שטונדען.

— זיא וויים, אָבער זיא האט ניט געזעהן וויא לאנג ער פערווייקלט ביי אייך.

— סיידען זיא איז בלינד, — האט שרה ווייטער געלאכט — אדער זיא זיצט פון מיר אין א גאנץ ווייטען צימער.

— אין א ווייטען צימער? — האט אנטאָן איהר געהאָלפען מיטלאכען — איז דען דער דריטער צימער פון דאנען וויים?

— מיר שיינט, אז ווען מען האט מיך אהער אריינגעפיהרט — האט שרה ווייטער גערעדט — האב איך מעהר ניט געזעהן וויא דעם קיך צימער פון וואנען איך בין געקומען.

— ניין, סאָנינקע, — האט אנטאָן ליעבליך געזאגט — געגען אייער צימער ענט־געגען איז דיא טהיר פון אונזער בעדיענטענס צימער און גלייך מיט אייער טהיר פיהרט א טהיר צו איהר צימער....

— איך הער עפעס לעבען טהיר א גערויש — האט שרה ליסטיג געזאגט — און איך וואָלט אייך ראטהען פון דאנען ארויסגעהן, וויל איהר קענט זיך דא טרע־פען מיט אייער ברודער.

— אָה, סאָנינקע, — האט אנטאן פריינדליך געזאגט — בעאונרוהיגט אייך ניט אומזיסט, ווען איך וואָלט וויסען, אז מיין ברודער קען יעצט צו אייך קומען, וואָלט איך אייך ניט בעזוכט.

— איהר האט דאך גאר וואס געזאגט, אז א פאָליציי־מאַן קען אלעס.

— אבער ניט פליהען מיט פליעגלען פון קווארטאל אין זיין פריוואט וואוינונג.

— אזוי שפעט זיצט ער אייער ברודער אין קווארטאל?

— יעצט איז פאר איהם דארט דיא בעסטע צייט, — האט אנטאָן געלאכט — שפעט אין דער פינסטער לאזען זיך פיש בעסער פאנגען און אויסער דעם האט דיא פאָליציי צייט איינעגע טעג צו טהאן מיט אלעקסעיעוו'ן.

— וועלכער אלעקסעיעוו? — האט שרה נייגעריג געפרעגט.

— **דער** שורקע, וועלכער רופט זיך מאָסקווער גאָלאָווא, האט אנטאָן געענטפערט.

— וואס האט דען דיא פּאָליציי מיט איהם צו טהאן?

— לאנג לעבען זאלסט דוא, סאָנינקע, פאר דיין נייגירדע? — האט דער **דעטעקטיוו** שורקין ביי יענער זייט טהיר זיך געטראכט — דוא האסט דיעזע פראגע יעצט פון מיין מויל ארויסגעכאפּט, איך בעדארף טאקי וויסען אן **אנטווארט**.

— מען האט אויף איהם צוויי מאל געשאָסען.

— געשאָסען?

— אָבער ליידער ניט געטראפען.

שורקין האט ווידער עפּיס אריינגעשריעבען אין זיין ביכעל.

— און דיא שיסער האט מען דערטאפּט?

— אזוי לאנג קריינקט ער! — האט אנטאָן מיט א פרעהליכען טאָן ערוויעדערט — אבער גענוג וועגען זייטיגע זאכען צו ריידען! לאמיר הערען עפּעס פון דיר א ווערטעל וועגען אונזער ליעבע.

— ער וויל שוין מעהר ניט ריידען! — האט שורקין זיך געטראכט — אבער ער האט שוין גענוג גערעדט.... איך וועל מיט גאטס הילף נאך מעהר הערען!

שרה האט זיך פערנאַנדער געלאכט.

— וואס בעדייטעט סאָנינקע אייער לאכען? — האט איהר אנטאן אויפגערעגט געפרעגט.

— איך לאך וואס א פראוואָסלאוונער ליעבט א זשידאָווקא.

— נו, האב איך דאך אייך געמאכט א פאָרשלאג, אז איהר זאלט זיך טויפען.

— נאך היינטיגע נאכט?

— זייט איהר אבער געזאנגען, ווען עס איז דאס צו טהאן פון מיינטוועגען? שרה האט איהם געענטפערט מיט א פריינדליכען שמייכעל.

אנטאָן איז צו איהר צוגעלאָפען און האָט איהר ליעבליך אומגעהאלדזט.

— אלץ נאכ'ן טויפען! — האט שרה איהם אפּשטויסענד פון זיך מיט פערכטונג ערוויעדערט — דערווייל געהט שלאָפען, ווען איהר ווילט, אז איך זאל ניט מאכען א ליארעם!

— און איהר פערשפּרעכט מיר זיך צו טויפען? — האט אנטאָן זיך ערוויטערענד פון איהר אייניגע שריט געפרעגט און זיינע אויגען האבען געפייערט.

— אז איהר וועט מיר זיין געהארכזאם און געהן יעצט שלאפען, וועל איך אייך מאָרגען זאגען אנטוואָרט.

— איך טהו עס מיין טהייערער ענגעל! — האט אנטאָן ערפרעהט אויסגערופען און ער האט זיך באלד מיט איהר פריינדליך פעראבשיידעט און איהר צימער פערלאָזען.

— פּ-פע, וויא ער חראָפּעט צום טייפעל! — האט אנטאָן געזאגט א קוקטהאנדיג אויף שורקינען, וועלכער איז געלעגען אויסגעצויגען אויפ'ן בויד, ווען ער איז דורך זיין צימער דורכגעגאַנגען — דאס איז עפּעס א מוזשיק נאר וואס פון'ם דאָרף ארויס!....

— דיא צייט פון מיין רעטונג איז געקומען! — האט שרה נאך א גאנצע האלבע שטונדע נאכדענקען צו זיך אליין גערעדט — טוידט אדער לעבען!

זיא האט גאנץ שטיל איהר צימער אויפגעעפענט, זיא איז ארויסגעגאנגען און האט איהם פון אויסוויינינג פערשלאָסען, זיא איז אויף דיא שפּיצען פינגער צוגעגאנגען צו דער זייטיגער טהיר און האט איהר לאנגזאם אויפגעמאכט און פון אינעווענינג גלייך צוריק צוגעמאכט. פון דאָרט איז זיא אריין אין עס-צימער, וואו א טהיר פון נאך א צימער איז געווען האלב אָפען, און פארן רויטען שיין פון א הענג לאמפּע האט זיא דערזעהן אַ שלאָפענדע דאמע אין זעהר א רייך-פערפּוצטע בעט. זיא איז שטיל אין צימער אריינגעגאנגען און האט דיא האלב-אָפענע טהיר לאנגזאם צוגעמאכט. אויף דיא שפּיצען פינגער איז זיא צו דער בעט צוגעגאנגען און האט זיך אוועקגעשטעלט.

— מיטלייד מאדאם איוואנאוו! — האט זיא מיט א שטילע שטימע געזאגט— מיטלייד מיט אן עלענדע!

זיא האט דיא זעלבע ווערטען אלע מאָל העכער גערעדט ביז דיא פרוי האט זיך פּלוצלינג אויפגעהאפּט און האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט אויפהויבענד איהרע ביידע הענד אין דער הויך און האט געעפענט איהר מונד אויסצושרייען: גוואלד!

— שרעקט אייך ניט טהייערע, ליעבע פרוי! — האט שרה פיינשטיין פאלענד אויף דיא קניע און אויסשפּרייטענד איהרע קליינע צארטע הענטלאך מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען — איך בין דיא אונגליקליכע, עלענדע און פערפאָלגטע פרוי, וועלכע זיצט שוין צוויי טאג פערשפּארט אין אייער הויז אין א צימער! איך בין צו אייך געקומען אום צו בעטען פון אייך מיטלייד.... רעטעט מיך עדלע פרוי פון מיינע פערפאָלגער, וועלכע ווילען זייערע ליידענשאפטליכע געפיהלע אויף מיר אויסאיבען.... איך בין אונגליקליך! איך בין עלענד וויא א שטיין און בעזיץ קיינע קרעפטען צו קעמפּפען פאר מיין עהרע.... איך בין שוואך וויא א פליעג. און דא אין וואוינונג פון אן אנשטענדיגע, עהרליכע, עדעלע פרוי וויא איהר זייט, וויל א מענש מיך צו א שענדליכען לעבען ברייגנען....

— ווער? — האט דיא פרוי ווילד אויסגעשריען — ווער וואגט זיך אייך צו בעריהרען?

— אָה, איך קען עס אייך ניט זאגען!.... מיין געוויסען לאָזט עס מיר ניט!

— ניין, איהר מוזט מיר זאגען ווער! — האט דיא פרוי אויסער זיך אויסגע-שריען — איהר טאָרט פון מיר גאר ניט לייגנען! איך מוז עס וויסען!

— עס טהוט מיר זעהר לייד אייך צו זאגען, אז דער יעניגער איז אייער מאַן אליין!

— מיין מאַן? — האט דיא פרוי ארויסשפּרינגענדיג וויא א ווילדע טיגערין פון איהר בעט אויסגעשריען — מיין מאַן? ער האט דאך אייך גאר פערשפּארט פאר א פערברעכען!

— אָה, ניין עדלע פרוי! איך האב קיין פערברעכען בעגאנגען, אויסער וואָס גאט האט מיר געשענקט א שעהן געזיכט.... איז דאס דען מיין שולד?

— און מעהר ניט?

— מעהר ניט, עדעלע פרוי, — האט שרה וויינענד ערוויעדערט — אייער מאן האט מיך ביי א בעפאל דערזעהן און האט שוין צוליעב א געוויסען ציעל אויסגעקלערט אויף מיר פיעלע פערברעכען אום מיך ביי זיך אין וואוינונג צו פערשפארען.

— צוליעב וועלכען ציעל! — האט דיא פרוי העכסט אויפגעדעגט געפרעגט.

— ער האט געוואלט, אז איך זאל איהם זיין ליידענשאפט נאכגעבען, און נאכהער וויא ער האט געזעהן, אז ער קען מיט מיר גאר ניט מאכען ביי זיך אין צימער, וואו אייך קען עס לייכט בעוואוסט ווערען, צווינגט ער מיך, אז איך זאל אריינציהען אין א וואוינונג פאר וועלכען ער וועט צאהלען און ער וויל מיך דארט אפט בעזוכען!

— א גאט! — האט דיא פרוי פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען — איך האב שוין לאנג אויף איהם געהאט עפעס א פערדאכט; אבער איך האב ניט געוואוסט, אז ער איז מיר אזוי ווייט אונטריי!

— אט וויא איך דערצעהל אייך עדעלע פרוי!

— קענט איהר מיר געבען עפעס א בעוויז אין דעם? — האט דיא פרוי נאך א קליינעם נאכדענקען געפרעגט.

— דער בעסטער בעוויז איז דיעזער שליסעל! — האט שרה איבערגרייכענד דעם שליסעל פון איהר צימער געזאגט — אז איך האב איהם געזאגט דאס איך בין צופריעדען מיט איהם ערגעץ צו קווארטירען, האט ער מיר באלד האלב פריי געלאזען

מאדאם איוואנאוו האט זיך מיטביידע הענד א קלאפ געטהאן אין קאפ.

— איך וועל איהם שוין אנלעהרנען! — האט דיא פרוי וויטהענד געשריען — ער וועט שוין א „צעהנטען פערזאגען" !

דיא פרוי האט ארויפגעווארפען איהר קלייד אויף זיך און האט זיך פערהילט אין א טוך.

— קומט! — האט זיא שרה'ן ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט — איך בע־פריי אייך פון דעם הולטיי!

זיא האט דער איבעראשטער שרה פיינשטיין אראפגעפיהרט פון דיא הינ־טערשטע טרעפ, אליין האט זיא זיך אוועקגעשטעלט ביי דער טהיר און האט איהר געהייסען ארויסגעהן פון'ם הויף.

— נילזיא'ס מאטושקא! (מען טאר ניט מאמעלע!) — האבען איהר ביידע וועכטער שטרענג געזאגט, ווען זיא איז צום טהויער צוגעגאנגען.

מאדאם איוואנאוו איז באלד צו זיי צוגעלאפען און האט יעדען פון זיי אראפ־געלאזען צו פאר הייסע פעטש, אז זיי איז געפלוינען פייער פאר דיא אויגען.

— סלושאיום'ס! סלושאיום'ס! — האבען זיי ביידע אין איין קול אויף דיא פעטש ערוויעדערט און האבען גלייך דיא טהירעל פון'ם טהויער אויפגעמאכט.

— איהר וועט דאפעלט בעקומען, ווען איהר וועט איהם איין ווארט פון

דער גאנצער געשיכטע אפדערצעהלען! — האט דיא מאדאם, נאכהער וויא שרה פיינשטיין איז אוועקגעגאנגען, צו דיא וועכטער געזאגט.

— סלושאיום׳ס! סלושאיום׳ס!

— — — — — — — — — — — — — —

מיט ראשע טריט האט שרה פיינשטיין זיך ארומגעדרעהט אין פערשיעדענע הינטער־געסלאך גלייך וויא זיא האט פון איהר קערקער זיך ארויסגעחאפט. „צום אלטען פריינד גרינבערג״, האט זיא געפאסט ביי זיך א בעשלוס און איז באלד אין זיין וואוינונג אריינגעלאפען.

זיא האט לויפענדיג צו גרינבערג׳ן זיך פארגעשטעלט, וויא שווער און וויא געפעהרליך עס איז יעצט אום צוויי אוהר אין דער נאכט אין גרינבערגס וואוינונג זיך אריינצוחאפען. אָבער צו איהר ערשטוינען האט זיא גאר ניט בעדארפט לאנג ארום זיין קווארטיר זיך ארומדרעהען; זיא האט געפונען דיא אונטערשטע טהיר האלב אָפען, און ביי דעם ערשטען לייכטען אנקלאפען, האט איהר זיין פרוי דיא אויבערשטע טהיר אויפגעמאכט.

גרינבערגס פרוי אסתר, איז הינטער זיך אָפגעשפרונגען פאר איבערראשונג ווען זיא האט שרה פיינשטיין דערזעהן. איהר בלאַסע, טרויעריגע געזיכט איז רויט געוואָרען פאר ערשטוינען און פרייד. זיא האט א פאטש געטהאן מיט ביידע הענד איהר אָנקוקענד שטום אין דיא אויגען.

דיא אונגליקליכע האט איהר אויך שטום אנגעקוקט און האט געזוכט מיט דיא אויגען הין און צוריק און א פערוואונדערטע מינע איז אויף איהר ערשראָקענע געזיכט געלעגען, פונקט וויא זיא וואלט געוואלט אויסדריקען איהר ערשטוינונג, וויא קומט עס אזוי שפעט אין דער נאכט זאל דיא ווירטהין ניט שלאָפען און דער ווירטה ניט זיין צו הויזע.

— זייט איהר ווירקליך געראַטעט? — האט אסתר גרינבערג מיט א פער־וואונדערטען און פרעהליכען טאָן אויסגעשריען, ריכטיג וויא זיא וואלט ניט גלויבען איהרע אויגען, אז זיא זעהט פאר זיך דיא ארעטירטע פרוי.

— אָה, טהייערע פריינדין, פאַרלויפיג יא,! — האט שרה קוקענד צום טהיר מיט אן ערשראָקענעם געזיכט ערוויעדערט.

— און מיין מאן וועט פון דעם פריסטאוו אויך באלד קומען?

— איז דען אייער מאן יעצט ביי דעם פריסטאוו?

— ער איז אנפאנג אבענד אוועקגעלאפען מיט א בריעף פון א וויכטיגען פערזאן צו איינע א רייכע פרוי, אום צו בעקומען פאר דעם פריסטאוו דיא פער־שפראָכענע טויזענד רובעל אויסקויף געלט.

— און ער איז נאָך ניט געקומען? — האט שרה חעכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— און איהר האט איהם גאר ביי דעם פריסטאוו ניט געזעהן? — האט אסתר מיט אן אונרוהיגע מינע געפרעגט.

שרה האט אנשטאט ענטפערן פערב־אָכען מיט דיא הענד.

— וועה מיר! וואס האט פאסירט? — האט אסתר מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען.

— איך מוז אייך זאגען דיא ריינע וואהרהייט, — האט שרה אויפגערעגט איהר ערוויעדערט — אז איך האב מיך נאר אהן א פערמיטלונג, פון פריסטאוו אליין גערעטעטעט.

— אָי! — האט זיך א הערצרייסענדער קרעכץ פון אסתר'ס ברוסט ארויסגע־ריסען און זיא האט זיך מיטביידע הענד אן שרה'ס שולטערן אנגעכאפט.

— איהר האט זיך גאר ניט וואס צו בעאונרוהיגען, — האט איהר שרה נאך א קליינעם נאכדענקען געטרויסטעט — אייער מאן וועט געוויס באלד צוריקקומען; עס איז מעהר ניט צו בעדויערן, וואס דער שורקע בעקומט פאר מיין זעלבסט בעפרייאונג טויזענד רובעל.

— וואס רעדט איהר! — האט אסתר העכסט אויפגערעגט און אונרוהיג אויסגעשריען — אזוי שפעט אין דער נאכט זאל מיין מאן זיין ביי דעם פריסטאוו? אָי, מיין הערץ שרעקט מיך זעהר, איך האלט עס גאר ניט אויס!

שרה האט איהר דערצעהלט אין קורצען איהר לאנגע אין פריסטאוו'ס הויז און וויא אזוי זיא האט זיך גערעטעט פון איהר געפענגניס און האט געענדיגט מיט דיעזע ווערטער:

— און וויא באלד אייער מאן איז נאך ניט געקומען, איז דאס א בעווייז, אז דער פריסטאוו האלט איהם אפ ביז אין דער פריה, אום ער זאל אי דיא טוי־זענד רובעל קענען נעהמען און מיך ניט פערליערען.... דער שורקע וויל דאס געלד מיט'ן נפש צוזאמען.

אסתר האט זיך מיט דיעזע ערקלערונג, וועלכע עס ליגט זיך לייכט אויפ'ן שכל אביסעל בערוהיגט וועגען איהר מאן; אבער זיא איז אונרוהיג געוואָרען וועגען דער אנטלאָפענער ארעסטאנטין וואס קען לייכט אין פריסטאוו'ס הענד צוריק ארייגפאלען זיצענדיג ביי איהר צו הויזע.

— וויא באלד אזוי, ליעבע פריינדין, — האט אסתר נאך א קליינעם נאכ־דענקען געזאגט — מוז איך אייך בעזאָרגען אן אנדער בעהעלטניס, וואו איהר וועט זיין פיעל זיכערער וויא ביי מיר אין וואוינונג. ביטע ווארטעט א ווילע אויף, איך קום באלד צוריק.

זיא האט אנגעצונדען א ליכט און איז ארויסגעגאנגען און מיט צעהן מינוטען שפעטער, איז שרה פיינשטיין געזעסען לעבען אסיפ זאכארין אויפ'ן בוידים.

אונגליקליכע אסתר! דוא רעטעטסט אונגליקליכע און דוא ווייסט ניט, אז דער שרעקליכסטער אונגליק האט דיך, ארימע פרוי, אליין געטראָפען.

— — — — — — — — — — — — — —

— אך, וויא פינסטערניס איז שרעקליך! — האט שרה וויא צו זיך אליין גערעדט זיצענדיג אויף דער ערד ביי זאכארינען אין קעמערל, וואו דאס ליכטעל איז שוין לאנג אויסגעגאנגען.

— פינסטערניס איז ליעב און אנגענעהם פאר דיא וואס ווערען פערפאָלגט

פאר זייערע עהרליכע אידעען, — האט זאכארין רוהיג ערוויעדערט — איך זעה אייך ניט פרוי, און איך ווייס ניט ווער איהר זייט. נאר, אז דיא ווירטהין האט אייך היער בעהאלטען, פערשטעה איך, אז איהר מוזט זיצען אין דער פינסטער; איך פערשטעה אבער אן אייער שטימע און אן אייער אויסדריקען דיא פראזע „פינסטערנים איז שרעקליך“, אז ניט צוליעב עפּעס א שרעקליכען פערברעכען זיצט איהר אין דער פינסטער.... געוויס זייט איהר אויך עפּעס פערפאלגט פאר א אידעע, א געדאנק אדער זאגאר פאר אייער אבשטאמונג, ווייל איהר זייט א אידין...

שרה האט א קרעכץ געטהאן.

— א מאל איז א קרעכץ, א זיפץ אדער א טרויעריגע מינע, — האט זאכארין ווייטער גערעדט — דער בעסטער און דער קלינגסטער אנטווארט. עס גיעבען א סך מאמענטען אין מענשענ.ס לעבען אין וועלכע זיין איין זיפץ פערגרינגערט איהם טויזענד קוועלונגען און פערענטפערט טויזענד פראגען — דאך אלס איינער פון דיא יעניגע, וועלכע פינסטערנים מוז זיי זיין ליעב און אנגענעהם, וואלט איך ווינשען אנטהייל נעהמען אין אייערע שמערצען. וועלכע האבען אייך געצוואונגען צו זיצען גלייך מיט מיר אויף א פינסטערן בוידים. מעגליך, אז מיר ווערעןביידע פערפאלגט פאר א יין אידעע און דאדורך קענען זיך אונזערעביידע קרעפטען פעראייניגען.

— א פריינד, — האט שרה זיפצענד איהם געזאגט — קרעפטען פון אונגליקליכע און פערפאלגטע זיינען געגליכען צו א צערבראכענעם ראד אין א וואגען. ער שטערט דעם וואגען צו געהן, און ער אליין ווערט ביי זיין בעוועגונג נאך מעהר צובראכען.

— אייער פערגלייכען, פריינד, — האט זאכארין ערוויעדערט — איז זעהר טיפזיניג און פראקטיש. איך זעה, אז לעבען מיר זיצט א מענש מיט וועמען איך מעג ריידען; אבער ניט אימער בעדארפען אונגליקליכע און פערפאלגטע זייערע קרעפטען מיט אזא מיינונג בעטראכטען. דאס לעבען אין וועלכען פערשיעדענע קרעפטען ארבייטען, מוז האבען אויך קרעפטען פון אונגליקליכע און פערפאלגטע. דיעזע מענשען ארבייטען פיעל ענערגישער און שטארקער. עס גיעבען פיעלע טהעטיגקייטען, וועלכע בריינגען נוצען דער גאנצער מענשהייט, און דאך ווערען זיי בעטראכטעט פאר דיא גרעסטע פערברעכען. פאר פערברעכען ווייסען אלע, אז מענשען ווערען פערפאלגט און אונגליקליך; הייגט שטעלט זיך פאר, וואס וואלט געווען ווען אלע ארבייטער פאר דער מענשהייט, דאס הייסט: דיא אונגליקליכע און פערפאלגטע וואלטען בעטראכט זייערע קרעפטען פאר א צובראכענעם ראד אין וואגען? אבער מיר פערפאלגטע טארען אזוי ניט טראכטען, מיר מוזען פאר דער מענשהייט ארבייטען אבוואהל מיר ווערען דאפיר פערפאלגט, אבוואהל מעןווארפט אונז דערפאר אין געפענגנים אדער מען פיהרט אונז צום עשאפאט, צום גאלגאן.... אבער זאגט מיר עלענדע פריינדין, ווער איהר זייט? — האט זאכארין, פלוצלינג אונטערברעכענד זיין געשפרעך איהר געפרעגט — מיין ווירטהין האט מיר מעהר ניט געזאגט, דאס איהר זייט אן עהרליכע פערפאלגטע פרוי, און דאס פערשטעה איך אן

אייערע געצעהלטע ווערטער ; אבער וואס פאר אן אונגליק האט אייך דא צו מיר געבראכט ?

— א ניעדערטרעכטינע פאלשע בעשולדיגונג ! — האט איהם שרה ער־ווידערט.

— זייט איהר עס פיעללייכט דיא פרוי, וועלכע איהר זייט היער אין מיין ווירטה׳ס וואוינונג ביי דעם פריסטאוו׳ס בעפעהל פעררהאפטעט געוואָרען? — האט איהר זאכארין העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— איך בין עס דיא אונגליקליכע.

זאכארין איז פון זיין געלעגער פונקט וויא א שלאנג וואָלט איהם א ביס געטהאן אויפגעשפרונגען.

— אָ גאָט ! — האט ער ניט מיט זיין שטימע אויסגעשריען — טאָ וואו איז העררר גרינבערג ?

— איך דענק אז ער איז נאך ביי דעם פריסטאוו מיט דיא טויזענד רובעל,— האט שרה איהם ערוויעדעכט.

— מיט וועלכע טויזענד רובעל ? — האט זאכארין ערשטוינט געפרעגט.

— מיט וועלכע ער האט גערעכענט צו בעקומען פון א הויכע דאמע, לויט וויא זיין ווייב האט מיר יעצט דערצעהלט.

— דורך א בריעף וועלכען מען האט איהם געגעבען?

— יא דורך א בריעף.

— איך אליין האב דאך איהם דעם בריעף געגעבען! — האט זאכארין אי־בערראשט און שטארק אויפגערעגט אויסגערופען — אבער ליידער האט ער דאך דאס געלד ניט בעקומען, וואס איז דאס ? איך פערשטעה עס ניט!

שרה האט א ציטער געטהאן און האט פערבראָכען מיטביידע הענד.

— היינט וויא אזוי האט איהר זיך גערעטעט ? — האט איהר זאכארין צו־רודערט געפרעגט — עפעס דיא גאנצע געשיכטע קוממ מיר זאָנדערבאר פאָר.

זיא האט איהם דערצעהלט איהר געשיכטע און וויא אזוי זיא איז פון פריס־טאוו׳ס צימער אנטלאפען.

— מיט גרינבערג׳ן האט געטראפען אן אונגליק — האט זאכארין ציטערענד מיט׳ן גאנצען קערפער געזאגט — יעצט בין איך איבערצייגט, אז ער איז ארייננע־פאלען צו דער פאליציי מיט מיין בריעף וועלכער מאכט איהם אונגליקליך....יא, דאס איז ריכטיג, מיין פרוי נעבאך רעכענט אויך, אז ער איז ביי דעם פריסטאוו.

שרה האט אויסגעבראכען מיט א געוויין.

— איך ראטה אייך אונגליקליכע פריינדין — האט זאכארין איהר אונרוהיג געזאגט — אז איהר זאלט דעם בוידים פערלאזען וואס אם שנעלסטען, דען נאכ־הער וויא גרינבערג איז מיט׳ן בריעף ארייננעפאלען, זיינען מיר דא ביידע ניט זיכער.

— אבער וואוהין געהט מען? — האט שרה פערברעכדנד מיט דיא הענד געיאמערט — איך בין אין דיעזער שטאדט פרעמד און האב קיינע בעקאנטע.

דיא טהירעל האט זיך אין דיעזען מאָמענט אויפגעמאכט און עס האט זיך געהערט שטילע שריט אויפ'ן בוידים.

— זאכארין, — האט ער דערהערט א גאנץ שטילע שטימע — מיר זיינען געקומען דיך רעטען.

— מארטין ? — האט זאכארין געפרעגט.

— מארטין, — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט — אָסטראָוו איז אונטען, זיא איז אויך דא.

— איך בין דא ניט איינער, — האט זאכארין געזאגט — איהר מוזט אויך רעטען נאך אן אוניקליבע פרוי, וועלבע מיין ווירטהין האט דא יעצט בעהאלטען.

מארטין האט אנגעצונדען א ליכט און דערזעהענד דער שעהנער פערוויינטער פרוי, האט ער זיך פאר איהר העפליך פערנייגט און האט איהר דאס ליכט איבער־געגעבען.

— מיט אונז, אונבעקאנטע דאמע, — האט ער איהר פריינדליך געזאגט — אייער ערשטער נוצען איז, אונז דעם וועג צו בעלייכטען.

ער האט זאכארינען אוועקגעשטעלט איהם ערגרייפענד אונטער דיא ארעמס, שרה איז נעגאנגען פאָראויס מיט דאס ברענענדע ליכט'ל אין דער האנד; זיא איז פון לייטער ארונטערגעקראָכען; מארטין האט זאכארינען וויא עס איז אראפגע־פיהרט פון שטופע צו שטופע.

און אין איניגע מינוטען ארום, איז פון הינטער זאראדיע, לעבען „פראָוואַ־לאָמאניך־וואראָט“ אוועקגעפלויגען א פערמאכטער עקיפאַזש גלייך מיט'ן וועג פון „מאָסקווא רעקא“ און איז פערשוואונדען געווארען וויא א שווארצער שאטען אין דיא פינסטערניס.

16טעס קאפיטעל.

ער פיהרט זיי אַלע אין חדר.

אויפ'ן פינפטען שטאָק אין דעם בעריהמטען מאסקווער געפענגנים אויף „טאגאנקא“ זיצען פינף ארעסטאנטען אין אן ענגע פינסטערע צעלע, איין קליין פענסטערל אין דאך וואס קוקט אוים וויא אן אויג פון א בר־מנן און איז בעדעקט מיט א געדיכטע שטעבענדע אייזערנע גראטע, בעלייכטעט מיט א דונקעלן שיין דעם שרעקליכען צימער אין וועלכען עס איז ניט צו זעהן א בעטעל אדער א שטוהל. א לאנגער טאפטשאן צוזאמענגעשלאגען פון פיער ברייטע שמוציגע ברע־טער, פערנעהמט א האלבען צימער. אויף איהם ליעגט א פערפוילטער עפוש'דיגער שטרוי־זאק, אויף וועלבען דיא ארעסטאנטען זיצען דעם גאנצען טאג און רוהען ביי ביי נאכט. אונטער דעם טאפטשאן שטעהן פיער ליימענע טעפלאך, וועלבע ווערען פון דיא וועכטער אנדערש ניט אויסגעגאסען, סיידען אז זיי געהען שוין איבער און פערנעצען דעם דיעל פון איבעריגען שטיקעל צימער; דיא ווענט זיינען שווארץ און עס ליעגט אויף זיי א ווייסער מאָך וואס דער ווינטער לאזט נאך זיך איבער אלס אן אנדענקען פון דיא שרעקליכע ווילגאָטש. דאס קופט איז פערפעס־

טעט און נעדיכט, דאס מען קען איהם אנטאפּען מיט דיא הענד וויא אמאָליגע מצרים'דיגע פינסטערנים.

אין דיזען גיהנם'דיגען צימער, פון וועלכען עס זעהט זיך א פעסט געשלאָסענע אייזערנע טהיר, זיצען אונזערע פיער בעקאנטע פערזאָנען איינער איז, דער אירקוטסקער וואסילי פעטראוו, אדער סערגיי פאטאָמקין, דער צווייטער, איז אברהם גאָלדבוים, דער דריטער, יאקאב גרינבערג און דער פיערטער, וואסילי חאָמיאקאָוו (ראזבאָיעוו).

דעם פינפטען האט מען יעצט צו זיי אין צעלע אריינגעוואָרפען און ער זיצט געשמידט צום וואַנט מיט א דיקע אייזערנע קייט.

— וואס איז נאך שרעקליכער וויא א מאָרד־ברענער? — האט זיך געקלערט דער אונגליקליכער גרינבערג — און דאך זיץ איך פריי ווערהענד מיין נייער קאַמעראד איז געשמידט צום וואנט. אך, וויא שוידערהאַפט עס איז צו זעהן א געשמידטען מענשען. אבער געוויס ליגט אויף איהם עפּעס א שווערער פערברעכען, אבער מעגליך — האט זיך דער אונגליקליכער ווייטער געקלערט — אז ער איז אונשולדיג וויא איך. מעגליך, אז ער איז געלאפען רעטען א מענשען פון אונגליק; ער איז געגאנגען צו א וואהלטהעטיגע זאך און ער איז נאך אין א גרעסערן אונגליק אריינגעפאלען. אין רוסלאנד קען אלעס פאסירען. אבער וויא אזוי שמידט מען עס א מענשען זאָ טיראניש צו א וואנט? קען ער דען פון דיזען פערשלאָסענעם גי־הנם אנטלויפען.

גרינבערג האט זיך פערטראכט ניט אראָפּנעהמענד דיא אויגען פון אונגליקליכען ארעסטאנט. פּלוצלינג האט ער זיך דערמאהנט אן זיין אונגליקליכע פרוי מיט זיינע דריי קליינע קינדערלאך און א הערצרייסענדער קרעכץ האט זיך פון זיין ברוסט ארויסגעריסען.

— שוין צוויי טאג אריבער — האט ער ביטערליך געברומט צווישען דיא צעהנער — זייט דאס אונגליק האט מיך בעגעגענט. מיין ווייב האט מיך אין אָפּענבאבס קאַנצעליאריע אויסגעפונען; דאס קליין קינד אויף איהרע הענד האט געפּיפּטשעט וויא א פייגעלע: „פּאפּא“ און האט זיך געצויגען צו מיר. אָ, וויא שרעקליך! אלע צייטונגען אין רוסלאנד קלינגען מיט יאקאב גרינבערגס מאָרד־בראַנד. מיין פאטער וועט דאָרט שטארבען פאר שאנדע. מיין ווייב און קינדער פאר הונגער און שמערצען. אבער גאָט זיי דאנק זאכארין און שרה זיינען גערעטעט.

ער האט זיך ווידער פערטיעפּט אין שרעקליכע געדאנקען און האט א קוק געטהאן אונווילענד אויף וואסילי חאָמיאקאָוו.

— אך, וויא בעקאנט דיזער ארעסטאנט קומט מיר פאָר — האט ער ווייטער געטראכט — ער איז פונקט געראָטען אין יענעם מערדער, וועלכער האט דיא הויז אין פּראָבראזשענסקי אונטערגעצונדען און מיך אין דעם מאָרד־בראַנד בעשולדיגט. אבער וויא קומט ער צו הייסען חאָמיאקאָוו, ווערהענד יענעם האט דער פּריסטאוו פון פּראָבראזשענסקען קווארטאל אנגערופען ראזבאָיעוו?

ער האט זיך שטארק צו איהם צוגעקוקט און האט מיט'ן גאנצען קערפּער א ציטער געטהאן.

— זיי זיינען עהנליך וויא צוויי טראָפּפען וואסער! — האט דער אונגליקליכער ווייטער זיך געקלערט — זיינע אויגען פייערן וויא ביי א וואהרען מערדער; זיינע בליקען שטעכען מיר אין הערצען וויא שארפע פיילען. אבער ער איז דאך ניט דער זעלבער! איך ווייס געוויס, אז יענער הייסט ראזבאָיעוו.

דער געשמידטער ארעסטאנט איז געזעסען אויפ'ן דיעל; זיין שווארצהאריגע קאָפּ איז געווען אראפּגעלאָזען צום ברוסט און ער האט שטארק געבראָפּעט.

פּאָטאָמקין האט זיין קאָפּ איינגעגראָבּט אין שמוציגען שטרוי־זאק און האט געוויינט, גאָלדבוים איז געזעסען מרה־שחורה'דיג מיט האלב פערגלעזערטע אויגען און האט אנגעקוקט דיא שווארצע אייזערנע טהיר אום ער זאל ניט זעהן דעם גע־שמידטען מארטירער און חאַמיאַקאָוו איז געזעסען און געוואָרטשעט אין דער שטיל וויא א טיגער אין א קליעטקע.

— אָ ליעבער גאָלדבוים! — האט גרינבערג צו גאָלדבוימען געזאגט מיט א ציטערענדע שטימע — ווער האט געקענט מיט א פּאר טאג פריהער זיך פאָרשטעל־לען, אז מיר וועלען ביידע דא פוילען אין דעם פינסטערען שטיקענדען קערקער! וואס וועלען יעצט טהאן אונזערע פאמיליען? וואו וועלען אהינקומען אונזערע קינדער?

— ניט געזאָרגט ברודער! — האט גאָלדבוים מוטהיג ערווידערט — מיר וועלען עס נאָך אָמאל אין פריידען דדרצעהלען.

— גליקליך זייט איהר, ברודער, וואס איהר קענט נאך האָפען! — האט גרינבער טרויעריג ערווידערט — איך אבער זעה פּאר קיין רעטונג גאר ניט ארויס. איך מוז יעדע האָפנונג אויפגעבען. איך זאג „איך מוז", ווייל אזוי איז מיין שרעק־ליכער צושטאנד, מענשען זאגען עדות, אז זיי האבען געזעהן וויא איך האב דעם מאָרד־בראנד בעגאנגען, א בריעף פון א געפעהרליכער פּערזאן פאר דער רעגירונג האט מען אין מיין קעשענע אויסגעפונען, היינט וויא אזוי קען איך האפען און וואס האָב איך צו ערווארטען?

גאָלדבוים האט געוואלט דעם אונגליקליכען טרויסטען, אבער ער האט ניט געוואוסט וויא אזוי און מיט וואס. ער האט גוט פערשטאנען, אז מיט פוסטע רייד און מיט פערזיכערונג אויף געטליכע נסים, וועט ער דעם אונגליקליכען ניט בערו־היגען, ווייל זיין בעשולדיגונג איז ווירקליך א שווערע.

— מיין אונגליק איז נאך שרעקליכער פון אייער'ן — האט גאָלדבוים נאך א קליינעם שטילשווייגען געענטפערט — איך בין אויך בעשולדיגט אין א מארד און דאך האב איך מיין האָפנונג ניט אויפגעגעבען; איך גלויב אין דעם קלוגען וואָרט פון אונזערע אמאָליגע געלעהרטע, אז פאלשקייט און ליעגען האבען קיינע פיס און דיא וואהרהייט מוז פון אונטער דער ערד ארויס־שפּראָצען.

— חראָפּע ניט אזוי צום טייפעל! — האט חאַמיאַקאָוו צום געשמידטען ארעסטאנט פלוצלינג א געשריי געטהאן און האט מיט זיין גראָבע פוס איהם א קלאָפּ געטהאן אין קניע — דוא ביזט ניט קראנק צו שלאָפען ביי נאכט!

פּאַטאַמקין איז פון זיין געלעגער אויפגעשפּרונגען און איז צו חאַמיאַקאָוון צוגעלאָפען.

— הונד! — האט ער צו איהם וויטהענד א געשריי געטהאָן — פערדריסט דיר וואס אן אונגליקליכער פערגעסט א ווײלע זיינע שמערצען?

— פערפלוכטער פראַנט! — האט חאַמיאַקאָוו זיך אוועקשטעלענד מיט א פויסט צו פּאַטאַמקינס געזיכט ווילד אויסגעשריען.

— איך וועל דיך באלד אַזוי מכבד זיין, אז דוא וועסט מיך האבען צו גע-דיינקען!

ער האט זיין שטאַרקען פויסט געוואָלט אראָפּלאָזען פּאַטאַמקינען אין גע-זיכט; אבער גאָלדבוים און גרינבערג האבען איהם אָנגעחאַפּט פעסט פארביידע הענד.

— זשידאָווסקע מאָרדעס! — האט חאַמיאַקאָוו געקיארעמט — אום — און — אום זיינט איהר פול. אפילו אין אסטראָג (געפענגנים) האט מען אויך פון אייך קיין רוה!

און שרייענדיג האט ער זיי פון זיך א שטויס געטהאָן, אז זיי זיינען וויא דיא פליעגען פון איהם אָפּגעפלויגען און געפאלען הינטער זיך צום באָדען.

אין דער שווארצער אייזערנער טהיר האט זיך גלייך אויפגעמאכט א קליין טהירעלע און א סאָלדאטסקער רויטהאריגער קאָפּ האט צו זיי א געשריי געטהאָן:

— מאָלטשאַט סוקיני דיעטי! א טאָ, ראַזגי! (שווייגט הינטישע קינדער, ווען ניט — ריטער!).

אלע זיינען באלד שטיל געוואָרען, נור דער געשמידטער ארעסטאנט האט שוואך און הייזעריג געברומט:

— רעטעט! א ביסעל וואסער!

פּאַטאַמקין האט איהם באלד דערלאנגט א ביסעל וואסער אין א שווארצען ערדענעם קריגעל.

דער ארעסטאנט האט דיא וואסער פאר איין מאל אויסגעטרונקען און האט מיט דאנקבארע בליקען און מיט טרעהרען אין דיא אויגען א קוק געטהאָן אויף פּאַטאַמקינען.

— איך דאנקע! — האט ער שוואך צו איהם ארויסגערעדט און האט באלד זיין קאָפּ צו זיינע קניע אראָפּגעלאָזען.

א בית חיים שטילקייט האט אייניגע מינוטען געהערשט אין פינסטערן צימער. דיא אונגליקליכע זיינען געזעסען שטיל און טרויעריג, יעדערער פון זיי האט געקוקט אין אן אנדער זייט אום זייערע בליקען זאלען ניט פאלען אויף דעם אונ-גליקליכען געשמידטען מארטירער.

— אָ, וואָס האבען זיי צו מיר געהאט? — האט פּאַטאַמקין ענדליך צו זיך אליין געברומט — ווארום האבען זיי מיך היינט פון מיין אונטערארדישע צעלע ארויסגעשלעפּט? איז דען ניט בעסער צו זיטצען צווישען שטומע פיער וועגט, וויא איך בין פאָרהער געזעסען, איידער צו זעהן מיט דיא אויגען וויא א מענש געהט אוים אונטער אייזערנע שווערע קייטען אין א פינסטערע בעגרעבנים!

— מיין קאָפּ! מיין קאָפּ! — האט פּלוצלינג דער ארעסטאנט מיט א פער־שטיקטע שטימע געברומט און האט ביידע הענד אויף זיין קאָפּ ארויפגעלייגט.

פּאָטאָמקין איז צו איהם צוגעלאָפען און האט איהם אנגענומען ביים פּולס.

— א, איך דאנקע אונגליקליכער ברודער! — האט דער געשמידטער מאר־טירער איהם אנקוקענד מיט א דאנקבארע מינע געזאגט — אבער וואָס קען מיר דאָ העלפען אייער אנטאפּען מיין דופק? ער וועט שוין לאנג ניט שלאגען, ער וועט זיך באלד אין גאנצען אָפּשטעלען.

— צום אונגליק ברודער, קלאפּט ער גאנץ נאָרמאל! — האט איהם פּאָ־טאָמקין מיט א זיפץ ערווידערט — דאס צייגט, אז א מענש איז שטארקער פון דיא אייזערנע קייטען. מעכטיגט אייך ברודער! א מענש מוז האָפען, ער בעדארף גלויבען אין זיין קראפט, און דאמאלס קען ער אויך דיא שווערסטע קייטען געדול־דיג אריבערטראָגען.

— האָפען? — האט דער ארעסטאנט געברומט ביטערליך — ביים גאלגאן, ברודער, האפט מען ניט.

— האלט איהר דען, אונגליקליכער, ביים גאלגאן? — האט איהם פּאָטאָמקין אויפגערעגט געפרעגט.

— נאך ערגער, טהייערער ברודער! — האט איהם דער ארעסטאנט זיפצענד ערווידערט.

פּאָטאָמקין האט מיט א פערוואונדערטע מינע אויף איהם א קוק געטהאן.

— וואס וואונדערט איהר זיך? — האט איהם דער ארעסטאנט שאָקלענד מיט'ן קאָפּ ביטערליך געזאגט — גלויבט איהר דען, אז ערגער וויא דער גאלגאן גיעבט עס ניט?

— אבוואהל אונזער אונטערהאלטונג איז גענוג טרויעריג און שרעקליך — האט פּאָטאָמקין מיט א פערביטערטע הארץ געזאגט — דאך בין איך נייגעריג צו זויסען וואס הייסט ביי אייך אונגליקליכער, ערגער וויא דער גאלגאן?

— געהן צום גאלגאן אהנע וואס עפּעס גוטעס פאר דער מ ע נ ש ה י י ט אויפצוטהאן! — האט איהם דער ארעסטאנט שארף געענטפערט און האט זיין קאָפּ אויפגעהויבען.

— איך פערשטעה! — האט פּאטאמקין מיט א ציטערענדע שטימע געענט־פערט — יעצט הער איך אין אייער אנטוואָרט א שטימע פון א ברודער, א שטימע פון א מענשען, וועלכער איז געווים וויא איך צו דיא טיראנען ארייגעפאלען. וויא הייסט איהר, טהייערער ברודער!

— לעוו סטעפּאנאָוו! — האט דער ארעסטאנט שאָקלענד מיט'ן קאָפּ ער־ווידערט.

פּאָטאָמקין האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער און איז הינטער זיך ארויפגעפאלען אויפ'ן טאפּשאָן און גאָלדבוים מיט גרינבערג'ן האבען זיך א כאפּ געטהאן פאר דיא קעפּ.

פּאָטאָמקין איז אָבער באלד פון זיין אָרט אויפגעשפּרונגען, ער איז צוגעלאָפען

צום געשמידטען מארטירער און האט זיך פאר איהם א ווארף געטהאן אויף דיא קניע.

— ברודער! — האט ער צו איהם מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — איהר שטארבט וויא א העלד! איהר האט פיעלעס אויפגעטהאן, נאך מעהר וויא מען קען פון א מענשען פערלאנגען! איהר בעדארפט ניט בעדויערן וואס איהר זעהט ניט אין דיא לעצטע מאמענטען פון אייער לעבען פארטיגע פרוכט פון אייער טהעטיגקייט! דעם קאמפף וועלכען איהר האט געפיהרט איז ניט פאר איינציגע מענשען און ניט אין איינציגע יאהר אזוי לייכט אויסצופיהרען! דער געגנער איז צופיעל שטארק. דאס מוז דויערן יאהרען, ביז דיא מיטהעלפער צו אייער הייליגער אידעע וועלען זיך פערמעהרען דורך בילדונג און פראפאגאנדע! אבער דאס וואס איהר האט אנגעפאנגען וועלען אייערע נאכפאלגער ענדיגען; איהר האט פער־פלאנצט א בוים, אונטער וועלכער דער קינפטיגער דור וועט זיצען און זיך ערקוויקען מיט זיינע זיסע פריכטע און זיין אנגענעהמען שאטען און דאס מאכט אייך אונ־שטערבליך.

— דאס וועט ניעמאלס געשעהן! — האט דער מארטירער מיט א זיפץ געענטפערט — נאך מיין לאנג־יעהריגען קאמפף, בין איך ענדליך געקומען צו דער איבערצייגונג, אז אונזער פאלק איז צופיעל ווילד און פערגרעבט, ער דענקט גאר ניט וועגען זיין זעלבסט־בעפרייהונג און איז גאר ניט פעהיג דעריבער צו דיינקען. ער איז פערזונקען אין ארמוטה, שברות און פאנאטיזמוס איבער דיא אויערן, און דיא שענדליכע רעגירונג, וועלכע זוכט איהרע נוצען, אז ראמאנאוו'ס געזינדעל זאל אייביג רעגירען — לאזט ניט העריין איין ליכט־שטראהל אין דיא קליינע פענ־סטערלאך פון איהרע אכציג מיליאן בעהערשענדע בויערן. זיא פערגרעבט זיי מיט פלייס אום זיי זאלען ניעמאלס עפענען דיא אויגען; זיא מאכט זיי פון יאהר צו יאהר ארימער מיט שרעקליכע פאדאטקעס (אבגאבען); זיא פערשפרייטעט צווישען זיי שברות און פאנאטיזמוס און דאס פאלק זינקט אלץ טיפער און טיפער, אז ער וועט קיין מאל פון זיין שרעקליכע לאגע ניט קענען ארויסקריכען, ווען ער זאל זאגאר וועלען.

פאטאמקין האט איהם געוואלט ענטפערן; אבער ער האט א קוק געטהאן אויף חאמיאקאוו'ן און ער האט זיך דערפון אפגעהאלטען.ביידע אידישע ארעס־טאנטען זיינען איהם געפעהלען באלד וויא ער האט זיי דערזעהן. ער האט זיי באלד ליעב בעקומען און ער וואלט זיך אין זייער געגענווארט ניט געפירכטעט זיינע גע־דאנקען פריי ארויסצורעדען; אבער וואסילי חאמיאקאוו איז איהם שטארק ניט געפעהלען, זיינע ברענענדע אויגען וויא ביי א ווילדען טיגער האבען אויף איהם געמאכט זעהר א שלעכטען איינדרוק.

דער אונגליקליכער האט אבער ניט געוואוסט, אז צווישען דיא פיער ארעס־טאנטען געפינט זיך א פיעל ערגערער אלס וואסילי חאמיאקאוו מיט זיינע טיגרישע אויגען.

— מיר וועלען נאך דעריבער ריידען! — האט פאטאמקין דעם מארטירער

שוואך ערווידערט ווארפענד א פערדעכטיגען בליק אויף חאַמיאַקאָוון.

דער געשמידטער ארעסטאַנט האט מיט א געהיימען בליק א קוק געטהאן אויף פּאַטאַמקינען און חאַמיאַקאָוו׳ן און האט באלד צוריק אראפּגעלאָזען זיין קאָפּ צו דיא קניע.

א לאנגער און שרעקליכער שטילשווייגען האט געהערשט אין דער פינסטע-רער צעלע; חאַמיאַקאָוו האט זיך אויסגעצויגען אויפ׳ן טאַפּטשאַן און דיא איבעריגע דריי ארעסטאנטען זיינען געזעסען שווייגענד אויפ׳ן נאסען באָדען און האבען שטיל און טרויעריג אנגעקוקט דעם גרויסען רוסישען ניהיליסט, וועלכער האט מיט זעלבסט אויפאָפּפערונג געמאכט דיא מינע אונטערן קייזערליכען זימנעם דוואָרעץ, און נאך דעם וויא עס איז איהם געלונגען צו אנטלויפען נאך אויסלאנד, איז ער אין דעם זעלבען יאהר ווידער צוריקגעקעהרט נאך רוסלאנד און ער האט אויסגעארבייט דעם גאנצען פּלאַן, וויא אומצוברייגנען אלכסנדר דעם צווייטען.

אין דער אייזערנער טהיר האט זיך פּלוצלינג דערהערט א דרעה פון א שלי-סעל; זיא האט זיך באלד אויפגעמאכט און דער סמאָטריטעל פון טיורמא איז אין צעלע אריינגעגאנגען, נאך איהם איז אריין א זשאנדאר.

— טהו א קוק — האט דער סמאָטריטעל צום זשאנדאר געזאגט — וויא זיצט דארט סטעפּאַנאָוו, צו איז ער דער שורקע גוט צוגעשמידט צום וואנט? אויב ער איז צו פריי זאלסט דוא איהם אָנטהאָן א קליין קייטעל אויך אויף דיא הענד.

דער זשאנדאר איז צו סטעפּאַנאָוו׳ן צוגעגאנגען, ער האט זיך צו איהם צוגעבוינט און האט בעטאַפּט דיא קייט אָן וועלבע ער איז געווען צוגעשמידט.

— חאַמיאַקאָוו׳ן ארויס! — האט דער געשמידטער מארטירער גאנץ שטיל דעם זשאנדאר אין אויער א שעפּטשע געטהאָן.

— איך געפין, אז ער ער איז צו לויז געשמידט! — האט דער זשאנדאר צום סמאָטריטעל געזאגט.

— עס איז דאָ נאָך א קייט, — האט דער סמאָטריטעל מיט א ניפּטיגען טאָן אויסגעשריען — מיר האבען זיי גענוג.

אלע דריי ארעסטאנטען האבען א ציטער געטהאָן.

— און אזוי וועט ער אנטלויפען? — האט פּאטאמקין זיך מעהר ניט קענענ-דיג בעהערשען מיט א פערעכטליכען טאָן דעם סמאָטריטעל געפרעגט.

— מאַלטשאַט סאָבאקא (שווייג הונד)! — האט דער סמאָטריטעל וויטהענד אויסגעשריען — דא אין קערקער גילט ניט מעהר ניהיליזמוס! דא פערענטפערן קייטען און ריטער אלע קשיות.

— איך פערשטעה! — האט פּאָטאָמקין שטיל געוואָרטשעט און האט באלד זיין קאָפּ אראפּגעלאָזען.

— עה, דוא הונד! — האט דער זשאנדאר א צופּ טהאָנדיג חאַמיאַקאָוו׳ן פאר׳ן האנד געשריען — דוא ליגענסט זיך אויסגעצויגען וויא א גאנצער בעל-הבית! קום צום סליעדאָוואטעל!

אלע דריי ארעסטאנטען זיינען פרעהליכער געוואָרען, וואס זיי ווערען חאָטש אויף איינינע שטונדען בעפרייט פון דעם גרויזאמען קאמעראד, פאר וועלכען זיי שרעקען זיך.

— אָבער מעהר זאלסט דוא מיך צו פראנטען און צו זשידעס ניט הערייני פ׳הרען! — האט חאָמיאַקאָוו זיך אויפהויבענדיג פון זיין געלעגער צום זשאנדאר אויסגעשריען — אז ניט וועל איך דיר אלע צייהנער אויסשלאָגען.

— פופציג שמיץ! — האט דער סמאָטריטעל ניט מיט זיין קול געלארעמט.

— אבי ניט צווישען זשידעס! — האט חאָמיאַקאוו אויסגעשריען.

דער זשאנדאר האט אָנגענומען חאָמיאַקאָוו׳ן פאר׳ן קארק און האט איהם פון צעלע ארויסגעפיהרט.

— אָט דאס איז רוסלאנד! — האט דער צוגעשמידטער צום קייט זיפצענד געוואָרטשעט, ווען דיא טהיר האט זיך פון יענער זייט צוגעשלאָסען — אומזיסט האב איך דיא בעסטע יאהרען פון מיין יוגענד פערבראכט אין שרעקליכען קאמפף געגען דיעזער בעסטיע! זיא איז צופיעל שטארק און דערלאָזט ניט נייע קעמפפער פון איהר באָדען ארויסוואקסען, אדער זיא פערווערט זיי איידער זיי טהוען עפּעס אויף. אלכסנדר דעם צווייטען האבען אונזערע העלדען געטוידטעט; אבער רוסלאנד איז א שלאנג מיט טויזענד קעפּ, מען האקט איינעם אראָפּ און דער צווייטער פערנעהמט זיין שטעלע נאך מיט מעהר מוטה און ברוט.

סטעפּאנאָוו האט א קוק געטהאן אויף דער נייער קייט, וועלכע דער זשאנדאר האט איהם אָנגעטהאן אויףביידע הענד און א שרעקליכער זיפץ האט זיך פון זיין ברוסט ארויסגעריסען.

— אָ, ליעבער ברודער! — האט פּאָטאָמקין טרויעריג צו דעם אונגליקליכען געזאגט — איך וואלט קיין מאל ניט געגלויבט, אז דער גרויסער העלד ליעוו סטעפאנאָוו זאל ענדליך אזא מיינונג וועגען זיך און זיינע מיטהעלפער ארויסריידען! איך וואלט מיר ניעמאלס פאָרגעשטעלט, אז איהר זאלט בערייהען אייער העלדענטהאט צוליעב אזא פאלשע איבערצייגונג, וויא איהר האט פריהער און יעצט זיך אויסגעדריקט. איך האב געהערט פון אייך א מיינונג, אז אונזער פאלק איז ניט פעהיג צו דעם וואס מיר ווילען איהם דערפיהרען און ער וועט ניעמאלס דאצו פעהיג זיין. אָ, ברודער וויא קען דער גרויסער סטעפּאנאָוו זאָ וואס זאגען? ווען אונזער פאָלק וואלט דאצו קיין פעהיגקייט געהאט, וואלט ער ניט געהאט היינטיגען טאָג אזעלכע סטעפּאנאָווס, הארטמאנס, שירייעווס, מיכיילאָווס, קיבאלטשיטשעס, סאָפיא פּעראָווסקעס און נאך פיעלע אנדערע העלדען! אן אויסגעטריקנעטער און פערדאָרבענער באָדען קען ניט קיינע פרוכטבוימען, בלומען און ראָזען ארויסברייגנען. וויא באלד ער בריינגט עס יא ארויס, איז א בעוויז, אז ער איז א פרוכטבארער באָדען, נור ער איז פערנאכלעסיגט. אונזער פאָלק איז ניט ערגער פון אנדערע פעלקער, ער בעזיצט אלע גוטע און שלעכטע איינענשאפטען וואס יעדער פאָלק בעזיצט; ער איז פעהיג אויך וויא יעדער אנדער נאציאָן צו פּראָגרעסירען און ערייכען דיא גרעסטע שטופע פון בילדונג און טוגענד. א לעבעדיגען בעוויז דערצו

האבען מיר אונזער רייבע און שעהנע - ליטעראטור וואס האט זיך אין פערלויף נור פון איין האלבען יאהר־הונדערט אזוי ווייט אויסגעבילדעט. מיר האבען היינט אין רוסלאנד דיא גרעסטע מענשען, מיט וועלכע גאנץ אייראפא בעדארף זיך ניט שעהמען, אבער זיי ליגען בעגראבען, קיינער זעהט זיי ניט ארויס, ווייל דאס טויג ניט פאר דער שענדליכער רעגיערונג, וועלכע בעמיהט זיך יעדע ליכט־שטראהל צו פערהילען אין א פינסטערן מאנטעל אום איהר גאנצען פאלק, איהרע אלע הונדערט מיליאן בעהערשענדע שקלאפען צו האלטען אין דער פינסטערניס. אבער איהר מאכט, ליעבער סטעפאנאוו, אן אירטהום מיט אייער מיינונג, אז דאס פאלק וועט אימער בלייבען זיצען אין דער חושכ'ניש. ניין ברודער, א לאקאמאטיף קען מען מיט דיא הענד ניט אבהאלטען! דער מענש ציהט זיך צו ליכט און צו פרייהייט; ער שטרעבט, וויא גראב ער זאל ניט זיין צו ערהאבענעם און העכערעס, און וואס מעהר מען ציהט איהם־הינטער זיך, דעסטא מעהר רייסט ער זיך פארווערטס. אלזא, ווען דיא טיראנישע רעגיערונג איז א שלאנג מיט טויזענד קעפ, זיינען אבער איהרע געגנער, א שלאנג מיט מיליאנען קעפ. זיא וועט טאקי פיעלע פון דיעזע קעפ אראפרייסען, אבער דיא איבעריגע קעפ, דיא מעהרערע, וועלען איהר פערניכ־טען און דאס פאלק וועט עררייכען זיין ציעל.

סטעפאנאוו האט א שטארקען זיפץ געטהאן און האט מיט א בעדויערענדע מינע א קוק געגעבען אויף פאטאמקינען, פונקט וויא ער וואלט דערמיט וועלען אויסדריקען, דאס ער בעדויערט דעם מענשען, וועלכער פריידיגט וועגען פרייהייט, ליכט, וועהרענד ער איז געווארפען אין געפענגניס און זיצט אין דער פינסטערניס.

— און וויא באלד מיר וועלען אלע, ליעבער סטעפאנאוו, זיין געזאגנט וויא איהר זייט יעצט — האט פאטאמקין ווייטער פארטגעזעצט — האט דיא טיראנישע רעגיערונג שוין געזיעגט מעהר וויפיעל זיא קען געווינען מיט איהרע שווערע קייטען און מערדערישע טיראנייען, מיט וועלכע זיא אונטערדריקט איהר בעהערשטען פאלק. מיט אזעלכע אידעען קען א פאלק ניט פראגרעסירען און אהנע פראגרעס קען ער אזעלכע סטעפאנאווס נאך א מאל ניט האבען, און ער פערבלייבט אויף אייביג אונגליקליך!

— אבער ווער זיינען יעצט אונזערע פרייהייטס־קעמפפער? — האט סטעפא־נאוו געזיפצט — אויב ניט א קליינע צאהל יונגע און לייכטזיניגע מענשען? דיא רעגיערונג שרעקט זיך, זיא מיינט, אז זיא האט געגען זיך א שטארקע קראפט, וואס איז ווירקליך אין שטאנד איהר צו פערניכטען; אבער ווען זיא וואלט וויסען וויא איך, אז נור ל י י כ ט ז י נ י ג ע און אונפארזיכטיגע ק י נ ד ע ר שטעהן אז דער שפיצע פון דעם גאנצען געהיים־בונד אין פ ע ט ע ר ס ב ו ר ג, מ א ס ק ו ו א און א י ר ק ו ט ס ק, וואלט זיא געלאכט אין דיא פויסטען. צווישען דיא אלע וועלכע עס האבען זיך אויסגעצייכענט ביי אלכסנדר דעם צווייטענס ערמארדונג, זיינען געווען נור איינינע געצעהלטע מענשען, דיא איבעריגע האבען ביי א האלב יאהר זיצען אין פעטראפאוולסקאיא קרעפאסט אויסגעפלוידערט וואס זיי האבען געוואוסט, און האבען ארויסגעגעבען זייערע בעסטע פריינדע ווען זיי האבען דערזעהן א רוט

אדער א קאָזאַצקע נאַגייקא. האָט דען אונזער אונגליקליכער פאָלק פון אזעלכע מענשען וואָס צו ערוואַרטען? וואָלטען זיי חאָטש געוועזען א פּוֹלֶע, קען מען נאך עפּעס האָפען; אבער וויא מיר ווייסען, זיינען זיי זעהר וועניג און דיעזע קליינע צאהל מענשען, זיינען אויך ניט אין גאַנצען פעראייניגט; יעדער פון זיי טהוט וויא ער פערשטעהט, און אז עס קומט צו אן אונגליק, שלעפּען זיי נאך אריין אנדערע. איך צום ביישפּיעל בין געזעסען א פּאר יאהר אין אויסלאנד און האב זיך ווידער אין דער שטיל פערגנב'עט אין רוסלאנד אום עפּעס געגען אלכסנדר דעם דריטען אויפצוטהאן; אבער איך האב אין פּעטערבורגער געהיים־בונד ניט געפונען איין העלד וועלכער זאל זיך אונטערנעהמען מיט מיר צוזאמען עפּעס א גרויסע זאך אויפצוטהאן. יעדער מיטגליעד ערוואַרטעט אלץ גרויסע זאכען פון דעם צווייטען, און דערווייל ווערט גאר ניט געטהאן אין דער הייליגער אידעע צו פּטר־ניכטען היינטיגען טיראן ביי זיין קאָראָנאציע, וואס דאמאלס וועט זיין דערצו דער דיא בעסטע געלעגענהייט.... אין אירקוטסק צום ביישפּיעל האב איך זאגאר איינעם ניט געפונען מיט וועמען איך זאל מיך קענען פערטרויען, אבער אנשטאָט דעם, האב איך צוריק פאָהרענד פון דאָרט מיט א צובראָכענעם הערץ, געטראָפען אין ניזשני נאָוואָגאָראָד א יונגע פרוי, וועלכע איך האב בעטראכט פאר א הייסע ניהי־ליסטין, איך האב איהר מיין געהיימניס פערטרויט און באלד וויא איך בין מיט איהר אין מאסקווא אנגעקומען, האט זיא מיך איבערגעגעבען אין דיא הענד פון דער פּאָליציי.

— זייט איהר געוועזען אין אירקוטסק און א פרוי האט אייך צוריק פאהרענד פערראטהען? — האט פּאָטאָמקין העכסט ערשטוינט און איבערראשט געפרעגט.

— וואס וואונדערט איהר זיך אזוי אונגליקליכער ברודער? — האט סטעפּאָ־נאָוו איהם געפרעגט — אין רוסלאנד זיינען יעצט פרויען דיא בעסטע שפּיאָנען. דיא זעלבע פרוי האט אין ניזשני נאָוואָגאָראָד אונגליקליך געמאכט נאך פיעלע אנדערע; נור דיא צוויי לעצטע מערדערייען וואס זיא האט בעגאנגען, קען איך גאר ניט פערגעסען. אין אירקוטסק זיינען געגאנגען א פּארטיע ארעסטאנטען, צווישען זיי איז געוועזען א יונגע א י ד י ש ע מיידעל מיט איהרען א ברודער, וועלכע זיינען געגאנגען פון מאסקווא נאך אירקוטסק אויף אייניגע יאהר „וואָלנאָע פּאָסי־לעניע", אבער יענע פערפלוכטע, ניעדערטרעכטיגע שפּיאָנין האט געגען זיי ארפּנע־וויעזען גאר נייע פערברעכען און אין „ניזשני נאָוואָגאָראָד" האט מען זיי אבערמאלס געריכטעט און פעראורטהיילט אויף צעהן יאהר קאטערגא.

גאלדבוים, וועלכער איז ביז יעצט געזעסען שטיל האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וויא יענע ברודער און שוועסטער הייסען? — האט גאלדבוים סטעפּאנאוו'ן העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— וויא זיי הייסען ווייס איך ניט, — האט ער טרויעריג און תמ'אוועטע ער־ווידערט — אבער זייער פאמיליע נאמען איז מיר בעוואוסט, זיא הייסט „גאָלדבוים".

— אָ, אלמעכטיגער! — האט דער אונגליקליכער גאָלדבוים אויסגעשריען און איז מיט זיין געזיכט צום באָדען אַניעדערגעפאַלען.

פּאָטאָמקין מיט גרינבערג'ן האבען איהם אויפגעהויבען, און האלב טוידט אויפ'ן טאָפּטשאַן ארויפגעלייגט. זיי האבען אָפּגעשפריצט זיין געזיכט מיט וואסער און דער אונגליקליכער האט געעפענט דיא אויגען.

— זיצט אביסעל לעבען דעם אונגליקליכען — האט פּאטאמקין געבעטען גרינבערג'ן, און איך וועל אביסעל ריידען מיט מיין קאמעראד.

גרינבערג האט זיך לעבען גאלדבוימען אויפ'ן טאָפּטשאַן אוועקגעזעצט און האט איהם אלע ווייל'ע געדריקט דיא שלייפען און געשפריצט מיט וואסער, און פּאָטאָמקין האט העכסט טרויעריג, איבערראשט און ניעדערשלאגען זיך אוועקגעזעצט אויפ'ן באָרען לעבען דעם געשמידטען מארטירער.

— און וואס האט נאך יענע בעסטיע פאר א מאָרדטהאט בעגאנגען! האט ער סטעפּאַנאָוו'ן טרויעריג און פינסטער געפרעגט.

— זיא האט נאך איינעם אזוי וויא מיר צום טוידט געפיהרט — האט סטעפאנאוו מיט א זיפץ ערוויעדערט — איינער א געוויסער דאקטאר וואסילי פּעטראוו איז געפאהרען פון אירקוטסק צוליעב א געהיימע פּאָליטישע זאך נאך מאסקווא. זיא האט זיך פאר איהם פאָרגעשטעלט פאר אַן אונגליקליכע פרוי פון א פּאָליטישען פערברעכער, פּעטראוו האט איהר געגלויבט און האט איהר זיין געהיימניס פערטרויט. יעצט זיצט ער ערגעץ אין לאָך אדער מען האט איהם שוין נאר אויפגעהאנגען.

פּאָטאָמקין איז שרעקליך איבערראשט געווארען פון סטעפּאַנאָוו'ס לעצטע ווערטער, ער האט זיך מיט אלע מעגליכקייטען איינגעהאלטען אז ער זאל ניט אויסברעכען מיט א געוויין.

— מיר וואונדערט ליעבער ברודער — האט איהם פּאָטאָמקין פינסטער געזאגט — וויא קומט איהר עס אלעס צו וויסען?

— הלואי וואלט איך עס ניט געוואוסט! — האט דער מארטירער מיט א זיפץ ערוויעדערט — פּעטראָוו'ס אונגליק קען איך זאגאר ביי'ם נאכגאן ניט פערגעסען, וויל ווען מען האט מיר זיין אונגליק דערצעהלט בין איך אליין אויך אונגליקליך געוואָרען. זייענדיג איינינע טעג אין אירקוטסק האב איך פון איינינע מענשען געהערט, אז דיעזער פּעטראָוו איז פון דיא בראווסטע, עהרליכסטע מענשען, וועלבע עס גיעבען היינטיגע צייטען. זיין שוואגער דאקטאָר אנטאן מאָראָזאָוו האט מיר זאגאר איבערגעבען צו איהם א ווארעמען גרוס און האט מיר געבעטען, אז איך זאל זיך זעהן מיט איהם אויב איך וועל בשלום אנקומען צו מיין געווינשטען פּלאַץ. ער האט זעהר בעדויערט, וואס איך האב איהם ניט געטראָפען אין אירקוטסק. איך בין אהין געקומען נור מיט דריי טאג שפּעטער נאך פּעטראָוו'ס פעררייזען אין זיין מיסיאָן צו דיא איינינע רעוואָלוציאָנערען פון מאָסקווא און פּעטערסבורג, און אזוי וויא איך האב בעמערקט אז איך בין פערדעכטיג ביי איינינע שפּיער-הינד, און דיא פּאָליציי מאכט עפּעס א וועזען מיט מיין פאלשען פּאספּאָרט, אין וועלכע

איך האב געהייסען ס ו ח אָ ק ו ר אָ ו ו, האב איך מיך פון אירקוטסק ארויסגעחאַפּט ביי דער נאַכט, ניט צייט צו האבען זיך צו זעהן מיט דיא איינינע ניהיליסטען, וועלכע געפינען זיך דאָרט; דען וויא איהר ווייסט איז אויך פאר אונזערן א ברודער זעהר שווער זיך צו צושלאגען צום געהיים־בונד בעפאָר מען איבערצייגט זיך אין זיין פערזענליכקייט; אבער וויא איך פערשטעה זיינען דאָרט זעהר ווענינ פון אונ־זערע ברידער איך בין געפאהרען מיט דיא שנעלסטע און זיכערסטע וועגען ווייל איך האב געוואָלט פעטראָוו'ן אניאגען; אבער ווען איך בין געקומען אין ניזשני נאָ־וואָגאָראָד, האט מיך באלד דער אונגליק געטראָפען. א יונגע דאַמע האט זיך פאר מיינע אויגען געוואָלט אריינוואַרפען אין דער וואָלגאַ, אז איך האב איהר אנגעחאַפּט פאר'ן קלייד און האב זיא פון זעלבסט־מאָרד גערעטעט, האט זיא מיר דערצעהלט, אז זיא איז דיא בעוואוסטע רייכע פרוי אָ ב ו ח אָ ו ו א, וואס איהר מאַן וועט אין קורצען געהאנגען ווערען אין קערקער פאר פּאָליטישע פערברעכען, און אזוי וויא איך האב געוואוסט, אז אָבוחאָוו איז ווירקליך א ו נ ז ע ר ע ר א גענאָסע, האב איך איהר געגלויבט און האב זיא מיטגענומען נאך מאסקווא. נאכהער וויא זיא האט ביי מיר אויסגעפאָרשט פון וואנען איך פאהר, האט זיא מיר געפרעגט, צו איך קען א געוויסען דאקטאר אין אירקוטסק מיט'ן נאמען וואסילי פעטראוו, ווען איך האב איהר געענטפערט דאס איך האב וועגען איהם אין אירקוטסק געהערט, האט זיא זיך פארנאנדערגעלאכט. דיעזע פראגע וועגען וואסילי פעטראוו האט זיא מיר גע־שטעלט וועהרענד דער צוג איז געווען אין גאנצען זיעבען, אכט ווערסט פון מאסקווער וואקזאל.

— ווארום לאַכט איהר? — האב איך איהר פערוואונדערט געפרעגט.

— אז איך לאַך, געוויס האב איך וואס צו לאַכען, — האט זיא מיר מיט א זאָנדערבארען טאָן געענטפערט.

איהר טאָן איז מיר ניט געפעלען, דען איך האב אין איהם ניט דערקענט דערזעלבער מאַדאם אבוחאָווא, וועלכע איז דיא גאנצע רייזע געווען טרויעריג און ערנסט.

— איך בין זעהר נייגיעריג צו וויסען ווארום איהר לאַכט? — האב איך צו איהר מיט א העכסט ערנסטע מינע געזאגט.

— איך לאַך — האט זיא מיר פרעך געענטפערט — ווייל איך האב איהם אריינגענאַרט וויא א קאַץ אין זאק אריין.

— איך פערשטעה אייך ניט, מאַדאם אָבוחאָווא! — האב איך איהר בע־טראכטענדיג פאר וואהנזיניג געענטפערט.

— באלד וועט איהר מיך, העררמ סטעפּאנאָוו פערשטעהן, — האט זיא מיט א הויכע שטימע אויסגעשריען.

הערענדיג מיין ריכטיגען נאמען סטעפאנאָוו, בין איך אויפגעציטערט געוואָ־רען און האב איהר געגעבען א טאָרקע פאר'ן האנד, זיא זאל אזוי ניט שרייען.

— מאכט אייך ניט נארריש, העררמ סטעפּאנאָוו! — האט זיא העל און שארף אויסגעשריען — היער אין מאָסקווא ווער איך אייך סוחאקוראָוו ניט אָנרו־

פען. סוחאריקאָוו האט איהר געהייסען, ווען איהר האט אין מאָסקווא געגראַ־
בען דיא מינע פאר אלכסנדר דעם צווייטען, יעצט פאהרט איהר נאך מאסקווא
מיט'ן נאָמען סוחאָקוראָוו און איהר ווילט גראָבען א מינע פאר אלכסנדר דעם
דריטען. אבער עס מוז דאך אמאל אן ענדע נעהמען צו דיא פאלשע פאספּאָרטען
און דיא מינען!

— איהר קענט זיך פאָרשטעלען מיין שרעקליכע לאַגע, — האט דער מאר־
טירער צו פּאָטאָמקינען ווייטער גערעדט — דער וואגאָן איז געוועזען געפּאקט מיט
מענשען, וועלכע האבען באלד אויסגעסטארטשעט דיא אויגען און האבען אונז
ביידען אנגעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס און איך האב מיך אונווילענד גענומען צו
מיין רעוואָלווער.

— האלט! — האבען צוויי מענשען צו מיר א געשריי געטהאָן ווען איך האב
דעם רעוואָלווער פון מיין קעשענע ארויסגעצויגען. אין א פּאָר מינוטען שפּעטער
בין איך געוועזען געשמידט אין קייטען און באלד וויא דער צוג האט זיך אָפּגעשטעלט,
בין איך אהער אוועקגעפיהרט געוואָרען!

— וואלט אייך פרייען ווען איהר וואלט געהאט א געלעגענהייט זיך צו זעהן
מיט פעטראָוו'ן? — האט פּאטאָמקין אויפגעטרעגט איהם געפרעגט.

— אָה, פריינד, — האט סטעפּאנאָוו מיט א ציטערענדע שטימע ערוויעדערט.
וואס טויג אייך מיר צו שטעלען אזא פראַגע? איך וועל זיך שוין מיט איהם זעהן
דאָרט, וואו דיא בלוטיגע רעגיערונג האט שוין מעהר קיין מאכט....

— ניין! — האט פּאָטאָמקין אויסברעכענד מיט א געוויין אויסגעשריען —
נאך איידער ער און איהר וועלען זיין אויף יענער וועלט, קענט איהר איהם נאך
זעהן! אָט דא פאר אייערע אויגען זיצט וואסילי פעטראָוו—איך בין עס!

גרינבערג מיט גאָלדבוימען האבען אויסגעבראָכען מיט א געשריי „אי"!

— איהר זייט עס וואסילי פעטראָוו? — האט דער מארטירער יאמערליך
אויסגעשריען און האט זיך געוואָלט פון זיין שטעלע אויפהייבען אבער דיא קייטען
האבען איהם ניט געלאזען.

— איך בין עס! — האט פעטראָוו אויסגעשריען און האט מעהר ניט גע־
קענט ריידען ווייל דיא טרעהרין האבען איהם געוואָרגען.

אין א ווייל ארום זיינען ביידע ארעסטאנטען געלעגען איינער דעם צווייטען
אויף דיא העלדזער און וויינענדע קיסע האבען פערהילכט דיא גאנצע צעלע.

אלע פיער ארעסטאנטען האבען ביטערליך געוויינט. נור איינעמס טרעהרען
זיינען געווען וויא דיא טרעהרען פון א קראָקאָדיל, ווען זיין פערשלונגענער אָפּפער
בלייבט איהם שטעהן אין האלדז און איהם איז שווער גענצליך פאר איין מאל
איהם צו פערשלינגען.

אין יענער צייט איז נאר לעוו סטעפּאנאָוו געשטאנען אין ציריך אויף א
פּלאַטפאָרם און האט דערצעהלט פאר'ן עולם אין א גרויסען האָל, וויא אזוי ער
האט געפיהרט דעם געהיימען און געפעהרליכען קאמפּף מיט דיא רוסישע באר־
באריזמוס.

17טער קאפיטעל.

מערזאַווצין׳ם צווייטער בעזוך.

מאדאם אנדריאנאָווא מיט איהרעביידע קינדער פּאוועל און ליזא, זיינען געווען אויסער זיך וואס זייער טהייערער גאסט וואסילי פּעטראָוו, אָדער סערגעי פּאָטאָמקין האט זיי גאנצע דריי טעג נאך זיין ערשטען בעזוך ניט אפּגעשטאטעט נאך א וויזיט. זיי זיינען פון מינוט צו מינוט וועגען איהם אונרוהיגער געוואָרען און האבען איבערגעקלערט שרעקליכעס.

— דער אונגליקליכער איז געוויס מיט זיין פאלשען פּאספּאָרט אריינגעפאַלען — האט מאריא זיפצענד צו איהרע ביידע קינדער געזאגט.

— מעגליך, אז ער איז אוועקגעפאהרען נאך פּעטערבורג — האט פּאוועל געענטפערט — דען איך וויים וויא נעטהיג ער האט בעדאַרפט דארט זיין; אבער ווארום האט ער אונז קיין ווארט דאריבער געשריעבען? דיא זאך איז עפּעס ניט גלאט.

— אז ער איז אין פּעטערבורג ניטא — האט ליזא טרויעריג ערוויעדערט — דאס ווייס איך דורך וואסיליעוו׳ן, וועלכער האט היינט פון דאָרט א בריעף ער־האלטען. און איך דענק, אז אונזער מוטערס מיינונג איז ריכטיג.

— באלד וועט דא זיין איסטאָמין, — האט פּאוועל אונמוטהיג גערעדט — און דאמאָלס וועלען מיר זיך בעראטהען וויא אזוי זיך צודערוויסען וואס מיט איהם איז געשעהן.

— ווייסט דוא, מוטער, אז צוליעב זאבארינען, איז נאך א מענש אין אונגליק אריינגעפאלען! — האט ליזא מיט א בעדויערענדע מינע איהר מוטער געפרעגט.

— איך וויים, טאָכטערקע — האט מאריא מיט א זיפץ ערוויעדערט — אבער וויא קומט עס, אז זאבארין זאל האבען אן עסק מיט א שענדליכען מאָרד־ברעננער?

— און דארום טאקי, ווייל זאבארין האט מיט איהם א פערקעהר — האט ליזא געזאגט — גלויב איך טאקי ניט, אז ער איז א מאָרד־ברעננער. דעם בריעף וואס מען האט ביי דעם אונגליקליכען אויסגעפונען, איז געווען אדרעסירט צו א פריילין .N. N, וועלכע איז מיין פריינדין מאַלליך, און זאבארין וועט צו איהר דורך א מערדער קיין בריעף ניט שיקען.

— דער טראקטירשציק טימאָפיי מיכאילאָוו, — האט פּאוועל געזאגט — איז מיר דורך א צופאל בעוואוסט פאר א העכסט פערדאָרבענעם מענשען, ווייל איך האב איהם געזעהן אין א הויז פון א באנדיט און א רויבער, וועלכער שפּיעלט דא אין מאָסקווא א ראליע פון א בראווען עהרליכען מאן און דאריבער גלויב איך, אז טימאָפיי האט אליין דעם פייער צוליעב א געוויסען ציעל געמאכט.

— דוא מיין קינד, ביזט געווען אין א הויז פון א באנדיט און א רויבער? — האט מאריא פערברעכענד מיט ביידע הענד אויסגעשריען.

— און גראדע מיט איינינע טעג צוריק! — האט איהר פּאוועל רוהיג געענט־פערט — ער האט דא א ביוראָ, וואו מען בעקומט דיענער, געשעפטס־פיהרער,

בוכהאלטער און דיענסט-מיידלאך, און אליין איז ער א גוטער מאכער פון פאלשע פאספארטען.... א פערדאכט אויף זיי׳עם א פאספארט קען דיא פאליציי קיין מאל ניט האבען.

— אבער וויא קומסט דוא צו איהם? — האט איהם דיא מוטער אויפגע-רעגט אונטערבראכען.

— מיינסט דוא, מוטער, אז צו איהם איז א חרפה אריינצוקומען? — זיין קאנטאר אויף „פעטראווקא״ פערנעהמט אכט גרויסע פענסטער צום גאס. און זיין נאמען „אסיפ וואסיליעוויטש חיטראוויצין״, גלענצט מיט גאלדענע גרויסע בוכשטא-בען אויף א לאנגען שילד איבער אלע אכט פענסטער. איך בין אריינגעגאנגען צו איהם אין ביורא און נאכהער בין איך ארויף צו איהם אין פריוואט וואוינונג. אין מיט א פיערטעל שטונדע שפעטער האב איך פון זיין קאבינעט ארויסגעטראגען א שפאנעל-נייעם פאספארט פאר אסיפ זאבארין, אז עס איז פשוט א מחיה אויף איהם א קוק צוטהאן.

ליזא האט זיך פרעהליך פערנאנדערגעלאכט און האט איהר ברודער ליעבליך א גלעט געטהאן פאר זיינע דונקעל בלאנדע האאר, אבער זייער מוטער מאריא איז געבליעבען אונצופריעדען.

— אבוואהל דוא האסט מיין קינד, געטהאן א וואהלטהאט, — האט דיא מוטער איהם פינסטער געזאגט — דאך וואלט פיעל גלייבער געווען, אז אן אנדע-רער וואלט עס געטהאן.

— און וואס וואלט גערעדט דעם א נ ד ע ר ע נ ס מוטער? — האט פאוועל מיט א שמייכעל געפרעגט.

— אן אנדערער וואלט עס גאר זיין מוטער ניט דערצעהלט! — האט ליזא זיך אפגערופען — און וויא באלד פאוועל איז אזוי עהרליך און אפענהערציג, ועסט דוא איהם געוויס מוטער פערצייהען.

וויא מאריא איז פון פאוועלס ערצעהלונג געווען אויפגערעגט, האט זיא אונ-ווילענדיג א שמייכעל געטהאן, אין וועלכען עס איז לייכט געווען צו זעהען אן אויסדרוק פון מוטער-ליעבע און פערצייהונג.

— וואסילי פעטראוו! — האט ליזא פלוצלינג אויפשפרינגענד פון איהר שטוהל, וועלכער איז געשטאנען ביים פענסטער, אויסגעשריען.

מאריא מיט פאוולען זיינען פאר פרייד אזוי איבערראשט געווארען, אז זיי האבען זיך א כאפגעטהאן פאר דיא קעפ.

אין דער טהיר גלאקע האט זיך באלד געהערט א קלונג און מיט א פאר מינוט שפעטער איז שוין וואסילי פעטראוו, אדער סערגעי פאטאמקין, געזעסען אין דער געזעלשאפט פון דער גרעפין מיט איהרע קינדער.

— א, פריינד, — האט דיא גרעפין נאך איהר ערשטער איבערראשונג איהם ליעבליך געזאגט — איהר זייט איינפאך ביי אונז פון טויטע לעבעדיג, מיר האבען שוין גערעכענט, אז איהר געהט צוריק נאך סיביר און פיעללייכט נאך ווייטער....

— און דערביי גרעפין האט עס שוין טאקי געהאלטען, — האט פאטאמקין

מיט א זיפץ ערוויעדערט — אונזערע מענשען, קענען גאר ניט וויסען וואס היינ־טער זייער רוקען טהוט זיך. מיר זיינען יעדע ווילע אונטערוואָרפען אונטער דעם גרעסטען געפאהר.... דוכט זיך, אז איך בין פריעדליך איבערגעקומען דיא גרויסע און שרעקליכע רייזע פון אירקוטסק ביז מאָסקווא, איז שוין גוט; ניין, דאס טויג נאך אלץ ניט. דעם פריסטאוו אין וועלכענס קווארטאל איך האב לאזשירט, איז מיין פאספאָרט ניט געפעהלען.... ער האט מיר גאנץ העפליך איינגעשפארט אין א שעהנעם צימער מיט אייזערנע גראטעס, וואו ביי דער טהיר זיינען געשטאנען צוויי אקאָלאָדאָטשניקעס, און וועגען מיר און מיין פערזענליכקייט און מיין פאס־פאָרט, האט ער אָנגעפרעגט דורך א דעפעשע אין אירקוטסק. איהר קענט אייך, פריינדע פאָרשטעלען מיין שרעקליכע לאגע און וואס איך האב דורכגעפיהלט און איבערגעטראגען אין דיא דריי טעג פון מיין אַרעסט! איך בין איינפאך שיער פון זינען ניט אראפ זיך פאָרשטעלענדיג מיין קינפטיגע לאגע אין שרעקליכע פארבען; אבער גאט זיי דאנק, מיט א שטונדע פריהער איז אנגעקומען פון אירקוטסק וועגען מיין פאספאָרט א גוטער אנטוואָרט און יעצט בעפאר איך פערררייז נאך פעטער־בורג אין מיין הייליגען מיסיאָן צו דער צענטראל קאָמיטיי, האב איך דיא עהרע אייך אָבערמאָלס צו בעזוכען.

— וויא באלד אייך האט אזא וואונדער געטראָפען — האט מאריא איהם העכסט פרעהליך געזאגט — לאָז איך אייך היינט ניט אוועקפאָהרען! איהר מוזט ביי מיר א פאָר טעג פערבלייבען און אונז געבען דיא געלעגענהייט זיך אביסעל צו פרייען מיט אזא טהייערען גייסט.

— ניין, טהייערע שוועסטער, — האט פאטאמקין פריינדליך און ערענסט ערוויעדערט — איך, אלס דעלעגאט צו פעטערבורגער צענטראל קאָמיטעע, טאר דא מעהר ניט פערווילען, דיא הייליגע אידעע, צו פערניכטען ראָמאנאָוו׳ס געזינדעל און בעפרייען הונדערט מיליאָן אונגליקליכע פון עלענד, ארמוטה און אונטערדריי־קונג, איז ביי מיר הייליגער פון פאמיליען פריינדשאפט און פאר אלעם וואס פאר א מענשענס הארץ איז ליעב, טהייער און הייליג! איך האב דורך ראמאנאָווס געזינדעל פיעלעס אין מיין לעבען געליטען און מיין ליידען האט מיר געגעבען א ריכטיגען בעגריף פון אונזער גאנצען פאָלקס שמערצען. דאהער איז ביי מיר א היי־ליגעס פפליכט פאר מיין אונגליקליכען פאָלק עפעס אויפצוטהאָן. צו דער קאָראָנא־ציע אין מאָסקווא איז נאך אין גאנצען אייניגע מאָנאטען און מיר מוזען אונזער פּלאָן דורכפיהרען, אז דער באנדיט מיט א שעהנע טהייל פון זיין פערברעכערישע פאמיליע זאלען ביי דיעזער שענדליכער צערעמאָניע צופאלען וויא דיא פליעגען.

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפפען און איסטאָמין איז נאך אן ערלויבניס, אין׳ם צימער אריינגעקומען.

— אָ, קריוואָסאראָוו! — האט פּאוועל פרעהליך צולויפענד צו איסטאמינען אויסגעשריען — אט איז אונזער טהייערער גאסט, וועגען וועלכען מיר האבען זיך אזוי פיעל געזארגט!

איסטאָמין האט זיך פריינדליך פערנייגט און האט פאטאמקינען גערייכט זיין האנד.

— וויא איז אייער ווערטהער נאמען? — האט פאָטאָמקין איהם פריינדליך איבערגעפרעגט.

— קריוואָסאָראָוו! — האט איסטאָמין דריקענד זיין האנד געענטפערט — וואס מאכט איהר ברודער? וואס איז מיט אייך געשעהן, וואס איהר פערווייל̈ט אזוי לאנג אין מאָסקווא? מיר האבען זיך שוין וועגען אייער פערשווינדונג שטארק בעאונרוהיגט.

— אָהן אן אורזאכע — האט דער שפּיאָן פינסטער ערווידערט — פערווייל̈ט ניט אונזערער א ברודער איין מאָמענט. מיר ווייסען אונזערע פפליכטע, אבער עס עס זיינען פאראן אנדערע, וועלכע ווייסען אויך זייערע פפליכטע וויא א מענשען אונגליקליך צו מאכען.

און פאָטאָמקין האט איסטאָמינען דערצעהלט דיא גאנצע געשיכטע וואס ער האט ניט לאנג איבערגעגעבען דער גרעפין מיט איהרע קינדער.

— אלזאָ, — האט איסטאָמין העכסט ערפרייט געזאגט — האט איהר נאך גוט אָפּגעשניטען, אבער ווען פאָהרט איהר יעצט נאך פעטערבורג?

— מיט'ן ערשטען צוג אום ניין אוהר אבענדס.

— מיר וואונדערט ווארום האט איהר זיך גאר אין מאסקווא אפגעשטעלט?

— האט איסטאָמין איהם געפרעגט און האט געוואָרפען אויף איהם א פאָרשענדען בליק.

— איך האב דאך שוין אייך, הערר קריוואָסאָראָוו, געזאָגט, — האט איהם פאָטאָמקין מיט אן ערנסטע מינע ערווידערט — אז אונזערער א ברודער טהוט ניט א זאך אָהן אן אורזאכע. א מענש מיט וועלכען איך בין בעקאנט געווארען ווען איך בין געפאהרען פון „ניזשני נאָווגאָראָד" נאך מאָסקווא, איז מיר פאָרגעקומען זעהר פערדעכטיג, איך בין געווארען א שפּיאָן און האב איהם א גאנצען טאג נאכגעשפּיערט און וועהרענד איך האב מיך איבערצייגט דאס איך מעג גאנץ דרייסט פאָהרען, בין איך העריינגעפאלען צום פריסטאוו מיט מיין פערדעכטיגען פאספאָרט.

— און וואס הערט זיך עפּעס אין אירקוטסק? — האט איהם איסטאָמין געפרעגט.

— דארט איז אלעס אין דער בעסטער אָרדנונג. אונזער געהיימער בונד בעשטעהט פון פינף און צוואנציג טיכטיגע מענשען, וועלכע זיינען בערייט זיך אויפאָפּפערן פאר דער הייליגער אידעע. מיר האבען דיא גאנצע צייט געפיהרט א קאָראָספּאָנדענציע מיט'ן פעטערבורגער צענטראל קאמיטעע, און באלד וויא איך בין פון מיין געזעלשאפט ערוועהלט געווארען אלס דעלעגאט, בין איך אין דעם זעלבען טאג פון אירקוטסק ארויסגעפאהרען. מיין געזעלשאפט האט מיר קיינע שריפטליכע דאָקומענטען מיטגעגעבען, אויסער איין קליין בריפעל וואס מיין ליבער שוואגער האט מיר געגעבען פאר זיין ווירדיגע שוועסטער, און וויא צופריעדען בין איך וואס איך האב געהאט דיא געלעגענהייט זיך מיט איהר צו בעקענען און זעהן

איהרע ווערטהע, היער אנוועזענדע קינדער, וועלבע אנטאָן כאראַזאָוו עראינערט טאג טעגליך, און קען נאר זיינע אויגען ניט אָפרייסען פון זייערע בילדער, וועלבע שטעהען אין גאָלדענע ראַמען אויף זיין שרייב־טיש.

— ווייסט איהר אין פעטערבורג צו ווענדען זיך צו מעלדען?

— מיין געזעלשאַפט האט מיר מינדליך איבערגעגבען דעם נאמען פון א פערזאָן, וועלבער וועט מיך אין צענטראל קאָמיטעט אריינפיהרען. און מיך אלס אירקוטסקער דעלעגאַט פאָרשטעלען; אבער זייענדיג . אין „ניזשני נאָוואָגאָראָד" האב איך צו מיין בעדויערען זיך דערוואוסט פון אונזערן א גענאָסע, אז ער איז פון דער פאָליציי פערהאַפטעט געוואָרען און ער זיצט פערשפּאַרט אין פעטראָפּאַוול־סקאיא. איך האב דעם גאנצען וועג פון ניזשני ביז אהער גאר ניט געקענט רוהען צוליעב דעם אונגליק וואס האט געטראָפען אונזער ווירדיגען ברודער דאנילאָוו, און יעצט בעדויער איך מעהר, וואס מיר איז דארט אונבעקאַנט עפּעס אַ אנדער פערזאָן, דורך וועלכען איך זאל קענען אהן שוויריגקייט אין דאָרטיגען געהיים־בונד הערייננטרעטען.

— דאס וועלען מיר אייך שוין זאגען בעפאָר איהר וועט פעררייזען — האט איהם איסטאמין מוטהיג געענטפערט — איך וועל אייך היינט אום נײַן אוהר אבענדס צום וואקזאל בעגלייטען און וועל אייך דעם נאָמען איבערגעבען.

איסטאמין האט שוין יעצט מעהר ניט געצווייפעלט אין דיא פערזענליכקייט פון וואסילי פעטראוו. ער האט געוואוסט, אז דאנילאָוו איז טאקע געווען פון דיא וויכטיגע פאָרשטעהער אין פעטערבורגער צענטראל קאָמיטעט, וועלבער איז מיט איינינע טעג פריהער אין דיא הענד פון דער פאָליציי אַריינגעפאלען. ער האט אבער דאָך זיין וואהרען נאמען ניט געזאגט, ווייל דאס איז א פרינציפּ ביי דיא רוסישע ניהיליסטען, אז זאגאר נאהענטע גענאָסען וויסען ניט דיא וואהרע נעמען פון זייערע פריינדע, אום זיי זאלען ביי איקוויזיציאָנע פיינינונגען אין דיא טורמעס, ניט אויסזאגען א נאמען און פערראָטען א פריינד.

איסטאָמין איז געווען גענוג פאָרזיכטיג — אבער ער האט נעבאך ניט געוואוסט, אז דער ריכטיגער וואסילי פעטראוו, זיצט אין א פינסטערע צעלע אין געפענגניס שוין זייט איינינע וואָכען, און דא גאר ניט לאנג האט דערזעלבער מאן וואס זיצט יעצט מיט איהם ביי דער גרעפין אונטער פּעטראָוו'ס נאמען, פון פעט־ראָוו'ן אויסגעפאָרשט וויכטיגע געהיימניסע. דערזעלבער וואס פיגורירט יעצט פאר זיי אלס וואסיל פעטראוו, איז פאר א ווילע צוריק געזעסען אין א יי ן צעלע מיט דעם ריכטיגען פעטראוו אלס דער מארטירער לעוו סטעפּנאוו.

18טעס קאפּיטעל.

א ווייב א פאָטשערקע און אַ דיענער אָן עזות־פּנים.

פיעל ארבייט האט פריסטאוו איוואנאָוו געהאט אין זיין קווארטאל ווען שרה פיינשטיין איז פון זיין הויז אנטלאפען. עפּעס אין יענער נאכט האט זיך פאָנקע אנגע־שיכורט און פון אלע גאסען האט מען אנגעבראכט אין אוטשאסטאָק שיכורים מיט

צוקלאפטע געזיכטער און אונטערגעשלאָגענע אויגען, און ביז ער האט פאר זיי געמאכט א פלאַץ וואו איבערצונעכטיגען, האט שוין דיא אוהר דריי מאל אפגעקלונגען. דאמאלס האט ער זיך דערמאהנט, אז גאָט האט איהם צוגעשיקט א שעהנע קעבס־ווייב, וועלכע ער דאַרף פאר איהר בעזאָרגען עפּעס א שעהנעם וואוינונג מיט פיינע מעבעל, און אזוי וויא צו א קעבס־ווייב בעדאַרף מען האבען אין מאסקווא וויא אין דער גאנצער וועלט א היבשען גראָשען, האט ער זיך מישב געווען, אז יעצט איז דיא צייט צו מאכען אייניגע בעפאלען אויף אידישע הייזער. — ער האט מיטגענומען א פּאָר אָקאָלאָדאָטשניקעס מיט אייניגע דוואָרניקעס און האט זיך ארויסגעלאָזען אויף אן אָבלאווא (יאגד). ער איז בעפאַלען איין הויז און האט ארויסגעשלעפּט צוואַנציג אידען מיט אידענעס פון דיא בעטען. ער האט זיי אוועקגעטריבען אין אוטשאסטאָק און האט זיך באלד ארויסגעלאזען אויף א צווייטער „אָבלאווא“. ער האט ווידער ארויסגעשלעפּט א צוואנציג מענשען פון זייערע בעטען, ער האט זיי ווידער אין א פערדשטאל אריינגעוואָרפען און איז דעם דריטען מאָל אויף אן „אָבלאווא“ ארויסגעגאנגען. ער האט אוועקגעשלעפּט דיא לעצטע פּארטיע און אזוי וויא ער האט זיך אביסעל צוגעהיילט·היינטיגען מאל, וויל ער האט זיך עפּעס א ביסעל בעאונרוהיגט וועגען דער קעבס־ווייב, טאָמער מאכט זיא חס־ושלום פּליטה, האט ער דיעזען מאָל געשטעלט אויף יעדער ארעסטאַנט א פּרייז פון פינף ביז זיעבען רובעל. ביז אכט אוהר מאָרגענס איז אין זיין קעשענע געלעגען איבער דריי הונדערט רובעל. יעצט דאַן האט ער אנגעהויבען זיך מישב צו זיין, וואוהין זאל ער פריהער געהן? זאָל ער געוואָר ווערען צו זיין טייבעלע אדער ער זאל פאר איהר פריהער בעזאָרגען א וואוינונג און איהר גלייך אהין אוועקפיהרען.

— א וואוינונג! — האט ער ביי זיך בעשלאסען — דאס טייבעלע וועט שוין פון איהר צימער ניט ארויספליהען חאָטש זיא האט דעם שליסעל. איך האב דיא זאך גוט בעזארגט—וויא א פּריסטאוו.

ער האט זיך אויף א דראָשקע אוועקגעלאזען אויף טווערסקאיא אוליצא. ער האט דאָרט אפּגעקליבען א רייכען צימער אין האָטעל „דרעזדען“, געגענאיבער דעם גענעראל גובערנאטארס וואוינונג, און נאכהער וויא ער האט דאָרט איבערגעלאזען פופצעהן רובעל האנדגעלד, האט ער אריינגעגאָסען א פּאָר ביער גלעזער „אָטשיצשעני“ פון פּאָפּאָורס זאוואָד און האט זיך אוועקגעלאזען צו זיך אין וואוינונג.

— עך, איז דאס א זשידאווקא, איז דאס א זשידאווקא! — האט ער זיך געקלערט ווען ער איז געפאהרען צוריק אויף א דראָשקע — איך האב נאך אזא גוט שטיקעל סחורה אין מיין לעבען ניט געזעהן. נור דיא זשידעס האבען אזעלכע שעהנע ווייבלעך. איך בין זיך פּשוט מחיה אויף זיי א קוק צוטהאָן. זאגאר ווען איך שלעפּ זיי וויא דיא „צייג“ פון דיא בעטען ארויס, פערגעס איך מיך ניט א קוק צוטהאָן אויף א שעהנע מיידעל אדער א ווייבעל. זיא שרעקט זיך און וויינט, און איך האב דערוויילע הנאה... אבער וויא קומען זיי אלע צו דיעזער זשידאָווקא, זיא איז גאר אן אויסנאהמע. אָ, ווען מיין ווייבעל וואָלט עס געוואוסט, זיא וואלט מיר אלע צייהנער פון מויל אויסגעשלאגען. אבער איך הער איהר וויא דער קאַץ, זיא ווייס

נים פון איהר קאָפּ צו זאגען. פּריסטאוו איוואנאוו איז א קלוגער אינגעל. זאל זיך ליעגען דיא געלד אויף איהר נאמען, וואס הארט עס מיר? קען איך דען ניט בע־קומען שעהנע זשידאווקעס, וויא נאָט האט געבאָטען?

ער האט א לייכטען שמייבעל געטהאן און האט געהייסען דעם איזוואָשציק וואס שנעלער פאהרען.

נאך איידער דיא דראָשקע איז צו זיין וואוינונג צוגעפאהרען איז ער פון איהר אראָפּגעשפּרונגען און האט דערווילע פערגעסען דעם איזוואָשציק אפּצוצאהלען. דער איזוואָשציק האט מורא געהאט ביי א פּריסטאוו בעטען געלד און איז אוועקגע־פאהרען. דערוויילע איז דער פּריסטאוו געלאפען וויא א פערסם׳טער און האט געקוקט אין דער הויף צו דיא פענסטער וואו שרה פיינשטיין אין געווען ארעטירט.

— זיי זיינען גוט פערהאַנגען, — האט ער שטיל געשעפּטשעט — אין צימער איז גוט פינסטער און דאס איז בעסער.

ער איז מיט ראשע טריט אויף דיא טרעפּ ארויפגעשטיגען און איז באלד אריינגעלאפען אין צימער וואו עס איז דיא טהיר פון דער זשידאווקא׳ס צימער.

ער האט נאר אהן אנקלאפּען זיך פּרובירט דיא טהיר צו עפענען, זיא האט זיך באלד אויפגעמאכט און ער האט מיט דעם שליסעל פון אינווייניג, איהר באלד צוגעשלאסען. ער האט פון דעם ליכטיגען צימער אריינגעהענד אין דעם דונקעלען פאסט גאר ניט געזעהן, נור נאך א פּאר מינוטען איז איהם אין דיא אויגען עטוואס ליכטינער געווארען און ער האט געזעהן וויא זיא ליעגט אויפ׳ן בעטעל צוגעדעקט מיט א רויטהע קאָלדרע.

— סאָנינקע מיין קרייז, אזוי שפּעט שלאָפסט דוא? — האט ער געהענד צום בעטעל אויסגעשריען — איך האב דאך שוין געדונגען א וואוינונג.

ער האט דיא קאָלדרע פון איהר אראפּגעריסען און פלוצלינג האט ער דער־פּיעלט פּיער, פינף הייסע פּעטש, וועלכע זיינען האסטיג געלאפען איינער נאכ׳ן אנדערען אויף זיינע דיקע באקען, אז ער האט דערזעהן פייעריגע קייקעלאך מיט פינטעלאך פאר דיא אויגען און דער גאנצער צימער האט זיך פאר איהם גע־דרעהט א קאדרעל, וויא א פלאמענדער ווינט־מיהל־ראָד.

— ער האָפּט נאר פון איהר פּעטש — האט שורקין הינטערן טהיר מיט א שמייבעל געוואָרטשעט אונטער דיא צייהנער — דאס איז עפּעס א פייערינע זשידאָווקא.

— הולטאַי! אונמענש! אויסוואורף! — האט דער פּריסטאוו דערהערט זיין ווייבס שטימע מיט א קוויטש — דוא געהסט נאר צו מיר וויא מען געהט צו א....

זיא איז וויטהענד וויא א טיגערין פון בעט אויפגעשפּרונגען און איז צו איהם מיט פערקאשערטע הארבעל צוגעלאָפען.

פאר קיין זאך האט זיך א מאסקווער פּריסטאוו קיין מורא ניט אבער א ווייב קען אויך א פּריסטאוו צוכאַלען.

ער האט מיט זיין פּריסטאוו־קראפט דיא טהיר פון צימער אויפגעריסען און

ער איז האַסטיג אין צווייטען צימער אַריינגעלאָפען. זיין פלונית'טע האט איהם נאכגעיאָגט מיט אויסגעצויגענע הענד.

— האַלט! — האט שורקין זיך פרעך אוועקשטעלענד פאר'ן פריסטאוו אויס־געשריען — דיא זשידאָווקא זאָל מיר דיא מינוט זיין!

— וו—וו—אָס?! — האט דער פריסטאוו וויא וואהנזיניג אנקוקענד זיין נייעם דיענער אויסגעשריען — וואס זאגסט דוא?

— שרה פיינשטיין זאָל מיר דיא מינוט זיין! — האט שורקין געלאַרעמט טופּענד מיט דיא פיס.

— שטריק! — האט דער פריסטאוו ווילד ניט מיט זיין שטימע געשריען.

— וואס איז דאס פאר אן אַנשיקענעש? — האט דיא מאדאם, זיך אביסעל אויסניכטערענד דורך דער נייער סצענע פון איהר צאָרן אויסגעשריען.

— דיא מינוט שרה פיינשטיין אהער! — האט שורקין העכסט אויפגערעגט און ניט מיט זיין שטימע געקוויטשעט.

— טרופים! איוואן! — האט דער פריסטאוו אויף דיא אויבערשטע טענער געשריען — שטריק!

— איך וועל דיך פריהער בינדען! — האט שורקין טופענד מיט דיא פיס און קלאפענד מיט ביידע הענד אן טיש געליארמט — ווייסט דוא, הונד, ווער איך בין?

דער פריסטאוו האט פאר איבערראשונג פון דעם טיטעל „הונד" מיט וועל־כען זיין דיענער האט איהם געקרוינט, אראפּגעלאזען זיין פרעכען דיענער א פּאר פייעריגע פעטש, אבער שורקין האט איהם באלד מיט א פאר הייסע פעטש גע־ענטפערט און איז גלייך אריינגעקראכען אין זיין באָרד מיט ביידע הענד.

— געוואלד! רעטעט! רעטעט — האט דיא מאדאם געקוויטשעט, און אין דעם מאָמענט זיינען אריינגעלאפען אין צימער א פאר אָקאָלאָדאטשניקעס.

— ארעטירט איהם! — האט שורקין געשריען אנווייזענד אויפ'ן פריסטאוו— איך בין שורקין, דער בעוואוסטער שורקין....

-- ער איז פון זינען אראָפּ! — האבען דיא אָקאָלאָדאטשניקעס ארויפפאלענד אויף איהם אויסגעשריען.

דער פריסטאוו איז דערווייל ארויסגעלאָפען און געבראכט א לאנגען שטריק.

— שורקין דער געהיים־אגענט! — האט שורקין געשריען מיט א פער־שטיקטע שטימע פון אונטער דיא אָקאָלאָדאָטשניקעס.

דיא אקאלאדאטשניקעס האבען געלאכט.

דער פריסטאוו האט דערווייל איהם געבונדען הענד און פיס.

— אייער לעבען וועט עס אייך קאָסטען.

— און דערווייל מוזט דוא ליגען געבונדען! — האט דער פריסטאוו ווילד געליארמט — מיר וועלען דיך שוין דיין וואהנזין ארויסשלאגען.

— וואו זאלען מיר איהם אהינטהאן? — האבען דיא אָקאָלאָדאטשניקעס דעם פריסטאוו געפרעגט.

— שטעקט איהם אריין אַ טיכעל אין מויל! — האָט דער פריסטאוו בעפוילען — און פיהרט איהם אוועק אויף אַ דראָשקע אין אוטשאַסטאָק.

מיט אַ פיערטעל שטונדע שפּעטער האָט מען שורקינען האַלב פער־שטיקט פון אַ דראָשקע לעבען טהיר פון קווארטאַל אַראָפּגענומען.

— לאָזט איהם אַראָפּ אין אונטערשטען קעלער! — האָט דער פריסטאַוו צו די אָקאָלאָדאָטשניקעס געשריען.

זיי האָבען איהם אין אַ פינסטערען קעלער אַראָפּגעלאָזען אַראָפּגענעהמענד פון איהם די שטריק און איידער ער האָט צייט געהאַט אַ וואָרט אַרויסצו־ריידען האָט די שווערע טהיר פון קעלער מיט אַ טראַסק זיך אַראָפּגעלאָזען און איז געוואָרען פערשלאָסען מיט אַ גרויסען אייזערנעם שלאָס.

ענדע דעם ערשטען טהייל.

צווייטער טהייל.

19טעס קאפיטעל.

אַ קאַנדידאַט פאַר אַ פריסטאַוו.

אַסיפ וואסילעוויטש חיטראָווצין איז א מאַן פון א יאהר צווי דריי און ערציג מיט א ברייטען נאַז וואס זיין שפּיץ איז אביסעל פעררימען און מיט קליינע שווארצע שווינדלערשע אויגען. נאָך זיין ברייטען פעסטען קערפּער, זעהט אויס זיין קאָפּ צו קליין און צו שמאל; נור אז מיר זאלען וועלען האבען טענות צו דער נאַטור פאר דיעזען קליינעם פעהלער, האבען מיר דאס רעכט צו האבען אויף איהר נאָך א גרעסערע קלאגע. ווארום האט זיא גאר דעם גאנצען חיטראָווצינען אויף דער וועלט געבראכט? זיא וואלט פיעל אָרדענטליכער זיך בענאנגען, ווען זיא וואלט אונז אזעלכע חיטראָווצין׳ס גאר ניט געגעבען, אדער זיא וואָלט זיי געטווידמעט בעפאָר זיי טרעטען אריין אין דער מענשליכער געזעלשאפט.

מיר זעהן אבער דאָך פאר זיך חיטראָווצינען מיט זיין קליינעם שמאָלען קאָפּ און מיט זיין ברייטען געזונדען קערפּער און ער לעבט און איז געזונד, פריש און מונטער. לאָמיר וועגען איהם אביסעל ריידען און איהם בעקאנט מאכען פאר אונזערע ווערטהע לעזער.

וואו חיטראָצין איז געבאָרען און ווער ער איז פון זיין קינדהייט? קענען מיר אויף ריכטיג ניט זאגען, וויל זייט מיר קענען איהם, לעבט ער אלץ אונטער אנדערע נעמען און אויף פרעמדע פאספאָרטען. מיר ווייסען מעהר ניט דאס ער האט א מאל געוואוינט אין דער אימעניע „איוואנאָווקא" אין ניזשני נאָוואָגאָראָדער גובערניע און איז געווען אן אופראוולאַישצע ביי דעם גוט־בעזיצער באראָן גענעראלאָוו. דער באראן איז געווען א מאַן פון א יאהר פיער, פינף און דרייסיג, א שעהנער, שטארקער און קרעפטיגער פערזאן מיט א מילדעס געזיכט און אן עדלעס הערץ. ער האט געהאט א יונגע שעהנע ווייב מיט צווי קליינע קינדער, א זוהן מיט א טאָכטער, און זיי האבען געלעבט רייך און גליקליך. אין א שעהנעם זומער פריה־מאָרגען אין יאהר . . 18, ווען איינער פון דיא גאָהענטע גוט־בעזיצער איז געקומען באראן גענעראלאָוו אין אימעניע עפּעס וועגען א געשעפט, האט ער געקענט

אלע טהירע אין באראן׳ס וואוינונג אויפגעבראָכען, אויף זיין געשריי זיינען צוזאמענגעלאפען דעם באראן׳ס דיענער פון דער אימעניע און ארייננעהענד אין זיין שלאָפצימער, האט זיך פאָרגעשטעלט פאר זייערע אויגען א שרעקליכער שוידערהאפטער בילד: דיא אייזערנע קאסע, וועלכע איז געשטאנען אין באראן׳ס שלאָף-צימער איז געוועזן אויפגעבראָכען און לעער. לעבען איהר אויפ׳ן באָדען זיינען געלעגען דעם באראָן׳ס מיט זיין ווייבס טוידטע קערפער, וועלכע זיינען ערמאָרדעט געוואָרען מיט א טומפעם געוועהר.

חיטראָוויצין, וועלכער האט דאמאלס געהייסען קאָזלאָוו, איז געלעגען אין א זייטיגען צימער געבונדען מיט דיא פיס צו זיין בעט, דיא הענד פעסט פערבונדען אויף הינטען און אין מויל האט איהם געשטעקט א ווייסע שנופּ-טיכעל, אויף וועלכע מען האט געפונען אויסגענעהטע בוכשטאבען L. M.

אויף דער פראגע, וועמען האט ער געזעהן און ווער האט איהם געבונדען? האט ער געענטפערט, אז אייניגע בעוואפענטע אידען האבען זיך ביי נאכט אין הויז אריינגעבראָכען. איינער פון זיי האט געגען זיין ברוסט געהאלטען א געלאָדענעם רעוואָלווער און דער צווייטער האט איהם געבונדען און נאכהער, זיינען זיי מיט נאך צוויי אנדערע אידען אריינגעגאנגען אין באראָנס שלאָפצימער. עס איז געוועזן דייטליך צו זעהן, אז דער מאָרד איז געשעהן צוליעב געלד; אבער דאס וואר מערקווירדיג און רעטהזעלהאפט, דיא יונגע ניאניא מיטביידע קינדער פון דיא ערמאָרדעטע זייגען פערשוואונדען געוואָרען, אָהנע זיי אויסצוגעפינען.

דער פראָצעס איז איבערגעגאנגען צום פראָקוראָר. עס האט זיך אנגעהויבען א שטרענגע אונטערזוכונג, און באלד איז פערהאפטעט געוואָרען דער איד ליב מאלבין, וועלכער האט געהאלטען א שענק אין׳ם דאָרף קוריל'א, ניט וויים פון דער אימעניע איוואנאָווקא. מען האט ביי איהם געפונען א האלב דוצענד שנופּטיכלאך מיט דיא זעלבע אויסגענעהטע בוכשטאבען ל. מ. עס איז מעהר קיין צווייפעל ניט געוועזן, אז ליב מלבין מיט זיין ווייב און ביידע ערוואקסענע קינדער, האבען ערמאָרדעט דעם באראָן מיט זיין ווייב אין זייער וואוינונג. קאזלאָוו (חיטראָוויצין) האט זיי גלייך דערקאָנט און האט געזאגט, אז דיא מוטער מיט איהר טאָכטער זיינען געוועזן ביים מאָרד פערמאסקירט מיט לאנגע בערד און פאות. דער פראקטישער סליעדאָוואטעל האט אָנפאנגס אביסעל פערדעכטיג געקוקט אויף קאָזלאָוו׳ן, דיא פערשווינדונג פון דער ניאניא מיט דיא קינדער איז איהם זעהר זאָנדערבאר פאָרגעקומען, ער האט אין דעם געזעהן עפּעס א גאנצע בעפריעדיגונג צו זיין פערדאכט; אָבער נאכהער וויא ער האט געמאכט געהיימע נאכפאָרשונגען וועגען קאָזלאָוו׳ן אין טולא פון וואנען ער האט געהאט זיין פאספאָרט, און מען האט איהם געענטפערט, אז קאָזלאָוו איז א בראווער, עהרליכער מאן, איז דעם סליעדאָוואטעלס פערדאכט פון איהם הערונטערגעפאלען און ער האט זיך באלד פעסט גענומען צו דער אידישער בעשולדיגטער פאמיליע. מען האט יעדען מיטגליעד פון דער אונגליקליכער פאמיליע, טעגליך געפיהרט צום סליעדאָוואטעל פון אסטראָג אונטערן קאָנוואָי (וואך), אבער יעדערער פון זיי האט געטענה׳עט דאס ער וויים

ניט פון וואָס צו זאגען. עס האט זיך מעהר ניט אפגעשטעלט וויא צו כשפט'ען דיא אונגליקליכע נאך דעם בעוויז פון דיא שנופּ־טיכלאך און דיא צייגניסע פון קאָזלאָוו'ן, און דאס איז אויך געווען געווען געווען, דיא פאמיליע מלבין זאל פערשיקט ווערען אויף א לאנג־יעהריגע קאטאָרגא נאך סיביר.... נאר אזוי וויא דער גאנצער דאָרף האט זיך געשטעלט אין געריכט אלס צייגע, דאס דיא פאמיליע מלבין איז ניעמאלס אין קיין זאך ניט געווען בעשולדיגט און אייניגע האבען עדות געזאגט, אז אין דער נאכט פון'ם מאָרד האבען זיי געהוליעט און געטרונקען אין מלבינ'ס שענק ביז טאָג און דיא גאנצע פאמיליע האט זיך געפונען צו הויזע, האט דער געריכט געפונען פאר נעטהיג צו פערלייכטערן דיא שטראפע צוליעב א צווייפעל, און מען האט דיא גאנצע פאמיליע אוועקגעשיקט אויף אייביגע וואָלנאָיע פּאָסעלעניע אין אירקוטסק.

מיט צוויי יאָהר שפּעטער טרעפען מיר ביטראָוויצינע'ן, דעם פריהער־דיגען קאָזלאָוו, אין ראסטאָוו ביי דעם דאָן אונטער דעם נאמען, גאָווריליאָוו. ער האלט א גרויסען האטעל אין א גרויסע, רוישענדע גאס. זיינע בעדיענטע ביים וואָקזאל ברענגען איהם דיא פיינסטע דורכרייזענדע; אבער זיין האטעל בעקומט א שלעכ־טען בערוף. אין דיא ערשטע אכט מאָנאטען פון זיין עקסיסטענץ, האבען אין איהם געטראָפען פיער זעלבסט־מאָרדען.

דיא זעלבסט־מערדער, וויא געוועהנליך, האבען נאכגעלאָזען אייגענהענדיגע שריפטען, אז מען זאל קיינעם אין זייער טויט בעשולדיגען. אבער דאס וואר מערקווירדיג, דיא אלע זעלבסט־מערדער, זיינען געווען פון צו הויזע רייכע מענשען און האבען ניט געהאט, וויא עס האט זיך נאכהער אויסגעצייגט, דיא מינדעסטע אורזאכע זעלבסט־מאָרד צו בעגעהן....

נאך מעהר רעטהזעלהאפטער איז געווען דער לעצטער זעלבסט־מאָרד פון צוויי רייכע פערזאָן, וועלכע זיינען פערפאהרען צו גאָווריליאָוו'ן אין'ם האָטעל. זיי זיינען געווען זעהר בערופענע בראווע קויפלייטע אויס חארקאָוו און זיינען געשעפטס־מעסיג געקומען אין ראסטאָוו. אויף מאָרגען נאך זייער פערפאהרען אין האטעל, האט מעןביידע געפונען ערשאָסען אין א צימער; ביי יעדען אין האנד האט גע־שטעקט א רעוואָלווער און אויפ'ן טיש איז געלעגען א קליין שריפט אונטער דעם נאָמען: „קארטענ־שפּיעלער טאָרען ניט לעבען". דער שריפט האט געלויטעט, אז ביידע האבען אויף זייער רייזע א גרויסע סומע פערשפּיעלט אין קאָרטען און זיי האבען קיין אנדער אויסוועג ניט, סיידען זיך ערמאָרדען.

עס זיינען פון חארקאָוו געקומען צופאָהרען זייערע ווייבער און קינדער, און האבען מיט טרעהרען ערקלערט, אז זייערע מענער האבען ניעמאלס אין קארטען געשפּיעלט; אבער דא האט ניט געהאָלפען קיין וויינען. דיא ריכטיגקייט פון זייערע אונטערשריפטען האבען בעשטעטיגט עקספּערטען — און דיא זעלבסט־מערדער זיי־נען בעערדיגט געוואָרען.

מיט א יאָהר שפּעטער טרעפען מיר חיטראָוויצינען אלס אקאָלאָדאָטשני נאדזיראטעל אין א אידישען קוואַרטאל אין פּעטערבורג. ער הייסט דאמאָלס

פאפאוו. אידלאך טראָגען איהם פינף־רובילדיגע פון אלע זייטען. ער רייסט פון טוידטע און פון לעבעדיגע. ער וואוינט אין זנאמענסקי פערעאולאָק. אין זיין פינף־צימער'דיגען וואוינונג קאכט טאָג טעגליך וויא א קעסעל, א אידעל אריין א אידעל ארויס, מען שיט איהם אָפּ מיט גאלד.

מיר זעהען איינמאָל פּאָפּאוו'ן ביי א אידישען בעפאל אין א גרויסע הויז אום דריי אוהר נאך האלבע נאכט. עס איז אין דרויסען א פינף און צוואנציג־גראדיגער פראָסט; ער שלעפּט ארויס אידען, ווייבלאך, מיידלאך און קינדער פון דיא בעטען, ער פיהרט זיי האלב נאקעט ארויס אויפ'ן הויף און ער גיט זיי איבער דיא גאָראָדאָוואָיע (פּאָליסלייט) מיט דיא דוואָרניקעס אין דיא הענד. ער הייסט זיי דאָרט ווארטען אין דעם שטארקען פראָסט ביז ער וועט אלע זשידעס פון דיא לעבער ארויסשלעפּען. ער קעהרט זיך צוריק אין א קליינעם אידישען וואוינונג, ער טרעט צו צו א בעט פון א פינפטעניגע קראנקע קינפּעטאָרין און הויבט זיא אָן צושלעפּען. זיא פאנגט אן צוציטערן און בעקומט שטארקען פיעבער. עס געהט צו איהר מאן און בעט איהם אום מיטלייד; אבער פּאָפּאוו שטויסט איהם אָפּ הינ־טער זיך און שילט איהם מיט זיין נאט און זיין נאציאָן. ער שלעפּט דער קימפּעט פרוי ווידער. איהר מאן ווערט אויפגערעדט, ער לויפט צו איהר בעט און שטויסט דעם מערדער אָפּ אָן אַ זייט. פּאפּאוו ווערט צארניג און ווטהענד, ער לאָזט דעם אונגליקליכען אראָפּ עטליכע פויסטען איבער זיין־קאָפּ, דער איד פאלט בעזינונגס־לאָז צום באָדען. עס פליסט איהם בלוט פון מויל און פון נאָז וויא דורך א צאַפּען. מארגען פריה געהט מען צו זיין לויה, אבענדס שטארבט אויך זיין ווייב. עס פער־בלייבען עטליכע קליינע יתומים'לאך. פּאפּאוו ווערט ענטזאגט פון זיין אמט מיט א שטארקען ווינאָוואר (פאָרוואורף) פון אָבער־פּאָליצמייסטער, און ער פאָהרט אוועק פון פעטערבורג.

יעצט וואוינט אונזער חיטראָווצין, אמאָליגער קאָזלאוו, גאווריליאָוו און פּאָפּאוו, זייט איניגע יאהר אין מאסקווא און טרייבט גאנץ נייע געשעפטען. ער האט א פּפאנד־הויז אויף „ארבאט״, אין וועלכע עס פערקויפען זיך פער אקציאָן פערשיעדענע קליידער, דיאמאנטען, פּערלען, בריליאנטען און אלערליי שמוק מיט אנטיקלאך פון גאלד און זילבער, וועלכע עס ווערען ניט אויסגעקויפט פון דיא לייהער. אויף „פּעטראָווקא״ האט ער, וויא אונזערע לעזער ווייסען שוין, א גרויסען קאנטאָר פון דיענסט־מיידלאך, אמען, באָנעס, גוּבערנאנטינס, בוכהאלטער, געשעפט־פיהרער און זאָ ווייטער, און אויף „יאקימאָנקא״, ביים ענדע דער שטאדט האט ער א קליין פאבריקעל, אויף וועלכען עס הענגט א קליינער שילד פון פראָנט און אויף איהם איז אויפגעשריעבען: „קנעפּעל פאבריק פון א. וו. חיטראָווצין״.

אין דער צייט וועו ביי גרעפין מאריא אנדריאנאָוונא איז געזעסען דער טהיי־ערער גאסט און זיי האבען געפיהרט צווישען זיך פאר אונזערע לעזער דעם בעוואוס־טען געשפרעך, איז חיטראָווצין געוועזען פערשפּאַרט אין דעם צווייטען צימער פון זיין קאנטאר אין קנעפּעל פאבריק מיט נאך א פּערזאָן פון א יאהר פופציג און זיי האבען צווישען זיך גערעדט.

— אזוי ניט איינגעבען זיך א פּלאן וויא היינטיגען טאָג, — האט צו חיטראָווצינען דער מאן אונמוטהיג געזאגט — געדענק איך גאר ניט! דיא געשיכטע מיט מיין שוואָגער, איז זעהר א ביטערע....

— דאס איז אלץ, טימאָפּיי, ווייל דוא פרעגסט ביי חיטראָוווצינען ניט קיין ראטה! — האט דער ווירטה געענטפערט — וויא טהוסט דוא אזא זאך און ביזט זיך פריהער ניט מישב מיט מיר?

— עס איז ניט געווען קיין צייט דערצו, — האט טימאָפּיי פינסטער ערוויעדערט — ביידע פיינע יונגען האבען געהאט ביי זיך א בעשלוס צופעררייזען נאך טיפלים.

— און אויף זייער רייזע וואָלט חיטראָוצין דעם שאַץ פון זיי ניט געקענט ארויסקריגען? — האט דער ווירטה מיט א שטאָלצע מינע געפרעגט.

— א בייזע שעה איז אויף מיר אנגעקומען! — האט טימאפּיי געזיפצט — אזא זאך אפּגעטהאן, קיין הנאה ניט געהאט און איהם פערפּאַקט אין אסטראָג!

— וועט ער האטש האלטען מויל און וועגען דיר ניט אויספּלוידערן?

— ער איז זעהר א הארטער קערל און וויא באלד ער האט איינמאָל געזאָגט, אז ער הייסט וואסילי חאָמיאקאָוו, און אזוי איז אויך זיין נאמען אין פּאספּאָרט, וועלכען דוא האסט מיר געגעבען. חאָטש צורעדער איהם וועט ער שוין אנדערש ניט זאגען! ער האט שוין געהאט אמאל אזא עסק אין ווארשוי, און דאמאלס האט ער אויך געהאט א פאלשען פּאספּאָרט.

— דוא ביזט טימאָפּיי א שורקע! — האט חיטראָוצין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — נור־וואָס האסט דוא מיר געזאגט, אז דוא האסט קיין צייט געהאט מיט מיר וועגען דער זאך זיך צו בעראטהען, און מיט גאנצע צוויי טעג פריהער האסט דוא פאר איהם געמאכט ביי מיר א פּאספּאָרט? וועגען וואס האסט דוא דאס געטהאן, איז ניט ווייל דוא האסט דעם פּלאן פריהער ביי זיך בעשלאָסען?

— ניין, ברודער — האט איהם טימאָפּיי ערוויעדערט — דעם פּאספּאָרט האב איך גאָר ביי דיר בעשטעלט פאר א פּאָליטישען פערברעכער; אבער אז איך האב איהם שוין געהאט, איז יענער פּלוצלינג נעלם געוואָרען און האט מיך מעהר ניט בעזוכט.

— און דיין ראזבאָיעוו איז יעצט אויך א פּאָליטישער פערברעכער! — האט חיטראָוצין טייפעלש געלאכט.

— זיין דיעלאָ איז אזוי פערפּלאָנטערט, אז דער סליעדאוואטעל מיט'ן פּראָקוראָר און אלע בעדיענטע אין געהיים־פּאָליציי צוברעכען זיך דיא קעפּ און קענען קיין טאלק ניט דערגעהן. ער ווערט בעטראכט אלס פּאָליטישער פערברעכער, ווייל מען האט פּאדליעצאוון געפונען א טוידטען אין קאנאָן. צו ער האט איהם ערמאָרדעט אדער דער זשיד גאָלדבוים, איבער וועלכען מאָסקוואער צייטונגען האבען אזוי פיעל געשריעבען? אין דעם איז ביי זיי א גאנצע פּערדרעהעניש. הייגט דרעהט זיך זיי דיא קעפּ וועגען דיא ציהרונג וואָס זיי האבען אין קאנאָן לעבען פּאָדלעצאָווס

לייבע נעפונען. וויא קומט פּאַדלעצאָו צו מאַלליד׳ס ציערונג? און וואו זיינען דיא ריכטיגע גנבים, איוואַן מיט סטעפּאַנען? און וויא קומט אין אַלגעמיין פּאַדלעצאָוו מיט ציערונג אין קאַנאַן און ראַזבאָיעוו לעבען איהם?

— ווייסט דוא, טימאָפּיי, וואוהין דיין שוואָגעריק וועט זיך צוליעב דיעזע פערדרעהעניש אוועקלאָזען? — האט חיטראָווצין לאַבענד געפרעגט.

— איך ווייס מיט וואס דא שמעקט! — האט טימאַפּיי מיט א זיפץ ער־ווידערט — אבער צו וועל איך פון דיר ברודערקע עפּעס ניט ארויסקריגען א גוטען ראַטה, וועלכער פּאַסט פאַר א ממזר׳שע קעפּעל וויא חיטראָווצינס?

— וועס דוא אבער מיין ראַטה פּינקטליך ערפילען? — האט חיטראָווצין מיט א שמייכעל נעפרעגט.

— איך בין דאָך דאַריבער צו דיר היינט געקומען.

— אבער מיין ראַטה, וויא איך פערשטעה, וועט דיר ניט שמעקען.

— וואס דוא וועסט מיך ראַטהען, דאס וועל איך טהאָן, — האט טימאַפּיי צורודערט געזאַגט — מיין לאַגע, וויא איך זעה, איז זעהר ניט א פרעהליכע. דער סליעדאָוואַטעל, לויט דעם פּרעאָבראַזשענסקען פּריסטאַוו׳ס צייגניסע אין׳ם פּראָ־טאָקאָל, פאַרדערט ראַזבאָיעוו׳ן אויף א פערהער וועגען דעם מאָרד-ברענער ;רינ־בערגן. ראַזבאָיעוו ליעגט אלס וואסילי חאָמיאַקאָוו אין אסטראָג. אנפאַנגס האָב איך געזאַגט, אז ער ליעגט קראַנק; אבער וויא איך פערשטעה אַן פּריסטאַוו׳ס רייד, וועט דער סליעדאָוואַטעל מיט׳ן פּראָקוראָר אַליין קומען צו ראַזבאָיעוו׳ן אין הויז, אום אויסצוהערען זיין צייגנים. היינט שטעלט זיך פאָר, וואס וועט זיין, ווען זיי וועלען דעם קראַנקען ניט געפינען צו הויזע?

— אַלזאָ, ווילסט דוא פון מיר א ראַטה? — האט חיטראָווצין ערנסט געפרעגט.

— נאָך וויא איך וויל א ראַטה!

— טאָ לייג־זשע ברודערקע אוועק פינף הונדערט קערבלאָך! — האט חיט־ראָווצין רוהיג געזאַגט.

— ערבאַרעם זיך.... אַזא סומע? דוכט זיך, אז מיר שטעהן דאָך עפּעס אין פערבינדונג....

— האַנדעלשאַפט, ברודערקע, איז ניט קיין ברידערשאַפט, — האט דער ווירטה מיט אַן ערנסטע מינע געזאַגט — ווען דיר האט זיך גערוכט, אז דוא כאַפּסט אריין גאַנצע זעכציג טויזענד רובל פאַר איינמאָל, ביזט דוא צו מיר נאָך קיין ראַטה ניט געקומען, איך פערשטעה אפילו פאַר וואס, אבער יעצט, אז דוא ביזט אריינ־געפאַלען, און חיטראָווצינ׳ס ראַטה איז דיר נעטהיג — טאָק ראָשי דאַוואַי (גיעב געלט)!

— און וועניגער וועסט דוא ניט נעהמען? — האט טימאַפּיי מיט א פלעהענדע און א פערוואונדערטע מינע געפרעגט.

— וועניגער ניט איין קאָפּיקע! — האט חיטראָווצין מיט א פעסטען טאָן געזאָגט — און דאָס, וויל פאַר דיר.

— זעה חיטראָווצין, אז דוא האנדעלסט מיט מיר ניט וויא א גוטער ברודער!
— האט טימאָפיי ארויס׳שלעפּענד א דיקען פּאָרטעמעניי פון זיין בוזים־טאַש געזאגט.

— איך האב דיר שוין אײנמאל געזאגט אז האנדעלשאַפט איז ניט קיין ברידערשאַפט — האט חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל ערווידערט — דער־פאר, אז חיטראָווצין וועט קומען צו דיר נאך א ראטה, זאלסט דוא איהם דיא הויט אראָפּשינדען!

— איך מוז, ברודערקע, געשטעהען, אז דוא ביזט צופיעל טייפעל און ביי טימאָפייען א ראטה וועסט דוא קיין מאל ניט פרעגען!

— אבי דוא פערשטעהסט! — האט חיטראָווצין מיט א שטאָלצען שמייבעל געזאָגט.

טימאָפיי האָט מיט ציטערענדע הענד אנגעהויבען צו שלעפּען גאנצע הונדערטער פון זיין דיקען פּאָרטעמעניי.

— איז אפשר גענוג פיער הונדערט? — האט ער מיט א רחמנות׳דיגען פּנים׳ל געפרעגט חיטראָווצינען ווען ער האט געהאַלטען ביי דער פערטער הונדערטער.

— ניט וויניגער א קאָפּיקע! דיא געשעפטען זיינען היינט שלעכט, ברודערקע!

— נא, טייפעל! — האט טימאָפיי ארויפלייגענד פינף הונדערטער אויפ׳ן טיש געזאָגט — זאָל דיר עס באָקאָם ארויס!

חיטראָווצין האט יעדע הונדערטער בעקוקט פון אלע זייטען און לאנגזאם זיי צוזאמענגעלייגט.

— דיר, דיינקסט דוא, וועל איך אויך געבען פאלשע? — האט איהם טימאָפיי פערדריסליך געפרעגט.

— א קשיא אויף א מעשה! — האט חיטראָווצין לאַכענד געזאגט.

— זאָל דיך שוין, טייפעל, דיא העללע פערשלינגען! — האט טימאָפיי מיט א פערדריסליכען שמייבעל אויסגעשריען — אלע טאָג ווערט ער מעהר טייפעל!

טימאָפיי איז געוואָרען אויפמערקזאם און האט בעצייטענס געעפענט דיא מויל פון וועלבער עס האבען זיך ארויסגעזעהן לאנגע און דונקעל־גרינליבע צייהנער.

— נעהם און ראזיר זיך אָפּ דיין ברייטען און צופלאָכטענעם באָרד — האט צו איהם חיטראָווצין לאנגזאם געזאָגט — פארב זיך אָפּ דיינע געלב־רויטע האאר אויף שווארץ, ווארף אראָפּ דיין ספּאָדניצע און טהו זיך אָן וויא א פראנט מיט א צילינדער־הוט און מיט א פּאָר דונקעל בלאָנדע ברילען; קויף ביי מיר פאר הונ־דערט רובל א שפּאָגעל־נייעם פּאספּאָרט, דיענג זיך א קווארטיר ערגעץ אין א וויטע גאס און שטעה פון ווייטען און קוק זיך איין אויף דעם פּראָצעס.

טימאָפיי האט זיך א כאַפּ געטהאן פאר׳ן קאָפּ.

— איז דאס חיטראָווצין דיין ערנסט? — האט ער נאך א לאנגע פערוואונ־דערונג העכסט אויפגערעגט איהם געפרעגט.

— יא טימאָפיי! — האט חיטראָווצין מיט א פעסטען טאָן ערווידערט.

— און דערפאר האסט דוא פון מיר גענומען פינף הונדערט רובל?

— איך האב דיר שוין דוכט זיך געזאָגט, — האט איהם חיטראָווצין מיט א

האלב ערנסטע און האלב לאכענדע מינע געענטפערט — אז ווילע פאר דיר.... און מיין ניט אז איך שפאס. דוא בעדארפסט טימאפיי וויסען, אז אין אזעלכע זאכען בין איך גאנץ ערנסט, בעזאנדערס נאך אז דאס אנבעלאנגט צו א גוטען פריינד.

טימאפיי האט זיך פערטראכט.

— פאר אזוי געפעהרליך האלסט דוא עס מיין יעצטיגע לאגע? — האט טימאפיי נאך אייניגע מינוטען נאכדענקען געפרעגט.

געפעהרליך צו געפעהרליך איז ניט גלייך! — האט איהם חיטראָווצין שארף געענטפערט.

— אין וואס בעשטעהט, נאך דיינער מיינונג, דער געפאהר?

— ניט אין דעם וואס דער סליעדאוואטעל וועט קומען ראזבאַיעוו'ן בעזונבע, — האט דער ווירטה געענטפערט — עס איז לייכט אנצושטעלען א גוטען ברודער, וועלכער זאל טראָגען ראזבאַיעוו'ס פאספארט אין קעשענע, דערצו קען מען אונ־טערשמירען דיין פריסטאַוו און אלעס קען ווערען רעכט. ווענען א פאלשע פערזענ־ליכקייט איז דאס קלענסטע געפאהר, אבער דאס וואס מען האט דערטאפט אין קאנאַן פאָדלעצאַוו'ס טוידטען קערפער וועהרענד אפענבאך האט געוואוסט אז ער איז געגאנגען ווענען א פאָליטישע זאך — דאס איז זעהר א ביטערע געשיכטע. דען וויא באלד דיין שוואָגעריק האט אויף זיך דעם מינדעסטען פערדאכט אלס פאָליטישער פערברעכער, איז וויא הארט און וויא בעהאלטען ער זאל זיין, וועט מען דערגעהן פון איהם מיט דער צייט דיא גאנצע געשיכטע פון'ם מאָרד־בראנד. דערצו האט זיך דער ארעסטאנט גרינבערג אויך א מויל, און וויא מען וועט איהם ניט גלויבען, וועט אלץ אויף דיר א פערדאכט ארויספאלען, און אזוי וויא דוא ביזט דאך גלאט אויך ניט קיין גאנץ כשר'ער קערל, קענסט דוא האבען מיט דער צייט, און פיעללייכט גאר אין קורצען, אן עסק פון וועלכען דוא ועסט זיך קראצען וואו דיר וועט ניט בייסען.

— איך פערשטעה ניט, — האט טימאָפיי צורודערט געזאגט — מיט וואס קען ווירקען דער פערדאכט אויף איהם אלס פאָליטישער פערברעכער, אז ער זאל דאס געהיימניס אויספלוידערן.

— וויל צו פאָליטישע פערברעכער ווערען אנגעווענדעט דיא שטרענגסטע און דיא קלינגסטע מיטלען. און וויא באלד אז דיין ראזבאַיעוו האט אַן אייזערנעם אָדער שטאָלענעם „וויא רופט מען דאס", אז קיין שמיץ זאלען איהם ניט נעהמען, איז פאראן גאר אנדערע מיטלען וויא מען פאָרשט אויס אלעס. וואס אונטער'ן נאָגעל. איך אליין בין געווען אמאָל א געהיים אגענט און האב אויסגעפאָרשט גע־הייטניסע פון קלינערע קעפלאך אלס דיין שוואָגערס.

— איך זעה טאקי, אז דוא ביזט א קלוגער מענש! — האט טימאָפיי נאך א קליינעם נאכדענקען ענטציקט אויסגעשריען — איך וועל דיין ראטה פאלגען, איך פערקויף באלד מיין טראקטיר!

— און אז דוא וועסט ווערען א פראנט, — האט חיטראָווצין שמייכלענד

געזאָגט — זאלסט דוא פון דעסטוועגען ניט פערגעסען צו מיר אמאָל אריינצוקומען, דוא בעדאַרפסט וויסען, אז דאמאָלס וועסט דוא קענען אָן געשעפטלאך פיעל מעהר פערדיענען אלס היינט, ווען דוא ביזט א טראַקטירשטשיק און דוא מוזט שפּיעלען א פערמאַסקירטע ראָלע צווישען דיינע נאכבאַרען. א ווינט־מענשעל, אָהן א הויז און אָהן א געשעפט, קען פיעל מעהר אויפטהאן און איז אימער אין א קלענערן געפאַהר.

— דוא ביזט קלוג וויא דער טייפעל אליין! — האט טימאָפיי צופריעדען געזאָגט, און נאכהער וויא ער האָט מיט חיטראָווצינען נאך אייניגע מינוטען גערעדט וועגען זייערע געהיימע זאכען, איז ער פון איהם צופריעדען אוועקגעגאנגען.

אין דער טהיר פון חיטראָווצינס צימער האט זיך געהערט נאך טימאָפיי'ס אוועקגעהן א לייכטער קלאַפּען.

— העריין!

באַלד איז אַריינגעגאנגען א מאַן פון הויכען וואוקס מיט א לאַנגלאַבעס גע־זיכט און דונקעל־בלאָנדע לאַנגע האָאַר פערקאַמט אויף הינטען צו זיין פּאָטילניצע און האט זיך צו איהם לייכט פערנייגט.

— וואס האט איהר מיר אונבעקאַנטער גאַסט צו זאָגען? — האט איהם חיטראָווצין געפרעגט און בעקוקט דעם גאַסט מיט זיינע קליינע אויגעלאך פון קאָפּ ביז דיא פיס.

דער מאַן האט ארויסגענומען פון זיין בוזים טאַש א בריעף אין א פערמאַכ־טען קאָנווערט און האט איהם חיטראָווצינען איבערגעגעבען.

חיטראָווצין האט דעם קאָנווערט אויפגעמאַכט און האט דעם בריעף דורכ־געלעזען.

— אלזאָ, — האט ער צום גאַסט געזאָגט — זעצט אייך, העררר פיליפּאָוו און זאָגט מיר וואס האט אייך צו מיר געבראַכט?

דער מאַן, וועלכען ער האט נאך זיין דורכלעזען דעם בריעף אנגערופען מיט'ן נאָמען פיליפּאָוו, האט זיך אוועקגעזעצט.

— איך פערלאַנג פון אייך, העררר כיטראָווצין, — האט איהם דער מאַן גע־זאגט — אז איהר זאלט מיר בעהילפיג זיין זיך צו דערשלאָגען עפּעס צו א גוטע שטעלע, איך אליין בין פון אייער קאָמעראַדס חדר פון וועלכען איך האב אייך דעם בריעף געבראַכט. צוויי יאהר האב איך טריי געדיענט אין פּעטערבורג און ניט איין אייזערנעם שלאָס האב איך אויפגעבראָכען; מיין נאַכט־אַרבייט האט זיך אבער דא ניט לאַנג געענדיגט מיט א מאָרד און ניט מיט אן איינפאַכינגען. איך האב זיך צוהיצט ווען איך האב דערזעהן, אז דריי מענשען האלטען מיך פעסט און ווילען מיך בינדען, און מיין מעסער האט מיך פון זיי בעפרייט. נאך אזא געשיכטע האב איך מורא געהאט צו פערבלייבען מעהר אין פּעטערבורג, אָבוואהל דער דריי־פּאַכער מאָרד איז גאַנץ שטיל אָפּגעגאַנגען. אייער קאָמעראַד האט מיך אָפּגעשיקט צו אייך אין מאָסקווא מיט דער פערזיכערונג, אז איהר וועט מיך גוט בעזאָרגען.

— זייט איהר דיא גאנצע צייט ביי דער פּאָליציי ניט געווען פערדעכטיגט?
— האט איהם כיטראָווצין רוהיג געפרעגט.

— ניט אויף א האאר, — האט איהם דער גאסט געענטפערט — זיא איז שטענדיג בעשעפטיגט מיט דיא ניהיליסטען און אויף אזעלכע זאכען האט זיא גאר קיין צייט ניט זיך ארומצוקוקען, זיא האט פון מיר דיא בעסטע מיינונג און איך בין ניעמאלס געווען אין עפּעס פערדעכטיגט.

— טאָ וויא קומט עס, אז איהר זאָלט זיין אזא פייגלינג און פון פּעטערבורג אנטלויפען? — האט איהם דער וּוירטה מיט א פערוואונדערטע מינע געפרעגט.

— איך בין שוין גאר קיין פייגלינג ניט, — האט דער מאן מיט א שטאָלצע מינע געענטפערט — אבער איין פרוי, וועלכע איז געבליבען פון יענער ערמאָרדעטער פאמיליע לעבען האט געמעלדעט דעם פּראָקוראָר, אז זיא וואָלט דעם מערדער דערקאנט.

— און מיט וואס זייט איהר געזאנען דא אין מאסקווא זיך צו בעשעפטיגען?
— האט כיטראָווצין איהם מיט א שמייכעל געפרעגט.

— מיט וואס עס זאל זיך מאכען! — האט פיליפּאָוו מיט א טייפּעלשען שמייכעל ערווידערט — איהר ווייסט דאך, העדר כיטראָווצין, אז אונזערע מענשע־לאך טויגען צו פיעלע מלאכות, אבער וויא דיא וואהרהייט, האב איך א נייגונג עפּעס צו גאר א זאָנדערבארע זאך.

— איך בין עס נייגעריג צו וויסען.

— איך מוז אייך פריהער זאגען, אז איך האב אמאָל דורכגעמאכט א גימ־נאזיום, — האט פיליפּאָוו געזאגט — און איך בין גאנץ שעהן געבילדעט, איך בעזיץ א גאנץ פיינע רוסישע שפּראכע און האב א גוטע ידיעה אין זאקאָן.

— דאס איז זעהר פיין פון אייך! — האט חיטראָווצין לאכענד געזאגט — אייך פּאסט גאר אין רוסלאנד צו ווערען א מיניסטער.

— און וואס מיינט איהר? — האט דער גאסט לאכענד ערוויעדערט — זיינען דען אונזערע מיניסטאָרען בעסער פון אונז?

— נו, זאָגט־זשע שוין, פיינער בריה, צו וואס פאר א זאך האט איהר א נייגונג? — האט חיטראָווצין העכסט צופריעדען זיין גאסט געפרעגט.

— איך וואלט וועלען ווערען א פּריסטאַוו — האט פיליפּאָוו דרייסט אויס־גערעדט.

— איהר זייט, העדר פיליפּאָוו, א וואוילער יונג! — האט חיטראָווצין פרעה־ליך אויסגעשריען — אהער דיין לאפּקע ברודער. איך זעה, אז דוא ביזט פון אונזערע מענשען!

ביידע וואוילע יונגען האבען זיך געדריקט דיא הענד.

— און אז שוין יא ווערען א פּריסטאַוו, — האט פיליפּאָוו ווייטער גערעדט — מוז מען זיך דיא מיה געבען אנצוקומען גלייך אין א זשידאָווסקען קווארטאל. דא בעדארף מען מעהר קיינע אייזערנע שלעסער ברעכען און זיך שטעלען יעדע מינוט אין געפאהר, דאס געלט פליהט אליין אין קעשענע אריין.

חיטראָווצין האט זיך פאר פערגניגען צולאכט.

— איך וויס, חיטראָווצין, אז דוא ביזט אין מאסקווא זעהר א פיינער מענש — האט פיליפּאָוו פּאָרטגעזעצט — און וויא באלד דיין פּראָטעקציאָן וועט ווירקען און פיליפּאָוו וועט אָנטהאן א פריסטאָוו מונדיר, בעדארפסט דוא וויסען, אז א העלפט פון מיין איינקונפט וואס איך וועל האבען פון דיא זשידעס, וועט אריינפאַלען אין דיין קעשענע.

חיטראָווצין איז געוואָרען ערנסט און האט זיך פערטראכט.

— אזוי, אזוי! — האט דער גאסט שמייכלענד געזאגט — טראכט ברודערקע, וויא צו מאכען דעם גראָשען.

— ערשטענס ברודערקע, — האט חיטראָווצין נאך א קליינע פויזע געזאגט — מוזט דוא האבען א דוואריאנסקען פּאספּאָרט און שפּעטער וועלען מיר זעהן.

— ער מוז אבער זיין פון ערגעץ א גאנץ ווייטען געגענד — האט איהם פיליפּאָוו אויפמערקזאם געמאכט.

— דאס וועט שוין רעכט ווערען, אבער צו וועמען זאל איך דיר רעקאָמאַנדירען? — האט ער אביסעל צושטרייט וויא צו זיך אליין געפרעגט.

— דוא וועסט שוין געפינען א מיטעל! — האט איהם פּאָפּאָוו קוקענד גלייך אין דיא אויגען מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט — איך האב וועגען חיטראָווצינען פיעלעס געהערט.

— גוט — האט חיטראווצין פּלוצלינג אויפשפּרינגענד פון זיין שטוהל פרעהליך אויסגעשריען — אלעקסייעוו וועט עס דורכפיהרען.

— וועלכער אלעקסייעוו?

— דער מאָסקווער גאָלאָווא — האט חיטראצין ערוויעדערט — ער איז מיינער א גוטער ברודער.

— א ל ע ק ס י י ע ו ו איז דיינער א גוטער ברודער? — האט פּאָפּאָוו מיט ענטציקונג געפרעגט.

— פּאסט דיר אפשר ניט? — האט חיטראָווצין לאכענד געפרעגט — ער ליעגט זאגאר ביי מיר אין לאפּע.

— ווייסט דוא פיעללייכט, וואו איז אהינגעקומען זיין גוטער ברודער דימיטרי? — האט איהם פּאָפּאָוו געפרעגט — איך האב א מאל וועגען איהם פיעלעס געהערט. מען האט מיר דערצעהלט, אז נאכהער וויא ער האט צו זיין פערצעהן-יעהריגען אלטער דערשאסען דעם דירעקטאר פון זיין גימנאזיום, איז ער געזעסען א לאנגע צייט אין פאריז, און האט נאך אינגעל-וויז דאָרט אויסגעטהאן אזעלכע גנבישע שטוקעס, וואס מיר עלטערע מענשען בעדארפען זיך מיט זיי ניט שעהמען.

חיטראָווצין איז עפּעס אביסעל איבערראשט געוואָרען;

— פון וואנען ווייסט דוא דאס? — האט ער קוקענד זיין גאסט גלייך אין דיא אויגען געפרעגט.

— פון וואנען איך וויס? האלטסט דוא מיר עפּעס פאר אן אינגעל? איך

געהער דאָך שוין זייט צוואנציג יאהר צום חדר.... איך וויים זאגאר, אז „דמיטרי אלעקסייעוו״ איז היינט ערגעץ אין רוסלאנד אונטער א פרעמדען נאמען און דרעהט גנבישע שטוקעס ויא אויף רעדלאך; אבער איך קען פאר קיין פאל ניט דערגעהן, וואו ער איז און וויא ער הייסט?

— דאס איז א זייטיגע זאך — האט חיטראָווצין אוועקמאכענד מיט'ן האנד געזאגט — קום צו מיר עפטערער אריין און ביי דער ערשטער געלעגענהייט וועל איך ווענען דיר מיט אלעקסייעוו'ן דורכריידען און איך דיינק, אז גאר אין קורצען וועלען מיר האבען אין מאסקווא א פריסטאוו פון אונזערע ברידער.

— און דאס וועט זיין פאר אונזערע ברידער א לעבען — האט פאפאָוו צו־געלייגט.

זיי האבען אבגערעדט זיך יעדען טאָג פון היינט אן צו זעהן און האבען זיך פריינדליך פעראבשיירעט.

20טעם קאפיטעל.

זיי האפען זיך שפעטלאַך.

„דורך דעם בעפעהל פון אונזער ווערטהען מאסקווער גענעראל־גובערנאטאר דאלגארוקאוו — האבען מאסקווער צייטונגען געשריעבען -- איז דער פערהער פוןביידע שווערע אידישע פערברעכער גאלדבוים און גרינבערג און דעם דריטען פראוואָסלאוונעם פערברעכער וואַסילי חאמיאקאָוו איבערגעגאנגען צו דעם בעריהמ־טען און טאלאנטפאָלען סליעדאָוואַטעל פעטער מ א ר ט י ן“.

דיא צייטונגען האבען דערווילע געהאט א געלעגענהייט אויסצוגיסען אלע פאָמוניצעס אויף דער מאסקווער אידישער געמיינדע, און פאסטוכאָוו איז ווידער ארויסגעגאנגען מיט א גרויסען ארטיקעל אין זיין „מאָסקאָווסקי ליסטאָק״ וועגען דעם שרעקליכען מאָרד־ברענער יאקאב גרינבערג און האט איבערציינט דעם עולם, אז אלע אידישע יענקעלאך זיינען געפעהרליכע מערדער און מורא'דיגע ניהיליסטען, וועלכע שטעהען אין פערבינדונג מיט דיא געפעהרליכסטע מענשען וואס ווילען רואינירען און פערניכטען רוסלאנד מיט איהר גאָטס געזאַלבטען הערשער.... אלעקסייעוו האט ווידער דיא פאָרשטעהער פון דער אידישער געמיינדע געגעבען א שטרענגען פאָרוואורף און האט זיי געזאגט, אז ער וועט עס אין קורצען דער־צעהלען דעם באטיושקא אלכסנדר דעם דריטען. פיעלע פון אונזערע אידען האבען גוט געקענט גאלדבוימען מיט גרינבערג'ן און זיינען געווען פעסט איבערציינט, אז זיי זיינען פאלש בעשולדיגט; אבער מיט ווערטער אליין, אהנע בעווייזע — איז קיינער ניט אין שטאנד אזא שולד אָפצורוואַשען.

דערווילע איז דער פערהער פון דיא פערברעכער נעגאנגען אין זיין אָרדנונג; אבער ניט דורך דעם סליעדאוואטעל מארטין אליין, נור אויך דורך צוויי אנדערע. איינער איז געווען פון מאסקווער געריכטסהויז אלס א מיטהעלפער צו מארטינען, און דער צווייטער א שותפות'דיגער, פון אָפענבאך'ס געהיים־פאָליציי און „זשאנ־דארמסקע טרעטאָע אָטדיעלעניע“ — דאס איז דער געהייטער אגענט, וועלכען מיר

האבען ניט לאנג געזעהן געשמידט צו א קייט אין אסטראג אלס דער גרויסער פאָליטישער פערברעכער — לעוו סטעפאנאוו.

מארטין איז דורך דיעזען צופאל בעקאנט געווארען מיט דעם געהיימען פאָליציי־אגענט מ ע ר ז א ו ו צ י ן, וועלכער האט אין אסטראג געשפיעלט א ראליע אלס סטעפאנאוו און ביי גרעפין מאריא אנדריאנאווא אין הויז — אלס וואסילי פ ע ט ר אָ ו ו אדער סערגיי פ אָ ט אָ מ ק י ן.

— אונזער דיעלאָ (פראָצעס) מיט דיא דריי פערברעכער, — האט מערזאווצין געזאגט צו מארטינען מיט א שטונדע שפעטער וויא ער האט דעם צווייטען מאָל בעזוכט מאריא אנדריאנאווא'ס הויז — איז זעהר אן אינטערעסאנטע. זיא איז אזוי פערדרעהט און פערפלאָנטשעט, אז איך צווייפעל צו מיר וועלען זיך אזוי גיך דערשלאגען צו א רעזולטאט.

— נאך מיינער מיינונג — האט איהם מארטין געזאגט — האט וואסילי חאָמיאקאָוו ערמאָרדעט פאָדלעצאָוו'ן און דער זשיד גאָלדבוים איז ניט אזוי שולדיג וויא מען מיינט.

— איך מוז אייך פערטרויען א געהיימניס, — האט איהם מערזאווצין גאנץ פערטרויט געזאגט — אין דער נאכט ווען מען האט חאָמיאקאָוו'ן ביי דעם קאנאָן דערטאפט האט אן אונבעוואוסטער מענש טעלעפאָנירט צו אָפּענבאבען, אז פאָדלעצאָוו ליעגט אן ערמאָרדעטער אין קאנאָן. דער מענש וועלכער האט טעלעפאָנירט האט געזאגט, אָפּענבאבען, אז ער איז א נ י ה י ל י ס ט, און ווען מיר זיינען געקומען דיא זאך אונטערזוכען, האבען מיר ביים קאנאן דערטאפט חאָמיאקאָוו'ן. לעבען פאָדליעצאָוו'ס קערפער וויעדער האבען מיר אויסגעפונען מאלליך'ס ציערונג, היינט שטעלט זיך פאָר, הערר מארטין, וואס פיר א פערדרעהעניש דא איז?

— דיעזע נייעס, וועגען טעלעפאָנירען — האט מארטין מיט א פאלשע בעגייסטערונג געזאגט — איז פאר מיר זעהר וויכטיג צו דעם פערהער, און דאס ערקלעהרט מיר אז חאָמיאקאָוו האט טאקע ווירקליך פאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט.

— בעטראכט איהר דיעזען אידיאָט פאר א ניהיליסט? — האט מערזאווצין פערוואונדערט געפרעגט — ער איז דאָך אן אונוויסענדער גראָבער מענש.

— מיר איז אויף אייך, הערר מערזאווצין א וואונדער, אז איהר זאָלט עס זאגען? — האט מארטין מיט א חניפה'דיגע מינע איהם ערוויעדערט — ווייסט איהר דען ניט, אז דיא ניהיליסטען זיינען אויסגעמאכטע יונגען, און וויא עס קומט א מאל צו עפעס, קענען זיי זיך פערמאסקירען? מיר וויסען אלע, אז סאָפיא פעראָווסקאיא איז געווען א הויכגעבילדעטע דאמע, און דאָך האט זיא ביי'ם גראבען אין אונזער מאסקווא דיא מינע פאר אונזער זעליגען מאָנארך עליו־השלום, געשפיעלט פאר אלע איהרע נאכבארען א ראָליע פון אן אידיאָטישע רעליגיעזע פרוי, אז קיינעם וואלט ניעמאלס איינפאלען, דאס זיא האט א מאל גענאָסען א הויכע בילדונג.

— דאס איז וואהר, — האט מערזאווצין נאך א קליינעם נאכדענקען געזאגט — אבער וואס איז דא מיט דיא ציערונג?

— מיין מיינונג וועגען דיא ציערונג, — האט מארטין געזאגט — איז גאנץ

איינפאך. וויא מיר ווייסען איז פאדלעצאוו געוועז א געהיים-אגענט. מעגליך, אז ער האט ביי דיא גנבים דיא ציערונג אויסגענארט פאר א קליינע סומע און איז געוועזען געזאגט דאס איבערצוגעבען דער געהיים-פאליציי און דיא גנבים אויף מארגען צו פערהאפטען, און דערווייל האט איהם חאמיאקאוו ערמארדעט.

— טא וואס האט געטהאן האמיאקאוו מיט איינינע טעג שפעטער נאך פאדלעצאוו׳ס פערשווינדונג ביים קאנאן.

— איך גלויב, אז ער האט איהם ערמארדעט מיט איינינע טעג פריהער-- האט מארטין ערוויעדערט — און ער האט זיין לייכע געהאלטען ביי זיך צו הויזע, נור דאמאלס האט ער איהם אריינגעווארפען אין קאנאן.

— דאס לייגט זיך אפילו אויפ׳ן שכל, — האט מערזאוווצין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט – אבער ווער האט עס געקענט טעלעפאנירען צו אפענבאכ׳ן ?

— טאקע איינער פון זיינע קאמעראדען ; נור ער האט ניט געקענט אויס-רעכענען אויף דער מינוט, און דערווייל איז חאמיאקאוו אריינגעפאלען.

— איך זעה, אז ניט אומזאנסט זייט איהר געריהמט פאר א טלאנאטפאלען סליעדאוואטעל — האט מערזאוווצין ענטציקט געזאגט — אייער מיינונג שיי:ט מיר איז דיא וואהרהייט, דיא ריכטיגקייט אליין. היינט זאגט-זשע מיר א מיינונג וועגען דעם גאלדבוימען, וועלכער האט אין דער נאכט פון פאדלעצאוו׳ס פערשווינדונג איהם ארויסגעפיהרט פון זאראדיע און פון הינטען, לויט דעם אקאלאדאטשניק׳ס ערצעהלונג, זיינען איהם נאכגעגאנגען צוויי מענשען ?

— אבוואהל דיא זשידעס זיינען אויף אלעס פעהיג, — האט מארטין ליסטיג איהם ערוויעדערט — דאך וויא מיט שיינט איז דא גאלדבוים אין גאנצען אונ־שולדיג. איהר ווייסט דאך, הערר מערזאוווצין, אז דיא זשידעס זיינען איינער פאר דעם צווייטען „שטאל און אייזען״; אין דיעזען גוטען אייגענשאפט, צייכנען זיי זיך אויס מעהר פון אלע פעלקער און דאריבער האבען זיי נאך ביז היינטיגען טאג א קיום. אלזא, איז דאך לייכט מעגליך, אז גאלדבוים, וועלכער האט בעטראכטעט פאדלעצאוו׳ן אלס א אידען, האט איהם אויסגעקויפט פון דעם אקאלאדאטשני און האט איהם געוואלט אפפיהרען ערגעץ אין א האטעל ; נור אזוי וויא פאדלעצאוו האט בעדארפט יעמאנדען נאכשפיערען, האט ער זיך פון איהם אויסגעדרעהט. און איך גלויב אז יענע צוויי מענשען וועלכע זיינען פאדלעצאוו׳ן נאכגעגאנגען זיינען אויך געוועזן אידען, מעגליך, אז זיי זיינען מיט׳ן אקאלאדאטשני ניט געוועזן בעקאנט, זיינען זיי דאריבער אריינגעגאנגען צו גאלדבוימען, אז ער זאל דעם פערהאפטעטען אידען אויסקויפען.

מערזאוווצין האט זיך פערטראכט.

— נור אזוי וויא דיא זשידעס זיינען אויף אלעס פעהיג, — האט מארטין ניט ווארטענד אויף מערזאוווצין׳ס אנטווארט ווייטער פארטגעזעצט — דארום וועל איך אין דיעזער זאך ניט שווייגען. איך וועל זעהן פון גאלדבוימען ארויסקריגען אלעס וואס אונטערן נאגעל. ניט אזוי גיך וועט זיך א זשיד פון מיר אויסדרעהן. באלד

וועט מען איהם צו מיר אויפ'ן צווייטען פערהער ברייננגען און גרינבערג'ן וועט מען ברייננגען מיט א שטונדע שפעטער.

— איהר האט זעהר א גלייבען פערשטאנד, הערר מארטין, — האט מערזאווצין איהם נאך א קליינע פויזע ערנסט געזאגט — דאריבער וואלט איך וועלען הערען אייער מיינונג וועגען דעם צווייטען זשידאָווסקען פערברעכער גרינבערג.

— זעהט איהר, — האט מארטין מיט אן ערנסטע מינע איהם געענטפערט — מיט דעם גרינבערג'ן איז שוין עפעס אנדערש. מען האט איהם דערטאַפט ביי א מארד-בראנד, וואו אן עהרליבער פראוואסלאווגער וויא טימאָפיי מיכיילאָוו זאגט עדות, אז ער פלעגט זיך אלע מאָל צאנקען מיט דער אידישער פאמיליע, וועלבע עס האט ביי איהם געוואוינט. און זיין שוואגער ראזבאָיעוו זאגט, אז ער האט איהם מיט טימאָפייען צוזאמען געחאפט ביי'ם מאכען דעם פייער און דערצו נאך האט מען ביי איהם דערטאפט א בריעף פון א געפעהרליכען פאָליטישען פערברעכער, וועלבער האט צוויי מאל געשאָסען אויף אלעקסייעוו'ן. דאס איז שוין גאר אנדערש מיט איהם וועלען מיר זיך שוין רעבענען. אבער א י י ן זאך וואונדערט מיר דאָ, — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען ווייטער גערעדט — ווארום ראזבאיעוו קומט ניט צום פערהער.

— לויט וויא זיין שוואגער האט געמעלדעט, ליעגט ער קראנק פון גרויס שרעק און קען ניט קומען, — האט מערזאווצין איהם ערוויעדערט.

— אבער איך האב בעמערקט — האט מארטין פאָרטגעזעצט — אז טימאָפיי איז שטארק צושראקען געווארען ווען איך האב איהם געזאגט דאס איך מיט'ן פראָקוראר ווילען דעם קראנקען בעזוכען. — איך אלס פראקטישער סליעדאוואטעל, קען פון איין מינע קומען צו אן אנדער גערדאנק איבער דער גאנצער געשיבטע. אלזא, איז זעהר ראטהזאם, דאס איהר, הערר מערזאווצין, זאלט בעפאָר איך געה בעזוכען ראזבאיעוו'ן עפעס דאָרט א שמעק טהאן.... איך דארף אייך ניט לערנען וויא זיך צו בענעהן, איהר זייט דאך פון אָפענבאך'ס שולע.

— איך וועל עס שוין היינט בעזאָרגען! — האט מערזאווצין מוטהיג און צופריעדען פון מארטינס גלייבע מיינונגען ערוויעדערט — און אויב איך פאָהר היינט אויף אייגינע טעג פון מאָסקווא אוועק, וועט שוין אן אנדערער אייך ברענגען אן אנטוואָרט.

— און וויא באלד איהר וועט עפעס דאָרט בעמערקען — האט מארטין געזאגט — זאלט איהר מיר גלייך טעלעגראפירען.

— געוויס! — האט מערזאווצין זיך אויפהייבענד פון זיין שטוהל געזאגט. ער האט זיך מיט'ן סליעדאָוואטעל פריינדליך געזעגענט און איז באלד אוועקגעגאנגען.

— איך וועל אייך אונגליקליבע אידען רעטען! — האט מארטין גאנץ שטיל צו זיך אליין גערעדט — און וועל אלע מערזאווצינס און לומפען אָנלערנען!

א קלאפּ אין טהיר מיט א בעזאָנדערן טאָן, האט איהם געמעלדעט, אז יעמאנר און זיינע קאמעראדען בעזוכט איהם.

— הערײַן! — און איסטאָמין מיט פּאַוועל אַנדריאַנאָוו זײַנען אַרײַן אין זײַן קאַבינעט.

— שאַדע, מאַרטין, — האָט איסטאָמין געזאָגט — וואָס דו ביסט אויך ניט געקומען מיט אַ פּאָר שטונדען פריהער צו גרעפין מאַריאַ אַנדריאַנאָוואַ. איך האָב זיך דאָרט געטראָפען מיט אונזער וואַסילי פּעטראָוו, וואָס פּעררייזט אום ניין אוהר אָבענדס נאָך פּעטערבורג.

— אַך, וויא גליקליך! — האָט מאַרטין ערפרייהט אויסגערופען — מיין האַרץ האָט זיך שוין וועגען איהם געשראָקען, ווארום האָט ער דאָ אַזוי לאַנג פּערווײַלט?

— צוליעב אַ פּערדאַכט וועגען זיין פּאַספּאָרט, — האָט פּאַוועל געענטפערט. ער איז געזעסען אונטער אַ וואַך ביי אַ פּריסטאַוו, ביז עס איז געקומען פון איר־קוטסק אַן אַנטוואָרט, אַז ער איז אַן ערהליכער מאַן.

— גליקליך אָפּגעשפּיעלט! — האָט מאַרטין פייערליך געזאָגט — נו וויא גע־פּעהלט ער אייך?

— ער איז אַ טיכטיגער קלוגער און ערפאַהרענער מענש! — האָט איסטאָמין איהם געענטפערט — איך האָב באַלד פערשטאַנען, אַז אירקוטסקער געהיים־בונד וועט אויסקלייבען אַ וויכטיגע פּערזאָן.

— ווען ניט מיין מוטער וואָלט געוועזען נעגען ניהיליזמוס צוליעב דעם וואָס זיא פּירכטעט טאָמער וועל איך נעהמען אַן אַנטהייל — האָט פּאַוועל זיך אָפּגע־רופען — וואָלטען מיר מיט איהם פּיעלעס געקענט ריידען, אָבער דיא גאַנצע צייט איז זיא בײַם טיש מיט איהם צוזאַמען געזעסען, און אַזוי וויא איך בין אין איהר נעגענוואָרט זעהר פּאָרזיכטיג, דאַרום האָט אונזער געשפּרעך ניט געקענט ווייט דערגעהן.

— און איך בין גראַדע היינט שטאַרק בעשעפטיגט! — האָט מאַרטין גע־זאָגט — איך מוז דאָ עטעס אויפטהאָן וועגען דיא רעטונג פון ביידע אָפּפער, וועל־בע זיינען ביי זאַכאַרינס רעטונג געפאַלען.... איך פערהאָף, אַז אויך גרינבערג וועט אַזוי שטאַרק ניט ליידען. איך וועל ביסלאַך־ווייז אַרויספיהרען אויף דעם, דאַס אַלע וועלען זיין איבערצייגט, אַז טימאָפּיי מיט זיין שוואָגער ראַזבאָיעוו, האָבען געמאַכט דעם פייער.... און פאַר אַ בריעף פון אַ פּאָליטישען פערברעכער, אין וועלכען עס איז גאָר ניט געשריעבען, קען ער בעקומען ניט מעהר וויא „וואָלנאָיע פּאָסעליעניע" נאָך סיביר.

— איך פּירכטע אָבער, — האָט פּאַוועל געזאָגט — צו וועט מען דערווײַלע ביי גרינבערג'ן אין אַסטראָג ניט אויספאָרשען צו וועמען דער בריעף איז געוועזען געשריעבען.

— איך האָב געסטערן בײַם ערשטען פערהער — האָט מאַרטין געענטפערט — מיט גרינבערג'ן גאָר ניט געקענט ריידען, וויל מיין מיטהעלפער ניקאָלייאַן איז מיט מיר צוזאַמען דאָ אין קאַבינעט געזעסען; אָבער היינט וועל איך איהם שוין קענען בערוהיגען און וואָרנען.

— אַזאַ זייטיגער אונגליק וויא אַ בלבול אין אַ שרעקליכען מאָרד־בראַנד, —

האט איסטאָמין געזאגט — איז א זעלטענער צופאל! זיין פרוי געהט פאסט פון זינען אראָפּ, און מיט דער סומע, וועלכע איך האב איהר געסטערן געבראכט, האב איך איינפאך איהר מיט איהרע קינדער גערעטעט פון הונגער!

— האסט דוא איהר וועגען איהר מאן בערוהיגט?

— דיא אונגליקליכע איז גאָר אן אנדער מענש געוואָרען, ווען איך האב איהר געזאגט, דאָס מיר וועלען זעהן וויא וויט מעגליך איהם צו רעטען פון אונגליק, — האט איסטאָמין ערוויעדערט — אבער צווישען זיך רייךענדיג, ווייס איך ניט וויא אזוי? איז דען וואלנאָיע פאָסעליעניע א קלייניגקייט?

— אז עס וועט שוין דערביי האלטען — האט מארטין געענטפערט — וועלען מיר דאמאָלס שוין געפינען א מיטעל וויא אזוי ער זאל אין גאנצען אנטלויפען. דוא ווייסט דאך, אז א סליעדאָוואטעל קען עס טהאן....

— יעצט בין איך רוהיגער! — האט איסטאָמין איהם פרעהליך ערוויעדערט. און מיר פרייהט זעהר וואס מיר האט געלונגען דורך מיין פאָטער דורכצופיהרען ביים גענעראל גובערנאטאָר, אז דער פערהער זאל געהן דורך דיר.

— מיט מאדאם מאלליד'ס ציערונג אין קאנאָן, — האט אנדריאנאָוו זיך פלוצלינג אָפּגערופען — איז עפּעס א מערקווירדיגע געשיכטע, און ווער קען עס זיין דער חאָמיאקאָוו?

— געווים עפּעס איינער פון דיא וואוילע יונגען! — האט מארטין מיט א שמייכעל ערוויעדער — איך וועל דיא זאך אזוי גוט דורכפיהרען, אז ער וועט בעדטראכט ווערען פאר'ן מערדער פון פּאָדלעצאָוו'ן און דאדורך וועט דער פערדאכט פון דעם ארימען גאָלדבוימען גענצליך הערונטערפאלען.

— דאס איז ווירקליך א שכל! — האט איסטאָמין ענטציקט געזאגט — אָבער דיא גאנצע געשיכטע אין קאנאן מיט דיא ציערונג און חאָמיאקאָוו'ס פערהאפטונג איז אזוי רעטהזעלהאפט, אזוי קאָמיש און פערדרעהט, אז איך הייב דאס גאר ניט אָן צו פערשטעהן.

— און וואו זיינעןביידע מאלליד'ס דיענער? — האט אנדריאנאָוו מיט פערוואונדערונג געפרעגט — זיי האבען דאך דיא ציערונג געגנבעט. היינט וויא אזוי קומט דיא ציערונג צום טוידטען פּאָדלעצאָוו'ן אין קאנאָן? און וויא קומט דארט איינער א וואסילי חאָמיאקאָוו?

— איך גלויב, אז דאס האט א גרויסען אנהאנג מיט'ן מאָרד־בראנד — האט מארטין ערוויעדערט — לויט גרינבערגס ערצעהלונג אין וועלכען עס איז קיין צווייפעל, אז דאס איז ריכטיג, האט טימאָפּיי מיט זיין שוואגער ראזבאָיעוו געמאכט דעם פייער. מעגליך, אז דיא גנבים האבען זיך ביי טימאָפּייען אין טראקטיר אויפגעהאלטען, און אזוי וויא טימאָפּיי האט געלעזען אין דיא צייטונגען, אז זיי האבען בעשטוילען מאדאם מאלליד אין א גרויסע סומע, האבען ביידע שוואָגערס דיא גנבים ערמאָרדעט, און נאכהער, אז זיי האבען ביי זיי גאר ניט געפונען און זיי האבען געוואָלט דעם מאָרד פערדעקען, האט דער פערברעכען זיך געענדיגט מיט

א בראנד אין וועלכען זיי בעשולדיגען יעצט גרינבערג׳ן, וועלכער איז צופעליג דארט געזעסען אין טראקטיר. טימאָפיי האט דאך איהם אין׳ם הינטערשטען פליגעל אריינגענארט אום דער שולד זאל פאלען אויף איהם.

— אין דעם איז גאר קיין צווייפעל ניט! — האט איסטאָמין געזאגט — אבער וויא קומט דיא צירונג אין קאנאָן? און וויא קומט דארט איינער א חאָמיאקאָוו?

— אז איך וואלט אלעס דא פערשטעהן, — האט מארטין געענטפערט — וואלט דאך שוין דיא זאך גאר אנדערש געשטאנען! אבער איך פערהאָף, אז איך וועל מיך אין קורצען צו דיא ריכטיגע וואהרהייט דערשלאָגען און דאמאלס וועט אלעס אנדערש ווערען.

— אלזא — האט אנדריאנאוו איהם געפרעגט — קענסט דוא מיט פעטראָוו׳ן פאר זיין פערדרייזען נאך פעטערבורג זיך ניט זעהן?

— איך געפין עס זאָגאר ניט פאר נעטהיג! — האט מארטין איהם געענט־פערט — אז ער וועט אהער קומען צוריק פון פעטערבורג און מיר וועלען אלע צו־טרעטען צו דער זאך, דאמאָלס וועל איך מיט איהם בעקאנט ווערען.

— צו וועמען זאל איך איהם רעקאָמאַנדירען אין פעטערבורג? — האט איסטאָמין געפרעגט — ער האט דאך וויא געוועהנליך קיינע אדרעסען מיטגענומען און דער, וועלבענס אדרעס ער האט יא געהאט, איז ניט לאנג פערהאפטעט געוואָרען.

— גיעב איהם אויף פילימאָנאוו׳ס אדרעס — האט איהם מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — און ער וועט איהם שוין אין צענטראל קאָמיטעט אריינפיהרען—

— עס פאָהרט דיא שווארצע קארעטע! — האט אנדריאנאָוו פלוצלינג אויס־גערופען א קוקטהאנדיג דורכ׳ן פענסטער — מען פיהרט דיא ארעסטאנטען.

ביידע פריינדע זיינען באלד דורך א הינטער טהיר פון מארטינען אוועקגע־גאנגען.

צווישען צוויי סאָלדאטען פוןביידע זייטען און איינער פון הינטען, איז דער אונגליקליכער גאָלדבוים צוגעגאנגען דיא אייניגע טריט פון קארעטע ביז דער טהיר פון מארטינס וואוינונג.

א דיענער האט באלד דיא טהיר געעפענט און דיא סאָלדאטען האבען איהם ביז מארטין׳ס קאבינעט דורך אייניגע צימער צוגעפיהרט.

מארטין האט מיט א שטרענגע געזיכט דעם ארעסטאנט עמפפאנגען און האט איהם געהייסען אין זיין קאבינעט אריינגעהען.

צוויי סאָלדאטען מיט זייערע געלאָדענע ביקסען זיינען שטעהן געבליעבען פון דער אנדערער זייט טהיר און איינער איז איבער׳ן פאר־צימער ארומגעגאנגען מיט׳ן ביקס אויפ׳ן שולטער.

מארטין האט דיא טהיר צוגעמאכט און האט דעם ארעסטאנט א וואונק געגעבען, אז ער זאל נאך איהם נאכגעהן אין א צווייטען צימער.

— דערקענט איהר מיר, ארעסטאנט, ווער איך בין? — האט מארטין איהם שטיל געפרעגט און האט זיך פאר איהם אוועקגעשטעלט.

— איהר קומט מיר פאר זעהר בעקאנט, הערר סליעדאוואטעל! — האט גאלדבוים שוואך און צורודערט געזאגט — פון געסטערן אן קלעהר איך אלץ ווער איהר זייט און וואו האב איך אייך געזעהן, אבער איך וויים ניט.

מארטין איז צוגעגאנגען צו א שראנק, ער האט שטעהענדיג צו גאלדבוימען מיט'ן רוקען עפעס אויף זיין געזיכט אנגעטהאן און איידער ער האט זיך צו איהם מיט'ן פנים אומגעקעהרט האט ער איהם געזאגט, אז וויא באלד ער וועט איבער-ראשט ווערען, זאל ער אויפ'ן קול ניט שרייען.

— וועט איהר עס ערפילען? — האט ער דעם פערוואונדערטען גאלדבוימען געפרעגט.

— אייער וואונש איז מיר הייליג, הערר סליעדאוואטעל!

מארטין האט זיך מיט זיין געזיכט צו איהם אומגעקעהרט.

— אי! — האט גאלדבוים מיט א פערשטיקטע שטימע אויסגערופען — הערר מארטינאוו?....

— איך טהייערער פריינד, איך האב אייך אין דיעזען אונגליק אריינגעפיהרט! האט מארטין מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט.

— א, ליעבער פריינד! — האט גאלדבוים איהם מיט טרעהרען ערוויעדערט. אונזער שולדיגקייט איז א מענשען צו רעטען פון אונגליק. מיר טארען ניט דענקען וואס שפעטער וועט זיין. פון אונגליק זיינען מיר ניט זיכער, ווען מיר געהען זאגאר אויף א גלאט שטיקעל ערד אונטער א פרייען הימעל. מענשען צוברעכען זיך אמאל דיא פים, וואו אנדערע געהן זיכער! איהר האט קיין שולד וואס איהר האט געוואלט בעטען א פריינד, וויא איך האב קיין שולד אין פאדליעצאוו'ס ערמארדונג. איהר זייט צו מיר געקומען אלס א פריינד פון מיינע פערשיקטע אונ-גליקליכע קינדער און מיך געבעטען צו רעטען א מענשען. איך האב אייך זאגאר ניט געפרעגט ווער איהר זייט און איך האב מיר דאס אונטערנומען צו טהאן, ווייל רעטען א מענשען איז אונזער פפליכט, אונזער שולדיגקייט; מיר מוזען עס טהאן אהנע נאכדענקען.

— א, ליעבער גאלדבוים! איהר זייט בראוו און עהרליך וויא אן ענגעל! — האט מארטין איהם צודריקענד צו זיין ברוסט געזאגט — איך וועל יעצט אלע מעגליכקייטען אנווענדען אייך צו רעטען. זאגט מיר אונגליקליכער ברודער, וויא געהט עס אייך אין געפענגניס? אז איהר ווילט קען איך קומען אויפ'ן פערהער צו אייך! דאס מעג יעדער סליעדאוואטעל טהאן, אבער דארט וועלען מיר גאר ניט קענען ריידען. א, וויא געהט עס אייך פריינד?

— ניט אם בעסטען ברודער! — האט גאלדבוים טרויעריג געענטפערט — איך לייד דארט איבערנאטירליך און ניט אזוי פון זיך אליין, נאר גאר פון אן אנדערן....

— פון אן אנדערן? ווער איז דער אנדערער?

— אָ, פריינד, — האט גאָלדבוים ביטערליך געזאגט — מען האט היינט אין דער פריה מיך ארייגגעזעצט אין א צעלע מיט דעם אונגליקליכען גרינבערג'ן און מיט נאך איינעם א פּאָליטישען פערברעכער. נאכהער האט מען צוגעפיהרט נאך אן אונבעקאנטען ארעסטאנט עפּעס א חאָמיאקאָוו, נאר דאס וואלט נאך ניט געווען אזוי שרעקליך, ווען מען וואלט אין צעלע ניט צוגעזעצט נאך איינעם אן אונגליקליכען, געשמידט מיט א קייט צום וואנט, נאכהער האט מען איהם נאך א קייט אויף ביידע הענד אויפגעהאנגען, אז איך בין שיער געשטאָרבען פאר צער.... יענער מאן איז א שווערער פּאָליטישער פערברעכער.

— אז איהר ווערט בעטראכט פאר א פּאָליטישען פערברעכער — האט מארטין מיט א זיפץ געזאגט — דאס וויים איך, אָבער וויא קומט עס וואס מען האט אוועקגעזעצט אייניגע פּאָליטישע פערברעכער אין איין צעלע? דאס פער־שטעה איך ניט....

— מען האט מאקי דעם געשמידטען מארטירער פון אונזער צעלע היינט צוריק ארויסגעפיהרט — האט גאָלדבוים געזאגט — אבער איך קען מיך גאָר ניט פערגעסען זיין שרעקליכען ליידען.

— און ער איז א ניהיליסט? — האט מארטין טרויעריג געפרעגט.

— איינער פון דיא געפעהרליכסטע — האט גאָלדבוים מיט א זיפץ ערוויע־דערט — הערענדיג זיין נאָמען בין איך אויפגעציטערט געוואָרען.

— וויא הייסט ער? — האט מארטין ביטערליך געפרעגט.

— ער איז דער בעריהמטער לעוו סטעפּאנאָוו.

— לעוו סטעפּאנאָוו? — האט מארטין אויפּשפּרינגענד פון זיין שטעלע, מיט א ציטערענדע שטימע געפרעגט — ווער האט עס אייך געזאגט?

— ער אליין האט עס געזאגט, נאכהער וויא איינער אן אירקוטסקער פּאָלי־טישער פערברעכער האט זיך מיט איהם פארנאנדער גערעדט. דורך איהם האב איך ערפאהרען אויך דיא ביטערע נאכריכט, אז מיינע ביידע קינדער זיינען פון דאָס ניי אויף צעהן יאהר קאטאָרגא אין „ניזשני נאָווגאָראָד" פעראורטהיילט געוואָרען.

— הערר גאָלדבוים! — האט מארטין ציטערענד ביי אלע גליעדער איהם ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאגט — וויא גאט איז אייך ליעב, זאגט מיר צו האט איהר אדער גרינבערג פאר יענעם מארטירער זיך עפּעס ניט ארויסגערעדט?

— מיט מיר און מיט גרינבערג'ן איז איהם אויסגעקומען זעהר ווענינ צו ריידען; אבער דער סיבירער ארעסטאנט, האט איהם פיעלעס דערצעהלט.

— ווייסט איהר פיעללייכט וויא דער סיבירער ארעסטאנט הייסט?

— דאָקטאָר וואסילי פּעטראוו! — האט גאָלדבוים געענטפערט.

— וועה! — האט זיך פון מארטינס ברוסט א הערצרייסענדער קרעכץ ארויסגעריסען און ער האט זיך מיט ביידע הענד געריסען דיא האָר פון'ם קאָפּ.

— אָ, טהייערער פריינד, — האט גאָלדבוים איבערראשט און ערשראָקען

אויסגערופעי מיט א פערשטיקטע שטימע — וואָס איז מיט אייך פלוצלינג געוואָרען? וואס איז דא עפּעס פאר א געשיכטע?

— א פיעלפאַכינגער אונגליק! — האט מאַרטין יאמערליך געברומט — דער געשמידטער מאַרטירער סטעפּאנאָוו, איז א שפּיאָן!....

גאלדבוים האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער.

— און דארום האט מען אייך אלע אין איין צעלע אוועקגעזעצט, — האט מאַרטין טרויעריג און אויפגערעגט פאָרטגעזעצט — וויל מען דיינקט, אז איהר, גרינבערג און חאָמיאקאָוו שטעהען עפּעס אין א געהיימע פערבינדונג, וואָס האט אן אנהאנג צום אירקוטסקער מאַרטירער.

— אבער פאָרלויפיג איז ער פון אונז גאר ניט דערגאנגען — האט איהם גאלדבוים געטרויסט — און ווייטער, וועט ער דאך געוויס גאר ניט דערגעהן!

— איך קען אייך פריינד גאר ניט זאגען, וואס דא איז שוין אפּגעטהאָן געוואָרען! — האט מאַרטין ברעכענד מיט דיא הענד געזאגט — אבער פערפאלען! יעצט אויב איהר וועט דעם אונגליקליכען ווידער זעהן זאלט איהר איהם גאנץ שטיל ערקלערן דיא טרויעריגע געשיכטע און איהר זאלט איהם זאגען, אז זיינע פריינדע ווייסען שוין אין וואס פאר אן אונגליק ער געפינט זיך.... אבער קיין נאמען טאר ער ניט ווייסען.

— איך וועל עס שוין וויא ווייט מעגליך בעזארגען! האט גאָלדבוים טרויעריג ערוויעדערט.

מאַרטין האט איהם אויסגעלערנט וואָס ער זאל וועגען זיך טענה'ען און נאכהער וויא דער סליעדאָוואטעל מיט'ן ארעסטאנט האבען זיך מיט הייסע טרעהרען אין דיא אויגען צוקושט איז דיא שווארצע קארעטע מיט'ן ארעסטאנט אוועקגעפלויגען.

21טעס קאפּיטעל.

טיגערען צווישען זיך.

— איהר זייט פריילין זלאַדייקינא, הימל־שעהן! וויא א געטין פון שעהנהייט און סימפּאטיע! — האט אפּענבאך געפּיהלפאל געזאָגט צו דער שפּיאָנין, וועלכע ער האט בעזוכט אין רייכסטען מאָסקווער האָטעל „ערמיטאזש" אין דער צייט ווען גאָלדבוים איז געשטאנען ביי'ם חליעדאָוואטעל אויפ'ן פערהער — איך וואלט מיך שעצען גליקליך אייער געגענליעבע צו געווינען!

זלאַדייקינא האט אפּענבאריזן מיט אן אונשולדיגע מינע פון א קינד אָנגעקוקט גלייך אין דיא אויגען און א זיפץ האט זיך פלוצלינג פון איהר הערץ ארויסגעריסען.

— אָ, מיין ליעבער, טהייערער ענגעל, וואס זיפצט איהר? — האט אפּענבאך טרויעריג איהר געפרעגט און האט איהר אָנגענומען פאר איהרע צארטע הענטלאך — קענען דען ענגלען אויך זיפצען?

— אָ, מיין טהייערער, — האט זלאַדייקינא פינסטער איהם געענטפערט —

וויא זאל איך ניט זיפצען, אז מיין ליעבע איז האָפנונגס-לאָז? איך ליעב אייך און פערהייליג אייך, אבער וואס האב איך פון אזא ליעבע צו ערוואַרטען?

— דוא ליעבסט מיר? — האט אָפּענבאך פייעריג אויסגעשריען איהר צודריקענד פעסט צו זיין ברוסט — אך וויא אנגענעהם, וויא ליעב און וויא זיס זיינען מיר דיינע וואָרטען!

ער האט איהר בעשאָטען מיט קיסע, וועלכע האבען פערהילכט דעם גאנצען צימער.

באלד האט ער אויך דערפיהלט אפּאר הייסע פייעריגע קיסע וועלכע האבען זיך געענדיגט מיט א פערשטיקטען כליפּען.

— אָה, מיין ענגעל! — האט אָפּענבאך איבערראשט אויסגעשריען — ווארום וויינסט דוא?

— ווארום זאל איך ניט וויינען? — האט זלאָדייקינא ווישענד איהרע אויגען געזאגט — קענען מיר דען אמאל געזעצליך הייראַטהען?

— וואס פאר א דומהייט? — האט אָפּענבאך אויסגערופען — וויא קומט ליעבע צו געזעצע? איך ליעב דיך, דוא — מיך, און דאס איז דער ריכטיגער ליעבעס געזעץ! מיר געזעץ־מענשען, ווייסען גאַנץ גוט אז אלע הייראַטהס־געזעצע זיינען מעהר ניט אלס א נאַררישע צערעמאָניע פאר קינדער, וועלכע ווילען ליעבע פערהייליגען און איינבילדען דער וועלט, אז אין ליעבע צווישען צוויי געשלעכטער פערבאָרגט זיך א הויכער אידעאַל. ניין, מיין טהייערע, מיר ערוואַקסענע און ענטוויקעלטע מענשען ווייסען גאַנץ גוט דעם ריכטיגען זין פון ליעבע, מיר בעדארפען ניט זיין געבונדען מיט צערעמאָניע־געזעצע פון א קירכע און א גייסטליכען. דיא ליעבע איז פיעל שטאַרקער ווען זיא איז פריי און ניט געצוואונגען. לאָמיר ביידע פון יעצט זיך פערבינדען מיט דער וואהרער ליעבע.... מיט דער אונגעצוואונגענער, און דוא וועסט פאַר מיר גליקליך לעבען און זיין אימער פריי.

זלאָדייקינא האט איהם דיא גאַנצע צייט ווען ער האָט גערעדט אנגעקוקט מיט א ליעבליכע און א נאַאיווע תמ'עוואטע מינע וויא אן אונשולדיגע צעהן־יעהריגע מיידעלע.

— וויא גרויס דוא ביזט, אָפּענבאַך, אין דיין פאַך — האט זיך זלאָדייקינא געקלערט — אזוי קליין ביזט דוא אין'ם פערשטעהן דאס הערץ פון א דורכגעמאַכטע פרוי. דיין ליעבע וועט דיר שווער אָנקומען; דערפאַר אָבער וועט זלאָדייקינאַ'ן גרינגער זיין עפּעס אויספיהרען פאר זיך — דורך דיין גרויסען גענעראַלסקען קראַפט.

— ניין, מיין ליעבער! — האט איהם זלאָדייקינא מיט א טרויעריגע מינע ערוויעדערט — איך, אלס אנשטענדיגעס, עהרליכעס מעדכען, קען מיט דיין מיינונג וועגען ליעבע ניט איינשטימען. איך ליעבע דיך ענגעל מיט דעם גאַנצען פייער פון מיין יונגעס הערץ, אבער איך קען ביי זיך ניט רעכטפערטיגען צו מאַכען אזא פערברעכערישען אנאַרכיסטישען שריט. מיר אליין פערדאַמען און פערפאָלגען אזעלכע מענשען, וועלכע ווילען אויף אזא ארט דיא וועלט אויסבעסערן; מיר פיהרען זיי צום גאַלגען, און ווארום דען? צוליעב געלט דען? זיינען מיר דען מערדער? ניין,

מיר טוען עס וויל מיר זיינען עהרליך נעזאָגנען, וויל מיר זיינען נעגען אזעלכע שענדליכע אידעען, היינט זאל איך מיך בטשליסען אויף אזא שריט. וואו איז דאס געוויסען? דיא אלע זאכען וועלכע איך האב ביז היינט אָפּגעטהאָן מיט דיא ניהי־ ליסטען, וועל איך דאך אנהויבען צו בעטראכטען פאר מערדערייען!

אָפּענבּאך האט א קוועטש געטהאָן מיט דיא ברייטע אקסלען און האט בעוואונדערט דיא עהרליכקייט און דעם בראַווען כאַראַקטער פון דער שפּיאָנין.

— אלזאָ — האט ער צו איהר מיט א טרויעריגע מינע געזאָגט — מעג איך שוין מיך האלטען פאר אונגליקליך?

— ניין, מיין ענגעל! — האט איהם זלאָדייקינא ליעבליך און באַרמהערציג געענטפערט — מיר קענען גאר ניט וויסען וואס דיא צייט קען מאכען? מיר זיינען מעהר ניט וויא מענשען און מיר בעזיצען הערצער פון פלייש און בלוט. — ליעבע ברעכט אויך אייזען, לאָמיר אבער דערווייל דאס פּרובירען פערגעסען! לאָמיר ליעבערסט ריידען וועגען דיא וויכטיגע גענענשטענדע וועלכע שטעהן אונז יעצט פאָר; מיר זיינען דאך דיא שיצער פון אונזער מאָנאַרכס לעבען, און מיר אינטע־ רעסירט זעהר צו וויסען, אויב מערזאַוועצינען האט געלונגען צו דערגעהן עפּעס וויכטיגע געהיימניסע?

— נו, אז איהר פערלאנגט אזוי גיך אונזער פריהערדיגען געשפּרעך אונטער־ צוברעכען — האט איהר אָפּענבאך פערדריסליך געזאגט — טהו איך עס גענען מיין ווילען. עס וואלט מיר אָבער פיעל פרעהליכער געווען, ווען איך וואלט געהאט פון אייך עפּעס א פערשפּרעכען. — גור לאָמיר דולדען און האָפען!

— דולדען און האָפען זיינען דיא צוויי בעסטע זאכען אין מענשליכען לעבען!

— האט זיא זאנפט מיט א נאאיווע מינע געענטפערט — יעצט זאגט מיר נור עק־ סעלענץ, צו האט מיין ראטה געבראכט עפּעס נוצען?

— איך מוז געשטעהן, אז איהר זייט פריילין א זעלטענע ערשיינונג — האט איהר אָפּענבאך פריינדליך ערווידערט — אייערע איינפעלע זיינען גראָסאַרטיג, מערזאַווצינען האט געלונגען פון וואַסילי פּעטראָוו צו דערגעהן, אז ער איז א דע־ לעגאט פון א געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק וועלכע בעשטעהט פון פינף און צוואנציג מיטגלידער און ער פאהרט צו דעם צענטראל קאָמיטעט נאך פּעטערבורג זיך צו בעראטהען וויא דורכצופיהרען דעם בעשטימטען פּלאַן צו ערמאָרדען דעם מאָנאַרך מיט זיין פאַמיליע ביי דער קאָראָנאַציע; אבער דאס וויכטיגסטע, ווער זיינען דיא מיטגליעדער אין ביידע שטעדט פון דעם געהיים בונד. דאס האט נאך מערזאַווצין קיין צייט געהאט צו דערגעהן און אין דעם זיינען מיר אליין שולדיג! נאכהער וויא איך מיט'ן גענעראל פון „טרעטאָע אָטדעלעניע" האבען געהאלטען א ראטה וועגען דיא בעשולדיגטע אידישע פערברעכער און דעם רעטזועלהאפטען וואסילי חאָמיאַקאָוו, האבען מיר זיך בעשלאסען אוועקצושיצען אלע מיט פּעטראָוו'ן אין איין צעלע און דער פאלשער סטעפּאַנאָוו זאל זיי ציהען פאר דיא צינגער, דען לויט וויא מיר פערשטעהען שטעהען זיי פאסט אלע אין איין פערבינדונג. מיר האבען ערווארטעט אלעס צו ערפאהרען אין איין שטונדע; אבער מיר האבען גע־

מאכט א גרויסען אײַנדרוק. מערזאַוויצין דערצעהלט, אז חאָמיאַקאָוו האט גאר פּעטראָוו'ן געכאפּט שלאָגען. זעלבסט פערשטענדליך, אין זײַן געגענוואַרט האט ער שוין ניט געוואָלט רײדען. ווען מען האט חאָמיאַקאָוו'ן נאך מערזאַוויצינ'ס א געהײמען צײכען הערויסגעפיהרט, האט פּעטראָוו איהם דערצעהלט פון וואָגען און צוליעב וואס ער פאָהרט, אבער וויא עס איז געקומען צו עפּעס האט ער זיך פערהאַקט, געווים צוליעב נאָלדבוים און גרינבערג'ן, ביידע לעצטע וויעדער זײַנען געווען שטארק פאראינטערעסירט מיט ביידע ארעסטאַנטען און מען האט פון זיי אויך גאר ניט געקענט דערגעהן. דערווײַלע האט מערזאַוויצינע פערכאפּט דער אטהעם אין דער ענגער צעלע און מען האט איהם געמוזט נאך א געהײמען קלונג פון דאָרט ארויס־פיהרען.

ווען אָפּענבאַך האט דערמאָנט דעם נאָמען גרינבערג, האט זלאַדייקינא זיך געפיהלט עפּעס ניט אם בעסטען; אבער אין איהר געזיכט איז עס ניט געווען צו דערקענען.

— מײַן טהעאָריע איז א גוטע, — האט זלאַדייקינא מיט א שטאָלצע מינע געזאגט — נור דיא שלעכטע פּראקטיקא האט איהר פערדאָרבען.

אָפּענבאַך האט זיך געפיהלט פון איהרע לעצטע ווערטער שטארק בעליידיגט און האט אויף איהר א קוקגעטהאן מיט א פערדריסליכע מינע.

— איך מוז אײַך זלאַדייקינא זאגען, — האט ער איהר פינסטער און פער־דריסליך געענטפערט — אז איהר האט דא אויך ניט זעהר פּראַקטיש געהאנדעלט. ווען איהר וואָלט זיך אביסעל ניט צוגעאײַלט וואסילי פּעטראָוו'ן צו ארעטירען, וואָלטען מיר יעצט געוואוסט פון „פויגעל מילך". איהר האט לויט דעם ריינעם פערשטאנד, בעדארפט מיט אײַער אפּפער זיך אונטערשפּיעלען וויא א קאַץ מיט א מויז, דאמאלס וואלט ער אײַך ארײַנגעפיהרט אין זײַן נאָרע און מיר וואָלטען געקענט אלע מײַז דערשטיקען ביז איינעם. אז ער האט אײַך שוין יא פערטרויט זײַן נאָמען, וואָלט ער אײַך שוין מיט א פּאר טאג שפּעטער דערצעהלט דעם וואהרען צוועק פון זײַן רייזע און ער וואָלט אײַך אין פּעטערבורג געהיים־בונד ארײַנגעפיהרט.

וויא א דאָנער־שלאַג, האט אויף דער שטאָלצער בעסטיע געווירקט אָפּענ־באכס פאָרוואורף. זיא איז לײַכענבלאס געוואָרען פאר פערדרוס און האט א ציטער געטהאן מיט איהר גאנצען קערפּער. אָפּענבאַך האט עס בעמערקט, און איהם האט עס געפרעהט.

— איך האב א נ ד ע ר ש מיט איהם זיך ניט געקענט בעגעהן! — האט זיא אביסעל צודולט ערוויעדערט.

— אנדערש האט איהר ניט געקענט? — האט אָפּענבאַך מיט א שמייכעל געזאגט — ווארום דען? האט איהר דען אויך געפירכטעט פאר אן ארעסט?

— פאר מײַן לעבען! — האט זלאַדייקינא מיט אן ערנסטע מינע געענטפערט.

— פאר אײַער לעבען? איך פערשטעה עס ניט....

— ווייסט איהר דען ניט, עקסעלענץ, אז דיא ניהיליסטען האבען אויך ש פּיאָנען?

— וויא באלד אזוי, בעדארף איך יעדע מינוט זיך שרעקען אויפ'ן נאס מיין נאז ארויסשטעקען.

— איך האב אבער בעמערקט אין וואגאן — האט זלאדייקינא, פערדריסליך ערוויעדערט — צוויי פערדעכטיגע מענשען, פאר וועלכע איך האב מיך שטארק געשראקען.

— און אז איהר זייט איינמאל דורכגעפאלען, — האט אפענבאך מיט א טייפעלשען שמייכעל לאנגזאם ציהענד יעדען ווארט איהר ערוויעדערט — ווילט איהר גאר ניט געשטעהן?

— אבער דאס וואס איך זאג אייך איז דיא ריינע וואהרהייט! — האט זלאדייקינא מיט א טאן פון א פארוואורף אויסגעשריען.

— זאל שוין זיין אזוי! — האט אפענבאך א מאכטהאנדיג מיט זיין רעכטע האנד געזאגט — אבער איך בין זיך מודה, אז איך בין דיעזעס מאל דורכגעפאלען! איך האב בעדארפט אזא סטעפאנאוו'ן צו יעדערן בעזונדער אין צעלע אריינזעצען, וואלטען מיר שוין יעצט געוואוסט, וואו דיא הינד זיינען בעגראבען.... אבער זאגט מיר נאר. פריילין זלאדייקינא, האט איהר שוין עפעס דערגאנגען וועגען דעם ניהיליסט, וועלבער האט אין אייער געגענווארט צו מיר טעלעפאנירט וועגען דעם ערמארדעטען פאדלעצאוו?

— ליידער האט זיך מיר דאס ניט איינגעגעבען! — האט זלאדייקינא ערוויעדערט — און נאך מיין מיינונג, האט עס געטהאן וואסילי חאמיאקאוו א קאמעראד.

— האלט איהר דען חאמיאקאוו'ן פאר א ניהיליסט?

— פאר איינעם פון דיא געפעהרליכסטע! — האט זלאדייקינא געענטפערט.

אפענבאך איז געווארען אויפמערקזאם; ער האט פון זלאדייקינא'ן שטארק געהאלטען און האט געוואוסט, אז זיא איז אין דעם פאך א קאפ־מענש.

— ער האט אבער אן אידיאטישעס געזיכט און האנדעלט וויא אן אידיאט, — האט אפענבאך איהר אונטערבראכען.

— ווייסט איהר דען ניט, עקסעלענץ, אז פיעלע ניהיליסטען מאכען זיך פאר אידיאטען, וויא עס קומט צו א פערהער?

— און ווער האט נאך אייער מיינונג ערמארדעט פאדלעצאוו'ן?

— חאמיאקאוו! — האט זלאדייקינא פעסט איבערציינט געענטפערט, פונקט וויא זיא וואלט עס געזעהן מיט דיא אויגען.

— אבער פאדליעצאוו'ס לייבע איז דאך שוין געוועזן צוגעפוילט, ווען מען האט חאמיאקאוו'ן דערטאפט ביים קאנאן?

— ער האט איהם ערמארדעט אין דער זעלבער נאכט פון זיין פערשווינדונג, האט זלאדייקינא מיט אן איבערצייגטע מינע געזאגט — און ער האט איהם געהאלטען פערשטעקט ערגעץ ביי זיך צו הויזע. נור אזוי וויא ער האט געוואלט פון דער טרפה סחורה פטור ווערען, האט ער איהם פערשטעקט אין קאנאן.

— איך מוז געשטעהן, — האט אפענבאך שמייכלענד געזאגט — אז איהר

האט זעהר א גלייכען שכל. אייער מיינונג איז קלוג און פאָרטרעפליך און דאריבער וואלט איך פון אייך וועלען הערען א מיינונג אויך וועגען דיא צירונג, וועלכע מען האט לעבען זיין טוידטען קערפּער געפונען.

— וועגען דיא צירונג האב איך צוויי מיינונגען, — האט זיא מיט א שטאָלצע מינע ערוויעדערט — אדער דיא גנבים האבען דעם געשטוילענעם שאַץ אין קאנאָן בעהאלטען, אָדער פּאָדליעצאָוו איז געוועזן מיט זיי בעקאנט, ניט אלס געהיים־אגענט און ער האט פון זיי דיא צירונג צוגענומען מיט אן אויסרייד זיי צו בעהאלטען, און איז געוועזן געזאנען צושטעלען דעם שאַץ אין געהיים־פּאָליציי און דיא גנבים נאכהער צו ארעטירען.

— אייער ערשטער מיינונג איז ריכטיגער, — האט איהר אָפּענבאַך נאָך א קורצען נאכדענקען געענטפערט — אבער לאמיר זעהן וואס דער קלוגער סליעדאָוואטעל פּעטער מארטין מיט זיין מיטהעלפער ניקאָלאיאין וועלען דאָ אויפטהאן! מערזאווצין טהוט פון זיינער זייטע דאָס זייניגע; אבער ער האט אויף זיך נאָך א מיסיאָן, וועלכע איהר מוזט עס, פרייליין זלאָדייקינא, צוליעב געוויסע אומשטענדע באלד איבערנעהמען. דא קענט איהר אייער קונסט וויזען און זיך פאָרטרעפליך אויסצייכנען....

— אין וואָס בעשטעהט מיין נייע מיסיאָן?

— ניט לאנג האט דער גאלאָווא אלעקסעיעוו מיר אויפמערקזאם געמאכט אויף איינע א געוויסע גרעפין מאריא אנדריאנאָווא, אז זיא מיט איהר זוהן פּאָוועל נעהמען א גרויסען אנטהייל אין ניהיליזמוס; דערווייל איז דורך איידך וואסילי פּעטראָוו אין אסטראָג אריינגעפאלען, און אזוי וויא מיר וויסען, אז ער איז איהר ברודער אנטאָן מאראָזאָוו׳ס א שוואָגער, האבען מיר פערשטאנען פון דעם בריעף וועלכען מען האט ביי פּעטראָוו׳ן אויסגעפונען פון אנטאן מאָראָזאָוו, אז ער איז אדרעסירט צו מאריא אנדריאנאָוונא. מיט דיעזען בריעף האבען מיר זיך בענוצט, און נאכהער וויא איך מיט׳ן גענעראל פון „טרעטאָיע אָטדעליעניע" האבען געהאלטען א ראטה, האבען מיר אוסגעקליבען מערזאָווצינען, אז ער זאל דעם בריעף מאריא אנדריאנאָווא איבערגעבען און זאל זיך אין איהר הויז פארשטעלען אלס וואסילי פּעטראָוו, אדער סערגעי פּאָטאָמקין, נאָך זיין פאלשען פּאספּארט. מערזאווצין האט עס קונציג אפּגעמאכט, אבער ער איז באלד דארט דערגאנגען, אז אין פּעטראָוו׳ס רייזע פערבאָרגט זיך עפּעס א וויכטיגע זאך. פּאָוועל צום ביישפּיעל האט איהם ביי זיין ערשטען בעזוך געפרעגט ווארום ער איז גלייך אין פּעטערבורג ניט געפאָהרען און זא וויטער.... מערזאווצין איז ניט קראנק אויפ׳ן שכל און האט געוואוסט וואָס צו ענטפערן. איך האב באלד געמאכט טעלעגראפישע נאכפאָרשונגען אין אירקוטסק וועגען פּעטראָוו׳ס רייזע; אבער צו מיין בעדויערן, האב איך צו קיין טאָלק זיך ניט געקענט דערשלאגען. איך האב מעהר ניט דערגאנגען וויא איינִיגע בעשרייבונגען פון פּעטראָוו׳ס פּריוואט-לעבען, וואס דאס נוצט פאר מערזאווצינען, אז מען זאל ניט צווייפלען ביי דער גרעפין אין הויז אין זיין פערזענליכקייט; אָבער דאס וויכטיגסטע, צוליעב וואָס און צו וועמען ער פאָהרט, האט

אירקוטסקער געהיים־פּאָליציי ניט געקענט דערגעהן. אייער ראטה וועלכען איהר האט געבעטען ביי נאכט פאַרגעשלאָגען, איז היינט אין דער פריה ערפילט געוואָרען און מערזאוויצין אלס סטעפּאנאווו איז דערגאנגען דעם צוועק פון פּעטראוו'ס רייזע נאך פּעטערבורג. ער האט באלד בעזוכט דעם צווייטען מאָל גרעפין אנדריאנאָ־וואָ'ס הויז און האט מיר דא ניט לאנג געבראכט אזא רעזולטאט: ער איז דארט אין הויז בעקאנט געוואָרען מיט א פייעריגען ניהיליסט קריוואָסאָראָוו, וועלכער וויים בעשטימט דעם צוועק פון פּעטראָווס רייזע. פּאוועל אנדריאנאָוו וויים עס אויך און היינט אום נייז אוהר אבענדס וועט קריוואָסאָראָוו בעגלייטען מערזאוויצינען צום וואָקזאל, און וועט איהם איבערגעבען דעם נאָמען פון א ניהיליסט, וועלכער וועט מערזאוויצינען אין פּעטערבורג ארייגפיהרען אין צענטראל קאָמיטעט פון דער ניהיליסטישער געזעלשאפט.

זלאַדייקינאָס אויגען האבען אנגעהויבען צו פייערן וויא ביי א טיגערין ווען זיא דערשמעקט א שעפּעלע.

— מערזאוויצין, — האט אָפּענבאך פאַרטגעזעצט — מוז אונבעדינגט פאָהרען נאך פּעטערבורג און פּערזענליך דאס איבערגעבען אין „טרעטאָיע אָטדעליעניע״ און דאָרט וועט בעשלאָסען ווערען ווער זאל פיגורירען אלס וואסילי פּעטראָוו אין „צענטראל קאָמיטעט״. אלזאָ בעדארף איך האבען א טיכטיגע פּערזאָן דאָ אין מאָסקווא, וועלכער זאל אָפּט בעזוכען מאַריא אנדריאנאָוואַ'ס הויז און פריינדליך פערבונדען ווערען מיט דער גרעפין, מיט פּאוולען און מיט דעם קריוואָסאָראָוו, וועלכער וויים פון פויגעל מילך.... און דאס קען אויספיהרען נאר א פרוי וויא איהר, וואָס קען א מאנספּערזאָן לייכט געפעהלען און איז קלינגער פאר'ן טייפעל אליין....

אָפּענבאך האט דיא לעצטע ווערטער געענדיגט מיט א שמייכעל און האט דער שעהנער זלאָדייקינא ליעבליך א גלעט געטהאן פאר'ן בעקעל.

— איך בין בערייט צו דיענען מיין קייזער און זיינע בעאמטע! — האט דיא בעסטיע מיט אן ערנסטע מינע אויסגעשריען — ווען איהר וועט מיר עקסעלענץ בעפעהלען, וועל איך עס טהאן.

— טאקי היינט פאנגט אן דאריבער צו דענקען, ווייל דאס מוז וואס ניכער געשעהן.

— איך וועל שוין געפינען א מיטעל וויא אין יענער הויז זיך ארייגצומאכען — האט זלאָדייקינא שטאָלץ געזאָגט.

— יעצט וועגען ליעבע! — האט איהר אָפּענבאך האלב ערנסט, האלב שמייכלענד געזאגט.

— ניין, מיין טהייערע, — האט זלאָדייקינא ערנסט ערוויעדערט — איך האב דאך איך שוין געזאגט, אז מיר ווייסען ניט וואָס דיא צייט קען מאכען?

— ביי מיר איז יעדער טאג דיא צייט! — האט אָפּענבאך געלאכט.

— אבער ניט ביי אונז פרויען! — האט זלאדייקינא מיט א פרומע מינע ערוויעדערט.

— נו, א קוש מיין ענגעל! — האט אָפּגעבאַך זיך ערנעהערענד מיט זיין גע־זיכט צו איהרער געזאגט.

זלאַדייקינא האט קאָקעטיש א שמייכעל געטהאן.

אוןביידע שלאנגען האבען זיך ווארעם צוקושט.

22טעם קאַפּיטעל.

דער אַייזערנער מגן־דוד'ל און דער גאָלדענער צלם.

ביי פרומע עלטערן אין א קליין ליטווישע שטעדטעל ניט ווייט פון ווילנא איז מיט דריי און פערציג יאהר צוריק געבאָרען געוואָרען דער מאסקווער אידישער מיליאָנער מאַלליך. זיין טאטע איז געווען איינער פון דיא „חצות" אָבריכטער, תהלים זאָגער און משניות לערנער אין געלען בית־המדרש, וועלכער איז ניט ווייט געשטאנען פון מרחץ און פון פריץ'ס מאיאָנטיק (גוט). ווארום הייסט יענער בית־המדרש דער ג ע ל ע ר ווייסען מיר ניט אויף ריכטיג. דער אלטער משומד, וועלכער האט געוואוינט ביי דעם פּריץ האט דערצעהלט וועגען דעם נאמען גאנץ לאנגע היסטאָריעס; נור אזוי וויא א משומד איז ניט בעגלויבט, לאמיר בעסער גלויבען מאנכע פון אונזערע אלטע זיידעס און באָבעס וואס דערצעהלען, אז דער וועלט־בעריהמטער אידישער קינסטלער, וועלכער האט דער ערשטער אונז מזכה געווען מיט דיא טהייערע בילדער פון דיא „ארבעה בנים" אין דיא פסח'דיגע הגדות, אום אונזערע קליינע קינדער זאָלען ווערען ענטוויקעלט אין קונסט און בעקומען א ריכ־טיגען בעגריף וואס הייסט מאלעריי; דיעזער טאלאנטפאָלער קינסטלער — דער־צעהלען זיי — האט געפּארבט דעם „זכר לחורבן" אויפ'ן וואנט פון בית־המדרש לעבען דער טהיר. ער האט דיא פּארב וויא עס פּאסט פאר'ן חורבן געוואלט מאכען ריכטיג שווארץ נור אזוי וויא ער האט א טעות געהאט אין דעם כעמישען צוזאַ־מענשטעלונג (און וועלכער מענש איז ניט פעהיג צו בעגעהן א פעהלער?) איז דער זכר לחורבן ארויסגעקומען געל וויא וואקס. דארום הייסט עד היום יענער בית־המדרש „דער געלער"; אבער ניט דאס בין איך אויסען, מאַלליך'ס טאטע איז געווען א פרומער איד און האט געלעבט פון „חצות" אפּריכטען, פון תהלים זאגען און משניות לערנען אין יענעם געלען בית־המדרש און זיין ווייב דבורה יענטע־דבאָשעס זיא האט איהם מפרנס געווען. זיא האט זיך בעשעפטיגט מיט פיעל מלאכות, אבער האט נעהאט ווייניג מזל וברכה. זיא פלעגט פעררייידען דיא צייהן פאר דער לבנה, אפּשפּרעכען אן „עין הרע", מאכען סטאטיסטיקעס פון פעלד געמאָסטענע קנייטלאך. אמאל פלעגט זיא אָפּגיסען שרעקענים, פערשפּרעכען א רויז, אָבקוילען א „לופט" און איז נאך געווען דערצו א טוקערקע אין דער קהלשער מקוה און א קונציגע „נעגעל־שניידערקע".

מיט עטליכע טעג בעפאר דער מיליאָנער איז ביי דיא קבצנים געבאָרען גע־וואָרען, האט זיך זיין טאטע חייקל ברוך ארומגעטראגען מיט א חלום, פאר וועלכען ער האט זיך שטארק געשראקען. ער האט א פּאר טאג געפאסט און האט געזוכט אין שטעדטעל עפּעס א קלוגען עהרליכען איד ווער עס זאל איהם פותר חלום זיין,

און אבוואהל אלע אידישע שטעדטלאך זיינען א מאל בעשטאנען פון קלוגע עהרליכע אידען, דאך האט חייקל ברוך זיך ניט געקענט צוקלייבען א אידען נאך זיין הארץ נאך. ער האט זיך געשראָקען, טאָמער איז איהם דער א שונא, טאָמער וועט זיך יעגער ארויסריידען א נארישקייט און אזוי וויא אלע חלומות געהן נאכ'ן מויל, האט ער פשוט געציטערט פאר אן אונגליק.

— געה צו אונזער רב, — האט איהם זיין ווייב געזאגט — דאַרפסט דוא דען האבען א כשר'ערען אידען וויא ער איז? ער איז דאך א צדיק בן צדיק, הלואי אויף אונזערע קינדער געזאגט געוואָרען א העלפט פון איהם.

חייקל האט געפאָלגט זיין ווייב און האט זיך אוועקגעלאזען צום רב. ער האט דארט געפונען דעם רב מיט דער רבי'צין ביי איין טיש. דער רב איז געזעסען ביי א גמרא און זיא האט געצירעוועט א זאָק און האט געהאלטען ביי'ם צעהלען דיא אויגלאך.

— רבי — האט ער גאנץ שוואך ארויסגערעדט וויא ער וואָלט ציטערן פאר דיא ווענט — איך האב מיט אייך צו ריידען עפעס א סוד־זאך.

— נו, רייד מיין קינד, — האט איהם דער רב געענטפערט — א סוד בלייבט א סוד....

— מיילע, וואס איז שייך? — האט חייקעל ברוך געשטאמעלט און א קוק געטהאן אויף דער רבי'צין.

דיא רבי'צין האט זיך א קראַץ געטהאן פאר איהר אָפגעקראָכענעם זיידענעם פארוק וואס האט געגרייכט ביז דיא ברעמען, און האט דיא זאָק ווייטער געצירעוועט.

— דאַרפסט מיין קינד גאר קיין מורא ניט האבען, — האט דער רב געזאגט — א סוד בלייבט א סוד.—

— דאס איז אבער א חלום — האט חייקל ברוך ווייטער גערעדט און האט ווידער א קוק געטהאן אויף דער רבי'צין.

— איז בודאי רעכט, — האט דער רב געענטפערט — אפילו א פויגעל וועט פון איהם ניט וויסען.

— אבער וואס איז שייך? — האט חייקל ברוך ווידער געשטאמעלט און האט געוואלט מיט זיין קוקען אויף דער רביצין, דעם רב געבען צו פערשטעהן, אז ער וויל אין איהר געגענווארט זיין חלום איהם ניט פערטרויען.

דער קלוגער רב האט עס ניט פערשטאנען, ער האט עס זאגאר ניט געקענט פערשטעהן ווען ער וואלט איהם אפילו מיט'ן פינגער אויף זיין ווייב א וואונק גע־געבען. מילא וואס איז שייך? אלע אין שטעדטעל האבען געוואוסט, אז דער רב מיט דער רביצין זיינען איין נשמה. און דער רב האט עס נאך פריהער געוואוסט. היינט וויא אזוי זאל זיך געפינען אן עזות־פנים וועלכער זאל זיך מורא האבען דעם רב צו פערטרויען עפעס א סוד אין דער געגענווארט פון זיין אשת־חיל?

— מיר וועלען דיר דיין חלום גוט אויסלייגען, — האט איהם דעם רב מיט א בארמארציגע מינע געזאגט און האט א קוק געטהאן אויף זיין ווייב, וועלכע

האט שוין דיא זאַק אוועקגעלייגט און איהרע גראָבע מעשענע שפּאַקולען ארויפּגערוקט אויף איהר זיידענעם פּאַרוק — האָסט זיך מיין קינד גאר ניט צו שרעקען, אלע חלומות געהען נאכן מויל, און נאך איידער דוא האָסט אונז דיין חלום דערצעהלט, זאג איך דיר, אז ער בעדייט אויף גוטעס.

חייקל ברוך האט איינגעזעהן, אז ער איז דא מיט זיין חלום אריינגעפאלען.

— מילא, וואס איז שייך ? — האט ער זיך געקלערט — גאָט איז א טאטע וויא עס וועט זיין וועט זיין.

— מיר האט זיך געחלום׳ט — האט חייקל ברוך מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — מיין דבורה האט געבאָרען א קינד מיט א פּאר אָקסענע הערנער.

— דאס איז א סימן, אז אייער ווייב וועט אם ירצה־השם בשלום איבערקומען — האט דיא רביצין זיך ארויסגעחאַפּט — און דער זוהן, וועלכער וועט אייך געבאָרען ווערען, וועט זיין א תלמוד חכם, וואס וועט זיך באָרען וויא אן אָקס מיט דיא הערנער אין אונזער הייליגער תורה.

— פון מיין מויל ארויסגעחאַפּט — האט דער ר׳ב צופריעדען אויסגעשריען — א גוטער סימן, וויא איך בין א איד, דאס וועט איה״ש אנדערש ניט זיין. מיין ווייב איז א נביא׳טע.

א צופריעדענע מינע האט זיך געוויעזען אויף חייקל ברוך׳ס פרומען פּנים.

— דיא הערנער זיינען אבער ניט געווען קיין גלייכע — האט ער ווייטער פאָרטגעזעצט און געציטערט — איין האָרען איז געווען א גאָלדענער און דער צווייטער אן אייזערנער.

— דאס איז א סימן, — האט דיא רביצין ווייטער גערעדט מיט א פרעהליכע מינע — אז ביי איהם וועט זיין תורה מיט גדולה צוזאמען. דיא גאָלד ווייזט, אז ער וועט זיין רייך און דער אייזערנער האָרען איז תורה.

— אָ, וואס פאר א חכמה א ווייב איך האב — האט זיך דער רב געקלערט און ליעבליך איהר אנגעקוקט — זיא איז דאָך גערעטען אין דבורה הנביאה.

— פון מיין מויל אקאָרשט ארויסגעחאַפּט — האט ער צו חייקל ברוך׳ן געזאגט — דוא ביסט גליקליך מיין קינד, הלואי אויף אלע אידען געזאגט געווארען.

חייקעל ברוך האט ווייטער געוואלט דערצעהלען ; אבער ער האט א שטארקען זיפץ געטהאן.

— וואס זיפצט איהר ? — האט איהם דיא רביצין פערוואונדערט געפרעגט — מען דארף דאָך אייך מקנא זיין.

— אבער ? — האט חייקעל ברוך געשטאמעלט און געציטערט.

— דערצעהל מיין קינד ווייטער — האט איהם דער רב געזאגט — אז דער ערשטער האלבער חלום איז גוט, מוז ער שוין אין גאנצען גוט זיין. דאס וועט איה״ש געשעהן.

— ביי דערצעהלען א חלום טאָר מען ניט זיפצען — האט דיא רעבעצין מיט א פרומע מינע געזאגט — איהר מוזט פרעהליך אלץ וואס אייך האט זיך געחלום׳ט דערצעהלען און האָפען צו גאָט, אז אלעס וואס מען איז אייך פּותר וועט געשעהן.

—ביידע שפּיצען פון דיא הערנער, — האט חייקל ברוך טרויעריג געזאגט — מאכען מיר גאר משוגע. איך האב צוליעב איינעם פון זיי א גאנצען טאג געפאסט.

— זאגט וואס האט איהר געזעהן אויף דיא שפּיצען? — האט איהם דיא רביצין מיט א העלדישע מינע געבעטען, פונקט וויא זיא וואָלט זיך צוגרייטען צו א מלחמה.

— דער שפּיץ פון אייזערנעם האָרען — האט חייקל ברוך אונמוטהיג געזאגט — האט זיך געענדיגט מיט א קליינטשקען „מגן־דוד׳ל״.

— אָ, וויא גוט, וויא גוט! — האט דער רב זיך טרייסלענד רעכטס און לינקס וויא א לולב ענטציקט אויסגעשריען.

— דאס איז א סימן, — האט דיא רביצין פרעהליך געזאגט — אז ער וועט זיין עפּעס גאר איינער פון דיא גרעסטע גאונים. רבונו־של־עולם, הלואי אויף מיינע קינדער געזאגט געווארען. אָ, וואס פאר א געבענשטער בויך. צוליעב אזא חלום, — האט זיא זיך ווענדענד צו חייקל ברוך׳ן געפרעגט — פאסט מען און מען איז טרויעריג? איהר דארפט דאָך טאנצען אין דיא גאסען.

— אבער דער אנדערער שפּיץ — האט חייקל ברוך טרויעריג געזאגט — איך קען עס גאר ניט פון מיין מויל ארויסריידען.

— מילא וואס איז שייך — האט דער רב געזאגט — צוליעב איין שפּיץ זאָל זיך א מענש אזוי פיעל עגמת־נפש אנטהאן? א חלום קען דאָך ניט זיין אהן פּוסטע זאכען.... אדרבא, ממה־נפשך....

— אלץ וועט זיין צו גוטען, — האט דיא רביצין אויסגעשריען — איהר זייט ר׳ חייקל ברוך א גליקליבער איד, אויף אלע אידען געזאגט געווארען. זאָגט־זשע שוין, וואס איז געווען דער אנדערער שפּיץ.

— דער שפּיץ פון גאָלדענעם האָרען — האט חייקל ברוך ציטערענד ביי אלע גליעדער שוואך גערעדט — האט זיך געענדיגט.... מיט א גרויסען.... צלם.

דער רב האט פערגלאָצט קעלבעריש מיט דיא אויגען, און ווארפענדיג מיט׳ן קאָפּ הין און צוריק, האט ער שטיל אונטער דיא צייהנער געשעפּטשעט:

— הוא אלהים! שמע ישראל!

דיא העלדישע רביצין איז אויך אויפגעצאפּעלט געוואָרען און איהרע קליינע פייכטע אויגעלאך האבען זיך פערריסען צום פאלאָפּ.

— א גוטער סמן! א גוטער סמן! — האט זיא געשטאמעלט — א סמן, אז אין זיינע צייטען וועלען אלע תפלות מיט דיא גאָלדענע צלמים אין דער ערד איינזינקען צוליעב דעם קליינעם אידישען מגן־דוד׳ל. א סמן, אז משיח וועט קומען און דער קליין מגן־דוד׳ל וועט איבערלעבען אלע גוישע געטשען.

— אָמן! — האט חייקל ברוך מיט פערגלאָצטע אויגען אויסגעשריען און ער איז האלב צופריעדען, האלב אונצופריעדען אהיים אוועקגעגאנגען.

חייקל ברוך האט מורא געהאט א קוק צו טהאן אויף זיין ניי־געבאָרענעם אינגעל וועלכען זיין דבורה האט איהם אין איינינע טעג נאך׳ן פּותר־חלום זיין

געשיינקט. ער האט אלץ געציטערט, טאמער וועט ער זעהן בײ איהם הערנער אויפ׳ן שטערן.

— איז ער אָהן א שום מום? — האט ער דער העבאמע געפרעגט באלד נאך זיין געבאָרען ווערען.

— א יונג מיט ביינער, אז דיא שכינה רוהט אויף איהם! — האט איהם פיינעל דיא זאָגערקע וועלכע איז אויך געווען א „באָבע״ געענטפערט — אויף אלע אידישע קינדער געזאגט געוואָרען! — אז ער האט א מום, וואס ער איז א נארר, וויל ער אז זיינע קינדער זאָלען אויך קאליקעס געבאָרען ווערען!

— און דער שטערן איז ביי איהם א גלאטער?

— אלע בייזע חלומות צו דיא גויישע קעפּ! האסט דוא געהערט אביסעל? וואס דעןווילט איהר? ער זאל האבען הערנער?

דערהערענדיג „הערנער״ האט חייקל ברוך זיך א צאפּעל געטהאן.

— אָ, פּויגעלע קרוין! — האט ער אויסער זיך אויסגעשריען — זאגט מיר דעם אמת, איך שטארב, איך האלט עס נים אוים!

— מען בעדארף אייך, ר׳ חייקל ברוך, פיהרען צו א גוטען אידען! — האט פויגעל זיך האלטענדיג אונטער דיא זייטען פאר געלעכטער געענטפערט — זייט איהר אפּט נים משוגע געוואָרען?

— פייגעלע קרוין, איך בין נים משוגע! — האט חייקל ברוך מיט א רחמנות׳דיגען קעלבערנעם פּנים צו איהר געזאגט — איין זאך זאלט איהר מיר נור זאגען, וויא נאָט איז אייך ליעב, צו איז טאקי ביי איהם דער שטערן א גלאטער?

פייגעל דיא זאָגערקע האט זיך געקייקעלט אויפ׳ן בויך פאר געלעכטער.

— ניין, מיט הערנער! — האט זיא איהם שפּאָטיש ערווידערט נאכהער וויא זיא האט זיך גוט אויסגעלאכט.

— געוואלד איך שטארב! איך בענראָב מיך א לעבעדיגער! — האט חייקל ברוך פערברעכענד מיטביידע הענד אויסגעשריען.

— ווילט איהר אז איך זאל שיקען נאך א טאָטער? — האט פייגעל איהם פערוואונדערט און לאכענד געפרעגט — זייט איהר שכור אָדער משוגע? אבער וואָס האב איך דא מיט אייך צו ברייען? אייער ציג, אייער פּעטשערע. געהט און טהוט א קוק, וועט איהר זעהן.

— איך פייגעלע איז גרינג צו לאכען, וויל איהר ווייסט נים וואס דא איז געשעהן, און איך זאג אייך דעם אמת, אז איך האב מיך מורא אויף איהם א קוק צו טהאן.

און ער האט זיך טאקי ווירקליך מורא געהאט אויפ׳ן קינד א קוק צו טהאן. ער האט זיך אין איינינע טעג נאך זיין חלום איינגעבילדעט, אז דאס קינד מוז דוקא געבאָרען ווערען מיט הערנער.

— און איך האב מיך מורא מיט אייך אין איין שטוב צו זיין! — האט פייגעל שוין ערנסטער איהם געענטפערט — מען בעדארף אייך פּשוט בינדען און גיסען קאלטע וואסער אויפ׳ן קאָפּ

— חייקל, הייקל! — האט ער דערהערט זיין ווייבס שטימע פון צווייטען צימער — וואס איז דארט מיט דיר געווארען?

פייגעל איז צו דער קימפעטארען אין צימער אריינגעאנגען און איז גלייך מיט'ן נייגעבארענעם אינגעל אין שטוב אריינגעלאפען.

— נאט זעהט הערנער! — האט זיא לאבענד איהם געזאגט פערקאשערענדיג דעם קינדס שטערן — זעהט וויא לאנג זיי זיינען! עס נעהמט אן פשוט א מורא!

— אָי, גאָט צו דאַנקען! — האט חייקל אויסגעשריען און האט פערגלאָצט דיא אויגען צום הימעל — געלויבט איז זיין ליעבער נאמען. נו, מילא וואס איז שייך שרעק צו שרעק איז ניט גלייך. אבער געלויבט איז השם יתברך, נאך גוט אפגעשניטען!

— — — — — — — — — — —

דער אינגעל האט זיך ביי זיינע פרומע און קלוגע עלטערן, אין א גוטע שעה אויפגעהאָדעוועט, און דער רב, וועלכער האט פון חלום גאר ניט געקענט פערגעסען, האט דעם אינגעל געהאלטען וויא אן אייגען קינד, ער פלעגט אויף איהם אכטונג געבען, אז ער זאל דאוונען און לערנען. ווען ער איז געווארען בר מצוה האט דיא גאנצע שטעדטעל געקלונגען מיט זיין דרשה, וועלכע דער רב האט איהם אויסגעלערנט, און דיא שדכנים האבען שוין אויף איהם געשארפט דיא צייהנער, בעצייטענס אימעצן צו מזכה זיין מיט דעם וואויל לערנער, וואס דער רב אליין האט זיך אויף זיין ערציהונג דיא גרעסטע מיה געגעבען. מיט דריי יאהר שפעטער איז דער בחורל משה'קע מאלליך געווארען א חתן מיט'ן שקלאָוועד מגיד'ס א מיידעל. זיא איז געוועזען א גאנץ שעהנענקע מיידעלע, אבער דיא פרומע אידישע טעכטער האבען איהר געהאלטען פאר א פרוצה.

דער שדוך איז למז"ט גאנץ גרינג געווארען. דער רב אליין האט געשריבען דיא תנאים און דיא רביצען האט דעם ערשטען טאפ מיט איהר אייגענע האנד צובראכען.

אבער אין א פאר וואכען ארום האבען זיי ביידע חרטה געהאט אויף דער גאנצער געשיכטע! דער שמש פון געלען בית מדרש איז אריינגעאנגען דורך א צופאל אויפ'ן "בית-שני", וועלכער איז דעם גאנצען יאהר געשלאָסען און עס ווערט אין איהם געדאווענט נור ימים-נוראים, און ער איז געווארען א פערצאפעלטער א קוק טהאנדיג וויא משה'קע מאלליך זיצט אויף צוויי גרויסע רוסישע ביכער און לערנט מיט אזא התמדה, אז ער האט איהם גאר ניט בעמערקט אריינגעהענדיג:

— משומד, גוי, ממזר! — האט דער שמש מיט א קוויטש אויסגעשריען און האט פערבראָכען מיט דיא הענד — גוישקע טריף-פסל'ען אין געלען בית מדרש! אלע קינדער אין שניפישאק וועלען דאך אויסשטארבען! געוואלד ראטעוועט אידען!

דער שמש האט משה'קען א נעהם געטהאן אונטער דיא ארעמס, ער האט איהם אראפגעטראָגען וויא א צוויי יעהריגעס קינד פון אלע טרעפ און איהם אזוי ארויסגעטראָגען אויפ'ן מארק.

(Iron, 11).

אין איין מינוט זיינען גאנץ שניפּעשקער אידען, בחורים, בעלי־ביתלאך, ווייבלאך, מיידלאך און קינדער נאכגעלאפען דעם לאנגען שמש, וועלכער האט גע־טראגען דעם חתן משה'קע מאליך אין דער לופטען און געשריען:

— גוי, ממזר, משומד, צום רב, צו בית־דין!

— וואס איז דא עפּעס פאר א מעשה? — האט דער פּריץ, וועלכער איז גראדע צו יענער צייט אין מארק דורכגעפאהרען אויף זיין קיביטקע, געפרעגט א אידען וועלכער איז פערהאסעוועט געלאפען אויפ'ן בייז־וואונדער.

— געוויס א גנב! — האט דער איד איהם געענטפערט און איז באלד אוועק־געלאפען.

דער פּריץ האט זיין פערד א טרייב געטהאן און האט דעם שמש אנגעיאגט.

שניפּישקער פּריץ האט געקענט אלע אידען פון שטעדטעל מיט זייערע נעמען און האט זאגאר געקענט ריידען אידיש וויא א בעלי־בתישער איד.

— וואס שלעפּסט דוא משה'קען? — האט דער פּריץ מיט א פערוואונדער־טען טאן דעם שמש געפרעגט.

— א, אדוני פּריץ! — האט איהם דער שמש אראפּלאזענדיג משה'קען נור איהם האלטענדיג פעסט פאר'ן האנד רעספּעקטפאל געענטפערט — איך האב איהם געכאפּט....

— געכאפּט? מיט א גניבה, וואס?

— נאך ערגער, אדוני פּריץ!

— נאך ערגער וויא מיט א גנבה? מיט וואס־זשע האסט דוא איהם געכאפּט?

— מיט צוויי טריף־פּסל'ען! — האט דער שמש געענטפערט.

— ט—טערף פּסעלין? — האט דער פּריץ זיך געבראכען דיא צייהגער— וואס איז דאס אזוינס?

— צוויי רוסישע ביכער — האט דער שמש געענטפערט.

— רוסישע ביכער? נו, כא וואס איז דא אזונס?

— אין געלען בית מדרש — האט דער שמש ווייטער גערעדט.

— רייד קלארע ווערטער וואס איז דאס אזוינס! — האט דער פּריץ איהם נעביטעריש געזאגט — ערקלער מיר אום וואס דא האנדעלט זיך?

— ביי אונז אידען, — האט דער שמש דעם פּריץ ערקלערט — טאר מען אין טרפה'נע ביכלאך מיט גוישקע אותיות ניט אריינקוקען.

דער פּריץ האט פערקאשערט דיא ארבעל און האט א נעהם געטהאן דעם שמש פאר'ן בארד.

— הונד! זשידאווסקע מארדע! — האט דער פּריץ געליארעמט און האט געטרייסעלט זיין געלען קאפּ וויא א לולב — דוא ביזט עס גאטס א פארשטעהער? דוא ווייסט עס וואס מען טאר און וואס מען טאר ניט?

משה מאליך איז צום פּריץ צוגעפאלען און האט איהם געבעטען, אז ער זאל דעם נאררישען שמש אפּלאזען.

— איהם צוליעב טהו איך עס! — האט דער פּריץ אפּלאזענדיג דעם צר

שראַקענעם שמש געזאָגט — ער איז אן עדעל קינד, ער בעט מיטלייד פאַר זיין פיינד. — און דוא משה׳קע — האט ער צום בחורל געזאגט — זעץ זיך מיט מיר אריין אין קיביטקע, דיא זשידעס וועלען דיר נאָך היינט פערשטיינען. קום מיט מיר, איך וועל שוין בעזאָרגען, אז א האָר פון דיין קאָפּ זאל דיר ניט געמינערט ווערען!

ער האט משה׳קען אנגענומען פאר ביידע הענד און האט איהם ארייגע־וואָרפען וויא א באַל אין זיין קיביטקע, און איז פון צווישען דער גרויסער מאסע, וועלכע האט זיך ארום שמש פערזאמעלט מיט משה׳קען אוועקגעפאהרען.

— — — — — — — — — — — —

— פערשטעהסט דוא שוין גוט רוסיש? — האט דער פּריץ משה׳קען געפּרעגט.

— מיין אויסשפּראַכע איז ניט אם בעסטען! — האט איהם משה געענטפערט

— אבער דיא גראמאטיקע בין איך שוין דורכגעגאנגען און איך פערשטעה שוין דעם שווערסטען בוך.

— און וואס דיינקסט דוא יעצט צו טהאן? — האט איהם דער פּריץ גע־פרעגט — האסט דוא זיך גאר קיין מורא ניט צו פערבלייבען אין שניפּישאָק?

— אין שניפּישאָק פערבלייב איך אונגליקליך! — האט משה מיט א זיפץ איהם געענטפערט — איך וועל מיך אויפ׳ן גאס ניט קענען ווייזען.

— און וואס איז מיט דיין שדוך? אז דיין כלה איז א פיין מיידעל און א שטרעבענדע צו וויסענשאַפט וויא דוא, ווים איך; אבער דער שדוך וועט דאך יעצט געווים בטל ווערען!

— אָ, ניין, הערר מיצקעוויטש! — האט איהם משה געענטפערט — מיר זיינען פערליעבט!

— פערליעבט? אין שניפּישאָק פערליעבט? — האט דער פּריץ געלאכט — וויסען דען אידען אויך וואס ליעבע איז? נור גענוג, דוא ביסט א וואוילער יונג. איך זעה, אז דיין ערציהונג צווישען ווילדע מענשען האט אויף דיר וועניג געווירקט. אלזאָ, בעדארף מען זעהן דיך ראטעווען. — פון דיר וועט דא אין שניפּעשאָק גאָר ניט ווערען; אבער זאָג מיר נור, צו וועסט דוא פאָהרען וואוהין איך וועל דיר הייסען?

— מיט פערגניגען! — האט משה מיט א דאנקבארע מינע ערוויעדערט — נור איין זאך וועל איך אייך בעטען, אז איהר זאלט מיר בעהילפיג זיין ווען עס איז, מיין ליעבער צירלען צו מיר אָפּשיקען.

— וועגען דעם זאלסט דוא שוין ניט זאָרגען, — האט איהם דער פּריץ גע־ריהרט געזאגט — איך וועל מיך שוין דיא מיהע געבען, אז איהרע עלטערן זאלען איהר ניט פערשלייערן מיט אן אנדערן, און ווען דוא וועסט מיר שרייבען אז דוא קענסט חתונה האבען, וועל איך דיר דיין כלה צושטעלען.

— איך דאנקע, ווערטהער הערר מיצקעוויטש! האט משה מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט — איך וועל אייער וואהלטהאט קיין מאל ניט פערגעסען.

— איך וועל דיר געבען א בריעף צו מיין שוואָגער דעם פּאלקאָווניק, וועל־כער שטעהט יעצט מיט זיין לאגער קעבען ראדאָם, און אויב דוא וועסט טויגען צום

נעשעפט, וועסט דוא מיט דיין פערשטעהן דיא רוסישע שפראך זעהר גוט מאכען. ער שטעהט דארט אין פערבינדונג מיט אידישע פאָדראַטשיקעס, וועלכע פערשטעהען ניט איין וואָרט רוסיש און זיי מאכען אָפּ דיא גרעסטע געשעפטען אויפ'ן וואונק וויא געבאָרענע שטומע, און אז דוא וועסט אהין קומען וועסט דוא זיין א גליקליכער מענש.

און נאך אין דעם זעלבען טאָג גענען אבענד האט מיצקעוויטש אָפּגעשיקט משה'קען נאך ראַדאָם.

— — — — — — — — — — —

מיט צוויי יאָהר שפּעטער, האט זיך דער יונגער אבצעהן־יעהריגער מאלליך גערעכענט פאר דעם בעסטען און עהרליכסטען פּאָדראַטשיק ביי דעם פּאָלק פון מיצקעוויטשעס שוואָגער און ער איז זעהר געאַכטעט געוועזן ביי פיעלע גענערעלער, וועלכע עס האבען זיך אין איהם אנגעטרויט וויא אין אן אייגענעם ברודער. ער האט שוין דאמאלס געהאט א קאַפּיטאַל פון איבער צעהן טויזענד רובל און האט יעדען מאָנאט געשיקט זיינע אָרעמע עלטערען פופציג רובל. דיא תנאים האט דער שקלאָווער מגיד באלד נאך משה'ס אוועקפאהרען זיין מחותן אריינגעשיקט צוריסענע; אבער צירל האט זיך גאר ניט געקענט צוקלייבען א זיווג. מיט וועמען מען פלעגט איהר פאָרשלאָגען א שדוך, פלעגט זיא געפינען אנדערע חסרונות, און אזוי וויא איהר פאָטער האט מורא געהאט מיט איהר זיך צו קריגען, אום דאס זאל זיך ניט צוטראגען איבער'ן שטעדטעל, האט ער געהאלטען דעם צונג אונטער דיא צייהנער, און אין יעדער שדוך וואס זיין טאָכטער האט ענטזאגט, האט ער גענומען דיעם שולד אויף זיך. פּלוצלינג אין א מיטען העלען מיטוואָך, איז צירעל פון זיין הויז פערשוואונדען געוואָרען. אין צוויי וואכען ארום איז אנגעקומען א בריעף מיט א הערצליכען מזל־טוב צוביידע אלטע מחותנים פון משה'ן מיט צירלען. זיי האבען געשריעבען אין דעם בריעף, אז זיי האבען ביידע חתונה געהאט כדת משה וישראל אין ראַסטאָוו ביים דאָן. אין'ם בריעף איז געלעגען אן אָנווייזונג אויף הונדערט רובל אויף ווילנער באַנק פיר נימפּל דעם שמש, מיט א הערצליכען דאנק פון משה מאלליך צו נימפלען פאר וואס ער האט איהם מיט צוויי יאָהר צוריק, געטראגען מיט אזא אימפעט אויפ'ן נאס צוליעב דיא צוויי „טרף־פּסלען", ביי וועלכע ער האט איהם אויפ'ן „בית־שני" דערטאַפּט. נימפּל איז שיער ניט אין חלשות געפאלען לעזענדיג דעם בריעף און זעהענדיג דעם שעהנעם אָנווייזונג.

— א אידישע הארץ! א אידישע הארץ! — האט ער שאָקלענד מיט זיין געלען קאָפּ הין און צוריק אויסגעשריען, און זיין פרומער אידיאָטישער פּנים מיט דיא זומער שפּרינקלען, האט געגלאנצט פאר ענטציקונג און פרייד, וויא א קוגעלטעפּעל פון א רייכען שניפּעשאָקטר בעל הבית.

23סטעם קאַפּיטעל.

מוסר פון זיין אייגענע טאָכטער.

משה מאלליך איז מיט צוויי יאהר שפּעטער געוואָרען אַ מאַטפּיי און אַ בעל מטופּל פון אַ פּאָר מאל הונדערט טויזענד רובל; ער האט מיט זיין ענערגיע און פליסינקייט אין'ם פערלויף פון אַ פיער יאהר זיך ארויפגעארבייטעט פון אַ קליינעם דאָלמאַטש'ל ביי אַ קליין אידישען פּאָדראַטשיקעל, אויף אַ גרויסען זעלבסטשטענ־דיגען פּאָדראַטשיק מיט אַ גרויסען נאָמען. דיא גענערעלער און פּאָלקאָווניקעס אין ארמעע, האבען איהם אַ נאָמען געגעבען „דער קלוגער איד״ און ער איז טאַקי ווירקליך געווען זעהר אַ קלוגער יונגער מאַן. דיא גוישע קעפּ פון דיא גענערעלער, פלעגען זיך גאר קיין עצה ניט קענען געבען וויא צו פערגלעטען עפּעס אַ גרויסע גנבה, אַז דיא רעגיערונג זאל עס ניט דערטאַפּען. זיי פלעגען גנב'ענען פון האבער, פון היי, פון קלייהען און פון דיא בעשטימטע פּראָוויאַנט פאר דיא סאָלדאַטען; אבער זיי האבען בשום אופן ניט געקענט פערשמירען דיא גרויסע לעבער אַז זיי זאָלען אַזוי שטארק ניט אנקענטיג זיין פאר דיא קאָנטראָליארען וואס קומען אויף אַ רעוויזיע. פיעלע פון דיא נאַטשאַלסטווא האבען דאפיר בעצאהלט מיט זייערע עמטער און זיינען נאָך געשטאַנען „פּאָד סוד״ — אבער זייט דער שניפּישאָקער משה'קע פון „געלען בית מדרש״ איז מיט זיי בעקאַנט געוואָרען איז אַלץ אנדערש געוואָרען.

— גנב'ענען טאר מען ניט! — האט ער איינמאל געזאָגט צום דיוויזיאָנעם גענעראל וועלכער איז ארומגעגאַנגען וויא אַ צומישטער צוליעב דער גרויסער לאָך, וואס ער האט אנגעמאַכט אין אַ פערלויף פון אַ פּאָר מאָנאַטען, און האט איהר ניט געקענט פערשמיערען — פאר גנב'ענען גיט מען איבער דיא הענד.

— אבער וואס דען טהוט מען? — האט איהם דער גענעראל צורודערט גע־פרעגט.

— מען איז אַ סוחר און מען פערדיענט כשר דעם גראָשען — האט איהם משה מיט אַ שמייכעל געענטפערט — פון פערדיענסט ווערט מען ניט בדלות און קיין לאָך וואו אַ גענעראל קען אריינפאלען קען בשום אופן ניט ווערען.

— נו, אדרבא, מאַטפּיי, זאָגט מיר וויא ווערט מען אַ סוחר?

— דיא סוחר'שע וועלט — האט משה רוהיג ערוויעדערט — וויים פון אל־ערליי סאָרטען סחורות, איהר קענט זיך מאַכען, צום ביישפּיעל, אַ זיידענעם מאַנטעל פאר הונדערט רובעל, און אַז איהר ווילט, האט איהר אַ זיידענעם מאַנטעל מיט'ן איינענעם גלאַנץ און מיט'ן אייגענעם פארב פאר פינף און צוואַנציג רובעל; פארן אויג איז דאס גלייך, און ווער דארף דא אריינקריכען אין מבינות צו דער זייד איז אַזוי געוועבט אדער אנדערש? וויא איז אבער אַז איהר ווילט זיך מאַכען אַ זיידע־נעם מאַנטעל פאר הונדערט רובעל, נור אַזוי וויא איהר ווילט פון איהם פינף און צוואַנציג אפּשפּארען, נעהמט איהר און איהר מאַכט איהם נור מיט איין פּאָלע און אַ גאַנצע פּאָלקע איז ביי אייך ניט צוגעדעקט, וואס פאר אַ צורה האט דער מאַנטעל און וויא קוקט איהר פאר דער וועלט אויס?

— איהר זייט מאַטפּיי, א קלוגער מענש — האט דער גענעראל ענטציקט אויסגעשריען — איך זעה אז איך האב מיט וועמען צו ריידען און איהר פערשטעהט גאַנץ גוט אז איך האב ביז יעצט אזעלכע מאַנטלען אין מיין ארמעע גענעהט.

— לעדער צום ביישפּיעל — האט משה וייטער גערעדט — איז אין דער ארמעע איינער פון דיא נויטהינסטע זאכען, אז איהר לאזט געהן דיא סאלדאטען באָרוועס וועהרענד יעדער סאָלדאט דאַרף האבען דריי פּאר שטיפעל, איז דאס א מאַנטעל אהן א פּאָלע. וויא איז אבער, אז יעדער סאלדאט טראגט טאקע שטיפעל אהן לאַטעס און אהן לעבער, און ער האט נאך צוויי פּאר שטיפעל אין זאפּאַס, זייט איהר אן עהרליכער מאַן ווילבער ערפילט ריכטיג דעם זאַקאָן. און איך קען אייך ווייזען א רעכנונג אז איהר זאלט אין יעדער פּאר שטיעפעל פערדיענען א האלבען רובעל, און קיין לעבער אין שטיפעל און אין דער קאַסע זאלען מעהר ניט זיין.

משה מאַלליך איז אין א פּאר וואָכען ארום דורכ'ן גענעראל פאָרגעשטעלט געוואָרען פארן גראָספירסט ניקאָלאי ניקאָלאיעוויטש, און איז געווארען אויך א פּאָדריאַדטשיק פון לעדער פאר דער רוסישער ארמעע.

מיט איינינע יאהר שפּעטער איז משה אויסגעוואקסען און איז געוואָרען א פיעל פאַכינער מילליאָנער. ער האט זיך בעזעצט אין מאסקווא, וואו זיין וייב צירעל, וועלכע האט זיך א נאמען גענעבען „ציציליע כריסטיאנאָווא” (דער שקלאָווער מגיד האט געהייסען טאָדרעס) האט זיך גענומען בויען א הויז נאך פּאריזער ארכיטעקטוריע. זיא האט אין גאנץ רוסלאנד ניט געפונען אן ארכיטעקטאר נאך איהר געשמאַק און האט אזעלכען אויסגעשריעבען פון פּאריז, וועלכער האט איהר דיא הויז אויף „טווערסקאיא אוליצא” אויסגעבויט.

מאַטפּיי יעפימאָוויטש מאַלליך און זיין וייב ציציליא כריסטיאנאווא, האבען אנגעהויבען צו פיהרען אן עכט אריסטאקראטישען לעבען. זיי פלעגען געבען בעלער פאר דיא רוסישע מאסקווער אריסטאקראטען. זיי זיינען באלד בעקאנט געווארען מיט'ן מאסקווער גענעראל גובערנאטאר [illegible]אז דאָלגאָרוקאָוו, מיט זיין הויפּט סעקרעטאר גענעראל ניקאלאי איסטאָמין, מיט'ן גאָלאָווא אלעקסייעוו און מיט נאך אנדערע גרויסע און קליינע טשינאוויקעס.

וויא מאַטפּיי יעפימאָוויטש האט זיך געוואָלט פערגעסען אין זיין רייכען צושטאנד אן זיין שניפּעשאָק מיט איהרע אידען און פון אלע אידען אין אלגעמיין, האט דאָך געקלייעט אין זיין הארצען דער אידישער פונק, און ער האט זיך פון זיין פּאָלק אין גאַנצען ניט געקענט אָפּרייסען. עס פלעגט איהם נאך ציהען צו א בית-המדרש, א שוהל און צו זיינע ברידער, צווישען וועלכע ער איז געהאָדעוועט און ערצויגען געוואָרען, און דאריבער פלעגט ער נאך א מאל אום יום-טוב אין שול זיך ארייננחאַפּען, און פלעגט מנדר זיין א הונדערטער פאר אן עליה און זיך לאזען ערקענען צו זיינע ארימע ברידער. זיין וייב אבער איז געווארען א וואהרע רוסין און האט אין איין קול געשריען, אַז אידען מוזען זיך אסעמעלירען מיט'ן רוסישען

פאלק און ווערען פראוואסלאווגע בירגער, און ווען ניט — וויל זיא זיי גאר ניט קענען. זיא האט זיך מיט אלע מעגליכקייטען גענהנפ'עט צום רוסישען אדעל און האט זיך דיא גרעסטע מיה געגעבען זיך אויסצופיינען פאר דיא רוסען אז זיא איז פראוואסלאווגע געזאָגנען, און דאהער האט זיא אויף איהר מאן איינגעווירקט, אז ער זאל געבען גרויסע נדבות אויף צערקוועס און זאל נעהמען און אנטהייל אין מאסקוואר שטאדט־אינטערעסען וועלכע בעלאנגען צו אונטערשטיצען פראוואָ־סלאווגע.

מאטפיי יעפימאָוויטש איז מיט דער צייט אין גאנצען אומגעענדערט געוואָרען, און זיין טאַטענס א מאַליגער חלום איז מקוים געווארען. פאר זיינע ארימע אידישע ברידער איז ער געווען א קליינער אייזערנער „מגן־דוד'ל" און פאר דיא רוסען — א גרויסער גאָלד־צלם. וואו ער פלעגט געבען דער אידישער געמיינדע, פאר איהרע אינטערעסען צעהן רובעל, האט ער זיך געלאזט קאָסטען אויף צערקוועס פאר דיא רוסען צעהנדליגע טויזענדער רובעל*). גוטע שמעלען אין זיין גרויסען געשעפט האבען פערנומען נור פראוואסלאווגע, און קליינע פלעצער, פון וועלכע מען קען זיך קוים ערנעהרען מיט ברויט און וואסער, האט ער אפגעגעבען דיא ברידער פון זיין נאציאָן, און דאס — ניט אין מאסקווא, אום דיא רוסען זאלען ניט זאגען אז ער פיהרט א זשידאָווסקען געשעפט. פריהער האט ער עס צוליעב געטהאן זיין ווייב, דעם שקלאָווען מגיד'ס טאָכטער, און נאכהער איז דיא געוואוינהייט געווארען ביי איהם א נאטור — און צירעל טאָדרעסאָווגא האט געקוואָלען.

ציציליע האט געשיינקט איהר מאן צוויי זיהן מיט א טאָכטער. דאס איז דיא שעהנע בערטהא' מאטפייעווגא, וועלכע מיר האבען ניט לאנג געזעהן ביי'ם אָבער־פאָליציימייסטער קאָזלאָוו אויפ'ן באל, און מיט א פאר טאג שפעטער ביי יאקאב גרינבערג אויפ'ן בוידים לעבען דעם קראנקען זאכארינען.

אין דעם טאג ווען מערזאווצין האט דעם צווייטען מאל בעזוכט דער גרעפין מאריא אנדריאנאווא, איז בערטהא אונמוטהיג און ניעדערשלאגען געזעסען אין איהר שעהנעם קאבינעט און האט ערווארטעט איהר פריינדין ליזא אנדריאנאָווא, וועלכע האט איהר פערשפראָכען אום דריי אוהר נאך מיטאג צו בעזוכען.

דיא טהיר האט זיך פלוצלינג אויפגעמאכט און איהר מוטער איז אריין אין צימער

— וויא שעהמסט דוא זיך ניט בערטהא, גאנצענע טעג צו זיצען אדער ארומגעהן אנגעבלאזען ? — האט איהר דיא מוטער פערדריסליך געפרעגט — דוכט זיך, אז עס איז שוין גענוג וואס דוא האָסט דיין פערוואונדעטען פאטער פאר דיא לעצטע פאר טעג מעהר אלס איין מאל ניט בעזוכט. דוכט זיך, אז עס איז שוין גענוג וואס דוא האָסט דיינע עלטערען אזוי בעליידיגט ביי'ם אָבער פאָליציי־מייס־טער אויפ'ן באל, וואס דוא האָסט אלעקסייעוו'ן זיין פאָרשלאג ענטזאגט, און נאכ־

*) דער לעזער זאל ניט מיינען אז איך שרייב דאָ עפּעס אַ פאַנטאַזיע. איך פערזיכערע איהם אַז דיזע גאַנצע ערצעהלונג איז ריכטיג, וואהר און גאַר ניט איבערטריבען.

הער האָסט דוא געטאַנצט מיט א יונגען שנעקעל און אָפיציער; עפּעס וויא אַלעק־
סייעוו'ן און מיר אויף צו להכעיס. ענדליך קומט דיר נאָך א רעשטע ארויס און דוא
בלאָזט זיך גאַנצענע טעג וויא אן אינדיג.

— איך וועל ניט בייטען יענעם אפיציערס פּאַדעשווע אויף אלעקסייעוו'ס
קאַפּ — האָט בערטהאַ ניט קוקענד אויף איהר מוטערס געזיכט מיט א פעסטען
טאָן געענטפערט — דוא מיינסט, אז א י ך בעדארף זיך א ו י ך בוקען פאַרן
מאסקווער גאַלאָווא?

זיא האָט אזוי שטארק בעטאָנט דעם „איך" און דעם „אויך" אז ציציליא
כריסטיאַנאָווא האָט שטארק ד ע ר פ י ה ל ט וועמען איהר טאָכטער מיינט.

— דוא ביסט צו פרעך מיין קינד! — האָט דיא מוטער צאָרניג אויס־
געשריען.

— מיט וואָס מוטער? — האָט איהר בערטהאַ מיט א רוהיגע מינע גע־
פרעגט — מיט דעם וואָס איך בעזיץ עהרענגעפיהל? מיט דעם וואָס איך האָב
פיינד לאַקייסטוואָ און שקלאַפעריי?

— דיין פרעכהייט איז איבערנאַטירליך! — האָט ציציליא וויטהענד גע־
קוויטשעט — דוא ביסט טאָכטערקע, צופיעל פון דער העזה ארויס.

— אומזיסט מוטער ערגערסט דוא זיך אזוי — האָט איהר דיא טאָכטער
מיט דיא זעלבע רוהיגקייט וויא פריהער ערוויעדערט — אז דיינער א לייבליכער
אָנקעל און עהרליכער מענש, געהט ארום איבער מאסקווא, עלענד, בארפוס, נאַקעט
און הונגעריג, און דוא לאָזט איהם ניט צו צו זיך מיט א ן א ו ד י ע נ ץ, ווייל ער
טראגט לאנגע פאות, וועהרענד דוא שיינקסט אויף צערקוועס פערציג טויזענד
רובעל פאר א י י ן מאל ווייל דיין טאָכטער האָט בעליידיגט אן אויסוואורף א שלאנג,
וועלבער איז ניט ווערטה, אז אן אָרדענטליכער מענש זאָל זיין נאָמען דערמאָנען;
דארפסט דוא זיך פאר א לייכטען אנגרייפען גאר ניט בעליידיגען.

ציציליא כריסטיאַנאָווא איז געוואָרען רויטה וויא א ראַק און האָט אויפגע־
דריקט איהר רעכטע האנד אין א פויסט.

— פון קנייפען ביז שלאגען, — האָט בערטהאַ מיט א שמייכעל געזאָגט —
איז א קליינער אונטערשיעד. און פערקעהרט, שלאָג מיך בעסער דא אין צימער
צעהן מאָל מיט'ן פויסט, איידער איין מאָל מיך א קניפּצוטהאָן אין א גרויסען זאָל,
וואו הונדערטער לאָמפּען לייכטען און צעהנדליגע אויגען קוקען....

— דוא האָסט מיך אויפ'ן באַל נאָך ערגער וויא געקניפּט און געשלאָגען —
האָט איהר דיא מוטער צאָרניג געענטפערט.

— אז דוא בעטראַכסט מיין ענטזאָגען אז אונמענש פון א טאַנץ פאר ערגער
וויא געקניפּט און געשלאָגען, — האָט איהר דיא טאָכטער שארף ערוויעדערט —
ווייס איך שוין ניט וואס איך זאָל דיר, מוטער ענטפערן?

— דוא דארפסט טאָכטערקע וויסען דיין צרה, אז דוא ביסט א אידיש
קינד — האָט דיא מוטער ערניעדערנד איהר שטימע, ריכטיג וויא זיא וואָלט
איהר פערטרויען א געהיימניס געזאָגט — און דוא דארפסט האַלטען פאר אן עהרע,

ווען דער גרויסער אלעקסייעוו, מאָסקווער גאַלאָווא, וועלכען דער קייסער קושט אין געזיכט, לאָדט דיך, אידישע טאָכטער, חייקל ברוך׳ס אן אייניקל צום טאַנץ.

— אָט אין דעם ליעבע מוטער, — האט בערטהא זיפצענד איהר געענט־פערט — אָט אין דעם בעשטעהט דיא שקלאַפעריי. חאָטש איך האָב מיין זיידען חייקעל ברוך׳ן ניט געקענט, דאָך זאָג איך דיר אויסווענינ און איך קען דיר ביי אלע היילינקייטען שווערען, אז ער איז געווען א פיעל שעהנערער און עהרליבערער מענש וויא דיין אלעקסייעוו און אלע רוסען צו וועלכע דוא וואָלסט וועלען, אז דיין טאָכטער זאָל זיך קניען און בוקען ווייל זיא שטאַמט פון אידען.... אבער מיר האבען דאריבער ניט וואס צו ריידען. עס טהוט מיר זעהר לייד וואס צווישען מיר און דיר איז אזא ווייטער אונטערשיעד; אבער ווען אונזערע כאראקטערען זיינען יא אזוי פערשיעדען, בעט איך דיך, ליעבע מוטער, אז דוא זאָלסט אריינגעהן אין מיין לאַגע און זאָלסט פערשטעהן, אז אן אבצעהן־יעהריגען מענשען איז שוין גאנץ שווער צו בייגען.... ווען איך וועל יא א מאָל בעגעהן א זאך געגען מיין עהרע געפיהל, זאָלסט דוא וויסען אז איך טהו עס געצוואונגען, ווייל איך אכטע מיינע עלטערן. אבער דוא דאַרפסט מיך צו דעם ניט ברייננען און דאַן, וועלען אלע אונאננעהמליכקייטען צווישען אונז אונטערבראָכען ווערען.

— איך קען עס גאָר ניט אריבער־טראגען, — האט ציציליא כריסטיאנאָווא זיך א וואָרפטהאַנדיג אויפ׳ן דיוואן מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — איז דאס מיין בערטהא ? איז דאס מיין איינציגע טאָכטער ?

— דוא קענסט, מוטער, צו דיין טאָכטער גאָר ניט האָבען — האט איהר בערטהא דרייסט און מוטהיג געענטפערט — דיין טאָכטער איז בראוו און עהרליך און ליידט ניט קיין זעלבסט־ערניעדרונג. דיין בערטהא שטאָלצירט מיט איהר נאציאָן פון וועלכען זיא שטאַמט, און וויים און אנערקענט, אז ער שטעהט פיעל העכער אין יעדער בעציהונג פון דעם פאָלק וועלכער שטיקט איהם און דריקט איהם. מיר טאָרען ניט שפייען אין דעם ברונען פון וועלכען מיר טרינקן, און מיר טאָרען ניט פעראכטען דאס פאלק פון וועלכען מיר שטאַמען.

— יעצט האָסט דוא ריכטיג געזאגט, — האט איהר דיא מוטער אונטער־בראָכען — וויא באַלד, אז מיר לעבען ביי דיא רוסען טאָרען מיר זיי ניט פעראכטען. ווען ניט — שפייען מיר אין דעם ברונען פון וועלכען מיר טרינקען.

— מיר לעבען פון דיא רוסען ? — האט בערטהא שפּאָטיש אויסגעשריען — דוכט זיך, אז זיי לעבען פון אונז. האָסט דוא דען מוטער איין געשעפטס־פיהרער, איין בוכהאלטער אדער איין פריקאזטשיק, וועלכער זאָל ניט זיין א רוסע ? ארעמע אידען שטארבען פאר הונגער, און אונזערע בלוטיגע פיינדע, וואס וואָלטען אונז אין א לעפעל וואסער דערטרונקען, פערנעהמען אין אונזער געשעפט דיא בעסטע שטעלען.

— דוא ביסט מיין קינד צו ווייט פערקראָכען! — האט איהר ציציליע מיט א זיפץ ערווידערט — עס איז שוין לאנג צייט געווען, אז דיא „יודען פראגע" אין רוסלאנד זאָל אין גאנצען אויפהערען און דאס קען אנדערש ניט געשעהן סיידען,

אז דיא אידען זאלען זיך מיט'ן רוסישען פאָלק אויסמישען און זאלען ווערען איין נאציאָן.

— וואָלסט דוא דאמאלס געוועז צופריעדען צו טהאן א שדוך מיט אלעקסעיעוו'ן? — האט בערטהא איראָניש געפרעגט — דאס וואָלט געוועז א יחוס שדוך כ'לעבען....

— נאך וואָס פאר א יחוס שדוך! — האט ציציליע כריסטיאנאָווא האלב גיפטיג און האלב ערנסט געענטפערט.

— אי, ער איז א שארלאטאן און לאָזט קיין אנשטענדיגע מיידעל אויפ'ן גאס ניט דורכגעהן? — האט בערטהא ספּאָטיש איהר מוטער געפרעגט — און דיין פאָטער איז גאָר געווען א פרומער עהרליכער איד, וועלכער האט געווים אויף א פרעמדע פרוי ניט א קוק געטהאן.

ציציליע טאָדרעסאָווּנאַ האט זיך געקראצט וואו עס האט איהר ניט געביסען.

— דוא זאָגסט מיר, טאָכטערקע היינט עפּעס צופיעל מוסר, — האט איהר דיא מוטער אויפגערעגט געענטפערט — און איך האב עס פיינד צו הערען!

— בעפאָר איך וועל אנשווייגען ווערען — האט בערטהא רוהיג און קאלט געזאגט — וויל איך דיר, מוטער, עפּעס פערטרויען.... ווערסט דוא עס אבער הערען?

— וואָס גלייך איז, הער איך אימער, — האט ציציליא מיט אויפמערקזאמקייט ערוויעדערט.

זאגסט דוא מיר מוטער צו, אז דאס וועט פערבלייבען ביי דיר א געהיימנים?

— דאס זיינען איבעריגע ווערטער! — האט זיא איהר פערז'דיסליך געענטפערט.

— אלזא זאלסט דוא מוטער וויסען, — האט בערטהא שטיל געזאגט — אז דיעזער אלעקסעיעוו, פאר וועלכענס זוהן דוא וואָלסט מיט פרייד דיין טאָכטער חתונה געמאכט, ווען ער זאל נאר וועלען זיך ערניעדעריגען צו טהאן מיט דיר א שדוך, אז דיעזער אלעקסייעוו, האט דיין טאָכטער שרעקליך בעליידיגט....

— אלעקסעיעוו האט דיך בעליידיגט? ווען?

— מיט דריי טאג פריהער איידער ער האט מיך געלאדען צום מאזור־טאַנץ.

— וויא אזוי? פאר־וואָס? און וואו?

— וויא אזוי און וואו, דאס וויים איך, אָבער פארוואָס וויים ער, און יעדער מענש קען עס פערשטעהן....

— איך בין עס זעהר נייגיעריג צו וויסען.

— איך בין געגאנגען אום זיבען אוהר אבענדס פון'ם ביבליאטעק — האט בערטהא אויפגערעגט דערצעהלט — און האב געטראָגען א בוך אונטערן ארעם, פלוצלינג איז מיר אלעקסעיעוו אנגעפאָהרען אנטקעגען אויף א קיביטקע. ער האט באלד דעם פערד אפּגעשטעלט. ער האט מיך פריינדליך און העפליך בעגריסט און מיך געפרעגט וואָס מאכען מיינע עלטערן.

— איך, דאנקע, גאט זיי דאנק געזונד — האב איך פריינדליך ערוויעדערט.
— אזא גרויסע שטרעקע וועט איהר עס בערטהא מאטפייעוונא געהן צו פוס? — האט ער מיר פריינדליך געפרעגט — זעצט אייך ארויף, איך וועל אייך נאך הויזע אפפיהרען!
איך האב מיך אביסעל געלאזט בעטען; אבער מיר האט ניט געפאסט דעם מאסקוואר גאלאווא צו ענטזאגען אין אזא העפליכע ביטע און איך האב מיך אויף זיין קיביטקע אוועקגעזעצט.
ער האט דעם פערד א טרייב געטהאן און איז געפלויגען וויא א ווינד. איך טהו אבער א קוק, אז ער פיהרט מיך גאר אין אן אנדער געגענזייטיגען געגענד.
— איהר מאכט, העררר אלעקסעיעוו אן אירטהום — האב איך געזאגט — איהר פאהרט דאך גאר פארקעהרט.
— מיין פערד איז עפעס היינטיגען טאג גאר משוגע געווארען, — האט ער מיר רוהיג געענטפערט און איז געפלויגען ווייטער.
— און איך האב מיך פאר א משוגענעם פערד שטארק מורא, — האב איך אונרוהיג געענפערט — זעהט, העררר אלעקסייעוו, שטעלט איהם גלייך אוועק.
— באלד, באלד! — האט ער מיר געענטפערט — אז ער לויפט זיך אביסעל איין, ווערט ער רוהיגער.
און דערוויילע האט ער איהם מיט אלע קרעפטען געטריבען ווייטער דורך פערווארפענע הינטער געסלאך פון וועלכע עס האט זיך שוין ארויסגעזעהן דער פרייהער פעלד.
אין ציציליעס געזיכט האבען זיך געוויזען אלערליי פארבען, ווען איהר טאכטער האט עס איהר דערצעהלט. זיא האט שווער געאטהעמט, וויא א שטיין וואלט איהר געלעגען אויפ'ן הארצען.
— העררר אלעקסעיעוו — האב איך צו איהם שטרענג געזאגט — וויא באלד איהר שטעלט דיא מינוט דעם פערד ניט אפ, מאך איך א ליארעם.
— צו שפעט, — האט ער מיר מיט א שמייכעל ערוויעדערט — מיר זיינען שוין אויסער דער שטאדט.
— גוואלד! רעטעט! רעטעט! — האב איך ניט מיט מיין קול אויסגעשריען און האב פון קיביטקע געוואלט אראפשפריינגען.
דער לומפ האט מיך אבער א נעהם געטהאן מיט זיין רעכטער האנד פעסט אונטערן טאליע און איך האב זיך מעהר ניט געקענט בעוועגען....
— אי, וועה איז צו מיר! — האט דיא מוטער פערברעכענד מיט דיא הענד אויסגעשריען — דערצעהל מיר גיכער וואס איז געוועזן דיא ענדע.... איך שטארב! איך האלט עס ניט אויס!
— זעהסט דוא שוין ווער אלעקסעיעוו איז? — האט צו איהר דיא טאכטער מיט א שמייכעל געזאגט — גיעב גיכער פערציג טויזענד רובעל אויף א צערקאוו לכבוד דעם לומפ!
— האב רחמנות דערצעהל שוין דיא ענדע! — האט דיא מוטער זיך געבעטען.

— דיא ענדע איז געווען א גוטע, גאר אונערווארטעט, — האט בערטהא ווייטער דערצעהלט — וועהרענד איך האב מיך מיט'ן באנדיט געראנגעלט, איז איהם איין לייטשע פון האנד ארויסגעפאלען. דער פערד האט זיך צוקלאפט מיט'ן קאפ אן א בוים, דיא קיביטקע האט זיך איבערגעקעהרט און מיר זיינען ביידע פון איהר ארויסגעפאלען.

בערטהא האט זיך פערהאקט און האט אויסגעפלאצט מיט א געלעכטער.

— האב רחמנות, דערצעהל ווייטער! — האט זיך דיא מוטער ביי איהר געבעטען.

— וועסט דוא אבער ווייטער לאזען מיין פאטער אוועקפאהרען צו אלעק־סעיעווין אויף א פראפעראנס? — האט זיא מיט א שניידענדען טאן איהר געפרעגט.

— א, וואס פאר א צולהכעיס'ניצע דוא ביסט מיין טאכטערקע! — האט ציציליע ליעבליך און פערדריסליך אויסגעשריען — דוא האסט מיך היינט פער־מאטערט; אבער איך גלויב, אז דוא האסט באלד רעכט.

— נו, גאט צו דאנקען! — האט בערטהא אויפהויבענד איהרע צארטע הענטלאך אין דער הויך אויסגעשריען.

— אבער דערצעהל שוין דיא ענדע!

— עס וואלט ווידער געהאלטען זעהר שלעכט, — האט בערטהא פארטגע־זעצט — עס איז שוין געווען ווייט פון הייזער און פון מענשען; אבער פלוצלינג זיינען וויא פון'ם הימעל ארונגעפאלען צוויי מוזשיקעס מיט זעקלאך אויף דיא פלייצעס. דער לומפ האט זיך ארויפגעכאפט אויפ'ן קיביטקע און איז אוועקגע־פלויגען. פאר א רובעל האבען מיך ביידע מוזשיקעס צוגעפיהרט ביז א גאס, וואו איך האב געדונגען א דראשקע און בין געקומען צופאהרען נאך הויזע, און פון דער גאנצער מלחמה האב איך מעהר ניט פערלארען וויא דעם בוך, פאר וועלכען איך האב שוין אין ביבליאטעק צוויי רובעל אפגעצאהלט.

— און דיעזער לומפ איז אזוי אונפערשעהמט און האט נאך געהאט א העזה דיר קוקען גלייך אין דיא אויגען און דיך לאדען צו א טאנץ? — האט דיא מוטער וויטהענד און פערוואונדערט אויסגעשריען.

— היינט זעהסט דוא שוין, אז מיין זיידע חייקל ברוך עליו השלום, איז גע־ווען א שעהנערער מענש פון איהם? — האט איהר בערטהא שניידענד געפרעגט.

דיא מוטער איז ארויפגעפאלען איהר טאכטער אויפ'ן האלדז און האט איהר בעשאטען מיט הייסע קושען און בעגאסען מיט ווארעמע טרעהרען.

— פאר דיין עהרע, עדעל קינד, וועל איך קעמפפען! — האט זיא מיט א בליפענדע שטימע אויסגעשריען.

— ניין, מוטער, — האט איהר בערטהא רוהיג געענטפערט — מען האט שוין פאר מיין עהרע געקעמפפט, אבער דאס האט ניט געלונגען.... דער לומפ לעבט און איז פריש, געזונד און מונטער.

— ווער האט פאר דיין עהרע געקעמפפט? — האט איהר דיא מוטער נייגיעריג געפרעגט.

— עס לוינט ניט מוטער, דאריבער מעהר צו ריידען! — האט איהר בערטהא א מאכטהאנדינג מיט'ן האנד נעזאגט — עס איז דיר געגוג צו וויסען, אז ניט נור איך איינע אין מאסקווא בין פון דיזען לומפ זא שרעקליך בעליידינט געוואָרען. באלד וועט דא זיין ביי מיר מיינע א פריינדין, גרעפין ליזא אנדריאנאָווא, א בעוואוסטע שעהנהייט, וועלבע דער לומפ האט גאר מיט געוואלד אויף זיין קיביטקע ארויפגעכאפט, אבער מיט איהר האט זיך איהם אויך זיין פלאן ניט איינגעגעבען. ער האט דאס זעלבע געטהאן מיט א געוויסען קאלצאָוום א שוועס־טער, וועלבע האט זיך מיט א רעוואָלווער פון איהם גערעטעט. היינט וויפיעל זיינען נאך דא אין מאסקווא דאמען, וועלבע ער האט ווירקליך פעראונגליקט און זיי שעהמען זיך אויסצוזאגען?

ציציליא כריסטיאנאָווא איז מיט א פערביטערטעם הארץ און מיט וואנקענדע קניע פון איהר טאכטערס קאבינעט ארויסגעגאנגען.

24טעס קאפיטעל.

א בייזע בעגעגניש.

שטארק אויפגערעגט און צערשמעטערט איז אונזער טראקטירשציק טימאפיי מיכיילאָוו, איבער מאסקווער גאסען ארומגעלאפען, נאכהער וויא ער האט חיטראָוו־צינס פאבריקעל פערלאָזען.

— איך שטעה ווירקליך אין א גרויס געפאהר, — האט ער זיך געקלערט — אבער וויא אזוי זאל איך מיין הויז און מיין טראקטיר אין איין טאָג פארקויפען? דיא סכנה איז צו מיר זעהר נאָהענט. מעגליך, אז באלד וויא איך קום צו הויזע וועך איך ארעטירט! ראזבאָיעוו איז ווירקליך א ביטערער יונג; אבער ער האט דאך ניט קיין קופערנעם „וויא רופט מען דאָס". אז מען דערפיהלט דארטען, דרעהט זיך דער צינגעל דא און מען פלוידערט מיט געוואלד עפעס אויס. בפרט נאך, אז ער איז גאָר בעטראכט פאר א פאָליטישען פערברעכער! און וואס טהו איך מיט זיין ווייב, וועלבע זיצט און וויינט איבער מיין קאָפּ? פון איהר קען מען דאך טאקי אלעס ערפאהרען! געגוג אז זיא זאל זאגען, אז איהר מאן איז פער־שוואונדען געוואָרען און באלד דערגעהט מען ווער איז וואסילי חאָמיאקאָוו!....

מיט אזעלבע טרויעריגע געדאנקען איז דער פיעלפאביגער מערדער ארומ־געלאָפען צוועק־לאָז איבער מאָסקווער גאסען און פון ווייטע צו ווילע איז אנגע־פאלען אויף איהם אזא שרעק, אז ער האט זיך מורא געהאט געהן נאך הויזע.

— ניין, טימאָפיי! — האט ער זיך פלוצלינג א קלעהר געטהאן — ווער עס קען קיין פולווער ניט שמעקען, טאר אין מלחמה ניט געהן. איך בין דערזעלבער טימאָפיי וואס אמאל! ניט קיין טרוס, ניט קיין פייגלינג! צעהן טויזענד רובעל וועל איך ניט לאזען פאלען. מיין טראקטיר קען איך אין פערלויף פון צוויי דריי טעג פערקויפען. לעבען זאלען דיא זשידאָווסקע מעקלערס ביי דער בערזע. זיי מאַ־בען עס אפ איינס, צוויי, דריי, וועהרענד ביי אונזערע רוסען געוועהרט עס גאנצע מאָנאטען. איך קען נאך פיעללייכט מאָרגען מיין הייזקע מיט'ן טראקטירל פערקוי־פען און אין איין נאכט אדער צוויי וועט דער טייפעל טימאָפייען ניט באפען!

ער האט זיך אוועקגעזעצט אויף א דראָשקע און איז צוגעפאָהרען צו דער בערזע.

באַלד אויפ'ן טראָטואַר פאַר דיא טרעפּ האט ער זיך געטראָפען מיט א גרויסע קופּע אידעלאך, וועלכע מען לאָזט אינוועניג ניט אריין און זיי שטעהען אויפ'ן גאס און שמעקען. ער האט גראָדע באַלד דארט דערזעהן א בעקאַנטען אידישען מעקלער, דורך וועלכען ער האט מיט דריי יאהר צוריק דיא זעלבע הויז געקויפט און האט אויף איהם א קוק געטהאן.

— געשעפט ? — האט דער מעקלער געפרעגט.

— געשעפט, — האט איהם טימאָפיי געענטפערט.

און ביידע זיינען באַלד אוועקגעגאַנגען און זיינען אריין אין דעם גרויסען טראַקטיר געגען דער בערזע. זיי זיינען אריינגעגאַנגען אין א בעזאָנדערן צימער און נאכהער וויא מען האט זיי דערלאַנגט א פאָרציאָן טהעע, האבען זיי דיא טהיר צוגעמאכט.

— נו, וויא געהען עס, מיכיילאָוו, דיא געשעפטען ? — האט איהם דער מעקלער געפרעגט — זייט איהר מיט אייער הויז צופריעדען ? וויא איך פערשטעה, ווילט איהר שוין קויפען נאך איינע.

— ניין, פריינד, — האט טימאָפיי געענטפערט — איך וויל ניט קויפען, נאר פערקויפען. איך בין געוואָנען זיך צושטיפטען עפּעס א באַנק־געשעפט, און דעם טראַקטיר אין גאַנצען אויפגעבען.

— וויאַפיעל פערלאַנגט איהר פאַר אייער הויז מיט'ן טראַקטיר ?

— איהר ווייסט דאך, הערר שטיין, וויעפיעל עס קאָסט מיר. עס וואָלט ניט שאַדען, אז איך זאָל נאך א פּאָר טויזענד רובעל פערדיענען.

— דער הינטערשטער פליגעל, וויא מיר שיינט, איז דאך ביי אייך אין גאַנצען אפּגעברענט געוואָרען ? — האט שטיין עפּעס וויא מוטה־לאָז געזאָגט.

— וויעפיעל איז דאָס ווערט געווען יענע הילצערנע חאלופּע ?

— אבער דאך קוקט מען ביים פערקויפען, אויף דעם גאַנץ אנדערש — האט שטיין געענטפערט — זייט איהר חאָטש געווען פערזיכערט (אינשורט) ?

— ליידער ניין, — האט טימאָפיי מיט א זיפץ געענטפערט — דיא פייער־פערזיכערונגס קאָמפּאַניע, נעהמט ניט אן קיין סטראַחאָווקא אויף א הויז לעבען א פאַבריק.

— זעהט איהר, הערר מיכיילאָוו, דאָס איז אויך ביי'ם פערקויפען א גרויסער חסרון ! אָ, וואָס פאַר א באַנדיט דער גרינבערג איז געווען !

— א באַנדיט צו א באַנדיט איז ניט גלייך ! — האט טימאָפיי שאָקלענד מיט'ן קאָפּ געזאָגט — אויסער מיין שאַדען, האט ער דאך אומגעבראכט זעקס נפשות !

— וואָס האט ער אייגענטליך צו זיי געהאט ? — האט שטיין מיט א תם'אוואַטע מינע א פרעג געטהאן — אזא מאָרד־טהאט איז דאך נאר אין דער וועלט ניט פערלאָפען געוואָרען !

— ווייס איהם דער טייפעל! — האט טימאָפיי טרויעריג געזאגט — עפּעס א פּאָר מאל אין דער וואָך פלעגט ער קומען צו דער אידישער פאמיליע און אהן צאנקען זיך מיט איהר איז ער קיין מאל ניט אוועקגעגאנגען. איך בין שטענדיג בעשעפטיג מיט מיין פערפלוכטען טראקטיר און איך האב ניעמאלס צייט געהאט זיי א פרעג צו טהאן, וואס וויל דער באנדיט פון זיי האבען? מאנכע מאל פלעגט מיר אויפקלעמען אין הארצען זעהענדיג וויא ער שימפּפט און זידעלט אזעלכע עהרליכע מענשען און איך האב איהם שוין געוואָלט מיט א שטעקען אראפטרייבען פון'ם הויף; אבער וויא איך בין פון'ם טראקטיר ארויסגעגאנגען, איז ער שוין געוועז אויפ'ן אנדערן זייט טראָטואר.

שטיין האט געשאָקעלט מיט'ן קאפּ.

— און ווער זיינען געוועזן יענע צוויי פערברענטע, וועלכע מען האט געפונען אין א זייטיגע קעמערל? — האט שטיין א פרעג געטהאן מיט א נייגיעריגע מינע — לויט דיא צייטונגען שרייבען, זיינען זיי געלעגען גאָר אין דעם אונטערשטען שטאָק, וואו דיא פאמיליע האט ניט געוואוינט.

— זיי זיינען געווים צוויי אידען, וועלכע האבען ניט געהאט קיין ערלויבניס צו וואוינען אין מאסקווא, — האט טימאָפיי רוהיג ערוויעדערט — דען מיט א פּאָר וואכען פריהער, האט דיא אידישע פאמיליע ביי מיר אויך יענע קעמערל אפּגעדונגען און איך האב איינינע מאל בעמערקט, וויא א פּאָר פרעמדע פערזאָנען קומען אריין אין'ם הויף גאנץ שפּעט ביי דער נאכט. און אזוי וויא איך האב אימער מיט־לייד מיט אידישע מענשען, וועלכע ליידען נעבאך אזוי שטארק פון דער פּאָליציי, האב איך זיך געמאכט ניט וויסענדיג.

— דאס איז גאָר אין דער וועלט ניט פערלאָפען געוואָרען! — האט שטיין אבערמאלס אויסגעשריען — שניידען פון אזא באנדיט שטיקער פלייש איז נאך פאר איהם וועניג! נאָר דאָס איז מיר א חידוש, — האט ער ווייטער מיט א נאאיווע מינע פאָרטגעזעצט — וויא קומט אזא מערדער ניט וועלען אויסזאגען פאר דער פּאָליציי זיין נאָמען, אום מען זאל דערוויילע ניט דערטאפּען ביי איהם אין הויז א מענשען, וועלכער האט זיך דאָרט בעהאלטען?....

— האלט איהר דאס פאר אן עהרליכקייט פון איהם?

— עהרליכער קען גאר ניט געבען! ווען יעמאנד זאל אפילו ביי זיך אין הויז בעהאלטען דעם גרעסטען מערדער, און ער גיט איהם ניט ארויס ביי דיא ערגסטע אומשטענדע, וועהרענד ער ליידעט אליין, איז יענער אן עהרליכער מענש. דיא עולה איז, וואס מען גיט א מערדער שוין; אבער אז מען גיט איהם שוין יא, איז זעהר פיין פון זיין שיצער וואס ער גיט איהם ניט ארויס. דיא צייטונגען שרייבען, אז אפילו צו וועמען דער בריעף איז געשריעבען וויל ער ניט אויסזאגען. היינט שטעלט אייך פאר וויא פיין איז דאס פון איהם! איך וואלט עס ניעמאלס פון אזא באנ־דיט ערוואָרטעט!

— לאמיר דאס אָפּלייגען אן א זייט! — האט זיך טימאָפיי אפּגערופען — האט איהר א בעלן אויף מיין הויז?

— בעלנים זיינען דא א פולע, אבער איהר מוזט הערר מיכיילאָוו אביסעל ערניעדעריגען דעם פּרייז! איהר ווייסט דאך, אז פון קויפען ביז פערקויפען איז א גרויסער אונטערשיעד.

— ניט מיר נאר א בעלן, וועלען מיר שוין דורכקומען.

— אין איינינע טעג ארום ברענג איך אייך א קונה.

— און מאָרגען קענט איהר עס ניט?

— איך קען עס אייך טהאן אויך מאָרגען; אבער דאמאָלס וועט שוין זיין דער פּרייז א גאַנץ אנדערער, ווייל יענער קונה וואָס איך האב געמיינט איז פּער־רייזט נאך פּעטערבורג און וועט יעצט קומען איבערמאָרגען און דער, וועמען איך דענק צו ברייננען צו אייך מאָרגען, איז א שווערער קערל אויף דער מטבע און אז ער וועט זעהן, אז איך אייל איהם, וועט ער מיט דיעזער געלעגענהייט זיך וועלען בענוצען און עס קען אייך קאָסטען א פּאָר טויזענד רובעל.

— דער געשעפט, וועלבער שטעהט מיר יעצט פאר קען מיר מיין שאָדען נאך מיט פּערדיענסט אָפּגעבען, — האט טימאָפיי נאך א קורצען נאבדענקען געזאגט — אלזא, אזוי וויא דא האנדעלט זיך אום דער צייט, זאלט איהר, הערר שטיין, זעהן וואָס אם שנעלסטען מיך מיט א קונה צוזאמענפיהרען. עס וועט ניט שאדען, זאגאר היינט.

— דוא איילסט זיך עפּעס צופיעל! — האט זיך שטיין גְעקלערט — דוא האסט דעם עהרליכען גרינבערג אין אונגליק געוואָרפען, און יעצט, וויא מיר שיינט, ווילסט דוא מאכען פליטה.... נישקשה, שטיין האט דיא זאך גוט פערשטאנען. איך וועל נאך מעהר וועגען דיר נאכפאָרשען און וועל זעהן דעם אונגליקליכען גרינבערג רעטען! מאראָזאוו וויא מיר שיינט וועט מיר דאס ניט ענטזאגען!

— וויא באַלד איהר מוזט צוליעב דעם נייעם געשעפט מיט'ן אַלטען באלד אפּענדיגען — האט שטיין נאך א קורצע פּויזע געזאָגט — געה איך אריין אין אייער לאגע און איך וועל אייך נאך היינט מיט א קונה צוזאמענפיהרען.

און ריידענדיג האט ער אויף איהם געוואָרפען א פאָרשענדען בליק.

— וועל איך אייך דאפיר דאפּעלט בעצאָהלען, — האט איהם טימאָפיי ער־פרייט געענטפערט — מיר שטעהט יעצט פאָר א גאָלדענער געשעפט און איך מוז האבען גלייך דאס געלד. שאדע וואָס עס איז שוין שפּעטלאך, ווען ניט וואָלט איך נאך היינט געמאכט אן אנלייע אין פּאָליאַקאָווס באַנק.

— און מיט פּאָליאַקאָוו'ן טאַקי וויל איך אייך באַלד צוזאמענפיהרען, — האט שטיין איהם געענטפערט — ביי איהם ווערט עס איינס, צוויי און דריי, און מאָרגען איז אייער הויז פּעְרקויפט און איהר האט דיא גראָשענס אין קעשענע.

— קענט איהר מיר נאך היינט מיט איהם צוזאמענפיהרען?

— יעצט אום זעקס אוהר איז דיא בעסטע צייט דערצו! — האט איהם שטיין געענטפערט. נאר אזוי וויא מיר דוכט זיך, אז ער איז יעצט אין מאראָזאָווס קאַנטאָר, וועל איך געהן דאס געוואָר ווערען און איך ברענג אייך באַלד אן אנט־וואָרט. ווילט איהר דא פערבלייבען און וואַרטען אויף מיר ביי א האלבע שטונדע?

— א ברירה האב איך דען? — האט טימאָפיי מיט א פריינדליכע מינע שטייען ערוויעדערט.

— און טאָמער פערשפעטיג איך נאך אויף א האלבע שטונדע? — האט שטיין תם'אוועטע געפרעגט.

— אבי עס זאל פיהרען צום ציעל! — האט טימאפיי געענטפערט.

שטיין האט זיך אויפגעהויבען און איז האסטיג ארויסגעגאנגען, לאָזענדיג דיא טהיר פון צימער האלב אָפען און איז גלייך פון טראקטיר פערשוואונדען וויא א ווינד.

— דיא זשידעס, נאר דיא זשידעס; זיי זיינען בריות, מחבלים און קלוגע קעפלאך! — האט זיך טימאָפיי נאך שטיין'ס אוועקגעהען געקלערט — ער האט זיך אנגעגאָסען א גלאָז טהעע און געטרונקען און ארייגעקוקט אין א ציימונג.

— אָ, וועמען זעה איך דא? — האט טימאָפיי דערהערט באלד נאך שטיינס אוועקגעהן לעבען זיך עפעס וויא א בעקאנטע שטימע.

ער האט דיא ציימונג אוועקגעלייגט און האט דערזעהן פאר זיך אן עלעגאנט געקליידעטען מאן מיט א לאנגלאכען געזיכט, מיט דונקעל-בלאָנדע באקען-באָרד און מיט פערקאָמטע האר אויף הינטען.

— ווער זייט איהר? — האט ער דעם פרעמדען עפעס צורודערט געפרעגט.

— זעהט נור וויא ער דערקאנט מיך שוין גאר ניט! — האט דער מאן מיט א זאנדערבארען טאָן אויסגעשריען — וואסילקי דערקאנט מיך ניט?

טימאָפיי'ס רויטהע צורה איז לייכענבלאס געוואָרען. ער האט זיך באלד פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און האט דיא טהיר פון צימער צוגעמאכט.

— זעהסט דוא שוין וואסילקי, אז דוא האסט מיך דערקאָנט! — האט דער מאן איהם קוקענדיג גלייך אין דיא אויגען מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — זעקס יאהר זיינען ניט זעכציג....

— שטילער פיליפּאָוו אביסעל! — האט טימאָפיי צערשמעטערט און ער־שראקען געזאגט — זעץ זיך אניעדער.

— איך קען, מיין טהייערער וואסילקי, בעשטעהן! — האט איהם פיליפּאָוו מיט א שניידענדען טאָן געענטפערט — אז מיר האט אזא גליק געטראפען זיך פלוצלינג מיט וואסילקין צו בעגעגענען, מעג איך שוין אפילו שטעהן אויף איין פוס.... וואס זאגסט דוא וואסילקי בין איך גערעכט?

— איך קען דיר פון אמאל פאר א גוטען ברודער — האט טימאפיי עטוואָס קומענדיג צו זיך געזאגט — אלזא זעץ זיך פיליפּאָוו אוועק און זיי א ביסעל געלאַ־סענער.... דא איז אן אָפענע הויז, יעדער וואנט האט אויערן — און דאס טויג ניט פאר אונז ביידען.

— ניין, וואסילקי, נאר פאר דיר טויג עס ניט! — האט פיליפּאָוו העל אויס־געשריען — איך בין א ריינער מענש.

— דוא ביזט ניט ריינער פון מיר! — האט טימאָפיי מיט א שטילע ציטער־

'רענדע שטימע געענטפערט — אבער דוא ביסט פיליפּאָוו א גרויסער מופקר!....
דוא שטעהסט ניט אום דיין לעבען.

— אז איך האב מיך אבערמאלס געטראפען מיט וואסילקין, — האט פיליפּאָוו ווייטער מיט דער זעלבער שטימע גערעדט — וויל איך מיט איהם צוזאמען שטארבען! ער איז א גוטער ברודער, טוידטערהייט קען ער גאר ניט טהאן.

טימאפיי האט זיך אויפגעהויבען, ער האט פיליפּאָוו'ן אנגענומען פאר ביידע הענד און האט צו איהם מיט א פלעהענדע שטימע געזאגט:

— פיליפּאָוו, מיר וועלען דורכקומען, זעץ דיך אניעדער, בערוהיג דיך, מיר בעדארפען נאך ביידע לעבען....

— האנד־געלד! — האט פיליפּאָוו געליארעמט.

דיא טהיר האט זיך אויפגעמאכט און א דיענער איז אריינגעלאָפען.

— אהער דיא האנדגעלט! — האט פיליפּאָוו ווייטער געשריען גאר ניט קימערענדיג זיך וועגען דעם פרעמדען פערזאָן.

— דוא בעקומסט! — האט טימאָפיי ארויסשלעפענדיג זיין גרויסען פּאָרטמעניי פון זיין בוזים טאש געזאָגט און האט געציטערט ביי אלע גליעדער.

— מיינע העררען — האט צו זיי דער דיענער רעספּעקטפאל געזאגט — אים נאמען פון מיין ווירטה, בעט איך אז איהר זאלט אזוי ניט שרייען, דיא געסטע קענען עס ניט ליידען.

— גוט! — האט טימאָפיי געענטפערט — און דער דיענער איז באלד ארויסגעגאנגען.

— צעהל אָפּ צוויי טויזענד רובל! — האט פיליפּאָוו שוין שטילער אבער געביטעריש געזאגט, האלטענדיג זיין רעכטע האנד אויס־געצויגען און האט געוויזען מיט'ן פינגער אויפ'ן פּאָרטעמעניי — דאס איז דערוויל האנדגעלט און ווייטער וועלען מיר ריידען.

מיט ציטערענדע הענד האט טימאָפיי אָפּגעצעהלט צוואנציג נייאינקע הונ־דערטער, און דער גראָבער בויך פון פּאָרטעמעניי איז געוואָרען איינגעשרומפּען.

— איז דאס ריכטיגע געלט? — האט איהם פיליפּאָוו ניפּטיג געפרעגט.

— דוא קענסט יעדער הונדערטער בעקוקען וויפיעל דיין הארץ גלוסט.

ער האט יעדער הונדערטער בעקוקט פון אלע זייטען און אויפלייגענדיג זיי אין איין פּעקעל — האט ער זיי אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאש.

ער האט זיך באלד לעבען טימאָפייען אוועקגעזעצט און האט איהם אריינגע־קוקט גלייך אין דיא אויגען.

— איידער מיר הייבען אָן וועגען עפּעס צו ריידען — האט צו איהם פיליפּאָוו שפּאָטיש געזאָגט — וויל איך האבען דיא עהרע צו וויסען מיט וועמען איך רייד? זאָג מיר נור „וואסילקי" וויא הייסט דוא היינט אין מאָסקוואַ?

— בעדארפסט דוא דאָס נעטהיג וויסען? — האט איהם טימאָפיי ניפּטיג געפרעגט — איז דען ווייניג פאר דיר דאס פּעקל וואס דוא האסט וויא דיא העלע נור וואס פערשלונגען?

— און דוא וואסילקי מיינסט, אז דוא האסט מיר שוין דעם אלטען חוב אָפּגעצאָהלט? — האט פיליפּאָוו מיט א פּרעבען טאָן איהם געפרעגט — מיינסט דוא אז איך וועל דיר שיינקען יענע ירושה? האלטסט דוא עפּעס פיליפּאָוו'ן פאר אן איינגעלע? דוא האסט מיך איינמאָל אָפּגענארט און בעטראָגען; אבער דעם צווייטען מאל וועט עס שוין מעהר ניט געהן. אז גאט האט אונז שוין יא צוזאמענגעפּאָרט נאכהער וויא איך האב מיך שוין פון דיר מיאש געווען, וועסט דוא מיר נאך היינט אָפּצאהלען צעהן טויזענד רובל, און דאס איז נאך אויך ניט אפילו קיין דריטעל חלק פון דער ירושה וועלבע דוא האסט דאמאָלס געחאפּט. דער באַטיושקא איז געווען א בעל מטופּל מיט הונדערט טויזענד רובל. פופציג יאָהר נאך אנאנד האט ער אַלץ פערצייהעט זינדע און געריסען פון טוידטע און פון לעבעדיגע, ביזט דוא געקומען און איהם אָפּגעשיקט אויף יענער וועלט און האסט זיין גאנצען פדיון פאר איינמאל צוגעלאטחעט. פיליפּאָוו שטעהט ביים פּארקאָ און ווארט; ער דערשטעבט וויא א הונד דעם באַטיושקאָ'ס א דיענער אום מציל צו זיין וואסילקין פון א בעפאל; פיליפּאָוו שטעהט ביז דיא קניע אין בלוט און ווארט. ער ווארט און ער ווארט; אבער וואסילקי איז ניטאָ! ענדליך הערט פיליפּאָוו אין דער פריה אז דער באַטיושקא איז ערמאָרדעט, זיין גאנצער פערמעגען פערשוואונדען און וואסילקי איז אַלץ ניטא, וואס זאגסט דוא וואסילקי אויף דיעזער געשיכטע?

— אפילו א גראשען האט וואסילקי אויך ניט געהאט פון דער גאנצער מעשה! — האט טימאָפּיי שטיל און אויפגערעגט ערוויעדערט.

— דוא ביזט וואסילקי א ליגנער, א כזבן! אויב דוא ווילסט קען איך דיר צוזאמענפיהרען מיט דעם באַטיושקאָ'ס א טאכטער, און זיא וועט דיר שוין זאגען וויפיעל דוא האסט צוגעלאטחעט.

— פאר אזוי שלעכט האב איך דיר פיליפּאָוו קיין מאל ניט געהאלטען! — האט טימאָפּיי מיט א רחמנות'דיגע צורקע צו איהם געזאגט — דוא פערצאפּסט מיר מיין בלוט אזוי וויא וואסער.

— און וואס דוא האסט געטהאן האסט דוא זיך גאר פערגעסען? — האט איהם פיליפּאָוו גיפטיג געענטפערט — דאס וואלט דאך ניט געטהאן אפילו דער נידריגסטער זשיד, זיך בעהאלטען און ניט געבען א קאָמעראד א חלק אין ירושה! דאס קען נור א וואסילקי.

— אַלזא ברודער, — האט טימאָפּיי מיט א פריינדליכע מינע געזאָגט — לאמיר עס שוין פון יעצט אן פערגעסען, יעדער מענש קען בעגעהן אמאל א זינד.

— פעררייד מיר ניט דיא צייהנער! — האט פיליפּאָוו שטרענג געזאגט — נאך אכט טויזענד רובל מוזט דוא מיר נאך היינט געבען, דאמאלס וועלען מיר זיין פריינדע אדער ברידער. און אויב דוא טהוסט עס ניט, האסט דוא מאָרגען דעם גלח'ס טאָכטער מיט זיין ברודער אין מאָסקווא.

— און פאַר זיך אליין שרעקסט דוא זיך גאָר ניט?

— זעהסט דוא דאָך, אז איך האָב אפילו מיין נאמען ניט געענדערט! איך בין דער זעלבער פיליפּאָוו וויא מיט זעקס יאָהר צוריק אין טולא; דוא ביזט אָבער

בעוואוסט אלס א מערדער און עס פעהלט מעהר ניט, אז מען זאל דיך דערקענען, אז דוא ביזט יענער וואסילקי נור מיט אן אנדער פאספארט.

טימאפיי האט געקריצעט מיט דיא צייהנער און האט מיט דיא הענד גערייסען דיא גראבע פלייש פון זיינע פיס.

— ערגער זיך היינט, ערגער זיך מארגען, — האט פיליפאוו קאלט און רוהיג גערעדט — נאך אכט טויזענד רובל מוזט דוא מיר באלד שאפען!

טימאפיי האט זיך פערטראכט.

— דיינקסט דוא לאנג צו פערבלייבען אין מאסקווא? — האט ער איהם נאך א קורצע פויזע געפרעגט.

— איך רעכען דא אין גאנצען צו פערבלייבען, — האט פיליפאוו געענטפערט — אבער נעגען וואס פרעגסט דוא עס מיר?

— ווילסט דוא פיעללייכט ווערען א טראקטירשטשיק?

— דיין פראגע קומט מיר עפעס זאנדערבאר פאר!

— איך וויל דיר פאר'ן אלטען חוב, — האט טימאפיי איהם געענטפערט — אוועקשיינקען מיין הויז מיט מיין טראקטיר פאר ווערכע איך האב בעצאהלט צעהן טויזענד רובל. דיא צוויי טויזענד, וועלכע איך האב דיר געגעבען ווערסט דוא מיר אפגעבען צוריק. דוכט זיך, אז יעצט בעדארפסט דוא שוין זיין צופריעדען.

— און קיין בארעס געלט ווילסט דוא מיר ניט געבען?

— גלויב מיר זיכער, אז איך בין א קבצן, אזעלכע געלדער האבען קיינמאל קיין מזל ברכה. דוכט זיך אז דוא ווייסט עס אויך, איך גיעב דיר אוועק דאס לעצטע און לאז מיך צופרידען.

— וואו האסט דוא דיין הויז מיט דיין טראקטיר?

— אין פרעאבראזשענסק — האט טימאפיי מיט א זיפץ געענטפערט.

— הייסט דוא אפט ניט היינט טימאפיי מיכיילאוו? — האט פיליפאוו איהר בערראשט געפרעגט.

— פון וואנען פאלט עס דיר איין? — האט איהם טימאפיי פערוואונדערט געפרעגט.

— פון יענער געשיכטע וואס איך האב געלעזען אין דיא צייטונגען וועגען דעם מארד־בראנד! — האט פיליפאוו געענטפערט.

— איך פערשטעה ניט וואס פאר אן אנהאנג דאס האט?

— דאס האט שוין א גרויסען אנהאנג! — האט פיליפאוו שארף און שניי־דענד איהם געענטפערט — דיא גאנצע געשיכטע מיט'ן מארד־בראנד האט זיך מיר עפעס גלאט ניט געלעזען, און אז וואסילקי האט א טראקטיר אין פרעאבראזשענסק, לייגט זיך אויפ'ן קאפ, אז ביי איהם האט עס בעדארפט פאסירען.

טימאפיי האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער. ער האט שוין מורא געהאט אנצוקוקען פיליפאוו'ן גלייך אין דיא אויגען.

— אלזא מעג איך דיך פון יעצט אן אנרופען מיכיילאוו? — האט איהם פיליפאוו שארף געפרעגט.

— איך בין עס, — האט טימאָפיי שוואך ארויסגערעדט — אבער אין יענער געשיכטע בין איך גאנץ אונשולדיג.

— דאס וועסט דוא דערצעהלען ביי דיין באבען אויפ'ן קבר! — האט איהם פיליפּאָוו מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — אבער פון דיעזער געשיכטע וועסט דוא מיר קיין קאראָבקע געלט ניט בעדארפען צאהלען; אהער דיא איבעריגע אכט טויזענד רובל!

— קום און בעקוק מיט מיר מיין הויז און מיין טראקטיר — האט טימאָפיי ביי איהם זיך געבעטען — דוא וועסט אליין זאגען, אז זיי זיינען זאגאר פופצעהן טויזענד רובל ווערטה פאר א מציאה.

— אלס אלטע בעקאנטשאפט טהו איך עס! — האט פיליפּאָוו נאך א קורצען נאכדענקען איהם געענטפערט און האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען.

טימאָפיי האט אויפגעשריבען א קליין צעטעלע פאר'ן מעקלער אברהם שטיין, אז צוליעב א געוויסע אורזאכע מוז ער נאך היינטיגע נאכט זיך בעראטהען וועגען דעם פערקויף פון זיין הויז, און נאכהער וויא ער האט דעם צעטעלע איבערגעגעבען א בעדיענטען פון טראקטיר, איז ער מיט פיליפּאָוו'ן אוועקגעגאנגען.

25טער קאפּיטעל.

דער פּאַטשער בעדאַרף אָנקומען צו דער פּאַטשערקע.

— איך ליעג יעצט אבטצעהן איילען אין דער ערד, — האט פּריסטאוו איוואנאָוו געזאָגט צו זיין ברודער אין איינינע שטונדען וויא ער האט שורקינען אראָפּגעלאָזען אין'ם אונטערשטען קעלער פון זיין קווארטאל-הויז — איך האב איהם געהאלטען פאר שכור אדער משוגע; יעצט אבער בין איך טאקי איבערציינט, אז דאס איז שורקין אליין; שורקין, איינער פון דיא בעסטע אָפּענבאכס געהיים-אגענטען. איך האב אין זיין פּעקל קליידער, וועלכער איז ביי מיר אין הויז פערבליעבען, געפונען זיין פּאָליציי-מעדאליאָן, און יעצט בין איך אונגליקליך! וואס טהוט מען? וואס הייבט מען אָן?

— דאס איז א ביטערע געשיכטע, — האט זיין ברודער טרויעריג געענטפערט — דאָ שמעקט מיט סיביר.

— אלץ דיא זשידעס! — האט דער פּריסטאוו קריצענד מיט דיא צייהנער אויסגעשריען — אלע צרות מאכען זיי אונז אָן. עס איז פון זיי גאָר ניט פּטור צו ווערען! האסט דוא געהערט א ביסעל? ביי פּריסטאוו איוואנאָוו אין הויז א דעטעקטיוו? דאס האבען געוויס דיא זשידעס מיר אָפּגעטהאן! דאס איז זייערער א שפּיצעל, וויא יעצט איז טאג אויף דער וועלט? אויף אזא צרה האב איך מיך גאר ניט געריכט! ער ווייס דאך יעצט אז איך האב ביי זיך בעהאלטען א מערדעריו!

— אָט דאס איז טאקי דיא צרה, — האט אנטאָן איהם מיט א זיפץ געענטפערט — איך ווייס, אז יעצט בין איך אליין אויך אין געפאהר. איך האב מיט איהר גערעדט וועגען אלעקסייעוו'ן, און מיר שיינט, אז דיא זשידאָווקא האט געוואוסט, אז ביי אונז צו הויזע איז דאָ א געהיים אגענט.

— וויא אזוי קען דאס דיר איינפאלען? האט איהם דער פריסטאַוו טרויער'ן און פערוואונדערט געפרעגט — פון וואַנען האט זיא עס געקענט וויסען?

— ניין, ברודער, זיא האט עס יא געוואוסט! — האט אַנטאָן מיט א פעס־טען טאָן איהם ערוויעדערט — ווען עס איז אויסגעקומען אין א געשפּרעך וועגען אלעקסייעוו'ן, האט זיא מיר עפּעס געצויגען פאַר'ן צונג. איך בין גאַר אויסער זיך! איך פערשטעה דאָ ניט דיא גאַנצע געשיכטע! וויא קומט זיא צו א געהיים אַגענט? א מויז מיט א קאַץ אין איין זאַק....

— ניין! — האט איהם דער פריסטאַוו נאַך א קורצען נאַכדענקען געזאָגט, — דוא מאַכסט ברודער אַן אירטהום; איך גלויב אז צוליעב איהר טאַקי האט זיך שורקין ביי מיר צו הויזע געפונען.... געוויס האט דער מארד־ברענער גרינבערג עפּעס אויסגעפלוידערט, אָדער אַן אנדער זשיד האט מיך דאַנאָסירט.

— אָבער וואס דענקסט דוא ברודער יעצט צו טהאָן? — האט אַנטאָן ניעדערשלאַגען געפרעגט — ער זיצט דאָך פערשפּאַרט אין א לאָך, און דאס קען דיר נאָך מעהר פעראונגליקען וויא דיין בעהאַלטען א מערדערין ביי זיך צו הויזע.

דער פריסטאַוו האט זיך געקראַצט אין קאָפּ מיט ביידע הענד און עס איז לייכט געוועזען צו דערקענען, אז ער קראַצט זיך נעבאַך וואו עס בייסט איהם ניט.

— דיא זשידעס! דיא זשידעס! -- האט ער וויא א ווילדער טיגער געברומט — אלע חלאת'ן שיקען זיי אויף אונז אַן. זיא האט מיך בעטראָגען און אָפּגענאַררט וויא א געמיינעם שורקע, און ענדליך האט זיא מיך אין גרעסטען אונגליק געווארפען. איך געפין מיך גאַר יעצט קיין ראַטה וויא אזוי זיך צו רעטען. לאָז איך איהם פון לאָך ארויס, בין איך אין דעמזעלבען מאָמענט ארעטירט און זענען זיך אָפּ אויף אייביג מיט מיין שטעלע און מיט מאָסקווא; האַלט איך איהם דאָרט ווייטער — בין איך נאָך אונגליקליבער. דיא זאַך מוז בעוואוסט ווערען און סיביר וועט נאָך פאַר מיר ווייניג זיין.

ער האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און איז וויא א ווילדע חיה אין א שטייג הין און צוריק איבער זיין צימער ארומגעלאָפען.

— רעכט אויף דיר אונמענש! — האט זיך פלוצלינג געהערט זיין ווייב'ס שטימע פון צווייטען האלב־אָפענעם צימער — דוא ביסט א הולטיי א טויגעניכטס. דוא האָסט פערשווארצט מיין ביסעלע יאהרען מיט דיין הולטייסקען לעבען. זייט איך האב אין א פינסטערע שעה מיט דיר חתונה געהאט, האב איך קיין מנוחה שעה געהאט. אלע טאג אנדערע צרות. ער מיינט, אז איך האב ניט געוואוסט וויא ער הולטייעט אָפּ גאַנצענע טעג און נעכט; אבער היינט האב איך דיר געחאַפּט פאַר'ן האַנד. היינט ליעגסט דוא שוין אין דער ערד וויא א באַרג. ניטאָ מעהר קיין שעהנע ווייבעלעך....אין אָסטראָג, אין אָסטראָג — דאָרט איז פאר דיר דער ריכ־טיגער פלאַץ. דאס איז דער סוף פון אלע הולטייעס און טויגעניכטסען.

און באַלד האט דער געפּאַטשטשטער פריסטאַוו, דערזעהן פאר זיך אין צימער זיין ווייב דער פאַטשערקע, און עס איז איהם פינסטער געווארען אין דיא אויגען.

— איך בעט דיך לאָז מיך היינטיגען טאָג צופריעדען — האט ער איהר מיט

א פלעהענדע שטימע געבעטען — וועגען הולטאַיסטוואָ, וועלען מיר שוין דערנאָך דורכקומען, דערווײַלע אבער האַנדעלט זיך דא וועגען סיביר. דאס וועט דיר, מיין ווייב, אויך ניט זעהר גוט שמעקען. איך גלויב, אז וויא דיין מאַן איז אַ הולטײַ, ווײַסט דוא איהם אַלץ ניט וועלען האבען אין סיביר....

— קאַטערגאַ איז נאך פאַר דיר ווענִיג ! — האט דיא פרוי וויטהענד געשריען — דוא האָסט געַנוּג אין דיין לעבען בעגאנגען פערברעכען. שלעפּען שוואַנגערע פרויען און קליינע קינדער ביי נאַכט פון דיא בעטען און זיי ארויסשטעלען נאַקעט און באָרוועס אויפ׳ן גאַס ביי דרייסיג גראַדיגע פרעסט איז נאך פיעל ערגער פאַר הולטאַייסטוואָ. איך האב דיר געגעבען א פערמעגען פון זעכציג טויזענד רובעל, א שטעלע האָסט דוא דורך מיין פאטער אויך א גוטע. דוא האָסט געקענט אהן מאָרדטהאַטען אויך זעהר פיין לעבען, און דוא שמוציגער געלד־גייץ, האָסט בעד פלעקט דיינע הענד אין אונשולדיגע בלוט — און וואו איז דיין געלט ? דוא האָסט עס פערהולטייעט און אין קאַרטען פערשפּיעלט צווישען ציגאַנקעס און אקטריסעס. ניין, דוא ביסט מעהר ניט מיין מאַן ! שלאָג זיך קאָפּ אן דער וואַנט, פון מיין געלט וועל איך איין קאָפּיקע ניט געבען דיך יעצט פון בלאָטע ארויסצושלעפּען. איך האב שוין גענוג געליטען.

דער פּריסטאַוו איז אַזש געל געוואָרען פאַר פערדרוס. ער האט זיך פאַר זיין ווייב אייביג געשראָקען, ערגער וויא א מאָסקווער איד פאַר א בייזען פּריסטאַוו. זיא איז געווען א פרוי מיט לאַנגע הענד, מיט א ברייטע מיילכעל און מיט דינע בלויע ליפּען, און ווען זיא פלעגט ווערען אין כעס, האט זיך באלד אין זייערע ווינקלען געזעהן א ווייסער אויפגעקאָכטער שוים, פאַר וועלכען ער פלעגט ציטערען וויא פאַר פייער. יעדע פּינטעלע פון דיעזען שוים, ווען עס פלעגט פאַלען אויף זיין געזיכט, בשעת זיא האט זיך מיט איהם „איבערגעווערטעלט״, פלעגט זיך איהם אויסדוכטען, אז זיא ברענט איהם אויס, וויא פּיטעריאָל א לאָך אין פּנים. יעצטיגען מאָל איז ער גאר געווארען א צומישטער. פּיינשטיינס אנטלויפען, דיא פריה-מאָרגענדיגע פּעטש, שורקינס שפּיאָנירען אין זיין הויז און זיין זיצען יעצט אין לאָך, און דערצו נאך זיין ווייב׳ס ברוך־הבא, האבען אלע צוזאמען וויא א דאָנערשלאַג אויף איהם געווירקט.

ער האט זיך וויא א שווערער שטיין א וואָרף געטהאן אויף דער ווייכער זאָפע און האט מיט ביידע הענד פערשטעלט זיין געזיכט, און עס איז לייכט געווען צו דערקענען, אז ער האט זיך מורא א קוקצוטהאַן אויף זיין ווייב׳ס געשליפענע מיילכעל, וועלכע שיט מיט „פּריסיק״.

— גענוג, — האָט ער א וואָרטשע געטהאן נאכהער וויא איהר מיילכעל האט זיך ביי א האלבע שטונדע ניט צוגעמאַכט און ער איז פון צימער וויא געיאָגט פון דעם מלאך-המות ארויסגעלאָפען.

מיין ברודער אנטאן, וועלכער האט דיא גאנצע צייט געשוויגען און האט זיך ניט אריינגעמישט אין דעם פּאָר־פאָלקס אנגעלעגענהייטען, איז איהם נאָכ׳ געלאפען.

— איך מוז ערשטענס דער מערדעריין אויסגעפינען — האט דער פריסטאוו געזאגט צו זיין ברודער זיצענד מיט איהם אין א פערשלאָסענעם צימער פון זיין אוטשאסטאָק, נאכהער וויא ער איז פון זיין ווייב אנטלאפען — דערנאך וועל איך מיך בעראטהען וואס צו טהאן מיט'ן פערשפארטען שפיאָן.

— אָ, ברודערקע, — האט איהם אנטאן מיט א זיפץ געענטפערט — סאָנקע איז שוין אזא פייגעלע וועלכע עס איז ניט לייכט אויסצוגעפינען; זיא איז צו קלוג צו טהאן אזא נארישקייט און זיך לאָזען דערטאפּען.... וויא שעהן זיא איז, איז זיא נאך דאָפּעלט ליסטיג.... זיא האט אונז ביידען גוט אָפּגענארט און ווער ווייסט וואו דיא פייגעלע איז שוין אוועקגעפלויגען.

דער פריסטאוו האט א קרעכץ געטהאן. אין דעם מאָמענט האט זיך דער־הערט א קלינג אין אפּעראט פון טעלעפאָן.

דער פריסטאוו איז ניט טוידט ניט לעבעדיג צו איהם צוגעלאָפען.

— זייט איהר דער פריסטאוו?

— איך, פריסטאוו איוואנאָוו.

— איך בין אָפּענבאך — האט פון אפּעראט אָפּגעקלונגען אין צימער א העלע שטימע — איך פערלאנג פון אייך דאס איהר זאלט נאכפאָרשען וועגען דעם געהיים־אגענט שורקין, וועלכער האט אויסגעפונען דער בעוואוסטער מערדעריין שרה פיינשטיין, לויט וויא ער האט מיר געגעבען צו וויסען. ער האט זיך נאך צו מיר ביז יעצט ניט געמעלדעט. ער האט פונקט אום אכט אוהר מאָרגענס בעדארפט זיין אין מיין קאנצעלאריא, יעצט איז שוין דיא אוהר נאך דריי. וואס אם שנעלסטען נאכצופאָרשען.

דיא קניע האבען בייִ'ם פריסטאוו געזונקען נור בייִ'ם הערען דעם נאמען שורקין, און וואס אין טעלעפאָן האט זיך ווייטער גערעדט, איז ער אלץ מעהר אויפגערעגט און איבערראשט געוואָרען, אז ער האט אָהנע שוידערען מיט אלע גלידער לעבען איהם גיט געקענט איינשטעהן.

— וואס גיכער ראטה מיר ברודער, וואס צו ענטפערן! — האט ער אנטאָנען געבעטען — קוים איך זאָג באלד ניט אויס וואו ער געפינט זיך, ווערט עס אנגערו־פען אז איך האב געלייקענט און וואס דא שטעהט מיר פאר ווייסט דוא....

— דוא האסט קיין אנדערע ברירה ניט, — האט איהם אנטאָן העכסט אויפגערעגט געענטפערט — א צרה איז בעסער אָפּצולייגען אויף שפּעטער.

— איך מאך באלד א שטרענגע נאָכפאָרשונג! — האט דער פריסטאוו אין רעהרעל ארייגעשריען און איז פון טעלעפאָן אוועקגעגאנגען.

— יעצט איז אלעס אויסגעשפּיעלט! — האט דער פריסטאוו פערצווייפעלט געזאָגט — סיידען איך זאל שורקינען ערמאָרדען.

— און איך גלויב, אז מען ווייס שוין דאָרט אלעס! — האט אנטאָן בעזאָרגט געזאגט — נור א מענשעל וויא אָפּענבאך וויל זיך מיט דיר אביסעל אונטערשפּילען.

— מעגליך, אז דאס איז אויך וואהר! — האט דער פריסטאוו טרויעריג גע־זאָגט און האט א קוק געטהאן אויף דער טהיר, פונקט וויא ער וואלט שוין ער־

ווארטען זיין ארעסט — זעה נור וויא ניך דער שורקע האט שוין געגעבען אָפּענבאכען צו וויסען וועגען שׂרה פיינשטיין! אָבער וויא איבערציינט מען זיך צו דיין מיינונג וועגען אָפּענבאכען איז ריכטיג?

— דוא קענסט עס לייכט דערגעהן, — האט אנטאָן נאך א קורצען נאכדענ־קען געזאגט — פאָרשט נאך ביי אן אנדער פּריסטאוו פון אן אנדער קווארטאל, צו אָפּענבאך האט אויך צו איהם וועגען שורקינען טעלעפאָנירט?

— דאָס איז ווירקליך זעהר א קלוגער ראטה! — האט דער פּריסטאוו ער־פרייהט געזאָגט — איך טהו עס דעם זעלבען מאָמענט.

— אָבער קלוג! — האט איהם דער ברודער געזאָגט.

— וועגען דעם זאָרג זיך שוין ניט.

ער איז צוגעגאנגען צום טעלעפאָן און האט אָנגעפרעגט א בעקאנטען פּריס־טאוו צו האט ער אין זיין קווארטאל ערגעץ ניט בעמערקט שורקינען, וועלבער האט זיך צו אָפּענבאכען אין דער בעשטימטער צייט ניט געמעלדעט.

— איך האב שוין זיין א שטונדע ארויסגעשיקט וועגען איהם נאָכפאָרשען, — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט — אָפּענבאך איז דאריבער שטארק אויפגערעגט. איוואנאָוו'ס פינסטערע געזיכט איז ערהייטערט געוואָרען.

— ער וויים קדחת, — האט ער זיין ברודער ערפרייהט געזאגט — יעצט מוזען מיר זיך בעראטהען וואס טהוט מען מיט שורקינען?

— איך קען דא אויך צוליעב איהם שטארק אריינפאלען! — האט אנטאָן מיט א פינסטערע מינע געזאגט — אָבער וואס קען מען מיט איהם מאכען?

— ערמאָרדען! — האט דער פּריסטאוו קאלט און רוהיג געזאָגט — א דאנה, איין הונד וועניגער.

— ניין, ברודער! איך אליין וועל דיר ביי אזא טהאט ארויסגעבען, — האט אנטאָן מיט א שטרענגע שטימע געזאָגט — בלוט פערגיסען וועל איך דיר אויף קיין פאל ניט דערלאָזען!

— אלזאָ, ווילסט דוא אז איך זאל געהן אויף קאטערגא? — האט איהם דער פּריסטאוו צאָרניג געפרעגט.

— איך אליין בין אויך ניט גאנץ זיכער! — האט אנטאָן איהם געענטפערט — איך האב מיך וועגען אלעקסייעוו'ן זעהר שלעכט אויסגעדריקט, און וויא באלד שורקין האט עס געהערט, קען ער מיר נאך צוציהען צו דיא בעשולדיגטע שיסער, בעזאָנדערס נאָך, אז איך האב מיך אמאל זאָ־וואס אויסגעדריקט, ווען דער לומפּ אלעקסייעוו האט מיך פון מיין שטעלע ענטזאגט.... דאך וועל איך דיך אויף קיין פאל ניט דערלאזען צו ערמאָרדען א מענשען. דוא בעדארפסט אויך וויסען, אז דיא זאך וועט ארויפשווימען. צווי אָקאלאָדאָטשניקעס האבען איהם פון דיין הויז געבונדען ארויסגעפיהרט, צווי האבען געווים געזעהן וויא דוא האסט איהם אין קעלער אריינגעוואָרפען, און אויסער דעם שרעקליכען פערברעכען וויא צו ערמאָרדען א מענשען, קענסט דוא זיך דאדורך מיט א געוויסען טוידט בעזאָרגען.

דער פּריסטאוו האט זיך פערטראכט.

— זיא! זיא! — האט ער פּלוצלינג אויסגעשריען — זיא מאכט מיך אונגליקליך!

— וועמען מיינסט דוא? סאָנקען?

— ניין, זיא האט מיך שוין אונגליקליך געמאכט — האט דער פּריסטאוו זיפצענד געזאָגט — אָבער איך מיין מיין אַרורה, זאל איהר דיא ערד צונעהמען!

— יעצט האסט דוא זיך אַרומגעזעהן? — האט איהם זיין ברודער מיט א שפּאָטישען טאָן געפרעגט — מיר שיינט אז דוא ווייסט שוין פון לאנג, אז פאר א קוק טהאן אויף א שעהן מיידעל אָדער ווייבעל, וואָלט זיא דיך פערברענט א לעבעדיגען! אויסער דעם פעהלער איז זיא א גאנץ עהרליכע, אנשטענדיגע פרוי.

— אזא יאהר אויף איהר! — האט דער פּריסטאוו געברומט — ווען איך וואָלט ניט מורא געהאט פאר איהר טאטען מיט'ן גענעראלסקען מונדיר, וואָלט איך זיא שוין לאנג דערוואָרגען וויא א צויג, אבער וויא קריגט מען יעצט פון איהר ארוים א צעהן טויזענד רובל?....

— צו וואָס בעדאַרפסט דוא גראָדע יעצט אזא סומע?

— מיר איז איינגעפאלען א פּלאן שורקינען אונטערצוקויפען! — האט דער פּריסטאוו איהם געענטפערט — וויא באלד ניט א בלייענער קוגעל אין שטערן, גלויב איך, אז אזא סומע זאל מיך דא אויסהעלפען.

— דאס איז ווירקליך א גוטער פּלאן! — האט אנטאָן ערפרייהט געזאָגט — אבער האָסט דוא דען ניט אזא קליינע סומע אין דיין אייגענעם קאפּיטאל? דוכט זיך אז דוא שאַרסט הויפענס גאָלד פון דיא זשידעס.

— איך בין א גרויסער בעל הוצאה! — האט דער פּריסטאוו איהם געענט-פערט און האט געגען זיין ווילען א שמייכעל געטהאָן.

— אז דוא ביזט אזא פּאַטשער, — האט אנטאָן איהם לאַכענד געזאָגט — מעג שוין אויך דיין ווייב זיין א פּאַטשערקע.... און וויפיעל זיא פּאַטשט איז נאָך אליץ ווענינ. א פּריסטאוו וויא דוא וואס שאַרט גאָלד, מוז ביי א נויט האבען אזא סומע; און ווען ניט, בעדאַרפסט דוא אויף דיין פלונית'טע גאָר קיין פערדרוס ניט האבען, און דוא מוזט זיך יעצט פון איהר לאזען אביסעל אויספּאַטשען, אום דוא זאָלסט וואס ניבער דיא צעהן טויזענד רובל בעקומען. איך גלויב אז אזא סומע וועט אויף שורקינען זעהר גוט ווירקען, און ער וועט שטומען וויא א פיש.

דער פּריסטאוו האט פערביסען מיט דיא צייהנער.

— איך מוז בעצייטענס וועגען דער סומע מיט איהר אָנהויבען צו האנדלען!

— האט ער ביטערליך געברומט — דוא, ברודער, וועסט מיר מוזען אין דעם בע-הילפיג זיין.

— וויפיעל איך וועל נור זיין אין שטאַנד, — האט אנטאָן איהם געזאָגט — אבער הלואי זאל עס אונז געלינגען!

— ניש-קשה! — האט דער פּריסטאוו נאָך א קורצען נאַכדיינקען געזאָגט — זיא וועט מיט גאָט'ס הילף בעסער ווערען, איך וויים וויא מיט פרויען צו האנדלען.

— אָבער ניט מיט אן אייגענע! — האט אנטאָן איראָניש זיך אויסגעדריקט.

— צו אן אייגענע זיינען נאך דאָ פיעלע אנדערע מיטלען! — האט דער פריסטאוו זיך אליין געטרייסטעט — זיא איז אפילו א שלעכט ווייבעל און זיא האט מיך דא געכאפט ביי דער האנד; אבער פריסטאוו איוואנאָוו איז ניט קיין אינגעל! דא וועט וויינען און געבען.... אז ניט — וועל איך אליין נעהמען.... צווישען זיך וועט עס פערבלייבען!....

26טעם קאפיטעל.

אין אלעקסייעוו׳ס קאבינעט.

אין דעם טאג ווען פיליפּאָוו האט בעזוכט חיטראָווצינען, איז אלעקסייעוו געזעסען אין זיין רייכען קאבינעט אויף א ווייכע זאָפע, לעבען איהם איז געלעגען אויסגעצויגען זיין גרויסער בערגאַרדיאַנער הונד „נערא“ און האט געהאלטען זיינע גראָבע לאפּעס אונטער זיין ברייטע מאָרדע און אָנגעקוקט מיט זיינע גרינע אויגען דעם מאָסקוועד בעל־הבית, וועלכער האט גערויכט א גוטען ציגאר און איז געווען א ביסעל פערטראכט. איבער זיין קאָפּ איז געווען דער פּאָרטרעט פון אלעקסאנדר דעם דריטען אין א גרויסען פאָרמאט, געפּאסט אין א גאָלדענע ראַם און זיינע טיגערשע אויגען האבען זיך יעדע ווילע בעגעגענט מיט דיא פייעריגע בליקען פון דעם גרויסען הונד „נערא“, נור אנשטאט וואס אין נעראַ׳ס אויגען איז געווען צו בעמערקען עפּעס א מילדקייט, א פריינדליכקייט, איז אין זיין קאָמעראַד׳ס אויגען, וועלכענס בילד הייננט אויפ׳ן וואנט, זיך ניט געפונען איין מילדער אויסדרוק, זיי האבען אויסגעזעהן וויא אויגען פון א ווילדע חיה וואס איז צוגעשמידט צו א קייט. נערא האָט אלע ווילע א לייכטען האווקע געטהאן, ריכטיג וויא ער וואָלט זיך געשראָקען פאר יענע גרויזאמע אויגען וואס קוקען איהם אזוי שטרייננ אָן, און דריקען אויס א ראָמאַנאָוו׳ס „בית פּאָ סעמו“ מיט דריי גראָבע אויסרופצייכענס!

אלעקסייעוו האט אלע מאל א גלעט געטהאן זיין הונד פאר זיין געדיכט־האריגען קאפּ און האט געראויכערט זיין ציגאר, פון וועלכען עס האבען זיך אויפגע־הויבען הימעל־בלויע קייקעלאך און איינע נאך דער צווייטער זיך ארויסגע׳גנב׳עט דורך דער האלב־אָפענער פּאָרטעטשקע אין דעם גרויסען גארטען הינטער זיין קאבינעט, פונקט וויא זיי וואָלטען מורא געהאט צו זיין אין איין צימער מיט דיא דריי גרויסע באנדיטען וויא אלכסנד, אלעקסייעוו און זייער קאָמעראַד „נערא“ וועל־כער איז ווירקליך ניט געווען איינער פון דיא גוטע הינד וואָס זיינען יוצא מיט׳ן בילען אליין....

נערא האט זיך פּלוצלינג א הייב געטהאן, האט זיך א ווארף געטהאן צו דער טהיר און האט איינינע מאל אויסגעהויקעט מיט א באַסאָווע האלב־הייזעריגע שטימע.

— רוהיג! — האט איהם זיין ווירטה בעפוילען און דער הונד האט זיך א ביסעל בערוהיגט.

אין דער טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אָנקלאַפּען און זיין דיענער איז אין קאבינעט אריינגעגאנגען.

— א מאן, א איד — האט דער דיענער האלב־שמייבלענד געזאגט — ווינשט אייך צו זעהן, און דער דיענער האט איהם דערלאנגט א קליין וויזיט־קארטעל אין וועלכע אלעקסייעוו האט א ווילע אריינגעקוקט.

— הייס איהם אריינגעהן — האט ער דעם דיענער שוואך געזאגט — און באלד איז אין קאבינעט אריינגעקומען א מאן פון א יאהר זעכציג מיט אן עכט אידישעם געזיכט און מיט א שעהנעם גרויען בארד.

ער האט באלד דערקענט דעם אידישען ראבינער ראַנים, וועלכען ער האט מיט א פּאָר טאג צוריק געלאדען צו זיך און איבערגעגעבען דורך איהם א שטרייני גען פּאָרוואורף דער אידישער געמיינדע, פאר וואס זיא האָדעוועט אויף אזעלכע שעדליכע גאָלדבוימס....

— ווער זייט איהר? — האט איהם אלעקסייעוו קאלט געפרעגט פונקט וויא ער וואָלט איהם ניעמאלס געזעהן.

— איך בין ראַנים, דער ראבינער פון מאָסקווער אידישער געמיינדע — האט ער אלעקסייעוו'ן ערוויעדערט.

— וואס האט איהר מיר צו זאָגען? — האט ער שטריינג געפרעגט.

— א היילינגע זאך האט מיך בעוועגט זיך צו בעעהרען און בעזוכען אונזער שטאדט־ווירט — האט איהם דער ראבינער געזאגט — פיעלע רוסישע אונטערטהאַ־ נער פון פערשיעדענע נאציאָנען, וועלכע וואוינען אין מאָסקווא, חאבען יעדערער זייערע געבעט־הייזער. מיר יודען אָבער, וועלכע דער גנעדיגער מאנארך האט ערלויבט צו שטיפטען אין מאָסקווא פערשיעדענע וואָהלטהעטיגע אנשטאלטען, וועלכע טראָ־ גען אויף זיך דעם נאמען פון דער אידישער געמיינדע, האבען ליידער ניט ביי היינטיגען טאג אָן אנשטענדיגען טעמפּעל, וואו מיר זאלען בעטען גאט פאר דאָס גליק פון זיין קייזערליכע מאיעסטעט און זיינע הויכגעשטעלטע בעאמטע. מיר האבען נור איינינגע „מנינים" וועלכע זיינען ווייניג פאר דיא אידישע בעפעלקערונג אין מאָסקווא —

— אלזאָ ווילט איהר נאך האבען אין מאָסקווא אויך א שוהל? — האט איהם אלעקסייעוו מיט א פערוואונדערטען טאָן אונטערבראכען.

— מיר צווייפלען גאר ניט אז אייער הויכגעשטעלטע פערזע־ליכקייט וועט אונז בעהילפיג זיין דיעזען היילינגען געדאנק דורכצופיהרען, — האט דער ראבינער ניט אראָפּפּאלענד פון מוטה ערוויעדערט — יעדער פערנינפטיגער מענש וויים, אז געבעט־הייזער זיינען דיא בעסטע מיטהעלפער צו מאָראליזירען מענשען און זיי מאכען ניצליך פאר זייער קייזער און פאטערלאנד. געבעט־הייזער מאכען מענשען פאר גלויביגע און עדלען אוים זייערע געפיהלע צו גאט און צו דער מענשליכער געזעל־ שאפט....

— און ווילנער און קאָוונער שוהלען האבען דען אונז ווענינ מזכה געווען מיט אזעלכע שעהנע אידלאך וויא גאָלדבוים און גרינבערג? — האט איהם דער גאָלאָווא מיט א שניידענדען טאָן א פרעג געטהאן.

— ווען אלע פעלקער — האט דער ראביער אויפגערעגט ערווידערט — וואָל־

מען בעדארפט פעראנטווארטליך זיין פאר זייערע פערברעכער, וואלט ביז היינטיגען טאג איין לעבעדיגער מענש אויף דער וועלט מעהר ניט עקזיסטירט. איך בעדארף אייער עקסעלענץ ניט דערצעהלען, אז פערהעלטנים מעסיג זיינען ביי אונז ווייניגער פערברעכער אלס ביי אנדערע נאציאָנען; דיא סטאטיסטיק איז פאר יעדערן אָפען און מען קען עס נאכזעהן; דאך זעהען מיר אז אלע פעלקער ליידען ניט צוליעב איינזעלנע אויסווירפע, און ווארום זאלען פיער מיליאָן אידען בעטראכטעט ווערען פאר איין גוף און איין נשמה, און אז איינער בעגעהט א פערברעכען זיינען אלע אידען שולדיג? מעגליך אז יענע ביידע אידען זיינען טאקי פערברעכער, אבער וואס האט עס צו מאסקווער אידישער געמיינדע, אז דאס זאל איהר עראינערט ווערען ווען א הייליגער געדאנק בעגייסטערט איהר און זיא איז געזאָנגען צו בויען פאר גאָט א הייליגען טעמפעל, וואו מענשען גיסען אויס זייערע געפיהלע צום אלמעכטיגען און דאנקען איהם פאר וואס ער לאָזט זיי לעבען און גיט זיי צום לעבען און בעטען פאר זיינע פאָרשטעהער דיא אירדישע געטער, אז ער זאל זיי בעגליקען און בעפריי־דיגען אום זיי זאלען קרעפטען האבען צו רעגירען און בעגליקען דער מענשליכער געזעלשאפט?

— אומזיסט אייערע רייד! — האט איהם אלעקסייעוו שארף געענטפערט — מאָסקווא בעדארף קיין אידישע שוהל, וויא גאנץ רוסלאנד בעדארף ניט קיינע אידען.... מיר ווילען זיך דיא מיה געבען אז דאס זאל ניעמאלס געשעהן, ווייל מיר בעדארפען אין אונזער הייליגער מאָסקווא אין אלגעמיין קיין אידישע געמיינדע.

א שטילער זיפץ האט זיך ארויסגעכאפט פון ראבינערס הערץ. ער האט זיך לייכט פערנייגט, און אזוי וויא ער איז דיא גאנצע צייט פון זיין ריידען, גאנץ נאָ־הענט געשטאנען צו דער טהיר, איז ער מיט צוויי טריט הינטער זיך שוין געשטא־נען פון יענער זייט. דער הונד האט זיך נאָכ'ן ראבינערס אוועקגעהן פערקוקט אויף זיין ווירטה, ריכטיג וויא ער וואלט וועלען אויסדריקען „גאָט צו דאנקען, געפטרט א אידען"....

נאך א לייכטען אָנקלאפען איז ארייגגעקומען צו איהם אין קאבינעט א הויכער דיקער פערזאָן פון א יאָהר פערציג, מיט א לאנגען שווארצען באָרד וועלכען מיר האבען געזעהן ביים אָבער־פּאָליציימייסטער אויפ'ן באל.

— אָ, איסטאָמין! — האט אלעקסייעוו פרעהליך אויסגעשריען — וואס מאכסט דוא? איז שוין דיין לאפע אויסגעהיילט?

— איין לייכטען ארבעסעל — האט איסטאָמין לאכענד געזאָגט — האט נאך היינט דאָקטאָר וואסיליעוו פון דאָרט ארויסגעשלעפט. איך טראג א באנדאזש, אבער צו א פּראָפּעראנס קען עס ניט שטערן.

— ווייסט דוא ניט וואס מאכט מאלליך?

— דער טייפעל וועט א זשיד אזוי גיך ניט צוכאפען! — האט איסטאָמין שמייכלענד געזאָגט — עס איז נאך בעשערט אז ער זאל ווייטער מאָסקווא בדלות שטעלען. ער לעבט און ער איז געזונד וויא א מויער.

— וואס פאר א גליק זיי האבען דאס! — האט אלעקסייעוו געזאגט — די נעננב'עטע צירונג איז אויך אויסגעפונען געווארען!

— איך האב דיר וועגען דיא זשידעס ניט קיין גאנץ פרעהליכע נייס געבראכט!

— האט איסטאמין נאך א קורצע פויזע איהם געזאגט — מיין אלטער דאלגארוקאוו איז געזאגנען זיי צו געבען אן ערלויבניס, צו בויען אין „ספאסאגאלינטשעסקי פער־רעאולאק" א גרויסע שוהל!

— וועה! — האט זיך פון אלעקסייעוו'ס ברוסט א שטימע אויסגעריסען ריכטיג וויא א שלאנג וואלט איהם א ביס געטהאן.

— דוא קענסט עס אבער ניט דערלאזען — האט איסטאמין איהם מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט.

— וויא נעהמט מען אבער געגען דעם אלטען גענעראל־גובערנאטאר? דיעזער טייפעל איז ביי זיך זעהר שטאלץ, און אז איך וועל איהם זאגען ניין, וועט ער גראדע זאגען יא.

— דערצו איז נור איין ראטה, אז דוא זאלסט פאהרען צום מאנארך מיט אן אודיענץ — האט איהם איסטאמין געזאגט — דוא קענסט עס נאך צייטליך פערכאפען.

— איך בין יעצט פאריגע וואך ביי איהם געוועזן, שאדע וואס איך האב עס ניט געוואוסט!

— אלזא ווייסט דוא עס יעצט — האט איסטאמין מיט אן ערנסטע מינע געזאגט — און וויא באלד דוא ביזט נור ניט פויל, קענסט דוא דאס פערהיטען.

— מיר וואונדערט זעהר — האט אלעקסייעוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — וויא קומט יעצט דער זשידאווסקער ראבינער מיר בעזוכען וועגען דער שוהל, וועהרענד דיא זשידעס האט שוין געלונגען דעם אלטען נארר איבערצורעדען? ווייסען זיי דען ניט אז מיר איז שווער געגען איהם צו געהן?

— דא ליגט א זשידאווסקער שפיצעל! — האט איסטאמין איהם געענטפערט — זיי ווייסען אז דוא קענסט זיי גאר אן א זייט א צרה אנמאכען, דארום האבען זיי געשיקט צו דיר דעם ראבינער, אום דיך פאר זיך צו געווינען; און דערווייל וועט דיא הייליגע פראוואסלאווע שטאדט מיט איהרע וועלט בעריהמטע קירכעס האבען א זשידאווסקע "שוהל"!

— דאס וועט ניט געשעהן! — האט אלעקסייעוו צארניג אויסגעשריען און איז פון זיין שטעלע אויפגעשפרונגען — נאך היינטיגע וואך פאהר איך דאריבער עקסטרא נאך פעטערבורג! איך וועל דעם אלטען אליין אויך פאר אונזער מאנארך פארשטעלען אין זיין ריכטיגען אויסזעהן.... ווייסט דוא, איסטאמין, אז ער איז מיט אלע אידישע מיליאנערען איין אויער?

— איך קען מיין דאלגארוקאוו'ן זעהר גוט! — האט איסטאמין מיט א שמייכעל געענטפערט — ער איז א זשידאווסקער פערטהיידיגער און שטעהט פאר זיי שטאל און אייזען. אז א פריסטאוו אדער דער אבער־פאליציימייסטער אליין שרייבט אן א אידען „נא וויעזד", ווענדעט ער זיך גלייך צום אלטען דאלגארוקאוו, און ער

בעקומט פון איהם אן ערלויבנים צו פערבלייבען אין מאָסקוואַ וויא לאנג זיין הארץ גלוסט. ער האט דיא זשידעס פערפּלאָדזשעט אין מאסקווא וויא דיא וואנצען און מיט דער צייט, וועלען זיי אונז אלעמען פערניכטען און מאסקווא וועט פערבלייבען א אידישע שטאדט וויא ווילנא אדע בערדיטשעוו. ווייסט דוא אבער, אלעקסעיעוו, צוליעב וואס איז מיין אלטער גענעראל-גובערנאטאָר אזא יודענ-פריינד ? גאר איינפאך צוליעב דער מטביע! ער בעקומט אָפּט א גמילות חסד פון פּאָליאַקאָוו׳ן אדער פון מאלליך׳ן, ער האט ניט פון וואנען דיא געלד אפּצוגעבען, ווייל ער פערלעבט פינף מאל אזוי פיעל וויא זיינע איינקינפטע. און דערוויילע בלייבט ער דיא זשידעס א בעל חוב און ער צאהלט זיי אפּ מיט גוטע בעהאנדלונגען געגען זייערע ברידער, און גאנץ מאסקווא איז שוין בעזעצט מיט זשידעס!

— מיין ניט, איסטאָמין, אז איך ווייס עס ניט — האט אלעקסעיעוו געענטפערט — אבער איך וועל דעם אלטען הולטיי אזוי בעגראָבען, אז ער וועט מיך האבען צו געדענקען. איך וועל עס טהאן ביסלאך-וויז, ווייל ער איז זעהר ביי דעם מאנארך געאַכטעט! אבער א שוהל אין מאסקווא וועלען דיא זשידעס אויף קיין פאל ניט דערלעבען צו זעהן! אזוי ווייט וועל איך נאך פּועל׳ן ביי אונזער מאָנאַרך, חאָטש דאָלגאָרוקאָוו זאל צוואנציג מאל זיך אונטערשרייבען אויף דער ערלויבנים.

— יעצט בין איך שוין רוהיג! — האט איסטאָמין מיט א פרעהליכע מינע געזאגט — אבער דוא בעדארפסט זעהן וואס אם שנעלסטען פאהרען נאך פּעטערבורג; דיא זשידעס בעדארפען גאר ניט דערלעבען צו האבען אן ערלויבנים אין קעשענע, און צו פערהיטען א זאך איז פיעל לייכטער איידער איהר צו פערניכטען ווען זיא איז שוין אפּגעטהאן.

— זיי איסטאָמין זיכער, אז איך וועל עס שוין בעזאָרגען! — האט אלעקסייעוו מיט א שטאָלצען טאָן איהם געענטפערט — און פאָרלויפיג וואָלט ניט געשאדעט, אז איינער פון אונז זאל זיך זעהן מיט פּאסטוחאָוו׳ן און איהם אונטערהעצען ארויסצוטרעטען מיט א פייעריגען ארטיקעל וועגען דיא זשידעס אין זיין „מאָסקאָווסקי ליסטאָק״ און אויפווייזען, אז זייערע שולען זיינען דיא אורזאכע פון אלע זייערע גנבות און שמוציגע טהאטען, ווייל זיי דיענען פאר זיי אלס ראטההייזער, וואו זיי האלטען אפּ זייערע געהיימע פערזאמלונגען און בעראַטהען זיך וויא צו בעטריגען און בעשווינדלען אונזער ארעמען פאָלק.... איך וועל דאס בלעטעל געבען דורכלעזען אונזער מאנארך און איך וועל ניט בעדארפען פיעל ריידען!

— ווערסט דוא פיעללייכט היינט לאדען פּאסטוחאָוו׳ן צו זיך ? — האט איהם איסטאָמין געפרעגט — דיין פלאן איז א גוטער און עס וואָלט זעהר גלייך געוועזן, אז מאָרגען זאל שוין דער ארטיקעל זיין אפּגעדרוקט; איך פון מיינער זייטע וועל דאס בלעטעל אונטעררוקען מיין דאָלגאָרוקאָוו׳ן, און מעגליך, אז דאס זאל איהם אפּהאלטען פון דער גאנצער געשיכטע.

— איך טהו עס זאָפאָרט! — האט אלעקסייעוו נאך א קליינעם נאכדענקען געזאָגט.

ער האט זיך אוועקגעזעצט ביי זיין שרייב־טיש און נאכהער ווי ער אויפגעשריבען איינינע צייליען אויף זיין וויזיט קארטעל, האט ער א דריקגעטו א קנעפעל לעבען זיין שרייב־טיש. עס איז באלד אריינגעלאָפען א דיענער.

— דיעזען בריעף — האט ער דעם דיענער געזאגט אריינלייגענד דאס קאר־טעל אין א קאָנווערט — זאָלסט דוא גלייך אוועקטראָגען צו פּאסטוחאָוו׳ן, און אויב ער וועט דיר גאָר ניט זאגען, זאָלסט דוא איהם בעטען א שריפטליכען אנטוואָרט.

— סלושאיו׳ס וואשע פרעווּאָסחאָדיטעלסטוואָ! — האט דער דיענער זיך פער־נייגענד געזאגט און איז גלייך מיט׳ן בריעף אוועקגעגאנגען.

— ווער קען עס זיין דער נייער שיסער? — האט אלעקסייעוו נאָך א קורצע פּויזע ווי צו זיך אליין געפרעגט — איך גלויב, אז מיר האט מען עס געמיינט.

— אין דעם איז גאָר קיין צווייפעל ניט — האט איסטאָמין ערוויעדערט — אבער מיך וואונדערט וואס דוא זאגסט דער „נייער שיסער", פּונקט ווי איינער וואלט געזעסען אין דער קיביקטע. איך האב געזעהן צוויי, און דער אָנטרייבער דוכט זיך איז אויך קיין הונד ניט.

— זיי זיינען געווען זאבארינס קאָמעראַדען! — האט אלעקסייעוו געזאגט — נאר איך וויים ניט, וואס האט זאבארין אליין צו מיר געהאט? ער איז גאָר א סטודענט פון לעצטען קורס יורידיטשעסקי פּאַקולטעט וועלכען איך האב גאר ניע־מאלס געזעהן פאר דיא אויגען און ווען ער זאל אפילו שוין זיין א ניהיליסט, וואָס האט ער צו מיר? איז דען פאר דיא ניהיליסטען ניטאָ וויכטיגערע פּערזאָנען אויף וועמען צו שיסען? דוכט זיך, אז סאָבאָקאָוו דער גענעראל פון „טרעטאָיע אטדע־לעניע" אדער אָפּענבאך דער אָנפיהרער פון געהיים־פּאָליציי, זיינען פאר דיא ניהיליסטען פיעל געפעהרליכער אלס איך!

— דאָ איז עפּעס א פּערזענליכקייט! — האט איסטאָמין געענטפערט.

— איך האב דיר שוין געזאגט, אז איך קען גאר ניט דעם זאבארינען און האב איהם קיין מאָל ניט געזעהן. זיין מוטער אננא זאבארין וואוינט גאר אין פּעטערבורג און קיינע אינטריגען צווישען מיר מיט איהר זיינען גאר ניעמאלס פּאָרגעקומען, זיא איז שוין זייט איינינע יאהר האלב־געלעהמט און האט ניט מיט קיינעם קיין פּערקעהר. מיר איז יעצט נעסטערן בעוואוסט געוואָרען ווער זיין מוטער איז און מיר וואונדערט זעהר וואס האט איהר זוהן צו מיר?

— האט זיא ניט פיעללייכט עפּעס א שעהנע טאכטער? — האט איסטאָמין מיט א שמייכעל געפרעגט.

— ניין, איסטאָמין, — האט אלעקסעיעוו האלב ערנסט און האלב שמייכ־לענד ערוויעדערט — איך האב ערפאהרען, אז זאבארין איז איהר איינציג קינד... טא וויא קומט עס, אז ער זאל מיך דערהיטען ארויסגעהענדיג פון „אוספענסקי באזאר" אין „קרעמעל" און אויף מיר צוויי מאָל שיסען?

— מעגליך, אז זאבארין האט ערגעץ א שעהנע בראוט, וועלכע איז דיר געפעלען געוואָרען.... — האט איסטאמין געשניטען.

— און דוא איסטאָמין ביזט גאר א צאצקע! — האט אלעקסעיעוו פערדריס-ליך געזאגט — און ווען מען זאל טאקי פאר א „שטיף" אלץ אזוי שיסען, האסט דוא שוין מיין טהייערער, לאנג ניט בעדארפט לעבען.

— טא וויא דען איז דאס? — האט איסטאָמין שפּאָטיש געפרעגט — איך וועל פרעגען דיא אייגענע קשיא וואס דוא: האבען דען ניט דיא ניהיליסטען געמוזט צו שיסען אויסער אלעקסייעוו'ן?

— דוא האסט דאך מיר אליין געזאגט, אז ז'אס שטאמט פון דיא זשירעס? האט אלעקסעיעוו נאך א קורצען שטילשווייגען זיך אָפּגערופען.

— דאס איז אפילו א סברה — האט איסטאָמין געענטפערט — נאר איך האב מיך בערעכענט, אז זיי זיינען צו גרויסע פייגלינגע אזא זאך צו טהאן.

— נענוג, אז זיי נעהמען אין דעם נאר אן אנטהייל — האט אלעקסעיעוו נעזאגט — זיי זיינען אויסגעמאכטע יונגען און האבען ליעב צו שיסען דורך אנדערע.

— אין דעם צווייפעל איך גאר ניט — האט איסטאמין געענטפערט — אבער ווער קען עס זיין דיא אנדערע שיסער מיט א מעת לעת שפּעטער? האסט דוא פאר דער לעצטער צייט גאר ניט געזינדיגט? דוא האסט דאך עפּעס ניט לאנג געשלעפּט א שעהן מיידעל אין דיין קיביטקע....

— פאר דער לעצטער צייט אפילו דריי — האט אלעקסעיעוו מיט א שמייכעל נעזאגט — אבער וויא קומט זאכארין? וויא קומען דריי מיט אמאל אין איין קיביטקע?

— ווארום זאלסט דוא ניט גלויבען, אז דריי ברידער פון יענע מיידלאך האבען זיך צוזאמענגעלייגט דיר צו שענקען א בלייענע נדבה? — האט איסטאָמין לאבענד געפרעגט.

— דאס איז זעהר ווייטלויפיג — האט אלעקסעיעוו געענטפערט — וויל צוויי פון זיי, ווייס איך בעשטימט, אז זיי קענען מיך גיט פערזענליך און איינע איז א זשידאָווקא און איהרע ביידע ברידער שטודירען נאר אין פעטערבורג. אויסער דעם, ווייסט דוא דאך, אז אונזער סיסטעם אין דעם פאך איז זעהר א גוטער — וויא דיא זאך געשעהט, צו עס געלינגט אדער ניט, שעהמען זיך דאך דיא מיידלאך אויסצוזאגען.

— וויא קלוג דוא ביסט, — האט זיך איסטאָמין געטראכט — ביסט דוא אין אזעלכע זאכען, וואו דיין ליידענשאפט בעהעררשט דיך, ניט „איבערשפּיציג" אדער דוא מאכסט זיך צום נארר.

אין דער וויילע האט איהם א דיענער געמעלדעט, אז טימאפיי חיטראָווצין ווינשט איהם צו זעהן.

איסטאָמין האט זיך מיט'ן מאסקאווער גאלאָווא ברידערליך פעראבשיידעט און איז אוועקגעגאנגען.

— אָ, וואָס מאכט איהר פריינד? — האט אלעקסעיעוו חיטראָווצינען גע-פרענט ביי זיין אריינגעהן אין'ם קאבינעט און האט איהם געדריקט זיין האנד.

— איך דאנקע! — האט איהם חיטראָווצין מיט זיין געוועהנליכען שמייכעל געענטפערט און האט זיך גאנץ היימיש געגען איהם אויף א שטוהל אוועקגעזעצט.

— איך האב אייך טאקי וועגען פיעלע זאכען זעהר נעטהיג בעדארפט זעהן — האט צו איהם אלעקסעיעוו געזאגט — איך האב אייך היינט געוואלט בעזוכען. נו, אז איהר זייט אליין צו מיר געקומען איז געוויס רעכט.

— איך בין בערייט אייך צו דיענען! — האט חיטראָווצין ליעבליך געענטפערט.

— איך האב מיך מיט אייך וועגען פיעלע זאכען צו בעראטהען — האט אלעקסעיעוו פאָרטגעזעצט — נאר דיא זאך וואס איך פאנג יעצט אָן מיט אייך צו ריידען איז פערבונדען מיט זעהר אן אלטע געשיכטע און דאס מוז ביי אייך פערבלייבען א שטרענגע געהיימניס.

— חיטראָווצין זאגט פון חדר ניט אויס! — האט דער גאסט מיט א שטאָלצע שטימע געענטפערט.

— און איך פערטרוי עס אייגענטליך אייך — האט אלעקסעיעוו ווייטער געזאָגט. ווייל איהר זייט חיטראָווצין, און איך דענק, אז איהר וועט מיר געבען א גוטען ראטה, דען איהר זייט מיט אזעלכע זאכען אויסגעבונדען און איך טרעט שוין צו צו דער געשיכטע:

מיט איינינע און צוואנציג יאהר צוריק האב איך געהאט א טהייערען ברודערקע אין פעטערבורג, מיט וועלכען איך בין צוזאמען ערצויגען געוואָרען, — האט אלעקסעיעוו עטוואָס ערנ־עדערנדיג זיין שטימע גערעדט — ער האט געהייסען „דמיטרי” און איז געווען א פיין איינגעל, וועלבער האט צו זיין פערצעהן־יעהריגען אלטער דערשאסען דעם דירעקטאָר פון זיין גימנאזיום און האט באלד געמאכט פליטה. אלע צייטונגען האבען דאמאלס געקלונגען מיט דעם יונגען מערדער און מיין פאָטער סערגעי האט געהאט אזעלכע חרפות ביושים, אז ער האט זיך א לאנגע צייט אויף דער גאס ניט געקענט ווייזען. איך אליין ווען איך בין שפעטער עלטער געוואָרען, האב דאדורך זעהר פיעל געליטען. ווער עס פלעגט זיך מיט מיר צורווערטלען, האט ער מיר באלד אויפגעוואָרפען דיא חרפה אז דמיטרי איז מיינער א ברודער.... מיט דער צייט אבער איז דאס פערגעסען געווארען און מיין פאָטער האט שוין גאר וועגען זיין אנטלאָפענעם זוהנעלע ניט געטראכט און ניט געדענקט. שטעלט אייך אבער הערר חיטראָווצין פאָר, וויא איבערראשט איז מיין פאָטער געוואָרען, ווען פאָריגע וואָך, האט ער פלוצלינג ערהאלטען פון דמיטרין א בריעף אויס קיעוו, אין וועלכען ער בעט איהם דאס ער זאל איהם וואס אם שנעלסטען ארויסשיקען צוואנציג טויזענד רובעל און ווען ניט, גיט ער זיך איבער צו דער פאָליציי, און גאנץ רוסלאנד וועט אויף דאס ניי קלינגען מיט דמיטרי דעם מערדער און דיא צייטונגען וועלען אבערמאלס האבען א געלעגענהייט צו עראינערן מיין פאטער ביי אזא שמוציגע זאך.

— דאס איז שרעקליך! דאס איז שרעקליך! האט חיטראָווצין ווארפענד מיט זיין קאפ רעכטס און לינקס מיט אן ערשטוינטע מינע געזאגט.

— דעם בריעף האט מיר מיין פאטער פון פעטערסבורג אריינגעשיקט — האט אלעקסייעוו וויטער פארט־געזעצט — און ער פרעגט ביי מיר א ראטה וואס זאל ער יעצט טהאן. שטעלט אייך אבער הערר חיטראָווצין פאר, וויא ערשטוינט און איבערראשט בין איך געוואָרען, אז געסטערן האב איך אליין פון מיין ברודערקע אויס קיעוו א בריעף ערהאלטען, אין וועלכען ער פערלאנגט פון מיר אויך צעהן טויזענד רובעל אום מיין נאמען זאל דורך איהם ניט בעשמוצט ווערען מיט דעם וואס ער וועט זיך צו דער פאליציי איבערגעבען, אין פאל אז איך וועל איהם דיא סומע ניט אריינשיקען.

— דאס איז עפעס א טייפעל! — האט חיטראָווצין ערשטוינט אויסגעשריען.

— ניט א טייפעל, נור דער אשמדאי אליין, — האט אלעקסייעוו אויפגערעגט געזאגט — איך וואלט גערען וויסען פון וואגען ווייס „דמיטרי" פון מיינע שטרענגסטע געהיימניסע? ער איז פלוצלינג וויא פון דער ערד ארויסגעשפרונגען און ער האט מיך מיט זיין שרייבען אזוי צערשמעטערט אז איך בין גאר אויסער זיך. ער ווייס אפילו, וואס איך האב מיט אכט טאג צוריק געטהאן מיט דיא גרעסטע פארזיכטיגקייט. פון דיא אלטע אמאליגע געשיכטען איז גאר קיין רעדע ניט. איך בין אזוי דערפון ערשטוינט און איבערראשט, אז איך נעה שיער פון זינען ניט אראפ. ער איז אנטלאפען ווען ער איז פערצעהן יאהר אלט געווען און איך — צוועלף. מיין פאטער האט געהערט אז ער געפינט זיך אין פאריז, און אין איינינגע צוואנציג יאהר ארום — נא דיר א „דימיטרי" וועלכער ווייס וואס עס טהוט זיך אפילו היינט ביי מיר אונטערן נאגעל.

— דאס איז א מערקווירדיגע געשיכטע! — האט חיטראָווצין מיט א פערוואונדערטע מינע געזאגט.

— קענט איהר פיעללייכט אין קיעוו עפעס א פיינעם יונג, וועלכער איז פעהיג צו אזעלכע טייפעלשע שטוקעס? — האט איהם אלעקסייעוו העבסט אויפגערעגט געפרעגט. איך דיינק אז „דימיטרי" איז היינט עפעס איינער פון דיא גרעסטע פיינע־בריות וואס מען פרעגט זיך אויף זיי.

— ליידער שטעה איך ניט אין קיעוו מיט קיינעם אין פערבינדונג — האט איהם חיטראָווצין ערוויעדערט — איך האב דארט אין אלגעמיין קיינע בעקאנטע.

אלעקסייעוו'ס געזיכט האט אנגענומען א פינסטערע מינע. ער האט ערווארטעט דורך חיטראָווצינען עפעס זיך ערקונדיגען וועגען זיין טהייערען ברודערקע אין קיעוו; ענדליך איז דארט חיטראָווצין מיט קיינעם ניט בעקענט.

— אלזא — האט אלעקסייעוו טרויעריג געזאגט — וואלט איך ווינשען צו הערען אייער ראטה, וויא מיין פאטער און איך זאלען זיך יעצט מיט דמיטרי'ן בעגעהן? איך גלויב אז ער וועט ניט זיין אזא נארר און זיך איבערגעבען צו דער פאליציי, און דאס איז מעהר ניט וויא געדראָהעט.

— דאס קענען מיר בעשטימט ניט וויסען — האט חיטראָווצין נאך א קורצען נאכדענקען ערוויעדערט — מעגליך אז „דמיטרי" געפינט זיך אין א גרויסע פערלעגענהייט, און נויטה קען א מענשען ברענגען צו אלעס.

— רעטען א מענשען פון נויטה — האט אלעקסייעוו ווייטער נערעדט — קען מען אויך מיט הונדערט רובעל. וואו איז עס געשריעבען אז מען זאל איהם שיקען דוקא ד ר י י ס י ג טויזענד רובעל?

— און זיינע בריעף? — האט חיטראָווצין שמייכלענד איהם אונטערבראָכען — און אז ער בעט דרייסיג טויזענד, ווייס איך ניט צו אזא פיינער יונג, וועט עס לאזען פאר בילינער.

— אלזאָ, איז אייער ראמה אז מיר זאלען איהם דיא גאנצע סומע ארייג־שיקען? — האט אלעקסייעוו איהם טרויעריג געפרעגט.

— ביי מיר האט איהר געפועל'ט זאגאר איין קאָפּיקע איהם ניט צו שיקען — האט חיטראָווצין רוהיג ערוויעדערט — אבער אז איהר פרעגט ביי מיר א ראַטה, זאג איך מיין מיינונג אז מען קען דאַ גאר ניט גוט אָפּשניידען.... מאלע וואס אזא וואוילער יונג קען אָפּטהאָן? ער זעהט אויס צו זיין עפּעס גאר ניט קיין נארר, און אז ער ווייס פון אזעלכע געהיימניסע, פּאסט איהם טאקע ווירקליך דער נאמען א ש מ ד י מיט וועלכען איהר האט איהם געקרוינט.

— לאָמיר נור הערר חיטראָווצין בערעבענען, וואס קען ער מיר דא טהאָן? — האט אלעקסייעוו זיך קנייטשענד געפרעגט.

— אז דער מאָסקווער גאַלאָווא זאל איין מינוט ניט בעדארפען איבער־טראַכטען טאָמער גיט ער זיך ווירקליך איבער צו דער פּאָליציי — האט איהם חיטראָווצין אונטערבראָכען — איז דאס אליין שוין פאר איהם ווערטה צעהן טויזענד רובעל, און ווייטער פערשטעהט אליין.

אלעקסייעוו האט זיך שטארק פערטראַכט.

— איהר האט הערר חיטראָווצין, רעכט — האט ער נאָך א לאַנגען נאָכ־דענקען איהם געענטפערט — איך זעה אז „דמיטרי" איז עפּעס א פייערדינער קערל און מיט פייער וויל איך מיך ניט שפּיעלען. ער איז אזא מופקר אז ער האָט זיך געהייסען שיקען דאס געלד דורך אַן אנווייזונג אויף דער קייזערליכען באַנק.

— און טאקע אויף זיין ריכטיגען נאמען „דמיטרי סערגייעוויטש"? — האט איהם חיטראָווצין מיט א תמ'וואַטע מינע געפרעגט.

— פאר אזא נארר זאָלט איהר איהם האלטען? — האט איהם אלעקסייעוו געפרעגט — ער שרייבט זיך טאקע אין זיינע בריעף אונטער „דמיטרי" אבער דאס געלט האט ער זיך געהייסען שיקען אויף א פרעמדען נאמען. איך פערשטעה, אז אזוי הייסט ער טאקע היינט לויט זיין פּאספּאָרט.

— און ער האט זיך דא טאקע גאר ניט מורא צו האבען — האט חיטראָוו־צין וויא צו זיך אליין גערעדט — ער ווייס אז איהר אדער זיין פאטער וועלען איהם ניט דענאָנסירען. אָ, איז דאָס א קלוגער טייפעל.

אלעקסייעוו האט א זיפץ געטהאן. ער האט געוואוסט, אז ער מוז באלד דעם דאָזיגען טייפעל ארויבשיקען א היבשע סומע.

— פון דערמיט איז שוין אָפּגערעדט — האט אלעקסייעוו נאָך א קורצען

שטילשווייגען א מאכטהאַנדינג מיט דער האַנד געזאָגט — דאָס וועט איהם א מאָל ביי א געלעגענהייט באַקאָם ארויס.... יעצט צו דער צווייטער זאַכע. זאָגט מיר נור הערר חיטראָווצין, קענט איהר מיר מאכען אדער פערשאַפען עפּעס א גוטע באָמבע ?

— א באָמבע ? מיט דינאַמיט מיינט איהר ? — האָט איהם חיטראָווצין פערוואונדערט געפרעגט.

— טאָ וואָס דען ? מיט זאַמד ? — האָט איהם אלעקסייעוו מיט א טייפעל־שען שמייכעל געפרעגט.

חיטראָווצין האָט זיך אביסעל פערטראַכט און זיין שמאָלער אָביעזאַנע־שטערן האָט זיך בעדעקט מיט פאַלדען.

— חיטראָווצינען איז קיין זאַך ניט צו שווער — האָט ער נאָך א קורצען נאַכדענקען מיט א שטאָלצע מינע איהם געענטפערט.

— און ווען קען איך דיא באָמבע בעקומען ?

— אָט דאָס קען איך אייך שוין ריכטיג ניט בעשטימען — האָט איהם חיט־ראָווצין געענטפערט — נור אין א פערלויף פון אכט אדער צעהן טאָג בעקומט איהר א באָמבע מיט אלע פּיצעלאַך....

— און פריהער קענט איהר עס ניט בעוויזען ?

— איך וויל מיר דיא מיה געבען צו בעקומען דעם קניידעל וואָס פריהער ; אבער ווען איך וועל איהם בעקומען, קען איך ניט וויסען. דאָס מוז איינינע טעג געדויערען.

— און וויפיעל וועט מיר דער קניידעל קאָסטען ?

— מיר וועלען שוין דורכקומען.

— האַנדעלשאַפט איז ניט קיין ברידערשאַפט — האָט איהם אלעקסייעוו מיט אן ערנסטע שטימע געזאָגט — איידער איך קויף א סחורה וויל איך וויסען וויפיעל איך בעדאַרף פאַר איהר בעצאהלען.

— איהר בעקומט דעם קניידעל פון מיר אין גאַנצען אלס געשאַנק — האָט חיטראָווצין נאָך א קליינעם נאַכדענקען געזאָגט.

— אלס געשאַנק ? — האָט אלעקסייעוו געפרעגט — ווארום זאָלט איהר מיר שיינקען א זאַך וואָס איך וויל אייך געבען פאַר איהר איינינע הונדערט רובעל ? מיינט איהר אז צוליעב דיא צעהן טויזענד רובעל וואָס „דמיטרי" שלעפּט יעצט ביי מיר ארויס, וועך איך שוין א קבצן ?

— איך מיין עס גאַר ניט, גאָלאָווא — האָט איהם חיטראָווצין מיט א שמיי־כעל געענטפערט — איך וויל אייך דיא באָמבע שיינקען, ווייל איך האָב צו איין א ביטע....

— דאָס איז גאַר צוויי בעזונדערע זאַכען — האָט צו איהם אלעקסייעוו ליעבליך געזאָגט — א טובה א גוטען ברודער דאַרף מען טהאָן און איהם בעצאהלען פיר א זאַך וואָס קאָסט איהם אליין געלד, דאַרף מען אויך.

— וועגען דער קניידעל וועלען מיר שוין דורכקומען — האָט חיטראָווצין

פריינדליך געזאגט — און יעצט וועל איך אייך, הערר גאַלאָווא, עפּעס פאָרשלאָגען.

— איך בין בערייט אייך צו דינען.

— איך האב דא אין מאָסקווא א בעקאנטען גוטען ברודער אויס קאַווקאַז מיט'ן נאמען „יורקאָווסקי" — האט חיטראָוויצין געזאגט — ער איז זעהר א געבילדע־טער יונג און זעהר א קלוגער. ער זוכט דא א שטעלע זייט איינינע וואכען און בעקומט ניט. פיעלליכט איז מעגליך אז איהר זאלט מיר טהאן דיא געפעלינקייט און איהם זעהר פראָטאָזשירען אז ער זאל בעקומען דיא שטעלע אלס א פריסטאַוו אין א אידישען קווארטאל. איך זאג „אין א אידישען" ווייל איך ווייס אז ער איז א גרויסער יודענפרעסער, און זייט איינינע מאנאטען וועט ער אלע זשידעס פון זיין קווארטאל אויסראָמען וויא דיא וואנצען, אז עס וועט פון זיי קיין שריד ופליט ניט פערבלייבען.

— ווייסט איהר עס געוויס? — האט אלעקסייעוו מוטהיג געפרעגט.

— מיר האבען נאך אזא צורר היהודים אין אונזער לעבען ניט געזעהן — ער קען גאר א זשידאָווסקען נאמען ניט הערען, און אז ער בעגעגענט א זשיד אויפ'ן טראָטואר קעהרט ער זיך אָפּ אן א זייט, וויא ער וואלט בעגעגענט א טייפעל. הלואי וואָלטען אלע מאָסקווער פריסטאַווס געוועזען וויא ער, וואָלטען מיר שוין לאנג פון א שעהנע טהייל זשידעס פטור געוואָרען.

— ביי דער ערשטער געלעגענהייט, זעה איך אז ער זאל ווערען א פריס־טאַוו — האט איהם אלעקסייעוו געענטפערט — וויא הייסט ער?

— ער הייסט מאַטפיי יורקאָווסקי — האט חיטראָויצין געזאגט — ער איז געבאָרען אין קאַווקאַז און שטאמט פון א שעהנע קאָזאצקע פאמיליע.

אלעקסייעוו האט ארויסגענומען זיין נאָטיץ־ביכעל, און האט דעם נאמען פון דעם נייעם קאנדידאט פאר פריסטאַוו, מיט א בליי־שטיפט פערשריעבען.

— עך פיליפּאַו! — האט זיך חיטראָוויצין געטראכט — מזל טוב דיר מיט דיין נייעם נאמען און מיט דיין נייער שטעלע. דיא געשעפטלאך וועלען יעצט געהן וויא אויף פוטער.

— איך דאנקע גאַלאָווא — האט חיטראָוויצין פריינדליך אלעקסייעוו'ן גע־זאגט — איך וועל עס מיין פריינד יורקאָווסקי'ן איבערגעבען, און ער וועט אייך בעצייטענס אנהויבען דאנקבאר צו זיין.

— אלזאָ ווען בעקום איך דיא באָמבע? — האט איהם אלעקסייעוו א פרעג געטהאן.

— וויא נור מעגליך פריהער, — האט איהם חיטראָוויצין געענטפערט.

— יעצט האב איך מיט אייך וועגען נאך עפּעס צו ריידען — האט אלעקסיי־עוו געזאגט — איך וויל עפּעס אפּטהאן א שפּיעל, אז דיא צייטונגען זאלען וועגען איינע א רייכע זשידאָווסקע מיידעל האבען צו ריידען, און געוויס פערשטעהט איהר אז ניט קיין גוטעס....

— איהר ווילט איינפאך, אז זיא זאל האבען חרפות בושים?

— אז גאנץ מאָסקווא זאל וועגען איהר ריידען און זיא זאל פאר חרפה

איהר זשידאָװסקע נאָז אויף דער נאַס ניט קענען ארויסשטעקען.... אבער דאס מוז קונציג אבגעטהאן װערען, אז זיא זאל קײנעם ניט קענען אין א בעליידיגונג פערסלאנען.

— דאס הייסט — האט חיטראָװצין מיט א טײפּעלשען שמייכעל געזאגט — אז דיא בעליידיגונג זאל האבען געװיסע גרינדע און זיא זאל ניט זיין קיין פאלשע פערליימדונג.

— איהר פערשטעהט א זאך זעהר גוט — האט איהם אלעקסייעװ מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט — אבער זיא מוז אין א ש מ ו צ י ג ע זאך בעשולדיגט זיין װאס זאל שטארק בעריהרען איהר ע ה ר ע....

— און װאס עס קען שאדען א מײדעל צו א שדוך....האט חיטראָװצין געלאכט.

— איהר זייט חיטראָװצין א קלוגער ממזר און פערשטעהט אן עסק אויפ'ן װאונק, — האט צו איהם אלעקסייעװ ליעבליך געזאגט.

— איך קען עס אייך בעזארגען — האט חיטראװצין נאך א קורצען נאכ־דענקען ערפרעהט אויסגעשריען — אין דערזעלבער װיילע האט זיך געהערט א קלאפּ אין טהיר.

— דאס איז פאסטוחאָװ'ס א קלאפּ — האט אלעקסייעװ שטיל צו חיטראָװ־צינען געזאגט און ער האט איהם באלד דורך אן אנדער טהיר דורכגעלאזען.

— מיר זעהען זיך מאָרגען אבערמאלס — האט חיטראװצין ביי זיין ארויס־געהן פריינדליך געזאגט און ער איז גלייך אװעקגעגאנגען.

27טעס קאַפּיטעל.

ניט קיין פּרעהליכעס.

דער יונגער דאקטאר פּעטער װאסיליעװ איז איינער פון דיא בעװאוסטע דאָקטוירים אין מאָסקװא. מיט צװיי יאהר צוריק האט ער געענדיגט דעם מעדיציני־שען פאקולטעט מיט א גאָלדענעם מעדאל. דאָך װאָלט עס איהם נאר ניט געהאָלפען, און ער װאָלט בעדארפט װיא אלע יונגע ערצטע געגוג ארבייטען אום א נאמען זיך צו ערװערבען און גוטע פּראקטיקא צו האבען; אבער א גליקליכער צופאל האט איהם מיט א י י ן מאל בעװאוסט געמאכט. דער זשאנדארמסקי גענעראל סאבא־קאָװ איז מיט א יאהר צוריק דורכגעגאַנגען אין א שטילען פּערעאולאָק אויף „ארבאט", פּלוצלינג האט זיך געהערט א קנאַק און באלד נאך איינער און סאבא־קאָװ האט געכאפּט צװיי װארימע קוגלען אין זיין הינטער פּעלכעל, װעלכע עס האבען איהם באלד אװעקגעלייגט צום באָדען אין א לוזשע בלוט. א גאָראָדאָװאָי מיט א דװאָרניק, װעלכע האבען דעם קנאַק דערהערט, זיינען באלד צו דעם פּער־װאונדעטען צוגעלאפען. און האבען איהם גלייך אריינגעטראגען אין װאסיליעװ'ס לעטשעבניצע (דיספּענסערי), װעלכע ער האט דאמאלס געהאט אין יענעם פּערע־אולאָק. דער יונגער ארצט האט באלד סאבאקאָװ'ס הינטערפּעהלכעל װיא א לעבעל ברויט צושניטען, און האט איהם דערלאנגט אין האנד צװיי בלייענע דרעהדלאך,

וועלכע האבען זיך זעהר שטארק געלאזט בעטען פון זייער מקום מנוחה ארויסצר געהן.... מיט צוויי וואָכען שפּעטער האט שוין סאַבאַקאָוו געקענט אָהן שמערצען זיצען אויף זיין פערהיילטען לייב און אין איינינע טעג ארום איז ער פאָלקאָמען בעזונד פון וואסיליעוו'ס פריוואט־האָספּיטאל ארויסגעגאנגען.

דער יונגער ארצט האט דערמיט זיך ערוואָרבען סאָבאַקאָוו'ן פאר א גוטען פריינד, אז ער וואָלט פאר איהם זיין האלז זיך געלאָזט שניידען, און דערווייל איז ער אין גאנץ מאָסקווא פאר איינעם פון דיא בעסטע אָפּעראַטאָרס בעוואוסט גע־וואָרען, ער האט בעקומען א גרויסע פּראַקטיס, און סאבאקאוו'ס הינטערפעלבעל האט איהם אזוי מצליח געווען, דאס אין פערלויף פון א קורצע צייט, איז ער געווען אין שטאנד זיך צו שטיפטען א גרויסען פריוואט האָספּיטאל אויף „פּאָקראָווקא“ מיט איינינע און פופציג בעטען פאר קראַנקע.

און אין א הינטערשטען פליגעל פון זיין האָספּיטאל אין דער אבטהיילונג פאר וואהנזיניגע, וואו דיא פענסטער זיינען געמאכט מיט אייזערנע גראטעס, גע־פינט זיך יעצט אונזער אָסיפּ זאבארין.

עס בעדיענט איהם דאָרט א יונגע „פעלשערין“ מיט א פּאר שווארצע ריי־צענדע פייערינע אויגען און מיט רונדע ראָזע באקען, וועלכע איהר ווייסע מיץ אויף איהר שווארצהאָריגען קאָפּ און איהר ליינענער ריינער פארטוך אונטער איהר הויכער בעוועגענדער ברוסט גיעבען איהר צו א בעזאנדערע רייצענדע סימפּאַטיע. זיא קוקט אוים הימליש שעהן און בליהענד וויא א ראָזע, זיא איז פריש, מונטער און לעבהאפט; עס איז שווער צו דערקענען, אז דאס איז דיא זעלבע טרויעריגע, גיע־דערשלאָגענע שרה פיינשטיין, וועלכע מיר האבען ניט לאנג געזעהן פער־שפּארט ביי'ן פּריסטאוו איוואנאָוו אין א צימער און ביי דעם אונגליקליכען יאקאב גרינבערג אויפ'ן בוידים.

אויך זאבארין איז פיעל מוטהיגער און לעבהאפטער. אין זיין שעהנעם געזיכט איז שוין צו זעהן עטוואס א ראָזע פאַרב און זיין הויכער שלאַנקער וואוקס איז שוין ניט אזוי געביינט און געבראָכען, ער געהט שוין אונגעשטערט ארום איבערן צימער און זיין קראנקע פוס איז שוין כמעט אין גאנצען אויסגעהיילט. ער פיהלט נאך מאנכע מאל אין איהר א שטיך וויא מיט א נאָדעל; אבער דאס געהט אויגענ־בליקליך פאָראיבער.

— אלזא — האט זאבארין געזאָגט צו שרה'ן אין איינינע טעג ארום וויא זיי האבען זיך דאָרט געפונען — האט אונזער געהיימע געזעללשאַפט נאך א מיטגליעד געפונען, דאס פרעהט מיך זעהר. מיר טרעטען באלד צו צו אונזער הייליגע ארבייט, און פון היינטיגען טאג אן וועט איהר הייסען מאטילדא האָפמאן.

— מיט וואס אבער קען איך שוואכע פרוי, — האט פיינשטיין מיט א זיפץ געזאגט — אייך בעהילפיג זיין אין אייער הייליגער אונטערנעהמונג? איך בין פון מיין יוגענד אן געזאָגען געגען דער רוסישער טיראניי און בארבאריזמוס, איך בין א איד'ין, און דאס אליין איז שוין גענוג אויף מיר צו ווירקען ביי א געלעגענ־הייט, אז איך זאל מיט לייב און זעעלע זיין איבערגעגעבען צו ניהיליזמוס. רוסישע

טיראַניי נעגען אידען איז נאָך פיעל שטאַרקער און שרעקליכער וויא צו איהרע פערשקלאַפטע רוסען ; אבער מיט וואס קען איך אייך דיענען ? וואס קען איך אייך עפּעס אויפטהאן, אז עס זאל דער היילינגער אידעע בריינגען עפּעס נוצען ? איך בין בעלעזען און האב גענאָסען א שעהנע בילדונג און ערציהונג ; אבער וויא קום איך צו אייך הויכגעבילדעטע מענשען, וועלכע האבען בעענדיגט אוניווערזיטעטען ?

— יעדער טרייער מיטגליעד אין א געזעלשאַפט, — האט איהר זאַכאַרין פריינדליך ערוויעדרט — בריינגט זיך זיינע נוצען. מיר מעסטען ניט אונזערע מיטגליעדערס בילדונג אויפ'ן שפּאַן. עס גיעבען טהעטיגע מענשען גאר אהן בילדונג, און הויכגעבילדעטע מענשען זיינען מאַנכע מאָל אונפעהיג דאס מינדעסטע אויפצוטהאן. עס טרעפט נאָך א מאל, אז זיי שטערען אונז אין פיעלע נוטע זאכען.... אלזא מאַטילדאַ, זייט ניט ביי זיך געפאלען, און איהר דארפט שטאָלצירען דערמיט וואס איהר האט א געלעגענהייט אנטהייל צו נעהמען אין דיא רעטונג פון הונדערט מיליאָן אונטערדריקטע שקלאַפען.

— איך בין דערמיט העכסט צופריעדען — האט איהם פיינשטיין געפיהלפאָל נעענטפערט — אייערע אלע ערקלערונגען פאר ד'א איינינע טעג וואס מיר געפינען זיך היער, האבען אויף מיר אזוי געווירקט, אז איך בין בערייט אויפצראָפּפערן מיין לעבען פאר דער היילינגער אידעע ; אבער ווען פאַננט איהר אן עפּעס צו טהאן און אין וואס איינענטליך וועט בעשטעהן אייער טהעטינקייט ?

— עס איז שוין לאַנג ביי אונז בעשלאָסען, — האט איהר זאַכארין געזאגט — צו מינירען ק ר ע מ ל, וואו דער באנדיט וועט געקרוינט ווערען. מיר זיינען געיאַנען, אויך א מינע צו מאכען אונטער דעם אייזענבאהן לעבען ניקאָלאַיעווער וואקזאל, וואו ער מיט זיין גאנצער פאמיליע בעדארפען אונבעדינגט דורכפאהרען. מיר ווארטען נור אויף א בעפעהל פון פּעטערבורגער צענטראל-קאָמיטעט, וועלכער האט צוזאמענגערופען דעלעגאטען פון אלע שטעדט וואו מיר האבען געהיימע געזעלשאַפטען ; אבער מיר וואונדערט זעהר, וואס פאר דער גאנצער צייט, וועלכע איך געפין זיך דא, האט מיך נאָך איינער פון מיינע קאמעראדען ניט בעזוכט ? דאס בעאונרוהיגט מיך זעהר, און פון דאס מעדכען, וועלכע איהר האט דא איינינע מאל ביי מיר געזעהן, קען איך גאר ניט דערגעהן. זיא שטעהט ווייט פון דער גאנצער בעוועגונג און וויים ניט וואס דא קומט פאָר חאָטש זיא קען פיעלע פון מיינע קאמעראדען און וויים אז מיר זיינען ניהיליסטען און האבען עפּעס אין זינען אויפצוטהאָן.

— און דאקטאר וואסיליעוו נעהמט עפּעס אן אנטהייל ? — האט איהם שרה געפרעגט.

— ער איז אויך א הייסער מיטגליעד אין אונזער געזעלשאפט ; אבער זיין טהעטינקייט איז גאר אן אנדערע. ער בעהאלט ביי זיך „גוטע ברידער" ביי אן אונגליק, און ביי איהם איז מען זיכער וויא אויף דער לבנה, וויל ער איז זעהר געאַכטעט ביי אונזערע פערפאָלגער. נור ניט אייביג קען ער געבען שוץ ; עס גיעבט

מאנכע מאל וואס זיין גאנצער האָספיטאל און אויך דיזע אבטהיילונג וואו מיר געפינען זיך יעצט, איז פערנומען מיט קראנקע.

אין דער טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפּען און שרה האט איהר באלד אויפגעמאכט.

— אָ, מארטין! — האט זאכארין אויסער זיך פאר פרייד און איבערראשונג אויסגעשריען דערזעהענדיג דעם הויכען פּערזאָן, וועלכער האט דעם שוועל איבערגעטרעטען — איך קוק דיר שוין אוים פון יענער נאכט אָן.... וואָס איז מיט אייך געוואָרען, וואס קיינער האט מיך ביז יעצט ניט בעזוכט? האט עפּעס פּאסירט?

מארטין האט זיך פריינדליך בעגריסט מיט שרה פיינשטיין און האט זאכארינען געדריקט ליעבליך זיין האנד.

— דיזע דאמע, — האט איהם זאכארין געזאגט — איז מיט מיר דאמאָלס געזעסען אויפ'ן בוידים און היינט האבען מיר זיא ערוואָרבען פאר א טרייען מיטגליעד אין אונזער געזעלשאפט. זיא האט שוין דיא ערשטע שבועה אונז געגעבען און זיא געהערט שוין גענצליך צו אונזער היילינער אידעע.

— עס פרעהט מיך זעהר! — האט מארטין איהר רייכענד זיין האנד געזאגט — איך האב נאך דאמאלס, אייך ווערטהע דאמע געזאגט, אז אייערע ערשטע נוצען וועלען זיין אונז צו בעלייכטען דעם וועג.

— דאס איז פאר מיר א צו גרויסער קאָמפּלימענט, — האט שרה פיינשטיין דעמיטהיג ערוויעדערט — גענוג, אז איך זאָל זעהן אליין וויא צו געהן און ניט טאפּען אין דער פינסטער.

— דיא צייט וועט עס אונז אלץ ווייזען, — האט מארטין פריינדליך ערוויעדערט און האט זיך לעבען איהר און זאכארינען אוועקגעזעצט.

— וויא געהט עס זאכארין! — האט מארטין געפרעגט — האסט דוא שוין קרעפטען ארומצוגעהן?

זאכארין האט זיך פון זיין געלעגער אויפגעהויבען און איז דעם צימער אייניגע מאָל דורכגעגאנגען.

— יעצט גלויב איך דיר, — האט מארטין מיט א שמייכעל געזאָגט — נו, וויא פיהלסט דוא זיך אזוי?

— פריש און מונטער!

— ביזט דוא אין שטאנד עטוואָס אויך ניט פרעהליכעס איבערצוטראָגען?

— אזא קראפט מוז א פרייהייטס-קעמפּפער אימער בעזיצען! — האט זאכארין רוהיג געענטפערט — אונזער לאגע אין אונזער קאמפף איז שוין אזעלכע.... אז איך זאל האבען היינטיגען טאג א פאטער, צום ביישפּיעל, מיט מיינע געזינונגען און זאלסט מיר קומען אנזאגען, אז מען האט איהם נאָר וואָס אויפגעהאנגען, מאכט עס אויף מיר זעהר א שוואכען איינדרוק. דאס איז ביי מיר קיין נייעס, איך האב מיר אלעס פריהער פאָרגעשטעלט און ערוואַרטעט און וויא באלד עס געלינגט ניט, מוז אזוי געשעהן.

שרה פיינשטיין איז ערשטוינט געוואָרען מיט זאכארינ'ס אנטוואָרט און מיט

זיין רוהיגקייט. זיא האט יעצט אנגעהויבען צו פערשטעהן, וואס הייסט א רוסישער ניהיליסט און וויא בעדארף ער אויסזעהן.

— אלזא, — האט צו איהם מארטין טרויעריג געזאגט — זאלסט דוא וויסען, אז דער אירקוטסקער דעלעגאט וואסילי פעטהאוו איז ארעסטירט.

— ווען איז עס געשעהן? — האט איהם זאכארין קאלטבליטיג געפרעגט.

— נאך מיט איניגע וואכען צוריק.

— איך פערשטעה עס ניט, — האט זאכארין פערוואונדערט געזאגט — ווען איסטאמין האט מיך מיט איניגע טעג צוריק בעזוכט אויפ'ן בוידים, האט ער דאך מיר דערצעהלט, אז וואסילי פעטראוו איז בשלום אנגעקומען אין מאסקווא און האט בעזוכט דער גרעפין.

— דאס איז געווען א שפיאן! — האט מארטין ערווידערט.

שרה פיינשטיין האט זיך א כאפגעטהאן פאר'ן קאפ.

— און ער איז דערווייל אלעס דערגאנגען? — האט זאכארין שוין עטוואס אונרוהיג מארטינען געפרעגט.

מארטין האט איהם דערצעהלט דיא געשיכטע וואס אונזערע לעזער איז שוין בעוואוסט און האט געענדיגט מיט פאלגענדעס:

— איסטאמין האט זיך ביי זיין צווייטען בעזוך פאר איהם פארגעשטעלט מיט'ן נאמען קריוואסאראוו און האט איהם געוואלט פערטרויען א נאמען פון אונזערן א קאמעראד אין פעטערבורג, וועלכער זאל איהם אין צענטראל קאמיטע אריינפיהרען; נאר אזוי וויא דיא זאך איז מיר דורכ'ן אונגליקליכען ארעסטאנט גאלדבוים בעוואוסט געווארען, בין איך צו אונזערע קאמעראדען אוועקגעלאפען און מיר האבען אפגעטהאן דעם שפיאן א שפיצעל, וועלכער וועט איהם קאסטען זיין לעבען. איסטאמין האט איהם טאקי געזאגט א נאמען, און צו גלייך מיט'ן שפיאן זיינען אין פעטערבורג אוועקגעפאהרען אונזערע ביידע קאמעראדען אסטראוו מיט קאלצאוו. אסטראוו וועט זיך פאר איהם פארשטעלען מיט יענעם נאמען און קאלצאוו וועט דערווייל בעזארגען איהם אריינצופיהרען אין א צענטראל-קאמיטע, פון וואנען ער וועט שוין לעבעדיג צוריק ניט ארויסגעהן.

— דער פלאן איז א גוטער, — האט זאכארין טרויעריג געזאגט — אבער איסטאמין און דיא גרעפין מיט איהרע קינדער זיינען פערלארען.

— איך מוז ליידער געשטעהן, אז דוא מאכסט ניט קיין אירטהום! — האט איהם מארטין מיט א זיפץ געענטפערט — איסטאמין ווייזט זיך שוין מעהר ניט אויפ'ן גאס און איך ראטה איהם, אז ער זאל פערטרויען זיין פאטער, אז ער איז א ניהיליסט און אזוי וויא ער איז ביי איהם איין איינציג קינד, וועט געוויס דער אונמענש זעהן א ראטה וויא איהם צו שיצען פון יעצטיגער קריטישער לאגע. סאבאקאוו מיט אפענבאכען האבען זיך פערקליידעט און זיינען ביי דעם שפיאנ'ס אוועקפאהרען, געשטאנען פון דער וייטען אין וואקזאל און האבען געזעהן וויא דער יונגער איסטאמין ניט איהם איבער דעם אדרעס.

— ווארום האט ער נאך דעם שפּיאָן בעדארפט בעגלייטען? — האט זאכא־ריין אויפגערעגט איהם געפרעגט.

— אט אין דעם בעשטעהט דאך זיין גאנצער אונגליק! — האט מארטין טרויעריג ערוויעדערט — מיר איז דיא זאך שפּעטלאך בעוואוסט געוואָרען. איך בין צו איסטאָמינען אוועקגעלאָפען ווייל איך האב געוואוסט, אז ער בעדארף איהם אין וואָקזאל ברענגען דעם אדרעס. אָבער איך האב איהם, צו מיין בעדויערען, ניט געטראָפען צו הויזע. איך בין אויף א דראָשקע אוועקגעפאָהרען צו אָסטראָוו'ן און מיר האבען דעם פלאן אפגעמאכט, אז ער מיט קאָלצאָוו'ן זאלען אלס שפּיאָנען נאך דעם שפּיאָן נאכפאהרען. איך בין ווידער געלאָפען צו איסטאָמינען און איך האב איהם אלץ ניט געטראָפען. לויפען צו דער גרעפין איז שוין געווען צו שפּעט, אלזא איז מיר מעהר ניט אויסגעקומען וויא איסטאָמינען צו דערהיטען ווען ער וועט פאהרען צום וואָקזאל, און אזוי איז געווען. איך האב זאגאר קיין צייט גע־האט דיא גאנצע געשיכטע איהם צו ערקלערען, נאר מיט קורצע ווארטען האב איך איהם איבערגעגעבען אין וואָס פאר א געפאהר ער מיט אונזער גאנצער גע־זעלשאפט שטעהען דא. ער האט פערשריעבען דעם אויסגעקלערטען נאָמען און ניט האבענדיג קיין אנדער אויסוועג איז ער גלייך צום וואָקזאל צוגעפאהרען.

— דיא געשיכטע איז זעהר א טרויעריגע! — האט זאכארין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — דיא גרעפין מיט איהרע קינדער וויא אויך איסטאָמין, זיינען פערלאָרען, אהן האפנונג!

— מיר וועלען זוכען און אָנווענדען מיטלען! — האט מארטין געזאגט — היינט וועלען מיר אפהאלטען אין אונזער געהיים־בונד א ראטה וואס צו טהאן און וויא זיי צו רעטען, ווען נור מעגליך איז, פון אונגליק.

— איך זעה ניט ארויס קיין האפנונג! — האט זאכארין אונרוהיג געזאגט — פיעלייכט איז מעגליך, אז דאקטאר וואסיליעוו זאל דא עפּעס אויפטהאן? מיר שיינט, אז ער איז גוט בעקאנט מיט ליזאָ'ן.

— ער ווייס שוין פון אלעס — האט מארטין ערוויעדערט — און נאר פון איהם קען מען דאָ עפּעס ערווארטען. אבער מיר וואונדערט ווארום בעטראגט ער זיך אזוי קאלט צו דער גאנצער געשיכטע? איך ווייס זיכער, אז ער איז אין ליזאָ'ן שוין זייט דריי יאהר שטערבליך פערליעבט, נאר צווישען זיי שפּיעלט זיך דא עפּעס א געהיימע אינטריגע, וועלכע איז מיר גענצליך אונבעוואוסט —

— איך זעה איהם! איך זעה איהם! אָט איז ער! אָט איז ער! — האט זיך פּלוצלינג אין צימער דערהערט עפּעס א פערשטיקטע שטימע וויא פון יענער זייט וואנט.

מארטין האט אונווילענדיג מיט זיין גאנצען קערפּער א ציטער געטהאן.

— וואָס איז דאס? — האט ער מיט א שטאמלענדע שטימע געפרעגט.

— דאס איז נעבאך אן אונגליקליכער וואהנזיניגער איד! — האט זאכארין מיט א זיפץ געענטפערט — ער זיצט אין א גאנץ וויטען צימער — אבער אז ער

שרייט זיך פערנאנדער: „איך זעה איהם", „אָט איז ער" — הערט מען זיינע קולות אין אלע צימערן.

— איך שרעק מיך ביי נאכט איינצושלאָפען! — האט שרה טרויעריג זיך אפגערופען — מיין צימער איז דער דריטער פון זיינעם און אז ער שרייט זיינע צווי נעווויסע פראזען, נעהמט מיך אן א גרויל צו הערען.

מארטין האט זיך אביסעל בערוהיגט.

— רוף מיר אהער אריין דאָקטאָר וואסיליעוו — האט איהם זאכארין נאך א קורצע פויזע געזאגט — איך וויל איהם פרעגען צו איך קען שוין דעם האספיטאל פערלאָזען.

— דוא האסט זיך זאכארין ניט וואס צו היילען! — האט צו איהם מארטין געזאגט — מיר מוזען דאָ זעהן וויא דיא זאך וועט זיך ענדיגען.

— איך דענק אבער, אז ווען איך וועל ניט זיצען פערשפּארט — האט זאכארין בעטריבט געזאגט — וועט מיר פיעללייכט געלינגען צו רעטען דיא אונגליקליכע פון געפאהר.

— האסט דוא דען עפּעס א מיטעל?

— וואס פאר א מיטעל קען דא געבען? אבער דאך פיעללייכט וועט מיר עפּעס איינפאלען.

— פאָרלויפיג ביזט דוא נאך מיט זיך אליין אויך ניט זיכער — האט איהם מארטין פינסטער ערוויעדערט — רוה זיך אביסעל אויס, און מיר וועלען שוין וואס מעגליך איז עפּעס אויפטהאן. אבער וואס האט צו מיר דער אונגליקליכער מיט זיין ביטערן שרייען „איך זעה איהם"? איך בין גאר אויסער זיך און קען עס ניט הערען!

— יעדע קראנקהייט האט אן אורזאכע! — האט זאכארין אונמוטהיג געזאָגט — געוויס וואָלטען גוטע אומשטענדע, דעם אונגליקליכען דערצו ניט געבראכט.

— מען קען עס גלויבען! — האט מארטין זיפצענד געזאגט — און מיט איינינע מינוט שפּעטער איז ער שוין געווען פון יענער זייט הויז.

28טעס קאפּיטעל.

צוויי וואָכען אנשטאָט צוויי יאָהר.

אין דער צייט ווען מארטין איז געזעסען ביי דאָקטאָר וואסיליעוו אין אירען־הויז לעבען זאכארינען, האט ליזא אנדריאנאָווא געהאט ביי זיך אין קאבינעט נאסט, וועלכער האט איהר שוין זייט א לאנגע צייט ניט בעזוכט; דאָס איז געווען דאָקטאָר פעליקס סאָבאקאָוו, וועלכער איז מיט איהר שוין זייט א פּאָר יאָהר בעקאנט געוואָרען אויף א באל. באלד מיט זיין ערשטען דערזעהן דער יונגער שעהנ־הייט ליזא אנדריאנאווא, האט ער זיך אין איהר פערליעבט און האט אנגעהויבען אָפט צו בעזוכען דער גרעפינס הויז, וואו ער האט זיך אָפט בעגעגענט מיט זיין קאָלעגא דאָקטאָר וואסיליעוו; וואסיליעוו האט שוין דאמאלס געענדיגט זיין שטודיום, און ער, פעליקס, איז נאך געווען אין דריטען קורס. ער האט גלייך פערשטאנען אז זיין קאָלעגא פעטער וואסיליעוו בעזוכט דער גרעפינס הויז צוליעב דער שעהנער

ליזא'ן, און ער האט איהם פון דעם ערשטען בעגעגנען אָן, בעטראַכט פאר זיינעם א קאָנקורענט אין ליעבע ביידע יונגע קאָמעראַדען, וועלכע זיינען געווען צווישען זיך בעפריינדעט נאך פון גימנאַזיום אָן, האבען אָנגעהויבען איינער אויפ'ן צווייטען קרום צו קוקען. ליזאַ האט עס געוואוסט, און וויא אַ קלוגעס, גוט-ערצויגענעס מעדכען, האט זיא צוביידען גלייך געאייסערט איין סימפּאַטיע און האט זיך געהאלטען גלייכ־גילטיג, אבוואהל דאקטאר וואסיליעוו איז איהר זעהר געפעהלען און זיא האט איהם הייס געליעבט.

— איך בין נאך יונג, און פאַר צוויי און צוואַנציג יאָהר וויל איך נאָר וועגען ליעבע ניט דיינקען — דאס איז געווען איהר אנטוואָרט צו ביידען ווען זיי האבען זיך ערקלערט פאר איהר אין ליעבע.

זיא האט גוט קענען געלערנט אין א קורצע צייט דיא כאראקטערע פון ביידע פערליעבטע, און זיא האט גוט געוואוסט דעם עולם'ס ווערטעל: „ניט וויט פאלט דער עפּעל פון בוים" איז אויך געזאגט געוואָרען אויף דעם יונגען פעליקס סאָבאַ־קאָוו, וואס זיין פאָטער איז דער הויפּט רעדעל פיהרער אין „זשאנדאַרמסקאָיע טריעטאָיע אטדעלעניע". זיא האט אין איהם דערקענט א פוסטען לייכטזיניגען פראַנט, וועלכער איז פעהיג צו בעגעהן פערברעכען געגען זיין געוויסען אום זיין ציעל צו ערהייכען און איז ווידער פעהיג אָפּצושטעהן מארגען פון א זאך, צו וועלכער ער איז היינט געווען פערבונדען מיט לייב און זעעלע. זיא האט זיך פאר איהר נייעם ליעבהאבער שטארק געשראָקען און האט אויך שטארק געציטערט פאר וואסי־ליעווען, אז ער זאל ניט ליידען עפּעס אן אונגליק דורך סאָבאַקאָוו'ס אייפערזוכט און לייכטזין, און דארום האט זיא איהם אימער פריינדליך עמפּפאנגען, און האט זיך פון זיין ליעבעס ערקלערונג אָפּגעוועהרט מיט דעם אויסרייד אז פאר צוויי און צוואַנציג יאָהר איז איהר הארץ געשלאָסען. זיא האט זיך אין סאָבאַקאָווס געגענ־ווארט גאַנץ קאלט און גלייכגילטיג בענומען צו זיין קאָמעראַד דאָקטאר וואסיליעוו, און דאס האט ווירקליך מיטגעווירקט, אז סאָבאַקאָוו זאל אויפהערען צו זיין איי־פערזיכטיג אויף וואסיליעוו'ן און נאך דער צופאל וואָס האט מיט א יאָהר צוריק געטראָפען זיין פאטער, אז דאקטאר וואסיליעוו האט צוויי קוגלען פון זיין לייב ארויסגעקריגען און איהם אויסגעהיילט פון א געפעהרליכע פערלעצונג, האט מיט־געהאָלפען אז ביידע אַלטע פריינד זאלען אויף דאס ניי בעפריינדעט ווערען און פעליקס האט געגלויבט אז אמאָליגער קאָנקורענט וועט איהם מעהר ניט שטעהן אין וועג. ער האט דאס געזעהן אין ליזא'ס פריינדשאפט צו איהם, אָן איהר קאלטער בענעמונג צו וואַסיליעווען און בעזאָנדערס אן וואַסיליעוו'ס אָפּשטעהן פון דער גאַנ־צער זאך. עס זיינען מאָנאטען פאָראיבער און ער האט ניעמאלס מעהר געטראָפען וואסיליעוו'ן אין דער גרעפינס הויז.

פאר דער לעצטער צייט, האט אבער אויך דאקטאר פעליקס אויפגעהערט צו בעזוכען זיין געליעבטער ליזא'ן. ליזא איז געווען העכסט צופריעדען, ווען זיא האט צו איהר ערשטוינען דערהערט, אז פעליקס סאָבאַקאָוו האט אנגעהויבען ארומצוטאנצען ארום איהר פריינדין, דער שעהנער בערטהא מאלליך. און אָבוואהל

זיא האט געוואוסט, אז פעליקס איז א לייכטזיניגער מענש און ער איז פעהיג זא וואס צו בעגעהן, דאך איז עס איהר פארגעקומען זעהר זאנדערבאר. זיא האט עקסטרא מיט איהר פריינדין דאריבער פערפיהרט א געשפרעך און זיא האט צו איהר פערוואונדערונג פון איהר געהערט, אז אין פערלויף פון א מאנאט, האט פעליקס דריי מאל זיך ערקלערט פאר איהר אין הייסע ליעבע.

ביידע פריינדינען האבען זיך געהאלטען ביי דיא זייטען פאר געלעכטער, ווען זיי האבען זיך איינער פאר דער צווייטער ערקלערט אום וואס דא געהט.

וויא איז ליזא יעצט ערשטוינט און איבעראשט געווארען, ווען פלוצלינג האט זיא דערהערט אין טהיר פון איהר קאבינעט א לייכטען אנקלאפען און, ווען דיא טהיר האט זיך געעפענט האט זיא דערזעהן פאר זיך דעם יונגען פעליקס סאבאקאוו.

— א, וואס פאר א גאסט! — האט זיא מיט א פערוואונדערטען שמייכעל געזאגט איהם רייכענד קאלט איהר האנד — זעצט אייך פעליקס וולאדימיראוויטש.

פעליקס האט פעסט איהר האנד געדריקט און האט זיך באלד לעבען איהר אוועקגעזעצט.

— ענטשולדיגט מיר, מיין ענגעל, — האט ער צו איהר ליעבליך געזאגט — פערצייהעט מיר וואס איך האב אייך, מיין טהייערע, אזוי לאנג ניט בעזוכט. געוויס ווייסט איהר דאך וויא שווער עס איז צו ענדיגען דאקטאר. שוין זייט צוויי מאנאטען אז איך בין פון מיין צימער ניט ארויסגעגאנגען. איך בין אזוי געווען פערנומען מיט דיא לעצטע עקזאמענס, אז איך האב דיא וויסע וועלט ניט אנגעזעהן. יעצט אבער, גאט זיי דאנק, האב איך מיין שטודיום מיט גרוים ערפאלג דורכגעמאכט.

— איך גראטולירע! — האט איהם ליזא שמייכעלהאפט אונטערבראכען — איהר האט געוויס געבאפט א גאלדענעם מעדאל פאר אזא פלייסינקייט?

— כאפט זיי דער טייפעל מיט זייערע גאלדענע מעדאליען! — האט פעליקס א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — איך האב פיינד זיך נאכצויאגען נאך אזעלכע פוסטע זאכען, דאס פאסט פאר פראנטען. איך האב אויך געזאלט בעקרמען א מעדאל, נור צו וואס נוצט עס מיר?

— דאך דיינק איך, אז דאס האט עפעס צו זאגען! — האט ליזא מיט א נאאיווע מינע געזאגט.

— דאס איז א גראשען ניט ווערטה! — האט פעליקס איהר געענטפערט — נו, וואס מאכט איהר, מיין ענגעל! וויא געהט עס אייך? ווען וועט שוין קומען אמאל דיא גליקליכע צייט, אז איך זאל שוין אנשטאט „אייך" קענען זאגען „דוא"? נאך אלץ ביז צוויי און צוואנציג יאהר?.... א, וויא שווער עס איז צו ווארטען!

און ריידענדיג האט ער איהר ערגריפען פאר'ן האנד.

— נעדוכה, פעליקס וולאדימיראוויטש! — האט ליזא ארויסנעהמענדיג מיט א געהיימע פערראכטונג איהר האנד פון זיינער איהם געענטפערט.

— איך איז גרינג צו ריידען! — האט איהר פעליקס מיט א זויערע מינע געזאגט — פרויען איז זעהר גרינג אויף דאס הארץ א שלאס אויפצוהיינגען.... זי

זיינען אזוי געדיהמט מיט זייער עמפפינדליבקייט און ווארימע געפיהלע; ענדליך אבער לאזט זיך נאר אוים בוידים מיט פּאַליצע!

— מענליך אז דיא פּסיכאָלאָגיע און דיא מענשען־קענער מאבען נאר אן אירטהום — האט איהם ליזא קאלט געענטפערט.

— אויף אייך, מיין טהייערע א קוק צו טהאָן — האט איהר פעליקס ער־ווידערט — מוז איך עס געשטעהן. וויא הייסט עס א מענש זאל זיינע געפיהלע ביז א צייט קענען פערשליסען פונקט וויא פליענען אונטער א גלאָז?

— זעהט איהר דאך אז איך קען עס.

— סיידען איהר ליעבט מיך ניט! — האט איהר פעליקס אויפגערעגט ער־ווידערט.

— צו איך ליעב אייך יא אדער ניין, האב איך אייך נאר קיין מאל געזאגט, — האט איהם ליזא רוהיג געענטפערט.

— היינט טא וואָס־זשע פיהרט איהר מיך פאר׳ן נאָז? — האט איהר פעליקס פּערדריסליך געפרעגט.

— איך פיהר אייך פאר׳ן נאָז? וואס מיינט איהר מיט דעם?

— שוין צוויי יאָהר, אז איך ווארט! — האט פעליקס צאָרניג אויסגעשריען — און נאך צוויי יאהר הייסט איהר מיר ווארטען!

— סיידען איהר מאכט זיך הערר סאַבאַקאַוו צום נארה, — האט ליזא פּער־דריסליך איהם ערווידערט — האב איך אייך דען געזאגט אז איך ליעב אייך? איך האב אייך ביי אייער ליעבעס ערקלערונג געענטפערט, אז פאר צוויי און צוואנציג יאהר, נעהם איך ניט אן קיין פארשלאג און וויל גאר וועגען דעם ניט דענקען. יעצט האט איהר מיך אויך אזוי פערשטאנען, און איהר האט זיך בעקלאגט אויף פרויען, אז זיי קענען זיך בעהערשען און אויפהענגען אויף זייער הארץ א שלאס. פּלוצלינג מאכט איהר זיך עפּעס וויא איהר פערשטעהט ניט.

— קורצע ווערטער ליזא, — האט פעליקס שארף איהר געענטפערט — איך וויל מיט אייך וועגען דעם פּיעל ניט דעבאטירען, דאס איז צו שווער פאר מיין געפיהל־פאלעס הערץ, וועלכע ליעבט אייך ביז צום וואהנזין. איך מוז אייך פער־טרויען א געהיימניס, אז איהר, אייער מוטער און אייער איינציגער ברודער שטעהן אויפ׳ן שוועל פון דעם קאלטען סיביר. נור איין זאך קען איך אלעמען רעטען, אז איהר, ליזא, זאלט מיר שיינקען אייער הערץ....

אָבוואהל ליזא האט שוין פון געסטערן אבענד געוואוסט, אז זיא מיט איהר פאמיליע שטעהן אין געפאהר, דאך האט זיא מיט׳ן גאנצען קערפער א ציטער געטהאָן. — פון וויסען ביז הערען איז א גרויסער אונטערשיעד. פּגראָורטהייליטע צום גאלגאָן ווייסען זייער ביטערע ענדע, דאך פיהלען זיי א שוידער דורך דיא ביי־נער, ווען מען זאָגט זיי אן דאס באלד פיהרט מען זיי צום עשאפאָט. אין אזא לאגע איז יעצט געווען ליזא אנדריאנאָווא.

איהר שטאָלץ מיט איהר עהרע־געפיהל האבען זיך אין דעם מאמענט ער־וועקט און זיא איז געווען געזאָגען דעם ניערערטרעבטיגען שורקע, וואס צ ו ו י נ ג ט

איהר איהם צו ליעבען, א שפיי צו טהאן מיט פעראכטונג אין געזיכט; אבער זי האט זיך דערמאנט אן איהר מוטער מיט איהר אונגליקליכען ברודער; אן איהר געליעבטען וואסיליעוו וועלכער איז אין דיעזער ווײלע טויזענד מאל העכער אין איהרע אויגען געשטיגען. זי האט זיך אויף א ווײלע פערטראכט.

פעליקס האט א ווײלע פון איהר די אויגען ניט ארונטערגענומען, פונקט ווי ער וואלט וועלען זעהן, וואס עס טהוט זיך יעצט אפ ביי איהר אין הארצען.

— קענט איהר מיר פעליקס וולאדימיראוויטש געבען 2 וואכען צייט? — האט איה... ליזא נאך איהר גרויסען אינערליכען קאמפף מוטהיג און מיט א שמייכעל אויף א... ...יהרע ראזע ליפען געפרעגט.

— דאס איז אביט... ...יל צופיעל! — האט איהר פעליקס ערוויעדערט.

— פון צוויי יאהר ביז צוויי וואכען איז דאך אן אונטערשיעד? — האט איהם ליזא מיט א געצוואו... ...ינגענעם שמייכעל געפרעגט.

— נו, זאל זיין אזוי! — האט ער נא... א קורצען נאכדענקען איהר געזאגט.

— און דערווײלע מעגען מיר זיין גאנ... רוהיג? — האט איהם ליזא ווייטער געפרעגט.

— איך שטעה אייך דאפיר גוט! — האט פעליק... ...ת מיט א פריינדליכע מינע געזאגט — אבער איהר מוזט יעצט פארזיכטיגער זיי... ...ז און זיך היטען מיט א ווארט אדער מיט א טהאט.

— גוט, איך דאנקע! — האט איהם ליזא מיט א זאנדערבארען ...טאן גע־ענטפערט.

— אדיע! לעבט וואהל, ליזא! — האט פעליקס איהר רייכענד זיין האנד געזאגט — אויף ווידערזעהן!

פעליקס איז ארויסגעגאנגען בעגלייטעט מיט ליזא'ס א פערעכטליכען, גיפטיגען בליק.

29טעס קאפיטעל.

זיי ווערען מושוה.

שורקין זיצט שוין פיער טעג פערשפארט אין א פינסטערען קעלער אונ־טערן „גאראדסקאי אוטשאסטאק“, און זייט דריי טעג אז ער ווערט שטרענג געזוכט דורך אפענבאך'ס געהיים־פאליציי. עס געהען ארום איבער מאסקווא עטליכע צעהנדליג געהיים־אגענטען און שמעקען פון אלע זייטען. פאדלע־צאוו'ס ערמארדונג האט ביי זיי אנגעמאכט א גרויסען פאניק. זיי גלויבען אז דאס נעמליכע האט אויך געטראפען מיט שורקינען. זיי האבען איהם שוין געזוכט אין גרויסען קאנאן, אין „מאסקווא־רעקא“ און אין אלע לעבער וואו מען קען פערשטעקען א טוידטען קערפער; נור אז ער געפינט זיך א לעבע־דיגער ביי א פריסטאוו אין א קעלער איז קיינעם ניט איינגעפאלען.

דער פריסטאוו האט פון מינוט צו מינוט אלץ מעהר פאר זיין פעהלבעל

אנגעהויבען מורא צו האבען, ער האט דייטליך געזעהן, אז לאנג קען ער זיך דאָ ניט האלטען מיט דער לעבעדיגער „טרפה כחורה״. ער וואלט זיין ברודער ניט געפאָלגט און וואלט שורקינען ערמאָרדעט אדער געלאזט שטארבען פאר הונגער און פאר דורשט; אבער ער האט געוואוסט, אז צופיעל מענשען אין זיין אוטשאסטאָק ווייסען דערפון און ער קען נאך דאָ מעהרער אריינפאלען.

— טהו נור א קוק אויף מיין רשעת צו איז זיא עטוואס אויפגעלייגט? — האט ער בעטריבט געזאגט צו זיין ברודער מיט א פאָר טאג שפּעטער וויא ער האט מיט איהם וועגען שורקינען גערעדט — איך וויל מיך פּרובירען עפּעס א טהו צו טהאן וועגען דיא צעהן טויזענד רובל. איך געה יעצט אריין צו מיין ווייב אין צימער איך וועל זיך צו איהר נעהמען; נור ווען איך וועל זעהן, אז איך דארף דיר האבען דוא זאלסט מיר העלפען איהר איבעררייִדען, זיא זאל מיר דאָ ארויסהעלפען, וועל איך א הוסט טהאָן, און דוא זאָלסט באלד אריינקומען.

דער פריסטאוו האט זיך געמאכט הארץ און מיט וואנקענדע קניע איז ער אריין צו זיין ווייב אין צימער. ער האט איהר געפונען זיצען ביי׳ם טיש און לעזענדיג א בוך.

— אננא פּאוולאָוונא! — האט דער פריסטאוו מיט א געמאכטע ציטערענדע שטימע צו זיין ווייב געזאגט — איך בין געקומען דיך בעטען אום פערצייהונג.

— פערצייהונג? חא, חא, חא, — האט אננא גיפטיג געלאכט — האסט דוא עפּעס געזינדיגט.

— יא מיין טהייערע! — האט איוואנאוו זיך אוועקשטעלענד אויף דיא קניע און איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד געזאָגט.

— אין וואס בעשטעהט דען דיין פערברעכען? — האט זיא קאלט און רוהיג איהם געפרעגט ריכטיג וויא זיא וואלט גאר ניט וויסען אום וואס דא געהט יעצט פאָר.

— ווילסט דוא נאך אז איך זאָל ווידערהאלען דיא זאך וואס דיר איז שוין בעוואוסט? — האט דער שטאָלצער פריסטאוו ביטערליך געפרעגט — איז דען ווייניג פאר דיר וואס איך בערייהע און פערשפּרעך דיר, אז מעהר זאל עס ניט געשעהן.

— מיר איז שווער צו גלויבען מעהר אין דיין עהרליכקייט! — האט איהם זיין ווייב געענטפערט, און האט איהרע הענד ארויסגעריסען פון זיינע.

— אז דוא וועסט מיר נאך אמאָל כאפּען — האט איוואנאוו מיט א פלעהענדע שטימע געזאָגט — זאָל מיין נאָמען ניט הייסען איוואנאוו.

— ווייל דוא דיינקסט שוין צו זיין קלינער און פאָרזיכטיגער! — האט איהם זיין ווייב מיט א גיפטיגען שמייכעל געענטפערט.

— ניין, מיין ליעבע אננא! איך שווער דיר ביי אלער הייליגקייט; אים נאמען פון דער „איווערסקער באָזשיע מאטערי״ און אלע הייליגע גאָטס מארטירער.

און באלד האט ער זיך ביי א זיבען מאל איבערגע׳צלמ׳ט.

— און צו דער אקטריסע אין האטעל, וועסט דוא שוין מעהר ניט געהן?

— אָ, וואס רעדסט דוא? צו וועלכער אַקטריסע? — האט דער פּריסטאַוו אויפגערעגט און עטוואס ערשראָקען איהר געפּרעגט.

— צו פּאַולינאַ'ן מיין איך, — האט זיין ווייב מיט א שוואכע שטימע איהם אריינקוקענד גלייך אין דיא אויגען געזאָגט.

דער פּריסטאַוו איז געווארען אן אויפגעציטערטער. ער האט ניט געגלויבט, אז זיין ווייב זאל עס וויסען.

— זעהסט דוא שוין מיין טהייערער, — האט איהם דיא ווייב מיט א טיי־פעלשען שמייכעל געזאָגט — זעהסט דוא שוין, אז דיין ווייב וויס פון אלעמען. איך האב זיך אין דיא לעצטע דריי טעג דערוואוסט פון „פויגעל מילך״.

— ניין, מיין ליעבער ענגעל! — האט דער פּריסטאַוו ביטערליך איהר געזאָגט

— זאלען מיר מיינע פיס אָפּדארען אויב איך וועל שוין צו איהר מעהר געהן.

— אָהער דיין האנד; — האט איהם זיין פלונית'טע געזאגט.

דער פּריסטאַוו האט איהר געררייכט זיין האנד און האט איהר געשוואָרען, אז מעהר זאל זיין פוס ניט קומען צו קיין אַקטריסע, צו קיין זשידאָווקא, צו קיין ציגאנקע און צו קיין רוסין....

— און צו קיין פרוי אין דער וועלט? — האט איהם זיין ווייב געפרעגט.

— ביי גאָט, ביי זיינע היילינע אַפּאָסטאָלען און זיין מאַמען מיט איהר זוהן, אז ניט צו קיינער אין דער וועלט! — האט דער פּריסטאַוו געשוואָרען און האט זיך אבערמאָלס ביי א זיעבען מאל איבערגעקרייצט.

— נו, פערצייהע איך דיר! — האט זיין פרוי מיט א זאנפטע שטימע געזאגט.

דער פּריסטאַוו האט זיך פון באָדען אויפגעהויבען און האט איהר א קוש געגעבען אין שטערן.

— יעצט, מיין טהייערער ענגעל, — האט ער איהר ליעבליך געזאָגט זיך אוועקזעצענד לעבען איהר — מוז מען עפּעס זעהן א מיטעל וויא זיך צו רעטען פון'ם אונגליק. שורקין איז ווירקליך א געהיים אגענט און דא שמעקט מיט סיביר.

— און ער זיצט נאָך אלץ פערשפּארט אין קעלער?

— וואס דען? אז ער וואלט פריי ארומגעגאנגען, וואלט איך שוין לאנג גע־זעסען אין פינסטערן אסטראָג.

— מיט וואס קענסט דוא זיך דא העלפען?

— איך דיינק, אז א סומע פון צעהן טויזענד רובעל — האט דער פּריסטאַוו צו איהר געזאגט — וואלט ער צוגענומען מיטביידע הענד און ער וואָלט מאכען א שוויינ.

— נו, ווארום האסט דוא דאָס ביז יעצט ניט געטהאן? — האט איהם זיין ווייב מיט א תמ'עוואטע מינע געפרעגט — ווייסט דוא דען ניט, אז וואס ער זיצט לייננער ווערט עך אלץ מעהר אויפגערייצט?

— ווענען דעם מוז איך שוין מיין ליעבער ענגעל צו דיר אָנקומען, — האט איהר דער פּריסטאַוו א גלעט טהאנדיג פאר איהרע דונקעל־רויטהע האר געזאגט.

— צו מיר? און אין דיין קאסע געפינט זיך ניט אזא סומע?

— ליידער ניט! — האט דער פריסטאוו מיט א זיפץ איהר ערוויעדערט.

— ביזט דוא ניט ווערטה, אז מען זאל אויף דיר רחמנות האבען! — האט איהם דיא ווייב מיט א שטריינגען טאן געענטפערט.

— וואס געוועזען איז שוין געוועזען, — האט דער פריסטאוו ביטערליך איהר געענטפערט — פון יעצט אן וועל איך שוין פיהרען אן עהרליכען לעבען.

— ניין, מיין טהייערער, פון מיין קאסע בעקומסט דוא ניט איין קאפיקע — האט איהם זיין ווייב רוהיג געענטפערט — דאס קען איך ניט טהאן.

דער פריסטאוו האט געטהאן א שטארקען הוסט.

— אָ, מיין ענגעל, — האט ער זיך געבעטען — איז דיר אנגענעהם צו האבען א מאן אויף קאטערגא אין סיביר?

און אין דער ווײלע איז אויך אנטאן אריינגעגאנגען אין צימער.

— אויף אזעלבע מענשלאך דארף מען ניט רחמנות האבען! — האט זיין ווייב ווייטער גערעדט.

— הײנטיגען מאל, אננא פּאוולאָוונא, — האט אנטאָן זיך אריינגעמישט אין זייער געשפרעך — מוזט איהר עס איהם טהאן, חאָטש איך אליין געשטעה, אז ער איז דאס ניט ווערטה.

— ניין, זאל ער געהן אויף קאטערגא! — האט אננא שטריינג געזאָגט.

— איך קען אייך גאר נים פאר אזא שלעכטע פרוי — האט אנטאן ווייטער גערעדט — אז איהר האט מיטלייד מיט פרעמדע, בעדארפט איהר מיט זיך אליין געוויס מיטלייד האבען. אייך וועט ניט פרעהען צו האבען א מאן אין סיביר און איך גלויב, אז איהר וועט ניט איינמאל וויינען און קלאגען. איך וויס, אז איהר ליעבט איהם, וויל איהר זייט אן עהרליכע און אנשטענדיגע פרוי, און אז ער האט איינמאל בעגאנגען נעגען אייך א פערברעכען, וועט ער עס שוין ווייטער ניט טהאן.

אננא פּאוולאָוונא האט זיך פערטראכט און דערווײלע האט איהר שוואָגער אנטאן ווייטער געשמיטען און האט איהר מיט אלערליי חניפות אויפגעהויבען ביז דעם זיבעטען הימעל און דער פריסטאוו איז געזעסען אין געהאקטע וואונדען און געווארט אויף דער מטביע.

— אז איהר ווילט שורקינען געבען געלד, — האט זיא ערווייכט געזאָגט — בעדארפט איהר דאך פריהער וויסען צו וועט ער גאר וועלען געהמען?

דעם פריסטאוו'ס פינסטערע געזיכט איז ערהייטערט געוואָרען פאר פרייד דערהערענדיג ענדליך זיין ווייבס גוטען אנטוואָרט.

— אלזא געה איך מיט איהם דורכריידען — האט ער זיך אויפהויבענד פרעהליך פון זיין שטוהל געזאָגט.

— זאָלסט אבער באלד אזא גרויסע סומע איהם ניט אָנבאָטען — האט איהם זיין ווייב געלערנט.

— וואס און וויא צו טהאן וויים איך שוין, — האט דער פריסטאוו געזאָגט.

ער האט איהר ליעבליך אנגעהאלדזט און נאכהער וויא ער האט איהר מיט

הייסע קושען בעשאַטען איז ער פון צימער האסטיג ארויסגעלאָפען און זיין ברודער אנטאן איז איהם מונטער נאָכגעלאָפען.

— וואַרט, נאך איין פראָבע וועל איך מיט דיר מאכען! — האט זיין ווייב צו זיך אליין גערעדט ווען זיא איז אליין אין צימער פערבליעבען — נאך היינט וועל איך וויסען צו מיר לוינט צו האבען פריסטאַוו איוואַנאָוו פאר א מאן, אָדער גלייכער איהם צו האָבען אין סיביר און פערשפאָרען אפפינסטערן מיין ביסעל יאָהרען!

זיא האט זיך פיין אָנגעצויגען און האט איהר הויז גלייך פערלאָזען.

— — — — — — — — — —

— פינסטער! ארום און ארום פינסטער! — האט שורקין געברומט ליגענדיג ניט טוידט ניט לעבעדיג אויסגעצויגען אויפ'ן באָדען פון נאַסען קעלער מיט זיינע ביידע הענד אונטער'ן קאָפּ — דאס הייסט אריינגעפאלען! עפעס אזעלכע דיקע וועגט צום טייפעל, איך האב שוין פערלארען מיין שטימע שרייענדיג, אין ברוסט חאָרחעלט מיר וויא ביי א גוסס'ן, און ניטא קיין פוס פון א לעבעדיגען מענשען.— עפעס ליג איך שוין דא אזוי לאנג. געוויס א צעהן צוועלף טאָג און וויא לאנג נאך וועל איך דאָ ליגען? איך פיהל מיך זעהר שוואך. דער טוידט געהט אלץ נעהענטער און נעהענטער. ניין, איך וועל שוין פון דאנען לעבעדיג ניט ארויסגעהן. דער שורקע וויים מיט וועמען ער האט דא געהאט צו טהאן! אך, וויא שרעקליך עס איז צו שטאַרבען אין דער פינסטער! דורך אויס נאכט, — האט שורקין ווייטער געברומט — ניטא איין ליכטשטראל. וועלכער טייפעל האט מיך צו אזא טיראן פערטראָגען? דאס הייסט אריינגעפאלען. אזא אונגליק, האב איך קיין מאל ניט ערוואַרטעט!

ער האט זיך האסטיג אוועקגעזעצט און האט מיט ביידע הענד געטאַפּט דיא פייכטע ווענט.

— ניין איך בין פערלאָרען — האט ער נאך א לאַנגען שטיל־שווייגען ווידער גערעדט — דאָ וועל איך שטאַרבען, און רעכט אויף מיר. וויפיעל מענשען אין מיין לעבען האב איך עס פעראונגליקט!? וויפיעל יונגע, בליהענדע און קרעפטיגע מענשען, פול מיט האָפנונג און לעבען האב איך אין אזעלכע פינסטערע ליעכער אריינגעוואָרפען. וויפיעל זיינען דאָרט צושטאָרבען? וויפיעל האבען זיך מיט זייערע אייגענע הענד דיא אָדערן פון זייערע העלזער אויפגעריסען אום בעפרייט צו ווערען פון דיא שרעקליכע פינסטערנים אין וועלכע איך האב זיי אריינגעפיהרט? און וואס האב איך געטהאן אין דעם טאָג וואס דער טייפעל האט מיך אנגערעדט צו פער־קריכען צום פערפלוכטען פריסטאַוו? נאך דריי מענשען פעראונגליקט! און צוליעב וואס? וויל איך בין געגען זיי און זייערע אידעען? ווייס איך דען אליין ניט, אז דיא גרויסע באנדיטען, צוליעב וועלכע איך פעראונגליק דיא בעסטע קינדער פון אונזער לאַנד, שטעלען דער וועלט בדלות און לעבען אויף אונזער רעכענונג? נור צוליעב וואס האב איך ביז היינט אזעלכע שרעקליכע פערברעכען בעגאַנגען? צוליעב דעם פערפלוכטען גראָשען! איז דאס רעכט? איז דאס עהרליך? האב איך מיר דען אן אנדער לעבענסמיטעל ניט אויסגעפונען? — ניין, רעכט אויף מיר! איך בין אפ־

נעצאהלט נעוואָרען נאך מיין פערדיענסט.... נאך א טאג, און איך בין פארטיג. מיינע שטונדען זיינען נעצעהלטע!

ער האט זיך צוריק אויסנעצויגען אויפ'ן פייכטען באָדען און האט ליענענדיג זיך אייניגע מאל איבערגעצלם'ט און א בערייהונגס-זיפץ האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען. פלוצלינג איז ער פון זיין נעלעגער אויפגעשפרונגען. ער האט דער-הערט א שטימע:

— שורקין! שורקין!

— ווער זייט איהר? — האט ער מיט א הייזעריגע שטימע און האלב ער-שראָקען נעפרעגט.

— איך בין אנטאָן איוואנאָוו און בין געקומען אייך פון מיין מערדערישען ברודערס הענד צו רעטען, — האט ער בעקומען אן אנטוואָרט.

— איך וועל אייך דאפיר אימער דאנקבאר זיין — האט איהם שורקין גע-ענטפערט.

— מיין ברודער האט אייך מערדעריש בעהאנדעלט, — האט אנטאָן ווייטער גערעדט — און נאכהער וויא איהם איז בעוואוסט געווארען, אז איהר זייט ווירקליך, הערר שורקין, האט ער דאָך געווים מורא געהאט אייך צו בעפרייען; יעצט אבער קוק איך ניט וואס מיט מיין ברודער וועט דאדורך געשעהן און איך בין געקומען אייך פריי צו מאכען פון אייער געפענגניס.

— איהר זייט אן עדעלמאן — האט איהם שורקין געענטפערט.

— און ווייל איך בין אן עדעלמאן, — האט אנטאָן ווייטער גערעדט — וואָלט איך וועלען דיא זאך אזוי ווייט ברייגנען, אז איהר, הערר שורקין און מיין לייבליכער אייניציגער ברודער, חאָטש ער איז א טיראן, זאלען ביידע פערבלייבען צופריעדען. קען איך עס ערווארטען?

— איך וואָלט גערען הערען אייער פלאן — האט איהם שורקין געענטפערט.

— מיין פערמעגען בעשטעהט אין פינף טויזענד רובעל, — האט אנטאן פאָרט-געזעצט — איהר בעקומט פאר אייער בעליידיגונג יעדעס מאנאט טויזענד רובעל אין קייזערליכען באנק אויף מיינעם אן אנווייזונג, גאנצע פינף מאנאטען נאָכ-אנהאנד.

דא האט זיך צוריק ערוועקט אין שורקינען דיא שלויהייט און דיא ליסטיג-קייט פון א שפּיאָן.

— דאס איז ברודערקע וועניג, — האט איהם שורקין ערוויעדערט.

— איך וועל נאך פון מיין ברודער אויך נעהמען א פאר טויזענד רובעל, — האט איהם אנטאָן געענטפערט.

— דאס בעקום איך — האט איהם שורקין געזאגט — פאר ארייגקריגען אזא גרויסען העכט וויא אייער ברודער אין מיין נעץ, היינט טאָ וואס פערדיען איך דאָ פאר מיין זיצען אזא לאנגע צייט אויף ברויט מיט וואסער אין אזא פינסטערע לאָך? אָן עדעלמאן וויא איהר בעדארפט דאָך האבען איינזעהעניש.

— אלזא ליעבער שורקין, — האט אנטאָן געזאגט — איך פיהל מיט אייך

מיט, און איך פּערשטעה וויא גרויס אייער בעליידיגונג איז געווען. איהר בעקומט גאנצע צעהן מאָנאַטען צו טויזענד רובעל א מאָנאַט אויף מיינעם א „טשעק" אין דער קייזערליכע באנק.

— איך בין צופריעדען — האט איהם שורקין נאך א קורצען שטילשווייגען ערוויעדערט.

— אלזא, אַדיע הערר שורקין, — האט אנטאָן געזאגט.

— טאָ וואס לאָזט איהר מיך דא איבער? — האט שורקין איהם געפרעגט — דיא זאך איז דאָך שוין אָפּגעמאַכט.

— וויא באלד אז איהר בעקומט ניט היינט דיא ערשטע טויזענד רובעל — האט אנטאָן געזאגט — פערבלייבט איהר ביי אונז ביז מאָרגען; אבער ניט דא אין קעלער, מען וועט אייך שוין ביי נאַכט פון דאַנען אין א ליכטיגען צימער ארויס-נעהמען.

— אבער אין גאָטעס נאמען, לאָזט מיך דא לאַנג ניט זיצען, — האט זיך שורקין געבעטען.

— איך גלויב, אז היינט וועט עס נאך געשעהן — האט איהם אנטאָן גע-ענטפערט און ער האט זיך דורך א געהיימע טהירעל פון קעלער ארויסגעכאַפּט.

— דיא זאך וויא מיר שיינט איז אָפּגעמאַכט — האט אנטאָן געזאגט צו זיין ברודער ארויסגעהענד פון קעלער — דאס געלד בעקומט ער ניט פאר איין מאָל, וויא מיר האבען אפגערעדט. און איך גלויב, אז ער וועט זיך קוואפּען אויף אזא גרויסע סומע און וועט זיין שפּאָן ניט ארויסווייזען.

— עס איז שוין אבער נאַכט, — האט דער פּריסטאוו אנטאָנען געזאגט — און אזוי וויא איהר געלד איז אין באַנק מוז עס שוין דויערן ביז מאָרגען.

— האָסט דוא דען ניט דיא ערשטע טויזענד רובעל?

— איך האב ביי א זעקס הונדערטער; אבער דא געהט ניט אום דיזעס. בעפאָר איך האב דיא גאנצע סומע פון איהר ניט ארויסנקריגען, קען איך איהם ניט בעפרייען. איך קען אזעלכע חברה-לייט זעהר גוט. איך וועל נאך גוט אָפּשניי-דען, אז נאך זיין בעפרייאונג וועט ער זיין צופריעדען דיא גאנצע סומע פאר איינ-מאל צו נעהמען, מיט'ן אויסצאהלען דאס געלד ראטענווייז, האבען מיר דאך מעהר ניט וויא איהם פּרובירט צו דער עסק וועט געהן, און ווער קען וויסען וואס ער טראַכט זיך אין הארצען? מעגליך אז איך וועל גאר דארפען מאכען פּיס פון מאָסקווא און אהן אזא סומע קען איך מיר גאר ניט ריהרען.

— דוא האָסט רעכט — האט איהם אנטאָן געענטפערט — אבער מיר טאָרען איהם מעהר ניט אויפרייצען. דוא מוזט זעהן איהם פון קעלער ארויסנעהמען און אריינזעצען ערגעץ אין א פערשפּארטען צימער, עפּעס מיט פרישערען לופט.

דער פּריסטאוו האט זיך פערטראַכט.

— גוט, — האט ער צו אנטאָנען געזאגט — געה נאך הויזע און זעה אז זיא זאל דערוויל קיין חרטה ניט האבען, איך קען מיין בעסטע זעהר גוט. איך וועל שוין דא אלעס בעזאָרגען.

אנטאן איז אוועקגעגאנגען און דערוויילע האט פריסטאוו איוואנאוו מיט זיינע ביידע פערטרויטע אקאלאדאטשניקעס ארויסגענומען שורקינען פון קעלער. ער איז זיך גאנץ רוהיג געגאנגען צווישען אלע דרייען, און האט זיך געלאזט אריינפיהרען אין א קאזעמאט פאר ארעסטאנטען, אבוואהל ער האט געהאט א ברירה צו מאכען אויפ'ן הויף פו'ם אוטשאסטאק א לארעם.

דער היי זערינגער שורקין איז געווען אין גאנצען גערעטען אין יענעם וואלף, וואס האט ניט צוריסען מעהר קיין שעפסען, ווען ער האט פערלארען דיא צעהנער.

— אלזא הערר פריסטאוו — האט ער שטיל צו איוואנאוו'ן געזאגט נאכהער וויא ער איז מיט איהם אליין אין קאזאמעט פערבליבען — איהר האט מיך גוט אנגעלערנט.

— איהר ווערט, הערר שורקין, פאר אייער בעליידיגונג גוט בעפריעדיגט ווערען — האט איהם דער פריסטאוו פריינדליך ערוויעדערט — אז איך וואלט אייך דאמאלס ניט געהאלטען פאר שיכור אדער משוגע, וואלט איך אייך אזוי ניט בעהאנדעלט. יעצט ווייעדער, אז איהר זייט שוין אריינגעפאלען, און איך האב מיך דערוואוסט וועמען איך האב אזוי געטהאן, האב איך איינפאך פאר זיך אליין געציטערט. אבער ניש-קשה, צעהן טויזענד רובעל איז ניט אזא קליינע סומע. איהר ווערט נאך פון מיר אפט בעקומען גרויסע פראצענטען און איהר ווערט אין מיר האבען דעם בעסטען נוטען פריינד.

— אבער ווארום טהיילט איהר מיר אוים קצבה געלט ? — האט א'חם שורקין תמ'אוואטע געפרעגט — בין איך ניט ווערט דיא גאנצע סומע פאר איין מאל ?

— איהר זייט עס ליעבער שורקין ווערטה, — האט איהם איוואנאוו געענטפערט — אבער וויא וואלט איהר אויף מיין שטעלע געהאנדעלט ? איהר פערשטעהט דאך עס אליין.

— איך פערלאנג א העלפט יעצט און דיא צווייטע העלפט אין א מאנאט ארום — האט שורקין שוין מיט א העכערען טאן געזאגט.

— מיר וועלען שוין דורכקומען — האט איהם איוואנאוו געענטפערט און איז פון קאזאמעט ארויסגעגאנגען אויפהעגענענד אויפ'ן טהיר א גרויסען אייזערנעם שלאס.

30טעס קאפיטעל.

גאר פון א זייט.

אברהם שטיין, וועלכען מיר האבען געזעהן מיט דעם טראקטירשציק טימאפיי מיכיילאוו אין טראקטיר לעבען מאסקווער בערזע, און ער איז דאמאלס אוועקגעלאפען זיך זעהן מיט פאליאקאוו'ן וועגען דעם פערקויף פון טימאפיי'ס הויז, איז געווען איינער פון דיא פארנעהמסטע מעקלער ביי דעם שוועל פון מאסקווער בערזע, וואו ער פלעגט אפמאכען דיא גרעסטע געשעפטען ניט איינמאל אנצוזעהן דיא אינערליכע ווענט פון יענער הויז, וועלכע איז געשלאסען פאר א אידען אהן אן ערשטע גילדע. ער איז געווען א קלוגער אויסגעמאכטער אידעל, וועלכער האט ניט נעקוקט

אויף קיין כבוד, און אז דער אקאַלאַדאַטשני פלעגט איהם אראַפּלאָזען אין קארג ווען ער האט זיך מיט איין פוס ארויפגעשטעלט אויף דעם ערשטען טרעפּ פון מאָסקווער האנדעלס־הויז, האט ער דיא פוס פון'ם טרעפּ'ל אראָפּגענומען און האט ווייטער געשמועסט וועגן געשעפט מיט דיא וואס זיינען ארום איהם געשטאנען. און אין אזא לאגע, האט ער דאך פערדיענט דורכ'ן יאהר, מעהר וויעפיעל צעהן אקאַלאַדאַטשניקעס נעהמען געהאלט אין צוויי יאהר. גאט האט עשו'ן געשענקט גראָבע לאפּעס, דערפאר אבער האט דער קליין יעקב'ל א קלוגע אידישע קעפּעלע. ער וויים, אז ער איז אין גלות און אז מען איז מקבל א קלאפּ בעדארף מען האנדלען ווייטער. א גרויסען פערמעגען פון אזעלכע גרויסע פערדיענסטען האט שטיין ניט געהאט, דאס לעבען אין מאסקווא קאסט זעהר טהייער, דער פריסטאוו נעהמט בעזונדער, דיא אקאַלאַדאַטשניקעס פאר דיא קלעפּ בעזונדער, און דערצו איז מען דאך עפּעס א איד וואָס האט פאר זיך א געמיינדע מיט פיעלע וואָהל־טהעטיגע אנשטאלטען; וואס האט א שוהל, וואו ער דאווענט און מען מוז זיך לאזען דערקענען, און שטיין אלס בראווער עהרליכער איד מיט אן עדלען כאַראַק־טער, האט אומעדום זיך געלאָזט קאָסטען גוטע געלד. ח"י מאל ח"י רובעל פאר אן עליה איז געווען ביי איהם וויא אויך ביי אנדערע מאָסקווער אידען איינע פון דיא קלענסטע זאכען. דערפאר האט ער זיך ערוואָרבען זעהר א גוטען נאָמען און איז געווען אויסגעצייכנעט מיט דער גאנצער מאָסקווער אידישער געמיינדע און האט געהאט אן איינגאנג אין דיא רייכסטע און שעהנסטע הייזער. אויך ביי פיעלע רוסען, וועלכע יעדערער פון זיי האט זיך זיין אידעל, „וואס איז ניט קיין שווינדלער, ניט קיין רויבער און בייטעל־שניידער וויא אלע איבעריגע זשידעס", איז געווען שטיין זעהר געאַכטעט. ער האט ביי יעדען איינעם פון זיי געהייסען „זיין אידעל" פאר וועלכען ער וואָלט זיך געלאזט דיא האלדז שניידען.

שטיין, וועלכער האט גוט געקענט זיין גליובענס־גענאָסע גרינבערג נאך פון צוהויזע, און ער האט געוואוסט, וואס פאר א שעהנע עלטערן ער האט נאך היינ־טיגען טאָג אין קאָוונא, האט אויף קיין פאל געגלויבט, אז דיעזער עהרליכער גרינבערג, זאל פּלוצלינג בעגעהן אזא שרעקליכען פערברעכען און אונטערצינדען א הויז אום ראבע צו נעהמען פון א פאמיליע מיט וועלכע ער פלעגט זיך אָפּט צאַנ־קען. אלס מעקלער פון הייזער און פאבריקען איז ער אויך געווען גוט בעקאנט מיט מאָסקווער פאָרשטאָדט פּרעאָבראזשענסק און האט געוואוסט, אז טימאָפּיי מיכיי־לאָוו איז בעקאנט ביי פיעלע פון זיינע נאכבארען פאר זעהר א פערדעכטיגען מענ־שען, אז אין זיין טראקטיר ווערען אָפּגעטהאן שמוציגע זאכען וואָס ווערען אפּגע־וואשען מיט חאבאר ביי פּרעאָבראזשענסקען פריסטאוו מיט זיינע מיטהעלפער.

באלד וויא דער שרעקליכער מארד־טהאט איז בעוואוסט געוואָרען, האט איהם דער מיליאָנער מאראָזאָוו, ביי וועלכען ער איז געווען זעהר געאַכטעט, דיא זאך פאָרגעוואָרפען. ער האט זיך עדעל אויסגעדריקט, אז אידען אין מאָסקווא ווייסען זיך ניט וויא צו האלטען און ער בעדויערט דאס זיי בעשמוצען זיך מיט אזעלכע טהאטען.

— ניין, הערר מאָראָזאָוו, — האט שטיין גענטפערט — אבוואהל מיר זיינען ניט פעראנטוואָרטליך פאר יעדען געמיינעם פערברעכער און מיר קענען ניט גוט זאגען פאר דער גאנצער אידישער נאציאָן, אז זיא זאָל זיין דורכאויס ריין און עהרליך, אבער אז גרינבערג איז אונשולדיג, קען איך ביי אלער היילינקייט שווערען. איך קען דעם מאן נאך פון קינדהייט אן און איך ווייס, אז אזא בראווען עהרליכען מענשען איז גאר שווער היינטיגע צייטען צו געפינען.

— אבער דיא בעווייזע שמייסען דאך זיינע פערטהיידיגער גלייך אין געזיכט, האט מאָראָזאָוו גענטפערט.

— וועלכע בעווייזע? — האט איהם שטיין רוהיג געפרעגט — טימאָפיי מיט זיין שוואָגער ראזבאָיעוו זיינען צייגע, אז זיי האבען איהם ביי'ם מאָרד־בראנד געכאפּט; אָבער ווער איז עס זיי מחויב צו גלויבען? איך האב געהערט גאנץ בעשטימט, אז טימאָפּיי איז אן אויסוואורף, און זיין טראקטיר איז אן ערטעל, וואו מען זעצט אפּ אלע גנבות פון שטאדט. איך קען אייך דערצו ברענגען לעבעדיגע עדות פון זיין נאכבארשאפט. איז דאך זיכער צו גלויבען, אז טימאָפּיי האט עס אליין געטהאן צוליעב א געוויסען ציעל, וועלכער איז אונז אונבעקאנט.

— אויב אזוי, — האט מאָראָזאָוו גענטפערט — טאָ וואָס־זשע שווייגט איהר? דערצעהלט עס וואו מען בעדארף, פיעללייכט וועט דער גאנצער פראָצעס אננעהמען אן אנדער ווענדונג.

— איך שווייג טאקי ניט, — האט שטיין גענטפערט — איך האב מיך היינט דאריבער געזעהן מיט פּאָליאקאָוו'ן און ער האט מיר געראטהען, אז איך זאָל מיך בעמיהען צו פערשאפען מעהר בעווייזע מיט וועלכע מען קען עפּעס אויפטהאן און איך בין געזאנען צו זאמלען שריפטליכע מיינונגען וועגען טימאָפּייען מיט זיין שוואָגער פון זיינע נאכבארין.

— דאס איז ווירקליך א גוטער פּלאן! — האט מאָראָזאָוו געזאגט — איך ווינש אייך ערפאָלג, עס וועט מיך אויך פרעהען און איך וועל דערביי אויך אין מאנכע אינזיכטען ניט ליידען.

— איהר? ליידען? — האט שטיין פערוואונדערט געפרעגט — וואָס מיינט איהר מיט דעם?

— אייך, הערר שטיין, וועל איך עס פערטרויען, — האט מאָראָזאָוו מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט — אלעקסעיעוו האט מיר שוין איינינע מאל פאָרגעוואָרפען, פאר וואס איך האלט פיעלע אידען פאר פּריקאשציקעס (קלערקס) אין מיינע געשעפטען אויפ'ן פּראָווינץ. איך האב איהם אפענהערציג ערקלערט, אז איך האב גאר ניט געגען אידען וואס אויסצוזעצען. ער אבער וויל מיר יעדען מאל איבערצייגען, אז אידען זיינען געמיינע פערברעכער, שווינדלער, בעטריגער און דעם גלייכען. יעצט אז ביידע מאָרדטהאטען זיינען פאָרגעקומען, אין וועלכע צוויי אידען זיינען בעשולדיגט, איז שוין אלעקסעיעוו הייטע אין דער פריה ביי מיר געוועזן, און האט מיך געוואָלט איבערצייגען, אז דיא גאנצע אידישע געמיינדע שטעהט מיט ביידע פערברעכער אין פערבינדונג און ער האט זיך ניט געשעהמט מיר צו בעטען

אים נאמען פון דער הייליגער פּראוואָסלאוויע, אז איך זאל אננעהמען רוסען אויף דיא פּראָווינצען פאר מיינע געשעפטס-פיהרער. ער האט אויך אויף מיר אָנגעשיקט דעם פּרעזידענט פון מאָסקווער בערזע נאדיאָנאָוו'ן און דיא ביידע בערעכנען נאָך ניט וויא אונטאקטיש דאס איז, זיך אריינצומישען אין יענעמס אנגעלעגענהייטען.

שטיין האט א זיפץ געטהאן און האט זיך אויף א ווילע פערטראכט.

— הערר מאָראזאוו, — האט ער נאך א קורצע פויזע מיט א פלעהענדע שטימע געזאגט — איך וועל פון יעצט אן, אלע מעגליכקייטען אנוועגדען אויפצו-ווייזען דאס אונשולד פון דעם אונגליקליכען גרינבערג'ן. איך טהו עס צוליעב מיין עלענדען אונגליקליכען פאָלק, וועלכע מען מאכט פעראנטוואָרטליך פאר יעדער איינציגען וואס טראגט זיין נאמען; אבער צו קען איך מיר נעהמען דיא דרייסטקייט און בעטען פון אייך עפּעס א געפעלינקייט?

— מיט'ן בעסטען פערגניגען! — האט מאָראָזאוו געריהרט ערוויעדערט.

— איך וויס, — האט שטיין וויטער גערעדט — אז טימאָפּיי'ס נאכבארען וועלען וועגען איהם שריפטליכע מיינונגען ניט וועלען געבען. זיי האבען זיך פאר איהם מורא און מאנכע ווילען מיט א נאכבאר ניט איינרייסען, דארום מוז איך דא אנוועגדען אן אנדער מיטעל. איך וועל מיט ליסטיגקייט צוזאמענקלייבען מינד-ליכע מיינונגען, אבער איך מוז דערצו האבען זעהר אן אנשטענדיגען, בעגלויבטען און געאכטעטען מענשען, וועלכער זאל דיא מיינונגען מיט זיינע אויערן הערען, אום איך זאל ביי א געלעגענהייט איהם האבען אלס ציינע (עדות) פאר'ן פּראָקר ראָר און פאר'ן געריכט. קען איך עס אייך, הערר מאראזאוו, אנמוטהען?

מאראזאוו האט זיך אויף א ווילע פערטראָכט.

— דערצו איז נאר גוט א געהיים-אגענט, — האט מאראזאוו פריינדליך ערוויעדערט.

— איך קען זעהר גוט דיא אלע באנדיטען — האט שטיין געענטפערט — און ביי מיר איז קיין צווייפעל נים, אז טימאפיי וועט זיי בעשטעכען (אונטערקויפען) און דיא גאנצע זאך וועט געהן קאפּוט.

— איז דאך דיא בעסטע זאך, אז איהר זאלט זיך ווענדען צו פּאָליאקאָוו'ן אדער צו מאלליך'ן — האט צו איהם מאראזאוו געזאגט.

— איהר פערשטעהט דאך אליין, — האט שטיין פארטנעזעצט — אז וויא באלד דיא גאנצע אידישע געמיינדע איז בעשולדיגט דאס זיא שטעהט מיט דיא פערברעכער אין פערבינדונג, וועלען דאך אונזערע פיינדע זאגען, אז דא שטעקט א אידישער שווינדעל און ווען גרינבערג וועט אפילו ערקלערט ווערען פון'ם געריכט פאר אונשולדיג, וועט אלץ דאס שולד ביי דער עפענטליכער מיינונג פון איהם און פון אלע אידען ניט הערונטערפאלען; אבער ווען איהר, הערר מאראזאָוו, וועט אלס ציינע ארויסטרעטען, האט איהר געטהאן א מענשען-פפליכט און אונזערע פיינדע וועלען בלייבען אהן לשון. דיא גאנצע זאך בעשטעהט דא נאר אין א קליי-ניגקייט. איך וועל אייך שוין ברענגען צופיהרען מענשען, וועלכע עס וועלען אייך אלעס דערצעהלען, זייערע נעמען וועלען ביי מיר פערשריעבען ווערען און איהר

וועט אייער צייגניסע איבערגעבען דעם סליעדאָוואטעל אדער דעם פּראָקוראָר. איהר וועט אפילו אין געריכט ניט בעדארפען געהן, אייער צייגניסע וועט אויפ'ן פּראָקוראָר אדער סלידאָוואטעל מאכען אזא ווירקונג, אז זיי וועלען זיך אליין נעהמען אין יענער נאכבארשאפט נאָכצופאָרשען וועגען טימאָפייען און דאס וועט שוין זיין גענוג. אין א טויזענדען פאל, קען יא טרעפען, אז איהר זאלט אלס צייגע בעדארפען ארויסטרעטען אין געריכט, אבער אייער עהרע הערר מאָראָזאָוו, וועט דערביי גאָר ניט ליידען.

— איך וועל מיך דאריבער בעראטהען — האט מאראזאוו געענטפערט — אין לעצטען פאל, אז איהר וועט קיין אנדערן פון אונזערע רוסען ניט געפינען, זאלט איהר זיך ווענדען צו מיר.

אברהם שטיין איז פון מאראָזאָוו'ן צופריעדען אוועקגעגאנגען און האט זיך באלד גענומען אין טימאָפּיי'ס געגענד וועגען איהם נאכצופאָרשען. ער איז צו זיין ערשטוינען וואס שרעקליכעס דערגאנגען, אבער איידער ער האט ביי זיך בעשלאסען א פּלאַן, וויא דיא זאך דורכצופיהרען, האט ער זיך דערוויילע געטראָפען מיט טימאפייען ביי דער בערזע, מיט וועלכען ער איז אין טראקטיר וועגען געשעפט אריינגעגאנגען און וויא איבערראשט איז ער געוואָרען, אז טימאָפּיי האט איהם געבעטען, אז ער זאל איהם שאפען וואס אם גיכסטען א קונה אויף זיין הויז! דאָ האט ער דייטליך געזעהן, אז טימאָפּיי האט עפּעס צוליעב א געהיימען ציעל דעם מאָרד בעגאנגען און ער איילט זיך פון זיין הויז און זיין טראקטיר פּטור צו ווערען, אום ער זאל קענען מאכען פּליטה איידער מען קוקט זיך ארום.

ער איז באלד פו'ם טראקטיר צו מאָראָזאָוו'ן אוועקגעלאפען און האט איהם געפונען אליין אין זיין קאבינעט.

— הערר מאָראָזאָוו, — האט צו איהם שטיין געזאגט — מיר האט זיך איינגעגעבען צו דערגעהן וועגען טימאָפּייען גאר שרעקליכעס. פאָריגעס יאהר האט מען אין א זייט הויף פון זיין טראקטיר געפונען אן ערמאָרדעטען רייכגעקליידעטען מענשען און דער פּריסטאוו פון זיין אוטשאסטאָק האט איינגעשריעבען אין פּראָטאָקאָל, אז ער האט יענעם מענשען געקענט פאר א פּיאניצא, וועלכער האט געפיהרט א שענדליכען לעבען. אין דעם ערמאָרדעטענס בוזם-טאש האט דיא פּאליציי אויסגעפונען א פּאספּאָרט מיט'ן נאמען אנטאן קורילאָוו, און איינינע נאכבארען האבען עדות געזאגט, אז דיעזער אנטאָן, האט זיך אין יענעם געגענד דעמזעלבען אבענד ארומגעדרעהט מיט צוויי אונבעקאנטע פרויען. דיא פּאליציי האט קיינע וייטערע נאכפארשונגען געמאכט, און מען האט איהם בעערדיגט. אין „פּאָליצייסקי ליסטאָק“ איז געקומען א קליינער בעריכט, אז א געוויסער טרעמפּ קורילאָוו איז אין בעטרונקענעם צושטאנד ערמאָרדעט געוואָרען דורך צוויי אונבעקאנטע נאכט-פרויען. אבער דיא נאכבארען ווייסען, אז דער יעניגער וואס האט דעם ערמאָרדעטען אויף טימאָפּיי'ס הויף געפונען אום זעקס אוהר מאָרגענס, האט פון זיין פינגער ארונטערגענומען א גרויסען גאָלדענעם רינג מיט אויסגעקריצטע בוכשטאבען. דאס צייגט, אז דער ערמאָרדעטער איז ניט געווען קיין טרעמפּ, נור עפּעס א רייכער מאַן, און

ביי מיר איז גאר קיין צווייפעל ניט, אז טימאפיי האט איהם ערמארדעט און האט ביי איהם א גרויסען פערמעגען צוגענומען.

ווען שטיין האט גערעדט איז מאראזאוו געווארען יעדע ווייל אלץ מעהר אויפמערקזאמער, און ווען ער האט געענדיגט דיא לעצטע ווערטער האט ער זיך אויף א ווייל פערטראכט.

— האט איהר געזעהן דעם מאן וועלכער האט פון זיין פינגער דעם רינג ארונטערגענומען? — האט איהם מאראזאוו פעראינטערעסירט געפרעגט.

— איהם אליין האב איך ניט געזעהן, — האט שטיין געענטפערט — אבער איך האב געזעהן זיינעם א קאמעראד, וועלכער האט עס מיר פערטרויט אלס א געהיימניס ביי א פלעשעל „וואדקא”

— האט ער אייך פיעללייכט געזאגט וועלכע בוכשטאבען זיינען אויפ'ן רינג געווען גראווירט.

— איך האב שכל געהאט איהם דאס צו פרעגען; אבער ער האט מיר גע-ענטפערט אז ער געדענקט ניט.

— ווייסט איהר אויך ווער איז דער מענש וואס האט דעם רינג פון ערמאר-דעטענס פינגער ארונטערגענומען?

— ער האט מיר געזאגט, אז ער וואוינט היינט אין מאסקווא, און ער ארבייטעט ביי א שניידער אויף „ניגליני פראיעזד” נומער 7.

מאראזאוו'ס געזיכט האט אנגענומען זעהר אן ערנסטען אויסדרוק.

— ווייסט איהר וויא ער הייסט?

— זיין נאמען איז חאחלאוו. דיא „וואדקי” האט אין זיין קאמעראד'ס מויל גערעדט גאנץ דייטליכע ווערטער.

— האט איהר שוין פיעללייכט זיך מיט איהם געזעהן?

— איך האב מיר מיט פלייס בעשטעלט דארט נעהען א פאר הויזען און איך האב געבעטען דעם ווירטה, אז זיין מיטהעלפער חאחלאוו זאל זיי שטעפען. חאחלאוו האט זיך פון צווישען פופצעהן ארבייטער ארויסגעהאפט און האט מיר אנגעקוקט מיט א פריינדליכע מינע.

— איהר זייט, הערר שטיין א מאלאדיעץ! — האט איהם מאראזאוו א קלאפ-טהאנדיג אויף דיא שולטערן געזאגט — איך זעה אז נור א י ד ע ן טאקע טויגען צו אלעס; אבער זאגט מיר נור הערר שטיין, פיעללייכט איז מעגליך אז איהר זאלט באלד דעם חאחלאוו'ן ברייגנגען צו מיר?

— אזוי וויים פעראינטערעסירט עס אייך? — האט איהם שטיין פערוואונ-דערט געבּרעגט.

— איך קען אייך פארלויפיג גאר ניט זאגען אום וואס דא האנדעלט זיך, — האט מאראזאוו עטוואס אויפגערעגט געזאגט — נור דאס זאג איך אייך, אז איך האב זעהר נעטהיג דעם חאחלאוו'ן צו זעהן.

— אזוי וויים האלט עס? — האט שטיין ערשטוינט וויא צו זיך אליין גע-פרעגט.

— איך מוז איהם נאך היינט זעהן! — האט מאראזאוו מיט א פעסטען טאָן געזאגט.

— איך וועל שוין זעהן נאך היינט איהם אהער צו ברייננגען — האט שטיין מיט אן איגערליכע פריידע און פערוואונדערונג איהם געענטפערט — און וואס עס אנבעלאנגט צו הייגטיגען מאָרד, קען איך אייך זאגען אז טימאָפיי וויל פלוצלינג פערקויפען זיין הויז און ער פערלאנגט, אז דיא זאך זאל נאך היינט געשעהן. איך האב איהם געלאזען אין בערזען-טראקטיר און איך בין געקומען אייך מאכען א פאָרשלאג, אז איהר זאלט ביי איהם דיא הויז אָפקויפען; זיא שטעהט טאקע ניט וויט פון אייערן א פאבריק, און אויסער וואס איהר קענט זיא קויפען פאר א האלבען פּרייז, איז פאר דעם פּראָצעס פון דעם אונגליקליכען גרינבערג, זעהר וויכטיג, אז היינט אדער מאָרגען זאל טימאָפיי'ס הויז פערקויפט ווערען. איך וויל דא זעה וואס וועט זיין דיא ענדע נאכ'ן פערקויף. איך וועל איהם שוין היטען נאך מעהר אלס טויזענד שפּיאָנען.

— דיא גאנצע געשיכטע מיט טימאָפייען — האט מאראזאוו געזאגט — האט יעצט געגומען גאר אן אנדער ווענדונג. איך מוז אונבעדינגט זעהן חאָחלאָוו'ן און אויב איך וועל מיט איהם נאך היינטריידען, וועל איך אייך זאגען גלייך אן אנט־וואָרט, צו מען דארף דיא הויז אפּקויפען, אדער עס וועט נאך אזוי פיעל בעסער זיין.

וויא שטיין'ען איז יעצט געווען דיא גאנצע טרויעריגע געשיכטע אונגעאייר אינטערעסאנט, דאָך האט איהם זיין טאקטיק ניט געלאָזען, אבערמאלס צו פרעגען אום וואס דא געהט.

— איך וועל איהם וואס גיכער, וויא נור מוגליך צו אייך אהער ברייננגען — האט מאראזאוו געזאגט און איז גלייך אוועקגעגאנגען.

ער האט זיך דורכגעהענדיג אריינגעחאפּט אין בערזען־טראקטיר, וואו ער האט טימאָפייען געלאזען ווארטען אויף אן אנטוואָרט; אבער א דיענער האט איהם איבערגעגעבען טימאָפיי'ס א בריעפעל, וועלבען ער האט איבערגעלאזען ווען ער איז אוועקגעגאנגען מיט זיין בייזע בענעגעניש, פיליפּאָוו'ן, איהם צו ווייזען זיין הויז, פיעללייכט וועט ער איהר אננעהמען פאר'ן אלטען חוב פון א מאָליגער ירושה.

— א בריעפעל מיט טימאָפיי'ס האנדשריפט וועגען פערקויף פון זיין הויז,— האט זיך שטיין געקלערט, — קען מיר דא, אויך זעהר ניצליך זיין, און ער איז גלייך פון טראקטיר ארויסגעגאנגען און אין א ווייל ארום פערשוואונדען געווארען צווישען דער גרויסער מאסע מענשען, וועלכע געהען שוין צוריק פון דיא ווערק־הייזער און געשעפטען נאך הויזע.

31טעס קאפּיטעל.

ווער זיינען דיא אידישע און ניהיליסטישע פערפאָלגער?!

אין דער צייט ווען שטיין האט גערעדט מיט מאראזאָוו'ן דאס וואס אונזערע לעזער איז שוין בעוואוסט, איז חיטראָווצין געזעסען פערשלאָסען אין א זייטיגען צימער פון זיין ביורא און האט געפיהרט מיט א מאן פון א יאהר פינף און פערציג א שטילען געשפּרעך.

— איך מוז אייך, הערר חיטראָווצין זאגען, אז איהר האנדעלט מיט מיר נים וויא מיט א גוטען ברודער, — האט צו איהם דער מאן געזאגט — איהר האט זיך געשטעלט פאר דער שטיקעל ארבייט א צו גרויסען פרייז. אלס אן אלטען בעקאנטען נאך פון פאריז, האט איהר עס בעדארפט לאזען פאר פיעל בילינער....

— איהר מאכט אייך, הערר פאסטוחאָוו, אומזיסט נארריש — האט איהם חיטראָווצין מיט אַן ערנסטע שטימע געענטפערט — איהר זייט נאָט צו דאנקען היינט א מילליאָנער, אייער „מאָסקאָווסקי ליסטאָק״ קאָסט מיר אליין אויך עטליכע רובעל א יאהר, און אז א י ה ר זאָלט ניט בעצאהלען פאר אזא שטיקעל ארבייט אַן ארענטליכען פרייז, איז שוין גאר דיא וועלט קיין וועלט ניט.

— עפּעס וויא איך זעה — האט פאסטוחאָוו צורודערט געזאגט — האלט איהר מיך פאר א מערדער, פון וועמען מען דארף רייסען א פּאס. גלויבט מיר זיכער, אז זיא איז פלוצלינג געשטארבען פון אפּאָפּליעקסט און, אז איך זאל וועלען, קען איך זיא נאך היינט בעערדיגען גאנץ אָפען פאר דער וועלט....

— דאס איז טאקע דאס בעסטע, — האט איהם חיטראָווצין רוהיג געענטפערט — ווארום זאלט איהר עס אפּמאכען אין דערשטיל, פונקט וויא איהר וואָלט זיא אליין פערגיפטעט? מען קען עס א מאל ערפאהרען, און דער רעדאקטאר און הערויסגעבער פון בעוואוסטען „מאָסקאָווסקי ליסטאָק״, אין וועלכען ער פריידיגט מאָראָל און שרייט, אז נור דיא „זשידעס״ זיינען מערדער, וועט גאר אליין אלס מערדער בעטראכט ווערען.

פאסטוחאָוו'ס רויטהע געזיכט איז גלייך געוואָרען וויא וואקס.

— איהר ווייסט אבער ניט, — האט פאסטוחאָוו מיט א שוואכע און ציטערענדע שטימע צו איהם געזאגט — וויא ווייט אונגליקליך איך בין דורך אזעלכע פיינדע וויא דיא „זשידעס״. איך ווייס בעשטימט, אז באלד וויא דיא זאך וועט דורך אַן עפענטליכע בעערדיגונג ווערען בעוואוסט, וועלען זיי אונטערקויפען דעם פּראָקוראָר מיט אלע געריכטס בעאמטע, און עס וועט פאלען אויף מיר א פערדאכט דאס איך האב איהר פערגיפטעט*).

— דאס איז א דומהייט, — האט חיטראָווצין א מאכנעבענד מיט'ן האנד איהם געענטפערט — ווייסט איהר דען ניט, אז ערצטע קענען אין א טויטען קערפּער אויסגעפינען צו ער איז פערגיפטעט אדער ניט?

— דאס אונגליק איז אבער דא — האט פאסטוחאָוו מיט א תמ'אוואטע מינע געזאגט — וואס זיא פלעגט אָפט איינגעהמען גרויסע דאָזען ארסעניק, ווייל זיא האט זיך געפיהלט בלוט־ארעם. ביי מיר אליין איז אויך א צווייפעל צו האט זיא דיעזען מאל ניט איבערגעגעסן דיא מאָס.

— אבער וועמען וועט עס איינפאלען צו האבען אויף אייך א פערדאכט? —

*) אז ביי פאסטוחאָווען איז אַ גאָווערנאנטין געשטאָרבען פון פערגיפטונג איז אַ פאקט וואס איז געשעהן אין יאהר 1882 אָם ענדע אויגוסט, ווען זיין ווייב איז געווען אין אויסלאַנד, און זיא אַליין מיט איהם האבען זיך אין וואוינונג געפונען.

האט איהם חיטראָווצין מיט א נאַאיווע מינע געפרעגט — אלע קענען אייך פאר א בראווען עהרליכען מאַן, און מאַלע וואָס א גאָווערנאַנטין פערגיפטעט זיך אָדער שטאַרבט דורך א הערצשלאַג?

— איך האב דאָך אייך שוין געזאגט, — האט איהם פאַסטוכאָוו פערדריסליך און אונרוהיג געענטפערט — אז דיא „זשידעס” וועלען דא ניט שווייגען. זיי זיינען אין מאסקווא א גרויסע קראַפט. פאָליאַקאָוו איז א גענעראַל און איז מיט'ן גענעראל־גובערנאטאר איין אויער. אלע אידען זיינען דאָ מילליאָנערען און אויסגעבונדען מיט דער פאָליצייא און מיט אלע בעאַמטע, און דיא זשידאָווסקע שטוקעס איז דאָך אייך גוט בעקאַנט. בעזאנדערס קענען זיי דא אויפשפּיעלען מיר א חתונ'קע מיט דעם, וואס מיין ווייב איז פעררייזט נאך אויסלאנד.

— אלזא ווילט איהר העררר פאַסטוחאָוו, פון דאס טריף שטיקעל סחורה פטור ווערען אין דער שטיל? — האט איהם חיטראָווצין א פרעג געטהאַן.

— איך האב דא קיין אנדער אויסוועג; אבער איהר נעהמט מיר א צו גרויסע מאָס....

— נו, אלס אלטע בעקאנטשאפט, — האט חיטראווצין פריינדליך געזאגט און האט א מאַכגעטהאָן מיטביידע הענד — וועט עס אייך קאָסטען צעהן טויזענד רובעל.

— נאך א ל ץ צו טהייער — האט פאַסטוחאָוו בעטאָנענדיג דעם „אלץ” געזאגט.

— ניין, פריינד, ניט וויניגער איין קאָפּיקע.

— און ווען זאל עס געשעהן?

— מאָרגען נאך צוועלף אוהר ביי נאַכט.

— ניין, — האט פאַסטוחאָוו בעטריבט געזאגט — דאס מוז נאך היינט געשעהן. פאר אזא סומע קענט איהר עס נאך היינט טהאָן.

— נו, זאל זיין היינט — האט איהם חיטראווצין געענטפערט — אבער א האַלבע סומע מוז איך ש ו י ן בעקומען.

פאַסטוחאָוו האט פאר פערדרוס געביסען מיט דיא צייהנער זיין אויבערשטען ליפּ.

— אָ, האַנדעלט איהר עס עדעל? — האט ער פערדריסליך איהם געזאגט.

— אזוי איז עס שוין באַטיושקא, — האט איהם חיטראָווצין רוהיג ערווידערט — יעצט האַנדעל איך ניט מיט פאַסטוחאָוו דעם ר ע ד א ק ט אָ ר, נור מיט פאַסטוחאָוון וואס קען ליכט בעשולדיגט זיין אין א מאָרד, און איך מוז אייך פאָראויס זאגען, אז דיא אנדערע האַלבע סומע וועט איהר דארפען געבען באלד ווי מיינע מענשען וועלען קומען צו אייך אין הויז אריין.

— נאך פרעמדע מענשען דענקט איהר צו מיר שיקען?! — האט איהם פאַסטוחאָוו העכסט אויפגערעגט געפרעגט.

— טאָ וואס דען האט איהר געמיינט? — האט איהם חיטראָווצין שטאָלץ געפרעגט — איך אליין וועל מיך אָפּגעבען מיט אזעלכע געשעפטען?

פאסטוהאָוו איז אויסער זיך געוואָרען פאר אויפרעגונג, ער האט דאָ געפיהלט א גרויסע בעליידיגונג.

— איך בין אויף קיין פאַל ניט איינשטימיג, אז אונבעקאנטע מענשען זאלען ביי אזא לאַנגע מיין הויז בעזוכען! — האט צו איהם פאסטוהאָוו מיט א שטרענגען טאָן געזאגט.

— טהוט אייך באטיושקא, וואס איהר ווילט, — האט איהם חיטראָווצין קאלט געענטפערט — אז איהר ווילט ניט זיין אנגעטרויט אין מיינע פערטרויטע מענשען, ווענדעט אייך צו וועמען איהר פערשטעהט. איך וועל אייך ניט ארויסגעבען.

פאסטוהאָוו האט זיך פערטראכט און אין זיין געזיכט האבען זיך אין איין ווייַלע געביטען אלערליי פארבען.

— און איהר אליין, — האט ער איהם נאך א קורצע פויזע געפרעגט — קענט מיין הויז ניט בעזוכען?

— אפילו ניט פאר א מיליאָן! חיטראָווצין בעשעפטיגט זיך ניט מיט אַזעלכע זאכען!

פאסטוהאָוו האט א זיפץ געטהאָן.

— זייט פאסטוהאָוו זיכער, — האט צו איהם חיטראָווצין געזאגט — אז אלעס וועט געטהאָן ווערען וויא פאר א גוטען ברודער.

— איך מוז שוין אויף אזא ארט זיין צופריעדען! — האט איהם פאסטוהאָוו געענטפערט — אבער ה י י נ ט ביי נאכט מוז עס געשעהן!

— ניט שפּעטער אלס אום צוויי אוהר. זייט שוין אין דעם זיכער.

— און א האלבע סומע פערלאַנגט איהר טאקע באלד אויף דיעזער שטעלע?

— אָהן דעם הייבט זיך גאר ניט אָן.

פאסטוהאָוו האט ארויסגענומען פון זיין בוזם־טאַש א גרויסען לעדערנעם פּאָרטמאָנעע, ער האט אויס גרויס אויפרעגונג ניט בעמערקט, אז ארויסנעהמענדיג איז איהם פון טאַש ארויסגעפאלען א קאָנווערט, וועלכען חיטראָווצין האט באלד פערדעקט מיט זיין פוס.

ער האט אָפּגעצעהלט פינף טויזענד רובעל און נאכהער וויא ער האט מיט איהם נאך אייניגע מינוטען פערבראכט אין א שטילען געשפּרעך איז ער פון זיין צימער ארויסגעגאנגען.

— א נייער גאָלד־גרוב! — האט חיטראָווצין צו זיך אליין אונטער דיא וואָנצעס געריעדט אויפהייבענדיג דעם קאָנווערט פון באָדען — עך, חיטראָווצין דוא ביסט א גרויסער מוצלח! דוא האלסט אלע גרויסע ביי זיך אין לאַפּע. אין רוס־לאנד קען אלעס געשעהן, לעבען זאלען דיא קעפּלאך וואס האבען אויסגעקלעהרט פּאספּאָרטען, היינט דא, מאָרגען דאָרטען און דיא געשעפטען געהן וויא אויף פּוטער!

פלוצלינג האט ער דערהערט אין טהיר א לייכטען אנקלאַפּען.

— הערריין! — האט ער העל אויסגעשריען און האט דעם קאָנווערט ארונטערגעלייגט אונטער׳ן גרינעם טישטוך.

עס איז אריין אין צימער א זעלטען שעהנע יונגע דאמע זעהר עלעגאנט גע-קליידעט נאך דער לעצטער פאריזער מאָדע און האט זיך לייכט פערנייגט.

חיטראָווצין האט אויף איהר א קוקגעטהאן און האט דערפיהלט א לייכטען הערצקלאפּען מיט א היץ אין קאָפּ.

— האב איך דיא עהרע צו זעהן הערר חיטראָווצינען אליין? — האט דיא דאמע מיט א קלינגענדע שטימע איהם געפרעגט.

— יא, מאדאם דאס בין איך! — האט ער אין גאנצען אומענדערינדיג זיין שטימע איהר געענטפערט — מיט וואס האב איך אייער בעזוך צו פערדאנקען?

דיא דאמע האט איהם עפּעס אייניגע מאָמענטען שטארק אנגעקוקט, ריכטיג וויא זיא וואלט אין איהם וועלען דערקענען אן אלטען בעקאנטען.

— איך בין אליין א געהיים-אגענטין — האט דיא דאמע גאך א קליינע פויזע געזאגט — און מיר האט צו אייך געבראכט זעהר א וויכטיגע זאך.

— ביטע! ביטע! זעצט אייך מאדאם! — האט חיטראָווצין גאנץ העפליך געזאגט איהר אנווייזענד א שטוהל לעבען זיך.

דיא דאמע האט זיך אוועקגעזעצט.

— רופט מיך פריילין, הערר חיטראָווצין, — האט דיא דאמע מיט א שמיי-כעל געזאגט — איך בין נאך גאָר ניט אזוי אלט.

— ענטשולדיגט מיר פריילין, — האט חיטראָווצין געענטפערט — מיר עלטע-רע מענשען זיינען שוין אביסעל קורצזיכטיג. אָ, ענטשולדיגט מיר, איהר זייט נאך ווירקליך זעהר יונג, איך האב געמאכט אן אירטהום.

— איך האב אייך מעהר ניט וויא אויפמערקזאם געמאכט, — האט דיא דאמע לאבענד געזאגט — אבער איך האב צו אייך גאר ניט. יעצט לאמיך ריידען צו דער זאך. איך בין אליין א געהיים-אגענטין פון דער פּאָליציי און אזוי וויא מען האט מיר געזאגט, דאס איהר האט דא גאר ניט לאנג אויך געדיענט אין דער געהיים-פּאָליציי, בין איך אים נאמען דעם געזעצעס געקומען פון אייך בעטען א געפעלינקייט.

— ווען נור מעגליך, בין איך עס בערייט צו טהאן, — האט חיטראָווצין געענטפערט.

— זעהר א וויכטיגע זאך בעוועגט מיך אריינצוטרעטען אין א הויז וואו איך האב צו דערגעהן פיעלע געהיימניסע — האט דאָס פריילין ווייטער גערעדט — איך האב מיך בעשלאָסען דערצו אנצו-ווענדען דעם אלטען שפּיאנישען מיטעל: אין יענער הויז אנצוקומען אלס אן עקענאָמקע אדער אלס בעדיענטע, און ווען ניט דיא ביידע, גאר אלס איינפאכע קעכין. און אזוי וויא איהר האט דיא גרעסטע ביורא אין מאָסקווא פאר מענשען וועלכע זוכען אזעלכע שטעלען, פערלאנג איך פון אייך, אז איהר זאלט זעהן וויא וויט נור מעגליך איז, מיך אין יענער הויז אריינ-צופיהרען; אין לעצטען פאל קען איך מיר נעהמען א ראָליע פון א פיאנא לעהרע-רין אדער א וועשין.

— איך וואָלט עס זעהר גערן אייך געטהאן, — האט חיטראָווצין מיט דער

זעלבער קינסטליך אומגעענדערטע שטימע געענטפערט — אבער איהר פערשטעהט דאך אליין, אז אין מיין ביורא קומט מען נאר נעהמען בעדיענטע און אז איך זאל אנמוטהען צו נעהמען דיענערשאפט אין א הויז, געהט דאך ניט.

— דערצו איז אויך דא א מיטעל, — האט דאס פריילין פארטגעזעצט — און ער איז גאר אן איינפאכער. מען בעדארף דא זעהן, אז דער אלטער בעדיענטער אדער בעדיענטע זאל זיך ענטזאגען און זאל אליין רעקאמאנדירען אן אנדערע.

— דאס איז ווירקליך א גוטער פלאן! — האט חיטראוואצין געזאגט — אבער איך מוז דאך וויסען אין וועלכע הויז איהר ווילט אלס בעדיענטע אנקומען?

— און אז איך וועל אייך זאגען, וועט איהר עס טהאן?

— דאס איז דאס פפליכט פון יעדער מענשען וועלכער איז טריי זיין קיסר.

— און אייך בעטען, אז דאס זאל פערבלייבען א געהיימניס בעדארף איך דאך געוויס ניט! — האט דאס פריילין מיט א שטרייכעלעך טאן צו איהם געזאגט, אין וועלכען עס איז לייכט געוועזען צו דערקענען א דראהונג.

— זעלבסטפערשטענדליך, — האט איהר חיטראוואצין רוהיג געענטפערט.

— נו, טא זעהט-זשע, — האט זיא מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט.

— איהר בעדארפט מיך גאר אזוי פיעל ניט אויפמערקזאם מאכען, מאדאם, — האט חיטראוואצין געענטפערט — אבער ענטשולדיגט מיר, האט ער זיך פלוצלינג פערכאפט, איך האב געמיינט פריילין. זעלבסטפערשטענדליך, אז דאס וועט פערבלייבען ביי מיר א געהיימניס!

— אלזא וועל איך אייך פרעגען צו קענט איהר היער אין מאסקווא גרעפין מאריא אנדריאנאווא?

— גרעפין מאריא אנדריאנאווא? — האט חיטראוואצין איבערגעפרעגט — זיא האט דאך אן עקענאמקע פון מיין ביורא.

— אך, וואס פאר א גליקליכער צופאל! — האט דיא מאדאם אדער דאס פריילין ענטציקט אויסגעשריען.

— דא איז קיין צופאל, — האט חיטראוואצין רוהיג ערוויעדערט — דיא עדעלע מאדאמען געפינען אלץ צופעלע אין יעדער געוועהנליכע זאך. מיין ביורא איז איינפאך דיא ערשטע און דיא עהרליכסטע אין מאסקווא פון וואנען אלע גראפען און קניאזען פערשאפען זיך בעדיענטע, און וואס פאר א צופאל איז דא צו זעהן?

— איך האב, העדר חיטראוואצין, ניט געוואוסט דאס איהר זייט אזוי עמפפינדליך! — האט דיא פריילין געפונען זיך בעליידיגט צו איהם שארף געזאגט — דאס פאסט עפעס פאר א פראנט; אבער ניט פאר אן אנשטענדיגען מענשען.

— ענטשולדיגט מיר, מ א ד א ם! — האט חיטראוואצין שטארק בעטאנענדיג דעם „מאדאם“ ליעבליך געזאגט — איך האב אייך ניט געמיינט צו בעליידיגען.

— און דאס אליין וואס איהר נענט מיך מאדאם, נאכהער וויא איך האב אייך אין דעם אויפמערקזאם געמאכט, איז דען פאר אן אנשטענדיגעס מעדכען קיינע בעליידיגונג?

— און דוא מאריא זלאַדייקינא — האט חיטראָוועצין זיך אויפהויבענד פלוצלינג פון זיין שטוהל אויסגעשריען שוין מיט זיין נאטירליכע שטימע — ביזט אן אנשטענדיגעם מערבען?

— אָי! — האט זיך א געשריי פון מאריא'ס ברוסט ארויסגעריסען און זיא האט זיך מיטביידע הענד אן טיש אנגעחאפט.

— וואָס האסט דוא זיך בעסטיע אזוי דערשראָקען? — האט איהר חיטראָווציין רוהיג געפרעגט — איך בין דאך דיין אמאליגער געליעבטער.... האסט דוא שוין קאָזלאָוו'ן פערגעסען? אָט איז ער דאך! געדענקסט דוא דיא געשיכטע אין דער אימעניע „איוואנאָווקא”?....

— אָי, איך שטארב! — האט זלאַדייקינא מיט א פערגליווערטען צונג געשטאמעלט.

— איין מאל שטארבען איז נאך פאר דיר וועניג! — האט חיטראָווצין שארף און שניידענד געזאגט — דוא האסט מיך אנגערעדט דעם באַראָן געגעראלאָוו'ן מיט זיין פרוי צו ערמארדען, דאס געלד פון דער אויפגעבראָכענער קאסע, האב איך דיר אוועקגעגעבען און פון דאמאלס אן ביזט דוא פערשוואונדען.... אוואו האסט דוא חאָטש אהינגעטהאן ביידע יתומים?.... לעבען זיי נאך אדער דוא האסט זיי, וויא דיין מעטאָדע איז, פערגיפטעט?

— ניין, איך האב זיי ניט פערגיפטעט! — האט דער שלאנג געשעפטשעט — איך האב זיי געלאָזען אין א גרוב....

— און וואו ביזט דוא אהינגעקומען? — האט חיטראָווצין שטרענג געפרעגט. מיין ניט, אז דוא ועסט פון דאנען לעבעדיג אוועקגעהן אויב דוא וועסט מיר זאָגען נאר איין ליעגען! חיטראָווצין וועט שוין דיינעם א ליגען אנטאַפען מיט דיא הענד.

— אָי, וואס איז דאס פאר א בעגעגניש! — האט זלאַדייקינא ווילד אויסגעשריען.

— שטילער שלאנג! — האט חיטראָווצין ארויסחאפענדיג א רעוואָלווער פון זיין טיש־קעסטעל וויטהענד צו איהר געזאגט — אז ניט דערשיס איך דיר וויא א צויג! איך צוטרעט דיך וויא א וואָרים!

דערזעהענדיג דעם רעוואָלווער אין חיטראָווצין'ס האנד האט זיך זלאַדייקינא פון'ם שטוהל אראָפגעלאָזען. זיא האט זיך אוועקגעשטעלט אויף דיא קניע און האט אויפגעהויבען איהרע ביידע הענד אין דער הויך איהם אנקוקענד מיט א שטומע מינע, וואס האט אויסגעדריקט א ביטע אום מיטלייד. אזוי איז זיא פאר איהם געשטאנען אונבעוועגליך, וויא א מראַמאָרנע סטאַטוע.

— דוא ביזט נאך צו דיא צרות א גוטע אקטריסע! — האט חיטראָווצין קאַלט געזאגט — וויַיז נור מיר ערשטענס אהער דיינע ברילִיאַנטענע רינגען. זיא איז גאר געוואָרען א גאנצע מיליאָנערשע! אויף אלע פינגער אזעלכע טהייערע רינגען!

ער האט איינציג־ווייז אראָפגענומען דיא בלישצענדע רינגען פון איהרע אלע פינגער און האט זיי לאנגזאם אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט.

— יעצט הייב נור אויף דיין קעפעלע, — האט ער געלאסען געזאגט איהר אננעהמענד מיטביידע הענד פאר איהרע שווארצע לאָקען — לאמיר נאר א קוקטהאן וואס טהוט זיך אויף דיין ווייסע העלדזעלע.

— אָה, אָה! וואס פאר א פיינע פערעלאך! — האט ער ווייטער גערעדט — געוויס נאך פון דער באראָנעסע גענעראלאָוו!

ער האט לאנגזאם אפגעשפילעט דעם הינטערשטען שלעסיל און האט פון איהר האלדז אראָפגענומען זעקס שניערלאך גרויסע פערלען און האט זיי צווישען דיא רינגען אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט.

זלאָדייקינא איז געשטאנען אויף דיא קניע און האט פיבעריש געציטערט. עס האט זיך געהערט איבערן שטילען צימער איהר ראשענדער הערצקלאפען און מאנכע מאל א קנאקען פון איהרע צייהנער ווען דיא אויבערשטע מיט דיא אונטערשטע האבען זיך פאר ציטערנים בעגעגענט.

— יעצט מיין קעצעלע, — האט חיטראָווצין ווייטער פארטגעזעצט — לאָמיר נאר א קוקטהאן וואס טהוט זיך אויף דיין בריסטעלע.

ער האט זיך גאנץ היימיש וויא א בעל־הבית אין זיין הויז זיך א נעהם געטהאן צו איהר הויבגאָרסירטען בוזים. ער האט באלד פון איהם אראָפגעשלעפט א גרויסען בריליאנטענעם קרעבס און האט איהם פאר איהרע אויגען צווישען איהרע אלע צירונג אויפ'ן טיש אוועקגעלייגט.

— נישקשה מיין טייבעלע, — האט ער רוהיג געזאגט דוא האסט א שעהן פנים'על, ער וועט דיר אין קורצען דיין שאָדען אומקעהרען!....

— אָ, מיטלייד, קאזלאָוו! — האט זלאָדייקינא שוואך געשטאמעלט.

— חא, חא, חא! — האט חיטראָווצין טייפעלש געלאכט — זלאָדייקינא בעט מיטלייד! גיב נור מיר, קעצעלע, אוועק אויך דיין ביסעלע מזומנים! האסט דוא א פולע קעשענע?

ער האט איהר א הייבגעטהאן פון באָדען טאקי וויא א קעצעלע, און נאכהער וויא ער האט איהר אויף א שטוהל אוועקגעזעצט, האט ער זיך א נעהם געטהאן צו איהרע קעשענעס. אין איין מינוט זיינען זיי אלע געווען איבערגעקעהרט מיט דיא נעט ארויף.

— וואו האלסט דוא, מיין טהייערע, דיין אפיתיקו? — האט איהר חיטראָווציו מיט א פריינדליכע מינע געפרעגט און האט זיך גאנץ קאלטבלוטיג און געלאסען דעם רעוואָלווער גענען איהר ברוסט אנגעשטעלט.

זיא האט אריינגעשטעקט איהר ציטערענדע האנד אין בוזים און האט פון דאָרט ארויסגענומען א שעהן טייסטער'ל אויף וועלכען עס וואר אויסגעשניצט א לייבען־קאָפּ.

— אזוי, אזוי, מיין קעצעלע, — האט חיטראָווצין צונעהמענדיג דעם טייסטער געזאגט — הייב תּאָמש אן ביסלאך־וויז אפצוגעבען.

ער האט דאס טייסטערל געעפענט און האט זיך פארנאנדער געלאכט.

— א פינף רובעלדיגע! חא, חא, חא!

זלאַדייקינא האט איהם אנגעקוקט מיט א פלעהענדע מינע און האט געוואר־פען אויף איהם רחמנות בעטענדע בליקען.

חיטראָוועין האט זיין גראָבע הענטעלע אין איהר בוזים אריינגעשטעקט און האט באלד דאָרט עפּעס דערטאַפּט....

— אָ, מיין ליעבער, מיין טהייערער קאָזלאָוו! — האט זלאַדייקינא צודריקענד מיט איהרע ביידע הענד זיין לאַפּע צו איהר ברוסט מיט א פערשטיקטע שטימע געזאגט — ערא־נער דיך און אונזער אמאָליגער ליעבע! האב מיטלייד, ערבאַרעם זיך! לאמיר איינער דעם צווייטען זיין וואס מיר זיינען אמאָל געווען!

— באלד, באלד מיין טהייערע, — האט חיטראָוועין מיט א טייפעלשען שמייכעל איהר ערוויעדערט ארויסשלעפּענד פון איהר בוזים א ברייטען פּאָרטעמעניי — לאמיר נור פריהער זעהן וואס פאר א פּרעזענט מיין אמאָליגע געליעבטע האט מיר היינט נאך אזא לאנגע צייט געבראכט.... און ריידענדיג האט ער דעם פּאָרט־מאָניי אויפגעעפענט און האט פון איהם ארויסגענומען א פּעקעל מיט הונדערטער.

— בעדאַרף איך עס נאך, מיין טהייערע, איבערצעהלען? — האט איהר חיטראָוועין געלאסען געפרעגט, — אדער דוא וועסט מיר אליין מיין טייבעלע זאגען וויפיעל דאָ געפינט זיך? איך גלויב דיר, מיין קעצעלע, אויפ'ן וואָרט.

— ליעבער טהייערער ענגעל! — האט זלאַדייקינא פאלענד פאר זיינע פיס אויף דיא קניע געזאָגט — איך האב דיך אימער שטערבליך געליעבט, איך וועל דיך נאך היינט ליעבען! לאָמיר שליסען פון יעצט אָן פריעדען און לעבען וויא מיר האַ־בען אמאָל געלעבט! איך וועל דיך האלטען טהייער וויא מיין אויג אין קאָפּ.

— אָ, מיין קעצעלע, — האט חיטראָוועין ליעבליך איהר געענטפערט — שוין צושפעטלאך אביסעל. איך בין שוין א בעווייבטער. מיין ווייב איז אייפערזיכטיג און קען מיך נאך פאר אזא פערברעכען פערפאָלגען! און צו וואס מיין קעצעלע האסט דוא מיך אזוי נעטהיג? זעה נור וויפיעל קאַרטעטשקעס אין דעם פּאָרטעמעניי גע־פינט זיך. אלע זיינען פון געליעבטע! אָט איז אָפּענבאך; אלעקסעיעוו; איסטאָמין; דאָקטאר פעליקס סאָבאקאָוו; פּאסטוחאָוו און אָט זיינען נאך הונדערט געליעבטע. היינט צו וואס בעדאַרפסט דוא האָבען דיין אמאָליגען קאָזלאָוו'ן? ער איז שוין אלט און אויסגעוועבט, נא דיר מיין טהייערע דיינע קאַרטעטשקעס צוריק און געה זיך געזונדטער־הייד מיין קעצעלע.... פאר מיר איז שוין גענוג מיין אלטע באָביצע.

— ליעבער טהייערער ענגעל! — האט זלאַדייקינא איהם אננעהמענד פאר ביידע הענד און איהם פאַלענד אויף זיין האלדז זיך געבעטען — דוא האסט מיך געלאזען בלויז און נאקעט, איך בין יעצט ארעמער פאר אלע ארעמע, האב אויף מיר רחמנות און זיי צו מיר וואס אמאָל! איך וועל דיר זיין טריי און ערגעבען.... דוא וועסט אליין זעהן, אז איך וועל אויסקויפען מיין אמאָליגען פערברעכען מיט טרייהייט און ליעבע....

— ניין, מיין טהייערע, — האט איהר חיטראָוועין אונטערבראָכען — איך בין

פון דיא מענשען, וועלבע קענען נאך דער ערשטער יוגענד ניט לעבען.... נעה צו יענע, זיי וועלען דיר מיט גאָטס הילף דיין שאָדען אומקעהרען.... אבער האב איינזעהעניש און ברייננ מיר אלע מאָל עפּעס א חלק. דאס וועט זיין צו מיר דיין נייע ליעבע און טרייהייט און איך וועל מיך דיא מיה געבען, אז דיינע אמאָליגע מעשים זאלען ניט פערעפענטליך ווערען.

— דוא בעהאנדעלסט מיך גרויזאם! — האט זלאָדייקינא מיט א ציטערענדע שטימע און מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט — איך האב זאָגאר יעצט ניט פאר מיין וואוינונג און עסען צו בעצאהלען. מיר קומט אוים פון בריק אין וואסער.

— ניש־קשה, מיין קעצעלע, — האט איהר חיטראָוצין ליעבליך ערוויעדערט

— א מענש מיט א שעהן פּנים'על וויא דוא, קען זיך לייכט ארויפארבייטען.... אבי געזונד!

— לאָזט דוא מיך אזוי פון דיר אוועקגעהן? — האט זלאָדייקינא וויינענד איהם געפרעגט.

— אביסעל שטילער, מיין טייבעלע! — האט חיטראָוצין געזאגט — דיינע טרעהרען זיינען אונגעזאלצען, היינט טאָ וואס טויגען דיא קולות? געה, מיין ענגעל געזונדער־הייד, גאט וועט דיר דיין שאדען צוריקקעהרען.

ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט און ערגרייפענד דער ציטערענדער מאריא זלאָדייקינא פאר'ן האנד, האט ער זיא פון זיין קאבינעט ארויסגעפיהרט.

— צום ווידערזעהען מיין טייבעלע! — האט ער צו איהר מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — איך פערהאָף, אז דוא וועסט ניט אויספּלוידערן וואס פאר דיר טויג ניט....

— אויסוואורף! טיראַן! — האט זלאָדייקינא אונטער דיא צייהנער געברומט און האט מיט ראַשע טריט, ניט טוידט ניט לעבעדיג, פון זיין ביורא זיך ארויס־געכאפּט.

32טעס קאפּיטעל.

ער מאכט א „ויברח“.

אונזערע לעזער ווייסען, אז דעם סליעדאָוואטעל מארטין איז ניט געווען גע־פעהלען וואס טימאָפיי האט זיך אביסעל צושראָקען, ווען ער האט דערהערט אז דער סלעדאָוואטעל איז געזאָגען צוזאמען מיט'ן פּראָקוראָר בעזוכען זיין קראנקען שוואָגער ראַזבאָיעוו'ן, וועלכער איז געווען אנגעשטעלט אלס דער צווייטער צייגע אין גרינבערגס מאָרד־בראנד בעשולדיגונג. מערזאָווצין האט דעם סליעדאָוואטעל פערשפּראָכען אום ניין אוהר אבענדס טימאָפיי'ס הויז צו בעזוכען און דארט א שמעק טהאָן וועגען דער גאנצער געשיכטע, נור אזוי וויא מערזאָווצין איז דעם זעלבען אבענד אוועקגעפאהרען אלס וואסילי פּעטראָוו נאך פּעטערבורג, האט ער דיא זאך איבערגעגעבען זיינעם א קאָמעראד, דעם געהיים־אגענט וויאטקין. וויאטקין האט זיך אום אכט אוהר אבענדס געזעהן מיט מארטינען, ער האט זיך מיט איהם ביי א צעהן מינוט בעראטהען, און ער האט זיך אום ניין אוהר אוועקגעלאָזען צו

טימאָפּיי'ען. ער איז אלס מוזשיק וואס קומט יעצט פון דאָרף, נעגאַנגען נעבוינט אונטער א זעקעל, צו וועלכען זיינע גראָבע שטיפּעל מיט לאנגע חאָליעוועס זיינען געווען צוגעבונדען, און אויף דיא פיס האט ער געטראַגען א פּאָר האָלצ=געפלאָכטענע פּאנטאָפּעל אונטער גראָב־פּערוויקעלטע אָניצעס ביז דיא קניע, און האלטענדיג אין האנד א לאנגען שטעקען, איז ער זיך צופוס צו טימאָפּייען אוועקגעגאנגען. ווען ער האט זיך פערנומען אויף באַסמאַנאַיאַ אוליצא, איז לעבען איהם פארביינעפאהרען א דראָשקע מיט א דיקען פּאסאזשיר אין וועלכען ער האט דערקענט דעם רייכען חיטראָווצינען, וועלכער האט ניט לאנג אויך נעדיענט אלס נעהיים אגענט אין אָפּענבאַכס חדר.

— ער האט זיך עס אביסעל ארויפנעארבייט! — האט זיך וזיאטקין געקלערט

— הלואי אויף מיר געזאגט געוואָרען. אין גאנצען האט ער איין יאהר געדיענט און יעצט האט ער אזא גרויסע ביורא אויף „פּעטראָווקא“! איך האב נאך געהערט, אז ער האט אויך א קנעפּעל=פאבריק, און פון וואַנען איז ער פּלוצלינג אזוי רייך געוואָרען?.... געוויס ווייל ער האט געהאט שכל און האט געוואוסט וויא זיך מיט זיין אמט צו בענוצען.... ער איז א קלוגער טייפעל דער חיטראָווצין, ער האט געוויס געכאפּט א שעהנע מטבע פון דיא ניהיליסטען און נאך פון אנדערע פערברעכער פאר כאפּען א שווייג. אך, איך וואלט אויך וועלען מיך אזוי ארויפארבייטען; אבער דער טייפעל ווייס, מיר האט זיך נאך ניט געמאכט איין גוטער צופאל! איך האב אלץ עסקים מיט שלעפּערס, אז איינער איז גרעסער פאר'ן אנדערן! וויעדער א גנב'ל, אבער א גנב'ל און עפּעס א פּעטער אינדיק, פון וועלכען מען זאל קענען אָפּלעקען א ביינדעל, האט זיך מיר וויא אויף צולהכעיס קיינמאל ניט געמאכט. אויך אלע ניהיליסטען, וועלכע זיינען דורך מיר אריינגעפאלען, זיינען אויך עפּעס געווען אזעלכע מורא'דיגע קבצנים. זיי האבען מיין אָנצוהערעניש פערשטאנען און האבען מיר געשטעקט אין האנד נור דרייערלאך אדער פינפערלאך. נא דיר א נדבה פאר בעפרייען א מענשען פון קאטערגא אדער פון'ם גאלגאן! א שעהנער מוצלח איז דאס וזיאטקין, אזא יאהר אויף מיינע שונאים'ס קעפּ, און אָפּענבאַך מיט סאָבאַקאָוו זיינען נאך אלץ ניט צופריעדען! גיעב זיי וואַלפיש! ברייננ זיי צושלעפּען לייבען מיט טיגערען פאר דיא ווידלען, און פאר וואס? פאר פערשיסענע זעכציג רובל א מאָנאט —

— צום טייפעל דוא מוזשיק! חאַחאָל! אָבעדראַנעץ! — האט ער דערהערט א פרויען שטימע, וועלכע ער האט פערטראכטער=הייד אנגעטראָטען אויפ'ן קלייד און האט איהר מיט זיינע שווערע פאנטאָפעל אפּגעריסען א האלבע זייט שלעפּע. ער האט איהר אויף באלד דערזעהן און זיא איז גלאט איהם עפּעס געפעהלען געווארען, חאטש זיא איז געווען אין כעס. דאס איז געווען א דאמע פון מיטעלער וואוקס, מיט א פּאָר ברענענדע אויגעלאך און שווארצע געקרייזעלטע לאָקען האבען זיך ארויסגעזעהן פון אונטער איהר הויכען פערפוצטען שטרוי הוט.

— וויגאָוואט, מאַטיושקאַ! — האט צו איהר דער שפּיאָן געזאגט.

— אלע קראנקהייטען זאל אויסגעהן צו דיין קאָפּ פערשטונקענער חאַחאָל!

— האט די דאמע וויטהענד געשריען ווען זיא האט דערזעהן, אז א האלבע שלעפע איז איהר אָפּגעריסען — איך היים דיך דיא מינוט ארעטירען, ביזט ניט קראנק צו געהן און קוקען וויא דוא געהסט. האסט דוא געהערט אביסעל? ער מיינט, אז ער איז אין דאַרף צווישען חאַחאלעס! וואס טהוט מען יעצט? וואס הויבט מען אָן?

זיא האט איהר שלעפּע פון באָדען אויפגעהויבען און האט זיך געהאלטען ביים הינטען ניט אויפהערען צו שילטען דעם מוזשיק.

— ניטשעוואָ'ס מאטושקא! — האט דער מוזשיק אראָפּנעהמענדיג זיין היטעל תמ'עוואטע געזאָגט — זעצט אייך מאטושקא אויף א דראשקע, איך וועל דעם איזוואָזטשיק אפּצאָהלען. מאלע וואס עס טרעפט? האט מאטיושקא קיין פעראיבעל ניט....

— מוזשיק! חאחאָל! אָבעדראַנעץ! — האט דיא פרוי געלאָרעמט — האסט דוא קיינע אויגען אין קאָפּ?

דער מוזשיק האט איהר ניט געענטפערט און האט געוואָלט געהן ווייטער, אבער וויא זיא האט זיך גוט ארומגעקוקט אויף איהר שלעפּע און האט דערזעהן דעם גרויסען ריס, האט איהר אזוי פערקלעמט אין הארצען, אז זיא האט אנגעהויבען צו רופען פון דער וויטענס צו אָן אקאָלאָדאָטשני.

דער מוזשיק האט זיך צו איהר מיט'ן פנים אומגעקעהרט און נאכהער וויא ער האט איהר נאָך אמאל געבעטען אום פערצייהונג האט ער איהר געראטהען אז זיא זאל דאס ניט טהאן.

— ניין, אין אסטראָג וועל איך דיך לומפּ אריינברייננען! — האט דיא פרוי געקוויטשעט — איך מוז דיך דאפיר אָנלערנען.

— אלזאָ מאדאם, — האט דער מוזשיק שוין ניט מיט א בויער שפּראבע געזאגט — איך מוז אייך אויפמערקזאם מאכען, אז איך בין א געהיים-אגענט און איהר וועט דאָ נאָר ניט אויספיהרען. און ריידענדיג האט ער איהר געוויזען זיין מעדאליאָן.

דיא פרוי איז אין גאנצען אומגעענדערט געוואָרען.

— ענטשולדיגט מיר פאר מיין גראבהייט, — האט איהם דיא פרוי מיט אן ערוויכטען טאָן געזאָגט — איהר פערשטעהט דאך, ווען איך וואלט געוואוסט ווער איהר זייט, וואלט איך אייך אזוי גראָב ניט אָנגעקומען, חאָטש דאס איז מיר א וועהטאג אין הארצען, און ריידענדיג האט זיא איהם אנגעוויזען אויף איהר קלייד.

— יעצט איז פינסטער, — האט וואַטקין געזאגט — נעהמט און פערשפּילעט דעם ריס מיט א פּאָר שפּילקעלאך, וועט עס קיינער ניט בעמערקען, אז איהר ווילט קען איך אייך עס העלפען. זיא האט וויא עס איז ארויסגעקריגען א פּאָר האר-שפּילקעס פון איהר קאָפּ און וואַטקין האט איהר געהאלפען פערשפּילען איהר שלעפּע.

— איך דאנקע! — האט זיא געזאגט נאכהער וויא ער איז מיט איהר קלייד פּערטיג געווארען — דאס איז עפּעס געוועזן א בעגעגעניש! געהיים אגענטען זאלען זיך אויף אזא ארט צוזאמענטרעפען, דאס איז גלאט עפּעס א מאָדנער צופאל!

- זייט איהר דען אויך א געהיים אגענטין ? — האט איהר וויאטקין פער־וואונדערט געפרעגט.

זיא האט איהם געוויזען א פּאָליציי מעדאליאָן.

— אָ, וואס פאר א צופאל! — האט וויאטקין ערשטוינט געזאגט.

— דאס לעבען איז גאנצען בעשטעהט פון צופעלע! — האט דיא פרוי שוואך ארויסגערעדט — קענט איהר מיר זאגען אייער ווערטהען נאמען ?

— איך הייס וויאטקין — האט איהר דער מוזשיק געענטפערט.

— און איך בין מאריא זלאָדייקינא — האט זיא עפּעס אונמוטהיג געזאגט.

— אָ, ווענען האב איך דיא עהרע צו זעהן! — האט וויאטקין אויסער זיך פאר ערשטוינען געזאגט — אייער נאמען איז מיר גוט בעקאנט; אבער עס טהוט מיר זעהר לייד, וואס דורך אזא צופאל זיינען מיר בעקאנט געוואָרען!

— געווים איז עס שוין אזוי בעשערט! — האט זיא איהם מיט א לייכטען שמייכעל געזאגט — און פיעללייכט קען נאך אמאל אונזער בעגעגנען זיך פאר אונזביידע ניצליך זיין. בעקענט ווערען שאדט קיינמאָל ניט.

— מעגליך — האט איהר וויאטקין געענטפערט — האט איהר היינט פריילין זלאָדייקינא עפּעס א מיסיאָן?

— היינט איז ביי מיר זעהר אן אונגליקליכער טאָג! — האט איהם זלאָדייקינא ערוויעדערט און א זיפץ געטהאן — מיר האט געטראָפען אן אונגליק וואס איך שעהם מיך אויסצוזאָגען און דא ניט לאנג איז עס געשעהן.

— אייך אן אונגליק ? — האט איהר וויאטקין פערוואונדערט געפרעגט.

— טאָ ווענען דען, אז ניט אונזערע מענשען ? — האט איהם זלאָדייקינא מיט א טרויעריגע שטימע ערוויעדערט — מיר זיינען דאך יעדע ווילע מעהר אלס אנדערע אונטערוואָרפען אונטער אלערליי געפאהרען.

— איך זעה, אז מיט אייך האט עפּעס זאָנדערבארעס פּאסירט, און מיין נייגיערדע איז אזוי צורייצט, אז איך שעהם מיך ניט אייך צו פרעגען וואָס מיט אייך איז געשעהן, אבוואהל דאס איז פון מיינער זייטע זעהר אונטאַקטיש.

— אלס געהיים אגענט וועל איך עס טאַקי אייך פערטרויען, — האט איהם זלאָדייקינא אונמוטהיג ערוויעדערט — מיר זיינען מענשען וועלכע ווערען אין איין ווילע בעקאנט מעהר אלס אנדערע אין צעהן יאהר, און מיר האבען זיך איינער פאר׳ן אנדערן גאר ניט וואס צו זשענירען. איך האב מיט א האלבע שטונדע פרי־הער געליטען א בעפאל און צוויי רויבער האבען פון מיר צוגענומען א סומע פון אכט טויזענד רובל געלד, אויסער צירונג וואס האט אויך בעטראָפען אונגעפעהר א דריי טויזענד רובל.

וויאטקין האט זיך א חאפּ געטהאן פאר׳ן קאָפּ.

— וואו האט עס אייך געטראָפען? — האט ער איהר העכסט איבעראשט געפרעגט.

— אויפ׳ן שאָסעע לעבען סאקאָלניקי, וואו איך האב נאכגעשפּיערט צוויי פערדעכטיגע פערזאָנען.

— וועט איהר פּיעללייכט דיא רויבער זיין אין שטאנד צו דערקענען, ווען מיר וועלען זיך דיא מיה געבען איינינע מענשען צו ארעטירען?

— איך צווייפעל — האט איהם זלאַדייקינא מיט א זיפץ געענטפערט — דאס איז געשעהן אין א פינסטערע אלעע לעבען שאָסעע און דיא רויבער וויא מיר שיינט זיינען געוועזן פערמאַסקירט.

— דאס איז א פּרעכע רויבעריי! — האט וויאטקין העכסט אויפגעבראכט געברומט — סאָקאָלניקי איז דער איינציגער אונזיכערסטער פלאץ אין גאנץ מאָסקווא.

— איך דאנק נאך גאט וואס זיי האבען מיך ניט ערמאָרדעט! — האט זלאַדייקינא ווייטער גערעדט — איינער האט געהאלטען א רעוואָלווער געגען מיין ברוסט און דער צווייטער האט אלעס פון מיר ארונטערגענומען, אז זיי האבען מיר איין קאָפּיקע פון מיין גאנצען פערמעגען ניט איבערגעלאָזען. איך זאג אייך הערר וויאטקין דיא ריינע וואהרהייט, אז איך קען צוריק אין מיין האטעל ניט קומען. ערשטענס, ווייל אלע וויסען אז אָהנע צירונג געה איך אויפ'ן גאס ניט ארויס און צווייטענס, גאר איינפאך, ווייל איך האב ניט אין פערמעגען איין קאָפּיקע און קען פאר מיין לאָזשי און עסען ניט אָפּצאָהלען. איך האב נאך גראדע היינט אפּגענו-מען מיין געהאלט אין געהיים פּאָליציי און קען דארט ביז דעם אנדערן מאנאט גאר ניט בעקומען, און דאס דערצעהלען אָפּענבאכען שעהם איך מיך וויא א גנב. אז מיר זאל עס טרעפען, איז דאס ווירקליך א שאנדע.

— אָפּענבאך וועט ווירקליך לאַכען, — האט איהר וויאטקין געריהרט ערוויע-דערט — ער פערלאנגט צופיעל פון זיינע אגענטען. ער וויל אז זיי זאלען אלע זיין מלאכים אדער טייפלען. ער בערעכענט גאר ניט אונטער וואס פאר א געפאהר זיי שטעהען.

— אָט דאס איז טאקי דיא צרה, — האט זלאַדייקינא געזאגט — און דארום געפין איך מיר יעצט גאר קיין ראטה ניט וואס צו טהאן? איך געה עפּעס ארום וויא א צומישטע, אלע מיינע פּלענער וויא זיך צו רעטען פון מיין קריטישער לאגע גיבען זיך מיר ניט איין, און וויא דיא וואהרהייט, בין איך יעצט גאר ניט פעהיג נאכצודיינקען. איך בין נאך איבערראשט און צושראָקען פון דעם בעפאל, אז איך בין גאָר אויסער זיך.

וויאטקין האט זיך פערטראכט.

— איך האב א פארטרעפליכען פּלאן! — האט ער זיך אויף א ווילע אָפּ-שטעלענד איהר געזאגט — ער אין אפילו אביסעלע געגען געוויסען; אבער אין א נויט קוקט מען דאך ניט שטארק אויף יושר. זייט איהר מיט דיעזער אידעע איינ-שטימיג?

— נויט ברעכט אייזען! — האט זלאַדייקינא אויפגערעגט געענטפערט.

— אַלזא — האט וויאטקין געזאגט — ראטה איך אייך, אז איהר זאלט צוריק אין אייער האטעל אונבעמערקט אריינגעהן, אין דער פריה זאל זיך דיא טהיר געפינען אָפען און איהר זאלט מאכען א ליארעם דאס מען האט אייך בע'גנב'עט.

— איך מוז געשטעהן, אז וואו שפּיאָן דארט איז שמד־שטיק! — האט זלאָ־דייקינא איהם ערווידערט.

— ניש־קשה — האט ווזיאטקין געזאגט — דער איינענטהימער פון׳ם „ערמי־טאזש" איז געָנוג רייך, דער טייפעל וועט איהם ניט צונעהמען, ווען אייער קוואר־טירען אין זיין האטעל וועט איהם קאָסטען א פופצעהן טויזענד רובל; ער וועט וויינען און געבען. ער וועט איינפאך ניט וועלען, אז זיין האטעל זאל בעקומען א שלעכטען נאמען. דערצו נאך איז א ווירטה פאר זיין האטעל פעראנטווארטליך.

— אייער פּלאן איז פּאָרטרעפליך! — האט זלאדייקינא געזאגט — איך האב קיין אנדער אויסוועג ניט. נויט ברייננט צו אלעס.

— איהר בעדארפט זיך פריילין זלאדייקינא גאר ניט אזוי פיעל פערענט־פערן. איהר קענט זאגען, אז מען האט אייך אויף צוואנציג טויזענד רובל בעגנב׳עט. דיא רייכע מענשען זיינען ניט קראנק צו בעצאהלען, און אגב בעדארף ווזיאטקין פון אזא מעשה אויך עפּעס אָפּלעקען א ביינדעל.

— אויסער מיין ערגעבענהייט צו אייך, — האט איהם זלאָדייקינא געזאָגט — וועט איהר נאך בעקומען א האלבע סומע. זאל א קאָלענא אויך עפּעס געניסען.

זיי האבען דיא זאך אָפּגערעדט וויא און וואָס, און מאריא זלאָדייקינא איז נאך א פריינדליכען אבשיעד פון איהם אוועקגענאנגען זיך טאפּענדיג אלע ווילע ביי איהר צוריסענע שקעפּע.

— עך, ווזיאטקין, נא דיר א צופאל! — האט זיך דער פּאָליצייסקער שפּיאָן געקלערט זיך ארויפצוענדיג אויף א דראָשקע — אבי דוא האסט זיך שוין פון א גוטען צופאל כמעט מיאש געווען! יעצט נא דיר געלט און נאך פיעללייכט — — ליעבע!....

— — — — — — — — — — —

— וואס ביזט דוא טימאָפיי אזוי צופלאָכטען? — האט געפרעגט א פערזאָן מיט אן אפּען־שטערן און מיט ברייטע שולטערן זיצענדיג מיט איהם פערשתּאָרט אין א זייטיגען צימער פון זיין טראקטיר.

— דוא פרעגסט מיך נאך היינט וואס איך בין צופלאכטען? — האט טימאפיי מוטהלאָז געענטפערט—ווייסט דוא דען ניט וואס פאר א צרה איך האב אויף זיך? דוא חיטראָוויצין האסט דאך מיר אליין געראטהען דאס איך זאל מיין הויז פערקוי־פען ווייל מיר שטעהט פאר א געפאהר? איך רייד שוין ניט וואס דוא האסט ביי מיר דערפאר גענומען פינף הונדערט רובל, זאלסט דוא זיי אויסקריינקען; אָבער מיר פערדריסט אויף דיר, ווארום האסט דוא נאך אָנגעשיקט גאר א נייע צרה.

— איך האב אנגעשיקט אויף דיר א נייע צרה? — האט איהם חיטראָוויצין וויא פערוואונדערט געפרעגט — אדרבא זאג לאמיך הערען.

— קענסט דוא פיליפּאָוו׳ן? — האט איהר טימאָפיי א פרעג געטהאן.

— געגען וואס פרעגסט דוא עס מיר?

— ווייל ער האט מיר דערצעהלט, אז דוא האסט איהם געזאגט דאס איך געפין מיך אין מאָסקווא.

— נו, טא וואס איז דא אזוינס? — האט איהם חיטראָווצין תם׳עוואטע גע־פרעגט — ער איז דאך וויא מיר שיינט א גאנץ עהרליכער מאַן.

— אזא יאהר אויף דיר מיט איהם! — האט טימאפיי בייז געזאגט — ער האט דאך מיר היינט גאר בדלות געשטעלט!

— ער האט דיך גאר בדלות געשטעלט? וואס האט ער צו דיר געהאט?

— זעהט נור וויא ער מאכט זיך גאר ניט וויסענדיג — האט טימאָפיי פער־דריסליך געברומט.

— איך וועל באלד צו דיין נאררישען קאפּ אויסבטל׳ען בייזע חלומות — האט חיטראָווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — זאלסט דוא אזוי וויסען פון דיין קאָפּ צו זאגען וויא איך וויים וואס דוא פּלוידערסט דא.

— ער האט דאך מיט א שטונדע צוריק ביי מיר צוגענומען מיין הויז! — האט ער ביטערליך געזיפצט.

— דיין הויז? פאר וואס? -

— ער האט מיך געצוואונגען מיט א דראָהונג פון אן אלטע געשיכטע, אז איך זאל איהם ארויסגעבען פאר צעהן טויזענד רובעל וועקסלען; אויסער וואָס ער האט נאך פון מיר גענומען צוויי טויזענד רובל בארעס געלד. ווייסט דוא חיטראָוו־צין ווירקליך ניט פון דער גאנצער געשיכטע?

— גלויב מיר זיכער אז יעצט הער איך דאס פון דיין מויל, — האט איהם חיטראָווצין מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט — אבער געוויס האסט דוא איהם טימאָפייעשקע אמאל גוט אָנגעפייפט. צו גלייכע ווענט טשעפעט מען זיך ניט!

— אבער ווארום האסט דוא איהם געזאגט, דאס איך בין אין מאסקווא?

— עס איז געקומען צו רייד וועגען „וואסילקין" האב איך איהם געזאגט אז וואסילקי געפינט זיך היינט אין מאָסקווא; אבער דוא הייסט דאך טימאָפיי מיכיי־לאָוו, און וואו דוא וואוינסט האב איך איהם ניט געזאגט. ער האט עס זאגאר ביי מיר ניט געפרעגט, ווייל ער איז א קלוגער טייפעל און ער האט עס וויא מיר שיינט געלאָזען אויף אן אנדער מאָל.

— נו, דאס איז שוין אָפּגערעדט — האט איהם טימאָפיי נאך א שווערען זיפץ געענטפערט — יעצט פרעג איך דיר וואס זאל איך טהאָן?

— חיטראָווצין קייט ניט צוויי מאל זיינע ווערטער! — האט איהם חיטראָוו־צין מיט א שטאלצע מינע געענטפערט — איך האב דיר איין מאל געראַטהען וואס צו טהאָן, דיר האט עס געקאסט פינף הונדערט רובל, היינט טהו וויא דוא פערשטעהסט?

— זאל איך טאקע דאָ פערבלייבען אין מאָסקווא?

— ווארום דען ניט? א נייער פּאספּארט מיט א נייעם נאָמען זיינען דיא איינציגע שיצער אין רוסלאנד פיר אלע מערדער! דיין קאַלטענוואַטען באָרד זאלסט דוא אין גאנצען אָפּראזירען, דיינע האָר אָפּפארבען און זיך טראָגען וויא א פּראנט, וועט דיך דער טייפעל אליין ניט דערקענען. קיין „דאגת פרנסה" וועסט דוא אויך ניט האבען. דוא בעזיצסט א גרויסען קאפּיטאל, און אויסער דעם, קענסט דוא אלע

מאל האבען לייכטע שטיקלאך ארבייט, וועלכע וועלען דיר איינטראָגען טויזענדער. מאסקווא איז א גרויסע שטאָדט, עס מאכען זיך שוין „געשעפטלאך" גאר אונער־ווארטעט. — היינט צום ביישפיעל איז דא א לייכטע „בעשטעלונג" ארויסצוטראגען א „זעקל" פון א רייכע הויז און דערביי קענסט דוא פערדיענען דריי טויזענד רובל, און דאריבער טאָקי בין איך צו דיר געקומען, ווייל מיר איז ליבערשט דיר אָפצו־געבען א שטיקעל ארבייט איידער אן אנדערן.

— איך זעה טאקע ברודער, אז דוא ביזט א געטרייער קאַמעראד, — האט טימאָפיי פריינדליך געזאגט — וואו האסט דוא עס פאר מיר דאָס שטיקעל ארבייט?

— אז דוא וועסט דערביי האלטען וועל איך דיר שוין זאגען — האט חיט־ראָוויצין ליעבליך ערווידערט.

— דריי טויזענד רובעל געהן ניט צופוס! איך וועל געוויס דיא בעשטעלונג פינקטליך און עהרליך ערפילען. זאג מיר נאר וואָס האב איך צו טהאָן?

— דוא בעדארפסט אריינגעהן אין א הויז, וואו דוא וועסט אלע טהירען געפינען אָפען, און פון דארט ארויסטראָגען א זעקעל און איהם אריינלאָזען אין „מאָסקווא־רעקא" נאכהער וויא דוא וועסט צו איהם אנבינדען א שווערען שטיין.... א קארעטע וועל איך דיר שוין געבען.

— מען בעדארף געוויס א לעבעדיג שטיקעל סחורה אויסלערנען שווימען? האט איהם טימאָפיי מיט א שמייכעל געפרעגט.

— דאס שטיקעל סחורה איז שוין שטום וויא א פיש, — האט חיטראָוויצין רוהיג געענטפערט — זעהסט דוא וואָס פאַר א גרינגע ארבייט דיר שטעהט פאָר!

— דאס איז אפילו אביסעל ריזיקאַליש, — האט טימאָפיי געענטפערט — אבער איך וועל עס געוויס טהאָן.

— אלזאָ בעשטעל איך דיר היינט צו מיר אום איינס נאך האלבע נאכט — האט חיטראָוויצין געזאגט.

— און ווען זאל איך אנהויבען צו שפילען מיין נייע ראָלע? — האט טימאָפיי געפרעגט.

— יעצט, אז דוא האסט שוין זאָ־וויא־זאָ ניט דיין הויז, — האט חיטראָוויצין געענטפערט — בעדארפסט דוא עס טהאָן וואס שנעלער. דיין ווייב און קינדער האסט דוא בעגראָבען בעצייטענס, דוא ביסט א מענש אליין, ווארום זאלסט דוא יעדע ווייַלע שטעהען אין געפאהר? מיינסט דוא דען, אז דיא פיהרער פון גרינבערגס פראָצעס שלאָפען? מיינסט דוא, אז דיא זשידאָווסקע געזינדעל אין מאָסקווא זוכען ניט קיינע מיטלען איהם צו בעפרייען און דעם גאנצען שולד אויף דיר ארויפ־וואַרפען? דיא זשידעס זיינען ליסטיגע (חיטרע) יונגען און זיי טהוען געוויס אין דער שטיל וואס זיי קענען.

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אָנקלאפּען. טימאָפיי האט זיך פון זיין שטוהל אויפגעהויבען און האט דיא טהיר אפגעשלאָסען.

עס איז אריין איינער פון זיינע בעדיענטע און האט איהם געמעלדעט, אז

א מוזשיק פון דאָרף „בורלאַווקא", וועלכער איז נאר וואס פון דאָרט געקומען פרעגט זיך אויף איהם.

טימאָפיי איז ארויסגעגאנגען און איז אריין אין פּאַר־צימער פון זיין טראַקטיר.

ער האט פאר זיך דערזעהן א געבויגטען מוזשיק מיט גראָבע פאנטאָפעל, געקליידעט אין אַן אלטע קורצע פאַדיאָווקא און פערגארטעלט מיט אַן אָפּגעקראַבענעם רויטען גארטעל אויף זיין גראָבע טאַליע.

— ווער ביסט דוא און וואָס בעדארפסט דוא דא? — האט איהם טימאָפיי גראָב געפ ט

— איך בין אייער ראַזבאָיעווס א פעטער, — האט דער מוזשיק האלטענדיג זיין היטעל אין האנד רעספּעקטפאָל געזאגט — איך האב איהם געבראַכט א בריעף פון זיין ברודער וואס א פערד האט איהם צובראָכען א פוס נישט ווייט פון „בורלאווקא", אין גאנצען צוויי אדער דריי ווערסט פון דארט אדער פיעללייכט אפשר מעהר, דאָס קען איך שוין נישט וויסען.

טימאָפיי, וועלכער האט געוואוסט, אז זיין שוואָגער ראָזבאָיעוו וואוינט נאר אויף א פרעמדען פּאספּאָרט אין מאָסקווא און יענער ראַזבאָיעוו פון'ם דאָרף „בורלאווקא" איז שוין לאנג פערפוילט אין דער ערד, האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער. ער האט פערשטאַנען, ווער איז דער מוזשיק וואס שטעהט פאר איהם.

— זעהר אַנגענעהם, — האט טימאָפיי מיט א געצוואונגענע רוהיגקייט געענטפערט — זעץ זיך אויף א ווײַלע אניעדער, איך געה עס איהם זאגען.

דער מוזשיק האט זיך אוועקגעזעצט און האט געוואָרפען שארפע בליקען אויף יעדער טימאָפיי'ס בעוועגונג.

טימאָפיי איז גלייך ארייננעלאָפען צו חיטראָווצינען.

— ברודער א געהיים־אָגענט! — האט ער שטארק אויפגערעגט און זעהר שטיל געזאגט.

— וואס האט ער מיט דיר גערעדט?

— ער האט מיר געזאָגט, אז ער איז מיין ראָזבאָיעווס א פעטער און ער איז געקומען צו איהם מיט א בריעף פון זיין ברודער, און דוא האסט דאך איהם דאמאָלס געמאכט דעם פּאַספּאָרט אויף א נאָמען פון א געשטאָרבענעם?

— זעהסט דוא שוין טימאָפיי, אז דיא זשידעס שוויגען נישט, — האט חיטראָווצין געלאסען געזאגט.

— אבער וואס זאל איך יעצט מיט איהם טהאָן? ער וועט געוויס וועלען זעהן ראַזבאַיעוו'ן, זאל איך פאר איהם פאָרשטעלען אַן אנדער פערזאָן אלס מיין שוואָגער?

— דורך א הינטער טהיר! — האט איהם חיטראָווצין דיא האנד ארויפלייגענד אויפ'ן נאז געזאגט — נישטא מעהר קיין טימאָפיי מיביילאוו! פערשטעהסט דוא?....

— **דוא האסט רעכט!** — האט טימאָפיי נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט. ג זעה איך טאקי וויא קלוג דוא ביזט.

— פערווייל ניט איין מאָמענט! — האט חיטראָווצין זיך אויפהויבענד פון ין שטעלע געזאגט — קום לאָמירביידע אוועקגעהן, איך נעהם דיך צו מיר ביז לעס וועט אפגעטהאן ווערען.

און טימאָפיי איז נאך חיטראָווצינען דורך א הינטער טהיר באלד אויפ'ן גאס ארויסגעגאנגען.

— גוטען אבענד! — האט זיך א מאן ווענדענדיג צו טימאָפייען געזאגט — איך האב א קונה אויף אייער הויז און איך לויף עס טאקי צו אייך, הערר מיביילאָוו.

— איך האב דאך אייך, הערר שטיין, א בריפעל איבערגעלאָזען, — האט טימאפיי געהענדיג ווייטער מיט ראשע טריט געענטפערט — אז איך מוז מיך נאך היינטיגע נאכט דאריבער בעראטהען.

— איך האב געדיינקט, — האט שטיין נאכלויפענד געזאגט — אז איהר ווילט מיר פיעללייכט ניט האבען פאר קיין מעקלער.

— וואָרום דען ניט? — האט טימאָפיי געענטפערט — איך קען אייך פאר פיעל א פעהיגערען מאן אלס אנדערע, קומט אריין צו מיר מאָרגען, יעצט האב איך קיין צייט ניט.

ער האט געחאפט א דראָשקע און האט זיך מיט חיטראָווצינען אויף איהר אוועקגעזעצט און זיי זיינען באלד אוועקגעפאָהרען.

— זאלסט וויסען טימאָפיי, — האט חיטראָווצין פאהרענדיג געזאגט — אז דער זשיד מיט וועלכען דוא האסט יעצט גערעדט געפעהלט מיר ניט. איך זעה אן איהם, אז ער איז א שפיאָן!

— דיעזען מאל מאכסט דוא חיטראָווצין, אן אירטהום! — האט טימאָפיי געענטפערט — איך קען דעם מאן זעהר גוט, ער איז א שווינדלער וויא אלע זשידעס, אבער קיין געהיים־אגענט געווים ניט.

— זאלסט חיטראָווצינען ניט לערנען קיין שכל! — האט חיטראָווצין מיט אן ערנסטע שטימע געזאגט — ווען דוא זאלסט מיר אפילו געבען א מיליאָן נעהם איך דיך ניט יעצט צו מיר נאך הויזע, טהו נאר א קוק פון הינטען און זעה צו קיינער פאָהרט דיר ניט נאך.

טימאפיי האט זיך אומגעקוקט.

— איך זעה עפעס פון דער ווייטען הינטער אונז צוויי דראָשקעס איינע נאך דיא אנדערע.

— אלזא זאלסט דוא טימאָפיי וויסען, אז צוויי שפיאָנען אדער מעהר פאָהרען דיר נאך, — האט חיטראָווצין עטוואס צורודערט געזאגט — איך קען דא אויך צוליעב דיר ארייגפאלען.

— טא וואס טהוט מען? — האט טימאָפיי צושראקען געפרעגט.

— חיטראווצין וועט שוין געפינען א מיטעל! — האט ער שטאלץ געענטפערט — לאמיר נור א ווילע א קלעהר טאהן.

חיטראָווצין האט זיך פערטראכט.

— איזוואָזשציק! — האט ער פלוצלינג אויסגעשריען — צום נאָלאווא אבעק־סעיעוו!

— סלושאיו׳ס, בארין!

און דיא דראָשקע האט זיך באלד פערנומען אין א זייט.

— טהו נור טימאָפיי נאך אמאל א קוק! — האט ער צו טימאָפייען שטיל געזאגט.

טימאפיי האט זיך אומגעקוקט.

—ביידע דראשקעס פון הינטען פאהרען אונז יעצט אויך נאך! — האט טימאפיי העכסט צושראָקען געזאגט.

— האסט זיך שוין ברודערקע ניט וואס צו שרעקען, — האט חיטראוווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געענטפערט — דוא פאהרסט מיט חיטראווצינען!....

— איך גיעב מיך יעצט אין גאנצען צו דיר איבער, — האט טימאפיי מיט א שוואכע שטימע געזאגט.

— א ברירה האסט דוא? — האט חיטראָווצין לאכענד געזאגט — עה, איז־וואזשציק, פאהר אביסעל שנעלער! „נא וואָדקי, גריוועניק״! (א צוואנציגער אויף בראנפען).

33טעס קאפיטעל.

פאַר אידישע בלוט.

— הערר פריסטאוו א דעפעשע! — האט געזאָגט צו איוואנאָווי׳ן זיין סעקרעטאר נאכדעם וויא דער פריסטאוו האט מיט שורקינען דיא זאך האלב אָפגעמאכט און ער איז פון קאזעמאט אין אוטשאסטאָק אויף א וויילע אריינגעגאנגען, און ריידענדיג האט ער איהם איבערגעגעבען א פערזיגעלטע דעפעשע.

דער פריסטאוו האט איהר אויפגעעפענט און האט גאנץ שטיל דורכגעלעזען פאָלגענדעס:

„איך פערצייהע דיר, מיין ליעבער, פאר דאס גראב ווערטעל, געוויס האָסט דוא ניט געמיינט מיך צו בעליידיגען. קום גלייך אויף א האלבע שטונדע, מיר לאנגווייל׳ט; אבער אין נומער פינף, איך האב מיך אהין איבערגעטראגען.

פאאולינא״.

— זיא לאדט מיך ווידער, — האט דער פריסטאוו ארויסגעהענד פון אוטשאסאָק פרעהליך צו זיך אליין גערעדט — איך האב פריהער פערשטאנען, אז אהן מיר ועט זיא איין טאָג ניט קענען לעבען.... אך, מיין ענגעל, וואלסט דוא אבער וויסען וואס פאר א צרות איך בין דיא לעצטע טעג אויסגעשטאנען!

ער איז פון דיא טרעפ אראָפגעגאנגען און האט זיך אביסעל פערטראכט.

— א האלבע שטונדע פערגניגען נאך אזעלבע געברענטע ליידען — האט ער זיך געקלערט — איז טאקע ווירקליך פאר מיר זעהר נעטהיג; מען דארף אבער שהן פאָרזיכטיג. מיין ארורה צו אלע שווארץ יאהר, האט זיך דאס דערוואוסט,

און פון וואנען? ווייס איהר דער טייפעל! סיידען זיא האט מיר נאכגעשפיערט. אבער וואו וועט זיא מיר יעצט נאכשפיערען? דיא קליפה, זאל איהר דיא ערד צונעהמען, גלויבט אין מיין שבועה!

ער איז לאנגזאם אוועקגעגאנגען און האט זיך אלע מאל אומגעקוקט.

— דאס געלט איז וויא אין קעשענע, — האט ער זיך געקלערט — א נארר וועט זיא זיין, זיא וועט לאזען געהן איהר מאן אויף קאטערגא!

ער איז צוגעגאנגען צום האטעל „מעטראפאל״, נעגען דעם קליינעם טהעאטער און נאכהער, וויא ער האט זיך פון אלע זייטען אומגעקוקט האט ער זיך דורך א הינטער טהיר דארט אריינגעגנב׳עט.

ער האט זיך ארויפגעהאפט אויפ׳ן צווייטען שטאק און האט לייכט אין טהיר פון נומער פינף אנגעקלאפט. איהם האט זיך געדוכט, אז ער הערט א שטימע „העראיין״ און ער האט דיא טהיר אויפגעמאכט זיך אריינגעהענד גאנץ היימיש אין צימער.

— וואו ביסט דוא דארט מיין ענגעל? — האט ער געפרעגט ניט זעהענדיג פאר זיך קיין לעבעדיגען מענשען.

— אט בין איך! — האט ער פלוצלינג דערהערט א קוויטשענדע שטימע און פון אונטערן פאראוואן איז ארויסגעלאפען א געלבהאריגע פרוי מיט א פאר בלויע דינע ליפעלאך און מיט א מיילבעל ביז דיא אויערען — דערקענסט דוא ניט דיין ווייב „אננא פאוולאוונא״?!

דער פריסטאוו האט א ציטער געטהאן מיט׳ן גאנצען קערפער און איז פאר שרעק און איבעראשונג ארויפגעפאלען הינטער זיך אויף דער ווייכער זאפע.

— נו, וואס זאגט איהר יעצט, הערר פריסטאוו?! — האט איהם זיין פרוי זיך אוועקשטעלענד נעגען זיין ערבלאסטע געזיכט שניידענד געפרעגט — וועט איהר יעצט אויך זיין אזא נארר און בעטען ביי אייער ווייב צושטייער אויף א י י ע ר ע שארלאטאנעריי?!

דער פריסטאוועלכער האט אנפאנגס פערשטעלט זיין געזיכט מיטביידע הענד און איז אזוי געלעגען אנגעלעגט מיט׳ן קאפ צום וואנט, ער האט זיך פלוצלינג א שטעל געטהאן אויף דיא קניע און האט נאך זיין אלטער מאדע אנגעהויבען צו בעטען אום פערצייהונג; אבער זיין ווייב האט זיך פון איהם אפגעקעהרט.

— אדיע הערר פריסטאוו! — האט זיא מיט א בעזאנדערען שניידענדען נגון געזאגט — לעבען זיי וואהל און גליקליך!

און איידער ער האט צייט געהאט צו זיך צו קומען איז שוין דער צימער געוועזן לעער.

— א, האט זיא מיר א מאס גענומען! — האט דער פריסטאוו קריצענד מיט דיא צייהנער געברומט — ראכע מוז איך נעהמען! ראכע פון ביידע שלאנגען, פון מיין פערפלוכטער אננא און פון דעם אויסוואורף שרה פיינשטיין!

און מיט דיעזע ווערטער איז ער מיט וואנקענדע קניע פון צימער ארויסגעגאנגען. —

— אומזיסט ברודערקע אונזער מיה! — האט ער גענאגט אנטאנען וועלכע ער האט געטראפען אויפ'ן הויף פון אוטשאסטאָק — איך האב מיין שטעלע פערלאָרען און איך מוז כאלד אנטלויפען וואו דיא אויגען וועלען מיך טראגען.

— וואס רעדסט דוא? — האט איהם זיין ברודער ערשטוינט געפרעגט — זיא האט דאך דיר פערשפּראָכען צו געבען דיא גאנצע סומע; איך האב מיט איהר נאך א מאל דאריבער ניט גערעדט, ווייל איך האב איהר צו הויזע ניט געטראָפען; אבער וואס פאר אן ענדערונג האט דא אין דער שטונדע געקענט ווערען?

דער פּריסטאוו האט זיך געשעהמט זיין ברודער צו דערצעהלען דעם נייעם אונגליק וואס איהם האט דא יעצט געטראפען און האט א מאך געטהאן מיט'ן האנד.

— איך מוז ברודערקע אנטלויפען, — האט ער בעטריבט געזאגט, אבער וואו נעהמט מען עפּעס געלד?

— האט שורקין חרטה געהאט? — האט זיין ברודער איהם צורודערט געפרעגט — זאג מיר וואס איז דא געשעהן?

— וואס עס איז שוין איז שוין! — האט דער פּריסטאוו ביטערליך געזאגט — איך מוז נאך היינט זעהן אביסעל געלד צו פערשאפען, אז ניט, בין איך אונגליקליך.

— אום גאָטעס ווילען, זאג מיר, וואס דא איז געשעהן? — האט איהם זיין ברודער אננעהמענד פאר ביידע הענד געזאגט — איך וויים דאָך, אז דוא ביסט מאַנכע מאל אביסעל אונבעזאָנען און דוא קענסט אפּטהאן א זאך, וועלכע זאל דיך פעראונגליקען, וועהרענד דוא קענסט זיך נאך פּיעלייכט אן עצה געבען.

— קורץ און שארף, זיא גיט מיר ניט א י י ן קאפּיקע — האט דער פּריסטאוו צורודערט איהם געענטפערט — און איך וועל שוין זיך גאר ניט פּרובירען איהר דאצו אנצומוטהען.... זיא איז א בעסטיע, זיא איז א שלאנג און איהרע געלד איז יעצט ביי מיר טריף!

— נו, דארף מען שוין דאריבער אנטלויפען? — האט איהם אנטאן געלאסען געפרעגט.

— וויא הייסט? ער וועט דאך מיך אונגליקליך מאכען.

— און דוא קענסט שוין גאר ניט מאכען אן אנלייע? איז שוין קיינער ניטאָ אין מאסקווא וועלכער זאל פּריסטאוו איוואנאוו'ן אויסלייהען צעהן טויזענד רובעל? וויסען דען אלע, אז דאס געלט ליעגט אין באנק אויף א י ה ר נאמען?

— דאס איז ווירקליך א פּלאַן — האט דער פּריסטאוו נאך א קורצען נאכדענקען ערפרעהט געזאגט — איך דיינק, אז ביי דיא ז ש י ד ע ס וועל איך קריגען אזא סומע אויף מיינעם א וועקסעל. — זיי וועלען אפילו רייסען א גרויסען פּראָצענט; אבער איך וועל דורך א י י ן בעפאל היינטיגע נאכט דעם פּראָצענט זיך ארויסשלאגען.

— האָסט דוא שוין עפּעס אן אויסזיכט וואו דיא סומע צו בעקומען? — האט איהם אנטאָן געפרעגט.

— איך לאָז מיך שוין אוועק צו פישקא דעם פּראָצענטניק — האט דער

פריסטאוו איהם נעענטפערט — לאנג לעבען זאלסט דוא פאר דיין איינפאל. מיר איז דאס גאר פון זינען ארוים צוליעב דיא נעברענטע לײדען. איך צווייפעל גאר ניט, אז איך וועל ביי פישקא׳ן דיא סומע באלד קריגען.

— לאז מיך אריין דערוויילע אין קאזעמאט צו שורקינען, — האט איהם זיין ברודער געזאגט — איך וועל אביסעל מיט איהם פלוידערען און אנטאפּען דעם דופק און אויב דוא ווייסט בעקומען דאס געלד, זאלסט דוא איהם אנדערש ניט געבען, סיידען איך וועל דיר א ווינק טהאן מיט דיא אויגען.

— נא דיר דעם שליעסעל — האט דער פריסטאוו געזאגט — אבער זיי זעהר פאָרזיכטיג. ביידע אָקאָלאָדאָטשניקעס זאלען זיך געפינען אין פאָרצימער פאָרן קאזעמאט און דוא זאלסט זיצען מיט איהם פון אינוועניג פערשלאָסען.

— בעדארפסט מיר וועגען דעם גאר ניט זאגען, — האט אנטאן צונעהמענד דעם שליסעל געזאגט — אויסער וואס מיר זיינען ברידער, ארבייט איך נאך דא אויך פאר זיך אליין. דוא ווייסט דאך, אז איך קען דא אויך אין אן אונגליק אריינפאלען.

דער פריסטאוו האט א זיפץ געטהאן און איז מיט ראשע טריט אוועקגעגאנגען.

פישקא דער פראָצענטניק איז געווען א מאל אין דער קליינער שטעדטעל קנישין, גראָדנער גובערניע א שוחט און דערצו א חזן. ער איז אבער ניט געווען דאָרט איינער. קנישין איז אונבעשרייענד א קהילה פון פינף הונדערט אידען און וויא האבען עס ניט פינף הונדערט אידען א דריי רבנים מיט א פינף שוחטים? און אזוי האט זיך טאקע אויסגעלאזען; קנישין האט זיך אין פערלויף פון איין האלב יאָהר פערשאפט צו איהר אלטען רב, נאך צוויי רבנים און צו איהרע ביידע שוחטים נאך דריי. דיא קאָנקורענציע איז געווארען זעהר גרויס, דיא צדדים פון דיא רבנים מיט דיא שוחטים האבען זיך אין דיא בתי־מדרשים געפּאטשט יעדען מאָנטאג און דאנערשטאג, דיא קיה פון דיא עטליכע צדדים זיינען געבליעבען מיט אָפּגעשניטענע ווײדלען; פעטש זיינען געפלויגען וויא האָלץ אין דיא בתי־מדרשים; ביי ט אָ ג און ביי נ א כ ט האָט מען אין דיא שטאלען געשניטען ווײדלען פון דיא קיה (וויא בעוואוסט האט יעדער איד אין קנישין איין קוה אָדער צוויי). פישקא, וועלבער איז געווען אין שטעדטעל איינער פון דיא ערשטע צוויי שוחטים, האָט זיך ארומגעזעהן, אז ער האָט זעהר א שוואכען צד אין טיש און אין שטעדטעל רעדט מען שטארק וועגען איהם אז ער איז „מאכל טריפות" און זינגט וויא א „באָר־חזן" „גוישקע" נגונים, און אזוי וויא ער האט מורא געהאט פאר „שמיץ" ווייל ער האט געוואוסט, אז אין קנישין קריגט א מאָל א שוחט אריינגעשמיסען, האט ער זיך אין א מיטען העלען מיטוואָך פון קנישין ארויסגעחאפּט און איז זיך גלייך אוועקגעפאהרען אין מאסקווא. זיין באסאָווע שטימע האט־דורך א צופאל דערהערט דער דירעקטאָר פון קייזערליכען טהעאטער, זיא איז איהם שטארק געפעלען געוואָרען און ער האט איהם צוגענומען צום כאָר פאר זיין טהעאטער. ער האט דאדורך בעקומען דאס רעכט צו וואוינען אין מאָסקווא, און פון זיין פופציג־רובעלדיגען

געהאַלט יעדען מאָנאַט, האַט ער אַ העלפט אָפּגעשפּאַרט און איז מיט דער צייט געוואָרען אַ מלוה ביי דיא אַקטיאָרען פון טהעאַטער. ער האַט נאָך זייענדיג אין קנישין געוואוסט, אַז דיא אַקטיאָרען זיינען גרויסע שאַרלאַטאַנעס, און אַז זיי דאַרפען אַ רובעל אויף דער מינוט צאָהלען זיי נאָכהער פּאַר איהם אָפּ פּינקט. און אַזוי וויא אונזער פּישקאַ איז געוועזען אַן אויסגעמאַכטער יונג און האַט געוואוסט, אַז שאַרלאַטאַנעריי דאַרף קאָסטען דיא שאַרלאַטאַנעס טהייערע, האַט ער פון זיינע „קונדען" געריסען אַ פּאַס. פון דיא ערשטע הונדערט רובעל וועלכע ער האַט צוזאַמענגעקליבען עסענדיג אַ לאַנגע צייט נור ברויט מיט וואַסער און לעבענדיג וויא אַ הונד — האַט ער אָפּגענומען פינף בלאַנקע הונדערטער, און אַזוי איז ער זיך בעגאַנגען מיט אַלע זיינע „קונדען" דיא לעבע־יונגען, אַז אין פערלויף פון צעהן יאָהר האַט ער זיך דערשלאָגען צו אַ גאַנץ גרויסען קאַפּיטאַל, און דיא אַלע זידלערייען אויף איהם און אויף אַלע אידען אין אַלע מאָסקווער צייטונגען, האָבען איהם אַזוי גוט אַדווערטייזט און אַזוי בעוואוסט געמאַכט דאַס ער האַט אָנגעהויבען צו בעקומען גאָר זייטיגע „קונדען", איין שאַרלאַטאַן גרעסער פון אַנדערן, און פּישקאַ איז פון טאָג צו טאָג געוואַקסען.

— נוטען אָבענד, אַלטער בעקאַנטער! — האַט פּריסטאַוו איוואַנאָוו געזאָגט צו פּישקאַ'ן איהם טרעפען ביי'ם טיש ביי אַ פּעקעל מיט הונדערטער — וויא געהט עס אייך? וואָרום האַט איהר זיך פון מיין אוטשאַסטאָק אַזוי גיך אַרויסגעקליבען? אין גאַנצען, וויא מיר שיינט, האָט איהר דאָרט געוואוינט איין מאָנאַט אָדער צוויי.

— ביטע העדר פּריסטאַוו זעצט אייך אַניעדער, — האַט פּישעל העפליך געזאָגט — מיך פרעהט זעהר אייך צו זעהן.

דער פּריסטאַוו האַט זיך לעבען פּישלען אַוועקגעזעצט.

— יעצט וועל איך אייך זאָגען וואָרום איך האָב פון אייער קוואַרטאַל אַרויסגעצויגען, — האַט פּישעל מיט אַ שמייכעל געזאָגט — איך האָב מיך איינפאַך מורא געהאַט פאַר אַ בעפעל. איך וויים דאָך, אַז איהר זייט זעהר אַ שטרענגער מענש און האָט ליעב.... צו היטען דעם זאַקאָן.

ער האַט זיך ביי דעם וואָרט „ליעב" אויף אַ ווייל פערהאַקט און צוגעשמייכעלט. ווער עס האָט געקענט פּישעלס כאַראַקטער האָט געקאָנט לייכט מערקען, אַז ער טראַכט זיך: „איך וועל דיר שוין היינט רייסען דיא פעהלבעל, ווייל דוא אַליין האָסט אויך ליעב דיא מטביע און דוא רייסט פון טוידטע און פון לעבעדיגע".

— עס איז היינט ברודערקע געוואָרען זעהר שטרענג, — האַט דער פּריסטאַוו מיט אַן ערנסטע שטימע ערוויעדערט — איך בין דאָך מעהר ניט וויא אַ שטעקען אין דיא הענד פון געזעץ; אָבער דאַס אַן אַ זייט, איך בין צו אייך פּישקאַ געקומען מאַכען אַ קליינע אַנלייע. מיר פעהלט אויס אַ קליינע סומע צו קויפען אַן אימעניע, אַן וועלכע איך האַנדעל אַ ווילדע מציאה.

— וויפיעל פעהלט אייך אויס? — האַט פּישעל געפרעגט.

— אין גאַנצען צעהן טויזענד רובעל.

— איז דאס ביי אייך א קליינע סומע?

— וואס דען א גרויסע? ווייסט איהר וויפיעל איך צאהל אָפּ פאר דער אימעניע? טרעפט אקאָרשט, פישקא?

— מעגליך, אז ביי אייך איז דאס ווירקליך א קליינע סומע, — האט פישעל רוהיג געענטפערט — אבער ביי מיר איז צעהן טויזענד רובעל א גרויסער פערמעגען.

— נו, אז א גרויסער? איהר זייט דאך דארויף א מלוה.

— דאס וועט אייך הערר פריסטאוו קאָסטען צו טהייער! — האט פישעל נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט.

— איך וואלט וועלען וויסען, וואס הייסט ביי אייך טהייער.

— אויף וויא לאנג בעדארפט איהר דאס געלד?

— אין גאנצען נור אויף איין מאָנאט, ביז איך וועל זיך קענען אפּשפּארען א ביסעל צייט און מאכען אויף דער אימעניע אן אנלייע אין באנק.

— ווילע פאר אייך, הערר פריסטאוו, וועט עס אייך קאָסטען פיער טויזענד רובעל.

— דאס איז הערר פישקא, צו טהייער! — האט דער פריסטאוו ניט וועלענד באלד ארויסווייזען זיין צופריעדענהייט איהם געענטפערט.

— אז ניט האב איך אויף דאס געלד אן אנדער בעלן, — האט איהם פישקא מיט א געקנייטשטע צורה געענטפערט – איך קען זאגאר נעהמען פינף טויזענד; אבער ווילע פאר אייך....

— דיא אימעניע איז אזא מציאה, — האט דער פריסטאוו נאך א קורצען נאכדענקען איהם ערוויעדערט — אז איך מוז מיט אזא פראצענט אויך זיין צו־פריעדען אבוואָהל איהר שינדט מיר היינט דיא הויט, הערר פישקא.

— דאס איז שוין הערר פריסטאוו, מיט איינזועהעניש, — האט איהם דער פראָצענטניק פריינדליך ערוויעדערט.

— נו, וואס קען איך טהאן? — האט דער פריסטאוו א מאכטהאָנדיג מיט'ן האנד געזאגט — „לעבען און לעבען לאָסען" דאס איז אייביג מיין רעגעל; ווייזט אהער פישקא וועקסלען.

— אויף זיי מוז אבער אויך אייער ווייב זיין אונטערגעשריבען — האט איהם פישקא רוהיג ערוויעדערט.

וויא א דאנערשלאג האבען פישקא'ס לעצטע ווערטער אויף איהם געווירקט. ער האט מורא געהאט טאָמער דערקענט פישקא אן זיין געזיכט וואס ביי איהם אין הארצען טהוט זיך יעצט אָפּ. ער האט זיך פארנאנדערגעהוסט אויף א היבשע ווילע.

— און מיינעם א וועקסעל נעהמט איהר ניט אָן? — האט איוואנאוו מיט א פערוואונדערטע און אויך ליעבליכע מינע איהם געפרעגט.

— היינט באַטיושקא זיינען גאָר אנדערע צייטען, — האט איהם פישקא זיך קנייטשענד געענטפערט — אידען אין מאסקווא הייגען אויף איין פוס און מיר

מוזען אימער זיין זיכער מיט אונזער קאַפּיטאַל. איך צווייפעל ניט, אז אייערער א וועקסעל איז קוראַנט; אבער אזוי איז עס שוין.

דעם פּריסטאַוו'ס געזיכט האט אנגענומען א פרעהליכען אויסדרוק פון א געדאנק וועלכער איז אין זיין שווינדעל־קאָפּ אין דעם מאָמענט דורכגעלאָפען.

— ווילט איהר טאַקע אפּרערש ניט, אז איך זאל בעמיהען צוליעב אזא קליינע סומא מיין ווייב? — האט איהם דער פּריסטאַוו מיט א פערדריסליכען טאָן געפרעגט.

פּישקאַ איז ניט קיין גרויסער פריץ און אויב פאר אייער ווייב איז שווער צו קומען אהער, וועל איך מיט אייך, הערר פּריסטאַוו, געהן צו איהר — האט פּישקאַ מאַכענד מיטביידע הענד ערווידערט.

— ביי מיר זיינען יעצט פיעלע געסט, — האט דער פּריסטאַוו געענטפערט — און גלייכער איז אז איך זאל ברייננען מיין ווייב אהער אויב דאס וועט מיר נור געלינגען, און ווען ניט, מוז דאס האבען געדולד ביז מאָרגען אדער איבערמאָרגען. איך וועל שוין מאַכען, אז דיא אימעניע זאל דערווייל ניט פערקויפט ווערען צו אן אנדערן.

— טהוט וויא איהר פערשטעהט — האט פּישקאַ קאַלט געזאגט.

— אלזא, — האט דער פּריסטאַוו נאך א קליינע פּויזע שטילשווייגען געזאגט זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע — איך געה ברייננען צו אייך מיין ווייב. מעגליך, אז דיא געסט זיינען שוין אוועקגעגאנגען און ווען זיי זיינען אפילו דאָ וועט דאס אויך פיעל צייט ניט נעהמען און דערווייל וועט זיי אונטערהאַלטען מיין ברודער.

— אבער מעהר וויא א שטונדע זאלט איהר ניט פערווייל ען — האט איהם פּישקאַ ערנסט געזאגט — איך מוז נאך היינט ווענען א געשעפט אוועקגעהן.

— דאס וועט זאגאר א האַלבע שטונדע ניט דויערן — האט איהם דער פּריסטאַוו געענטפערט — אין גאנצען האב איך דאָ א פּאָר קליינע גאסען דורכצוּפאהרען. צום וויעדערזעהן הערר פּישקאַ.

— צום וויעדערזעהן! צום וויעדערזעהן! — האט איהם פּישקאַ געענטפערט, און דער פּריסטאַוו איז ארויסגעגאנגען.

— מיין טהייערע פּאַאולינא וועט מיך דאָ רעטען! — האט דער פּריסטאַוו זיך אוועקזעצענד אויף א דראָשקע גערעדט צו זיך אליין אונטער דיא וואָנצעס — דיא זעקס הונדערט רובעל וועלכע איך האב יעצט ביי זיך, וועל איך איהר פּאָרן אונטערשרייבען מיין ווייב'ס נאמען אוועקגעבען, זיא וועט עס געוויס טהאן אויך אוים ליעבע....

אבער טאָמער קען ער איהר דער הונד? — האט ער זיך פּלוצלינג א קלעהר געטהאן — טאָמער קען ער איינער פון זיי ביידען?

ניין! — האט ער אונוויל ענד דייטליך ארויסגערעדט — מיין ארורה ווייזט זיך זעלטען אויפ'ן גאס. פּאַאולינא איז נאָר אן אקטריסא אין קאַרשאַ'ס פּריוואַט־טהעאַטער און ער איז א „כאָריסט" אין קייזערליכען; דאס איז זעהר ווייטלויפיג.

— — — — — — — — — — — — —

— דער שורקע צאַפּט פון מיר וויא פון א צאַפּען! — האט פּאולינא גערברומט זיצענד אליין אין איהר צימער ווּעהרענד דער פּריסטאַוו איז צו איהר יעצט געפאהרען — האָסט דוא געהערט א ביסעל? א פרוי זאל צאָהלען פּאַר ליעבע געלד? דאס איז נור אין מאָסקווא א מאָדע! דוכט זיך א פּארטיגער דאָקטאָר, א פאטער א גענעראל פון „טרעטמאָיע אָטדעליעניע״ ענדליך צאהל אִיהם נאך צו! איך האב דא אנגעמאָכט אן אינטריגע ביז דעם זיעבעטען הימעל, און צוליעב וואס? צוליעב דעם פערפלוכטען פּעליקס סאַבאַקאָוו מיט זיין שעהנער צורה'קע!.... זיא וועט איהם געווים א לעבעדיגען אויפעסען. דאס איז עפּעס א פרוי מיט בלויע ליפּעלאך און מיט א געשליפענע מיילכעל! ניט זינדיג איז דער, וועֹר עס פאלט אין יענעם גי־הנם אריין.... און וואו איז דיא דריי הונדערט רובעל וואס זיא האט מיר דאפיר געגעבען? אָ, פערפלוכטער סאַבאַקאָוו! דוא צאַפּסט פון מיר אויס דעם לעצטען גראָשען און וויא איך פערשטעה, ווענסט דוא מיך ענדליך אוועקווארפען. אבער ניט זינדיג וועסט דוא זיין! איך וועל דיר נאך בעסער אפּצאהלען וויא מאדאם איוואנאוו האט אפּגעצאהלט איהר מאַן.... איך קען מיר פּאָרשטעלען וואָס פּאַר א פּאָרציע ער וועט דאָ היינט פון איהר חאַפּען! אָ, איז דאָס א פרוי מיט א מיילכעל! אָבער ווער קלאַפּט עס אין טהיר? איז דאָס אָפּט ניט פּעליקס? אָ, איך ליעב אִיהם דאָך....

— העריין! — האט זיא נאך א פּאָר שטאַרקע קלעפּ אין טהיר אויסגעשריען.

דיא טהיר האט זיך אויפגעעפענט און פּריסטאַוו איוואַנאָוו איז אריין אין צימער.

דיא אַקטריסא איז געווארען אויפגעציטערט. זיא האט געמיינט, אז דער פּריסטאַוו האט זיך דערוואוסט וואס זיא האט איהם הינטערן רוקען אָפּגעטהאן און ער איז איהר געקומען דערפאר אָפּצאָהלען; אבער זיא האט באלד געפאסט מוטה פון אַן אקטריסא און האט איהם פריינדליך בעגעגענט.

— אָ, וואס מאכסט דוא, מיין ענגעל? — האט זיא העל אויסגעשריען — שוין אזוי לאנג ניט געוועזן?

— גרויסענע צרות! — האט איהר דער פּריסטאַוו מיט א טרויעריגע מינע געזאָגט.

— אָ, וואס איז מיט דיר מיין ענגעל? — האט איהם דיא דאַמע פאַלענד אויפ'ן האלדז געפרעגט — וואָס ביזט דוא אזוי ניעדערגעשלאָגען? איך האב דאך עס געשפּאסט. דוא מיינסט טאַקי ווירקליך, אז דיין ליעבע פּאַאולינא האט געמיינט דיך צו בעליידיגען? ווייסט דוא דען ניט, אז איך קען אָהן דיר איין טאָג ניט לעבען? אָ, מיין טהייערער, וואס ביזט דוא אזוי צוטראָגען, אזוי מוטהלאָז? איך שטאַרב אויף דיר א קוק צו טהאָן, איך האלט עס גאר ניט אוים!

— איך בין צוליעב דיר מיין טהייערע, הייליגער ענגעל — האט איהר דער פּריסטאַוו טרויעריג געזאָגט — אריינגעפאלען איבער דיא אויערן.

— צוליעב מיר אריינגעפאלען? — האט דיא אקטריסא אויסגעשריען און האט

זיך מיטביידע הענד א כאפ געטהאן פאר'ן קאפ — געוואלד, זאג מיר ניכער וואס איז געשעהן? יעדע מינוט איז ביי מיר א יאָהר אין גיהנום, אין כף-הקלע.

— זיא האט זיך דאך דערוואוסט פון אונזער ליעבע.

— וו—וו—ווער? — האט דיא אקטריסא מיט א העכסט פערוואונדערטען טאָן איהם געפרעגט און האט איהרע ביידע הענד האסטיג אַרויפגעלייגט אויף איהר הויכען בוזים.

— זיא, מיין בעסטיע, זאל איהר דער טייפעל צונעהמען!

— אָי, וועה געשריען! — האט פּאאולינא צודריקענד מיט איהרע הענד ביידע זייטען פון איהר בוזים א קוויטש געטהאן.

— מילא, דאס איז שוין א זאך וואס איז פערפאלען, — האט דער פריסטאוו א מאך טהאנדיג מיט'ן האנד איהר געענטפערט — ווילסט דוא מיך מיין טהייערער ענגעל יעצט רעטען פון א שרעקליכען אונגליק?

— אין פייער וועל איך, מיין ליעבער, פאר דיר לויפען! אָ, זאג מיר שוין מיין טהייערער מיט וואס קען איך דיך רעטען.

— אָט, האסט דוא פון מיר א געשאנק! — האט איהר דער פריסטאוו גע-זאָגט ארויסלייגענדיג אויפ'ן טיש זעקס נייענקע הונדערטער — און דיא טובה זאָלסט דוא מיר באלד טהאן.

— דוא בעליידיגסט מיך מיין ענגעל! — האט פּאאולינא מיט א פאלשע פערדריסליכע מינע געזאגט — וויא הייסט דוא צאָהלסט מיר אָפּ פאר א טובה? נעהמען געלט ווייסט דוא, אז איך לאז מיך ניט בעטען, א פרוי וויא איך בעדארף פיעל האבען, אבער אז דוא מוטהסט מיך אָן צו נעהמען געלט פאר א געפעהליג-קייט בעליידיגסט דוא מיך!

— איך גיעב דיר עס אלס געשאנק פיר אלטע און נייע ליעבע, — האט איהר דער פריסטאוו ליעבליך געענטפערט — אבער אין דער געפעהליגקייט טאָרסט דוא זיך ניט ענטזאגען.

— איך האב דאך דיר שוין געזאגט, אז איך וועל לויפען פאר דיר, מיין ליעבער, אין פייער און אין וואסער.

— אויב אזוי, קום מיט מיר אונטערצושרייבען אויף א וועקסעל מיין ווייבס נאָמען! — האט דער פריסטאוו איהר ערגרייפענד פאר'ן האנד געזאָגט.

— א פאָדלאָג מיינסט דוא? — האט פּאאולינא געשטאמעלט.

— און ווארום דען ניט? איך וואָלט עס דען פאר דיר ניט געטהאן?

פּאאולינא האט זיך פערטראכט און האט געוואָרפען געהיימע בליקען אויף דיא זעקס רעגען-בויגען קאָלירטע פּאפּירלאך, וועלכע זיינען געלעגען אויסגעלייגט וויא א שלאָס-מס אויף איהר קליין טישעל.

— איז דאָס אויף א גרויסע סומע? — האט זיא נאך א קורצע פּאָזע איהם געפרעגט, שטארק בעטאָנענדיג דעם וואָרט „גרויסע“.

דער פריסטאוו האט זיך דא אויף עפּעס געשטוויסען. ער איז געוועזן א גע-איבטער תאבארניק און האט פערשטאנען אזעלכע זאכען אויפ'ן וואונק.

— דוא וועסט נאך פון מיר בעקומען מאָרגען א פּרעזענט — האט ער איהר נעענטפערט — וואס דוא האסט נאך קיינמאל אין דיינע אויגען ניט געזעהן.

— דוא בעליידינסט מיך שוין דעם צווייטען מאָל! — האט פּאאולינא מיט א פערדריסליכע מינע איהם פאַרגעוואָרפען.

— מאך זיך ניט נארריש, — האט דער פּריסטאוו ערוויעדערט — מיינסט דוא טאקי, אז ווייל מיר זיינען פערבונדען מיט ליעבע בעדארפסט דוא מיר אזא זאך טהאָן אומזיסט?

ריידענדיג האט ער דיא זעקס הונדערטער פון טיש אראָפּגענומען און האט זיי אריינגעשטעקט צו איהר אין קעשענע.

— געדיינק מיין ענגעל, דוא בעליידינסט מיך, — האט זיא געזאגט ארויפליי־גענדיג א פינגער אויפ'ן נאָז. זיא האט באלד אָנגעצויגען איהר אויבערמאנטעל און אנגעטהאן אויף איהר קאָפּ א דריי־שטאָקיגע הוט מיט געדרעהטע פליעגלען און איז מיט איהם אוועקגעגאנגען.

דער פּראָצענטניק איז געזעסען וויא אויף שפּילקעס. חאָטש ער האט געהאט א בעלן וועלכער האט איהם אָנגעבאָטען פינף טויזענד רובל פאר דער סומע, נור פון דעם פּריסטאוו'ס וועגען, לאזט ער אראָפּ גאנצע טויזענד רובל; דאך האט איהם דאס הארץ געשראָקען טאמער קומט ער ניט. אבער פּלוצלינג האט זיך דיא טהיר פון זיין צימער נאך א לייכטען אָנקלאַפּען אויפגעמאכט און דער פּריסטאוו מיט זיין קעבס ווייב זיינען אריינגעקומען.

דיא אַקטריסע האט זיך גלייך אוועקגעזעצט און האט שווער געאטהעמט, פּונקט וויא זיא וואָלט זיך פערמאטערט אויף דיא טרעפּ ארויפגעהן און דער פּריס־טאוו איז צוגעגאנגען און האט ארויפגעלייגט זיין האנד אויף פישעלס שולטער.

— נו, פישקא — האט ער צו איהם רוהיג געזאגט — אָט איז מיין ווייב, פּטרט מיך וואָס שנעלער אָפּ ווייל דיא געסטע זיצען און ווארטען אויף אונז.

דער פּראָצענטניק האט אין דער קרים געוואָרפען א געהיימען בליק אויפ'ן פּריסטאוו'ס ווייב, ווייל זיא איז איהם געזעסען אָן א זייט. ער האט ארויסגענומען א בלאנקען וועקסעל פון זיין טיש־קעסטעל און האט פאר'ן פּריסטאוו אוועקגעלייגט.

— נאט שרייבט אייך אונטער — האט ער צו איהם געזאָגט.

— איך וועל פריהער דעם וועקסעל אויספּיהלען — האט איהם דער פּריסטאוו נאך א קליינעם נאָכדיינקען געזאָגט.

— פּיהלט איהם אייך אוים, — האט איהם דער פּראָצענטניק רוהיג געענט־פערט — אבער ער זאל זיין געשריבען אין „מעהרצאהל“ ווייל צוויי פּערזאָנען זיינען אונטערגעשריעבען.

דער פּריסטאוו האט דעם וועקסעל אויסגעפּיהלט און האט אונטערגעשריבען זיין נאָמען.

ער האט איהם דערלאנגט דער אַקטריסא און זיא האט זיך אויף איהם אויך אונטערגעשריעבען.

דער פּראָצענטניק האט דעם וועקסעל לאנגזאם איבערגעלעזען און וויא ער

איז געקומען צום צווייטען אונטערשריפט, „אננא פאולאָווגא איוואנאָווא" האט ער זיך אויף דער דאמע שטארק פערקוקט.

— טא שרייבט־זשע שוין אויך צו „פּאָאולינא גריגאָריעוונא קאַזאַקאָווא"! — האט פישעל רוהיג געזאגט — מילא, אז איהר האלט שוין ביים שרייבען, טאָ שרייבט־זשע ווייטער....

דער פריסטאַוו מיט זיין קעבס־ווייב האבען א שטארקען ציטער געטהאן, עס האט זיי אָנגעהויבען צו טרייסלען וויא אין א פיעבער.

— וואס האט איהר זיך אזוי צושראָקען? — האט פישעל ווייטער גערעדט — מאלע וואס עס טרעפט? נור אידען זיינען שווינדלער, נור דיא „זשידעס" זיינען בעטריגער און איהר זייט אלע פיינע לייטע, איך האב פיינד צו ריידען!

ער האט דעם וועקסעל אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאש און האט זיך גענומען גערען צו דער טהיר.

— דער וועקסעל זאל מיר באלד זיין צוריק! — האט געלארעמט דער פריסטאַוו זיך אוועקשטעלענד געגען פראָצענטניק מיט צוויי אויפגעדריקטע פויסטען און האט געטופעט מיט דיא פיס, אז ניט בלייבסט דוא באלד ליגען טוידט אויף דער שטעלע, זשידאָווסקאיא מאָרדא!

— ער וועט געהן וואו מען דארף! — האט איהם פישעל געלאסען געענט־פערט בעריהרענדיג א קנעפּעל אין דער וואנט — ראבע פאר אידישע בלוט! ראבע פאר אונשולדיגע נפשות וועלכע זיינען דורך דיר, מערדער, אומגעקומען!....

עס האט זיך געהערט א געוויש פון יענער זייט טהיר און דריי הויכע קרעפ־טיגע מענער זיינען אין צימער אריינגעלאָפען.

— פּאָליציי! — האט פישעל עפענענדיג א פענסטער געשריען און האט געהייסען דיא מענער דעם פריסטאַוו צוהאלטען.

פּאאולינא איז מיט א שרעקליכען קרעכץ אין אָהנמאכט געפאלען און דער פריסטאַוו האט זיך געכאפט אנטלויפען.

— ניין, הערר פריסטאַוו! — האבען צו איהם דיא מענער געזאגט — איהר וועט פון אונז ניט אנטלויפען; וויא באלד מען וועט אנערקענען, אז מיר האבען אייך אומזיסט בעליידיגט, וועלען מיר אונזער שטראפע מיט פריידען אָננעהמען; אָבער דערווייל זייט איהר אונזער ארעסטאנט....

— זשידעס! — האט דער פריסטאַוו ארויסכאפּענד א רעוואָלווער געשריען.

אבער דיא זשידעס האבען איהם א נעהם געטהאן פון הינטען פאר ביידע הענדע, ער האט זיך געראנגעלט וויא אן אָקס; אבער ער האט ניט געקענט זיך ארויסרייסען, און מיט צוויי מינוט שפּעטער, זיינען אלע דורך דער פּאָליציי אָפּגע־פיהרט געווארען צו אָפּענבאבען אין חדר.

34טעם קאַפּיטעל.

דיא מאַרטירער פון דער רוסישער טיראַניי.

מיט א פערוואונדעטעם הערץ האט זיך דער אונגליקליכער אברהם גאָלד־בוים א וואָרף געטהאן אויפ'ן טאַפּטשאן פון זיין פינסטערע צעלע, ווען ער איז נאכן

צווייטען פערהער צום סלעדראָוואטעל, צוריק אין דער שווארצער קארעטע אפגע־פיהרט געוואָרען אין אָסטראָג. ער האט אין דער האלבער שטונדע פאהרענדיג, זיך בערעכענט אין וואס פאר אן אונגליק דער מארטירער וואסילי פעטראָוו האט זיך אליין געוואָרפען מיט דעם וואס ער האט פאר דעם פאלשען סטעפאנאָוו אויסגעזאגט פיעלע פון זיינע געהיימניסע. ער האט געדענקט, אז ער וועט יעצט איהם קענען ווארנען אום ער זאל חאָטש ווייטער עפּעס ניט אויספּלוידערן און דערמיט פערזונגליקען א גרויסע צאהל פון זיינע קאמעראדען; אבער צו זיין גרעס־טען בעדויערן האט מען איהם שוין מעהר אין דרזעלבער צעלע צו פעטראָוו'ן ניט ארייגעזעצט. ער האט אויך ניט געזעהן מעהר גרינבערג'ן און האט זיך גע־פונען גאר צווישען אנדערע דריי ארעסטאנטען, וועלכע זיינען געזעסען און גערעדט וועגען פערשיעדענע מערדער און מאָרדטהאטען, אז א שוידער איז איהם אריבער איבער דיא ביינער.

— אונגליקליכער פעטראָוו! — האט ער זיך געקלערט — דיא טיראנען וועלען שוין יעצט פון דיר אלע דיינע געהיימניסע אויסזויגען און וועלען דיך נאכהער פיהרען צום גאלגאן!

ער איז אונבעוועגליך געלעגען אויפ'ן הארטען טאפטשאן און אלטע, פער־געסענע ערינערונגען האבען זיך פּלוצלינג אין שווארצע בילדער פאר זיינע אויגען פאָרגעשטעלט. ער האט זיך דערמאהנט אן זיין אמאליגען שטילען און רוהיגען לעבען צווישען זיינע ברידער אין ווילנא און דאס בילד פון א דריי יעהריגען שעהנעם אינגעלע האט זיך פאר איהם פּלוצלינג וואהר לעבעדיג פאָרגעשטעלט. ער האט איהם דייטליך געזעהן מיט זיין הויכען ווינקעלדיגען שטערענדעל, מיט זיינע שווארצע פייעריג אויגעלאך, מיט זיין רונדע צורה'קעלע און מיט זיין קליין געטאָקטע מיילבעלע און איהם האט זיך אויסגעדוכט, אז ער הערט זיין קליגגענדע שטימע: „פּאפּא, וואו ביסט דוא דא?!“

גאלדבוים האט זיך א צאפּעל געטהאן און האט געוואָרפעןווילדע בליקען אויף דיא שווארצע ווענט פון זיין קערקער, פּונקט וויא ער וואָלט געזוכט דאס קינד דא אין אסטראָג.

— אָי! — האט זיך א שרעקליכער זיפץ פון זיין ברוסט ארויסגעריסען און ער האט איינגענאָרעט זיין געזיכט אין פערפּוילטען ווערימדיגען שטרוי־זעקעל.

— דוא ביסט ניטאָ מיין קינד, — האט ער אהן א שטימע געברומט — מען האט דיך פון מיר אוועקגעשטויכען און צוליעב דיר בין איך אין דעם גרויסען לויבענגרוב — מאסקווא ארייגעפאלען.

וועה מיר! ווארום בין איך דא פערבליבען צווישען ווילדע טהיערע, צווישען טיגערען און שלאנגען, וואו דיא לופט איז פערפּעסטעט מיט מענשען־האס און ניעדערטרעכטיגקייט? וואו בלוטדורשטיגע וועלף שלעפּען אונשולדיגע שעפּעלאך אין אלע גאסען און קיינער דערגעהט ניט זייער קריוודע, קיינעם הארט עס ניט און קיינעם טשעפּעט עס ניט!

ווארום האב איך באלד דיא ווילדע קאַצאַפּען־שטאדט ניט פערלאזען און זיך צוריקגעקעהרט צו מיינע ארעמע ברידער, וואו עהרליכקייט, גערעכטינקייט, בארעמהערציגקייט און טוגענד געהען האנד אין האנד געשלאָסען?

פאַר וועמען האב איך דא אויפגעהאָרעוועט קינדער? פאַר וועמען האב איך דאָ אזוי געהאָרעוועט?

וואו זיינען יעצט מיינע ליעבע, זיסע, גוטע און עהרליכע קינדער?! צוויי זיינען אין סיביר און פאר וואס? פאר א וואָרט, פאר א גדאַנק און פאר לעזען עפּעס א ביכעל! — און צוויי זיצען נעבאך אין א פערשטיקטע קעמערל אויף „זאראַדיע״ און בעוויינען מיט זייער אונגליקליכער מוטער זייער שוועסטער און ברודער מיט זייער פאטער!

מיט וואס האבען מיר פערזינדיגט? אין וואס בעשטעהט אונזער פערברע־כען? אָ גאָט, דוא ווייסט דיא ריינע וואהרהייט!

אָ, וואו זיינען אמאליגע גוטע און רוהיגע יאהרען צווישען מיינע ברידער? וואו זיינען דיא שעהנע ערהאבענע שבתים, וועלכע מיר האבען פערבראַכט אין דיא אידישע עהרליכע קוואַרטאלען, וואו עס איז ניט צו זעהן איין בעטרונקענעם, ניט צו הערען קיין הויך קול פון א בעליידיגטע פרוי, אדער א פערפאָלגטען פון רויבער אינ׳ם מיטען העלען טאָג! וואו זיינען אמאָליגע רוהיגע און מאָראַל־פאָלע ימים־טובים, וועלכע מיר האבען דורכגעלעבט אין עהרליכקייט, אין וואָהלטהאטע, אין ליעבע און אין פריעדען? צו האב איך עס שוין זייט צוואנציג יאהר אנגעזעהן אין דער פערפלוכטער קאַצאַפּען־שטאָדט? וויא ווערט דא אפּגעריכט א קאַצאַפּישער שבת אדער יום־טוב, אז ניט אין שכרות, אין גנבות, גזלות און מאָרד־טהאַטען?—און מיר טויגען ניט! מיר זיינען מערדער, רויבער און בלוט־זויגער!

נאלדבוים האט זיך בעוואשען מיט הייסע טרעהרען און ער האט אנגעהויבען שטאַרק צו כליפּען.

— מאלטשאט סאבאקא! — האט איינער פון דיא ארעסטאנטען א געשריי געטהאן — וואו מען גיט זיך א קעהר זיינען דיא זשידעס!

נאָלדבוים האט זיך געמעכטיגט שטיל צו ווערען; אבער ער האט גענגען זיין ווילען געוויינט. זיינע שווערע ליידען האבען געכליפּעט.

— לאז איהם צורוה דעם הונד, — האט זיך איין ארעסטאנט אפּגערופען — ער זיצט דא מיט אונז דער זשיד, וו‍ייל ער האט געווים דערהרגעט א פּליי און ער האט נעבאך חרטה....

און איך וועל איהם באלד וויא א פּליי צוקנאקען, — האט זיך דער ערשטער ארעסטאַנט אָפּגערופען — סיי־וויא־סיי אויף קאָטערגא, זאל שוין זיין נאך א זשיד.

גאלדבוים האט זיך צוגעדריקט צום וואנט און האט מיטביידע הענד צו־געדריקט זיין מויל אום זיין כליפּען זאל זיך ניט הערען.

— לאָמיר בעסער ביי איהם נעהמען ביער געלד און איהם צונעהמען אין חברה! — האט זיך אָפּגערופען דער דריטער ארעסטאנט — עה, זשיד! וויז נאר עפּעס אהער א פּאָר קערבלאך!

דער ארעסטאנט האט זיך אויפגעהויבען און איז צו גאלדבוימען צוגעגאנגען.

— איך וואלט עס געווים געטהאן, — האט גאָלדבוים צושראָקען געענטפערט — ווייסט איהר אבער ניט, אונגליקליכער, אז ביי ארעסטאנטען נעהמט מען צו אלעס וואס זיי האבען?

— דוא ביזט א חיטרער זשיד! — האט דער ארעסטאנט געזאגט — דוא האסט אין וועמען צו גערעטען זיין; אבער אונז ברודערקע וועסט דוא ניט אפּנאַרען, מיר זיינען ניט אזוי קלוג וויא דיא זשידעס, דאך האבען מיר געלד זיצענדיג דאָ אין צעלע. וויז נאָר אהער עטליכע קערבלאך!

ער האט גאָלדבוימען אנגענומען פאר'ן האנד און האט איהם א טרייסעל געטהאן.

— גלויבט מיר זיכער, אז איך האב ניט איין קאָפּיקע! — האט גאלדבוים מיט א פלעהענדע שטימע געזאגט — מעגליך, אז איך בין קלוג; אבער איך זיין צום ערשטען מאל אין אסטראָג און איך האב ניט געוואוסט וויא מען קען עטליכע רובעל אריינגנבענען.

— לאז איהם צורוה דעם זשיד! — האט דער פריהערדיגער ארעסטאנט צו זיין קאַמעראד געזאגט — זעהסט דוא ניט, אז ער איז עפּעס א קאליקע צום טייפעל? איך פערשטעה ווירקליך ניט, וואָרום זעצט מען איין אזעלכע קאליקעס אין אסטראָג?

— מיר איז דאס טאקי אינטערעסאנט צו וויסען! — האט זיך זיין קאַמעראד אפּגערופען — עה זשיד, זאג מיר נאר וואָרום האט מען דיך דא איינגעזעצט?

— צוליעב א פאלשען קופּאָן — האט גאלדבוים געענטפערט, וועלענדיג פון איהם זיך בעפרייען.

— אָ, ברודערקע, ביזט דא דאך עפּעס א גאנצער מאכער! — האט דער ארעסטאנט געזאגט — וויז נאר אהער עטליכע קופּאָנטשיקעס!

— לאָזט מיך צופריעדען! — האט זיך גאָלדבוים ביי איהם געבעטען — איך האב דאך אייך שוין געזאגט, אז איך זיין צום ערשטען מאל אין אסטראָג.

— א מאכער פון פאלשע קופּאָנען — האט דער ארעסטאנט ווייטער גערעדט א נעהמטהאנדיג גאלדבוימען וויא א צוויי יעהריגען קינד אין דער לופטען, וויים נעווים וויא געלט אין'ם אסטראָג אריינצושמוגלען! אהער דיא מטביע!

— געוואלד רעטעט! — האט דער אונגליקליכער ניט מיט זיין שטימע אויסגעשריען.

— לאָז איהם קודריאַווצין צורוה! — האט זיין קאַמעראד לאַכענד צו איהם געזאגט — דוא זעהסט דאך מיט וועמען דוא האסט דאָ צוטהאן!

— ווען ער זאל אפילו פיינקען — האט קודריאַווצין געשריען — מוז ער אונז באלד עטליכע קופּאָנטשיקעס אוועקלייגען! א האלבער רובעל א גלעזעל שנאַפּס אין ניט קיין קליינינקייט! איך האב אפילו ניט מיט וואס דיא ליפּען צו בעלעקען.

ער האט גאָלדבוימען אוועקגעלייגט אויפ'ן באָדען און האט זיך גענומען צו זוכען ביי איהם קופּאָנען.

— קאראאול! קאראאול! — האט דער אונגליקליכער מיט אלע קרעפטען געשריען.

אין דער אייזערנער טהיר האט זיך געעפענט א טהירעלע און א שווארצ־האריגער קאפ האט אין צעלע אריינגעשריען:

— רוהיג פערפלוכטע הינד!

— דער זשיד מאכט דא גרויסע סקאנדאלען! — האט קודריאוצין געשריען. ער וויל מיך דערוואַרגען.... און דערווייל האט ער גאלדבוימען געשטיקט פאר׳ן האלדז.

זיינע קאַמעראַדען האבען זיך צולאכט.

— רעטעט! — האט דער אונגליקליכער מיט א פערשטיקטע שטימע קוים אויסגערעדט.

— עה, זשיד! — האט דער קאפ דורכ׳ן טהירעל געשריען — מיין ניט אז דוא ביזט אויף זאראדיע!

גאלדבוים האט ניט געקענט ענטפערן, ער האט זיך נור קראמפפענהאפטיג געוואָרפען מיט דיא פיס.

דער ארעסטאַנט, וועלכער האט געהייסען גאַלדבוימען צורוה לאזען איז צו קודריאוצינען צוגעגאנגען און האט איהם שטיל געזאגט:

— לאַז דעם זשיד אָפ, מיר קענען דא פאר אזא מעשה ניט גוט אָפשניידען.

— ניט ערגער אלס קאטערגא, — האט קודריאוצין געענטפערט ניט אראָפּ־געהמענדיג זיין לאפע פון גאַלדבוימס האלדז.

דער ארעסטאַנט האט קודריאוצינען אן א זייט אָפגעשטויסען.

— איך וויים שוין פון לאנג, אז דוא ביזט א זשידען־פריינד, — האט קוד־ריאַצין פערדריסליך געזאגט.

— איך בין א פריינד צו זיך אליין און צו מיינע קאַמעראַדען! — האט דער ארעסטאַנט געענטפערט — און מיר קענען דאדורך פערלירען א געלעגענהייט צו אנטלויפען.

גאלדבוים האט שווער אויפגעאָטהעמט און האט זיך מעהר פון׳ם באָדען ניט געקענט אויפהויבען.

— אביסעל וואסער! — האט ער שוואך ארויסגערעדט אננעהמענדיג זיין פערטהיידיגער פאר׳ן האנד.

— זעהסט דוא אז ער איז שוין האלב טוידט! — האט ער קודריאוצינען געזאגט — דוא ביזט א טויגעניכטס.

ער האט דערלאנגט גאַלדבוימען אביסעל וואסער.

— זיי ניט קיין נארר און הייב זיך אויף! — האט ער צו דעם אונגליקליכען געזאגט — ער האט דאך עס נור געשפאסט.

דער דריטער ארעסטאַנט איז צו גאַלדבוימען צוגעגאנגען און האט איהם בעקוקט.

— א שעהנער שפאס! — האט ער מיט א טייפעלישען שמייכעל געזאגט — זיינע אלע פינף פינגער זיינען בלוי אויסגעמאלט אויף זיין האלדז.

זיי האבען דעם אונגליקליכען ארויפגעלייגט אויף טאפטשאן און ער איז אביסעל צו זיך געקומען.

— — — — — — — — — — — — — —

וועהרענד אין דיעזער צעלע האט זיך אפגעשפיעלט דיא טראגעדיע, איז אין אן אנדער צעלע נאך עטוואס הערצרייסענדערעס פארגעקומען: איין ארעסטאנט איז געווען צוגעשמידעט מיט דיא קניע צו א דיקע ברעט און לעבען איהם איז געשטאנען א הויכער שלאנקער פערזאן מיט גרויע האר אין קאפ, געקליידעט אין א גענעראלסקען מונדיר און האט איהם געקוקט גלייך אין דיא אויגען.

— ווערסט דוא ניט זאגען ווער דיינע קאמעראדען זיינען אין אירקוטסק און אין פעטערבורג? האט דער מאן געפרעגט.

דער ארעסטאנט האט ניט געענטפערט.

— איך קען דיר דיין שטראפע פערלייכטערן, — האט צו איהם דער מאן געזאגט — מיר זיינען ניט קיין מערדער, אבער זאג ווער האט דיך נאך פעטערבורג געשיקט און ווער זיינען דיינע קאמעראדען אין מאסקווא?

— אומזיסט, גענעראל אייערע רייד! — האט איהם דער ארעסטאנט רוהיג געענטפערט — מעהר אלס אייער פערפלוכטע שפיאָנין איז פון מיר דערגאנגען, וועט איהר ניט דערגעהן.

— דוא ווערסט חרטה האבען פעטראוו! — האט דער מאן ארויפלייגענד דעם פינגער אויף דער נאז שטרענג געזאגט.

— ערגער וויא שטארבען גיט עס ניט.

— און דוא ווערסט באלד זעהן ערגערעס, — האט דער גענעראל קאלט געענטפערט.

— הייב נור דארט אביסעל אונטער דיא ברעט! — האט דער גענעראל א געשריי געטהאן.

דיא ברעט האט זיך ביסלאך־ווייז פון דער זייט פון געשמידעטענס געזיכט אויפגעהויבען. דער ארעסטאנט האט זיך געוואלט אנהאפען אן איהרעביידע זייטען אום זיין קערפער זאל ניט בלייבען הייגנען אין דער העלפט; אבער ער האט פון גענעראל געקריגען א שמיץ איבער דיא הענד. דיא ברעט האט זיך גלייך אויפגעשטעלט און זיין קערפער איז געבליעבען אין דער לופטען, אנגעהאנגען אן ביידע געשמידעטע קניע, וועלכע זיינען באלד פערלאפען מיט בלוט.

— ווער איז דיא געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק? — האט געפרעגט רוהיג דער גענעראל זיך אוועקשטעלענד גיגען דעם מארטירערס קאפ, וועלכער איז געווען פערוואָרפען אויף הינטען פון זיין הייגנענדען קערפער.

— א גרויסע קראפט, וועלכע וועט פערניכטען ראמאנאָווס געזינדעל מיט איהרע אלע הינד! — האט דער קאפ מיט אלע קרעפטען געענטפערט.

דער גענעראל האט זיך א צאפּעל געטהאן און האט געקריטשעט מיט דיא צייהנער.

— איך וועל דיר אזוי לאזען שטארבען! — האט ער וויטהענד אויסגעשריען צו דעם קאפּ, וועלכער איז פון מאָמענט צו מאָמענט געוואָרען רויטער און רויטער.

— איך — — — דאנ — — קע! — האט זיך פון פּעטראָוו'ס מויל געהערט א שוואכע שטימע.

— ווער איז דיא געהיימע געזעלשאפט אין אירקוטסק? — האט דער גענע-ראל ווייטער געפרעגט.

— א קראַ — אפּט.... צו אויס — ראָ — — טען אל — — ע בעסט — — יעס! האט דער קאפּ שטיל געשעפּטשעט.

— ווער איז דער צענטראל קאָמיטע אין פּעטערבורג?

— העלדען! פּריי — — הייטס קעמפּ — — קעמפּפער....

מעהר האט דער אונגליקליכער ניט געקענט ענטפערן. זיין געזיכט איז גע-וואָרען דונקעל רויטה, דיא פערגלאָצטע אויגען פערגאָסען וויא מיט געדיכטען טינט און פון דיא נאָז-לעכער האט אנגעהויבען צו שפּריצען בלוט.

— גענוג! — האט דער גענעראל א געשריי געטהאן און דיא ברעט האט זיך צוריק אראָפּגעלאָזען.

עס זיינען באלד אריינגעלאָפען צוויי מענשען. דיא קייט פון מארטירערס קניע איז פלינק אָפּגעשפּילעט געוואָרען און זיי האבען דעם אונגליקליכען פון צעלע ארויסגעטראָגען.

— — — — — — — — — — —

אין א דריטע צעלע ווידער, שוין זעהר א ליכטיגע מיט דריי פענסטער צום הויף פון אסטראָג איז געלעגען א האלב נאַקעטער קערפּער געשמידט צו א לאנגע באנק מיט'ן געזיכט צום באָדען, פון ביידע זייטען זיינען געשטאנען צוויי סאָלדאטען מיט לאנגע בינדלאך ריטער אין דיא הענד. אויף א שטוהל לעבען דעם געשמיד-טענס קאָפּ איז געזעסען א דיקער פערזאָן מיט א ברייטע צורה און מיט א רויטע נאָז.

— וואו איז אָסיפּ זאבארין? — האט ער געפרעגט דעם מארטירער און זיינע גרינע, טיפזיצענדע פייערינע אויגען האבען געשאָטען פונקען.

— איך וויים ניט, — האט דער מארטירער געענטפערט.

— ניין, דוא ווייסט יא! — האט דער דיקער באנדיט געשריען — זאָג, וואו איז אסיפּ זאבארין!

דער מארטירער האט ניט געענטפערט.

— צעהן מאל פון ביידע זייטען! — האט דער דיקער צו דיא סאלדאטען א געשריי געטהאן.

דיא סאלדאטען האבען מיט אלע קרעפטען געשמיסען מיט דיא לאנגע טער דעם מארטירער פון ביידע זייטען רוקען און דיקער האט געצעהלט.

דאס געזיכט פון ארעסטאנט איז געוואָרען געל און זיין לייב האט בעקומען דונקעל בלויע קוויטען פערלאָפענע מיט בלוט.

— צו וועמען האסט דוא געטראָגען זאכארינ׳ס בריעף? — האט דער דיקער שטרענג געפרעגט.

— צו וועמען ער האט געהייסען! — האט דער מארטירער געענטפערט.

— צו וועמען האט ער געהייסען? — האט דער באנדיט צאָרניג געפרעגט. דער מאַרטירער האט ניט געענטפערט.

— זאָג, גרינבערג, צו וועמען האסט דוא געטראָגען זאכארינס בריעף? — האט דער דיקער זיך אוועקשטעלענד געשריען — דוא וועסט פיעל בעסער מאכען.

— קיין בעסערעס פערלאנג איך ניט! — האט דער אונגליקליכער שוואך געענטפערט — ניטא פון שלאגען וואס צו ערווארטען.

— מיר ווילען דיך אין גאנצען פריי־שפרעכען! — האט דער דיקער מאן מיט אן ערוויכטע שטימע געזאָגט — אבער זאג מיר צו וועמען האסט דוא זאכארינס בריעף געטראָגען?

— מאכט אייך ניט נאַרריש — האט איהם גרינבערג גאנץ רוהיג געענטפערט

— מיינט ניט, אז איהר האט דא געטראָפען א אינגעלע, איהר וועט אויף אזא ארט איין וואָרט פון מיר ניט דערגעהן.

— איך הייס דיך באנדיט פערשמייסען ביז צום טוידט!

— דעסטאָ בעסער! — האט גרינבערג געענטפערט.

— צעהן מאָל פון ביידע זייטען! — האט דער דיקער ווידער א געשריי געטהאן.

דיא סאָלדאטען האבען געשמיסען, דער דיקער האט געצעהלט איינס, צוויי, דריי. גרינבערג האט אויך געצעהלט; אבער גאנץ אנדערש, ער האט אָנגעהויבען פון „אל מלך נאמן“; דער „שמע ישראל“ האט זיך נאך פון זיין מויל ארויסגעלאָזען גאנץ זאכט, פונקט וויא ער וואָלט שטעהן און דאווענען אין שוהל; אָבער דעם „אחד“ האט ער שוין מעהר ניט געקענט ארויסריידען און איז געבליעבען ליעגען אונבעוועגליך.

— גענוג! — האט דער באנדיט אויסגעשריען — און מען האט באלד פון צעלע א פערבלוטיגטען קערפער ארויסגעטראָגען.

— — — — — — — — — —

דריי קראנקע און אלע געפעהרליכע זיינען אין יענעם טאג אריינגעבראכט געוואָרען אין האספיטאל פון אָסטראָג אין דריי קליינע צימערלאך איינער לעבען אנדערן; א דאָקטאר האט זיי אונטערזוכט און האט אנגעשטעלט א פעלשערין זיי צו בעדיענען און זיי איינגעבען דיא פערשריעבענע מעדיצין און אליין האט ער זיי ביז אויף מאָרגען ניט בעזוכט. זיי זיינען דיא גאנצע נאכט געלעגען אין שרעקליכען פיבער און דיא פעלשערין האט זיי וויא א מוטער צערטליך און טריי בעהאנדעלט זיא האט מיט קיין אויג ניט צוגעטהאן ביז אם מאָרגען און איז פון איין צימער אין דעם צווייטען ארומגעלאָפען און געלייגט צו זייערע קעפ קאלטע וואסער און האט

איינגעריבען זייערע קערפערס מיט דיא פעראָרדענטע זאלבען. דאס וואר א יונגעס
שעהן מעדכען פון הויכען שלאנקען וואוקס מיט א מילדעס געזיכט און מיט א פּאָר
בלויע אויגען, וועלכע האבען אימער אויסגעדריקט ליעבע, פריינדשאפט און גוט-
הערציגקייט. דיא קראנקע וועלכע זיינען אונטער איהר בעאָבאכטונג פעראָרדענט
געוואָרען, פלעגען זיך פיהלען גליקליך און האבען איהר בעטראכט אלס אן ענגעל
גאָטעס אין דער העלע. פיעלע פון דיא וועכטער האבען איהר געהאסט פאר איהר
גוטהערציגקייט און טרייהייט צו דיא קראַנקע. זיי האבען איייניגע מאל זיך גע-
רופט איהר צו פערליימדען בייא דיא נאַטשאַלסטוואָ אז זיא איז צופיעל ליבעראל,
צופיעל גוטהערציג און ווייך; אבער זיא האט געשטאמט פון א גאנץ הויכע אריס-
טאָקראַטישע פאמיליע, און אלס פעלשערין אין האָספיטאל פון אסטראָג, האט
איהר רעקאָמענדירט גענעראל וולאַדימיר סאָבאַקאָוו אליין, ער איז מיט איהר בע-
קאנט געווארען ביי דעם יונגען דאָקטאר פעטער וואסיליעוו, וועהרענד ער איז גע-
לעגען מיט א יאהר צוריק אין זיין פריוואַט האספיטאל נאכדעם וויא ער האט פון
זיין לייב ביידע קוגלען ארויסגעקריגען. — דיא יונגע פעלשערין האט איהם דאמאלס
טריי און צערטליך בעהאנדעלט, און אויף דער ביטע פון איהרען אָן אָנקעל א
פּאָלקאָווניק, האט דער גענעראל סאָבאַקאָוו איהר געגעבען דיעזע שטעלע אלס
פעלשערין אין האספיטאל.

— וויערא אלעקסאנדראָווא איז א זעלטען גוט מיידעל! — האט סאָבאַקאָוו
איינמאל געענטפערט דעם סמאָטריטעל פון אסטראָג, ווען ער **האט** אויף איהר
אויפגעבראכט א רכילות אז זיא בעדיענט צו טריי דיא קראנקע ארעסטאנטען —
זיא האט איינפאך מיר ביי מיין לעבען דערהאלטען מיט איהר גוטהערציגקייט און
טרייהייט אין מיין געפעהרליכען צושטאנד.

— אבער זיא איז צו גוט און ווייך — האט **דער** סמאָטריטעל געזאָגט.

— **דעסטא בעסער** — האט סאבאקאָוו געענטפערט — זאלען דיא קראַנקע
גיכער געזונד ווערען אום מיר זאלען קענען פון זיי וואס גיכער עפּעס דערגעהן!

וויערא אלעקסאנדראווא פלעגט פיר אלע נאטשאלניקעס אין דיא אויגען
ארויסווייזען איהר טרייהייט און פריינדשאפט צו דיא קראנקע ארעסטאנטען; אָבער
דאס איז פון זייער זייטע בעטראכטעט געוואָרען פאר אן אונשולדיגע אָפענהערציג-
קייט פון א תמ'עוואטע, נאאיווע און עהרליך מיידעל און דאס האט אויף איהר קיין
פערדאכט ניט ארויפגעצויגען זאָגאר פון דעם רויהען, הארטהערציגען און שלויהען
סמאָטריטעל מיט זיינע וועכטער. זיי האבען איהר גוט דיא ערשטע צייט נאכגע-
שפּיערט און זיינען געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דיעזע גוטע און בארמהערציגע
מיידעל טהוט קיין מאל קיין זיפץ ניט, ווען זיא זעהט זאגאר א געשטאָרבענעם
מארטירער דורך זייער נעהיימער אינקוויזיציאן.... און דאס וואס זיא איז אזוי גוט-
מיטהיג און בארעמהערציג, איז שוין גלאט ביי איהר אזא נאטור!

וויערא אלעקסאנדראָווא איז געווען אויסער א גוטע, אויך א **קלוג** מיידעל
און האט געוואוסט וויא איהר ראָלע צו שפּיעלען!

אום צעהן אוהר מארגענס איז געקומען דער דאקטאר און האט דורכגעלאָ-

פען מיט דיא אויגען דעם נעשריבענעם ראפּארט פון דער יונגער פעלשערין.

— וואסילי פּעטראָוו פערציג גראד היץ? — האט ער איהר נעפרעגט.

— נאך מיט דריי צעהנטעל — האט וויערא נעענטפערט און האט איהם אנגעוויזען דעם ציפער אויפ'ן ראפּארט.

— און וויא איז ביי איהם דיא טעמפּעראטור יעצט?

— אויף א גאנצען גראד נעפאלען.

— נעברויכט דיא זעלבע מיטלען, — האט ער צו איהר נעזאגט — איך האב קיין צייט איהם צו בעזוכען.

— און יענער, דער גרינבערג, — האט איהם וויערא אויפמערקזאם געמאכט — איז אין גאנצען צורוואונדעט.

— כאפּט זיי אלע דער טייפעל! — האט דער דאָקטאר א מאך געטהאן מיט'ן האנד געזאגט — איין מינוט רוה האט מען ניט פון זיי.

— זאל איך איהם-מיט דעם זעלבען זאלב שמירען, אדער איהר וועט זיך העררר דאָקטאר בעמיהען אויף א ווילע דיא וואונדען צו בעקוקען? — האט איהם דיא מיידעל מיט א תמ'עוואטע מינע געפרעגט.

— אלעס, אלעס דאס זעלבע! — האט דער דאָקטאר בעפוילען און האט געוואלט פון'ם צימער ארויסלויפען.

— און וואס מאכט מען מיט דעם גאָלדבוימען? — האט איהם וויערא נאכ-לויפענד געפרעגט — ער האט א שטארקען הארצ-קלאפּען, אז מען הערט איבער'ן גאנצען צימער און זיין פּולס שלאָגט דריי און ניינציג?

— קאלטע קאָמפּרעסען צום ברוסט! — האט דער דאָקטאר איילענד ארויס-גערעדט און איז גלייך פערשוואונדען געוואָרען.

— געבילדעטער טיראן! — האט דאס מעדכען צווישען דיא צייהנער געברומט און א פּאָר גלענצענדע טרעהרען האבען זיך פון איהרע הימעל-בלויע אויגען ארויס-געוועלצט, וועלכע זיא האט פון איהרע ראָזען-פארביגע באקען שנעל אפּגעווישט — דרעסירטער אונמענש, וואו נעהמט מען אזוי פיעל פייבטינקייטען אין מויל אום דיין מערדערישע געזיכט צו בעשפּייען? דוא געהסט שפּיעלען אין קארטען און אונשול-דיגע מענשען-אָפּפער ליעגען און פּאָבען מיט דער נשמה? אָ, ווען וועלען שוין אמאָל קומען יענע גוטע און גליקליכע צייטען וועלכע מיר ערווארטען?

דאס מעדכען האט זיך אומגעקוקט אויף דיא ווענט, זיא האט זיי גוט בע-בעטראכט פּונקט וויא זיא וואלט מורא געהאט צו דערזעהט זיא ניט אין זיי עפּעס א פּאָר אויגען אדער אויערן, און זיא איז באלד פון'ם צימער ארויסגעגאנגען.

— וויא פיהלט איהר אייך, העררר פּעטראָוו? — האט זיא דעם אונגליקליכען געפרעגט איהם אננעהמענד פאר'ן פּולס — מיר שיינט, אז אייך איז פיעל בעסער?

— דיא קניע — האט דער מארטירער שוואך ארויסגערעדט.

— עס דריקט אייך געוויס דער באנדאזש? — האט איהם דיא מיידעל מיט א בארמהערציגע שטימע געפרעגט.

— עס דריקען אמאליגע עראינערונגען — האט דער קראנקער שוואך ערוויע־דערט — עס דריקען היינטיגע, עס דריקט דאס לעבען.

— האָפּט! — האט דאס מעדכען מיט א זאָנדערבארע שטימע געזאָגט און האט זיך הין און צוריק ארומגעקוקט — עס לעבען אייערע פריינדע, עס לעבען אייערע קאָמעראַדען.

פעטראוו האט אויף איהר מיט א פערוואונדערטע מינע א קוק געטהאן און א שטארקער זפיץ ניט נאך זיינע קרעפטען האט זיך פון זיין הערץ ארויסגעריסען.

— האָפּט היילינער מארטירער! — האט וויערא שטיל געזאגט און האט געשיינקט דעם קראנקען א הייסען קוש אין שטערען, וועלכער האט באלד בעקומען א צייכען — האָפּט, איהר וועט לעבען און זעהן.

א שוויס האט זיך באלד נאך דיעזען קוש ארויסגעגאסען אויפ'ן גאנצען לייב פון דעם מארטירער; זיין אויפגעפלאמטעס געזיכט איז פון מינוט צו מינוט געווא־רען נאַסער און נאַסער און זיינע האלב פערגלעזערטע אויגען — פרייהער און פרייהער.

וויערא האט מיט א ווייסע טיכעל זיין געזיכט אלע ווילע אפגעווישט און האט בענעצט זיינע טרוקענע ליפען מיט וויין.

— איך דאנקע! — האט דער קראנקער מיט א דאנקבארען בליק שוואך ארויסגערעדט.

— דאנקט מיר ניט! — האט דאס מעדכען מיט א שטילע זאנפטע און ריהרענדע שטימע געזאגט און האט איהם פארן פולס ערגריפען — מיר קומט קיין דאנק דערפאר, וויא אייך האט ניט געקומט אייער שטראפע.

— ענגעל אין דער העלע — האט דער קראנקער געשעפטשעט און זיינע אויגען זיינען פייכט געווארען.

— שטיל!! — האט דאס מעדכען איהם א דריקטהאנדיג פארן האנד געזאגט.

פעטראוו האט א מאך געטהאָן מיט דיא אויגען וועלענדיג דאמיט אויסדריקען אז ער פערשטעהט.

— אדיע פ ע ט ר א ו ו, אויף וויעדערזעהן! און דאס מעדכען איז באלד ארויסגעגאנגען.

35טעס קאפיטעל.

פון איין צרה האַלב אַרויס אין דער צווייטער האַלב אַריין.

ליעבע אָדער סיביר? — דאס איז פאָרגעשטאנען ליזא אנדריאנאוואַ'ן ווען דאקטאָר פעליקס סאבאקאָוו האט איהר קאבינעט פערלאָזען. זיא האט פערבראכט פיעלע שטונדען אין שרעקליכע ליידען און האט עס פאר איהר מוטער און ברודער ניט פאָרגעבראָכט; נור אויף מאָרגען, ווען זיא איז אביסעל צו זיך געקומען, איז זיא מונטער ארונטערגעגאנגען צו איהר מוטער אין קאבינעט וואו זיא האט גע־טראָפען אויך איהר ברודער און האט זיך לעבען זיי אוועקגעזעצט.

זיי האבען זיך א לאנגע ווײלע שטום אנגעקוקט און זייערע אויגען האבען גערעדט שרעקליכעס.

— מוטער און ברודער, — האט זיך ענדליך ליזא אפגערופען — אונזער לאנגע

ווִיא איהר ווייסט, איז א טרויערינע. וואסילי פּעטראָוו זיצט אין פינסטערן קערקער און מיר האבען זיך פאר א ניעדערטרעכטיגען שפּיאָן אויסגעגעבען, גענוג איז פאר דיא באנדיטען צו וויסען, אז מיר האבען איהם מיט אונגעדולד ערוואַרטעט און מיר האבען געוואוסט וועגען וועלכען ציעל ער פאהרט פון אירקוסטק נאך פּעטערס-בורג.... פערהיטען דאס אונגליק קענען מיר ניט. מיר ווייסען בעשטימט, אז מיר שטעהען אויפ'ן שוועל פון אונגליק און מענליך, אז אָט אָט קומט ער.... זאגט מיר, מיינע ליעבע, וואס פערבלייבט ביי אונז צו טהאן?

— איך האב אייך אימער, מיינע קינדער געראטהען זיך צו האַלטען ווייט פון דער ניהילעסטישער בעוועגונג, — האט דיא מוטער בעטריבט געזאגט — יעצט האַלטען מיר שוין גאנץ ווייט. דאס איז שוין ניש-קשה'דיג פערקראָכען, אזש אין דעם ווייטען סיביר!

— יונגע מענשען זאלען אין בארבאַרען-לאַנד זיך האַלטען ווייט פון ניהי-ליזמוס! — האט פּאוועל געברומט — און ווער איז אין רוסלאַנד ניט קיין ניהיליסט, אויב ער האט נור גענאָסען עפּעס בילדונג און פערשטעהט דיא לאַגע פון אונזער ארעמען פאָלק!

איך וויים מוטער וויא עהרליך, וויא עדעל און אנשטענדיג דוא ביסט, זאג מיר דיא ריינע וואהרהייט צו דוא אליין ביסט ניט נ י ה י ל י ס ט י ש געזאָנען? ביי מיר איז קיין צווייפעל, אז דוא וועסט פו דיין מונד קיין ליגען ניט ארויסלאזען און איך וויל עס פון דיר הערען.

מאריא האט א זיפץ געטהאן.

— אַלע פערנינפטיגע מענשען, — האט פּאוועל פאָרטגעזעצט — מוזען זיין ניהיליסטען ביי אזא פיהרונג אין לאַנד! דיא טיראַנייע פון דער בלוטיגער רעגיערונג האט ערדריקט דיא לעצטע שטופע פון לומפּעריי און ניעדערטרעכטיגקייט; אבער עס גיעבען מענשען ד י י נ ק ע ר און עס ניעבען ק ע מ פּ פ ע ר. דיא ע ל ט ע ר ע, וועלכע פיהלען זיך שוואַך — ד י י נ ק ע ן און דיא א י נ ג ע ר ע ביי וועלכע דיא געפיהלע זיינען הייסער, דיא קרעפטען זיינען יונג און ש ט א ר ק ע ר דיעזע ק ע מ פּ פ ע ן.

— האט פּאוועל ניט ריכטיג געזאגט, ליעבע מוטער? — האט ליזא איהר גע-פרעגט.

דיא עהרליכע פרוי האט א קוק געטהאן אויף איהרעביידע קינדער און א שטראָם פון טרעהרען האט זיך פון איהרע אויגען ארויסגעגאָסען.

— דיא עלטערע מענשען, — האט פּאוועל ווייטער גערעדט — וויינען ביי אן אונגליק און דיא אינגערע קעמפּפען ווייטער....

— וויא איז אבער אז דיא שווערע קייטען לאזען ניט? — האט דיא מוטער ביטערליך געפרעגט.

— מוז מען זעהן אז דערצו זאל ניט קומען, ווען מען האט נאך א געלעגענ-הייט זיך צו פערהיטען.

— איך וואָלט געוואָלט וויסען וואס דענקסט דוא צו טהאן? — האט דיא מוטער פערצווייפעלט געפרעגט.

— וואס אנדערע קעמפפער טהוען, — האט פאוועל מיט העלדענמוטה איהר געענטפערט — האלטען דעם שווערד אין האנד און טראגען א מאסקע אויפ'ן געזיכט.

— ניין מיין קינד, איך וויל עס ניט.

— דוא ערלויבסט עס מיר ניט, ווייל איך בין דיינס א קינד און דוא מיינע א מוטער, — האט פאוועל פאָרטגעזעצט — דיא אנדערע קעמפפער האבען אבער אויך געטרייע מיטער און דאָך געהען זיי פון שלאַכטפעלד ניט אראָפּ....

— פאר יענע זאלען זארגען זייערע עלטערן — האט מאריא זיפצענד געענטפערט — און איך וועל עס מיינע קינדער ניט ערלויבען; סיידען זיי זאלען געהן געגען מיין ווילען.

— היינט זאָג-זשע אונז מוטער, וואס דענקסט ד ו א צו טהאן? — האט ליזא איהר אונטערבראָכען.

— אנטלויפען! — האט דיא מוטער טרויעריג געענטפערט.

— דאס פּאַסט ניט פאר פרייהייטס-קעמפפער! — האט פאוועל העכסט אויפגעבראַכט ערוויעדערט — דער קאמפּף, וועלכער שטעהט אונז פאָר, איז א היילינער. ער איז ניט פאר זיך אליין צוליעב איינענליעבע, וועלכע מען קען אין א נויטה ברעכען; ער איז פאר הונדערט מיליאָן פערשקלאַפּטע און ניעדערשלאַגענע קנעכט....

— ניט אלע קעמפפער — האט דיא מוטער געענטפערט — שטעהען אויס-געשטעלט אין פראָנט אויפ'ן שלאַכטפעלד; מען געברויכט סאָלדאַטען אויך פון הינטען... דער וואס זיצט און שלייפט דיא שווערדען אדער פוצט דיא פיילען, איז אויך בעטראַכט פאר א קעמפפער וויא דער וואס שטעהט פון פראָנט.

— דאס איז אויך א פּלאַן! — האט ליזא נאך א קורצען נאכדיינקען אויס-געריפען.

— קיין אנדער אויסוועג האבען מיר ניט — האט דיא מוטער מיט א בע-שלאָסענעם טאָן געזאגט.

— און אז איך זאל פערבלייבען אין מאסקווא ווילסט דוא מיר ניט ערלוי-בען? — האט איהר פאוועל פערדריסליך געפרעגט.

— אויב דוא ווילסט האנדלען געגען מיין ווילען, זאָלסט דוא עס טהאן.

— און דער לומפּ אלעקסייעוו זאל בלייבען לעבען?

— מיין האנד וועט איהם טוידטען!

— פון וואַנען? פון אויסלאנד? — האט איהר פאוועל אויפגעבראַכט גע-פרעגט.

— מיט זיין טויט וועט ער ניט שטארבען... נור איך טהו ניט א זאך איבעראיילט.

— און דיין טאָכטערס עהרע?

— דאס מוז האבען געדולד. ער האט אנדערע פרויען נאך פיעל מעהר בעד לײדיגט, און דאך לעבט ער נאך.

— חאפען אן עהרליבעס מערבען אין א קיביטקע, איז דיא גרעסטע בעלײ דיגונג! — האט פאוועל אויסער זיך געזאגט.

— ביסט נאך יונג מײן קינד — האט איהם דיא מוטער ביטערליך ערװיע דערט — און דוא װײסט ניט װיא װײט א בעלײדיגונג פון אן אויסװאורף קען דערגעהן....

— אלזא מוטער, — האט ליזא זײ אונטערבראכען — פערבלײבט בײ דיר, אז מיר זאלען אנטלויפען נאך אויסלאנד.

— אונבעדינגט,

— און װען דײנקסט דוא עס צו טהאן?

— װאס אם שנעלסטען און מיט גרויס פארזיכטיגקײט.

— און אונזער הויז מיט אונזער אימעניע (גוט)?

— דאס קען איך נאך הײנט אפשרײבען אויף מײן אנקעל און ער װעט שוין דעם אײנקונפט אונז אפשיקען.

— מיר האבען נאך מוטער גאנצע דרײצעהן טעג צײט, — האט ליזא מיט א טרויעריגען שמײכעל זיך אפגערופען — פעליקס סאבאקאוו האט געסטערן פון מיר פערלאנגט מײן האנד און האט מיר געגעבען צװײ װאכען צײט זיך צו בעדײנ קען װאס לוינט פאר מיר ניבער — געהערען צו איהם אדער צו דיא סיבירישע מינען?

מאריא מיט פאװלען זײנען אויפגעציטערט געװארען.

— אזוי װײס שוין דער טויגעניכטס אויך פון אונזער אונגליק?! — האט מאריא זיפצענד געפרעגט.

— נאך פריהער פון אלע, — האט ליזא טרויעריג ערװידערט — ער איז דאך װלאדימיר סאבאקאוו׳ס א זוהן און זײן פאטער איז דאך דער הויפט אינקװיזיטאר אין „טרעטאיע אטדעליעניע״.

— און ער װיל זיך יעצט מיט דיזער געלעגענהײט בענוצען? — האט דיא מוטער העבסט אויפגערעגט געפרעגט.

— דיא טיראנען איז קײן זאך ניט צו שװער! — האט ליזא שאקלענד מיט׳ן קאפ איהר געענטפערט — ער האט עס מיר פארגעלײגט װיא איך האב דיר פריהער דערצעהלט. איך האב מיך קוים בײ איהם אײנגעבעטען מיר צו געבען צװײ װאכען צײט.

פאװעל איז דיא גאנצע צײט געזעסען װיא א צודולטער און האט געהאלטען דעם קאפ אנגעלענט צװישען בײדע הענד. פלוצלינג איז ער פון זײן שטעלע אויפ געשפרונגען.

— דא װעט איהם קאסטען זײן לעבען! — האט ער װיטהענד אויסגעשריען און זײנע אויגען האבען געפײערט.

— נעלאָסען מיין קינד — האט מאריא איהם אננעהמענד פארביידע הענד געזאגט — דאס געהער ניט צו דיר.

— אלץ ניט צו מיר? — האט פאוועל בעטאָנענדיג דעם „אלץ“ געשריען — אלעקסייעוו׳ן טאָר איך ניט וויא א הונד דערשיסען און דעם אויסוואורף סאָבאקאָוו איז מיר אויך ניט ערלויבט וויא א וואָרים צו טרעטען — היינט ווער דען זאל פאר אונזער בעליידיגונג קעמפפען. ווער וועט זיך אננעהמען פאר מיין שוועסטערס עהרע?

— דאָקטאָר פעטער וואסיליעוו, אויב ער וועט עס געפינען פאר נויטהיג — האט דיא מוטער איהם רוהיג געענטפערט.

— ער קומט דאָך שוין מעהר ניט צו אונז! — האט פאוועל פערדריסליך געזאגט.

— ער קומט ניט וויל ער האט ניט בעדארפט קומען — האט דיא מוטער איהם געענטפערט.

— איך פערשטעה ניט אזא פאָליטיק.

— איך וועל דיר עס ברודער ערקלערען, — האט ליזא זאנפט געזאגט — זייט וואסיליעוו האט זיך ערוואָרבען וולאדימיר סאבאקאוו׳ס פריינדשאפט און צוטרויען, האט ער מיט זיין זוהן׳עלע זיך ניט געטאָרט רייצען.... ווייסט דוא דען ניט, אז וואסיליעוו טאָר ניט זיין פערדעכטיג? ער האט דאָך אין האָספיטאל פון אָסטראָג אריינגעשמוגעלט א הייסע ניהיליסטין פאר א פעלשערין.

— וויא באלד אזוי, — האט פאוועל זיך אפגערופען — וואָלט דאָך זעהר גלייך געווען, אז מיר זאלען זיך מיט וואסיליעוו׳ן בעראטהען וועגען אונזער גאנצער טרויעריגע געשיכטע.

— איך האב איהם געסטערן ניט געקענט זעהן, — האט איהם ליזא געענטפערט — אבער זיי זיכער, אז ער וועט אין דעם ניט שווייגען; ער ווייס שוין אונזער לאגע נאך פון געסטערן און וועגען סאבאקאוו׳ס פאָרשלאג וועל איך זיך באלד מיט איהם זעהן.

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפּען און דער גרעפינס דיענער איז אריין אין צימער.

— מאטושקא, — האט ער זיך ווענדענדיג צו דער גרעפין געזאגט — עס טהוט מיר זעהר וועה מיין הארץ אייך צו זאגען, אז איהר מיט אייערע ליעבע קינדער שטעהן אין געפאהר.... יעווראשין וועט קיין פערברעכען געגען זיין אלטע ווירטהין ניט בעגעהן!.... איך בעדיען אייך שוין זייט צוועלף יאהר. אָ, גאָט, וואס פאר א גוטע בעהאנדלונג איך האב פון אייך מיט אייערע קינדער געהאט. עס האט מיר קיין זאך ניט געפעהלט. אלע מאָנאט האב איך געשיקט געלט אין דאָרף אריין און יעדען זאנטאג האט איהר מיך אויפ׳ן גאנצען טאָג פריי געלאזען. יעווראשין איז ניט קיין אויסוואורף.... ניט קיין אונמענש...

— וואס איז געשעהען יעווראשין? — האט איהם מאריא פערוואונדערט און ערשראָקען געפרעגט.

— האט איהר געהערט אן איינפאל? — האט דיער דיענער ווייטער גע-

רעדט — איך זאל צוליעב הונדערט רובעל זיך ענטזאגען פון מיין ווירטין׳ס הויז און זאל איהר רעקאמאנדירען אן אנדער דיענער ?

— זאג גיכער יעווראשין וואס דוא מיינסט מיט דעם ? — האט איהם מאריא אנדריאנאווא געפרעגט — דיינע ווערטער זיינען מיר אין גאנצען אונפערשטענדליך.

— א, מאמושקא, וויא אזוי קענט איהר פערשטעהן דיא פערדארבענהייט פון א ניעדערטרעכטיגען לומפ ? — האט יעווראשין וויטער גערעדט — ער איז צו מיר געקומען און האט מיר אנגעבאטען הונדערט רובעל אום איך זאל מיך פון מיין שטעלע ענטזאגען און איהם רעקאמאנדירען פאר מיינעם אן אנקעל אלס דיענער צו אייך אין הויז.... דארף מען דעם יעווראשינען שטעקען א פינגער אין מויל ?.... פערשטעהט דען ניט יעווראשין אז דאס איז עפעס א שפיאן, א טויגעניכטס ?

מאריא אנדריאנאווא מיט איהרע ביידע קינדער האבען זיך א צאפעל געטהאן און זייערע געזיכטער זיינען געווארען פערוואלקענט.

— נו, וואס האסט דוא איהם געענטפערט — האט איהם מאריא בעטריבט געפרעגט.

— יעווראשין איז ניט קיין אינגעל — האט דער דיענער וויטער גערעדט — איך האב איהם געלאזט שטעהן אין קיך און האב איהם געזאגט, אז איך געה בעטען אן ערלויבניס מיך צו בעפרייען, ווייל איך מוז אוועקפאהרען....ווען איך וועל קומען צוריק און איהם זאגען, אז מיין ווירטהין ערלויבט מיר ניט, וועט זיך דיא זאך גאנץ גלאט אפגעהן און איהר וועט דערווייל וויסען וואס צו טהאן.

— קענסט דוא יענעם מענשען ? — האט ליזא איהם א פרעג געטהאן.

— פון וואנען זאל איך איהם קענען ? — האט יעווראשין געזאגט — וועלכער עהרליכער מענש האט עסקים מיט א שפיאן ?

— פון וואנען ווייסט דוא אז ער איז א שפיאן ? — פיעללייכט וויל ער טאקע פאר דיעזער סומע א שטעלע בעקומען ?

— צו וואס דארף מען ניט האבען קיין צייהנער, — האט יעווראשין געענטפערט — ער האט מיר אויסדריקליך געזאגט, אז אין דריי פיער טאג ארום מעג איך קומען און ער וועט מיר דיא שטעלע צוריק איבערגעבען.

— איך בין א בעלן איהם צו זעהן — האט פאוועל זיך אויפהויבענד פון זיין שטוהל געזאגט.

—ווארט, לאמיר זיך בעראטהען, — האט זיין מוטער אויפגערעגט זיך אפגערופען. זיא האט געהייסען יעווראשינען זיך אוועקזעצען און נאכדעם וויא זיי האבען ביי א פיערטעל שטונדע צווישען זיך גאנץ שטיל גערעדט, איז יעווראשין ארויסגעגאנגען און באלד איז צו זיי אין צימער אריינגעקומען אונזער בעקאנטער וואזיא טקין געקליידעט אלס לאקיי פון א האטעל, אין א דונקעל בלויע און קורצע פאדיאווקא (ספאדניצע) און מיט געגלענצטע שטיבעל מיט לאנגע חאליאוועס ביז דיא קניע, וועלכע זיצען אויף וויכען לעדער מיט געקינסטעלטע רונדע פאלדען וויא געטאקט.

— דוא ביסט יעוורושינס אן אָנקעל? — האט איהם דיא גרעפין רוהיג נעפרעגט.

— אזוי איז עס, מאמעלע קרוין, — האט איהר וזיאטקין רעספעקטפאָל גע־ענטפערט האלטענדיג זיין היטעל אין דער האנד.

— קענסט דוא גוט אנטרייבען א פערד?

— נאך וויא, מאטושקא! אין דאָרף וואו איך בין פאר א יאהרען געוועזן, בין איך אלץ ארומגעגאנגען ארום פערד.

— קענסט דוא אויך גוט רייטען?

— וויא א קאָזאק מאטושקא.

— מיינער א דיענער, — האט דיא גרעפין געזאגט — מוז טאקע קענען רייטען וויא א קאָזאק; איך האב ניט וייט פון מאסקווא אן אימעניע וואוהין איך דארף יעדען מאל מיין דיענער שיקען.

— איך וועל עס, מאמעלע, פינקטליך ערפילען.

— מעגליך, אז דוא מיינסט נור דאס דוא ביסט א גוטער רייטער? — האט דיא גרעפין איהם געפרעגט.

— ניין, מאמעלע, איך בין איינער פון דיא בעסטע.

— קען מען דיך פּרובירען?

וזיאטקין האט זיך א קראַץ געטהאן אין קאָפּ.

— פאר וואָס ניט מאטושקא? — האט ער נאָך א קליינע פויזע א מאכ־טהאָנדיג מיט דער האנד געענטפערט.

דיא גרעפין האט א דריק געטהאן א ווייסען קנעפעל אין וואנט און באלד איז אין צימער אריינגעלאפען יעוורושין.

— דיין אָנקעל — האט איהם דיא גרעפין געזאגט — וויל וויזען זיין קענטניס אין רייטען; געה און פיהר ארויס פון שטאל דעם „שימעל" זאָל ער זיך אויף איהם אביסעל דורכפאהרען. מיר וועלען זיך צוקוקען דורכ'ן פענסטער.

— קום ליעבער אָנקעל מיט מיר, — האט יעוורושין ליעבליך געזאגט — איך וויים דאָך שוין פון לאנג וואָס פאר א פלינקער רייטער דוא ביסט. דיא גרעפין האט מיר ניט געוואלט גלויבען, אז דוא רייטסט בעסער פון מיר; יעצט זאל זיא זעהן.

ער האט אנגענומען דעם שפּיאָן פארן האנד און האט איהם ארויסגעפיהרט אויפ'ן הויף.

יעוורושין האט באלד געעפענט א האלבען טהויער פון א שטאל און האט פון דאָרט ארויסגעפיהרט א הויכען „שימעל" מיט א הויכע געבויגענע האלז וויא א דוגע און מיט לאנגע שמאָלענקע פיסעלאך.

דאס פערדעל איז געגאנגען אין דער קרים און האט געוואָרפען מיט זיין הינטער־חלק.

— קום אהער ליעבער אָנקעל, — האט יעוורושין געזאגט צו וזיאטקינען

וועלכער איז געשטאנען און האט אנגעקוקט דאס פערדעל עפעס מיט א זויערע מינע.

ווזיאטקין איז מיט א געמאכטען דרייסט צו איהם צוגעגאנגען.

— נאך א פינף און צוואנציגער, אבי מיט חסד! — האט ער שטיל יעוורא־שינען געזאגט.

— קענט איהר, באטיושקא, גאר נים רייטען?

— איך קען יא; אבער וואס איז דאס עפעס פאר א פערדל?

— א גאנץ געוועהנליכער, באטיושקא, — האט איהם יעוורושין איינגערעדט און האט איהם אונטערגעהויבען ביי'ם ארויפקריכען פאר דיא פיס.

ווזיאטקין האט זיך פלינק אויפ'ן פערד ארויפגעכאפט און יעוורושין האט דעם פערד געגלעט ביי דיא נאז־לעכער.

— אויפ'ן גאס! — האט דיא גרעפין דורכ'ן פענסטער א געשריי געטהאן.

יעוורושין האט דעם פערד אויפ'ן גאס ארויסגעפיהרט און האט איהם פלוצ־לינג אפגעלאזען.

דאס פערדל האט זיך לוסטיג אנגעהויבען צו טאנצען מיט דיא הינטער פיס און פון איין טאנץ צום צווייטען איז ווזיאטקין געפאלען אויפ'ן בויך איבער'ן פערדס רוקען, אז ער איז אזש נעל געווארען פאר שרעק און פאר וועהטאג.

— פעסטער פאר'ן צוים! — האט פאוועל געשריען דורכ'ן פענסטער.

ווזיאטקין האט דעם צוים פעסט אנגענומען און דער פערד האט זיך פלוצ־לינג א שטעל געטהאן אויףביידע הינטערשטע פיס, אז ווזיאטקינס ברייטע מארדע איז געבליבען שטעקען אין פארדערשטען שפיץ פון דעם זאטעל.

— רעטעט! — האט ווזיאטקין מיט א פערשטיקטע שטימע א געשריי געטהאן.

ווען דער פערד האט דערפיהלט ווזיאטקינס האלבען קערפער לעבען זיין ווייַדעל האט ער א שפרונג געטהאן מיט דיא הינטערשטע פיס, אז דער רייטער האט זיך אין איין מאמענט געפונען מיט'ן גאנצען קערפער לעבען פערד'ס האלדז.

— חא, חא, חא, — האט זיך געהערט א געלעכטער דורך דיא פענסטער פון דער גרעפינס וואוינונג.

— חא, חא, חא, חי, חי, חי! — האבען געלאכט דיא קאצאפעס וועלכע זיינען זיך צוזאמענגעלאפען אין גאס אויפ'ן בייז וואונדער.

דער פערד האט זיך פלוצלינג פערנאנדערגעלאזען אין א ווילדען טאנצענדען גאלאפ און דער רייטער איז געבליעבען מיט איין פוס אין דער אייזערנער „סטרעמיא" (שטייגבינגעל) און מיט איין האנד האט ער זיך געהאלטען אן דער לאנגער גריווע פון דעם שימעלס האלדז און היינגענדיג מיט'ן רוקען צום באדען, האט זיין לאנגע פוס זיך געשלעפט אויף דער ערד און האט זיך געהאקט אן דיא שטיינער.

דער פערד האט זיך ענדליך פערהאקט אן א סלופ פון'ם טעלעגראף און ווזיאטקין איז מיט א צולעבערטען קאפ און א צוריסענע פוס געבליעבען ליגען אויפ'ן באדען.

— דיא צייט איז קורץ! — האט מאריא אנדריאנאווא געזאגט צו איהרע

קינדער נאכהער וויא יעוורושין האט איהר געבראכט דיא נאכריכט אז דער שפּיאָן איז האלב-טוידט אפּגעפּיהרט געוואָרען אין אוטשאַסטאָק — מען מוז זעהן וואס גיכער פון אונגליק זיך צו רעטען. איך דיינק גאר אנדערש ניט, וויא צו פערדרייזען נאך אויסלאנד, אויב דאס וועט זיך אונז איינגעבען.

— איך דיינק אבער מוטער, — האט איהר ליזא טרויעריג ערוויעדערט — אז אונזער הויז איז ארומגערינגעלט מיט שפּיאָנען; א בעווייז דערצו איז יעצטיגער גאסט, און ווער ווייס וויפיעל אזעלכע מענשלאך שפּיערען אונז יעצט נאך?

— ערגער וויא שלעכט קען ניט זיין! — האט דיא גרעפין אויפגערעגט גע-זאגט — געה ליעבע טאָכטער, אין גרויסען ביבליאָטהעק, און איך וועל שוין בעזאָר-גען דורך יעוורישענען אז דוא זאלסט זיך דאָרט בעגעגנען מיט וואסיליעוו'ן.

— און איך, מוטער, וועל געהן געוואָר ווערען צו ניקאָלאַי איסטאָמין — האט פּאוועל איהר געזאָגט — ער איז יעצט אין דעם זעלבען געפאהר וואס מיר אלע. סאָבאָקאָוו מיט אָפּענבאַכען האבען איהם געזעהן אין וואקזאל ווען ער האט בעגלייט דעם שפּיאָן, אלס וואסילי פּעטראָווי'ן נאך פּעטערבורג; וואס מיט'ן שפּיאָן האָט פּאסירט דורךביידע אונזערע שפּיאָנען, וויים איך אויך ניט. מעגליך אז איך וועל באלד ברייגנען וויכטיגע נייעס.

— ניין מיין קינד, — האט צו איהם זיין מוטער מיט א פעסטען טאָן געזאָגט — דאָ אין רוסלאנד לאָז איך דיך מעהר קיין אנטהייל נעהמען אין דיא ניהיליס-טישע טהעטיגקייט דוא מוזט מיך פאָלגען אויב דוא שעצט מיך וויא א קינד זיין מוטער.

פּאוועל האט א זיפץ געטהאן און איז געבליבען זיצען אויף זיין שטעלע.

— העריין! — האט דיא גרעפין אויסגעשריען נאך אן אָנקלאַפּען אין דער טהיר.

עס איז אין צימער אריינגעקומען א הויכער שלאַנקער פערזאָן מיט א לאנגען שווארצען באָרד און מיט עטוואס גרויע האר אין קאָפּ און האט זיך העפליך פערנייגט.

— ווער זייט איהר אונבעקאנטער מאן? — האט דיא גרעפין פערדריסליך געפרעגט און האט זיך געערגערט אויף איהר דיענער וויא קומט ער אריינלאזען א פרעמדען מענשען אונגעמעלדעט.

— איך! — האט דער גאסט געענטפערט און האט א שמייכעל געטהאן.

— פעטער! — האט ליזא איבערראשט אויסגעשריען און איז האסטיג צו איהם צוגעלאָפען.

— דאס בין איך אליין, — האט דער גאסט מיט א זאַנפטע שטימע געענטפערט און האט אין איין מאמענט דעם באָרד מיט'ן פּאריק פון זיך אראָפּגענומען.

ליזא איז וויא וואהנזיניג אין זיינע ארעמס אריינגעפאלען און האט זיך שטארק צו-וויינט.

— ויין ניט ענגעל, — האט דאקטאר וואסיליעוו מיט א ריהרענדע שטימע

נעזאגט — אין מענשענס לעבען קומט פיעלעס פאר און מען מוז אויך שלעכטעס געדולדיג איבערטראָגען.

— טהייערער, גוטער און ליעבער פריינד, — האט מאריא מיט טרעהרען אין דיא אויגען צו איהם געזאָגט — איהר זייט אין דער ריכטיגער צייט צו אונז געקומען; זייט אונז ווילקאָמען, מיין צוקינפטיגער זוהן. זעצט אייך אנידער און לאמיר בעשפרעכען אונזער שרעקליכע לאגע.

פאוועל האט איהם אונטערדעסען ליעבליך געדריקט זיין האנד און האט זיך העפליך פאר איהם פערנייגט.

נאר זיך ניט געשראָקען טהייערע מוטער, — האט וואסיליעוו זיך אוועקזעצענד מיט ליזא'ן אויף איין שטוהל געזאָגט — פון געפאהר רעטעט העלדען־מוטה און פייגלינגע געפינען זיך ניט קיין אויסוועג.

— ווייסט איהר, ליעבער וואסיליעוו, אלעס וואס מיט אונז האט פאסירט?

— האט איהם דיא גרעפין צורודערט געפרעגט.

— ליידער, וויים איך אלעס, — האט וואסיליעוו נאך א שטילען זיפץ גע־ענטפערט.

— און וואס פעליקס האט מיך פלוצלינג בעזוכט, ווייסט דוא אויך? — האט איהם ליזא מיט א ביטערן שמייכעל געפרעגט.

— דאס וויים איך גראדע ניט.

— ער האט מיך נעסטערן בעזוכט און האט מיר געגעבען צוויי וואכען צייט

— האט ליזא ביטערליך געלאכט.

— וואס? — האט פעליקס איהר פערוואונדערט געפרעגט.

— איך מיט מיין ליעבע מוטער און ברודער — האט ליזא ווייטער גערעדט— לינגען יעצט ביי פעליקס סאבאקאָוו אין דיא הענד. וויא באלד איך וועל איהם הייראטהען זיינען מיר אויסער געפאהר און ווען ניט — געהן מיר אלע נאך סיביר.

— און ער וויל זיך טאקי מיט דער געלעגענהייט בענוצען?

— פאר אזא פיינעם מענשען האלטסט דוא עס איהם, אז ער זאל גאר ניט פעהיג זיין צו אזא ניעדערטרעכטיגקייט? — האט איהם ליזא טרויעריג געפרעגט — איך האב מיך קוים ביי איהם איינגעבעטען צוויי וואכען צייט אום זיך צו בעדיינקען.

וואסיליעוו האט א זיפץ געטהאן און זיין געזיכט האט אנגענומען א טרויעריגע מינע.

— מיינסט דוא פיעללייכט, מיין טהייערע, אז איך וויל זיך טאקי בעדיינקע?

— האט ליזא מיט א טרויעריגען שמייכעל איהם געפרעגט — איך האב ביי איהם אויסגעבעטען צייט אום יוצא צו זיין נעגען מיין ליעבער מוטער און ברודער, און אום דאס אונגליק עטוואס צו פערציהען, פיעללייכט וועט זיך אונטערדעסען עפעס ארויסווייזען א פלאן; אבער אט זיצט פאר דיר מיין מוטער און מיין ברודער; זיי זיינען מיט מיר איינשטימיג צו געהן נאך סיביר איידער זיך צו בענוצען מיט סאבאקאָוו'ס געפעהלינקייט.

— ליעבע און טהייערע פריינדע, — האט וואסיליעוו נאך א קורצען נאכדייי־

סען פלוצלינג אויסגערופען — איך מוז אייך זאָגען דיא ריינע וואהרהייט, אז מיין פריהערדיגער זיפץ האט בעדייטעט גאנץ אנדערש וויא מיין טהייערע ליזא האט איהם בעטראכט....

— איך האב איין מינוט ניט געצווייפעלט, אז דיעזער ענגעל, — און ריידענדיג האט ער אנגעוויזען אויף ליזא'ן — וועט מיך אויף קיינעם אין דער וועלט ניט אומבייטען, אין דער ערגסטער צייט און אין דער ביטערסטער לאגע; אבער מיין זיפץ איז געווען וועגען אייער אונגליק.

איך בין געצוואונגען אייך צו זאגען, אז איהר שטעהט אין גרעסטען געפאהר; וויא ווייט עס האלט מיט דער גרעפין אליין ווייס איך ניט, מעגליך, אז זיא וועט פאר אונשולדיג ערקלערט ווערען; אבער דוא מיין ענגעל און איהר, ליעבער, טהייערער ברודער פאוועל, מיט אייך האלט עס זעהר שלעכט. איך וואלט פיעללייכט געקענט ביי דעם אלטען סאָבאקאָוו עפּעס אויסווירקען. ער איז אין מיר איינגעטרויט וויא אין א הייסען מאנארכיסט; אבער זיין טהייערער זוהנעלע פעליקס שטעהט דא וויא א הויכער בארג אין וועג, און מיט איהם צו קעמפפען, ווען עס האנדעלט זיך וועגען זיין ליידענשאפט, איז א זאך וואס איז אונמעגליך. איך אליין קען נאך דערביי אויך אריינפאלען און ניט איך איינער, נור אויך דיא יונגע פעלשעריןִ, וועלכע איך האב אין האספיטאל פון אסטראָג אריינגעשמוגעלט צו א געוויסען ציעל. פעליקס אלס ארצט אין יענעם האָספּיטאל קען דא פערקאכען אזא קאַשע, אז אונזער נאנצע געהיימע געזעלשאפט זאל צושאָטען ווערען וויא א בערגעל אש....

— אלזא, וואס-זשע ראטה איהר אונז צו טהאן? — האט איהם דיא גרעפין פינסטער געפרעגט.

— לעבען שלום מיט פעליקס'ן! — האט וואסיליעוו מיט א פעסטען טאָן געענטפערט.

— ער וויל דאך אבער מיין האנד? — האט ליזא פערדריסליך אויסגערופען.

— ביי א לעבענס-געפאהר, — האט וואסיליעוו רוהיג ערוויעדערט — מוז מען אויך האנדלען געגען געוויסען.

— זאל איך הייראטהען פעליקסען? — האט ליזא מיט א געוויין אויסגעבראכען.

— בעדארפסט איהם, מיין ענגעל, ניט הייראטהען; א קלוגער מענש קען א לייכטזיניגען איננעל פיהרען פאר'ן נאז.

— ראָמאנסירען געגען מיין געוויסען?

— דער געוויסען בלייבט ריין, ווען עס האנדעלט זיך אום לעבען....

— און פון סאָבאקאָווס א קוש בלייבט דער געוויסען אויך ריין?

— אפילו פון ענטפערן מיט א קוש, — האט וואסיליעוו מאכענדיג מיט'ן האנד געענטפערט — דא האנדעלט זיך ניט אום דאס לעבען פון דיין פערזענליכקייט אליין. מיר פערנעטערן דעם מענשען, וועלכער לאזט זיך טוידטען פאר זיין עהרענגעפיהל אדער ווען מען צווינגט איהם צו האנדלען געגען זיין געוויסען; דאס איז

אבער גערעדט געווארען ווען עס גייט אום זיין אייגענעם לעבען; וויא איז אבער, אז פאר זיין עהרע־געפיהל טוידטעט א מענש עטלעכע צעהנדליג נאר אנדערע מענשען?

— אייערע ווערטער פריינד קלינגען זאנדערבאר אין מיינע אויערן — האט איהם מאריא אנדריאנאָווא אונטערבראכען.

— איך וועל עס אייך ערקלערען, — האט איהר וואסיליעוו געלאסען געענט־פערט — מיר יונגע מענשען קעמפפען אין דער שטיל מיט דער בארבארישער זעלבסט־הערשונג אין אונזער פינסטערן פאטערלאנד. מיר ווענדען אן אלע שארפע מיטלען צו בעפרייען הונדערט מיליאָן מענשען פון אן אייזערנעם יאך. דיא ניעדער־טרעכטיגע רעגיערונג נעהמט מיט איהר פיזישען קראפט. זיא האט זשאנדארמען, פאָלקאָווניקעס און גענערעלער, וועלכע זיא שטאפט און קראפט אויף דעם רעכע־נונג פון איהר בעהעררשטען פאָלק; מיר אָבער, וויא איהר פערשטעהט, מוזען אנשטאט א שווערד אנווענדען א ביסעלע מארך און אנשטאט א ביקס — קלאָרען געדאנק. דאס וואס איינער קען אויפטהאן מיט זיין קאָפּ, קענען טויזענד סאָלדאטען ניט אָפּמאכען מיט ביקסען און שווערדען.

אלזא, טהייערע פריינדין, פערשטעהט וואס עס הייסט צו האבען א הייסע ניהיליסטין פאר א פעלשערין אין א האספּיטאל פון אסטראג! דאס איז דאך א גרעסערע קראפט פאר אונז אלס טויזענד זשאנדארמען ביי דער טיראנישער רע־גיערונג. זיא איז מעהר ניט וויא א שוואכע יונגע מיידעל; אבער וואס קען זיא פאר אונז אויפטהאן? זיא איז דאך אין שטאנד אונז צוריק צו געבען פון דארט איינינע קעמפפער, וועלכע דיא טיראניי האט פיעלע יאהרען געזוכט און טויזענדער זשאנ־דארמען און געהיים־אגענטען האבען פאר'ן זוכען גענומען געהאלט און זיך דיא קאפּ צובראכען איידער זיי האבען זיי אויסגעפונען.

היינט וועל איך אייך, גרעפין, שטעלען א פראגע: צו יענע מיידעל דיא פעל־שערין, וועלכע איז פאר דיא מארטירער גאָטס אן ענגעל אין דער העלע און פאר אונז, דיא גרעסטע האפנונג.... צו יענע מיידעל פון וועלכע מיר ערווארטען גאר זאנדערבארעס, בעדארף פערשווייגען דעם אלטען סאָבאקאווס א קוש און אמאל אויך דעם יונגענס, ווען ער זעהט דארט ניט זיין טאטען, אָדער זיא בעדארף זיי א שפּיי טהאן אין זייערע טרפה'נע צורה'עס?

— איהר זייט קליגער אלס איך האב וועגען אייך געדענקט, — האט דיא גרעפין פריינדליך געזאגט — אבער וואָס געהער עס צו אונזער ליזא'ן?

— אונזער ליזא — האט וואסיליעוו ווייטער פאָרטגעזעצט — געהערט צו אונ־זער געהיים־בונד. עס איז שוין יעצט גרעפין אלץ איינס, איהר מעגט עס שוין וויסען. אלזא, טהייערע פריינדין, בעדארפט איהר וויסען, אז זיא איז א געשוואָרענע און וויא באלד א טיראן צווינגט איהר צו ליעבע און דאס געהט, ניט נאר אום איהר לעבען, נור אויך אום לעבען פון פיעלע ברידער און שוועסטער פון געהיים־בונד און, אום דאס לעבען פון פיעלע טיכטיגע ארעסטאנטען, וועלכע דיא פעלשערין קען מיט ד"ט ־ צייט געגצליך בעפרייען, מוז אונזער ליזא האנדלען וויא יענע פעל־

שערין עטוואָס געגען געוויסען.... איך דענק, אז דעם אלטען סאָבאָקאָוום א קוש איז נאך פיעל אבשייליכער פון דעם אינגעריגס.

דיא גרעפין מיט איהרע קינדער האבען א לאך געטהאן אלע צוזאמען, ריכטיג וויא זיי וואָלטען זיך אויפגערעדט.

— און פעררייזען נאך אויסלאנד ? — האט דיא גרעפין נאך א קורצען שטיל־שווייגען געפרעגט.

— אלץ איינס גרעפין, — האט וואסיליעוו געענטפערט — פעליקס סאָבאָקאָווס פערדאכט וועט פון מיר ניט הערונטערפאלען ער וועט אלץ פערשטעהן, אז צווישען מיר מיט ליזא'ן איז עפּעס א געהיימע ליעבע, און ווען ער וועט מיך אונגליקליך מאכען, איז אלעס קאַפּוט.

— נאָר צוליעב אייך אליין, וועל איך עס שוין אויך ניט טהאן, — האט דיא גרעפין פריינדליך געזאגט.

— און מיינט ניט גרעפין, אז דער אנטלויפען וועט דא העלפען ! — האט וואסיליעוו פאָרטגעזעצט — וויא באלד דיא באנדיטען האבען דערטאַפּט אזא הויז, וועלען זיי שוין פון אייך קיין אויג ניט אראָפּלאזען און דענקט ניט, אז דאָקטאָר פעליקס טהוט דא גאָר ניט. איך קען דעם לומפּ פריהער פון אייך און איך קען אייך זאגען, אז אייער הויז איז אומגערינגעלט מיט צוואנציג שפּיאָנען.

פאוועל האט זיך פון זיין שטעלע אויפגעהויבען און איז צוגעלאָפען צו וואַסיליעוו'ן, ער איז איהם אויפ'ן האלדז ארויפגעפאלען און האט איהם בעשאָטען מיט הייסע קיסע.

— ברודער! — האט ער מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט — יעצט זעה איך, אז איך בין נאך א אינגעל, איך פאל פאר דיר ליעבער ברודער. דוא ביסט קלוג, בעזאנען און העלדענ־מוטהיג, הלואי האט רוסלאנד נאך פיעל אזעלכע קלוגע און עהרליכע קעמפּפער !

— זיא האט ברודער, — האט איהם וואסיליעוו דריקענד דיא האנד געזאָגט. זיי זיינען צושפּרייט איבער גאנץ רוסלאנד, עס וועט א בלאָז טהאן א פרייער ווינ־טעל און אלע וועלען זיך צוזאמענקלייבען און עס וועט זיך אויסבילדען איין גרויסע, מעכטיגע קראפט צו פערניכטען אלע שלאַנגען, צו פערטיליגען אלע טיראנען און אויסצוראָטען אלע בעסטיעס פון אונטער גאָטס הימעל !

— אבער ווען נעהמט מען זיך דא אין מאָסקווא צו דער ארבייט ?

— זאָבארין נעהט מאָרגען ארויס פון מיין האָספּיטאל און ער וועט זיך דער ערשטער א נעהמטהאן צו דער מינע באלד וויא עס וועט קומען א בעפעהל פון פּעטערבורג.

— אלזא מיין טהייערער, — האט ליזא וועלכע איז געזעסען טרויעריג זיך אָפּגערופען — מוז איך עס טהאן ?

— דוא מוזט מיין ענגעל. דוא רעטעסט דאמיט זיך און אויך דיין מוטער מיט דיין ברודער, און שפּעטער, ווען עס וועט האלטען צו פערקריכען אין צו הויכע דרבים, וועלען מיר זיך בעראטהען וואָס צו טהאן.

— דיין ווילען איז מיר הייליג.

— און דאס וועט נאך ברייגגען גרויסע נוצען. דער לומפ האט ליעב א שנעפסעל און דאמאלס קען מען פון איהם פיעלע וויכטיגע זאכען דער־גיהן.

— איך מוז אויך איינשטימען! — האט די גרעפין געזאגט און האט גענו־מען אין האנד די צייטונג, וועלכע איהר טרייער דיענער יעוורושין האט אין דער ווילע אריינגעטראגען.

— היינט וועט איהר דארט געפינען זעהר אינטערעסאנטע נייעס — האט וואסיליעוו איהר געזאגט — דער פריסטאוו איוואנאוו פון גאראדסקאי אוטשאסטאק האט געמאכט א פאדלאג. ער איז געקומען צו א אידען מיט אן אקטריסא, ער האט איהר פארגעשטעלט פאר זיינס א ווייב און האט מיט איהר צוזאמען אונטער־געשריעבען א וועקסעל אויף פערצעהן טויזענד רובעל און דער איד האט דעם פריסטאוו מיט דער אקטריסא באלד אויף דער שטעלע ארעטירט.

— קיין זאך איז די באנדיטען ניט צו שווער! — האט פאוועל זיך אפ־גערופען.

— אבער מיינט ניט, אז דאס איז שוין די ענדע, — האט וואסיליעוו ווייטער גערעדט — איין אקאלאדאטשני האט דערהערט, אז דער פריסטאוו פון זיין אוט־שאסטאק איז פערהאפטעט, איז ער גלייך אוועקגעגאנגען צו אפגעבאבען און האט איהם געמעלדעט, אז דער פריסטאוו האט געהאלטען בעגראבען דריי מעת־לעת אין א קעלער דעם גוווויסען געהיים־אגענט שורקינען, וועלכער איז פלוצלינג ווי א פאדליעצאוו אין דער ערד אריין און די פאליציי האט איהם שוין געהאלטען פאר טויט. מען האט באלד שורקינען ארויסגענומען פון א פינסטערן קאזעמאט אין וועלכען ער איז געזעסען צוזאמען מיט דעם פריסטאווס א ברודער, וואס האט מיט׳ן שפיאן געהאנדעלט וועגען בעשטעכונג, אום ער זאל ניט אויסזאגען דאס דער פריסטאוו האט איהם ארעטירט.

— דאס איז ווירקליך זעהר אינטערעסאנט! — האט די גרעפין מיט א שמייכעל געזאגט — די שפיאנען האבען אנגעהויבען צו האבען שרעקליכע מפלות. מיט א האלבע שטונדע פריהער איז פון מיר אליין אויך א שפיאן גוט אפגעצאהלט געווארען.

— פון אייך א שפיאן אפגעצאהלט געווארען? — האט וואסיליעוו פערוואונ־דערט געפרעגט.

די גרעפין מיט איהרע קינדער האבען איהם דערצעהלט די געשיכטע מיט וויאטקינען, און וואסיליעוו האט זיך ניט געקענט איינהאלטען פון לאכען.

— דאס איז געווען מיין ברודערס אן איינפאל! — האט ליזא לאכענד געזאגט.

— ער וועט שוין יעצט א צעהנטען פערזאגען אהער ניט אריינצושמעקען — האט וואסיליעוו געענטפערט

די גרעפין האט זיך ווידער גענומען צו דער צייטונג. איהרע ליידען האבען איהר געדריקט דאס הארץ און זיא האט זיך געוואלט אביסעל צושטרייען.

— נאך א פאר ארטיקלען וועל איך אייך איינ׳שפארען צו לעזען — האט

וואסיליעוו געזאָגט — איינער איז שימפּפּעריי אויף אידען, פאר וואס זיי ווילען בויען א שוהל אין מאָסקווא און דער צווייטער איז וועגען עפּעס א באַראָנעסע אנדרייעווא וועלכע מען האט פאָריגע נאכט בעגנבעט אין׳ם האָטעל „ערמיטאזש״, וואו זיא לאָזשירט. מען האט געפונען דיא טהיר פון איהר צימער אָפען און עס פעהלען איהר אכט און צוואנציג טויזענד רובעל פון איהר קאפּיטאל. דיא גנבים האבען אזוי שטאַרק געזוכט אין איהר צימער, אז זיי האבען איהר צוריסען א זיידענע שלעפּע.

— באַראָנעסא אנדרייעוונא ! — האט דיא גרעפין איבערראַשט אויסגעשריען. וויא איז איהר פאָר־נאָמען ?

— איך געדענק ניט.

אנדריאנאווא האט דעם בעריכט פלינק אויפגעזוכט אין דער צייטונג און איז דורכגעלאָפען דיא איניגע צייליען מיט דיא אויגען.

— קסעניא אנדרייעוונא ! — האט זיא אויסער זיך פאר איבערראשונג אויס־געשריען — איך האב איהר דאָך אויף מיינע הענד געטראָגען אלס זיא וואר א קינד פון צוויי יאָהר ! מיינע עלטערן זיינען געווען בעפריינדעט מיט איהרע וויא ברידער און שוועסטער. מיט איין און צוואנציג יאָהר צוריק פלעג איך פאסט יעדען טאג באראָן אנדרייעווס הויז בעזוכען. מיט ניין יאָהר צוריק האב איך דעם באראָן מיט דער באָראָנעסע געזעהן דאָ אין מאָסקווא. איך האב מיך נאכגעפרעגט ביי זיי וואָס מאכט דיא קליינע, שעהנע קסעניא, וועלכער איך האב אמאל אזוי היים געליעבט, און זיי האבען מיר דערצעהלט, אז זיא איז אויסגעוואקסען א זעל־טענע שעהנהייט. זיא איז געבילדעט און קלוג, און רעכענט זיך פאר איינע פון דיא זעלטענהייטען אין פּעטערבורג. אָ, וויא נייגיעריג איך בין צו זעהן דער שעהנער קסעניא׳ן, וועלכע איך האב אמאל אלס קינד אין מיינע ארמען געהאלטען.

— געוויס וועט איהר זיא האבען אין קורצען פאר א גאסט ! — האט וואסי־ליעוו זיך אפּגערופען.

— מעגליך, אז זיא האט גאר מיין נאמען ניט געהערט, — האט דיא גרעפין מיט א טרויעריגע שטימע געזאגט — מיר טהוט זעהר וועה דאס הערץ וועגען דעם דיעבשטאל, עס שלעפען זיך נעבאך נאך דער יונגער באראָנעסע אונגליק און עלענד.

— דער איינגענטהימער פון „ערמיטאזש״ וועט איהר מוזען דיא סומע צוריק־געבען ! — האט פּאוועל זיין מוטער געטרויסטעט — אין מאסקווא זיינען דיא ווירטהין פון דיא גרויסע האטעלס פאר א גנבה פעראנטוואָרטליך.

— אך, וויא איך וואלט איהר וועלען זעהן ! — האט דיא גרעפין געזאגט — איך בין אליין אויך אין א טרויעריגע לאגע ; אבער דאך דענק איך איהר נאך היינט צובעזוכען !

— צו איהר וועט איהר יא בעזוכען אדער ניט איז מיר אלץ איינס, — האט זיך וואסיליעוו אפּגערופען — אבער דאס קען איך אייך זאָגען, אז אייער לאגע איז גאר ניט אזוי שלעכט. פעליקס סאָבאקאָוו איז ביי זיין טאטען א בן־יחיד׳ל און וואס

ער וויל פיהרט ער אוים. ער קען זאגאר אראפּנעהמען א מענשען פון'ם גאלגאן און זאָ לאנג ליזא וועט וויסען וויא איהם צו פיהרען פאר דער נאָז, זייט איהר פאַרלויפיג אלע זיכער.

— איך וועל איהם שוין פיהרען, — האט ליזא עטוואָס מוטהיגער אויסגע־רופען — איך גלויב, אז ווען עס האלט שוין יא דערביי, וועל איך שוין פיעלע וויכ־טיגע זאכען פון איהם דערגעהן.

— אלזאָ, — האט וואסיליעוו מיט א צופריעדענע מינע געזאגט — פערגנינט מיך זעהר וואס איך געה פון אייך פרעהליכער אוועק וויא איך בין געקומען. איך בין צו אייך געגאנגען האָפנונגסלאָז; איך האב אייך געטרויסט, אבער איך האב נים געוואוסט קיין אויסוועג. יעצט האבען מיר דערוויייל עפּעס צו ערווארטען און אויב עס וועט שוין יא האלטען ביי'ם פאָהרען נאך אויסלאנד, וועלען מיר שוין וויסען וויא אייך אָפצוהיטען פון דיא שפּיער־הינד.

— וואס איילסט דוא זיך אזוי אוועקצוגעהן? — האט ליזא איהם ערגריי־פענד פאר'ן האנד געזאגט — קום לאמיר זיך אביסעל דורכגעגען אין אונזער גאָרטען.

— איך וואָלט עס מיין ענגעל מיט פערגניגען געטהאן — האט ער ליעבליך ערוויעדערט — אבער דוא ווייסט דאך, אז איך האב זאבארינען ביי זיך צו הויזע; צו איהם זיצט נאך ביי מיר איינע א אידישע פרוי מאטילדא האָפמאן, וועלכע קען זיך נאך אויף אויפ'ן גאס נים ווייזען, און אז זיי שטעהען אונטער מיין שוין, מוז איך זיי היטען און זיין אויף פאָרזיכטיג פאר זיך אליין. אויסער דעם, האב איך אין דעם משונעים אבטהיילונג זעהר א געפעהרליכען וואהנזיניגען, וועלכען בערטהא מאלליך האט אָפגענומען פון פרעאבראזשענסקען דול־הויז און אריינגעזעצט צו מיר. ער איז נטבאך אן אונגליקליכער איד אוים פעטערבורג, וועלכער איז דורך דער טיראנישער פּאָליציי פעראונגליקט געוואָרען. אן אקאָלאָדאטשני האט איהם זיין וואהנזין פעראורזאכט. זיין שגעון בעשטעהט אין א פיקסע אידעע: ער שרייט אלע ווייִלע מיט שרעקליכע קולות „איך זעה איהם" „אט איז ער", אז מען הערט זיין געשריי אין דיא וויטסטע צימערן. אדיע מיין ענגעל! מאָרגען אין ביבליאָטהעק!

ער האט אנגעטהאָן זיין פאריק מיט'ן באָרד און נאך א פריינדליכען אבשיעד איז ער פון דער גרעפינס הויז ארויסגעגאנגען בעגלייטעט מיט ליעבליכע בליקען פון דער גאנצער קליינער פאמיליע.

36טעם קאפּיטעל.

דיא געלד־גייציגע מערדער.

נאך איין אינטערעסאנטען בעריכט, וועלכען דאָקטאָר פעטער וואסיליעוו האט נים עראינערט, איז געווען געדרוקט אין'ם „מאָסקאָווסקי ליסטאָק". צווישען אלע נייאינקייטען אין יענער שמוציגער בלעטעל איז געווען געשריעבען פאָלגענדעס: „טימאָפיי מיביילאָוו, א פּראוואָסלאווגער, איז געווען פערדעכעגט פאר א בראווען עהרליכען מאן. ער האט געהאט אן איינ'גנעם הויז און א טראקטיר אין פּרעאָבראַ־זשענסק. מיט א יאָהר צוריק איז אויף זיין הויף געפונען געוואָרען אן ערמאָרדעטער,

וועלכען דיא פאָליציי האט בעטראכטעט פאר א טרעמפּ. אין זיין בוזים־טאַש איז געפונען געוואָרען א פּאַספּאָרט אויפ'ן נאָמען קורילאָוו. יעצט ווייזט זיך אבער ארויס, אז דער ערמאָרדעטער איז געוועזען דעם מילליאָנער מאַראָזאָווס א פריקאַד שציק, וועלכער האט געטראָגען מיט זיך דרייסיג טויזענד רובעל בארעס געלד, דאס איינצוצאָהלען צו א געוויסען קויפמאן. ער איז מיט דאס געלד פערשוואונדען געוואָרען און מאָראָזאוו האט געדיינקט, אז ער איז אנטלאָפען נאך אויסלאנד. דעם פערשוואונדענעמס ווייב מיט זיינעם א ברודער זיינען דאריבער געזעסען מעהר אלס אכט מאָנאטען אין אסטראָג און שטעהען נאך אונטער דער בעאָבאכטונג פון דער פּאָליציי אויך יעצט. א געהיים־אַגענט איז געקומען צו מיכיילאָוו'ן גאָר וועגען אן אנדער זאך; אבער מיכיילאָוו מיט נאך עפּעס אן אונבעקאנטען פערזאָן זיינען ארויסגעגאנגען דורך א הינטער־טהיר, וואו זיי האט בעגעגנט א איד מיט'ן נאמען שטיין, וועלכער האט אויפגעוויעזען דעם מיליאָנער מאָראָזאוו, אז דער ער־מאָרדעטער איז געוועזען זיין געשעפטס־פיהרער, און האט יענעם אבענד מיכיילאָוו'ן געהיט. מיכיילאָוו אבער האט זיך מיט'ן אונבעקאַנטען פערזאָן אוועקגעזעצט אויף א דראָשקע, שטיין מיט מאראָזאָוו'ס אן איינגערן ברודער, זיינען זיי נאכגעפאָהרען און האבען געזעהן וויאביידע זיינען אריינגעגאנגען אין דער פראָנט־טהיר פון אונזער ווירדיגען גאָלאָווא אלעקסעיעוו. דער יונגער מאראזאוו איז מיט דריי פיער מינוט שפּעטער אויך אריינגעגאנגען צום גאָלאָווא מיט'ן אבזיכט טימאָפּייען צו ארעסטי־רען; אבער שטעלט אייך פאר וויא ערשטוינט ער איז געוואָרען, ווען ער האט געהערט פון גאלאווא, אז קיינער האט איהם ניט בעזוכט! ער האט באלד מיט'ן גאלאווא נאכגעפאָרשט ביי דעם שווייצאר, וואס האבען דאָרט געטהאן צוויי אונ־בעקאנטע פערזאָנען? און דער שווייצאר האט געענטפערט, אז זיי האבען זיך גע־מעלדעט דאס זיי האבען זעהר א וויכטיגע זאך צום ווירטה, דארום האט ער זיי אין פראָנט־ציכער אריינגעלאָזען. אונזער ווירדיגער גאלאווא האט באלד צוזאמענ־גערופען אלע זיינע בעדיענטע און דער קוכאר האט דערצעהלט, אז צוויי אונבע־קאנטע מענשען זיינען דורך דער קיך דורכגעגאנגען גאנץ היימיש וויא איינגנע מענשען.

— „סטייטש ווארום האסט דוא זיי ניט פערהאלטען? — האט דער גאלאָווא געליארעמט.

— „וויא אזוי זאל איך זיי פערהאלטען? — האט דער קוכאר פערוואונדערט געפרעגט — איך האב זיי דאך בעטראכט פאר אייערע געסט, וויא באלד דער שווייצאר האט זיי דורכגעלאָזען, האב איך דען אנדערש געקענט דענקען?

„מיט אזא שווינדלערישען וועג זיינען זיך ביידע פערברעכער גאנץ רוהיג פער־שוואונדען און דיא פּאָליציי קען זיי יעצט ניט אויסגעפינען. און דאס איז טאַקי ווירקליך א גוטער איינפאל!“

דיעזער בעריכט איז מיט איינינע ענדערונגען געווען געדרוקט דעם איינענעם טאג אין אלע מאסקווער צייטונגען און וועהרענד פיעלע געהיים־אגענטען פון אפּענ־באַנס קהל־שטיבעל, האבען געשארפט דיא צייהנער אויף טימאָפּיי מיכיילאָוו'ן

מיט דעם אונבעקאנט[illegible]ן פּאַרזאָן, וועלכע האבען אזוי גוט און קונציג אָפּגענאַרט מאראזאווין מיט שטיינער, איז חיטראָווצין געזעסען פערשלאָסען אין א ווייטען צימער פון זיין פּריוואט וואוינונג איבער זיין ביורא און האט אנגעקוקט א קליין קאַרטעל אויף וועלכע עס איז געווען פאטאגראַפירט דאס בילד פון א יונגע, שעהנע און בליהענדעס מערכען.

— אזא שעהנהייט פערניפטען? — האט ער בעקוקענדיג דאס בילד צו זיך אליין גערעדט — דאס קען נאר פאסטוחאָוו! ער איז דא געווים ארייגגעפאלען און האט קיין אנדער אויסוועג ניט געהאט; אבער וואַרום פערדינט ער אזוי פיעל מאראל? ער לעהרענט רוסלאנד עהרליכקייט און אליין איז ער נאר א מערדער! אך, וואס פאר א בילד־שעהנעם מערכען דאס איז געווען! ער האט איהר געווים פערניפטעט, ווייל זיין ווייב קומט שוין אין קורצען צופאָהרען פון אויסלאנד און זיא האט איהם דאָ געוואָלט אויפשפּילען א חתונ'קע —

אבער וואס הארט עס מיך? איך האב בעקומען צעהן טויזענד רובעל קבורה־געלד, דריי טויזענד האט טימאָפיי פון איהם ארויסגעשלעפּט אלס א צוגאָב ווייל ער האט זיך נעבאך שטארק דערשראָקען.... דאס איז פאר דעם קארגען הונד א היבשע סומע!

ניין! — האט ער נאך א קליינעם נאכדענקען צו זיך ווייטער גערעדט — דאס וועט איהם קאסטען און קאָסטען! פון אזא עסק בעדארף מען צאָהלען חיטראָוו־צינען קאראָבקע־געלד.... געבענטשט זאל זיין פאסטוחאָוו, וואס ער האט דאס קארטעל ערשראָקענערהייד אונטער מיין טיש אראָפּגעלאָזען, זיא וועט געבען געלד.

עך, חיטראָווצין, דוא ביזט א טהייערער מוצלח! — האט ער א קוקט האנדיג אין שפּיגעל זיך נעקלערט — דיא לעצטע צייט האסט דוא א חאפּגעטהאן א שעהנעם גראָשען! פון טאטען צוואנציג טויזענד, פון'ם ברודער צעהן טויזענד. איהם האט זיך אפילו שטארק ניט געוואָלט ארויסשיקען, אָבער א דאנק חיטראָוו־צינען — דאס געלד איז שוין באלד אין קיעוו! לעבען זאל רוסלאנד מיט איהרע פאספּאָרטען!

חיטראָווצין איז א ווילע געזעסען פערטראכט; פּלוצלינג האט ער אויסגע־פּלאצט מיט א טייפעלשען געלעכטער.

— דיא געבראָטענע טייבעלע אליין אין מויל אריינגעפלויגען, — האט ער מיט א שמייכעל צו זיך אליין ווייטער גערעדט — אך, וויא געשמאק מיר איז געווען דער בעסטיע ארומצושינדען! איך האב איהר ארויסגעשיקט פון מיר אן אפּגעשונדענע פון קאפּ ביז דיא פיס. אכט טויזענד רובעל בארעס געלד אויך צוגענומען. א גוטע ראכע פון מאריא זלאָדייקינאַ! זיא וועט מיר האבען צו געדענקען.

אבער וויא קומט זיא יעצט צו הייסען באַראָנעסא קסעניא אנדרייעוונא? — האט חיטראָווצין נאך א קורצען שטילשווייגען ווייטער אונטער דיא צייהנער גע־רעדט — זיא וועט יעצט חאפּען א שעהנע סומע פון דעם אייגענטהימער פון

„ערמיטאזש״! זיא איז ווירקליך א טייפעל מיט אן אויסגעמאכטע קעפעלע.... אבער חיטראָווצין וועט איהר ווייטער שינדען דיא הויט. דאס איז נאר א נייער גאָלד־גרוב, זיא וועט וויינען און טראגען!

ער האט נאך אמאל א קוקגעטהאן אויף דאס בילד פון דער שעהנער דאמע און האט א שמייכעל געטהאן;

— דאס וועט דיר פאסטוחאוו קאָסטען טויזענדער! — האט ער שטיל גע־וואָרטשעט און האט דאס קארטעל אין בוזים־טאַש אריינגעלעגט.

אין דער טהיר פון זיין צימער האט זיך געהערט אן אנקלאפען. חיטראָווצין האט דיא טהיר אפגע'שלאָסען און א מאן איז אהין אריינגעגאנגען.

— פיליפאָוו! — האט ער ערפרייהט אויסגעשריען.

— יעצט איז דיא צייט, — האט פיליפאָוו געלאסען געזאגט — וועגען מיר עפעס א טהו צו טהאן. ווייסט דוא, חיטראָווצין, אז דער מאָסקווער נאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק איז געבליעבען אהן א פריסטאוו?

— איך האב עס היינט געלעזען אין דיא צייטונגען, — האט חיטראָווצין געענטפערט איהם אנווייזענד א שטוהל — איך האב שוין פאר דיר א שפּאָגעל־נייענקען פאספאָרט אין וועלכען דוא וועסט הייסען „יורקאָווסקי״. אזוי האב איך דיר שוין פאָרגעשטעלט פאר אלעקסעיעוו'ן, וועלכער האט דיין נאמען אריינגע־שריעבען אין זיין נאָטי'ץ־ביכעל; אבער זאג מיר נאר פיליפאָוו וויא וועט עס צווישען אונז געהן?

— וויא אויף רעדלאך, — האט פיליפאָוו מיט א שמייכעל געענטפערט — ערשטענס, נא דיר אוועק דיא וועקסלען, וועלכע איך האב געסטערן גענומען פון מיביילאָוו'ן אויף זיין הויז פאר אן אלטען חוב; איך אלס פריסטאוו אין א זשי־דאָווסקען קווארטאל בעדארף קיין הויז ניט האבען. איך וועל מיך ניך ארויפאר־בייטען און צווייטענס, זאג איך דיר, אז א העלפט פון מיין איינקופט וואס איך וועל האבען פון דיא זשידעס, וועל איך דיר אוועקגעבען. דאס וועט זיין גענוג פאר אונז ביידען.... ביזט דוא צופריעדען?

— אפגעמאכט, — האט חיטראָווצין געזאגט צונעהמענדיג פון איהם מיביי־לאָווס וועקסלען — אלעקסעיעוו בעדארף דא באלד ביי מיר זיין און איך פערהאָף, אז היינטינע וואך וועלען מיר האבען א נייעם פריסטאוו אין מאסקווא.

— אלעקסעיעוו בעזוכט דיר?

— וואס וואונדערסט דוא זיך אזוי? ער איז אויך א זינדיגער מענש וויא מיר אלע. און חיטראָווצינען צו בעזוכען איז נאר קיין שאנדע.

— איך וועל דיר חיטראָווצין, עפּעס פרעגען, — האט פיליפאָוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — אבער איך פערלאנג פון דיר, אז דוא זאָלסט מיר וויא א קאמעראד ענטפערן דיא ריינע וואהרהייט.

— נו, אדרבא, פרעג, — האט איהם חיטראָווצין פריינדליך ערוויעדערט — פון אזא קלוגען טייפעל וויא דוא ביסט, וועל איך דיא וואהרהייט ניט פערדעקען.

— ביסט דוא ניט דער בעריהמטער ד מ י ט ר י אלעקסייעוו? — האט איהם

פיליפּאָוו שאַרף אַ פרעג געטהאַן און האַט געוואָרפען אויף איהם אַ פאַרשענדען בליק.

— וויא אַזוי פאַלט עס דיר איין?

— ווייל איך האָב וועגען „ד מ י ט ר י ן" געהערט עפּעס גאַר וואונדערליכעס, — האַט איהם פיליפּאָוו געענטפערט ניט אַראָפּנעהמענד פון איהם זיין שאַרפען בליק — וועהרענד איך האָב געדיענט אין פּעטערסבורג ביי דיין קאַמעראַד, איז מיר דאַס איינגעפאַלען, נאָכדעם וויא איך האָב געהאַפּט פון איהם עטליכע ווערטלאַך....

— דו מאַכסט, פיליפּאָוו, אַן אירטהום, — האַט איהם חיטראָווצין מיט אַן ערנסטע מינע געענטפערט — פערשטעהסט דאָך אַליין, אַז וויא באַלד דו ווייסט פון מיר אַזעלכע זאַכען, וואָלט איך דאָך ניט געפירכטעט זיך אויסגעבען פאַר דיר פאַר „דמיטרין". דען וואַס האַט ער אַזוינס געטהאַן? ער האַט צו זיין פערצעהן־יעהרינגען אַלטער דערשאָסען אַ דירעקטאָר פון גימנאַזיום; איז דאַס דען אַ גרעסערער פערברעכען פון דיא וועלכע דו ווייסט אויף מיר נאָך פון פּעטערבורג? דאָך זאָג איך דיר, אַז איך בין ניט „דמיטרי" און דו האָסט ניט קיין אורזאַכע מיר ניט צו גלויבען....

— אַלזאָ גלויב איך דיר, — האַט איהם פיליפּאָוו האַלב אונצופריעדען געענטפערט — יעצט זאָג מיר נור וואַס איז עפּעס געוואָרען מיט טימאָפיי מיכיילאָוו׳ן? עס קלינגען דאָך מיט איהם אַלע צייטונגען.

— ער איז אריינגעפאַלען וויא אַ שורקע, וויא אַ שלימזאַלניק, — האַט חיטראָווצין מיט אַ שמייכעל געענטפערט — אַז ער שינדט אַראָפּ אַ מענשען, לאָזט ער איהם ליעגען אויפ׳ן הויף פון זיין טראַקטיר. עס געהט אריבער אַ גאַנצער יאָהר און טימאָפיי פּאַטשט זיך אין בייכעל; ענדליך געפינט זיך אָבער עפּעס אַ שניידער חאַחלאָוו, וועלכער האַט פון דעם ערמאָרדעטענס פינגער אַ רינג אַראָפּגענומען. דעם פינגערל קויפט אויס מאַראָזאָוו פון אַ פּפאַנד־הויז און עס לאָזט זיך אויס, אַז ער דערקענט אין איהם דעם רינג פון זיין פריקאַזשציק! נאַ דיר אַן עסק!

— און וויא קומט עס טאַקע, אַז טימאָפיי זאָל טהאָן אַזאַ נאַרישקייט? — האַט פיליפּאָוו איהם געפרעגט — איך בין דאָך קיין נאַרר און ער האַט מיך אַליין אַ מאָל אָפּגענאַרדט.

— וויים איהם דער טייפעל! — האַט חיטראָווצין פערדריסליך געזאָגט — ער איז גאַר אין גאַנצען אויסגעוועבט געוואָרען. דיא געשיכטע מיט׳ן מאָרד־בראַנד איז נאָך נאַרישער פון יענע! ער האַט אָנגעשטעלט זיין שוואָגער ראַזבאָיעוו׳ן פאַר אַן עדות, ער איז פערשריעבען געוואָרען אין פּראָטאָקאָל פון פּריסטאַוו מיט׳ן סליעדאָוואַטעל און ענדליך איז ראַזבאָיעוו אונטער אַן אַנדער נאָמען אריינגעפאַלען און יעצט ווערט געזוכט ראַזבאָיעוו מיט ליכט.

— און וואו האַט ער זיך אַליין בעגראָבען?

— וויים איהם דער טייפעל.

— איך זעה, חיטראָווצין, אַז דו האַנדעלסט **פאַלש מיט דיינעם אַ קאַמעראַד,** — האַט פיליפּאָוו מיט אַ פאָרוואורף געזאָגט.

— פון וואנען זעהסט דוא עס?

— טאקע פון דעם וואס דוא זאגסט מיר, אז דוא ווייסט ניט וואו טימאפיי איז אהינגעקומען.

— איך פערשטעה ניט פאר וואס? דארף איך דען וויסען וואו טימאפיי בעהאלט זיך?

— און ווער איז דער צווייטער פערזאן, וועלכער איז מיט טימאפייען פון זיין טראקטיר אנטלאפען, איז ניט דוא חיטראווצין? דיא צייטונגען שרייבען דאך, אז נאך א פערזאן איז מיט טימאפייען אויף א דראשקע אוועקגעפאהרען.

— פון וואנען דיינקסט דוא, אז איך בין עס געווען?

— פון דעם וואס טימאפיי מיט'ן צווייטען פערזאן זיינען פערפאהרען צום גאלאווא אלעקסייעוו. צו אלעקסייעוו'ן פערפאהרען און נאך אפטהאן אזא שפיצעל קען נור אסיפ חיטראווצין!

— איך מוז נעשטעהן, אז דוא ביסט א קלוגער טייפעל! — האט חיטראווצין מיט א פריינדליכע מינע אויסגעשריען — איך האב דיך נאך באלד ביי דעם ערשטען בעזוך קענען געלערנט פאר א קלוגען מענשען.... מיין ניט, אז איך האב שטארק געקוקט אויף דער גוטער מיינונג וואס מיין קאמעראד פון פעטערבורג האט וועגען דיר געשריבען. איך גלויב קיינעם ניט ביז איך זעה מיט מיינע אויגען. יעצט בין איך טאקע איבערצייגט, אז איך האב פאר זיך א פערזאן מיט וועמען צו ריידען און פון ווייטער אן וועל איך זיין פאר דיר אפענהערציג—

— און וועסט מיר שוין מודה זיין אז דוא ביסט דעם גאלאווא אלעקסייעוו'ס ברודערקע „דמיטרי“? — האט איהם פיליפאוו אונטערבראכען.

— חאטש איך בין נאר אן אנדערער?

— נו, זאל זיין אן אנדערער — האט פיליפאוו א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — אבער זאג מיר נור וואו איז טימאפיי מיביילאוו?

— וואס האסט דוא איהם אזוי נייטהיג?

— איך וויל נאך פון איהם א ביסעלע מזומנים פאר אן אלטען חוב — האט פיליפאוו געענטפערט.

— לאז איהם שוין צופריעדען! — האט איהם חיטראווצין ערוויערערט — באלד וועסט דוא ווערען א פריסטאוו און דיר וועט ניט פעהלען דיא מטבע.

— ער האט מיך א מאל בעהאנדעלט ערגער וויא א זשיד, — האט זיך פיליפאוו בעקלאגט — ער האט מיר געלאזט שטעהן אוןווארטען ביי א פארקאן ווען ער האט ערמארדעט א גייסטליכען אין טולא. איך האב צוליעב איהם דערשטאכען א מענשען, און ענדליך איז ער מיט'ן גאנצען פערמעגען אנטלאפען געווארען און איך האב דערפון ניט געהאט איין קאפיקע.

— גאר געראטען אין מאריא זלאדייקינא — האט זיך חיטראווצין געטראכט— פון דער אימעניע „איוואנאווקא“ איז זיא אויך מיט געגעראלאווס גאנצען פערמעגען פערשוואונדען און איך האב גאר ניט געגאסען.

— הער נור פיליפאוו, — האט חיטראווצין פלוצלינג געזאגט — איך זעה, אז

דוא ליעבסט דעם גראַשען ניט ערגער פון מיר און דוא ביסט דערפאר גאר קיין נארר ניט. איך וועל דיר איבערגעבען א בילד פון א שעהנעם מעדכען, געה אריבער צו א גוטען קינסטלער און בעשטעל אַפצוקאָפּירען פון דאס קליין בילד דריי גרויסע בילדער, און געלט וועט דערפון זיין וויא האָלץ.

— וואס איז דאס עפּעס פאר א מיטעל? — האט פיליפּאָוו לאַכענד איהם געפרעגט.

— דאס איז שוין א גוטער מיטעל, — האט איהם חיטראָוועצין מיט א טיי־פעלשען שמייכעל ערווידערט — איך האב פיינד צו ריידען וועגען אן אונפאַרטיגע זאך. אז דוא וועסט מיר דיא דריי בילדער ברייננען אין א גאנץ גרויסען פאָרמאַט, וועל איך דיר שוין זאגען וויא מען קען האָפען א היבשע מטביע.

— איך פערשטעה, אז חיטראָוועצין האט שוין עפּעס פערטראַכט! — האט פיליפּאָוו מיט א חניפה'דיגע מינע געזאגט.

— נאָ דיר דאס בילד, — האט חיטראָוועצין צו איהם געלאַסען גערעדט און האט איהם דאס קאַרטעל וועלכע ער האט פאר זיין קומען געהאַלטען אין האנד איבערגעגעבען — אבער זעה, אז דיא בילדער זאלען ארויסקומען וואהר לעבעדיג. דוא מעגסט דעם קינסטלער געבען מיט א פינף־רובעלדיגע מעהר; ער דאַרף אבער נאר ניט אויספּלוידערען.

פיליפּאָוו האט דאס קאַרטעל צוגענומען און האט דאס בילד בעטראַכט.

— אך, וואס פיר א שעהנע דאַמע! -- האט פיליפּאָוו ענטציקט געזאַגט.

— דיעזע דאַמע וועט אונז געבען שעהנעס געלד! — אבער געה און בעשטעל עס. איך וועל דערוויילע זעהן, אז דוא זאלסט ווערען פּריסטאַוו.

פיליפּאָוו האט דעם בילד אריינגעלייגט אין זיין בוזים טאַש; ער האט פריינדליך געדריקט חיטראָוועצין'ס האנד און איז באלד אוועקגעגאַנגען.

— דאס איז עפּעס א קלוגער טייפעל, — האט חיטראָוועצין געזאגט נאך פּי־ליפּאָוו'ס אוועקגעהן — ער איז פאר א פּריסטאַוו וויא געוואוּנשען... . ער וועט שינדען דיא פּעהלבלאַך פון דיא זשידעס, אז עס וועט פון זיי פערבלייבען נור בערגלאַך ביינער; אבער וואס פאַרשט ער עפּעס אלץ פון מיר וועגען דמיטרין? ער איז ממזר'ש קלוג און פערשטעהט גוט אן עסק!

חיטראָוועצין האט זיך פערטיעפט אין געדאַנקען און איז אזוי געזעסען א היבשע וויילע. פּלוצלינג האט זיין געזיכט אנגענומען עפּעס א בעוואונדערטע מינע.

— צו וואס דאַרף אלעקסייעווקע א באַמבע? — האט ער שטיל געשעפּשעט — און וועלכע אידישע מיידעל וויל ער עס אנטהאָן א „ווידעל" אויפ'ן שטערן? ער איז אויך פון דיא וואס מען פרעגט זיך אויף זיי. ער האט אין וועמען צו זיין געראָטען.

אין דער טהיר פון א זייטיגען צימער, וועלכע געהט אריין אין זיין קאַבינעט האט זיך געהערט א לייכטער קלאַפּען. חיטראָוועצין האט דיא טהיר אָפּגעשלאָסען און א דיקע פרויאָן מיט א רויטהע ראַזירטע צורה און מיט קורץ געשאָרענע שוואַרצע האָר איז אריין אין צימער.

— טהו נור א קוק אין שפיעגעל, — האט חיטראָוועצין צו דעם פערזאָן געזאָגט — דוא וועסט זיך אליין ניט דערקענען.

— און איך האב מיך גרייליך מורא! — האט איהם „דער דיקער געענטפערט — איך וואָלט זעהר געוואָלט פון מאסקווא אנטלויפען.

— דוא ביסט אויף דער עלטער געוואָרען א גרויסער פיינלינג — האט חיטראָוועצין מיט א פאָרוואורף געזאגט — אויסער וואס איך קען דיר נאך אויך פאָר א נארר פון אלטע יאהרען.

— פאָר א נארר קענסט דוא מיר חיטראָוועצין? — האט איהם דער דיקער פערזאָן מיט א בעליידיגטע מינע געפרעגט.

— טאָ וואס דען, פאר א קלוגען? דוא האָסט דאָך זיך אליין אונגליקליך געמאַכט און האָסט נאך מיר אויך געקענט אין אונגליק פערשלעפען.

— אדרבא, זאג מיט וואס?

— דוא פרעגסט נאך מיט וואס? און לאזען אן ערמאָרדעטען ליגען פריי אויף דיין הויף, איז ניט דיא גרעסטע נאררישקייט? אָט האָסט דוא איצטער א פעקעל.

— דוא ווייסט דאָך, חיטראָוועצין אליין, וויא גוט בערעכענט דיא זאך איז דאמאלס אפגעטהאן געוואָרען! מיט צוויי וואָכען פריהער האב איך נאך ביי דיר בעשטעלט פאר איהם א פאספאָרט אום מען זאל ניט וויסען ווער ער איז, און דאס וואס איך האב איהם אויפ'ן הויף געלאָזט ליגען, איז דאָך געווען א שפּיצעל, וועלכער איז דיר אליין דאמאלס געפעהלען געוואָרען. פאר דער פּאָליציי האט דאָך עס געדיענט פאר א בעווייז דאס איך בין אונשולדיג.

— אבער ווען דוא האָסט געוואוסט, אז דוא האָסט ניט קיין אוינען אין קאָפּ, האָסט דוא דאס ניט בעדארפט טהאן! — האט חיטראָוועצין פערדריסליך געזאגט— אלץ האָסט דוא פון איהם צוגענומען און דעם רינג מיט זיין נ א מ ע ן האָסט דוא גראדע פערגעסען....

— וועלכער טייפעל קען דאמאלס זיין ביי'ם קלארען זינען? דוכט זיך, אז איך האב אויף איהם גאר ניט געלאזען, ענדליך נא דיר גאר א רינג!

— און דער זעקס-פאַכינער מארד-בראַנד איז געווען בערעכענט?

— זעהסט דוא חיטראָוועצין, — האט טימאָפיי מוטהלאָז געזאָגט — דאָ האב איך טאקע געמאַכט א פעהלער.... איך האב געקענט דיא ציערונג אהן אלעמדעם פון קאנאָן ארויסקריגען און דיא גנבים וואָלטען אפילו ניט געוואוסט פון זייער קאָפּ צו זאָגען.

— דאָס איז אלץ וואס דוא פרעגסט ניט חיטראָוועצינען, — האט חיטראָוועצין מיט א פערדריסליבע מינע איהם פאָרגעוואָרפען.

— אָבער וואס זאל איך יעצט טהאן? וועל איך דען אייביג זיצען פערשפּאַרט ביי דיר אין א צימער.

— קיין בעסערער פּלאַץ וויא מאסקווא איז ניטא אין גאנץ רוסלאנד וואו זיך צו בעהאלטען. דא זיינען דיא שפּיאָנען שטענדיג פערנומען מיט דיא ניהיליסטען

און זיי וועלען דיך קיינמאל ניט אויסגעפינען. בעזאָנדערס נאָך, אז דוא אליין קענסט זיך ניט דערקענען. דוא ביזט דאך איבער נאכט געוואָרען אויף צוואנציג יאָהר אינגער....

— מיר שרעקט זיך אבער דאס הארץ.

— דאס איז נור ווייל דוא ביזט נאך ניט איינגעוואוינט צו דיין יעצטיגער לאגע; אבער איך האב דיר שוין געזאָגט און איך זאג דיר יעצט אויך, אז נור דא אין מאָסקווא קענסט דוא זיין געשיצט. דערצו מאכט זיך נאך אלע מאל א גע־שעפטעל. וואס הארט דיך אז פאר אראָפּלאזען א זעקעל אין טייך אריין, האסט דוא געסטערן ביי נאכט געכאפּט דריי טויזענד רובל? ביזט אנטלאָפען, געזוכט געוואָרען, און נאך אלעם דעם האסט דוא אָפּגעטהאן א געשעפטעל.... וואו וואָלסט דוא עס געקענט בעוויזען, אז ניט אין מאָסקווא?

— דער שורקע האט זיך פאר מיר אזוי דערשראָקען, — האט טימאָפיי מיט א שמייכעל געזאָגט — אז וויפיעל איך האב ביי איהם געבעטען, האט ער געגעבען. שאדע וואָס איך האב איהם ניט געבעטען זעקס טויזענד רובל „ביער־געלט״, ער וואלט געווים אויך אזא סומע מיר אפּגעצאָהלט, אום וואס־גיכער פון דעם טרפה'ען זעקל זיך צו בעפרייען.

— זעהסט דוא שוין טימאָפיי, אז נור אין מאָסקווא איז א פּלאץ צו מאכען דעם גראָשען! — האט חיטראָווצין מיט א טריאומפירענדע מינע געזאָגט — דוא האסט זיך גאר ניט וואס מורא צו האבען. מאָרגען אדער נאך היינט, גיעב איך דיר א נייעם פּאספּאָרט און דוא קענסט זיך גאנץ דרייסט דיענגען א וואוינונג ערגעץ אין א וויימען אוטשאסטאָק.

— אז שוין יא א נייעם פּאספּאָרט — האט טימאָפיי נאך א קורצען נאכ־דענקען געזאָגט — טאָ מאך מיך חאָטש עפּעס פאר א מיוחס אום דיא פּאָליציי זאל ניט האבען קיין העזה מיר צו טשעפּען.

— איך וועל דיך מאכען פאר א דוואָריאנין פון א גאנץ וויימען געגענד.

— דאָס איז ווירקליך א פּלאן.

— און וויא וועל איך הייסען?

חיטראָווצין האט זיך פערטראכט.

— הער נור טימאָפיי — האט ער נאך א לאנגען נאכדיינקען געזאָגט — עס איז מיר יעצט איינגעפאלען א פּאָרטרעפליכער פּלאן פון וועלכען דוא קענסט ווערען א מיליאָנער, ביזט דוא צופריעדען צו בעזיצען גאר אין קורצען א פּאָר מיליאָנען?

— דוא לאכסט עס געווים חיטראָווצין, — האט טימאָפיי מיט א פערוואונ־דערטע מינע געזאָגט.

— ניין טימאָפיי, איך מיין עס ערנסט.

— טאָ ווארום פרעגסט דוא מיר אזא קשיא?

— ווייל איך וויים דאס דוא ביזט דיא לעצטע צייט געוואָרען א שטיקעל פיינלינג און צו מיין פּלאן בעדארף מען נור האבען עפּעס א חוצפּה, א „ווייסעל פון אויג״.

— איך זעה חיטראָווצין, אז דוא האלטסט מיך עפּעס פאר א שלימזלניק וואָס טויג ניט א קאַץ א ווידעל צו פערבינדען, דוא מאכסט אָבער חיטראָווצין אָן אירטהום, איך בין דער זעלבער טימאָפיי וואס אמאל.

— און פון דעסטוועגען האסט דוא נעבטען ניט דערקאנט, אז דער זשיד שטיין, וועלכער האט אונז בעגעגענט איז א שפּיאָן.

— א מענש קען אמאָל דורכפאלען, — האט טימאָפיי מיט א האלב־פּערשעהמטע מינע איהם געענטפערט — דערצו נאך ווייסט דוא דאך אין וואס פאר א לאגע איך בין געוועזן.

— נו, וואס איז געוועזן איז שוין געוועזן — האט חיטראָווצין א מאכטהאנדיג מיט דער האנד געזאגט — איך פערהאָף אבער יעצט אז דוא וועסט נאר ווערען אן אנדער מענש דערשמעקענדיג א פּאָר מיליאָנען.

— אבי דוא פערשטעהסט; אבער זאג מיר שוין ברודער דיין פּלאן.

— טאָ הער־זשע טימאָפיי מיט קאָפּ, — האט חיטראָווצין מיט אן ערנסטע שטימע געזאָגט — אין יאהר 1859 איז פון קיעוו אוועקגעגאנגען אין דער קאווקאזער קריג א רייכער פּאָדראטשיק אנדריי זאכארין. ער האט אין קיעוו איבערגעלאָזט א פרוי מיט א קליין אינגעלע פון איין יאהר אלט. עס זיינען צוויי יאהר אריבער און דער פּאָדריאַטשיק זאכארין איז פון דער קריג צוריק ניט געקומען, אלע נאכפאָרשונגען האבען צו קיין רעזולטאַט ניט געפיהרט, דער פּאָדראטשיק איז וויא אין וואסער אריין, זיין פרוי האט איהם בעוויינט; אבער נאך אלעמדעם איז זיא געוועזן צופריעדען, אז דער גרויסער פערמעגען פון א פּאָר מיליאָן וואָס דער מאן האט איהר איבערגעלאָזט, פערבלייבט פאר איהר מיט איהר קינד. דאס קינד אָסיפּ זאכארין איז אבער פּלוצלינג קראַנק געוואָרען און געשטאָרבען. דער גאנצער פערמעגען האט בעדארפט איבערגעהן לויט איהר מאנס טעסטאַמענט (צואה), וואס ער האט איבערגעלאזט איידער ער איז אוועק נאך קאווקאז צו דער קריעג, צו זיינעם א ברודער, א האלבען אידיאָט, וועלכער האט דאמאלס געוואוינט אין פּעטערבורג. דיא פרוי האט זיך דאמאלס דורך א צופאל געווענדעט צו מיר, און איך האב איהר געראטהען, אז איהר קינדס טוידט זאל ניט פערעפענטליכט ווערען און זיא מוז ערגעץ צוגנבנ׳ען א קינד פון דעם זעלבען אלטער און אלעס וועט אָפּגעהן גלאט. דיא פרוי איז אוועקגעפאהרען נאך ווילנא און האט דארט אָפּגעגנבעט א אידישען דריי יעהריגען אינגעל און האט איהם אין דער שטיל געבראכט אין קיעוו. דיא זאך איז פערבליבען א געהיימניס און איך האב דערפאר בעקומען א שעהנע מטבע. מיט איינינע יאהר צוריק איז איהר שוואגער דער אידיאָט געשטאָרבען אונפערהייראַטהעט און דער גאנצער גרויסער פערמעגען בעדארף יעצט געהערען צו א זשיד וועלכער טראגט דעם נאמען אסיפּ זאכארין.

— אָסיפּ זאכארין? — האט איהם טימאָפיי פערוואונדערט אונטערבראכען — איז דאס דער זעלבער וועלכער האט צוויי מאל געשאסען אויף אלעקסייעוו׳ן און מען וויים ניט וואוהין ער איז פערשוואונדען?

— דאס איז דער זעלבער אָסיפּ זאכאריז, — האט חיטראָווצין מיט א פּער־דריסליבע מינע געזאגט — ער איז א געשטוילענער זשיד פון ווילנא און מעהר וויא אלין פערדריסט מיר, וואס ער אליין קען אויך דיא ירושה שוין מעהר ניט בעקו־מען, ווייל ער טאר זיך אויף דער וויסער וועלט ניט ארויסווייזען, און זיין מוטער איז שוין א בעיאהרטע קראנקע פרוי, האלב בלינד און האלב געלעהמט. זיא וועט געוויס איהר גרויסען פערמעגען אפשרייבען צו דיא אידישע עלטערען פון'ם גע'גנב'ע־טען קינד.

— אלזא, טאָ וואס האט עס עפּעס א שייכות צו מיין נייעם פּאספּאָרט?

— דאס האט יא א גרויסע שייכות, — האט חיטראָווצין מיט א פעסטען טאָן געענטפערט — דוא מוזט אבער זיין א מענש.

— דוא מאכסט מיר חיטראָווצין אומזיסט דעם טוידט, — האט טימאָפיי מיט א פאָרוואורף געזאָגט — מיין ניט, אַז טימאָפּיי איז עפּעס אן אינגעלע.

— וויא באלד דוא ביזט טאקי ניט קיין אינגעלע, — האט חיטראָווצין גע־לאסען ערוויעדערט — לאָמיך נאר הערען פון דיר צו דוא וואָלסט וועלען האבען א פּאספּאָרט אויף אנדריי זאבארינס נאָמען?

— אויפ'ן נאמען פון דעם פערשוואונדענעם פּאָדריאדטשיק? — האט טימאָ־פּיי פערוואונדערט געפרעגט.

— אהא, זעהסט דוא שוין, אַז דיר קומט עס זאנדערבאר פאָר!

— און ביי דיר, חיטראָווצין, איז דאס אזוי גלאַט?

— עס קען גאָר גלאטער ניט זיין.

— אַי צוויי און צוואנציג יאָהר זיינען ניט קיין פופציג אדער זיבציג? און יעצט ניט ריידענדיג פון זייטיגע מענשען, קען דאך דיא פרוי זאכארין [illegible]

אז איך בין ניט איהר מאַן?

— אויף אלעס איז דאָ פאראַן א תירוץ, — האט חיטראָווצין רוהיג ערוויע־דערט — זייטיגע מענשען וועלען דיך ניט דערקענען, ווייל דער פּאָדריאדטשיק איז אוועק פון קיעוו און זיין פרוי וואוינט יעצט אין פּעטערבורג. זיא אליין ווידער ווייס ניט פון איהר קאָפּ צו זאגען. איך האב דיר שוין פריהער געזאגט, אז זיא איז פאסט אין גאנצען בלינד און געלעהמט. זיא קען זאָגאר דיין שטימע ריכטיג ניט הערען, ווייל דיא לעהמונג האט איהר האלב טויב געמאכט.

טימאָפּיי האט זיך שטארק פערטראכט.

— דאס איז באלד ניט קיין קרומער פּלאן, — האט ער נאך א לאנגע פּויזע געזאגט — אבער וויא ווערט עס א מענש אויף צוויי און צוואנציג יאהר פערלאָרען?

— דאס וועט אלעס רעכט ווערען! דוא מעגסט זיך שוין אויף חיטראָווצינען פערלאָזען, אז דיא זאך וועט וויא אויף פּוטער אוועקגעהן און אלע צייטונגען וועלען שרייבען וועגען דיר וואונדער איבער וואונדער.

— איך טהו עס! — האט טימאָפּיי בעשלאָסען אויסגעשריען.

— וואס דען, א נארר וועסט דוא זיין?

— און איך וועל מוזען פער־רייזען נאך פּעטערבורג?

— ניין, ברודער, דאס וועט אלעס אין מאָסקווא פאָרקומען, וואו חיטראָוווצין געפינט זיך און ער קען דיר בעהילפיג זיין.

— דיא פרוי וואוינט דאך אבער אין פעטערבורג?

— זיא איז געסטערן מיט צוויי בעדיענטע געקומען צופאָהרען אהער אין מאָסקווא און זיא וויל אויסווירקען ביי אלעקסייעוו'ן, אז ער זאָל איהר זוהן פער־צייהען און זאָל זיך דיא מיהע געבען, אז אָסיפ זאבארין זאָל זיך קענען אויף דער פרייהער וועלט ארויסוויזען. איהר פערמעגען בעשטעהט ניט אין קיין הייזער אָדער אימעניעס, נאר אין גוטע קייזערליכע באנק־בילעטען אדער וויגרישנע בילעטען און פאר איהר איז אלץ איינס, פעטערבורג אדער מאָסקווא.

— וועט זיא גאר נאך פעטערבורג צוריק ניט פאָהרען?

— איך וועל שוין מאכען, אז זיא זאל פערבלייבען וואוינען דא אין מאָסקווא, האט חיטראָוווצין מיט א טייפעלשען שמייכעל געזאגט — און דוא וועסט פלוצלינג אלס איהר פערלאָרענער מאן אנדריי זאבארין, וויא פון דער ערד ארויסשפרינגען.

— אזוי זיכער ביזט דוא עס, אז דיא פאָליציי וועט מיך ניט דערקענען?

— מאך זיך ניט טימאָפיי צום נארר!

— דיר איז גרינג צו ריידען.

— גענוג איז דיר טימאָפיי צו וויסען, אז אויסער מיר, וועט נאך זעהר א הויבע פערזענליכקייט אין דעם זיין פערמישט און וועט דיך פון דער פאָליציי שיצען.

— מיינסט דוא ניט אלעקסעיעוו'ן אליין? — האט טימאָפיי מיט א נייגעריגע מינע געפרעגט.

— וואס חיטראָוווצין וויל ניט זאָגען בעדארפסט דוא ניט וויסען, — האט חיטראָוווצין מיט א שטאָלצע מינע געזאגט — מיר מאכט גאר ניט אויס, אז דוא ווילסט ניט זיין קיין יורש פון אייניגע מיליאָן. עס וועט זיך שוין געפינען א קליגערער פון דיר.

— ניין, חיטראָוווצין, איך נעהם עס אן! — האט טימאָפיי מיט א בעשלאָ־סענעם טאָן אויסגעשריען — מאך מיר דעם פאספאָרט.

— דאס האט נאך אביסעל צייט, — האט חיטראָוווצין געלאסען געזאגט — נעה אריין אין דיין צימער, ווייל מיר שיינט, אז איך הער א גערויש אין פאָרצימער און באלד בעדארף מיך דא בעזוכען א הויבע פערזענליכקייט.

טימאָפיי האט זיך העפליך פאר זיין לעהרער פער'נייגט און איז גלייך ארויס־געגאנגען.

37טעם קאפיטעל.

געצימבעלט אויף אַ שלאַנגען־פעלבעל.

— וואו וואוינט דא ביי דיר אויפ'ן הויף א יונגער מענש וואָלקין? — האָט געפרעגט א הויבער פערזאן מיט א לאנגען שווארצען באָרד דעם דווארניק, וועלכער איז געזעסען ביי דער טהיר פון טהויער אויף א קליין ביינקעלע און לעבען איהם אין א ווינקעל איז געשטאנען א לאנגער בעזים מיט וועלכען ער האט נאר וואס אפגעקעהרט דעם טראָטואר.

- וויא האט איהר געזאגט, באַרין? — האט איבערגעפרעגט דער דוואָרניק קראַצענדיג אין פּאַטעלניצע.

— וואַלקין, וואוינט ביי דיר?

— וואַלקין? — האט דער דוואָרניק ווידערהאָלט — דאס איז מיר גאַר אַן אונבעקאַנטער נאָמען. אין מיין הויף באַרין, וואוינט קיינער ניט, וועלכער זאָל הייסען וואַלקין.

— איך ווייס אָבער בעשטימט, אז ביי דיר אויפ'ן הויף וואוינט א יונגער מענש מיט'ן נאָמען וואַלקין, — האט דער מאַן געזאגט.

— ניין באַרין, איך קען אַלע איינוואוינער פון מיין הויף פּערזענליך — האט דער דוואָרניק איהם געענטפערט — און פון קיין וואַלקינען ווייס איך ניט.

— פּיעלליעבט האסט דוא עפּעס אַן אורזאַכע וואס דוא ווילסט עס מיר ניט פערטרויען — האט דער מאַן שטיל געזאגט — איך גיעב דיר א גאַנצען פּאַפּירעל און זאג מיר, וואו איך קען איהם זעהן.

— ניין, באַטיושקאַ, — האט דער דוואָרניק געענטפערט — אז איך וואָלט וויסען פון א וואַלקין, וואָלט איך אייך געוויס געזאגט גאָר אָהן א בעלוינונג. איך הער אָבער דיעזען נאָמען צום ערשטען מאָל. ביי אונז אויפ'ן הויף האט קיינמאָל קיין וואַלקין ניט געוואוינט.

דער מאַן איז געבליעבען שטעהען עפּעס וויא פערוואונדערט און האט פערצויגען מיט די אַקסלען.

— אפשר האט איהר א טעות? — האט דער דוואָרניק געפרעגט.

— דאַ איז דאָך נומער 45 אין דער פּיערטער ראָטע?

— דאַ איז עס באַרין.

— און קיין אנדער הויז מיט דעם זעלבען נומער 45 געפינט זיך ניט אין דער פּיערטער ראָטע?

— ניין, באַרין. דער נומער פון אונזער הויז איז 45 און דער נומער פון דער צווייטער איז שוין גאַר 47. אָבער פּיעלליעבט מאַכט איהר אַן אירטהום אין דעם נומער?

— איז פאַראַן אין דיעזער הויז אַן אויבער־דוואָרניק? — האט דער מאַן מיט א האַלב פערצווייפעלטע מינע געפרעגט.

— איך בין, עס אַליין באַרין, און איך האָב אייך שוין געזאגט, אז איך קען די אַלע איינוואוינער פון דיעזען הויף וויא מיינע צעהן פינגער. איהר ווייסט דאָך, אז ביי אונז אין פּעטערבורג איז זעהר שטרענג.

— און קיין וואַלקין זאגסט דוא האט ביי דיר קיינמאָל ניט געוואוינט?

— ניין, באַרין.

דער מאַן איז א ווייַלע אונטערגעשטאַנען, ער האט א קוועטש געטהאַן מיט די פּלייצעס און איז מוטהלאָז לאַנגזאַם אַוועקגעגאַנגען. — — — —

אויפ'ן צווייטען טראָטואַר זיינען אַרומגעגאַנגען לאַנגזאַם צוויי מענער און האָבען צווישען זיך גערעדט זעהר שטיל.

— ער איז איינער אליין — האט געזאגט איינער צום צווייטאליין געקומען פון מאסקווא.

— איך האב אבער געמיינט, אז נאך אימיצער פאהרט מיט איהם, דער צווייטער שטיל געענטפערט — איך זעה אבער יעצט, אז ער איז זיך אליין געפאהרען.

— און דאס וואס ער איז נאך אין ערגעץ ניט געווען, איז פאר אונז א גרויסע מעלה, — האט דער ערשטער געזאגט — גיה אריבער וואו מען בעדארף און איך וועל איהם שוין אהין ברייגגען.

— זאלסט אבער זיין פארזיכטיג מיט'ן פיהרען איהם.

— דוא ווייסט דאך, אז מיר דארף מען ניט אויפמערקזאם מאכען.

— אלזא, אויף ווידערזעהן.

— דריי און איך א פיערטער זיינען געגוג, — האט ער פאר זיין אוועקגעהן גאנץ שטיל זיין קאמעראד איינגעראמט אין אויער.

— דאס וועלען מיר שוין זעהן.

דער פערבליבענער מאן פון דיא צוויי אויפ'ן געגענזייטיגען טראטואר איז באלד אויפ'ן צווייטען טראטואר אריבערגעגאנגען און האט מיט ראשע טריט אנגעיאגט פון הינטען דעם הויכען מאן, וועלכער האט פאר א ווייל געפיהרט דעם געשפרעך מיט'ן דווארניק.

— ווייסט איהר ניט באטיושקא, וויא געהט מען דא אויף נעווסקי פראספעקט? האט ער געפרעגט דעם הויכען פערזאן, וועלכער איז געגאנגען עפעס וויא פערטראכט.

דער הויכער האט זיך אומגעקוקט.

— איך בין דא אליין אויך א פרעמדער, — האט ער איהם געענטפערט — אבער וויא מיר שיינט, בעדארף מען צו נעווסקי פראספעקט געהן לינקס.

— פיעללייכט ווייסט איהר, וואו מען בעקומט דא אין דיעזע געגענד עפעס ניט קיין טהייערען האטעל פיר לאזשי? — האט דער מאן ווייטער געפרעגט.

— איך וואלט עס אייך געוויס געזאגט, — האט איהם דער הויכער פערזאן געענטפערט — אבער איך בין נאר וואס אראפ פון צוג און האב נאך אליין אויך קיין קווארטיר.

— איהר זוכט דא פיעללייכט עפעס א בעקאנטען? — האט דער מאן פלוצלינג א פרעג געטהאן.

— נו, טא וואס איז אז איך זוך? — האט דער הויכער האלב פערוואונדערט געפרעגט.

— אויב ער הייסט וואלקין, — האט דער מאן רוהיג געזאגט — קענט איהר איהם באלד זעהן.

דער הויכער פערזאן איז אביסעל איבעראשט געווארען.

(Iron, 19).

— איך זעה, אז אונזערע ברידער האבען טאקי שכל, — האט דער הויכער מיט א שטאמעלענדע שטימע געזאָט און האט איהם פריינדליך אנגעקוקט.

— וואס דען האט איהר הערר פּאָטאָמקין געמיינט, אז איהר האנדעלט דאָ מיט נאַררען? — האט דער מאן מיט א ליעבליכען שמייכעל געפרעגט.

— אלזא קען איך אייך רופען הערר וואָלקין? — האט פּאָטאָמקין גאנץ שטיל געפרעגט.

— טאָ וואס דען? האט איהר טאקי געמיינט, אז איך וואוין אין נומער 45, וויא מיין קאַמעראד קריוואָסאָראָוו אין מאָסקווא האט אייך אויפ'ן וואָקזאל מיין אדרעס איבערגעגעבען?

— און שוין ווייסט איהר פון אלעס? — האט פּאָטאָמקין פערוואונדערט געפרעגט.

— און ביי אייך אין אירקוטסק זיינען דען ניטא אזעלכע אויסגעמאכטע ברידער? — האט וואָלקין גאנץ שטיל געפרעגט.

— איך מוז געשטעהען, — האט דער שפּיאָן וואס רופט זיך פּאָטאָמקין גע=ענטפערט — אז ביי אייך געהט עס אלעס מיט מעהר ארדנונג צו.

— אלזא ליעבער פּאטאמקין, קומט מיט מיר, איך געה אייך פאָרשטעלען פאר אונזער צענטראַל־קאָמיטע.

פּאטאמקין האט א לייכטען הוסט געטהאן און האט זיך דערווייל אומ=געקוקט.

— איך וויל אייך, הערר וואָלקין, בעמיהען מיר אויפצוזוכען פריהער א קווארטיר, ווייל איך פיהל מיך זעהר מיעד — האט פּאטאמקין עפּעס וויא צורר־דערט געזאגט.

— איהר וועט לאזשירען ביי אונזערן א ברודער.

— איז ניט גלייך דאס איך זאל זיין אין דער פּאָליציי איינגעמעלדעט?

— דאס איז א זאך אויף שפּעטער; אבער פּאָרלויפיג בעדאַרפט איהר זיך מעלדען אין אונזער געזעלשאפט.

— דענקט איהר טאקי מיך באַלד אהין אוועקפיהרען?

— דאס מוז באלד געשעהן, ווייל איהר זייט דער איינציגער וועלכער פעהלט צווישען אלע דעלעגאטען.

פּאטאמקין האט אריינגעשטעקט זיין האנד אין דער הויזען=קעשענע און עטליכע זילבערנע מאָנעטען האבען זיך פון דאָרט אויסגעשאָטען אויפ'ן טראָטואר.

— אין דער וועגענס ווערט פון אלעמען אָש, — האט ער וויא צו זיך אליין גערעדט און האט זיך איינגעבויגען אויפצוקלייבען דאס זילבער־געלט.

וואָלקין האט בעמערקט אז קלייבענדיג דיא מאנעטען קוקט זיך פּאָטאמקין ארום אין אלע זייטען און א מאן אויפ'ן גענינגזייטיגען טראָטואר שטעהט און ווישט זיך דעם שטערן מיט א ווייסע טאשענ־טיכעל

— ער איז דאָ ניט געפאהרען אליין! — האט זיך וואָלקין געקלערט — דיא שפּיאָנען האבען אויך שכל זיך צו בעווארנען פון אלע זייטען.

— אט ליענט דאָ נאך איין מאַנעטע, — האט וואָלקין געזאָגט, נאכדעם אז פּאָטאמקין האט זיך שוין גלייך אוועקגעשטעלט און האט געוואָלט געהן ווייטער.

פּאטאמקין האט זיך נאך אמאל איינגעבויגען און דערווייַלע האט זיך וואָלקין גוט ארומגעקוקט פון הינטען.

— פערבלייבט טאקי ביי אייך, אַז מיר זאלען גלייך אהין אוועקגעהן ? — האט פּאָטאָמקין געפרעגט.

— איך פערשטעה איבערהויפּט ניט, — האט וואָלקין געזאגט — ווארום איהר שטעלט מיר שוין דעם צווייטען מאָל דיזע פראגע ? אלס ברודער און אלס פרעמדער אין דיזער שטאָדט בעדארפט איהר דאך געהן וואוהין איך פיהר אייך.

— איהר ווייסט דאך ברודער, — האט פּאטאמקין שטיל געזאגט — וויא מען בעדארף זיין פאָרזיכטיג.

— דאס איז פון אייך זעהר פיין, הערר פּאטאמקין ; אבער איהר ווייסט דאך, אז איך בין אויך עפּעס ניט קיין אינגעלע, וויא באלד איך בין צו דיזער מיסיאָן בעשטימט געוואָרען, ווייס איך געוויס וואס צו טהאָן.

— נו, לאָמיר געהן, — האט דער שפּיאָן מערזאוויצין, וועלכער פיגורירט יעצט אלס פּאטאמקין ענטשלאָסען געזאגט.

— יעצט ניט, ברודער, — האט וואָלקין שטיל געזאגט — ביי אונזערע ברידער קען זיך אין איין מאָמענט מאכען אן ענדערונג.

— אָה, וואס איז אזוינס געשעהן ? — האט איהם פּאָטאָמקין מיט אן איבערראשטע מינע געפרעגט.

— נור געשווינגען ברודער, — האט איהם וואָלקין רוהיג ערווידערט — איהר זייט דא א פרעמדער און איהר בעדארפט זיך גענצליך פערלאָזען אויף מיר.

— אבער צו שטעהען מיר ניט אין געפאהר ? — האט איהם פּאָטאָמקין אין דער שטיל געפרעגט.

— שטעלט מיר קיינע פראגען, — האט איהם וואָלקין ערנסט געענטפערט — אויפ'ן גאס איז ניט דער פּלאַץ דאריבער צו ריידען.

— דוא האסט געטראָפען מערזאוויצין אויף א קליגערן טייפעל וויא דוא ביזט אליין — האט זיך פּאָטאָמקין געקלערט.

— אַלזאָ, וואס זאָלען מיר יעצט טהאָן ? — האט פּאָטאָמקין זיך גלעטענדיג פאר'ן שווארצען לאנגען בארד געפרעגט.

— לאָמיר דערווייַלע אריינגעהן אין א טראַקטיר. קומט לאָמיר געהן אביסעל שנעלער.

זיי זיינען געגאנגען ביי א פערטעל שטונדע און וואָלקין האט צוגעפיהרט פּאָטאָמקינען צו א גרויסען טראקטיר אויף באַלשאיא מאַרסקאיא אוליצא.

— דא וועלען מיר ביי א שטונדע פערווייַלען, — האט ער צו פּאָטאָמקינען געזאגט און האט איהם אין טראקטיר אריינגעפיהרט.

זיי זיינען אריינגעגאנגען אין א בעזונדערן צימער און וואָלקין האט געהייסען דערלאנגען א פּאָרציאָן טהעע.

פּאָטאָמקין האט געוואלט צו איהם ריידען; אבער וואלקין האט איהם געגע־בען א וואונק, אז ער זאל שווייגען.

טרינקענדיג דיא טהעע האט וואלקין בעמערקט אז אין טראקטיר איז אויך אריינגעגאנגען דער מאן וועלכען ער האט בעמערקט האלטענדיג דיא ווייסע טאשענ־טיכעל ביי׳ם שטערן וועהרענד פּאָטאָמקין האט געקליבען דיא צושאָטענע קליין-געלד.

— נו, הערר פּאָטאָמקין — האט זיך פּלוצלינג וואָלקין אָפּגערופען — וויא פיהלט איהר זיך נאך אייער רייזע?

— עפּעס זעהר מיעד און צובראָכען — האט איהם פּאָטאָמקין וויא מוטהלאָז ערווידערט — פון אירקוטסק ביז מאָסקווא האב איך מיך געפיהלט פריש און מונטער און דאס קליין שטיקעל רייזע פון אכצעהן שטונדען האט מיך זעהר מיעד געמאַכט.

— ניש־קשה, איהר וועט זיך דאָ צווישען אונזערע ברידער גוט ערהאָלען — האט איהם וואָלקין פריינדליך ערווידערט — איך געה אייך דינגען א נומער; איהר וועט זיך א גאנצען מעת לעת אויסרוהען און איהר וועט זיך גאנץ אנדערש פיהלען.

— און אהין וועלען מיר שוין היינט מעהר ניט געהן?

— פּאָרלויפיג ניט.

— אָ, זאגט מיר, וואס איז דא אזוינס געשעהן? זיינען מיר חאָטש זיכער מיט אונזער לעבען?

— אזוי טהייער האלט איהר עס הערר פּאָטאָמקין אייער לעבען? — האט איהם וואָלקין וויא פערוואונדערט געפרעגט.

— צוליעב דער הייליגער אידעע! — האט איהם פּאָטאמקין גאנץ שטיל געענטפערט.

— דאך מוזען מיר זיין בעשלאָסען אויף אלעס און מיר טארען ביי א נויט זיך ניט ווייזען וויא פייגלינגע.

— אבער ביי א נויט איז דאך פרעהליבער, ווען מען וויים וואו מען האלט.

— קיין געפאהר, הערר פּאָטאמקין; אבער צוליעב פאָרזיכטיגקייט, וועל איך אייך יעצט אהין ניט אוועקפיהרען.

— טהוט מיט מיר וויא איהר פערשטעהט.

— איך געה אייך דינגען א נומער.

— זאָל איך אייך דא אָפּווארטען, אדער איך זאל מיט אייך מיטגעהן?

— ווארטעט מיר דאָ אָפּ, אין א פיערטעל שטונדע ארום האט איהר מיך צוריק.

— נו, זאל זיין אזוי.

וואָלקין איז ארויסגעגאנגען.

— מיר קעמפּפען מיט א צוגרויסע קראפט! — האט זיך דער שפּיאָן געקלערט — דאס זיינען אויסגעמאכטע יונגען איינער אין איינעם. ווער וויים וויפיעל אזעלכע

מענשען האט אונזער פאטערלאנד? נור אייניגע הונדערט זיינען שוין גענוג אז דער קאפ זאל אויף אונזער באטיושקא אלכסנדר'ס אקסלען ניט איינשטעהן!

— וואוהין איז ער אוועקגענאנגען? — האט געפרעגט דער מאן פון דער ווייסער שנופ-טיכעל אריינגעהענדיג צו מערזאווצינען אין צימער.

— דו ביזט א טויגעניכטס בורלאקאוו! — האט איהם פאטאמקין צארניג געזאגט — דו טויגסט אזוי פאר א שפיאן וויא אן עזעל צו א לייטער.

— וואס איז דאס עפעס פאר א פארוואורף? — האט איהם דער מאן ער-שטוינט געפרעגט.

— ווייל דו קענסט ניט דיא חברה, דו מיינסט אז דו האסט צו טהאן מיט עזלען וויא דו ביזט.

— דו ביזט אליין א גרויסער עזעל! — האט איהם בורלאקאוו צארניג ער-ווידערט — האסט דו געהערט א ביסעל?

— און דו האלסט זיך נאך פאר א חכם!

— זאג, אדרבא, וואס פאר א נארישקייט בין איך דא בעגאנגען?

— אז א שפיאן שפיערט נאך, בעדארף דער נאכגעשפיערטער דאס ניט בעמערקען ווען ער זאל אפילו האבען טויזענד קעפ מיט צוויי טויזענד אויגען.... פערשטעהסט דו מיך?

— דוכט זיך, אז איך האב געטהאן אלץ וויא עס איז אפגערעדט געווארען.

— יעצט געה זוך איהם! — האט מערזאווצין קריצענדיג מיט דיא צייהנער געברומט — א נארר וועט ער זיין און נאך אמאל קומען.

— האט ער זיך אין גאנצען אויסגעדרעהט?

— ווייס דיך דער טייפעל מיט איהם צוזאמען! ער האט געזאגט, אז ער געהט מיר בעשטעלען א נומער; אבער איך דיינק, אז ער וועט שוין מעהר ניט קומען אהער.

— יעצט זעה איך טאקי אז דו ביזט אליין אן עזעל! — האט איהם בור-לאקאוו געזאגט — וויא אזוי הייבסט דו גאר אן צו דיינקען אז ער וועט שוין צוריק ניט קומען?

— ווייל ער איז קליגער פאר דיר.

— נו, זאל זיין אז ער איז שוין יא קליגער פון מיר; אבער וויא באלד ער בעטראכטעט דיך פאר סערגיי פאטאמקין, איז דאך גאר אונמעגליך אז ער זאל צוריק ניט קומען.

— מיר קענען גאר ניט פערשטעהן וואס אזעלכע חברה-לייט דיינקען, — האט מערזאווצין פערדריסליך געזאגט — איך קען דיר מעהר ניט זאגען, אז דו האסט דא געהאנדעלט וויא אן אידיאט. פריהער האב איך דיך גאר ניט געזעהן. איך האב געמיינט דאס דער טייפעל האט דיך צונעבאפט. איך האב דאהער אנדערש גע-מוזט מיט איהם ריידען ווייל איך האב איינפאך מורא געהאט מיט איהם אליין אוועקצוגעהן, און נאכהער וויא איך האב דיך שוין יא דערזעהן, ביזט דו צו נאהענט געשטאנען, אז א בלינדער וואלט דיך אויך בעמערקט. היינט, אז דו האסט

געהאנדעלט וויא אן אידיאָט. און איך האב צוליעב דיר געמוזט דרעהען מיט'ן צונג, גלויב איך, אז ער האט געוויס פערשטאנען דאס איך בין ניט סערגיי פּאָטאָמקין.
— פאר אזוי קלוג זאלסט דוא איהם ניט האלטען,—האט בורלאקאוו געזאגט.
— דוא וועסט אָבער זעהן, אז איך פערשטעה אן עסק.
— זאל איך איהם אפשר געהן זוכען?
— קיין זוכעניש קען דא שוין גאר ניט העלפען. וויא באלד ער האט דעם קונץ פערשטאנען, וועסט דוא איהם שוין מעהר ניט אויסגעפינען.
— ער קען עס ניט פערשטעהן; אבער ווען ער פערשטעהט עס אפילו יא, קען מען איהם לייכט אויסגעפינען; ער איז דאך נור וואס אוועקגעגאנגען.
— טהו וויא דוא פערשטעהסט; אבער וויא באלד דוא געהסט איהם יא זוכען, מוזט דוא מיר דאָ בעזארגען מיט אן אנדער געהיים־אגענט. טאמער קומט ער און ער וויל מיך עבען אוועקפיהרען, האב איך אנגסט אליין דאָרט צו געהן.
— איך וועל זיך אריינכאפּען אין אן אוטשאסטאָק — האט בורלאקאָוו געזאגט — און וועל דיר א שפּיאָן אהער ארייגשיקען.
— טהו וויא דוא פערשטעהסט.
בורלאקאוו איז ארויסגעלאפען. ביידע שפּיאָנען האבען ניט געוואוסט, אז אין דעם צווייטען צימער פון זייערן איז געזעסען וואָלקין מ ט נאך אייניגע יונגע מענשען און האבען געהערט דורך א געהיימע וואנט רעהרעל וואָרט אין וואָרט וואס זיי האבען דאָ צווישען זיך גערעדט, וויל טאקי אין יענעם צימער פון'ם טראקטיר זיינען טאג טעגליך אבגעהאלטען געווארען ניהיליסטישע פערזאמלונגען. דעם גרויסען טראקטיר האבען געגרינדעט דיא ניהיליסטען און דאָרט איז געווען זייער זיבערסטער פערזאמלונגס פּלאץ.
— וואס מאכט מען דאָ מיט איהם? — האט וואָלקין זיינע קאָמעראָדען געפרעגט.
— א קויל אין שטערן! — האט זיך איינער אפּגערופען.
— ניין פריינד, — האט וואלקין איהם געענטפערט — וויא באלד מיר טוידטען איהם, ווערט גרעפין אנדריאנאָווא מיט איהרע קינדער אין מאסקווא אונגליקליך גאר אהן א האָפנונג. לאמיר איהם פיעללייכט גלאט לאָזען זיצען ביז איבער־א־יאהר און ווארטען.
— ניין, מען מוז איהם אנלערנען! — האט אן אנדערער געזאגט.
— שמייסען ביז בלוט! — האט זיך א דריטער אפּגערופען.
— דאס איז ווירקליך א פּלאן! — האבען אלע איינשטימיג געזאגט.
זיי האבען א ווילע צווישען זיך אין דער שטיל גערעדט און זיינען זיך צוגאנגען.

— — — — — — — — — — — — — — —

מערזאוויצין איז געזעסען אין צימער און האט גערויכט א ציגאר און פון מי־נוט צו מינוט איז ער אלץ געווארען מעהר אונגעדולדיג און מעהר אויפגערעגט. נאט האט איהם צוגעשיקט אזא מציאה, ער האט געקענט אריינטרעטען וויא א וואָלף אין א סטאדע שעפּסען; ענדליך האט ער אדער זיין קאָמעראד (וועלבער

איז איהם נאכגעפאהרען פון מאָסקווא) דאס אזוי פערפושט, אז עס איז א חרפּה אויסצוזאָגען.

— ער וועט געוויס מעהר ניט קומען! — האט ער זיך געקלערט און האט אזש געציטערט פאר פערדרוס.

פּלוצלינג איז צו איהם אין צימער אריינגעגאנגען א הויכער, קרעפּטיגער מאַן פאסט מיט א האלבען קאפּ העכער פון איהם.

— איך בין א געהיים־אגענט פון אוטשאסטאָק — האט ער צו איהם שטיל געזאגט — בורלאַקאָוו געהט ארום און זוכט עפּעס איינעם א וואָלקין. ער האט מיך צו אייך געשיקט.

— גוט, — האט מערזאָווצין געזאגט — געהט אריין אין צווייטען צימער און וויא באלד עס וועט קומען צו מיר א מאַן און איך וועל מיט איהם אוועקגעהן אדער אוועקפאהרען, זאלט איהר אונז נאכשפּירען און ביי א נויט זאלט איהר מיר זיין צוהילף.

— זיי האבען צווישען זיך א קליינע ווילע זיך געסודעט און דער הויכער מאַן איז אריינגעגאַנגען אין פאָר־צימער.

— אומזיסט מיין ארבייט! — האט זיך מערזאָווצין ווייטער געקלערט — איך דיינק אז ער וועט שוין מעהר זיך ניט ווייזען!

ער איז אבער באלד איבערראשט געווארען זעהענדיג פאר זיך וואָלקינען.

— קומט, הערר פּאָטאָמקין, — האט וואָלקין געזאגט אריינלויפענד צו איהם אין צימער און איהם ערגרייפענד פאר'ן האנד — קומט שנעלער.

— טאַקי אין א נומער? — האט איהם פּאָטאָמקין תמ'עוואַטע געפרעגט.

— ניין, אין צענטראל־קאָמיטעט — האט איהם וואָלקין שטיל און ערנסט געענטפערט — דער געפאהר איז פאָראיבער; אבער שנעלער.

— וואָלקין האט פּאָטאָמקינען פון א זייטיגע טהיר ארויסגעפיהרט און אין איינינע מינוט ארום זיינען זיי ביידע געזעסען אין א האלב פערמאַכטען עקיפּאַזש, וועלכער איז פון טראַקטיר אבגעפאהרען.

— פון דעסטוועגען וואָלט ניט געשאדעט זיך אומצוקוקען אביסעל פון הינטען! — האט פּאטאמקין געזאגט צו וואָלקינען, ווען זיי זיינען שוין א פּאר גאסען דורכגעפאהרען — א מאָל דענקט מען אז דער געפאהר איז אריבער און דאָך קען נאך עפּעס געשעהן! — און דער ווי[illegible]ער האט פּאָטאָמקין זיך אומגעקוקט און האט מיט צופריעדענהייט געזעהן, וויא יענער הויכער פערזאָן פאהרט איהם נאך אויף א דראָשקע.

— אויף מיין אחריות ברודער, — האָט וואָלקין געזאגט — איך בין דאָ אין פּעטערבורג ניט קיין גאַסט. איך וויים וואס איך האב צו טהאן און א פאָרזיכ־טיגערע מענשען אלס אפּעטערבורגער גנאָסע וועט איהר אין דער גאנצער וועלט ניט געפינען.

— א מענש קען קיין זאך ניט אויסרעכענען, — האט דער שפּיאָן מיט א

נאאיווע מינע געזאגט — אין מאסקווא האב איך געקענט וויא א „האאר פון מילך" ארײנפאלען.

— און דא אין פעטערסבורג טהוען מיר ניהיליסטען; וואס מיר ווילען — האט וואלקין מיט א שמייכעל שטיל געזאגט — מיר האבען זאגאר א געהיים־אגענט דא ניט לאנג אפגעשמיסען, אז עס איז געגאנגען א רויך.

— א געהיים־אגענט אפגעשמיסען?

— ביז בלוט, ליעבער פאטאמקין....

מערזאוועצין האט דערפיהלט א לייכטען שוידער דורך אלע ביינער.

— אזעלכע נארען זיינען עס פעטערבורגער געהיים־אגענטען?

— זיי זיינען אפילו גאנץ קלוגע יונגען; אבער מיר זיינען נאך גלינגער פון זיי.

— און ביי אונז אין אירקוטסק זיינען אונזערע ברידער יעדע ווײלע אין געפאהר.

— אירקוטסק געגען פעטערבורג איז א קליין שטעדטעל; דארט קען דיא פאליציי יעדען מענשען פערזענליך; דא אבער איז א גרויסער מעער, און אז מיר ווילען שמייסען מיר אונזערע פיינדע, איז עס פאלט פון זיי שטיק נר פלייש...

מערזאוועצין האט זיך אינסטינקטיוו אומגעקוקט און איז געווארען פיעל פרעה־ליבער דערזעהענדיג דיא דראשקע פון הינטען...

וואלקין האט זיך געמאכט ניט זעהענדיג.

— דער געשמיסענער שפיאן — האט וואלקין ווייטער געשמועסט — האט זיך ביי דעם פינף און צוואנציגסטען שמיץ אנגעהויבען צו שווערען, אז ער וועט ווערען א הייסער ניהיליסט אבי מען זאל איהם אפלאזען; דערפאר אבער האט מען איהם אפגעצעהלט נאך פינף און צוואנציג.

— אך, וואס פאר א זיסע ראכע! — האט דער פאלשער פאטאמקין מיט אן ערנסטען שמייכעל געזאגט — ביי אונז אין אירקוטסק אבער, היטען מיר זיך פאר דיא שפיאנען וויא פאר פייער.... א, וויא דערלעב איך שוין זיין אין צענראל־קאמיטעט און דערצעהלען אונזערע ברידער וויא ניעדערטרעכטיג און טיראניש עס ווערען אונזערע ברידער בעהאנדעלט, ווען זיי פאלען דארט אריין אין דיא הענד פון דער הינטישער געהיים פאליציי! איך וועל מאכען א פארשלאג, אז אונזערע ברידער זאלען זיך א נעהם טהאן אויך צו דיא שפיר־הינד און אלע בעאמטע פון טרעטאיע אטדעלעניע, אז מען זאל גרינדען בעזאנדערע געזעלשאפטען צו פערניכ־טען יענע בעסטיעס וויא וויט מען קען נור; דען זיי זיינען דיא איינציגע, וועלכע שטעהן אונז אין וועג און דערלאזען אונז ניט צו ערדרייבען אונזער הייליגען ציעל.

— אייער פארשלאג, הערר פאטאמקין, וועט געוויס דורכגעפיהרט ווערען מיט ערפאלג! — האט וואלקין ליעבליך געזאגט מיר האבען אין אונזער געזעלשאפט פיעלע טערראריסטען, וועלכע האבען שוין פיעלעס אויפגעטהן און ניט איין קאפ איז שוין פון אונזערע פיינדס אקסלען אראפגעפלויגען....

— און אזוי ווערט טאקע יעדע רעוואלוציאנערע אידעע דורכגעפיהרט — האט פאטאמקין מיט א בעגייסטערטע מינע ווייטער גערעדט — אין אירקוטסק

זיינען מיר שוואך; אונזער גאנצע געזעלשאפט בעשטעהט פון פינף און צוואנציג מענשען אונגעפעהר. דא אבער אין מאסקווא האבען מיר דאך הונדערטער פרייהייטס־קעמפפער.

— הונדערטער? — האט איהם וואלקין מיט א שמייכעל אונטערבראכען — וויא איך זעה ליעבער ברודער, האט איהר אין אירקוטסק גאר קיין בעגריף ניט וואס הייסט געהיימע געזעלשאפט אין רוסלאנד! ווייסט איהר, אז נור אין פעטער־בורג אליין בעשטעהט אונזער געהיים־בונד אין איניגע טויזענד פערזאן?

— אזוי ווייט האב איך ניט געוואוסט, — האט פאטאמקין מיט א נאאיווע מינע איהם געענטפערט.

— איהר וועט עס שוין ליעבער ברודער באלד וויסען! — האט איהם וואלקין שאר,ף ערוויעדערט — אונזער צענטראל קאמיטעט וועט אייך אלעס ערקלערען און וועט אייך באלד געבען א מיסיאן.

— איז נאך ווייט פון בעשטימטען פלאץ?

— מיר זיינען שוין אונטער דער שטאדט; מיר דארפען נאך אריינפאהרען אין א קליין וועלדעל וואו דארט ווערט אפגעהאלטען אונזער פערזאמלונג.

— גאר אונטערן פרייהען הימעל?

— פרייהייט האט ליעב פרייהייט, — האט איהם וואלקין מיט אן ערנסטע מינע נטענטפערט — מיר האלטען אונזער פערזאמלונג אין וואלד און אונזערע מיט־גליעדער קומען אהין צופאהרען אויף וועלאסיפעדען (בייסיקלאך).

— דאס איז ווירקליך א גוטער איינפאל; אבער פירכטעט איהר ניט פארן קוטשער וועלכער פיהרט אונז?

— דיינקט איהר טאקע, אז ער איז אן איינפאכער קוטשער? — האט איהם וואלקין פערוואונדערט געפרעגט.

— יעצט זעה איך טאקע, אז ביי אייך געהט אלעס קלוג צו.

— וואס דען, העדר פאטאמקין, איהר שפיעלט זיך מיט פעטערבורגער געהיים־בונד?

פאטאמקין האט אויסגעשנייצט דיא נאז און האט זיך דערוויילע אומגעקוקט.

— ער איז א געניטער קערל, — האט ער זיך געקלערט דערזעהענדיג פון וויטען דיא דראשקע וואס פאהרט איהם נאך — פעטערבורגער געהיים־אגענטען זיינען אויך ניט קיין אינגלאך.

— שטעה! — האט וואלקין צום קוטשער א געשריי געטהאן.

דער עקיפאזש האט זיך אוועקגעשטעלט.

וואלקין און נאכהער פאטאמקין זיינען פון עקיפאזש ארויסגעשפרונגען.

— יעצט אביסעל צופוס! — האט וואלקין געזאגט אריינשטעקענד דעם קוטשער עפעס אין דער האנד און איהם הייסענד פאהרען צוריק.

דער קוטשער איז אוועקגעפאהרען און ביידע קאמעראדען זיינען אריינגע־גאנגען אין וועלדעל.

זיי זיינען ביי א פיערטעל שטונדע געגאנגען צווישען געדיכטע ביימער

און זיינען ענדליך דערגאנגען צו א שטיקעל ליידיג פעלד וועלכען דער וואלד רינגעלט ארום וויא א שלאָס-מס.

— דאָ איז דער פּלאַץ, — האט וואָלקין מוטהיג געזאָגט און האט זיך אוועק-געזעצט אויפ'ן גראָז.

פּאָטאָמקין האט געוואָרפען מיט דיא אויגען און האט קיינעם ניט געזעהן.

— דאָ איז דאָך קיינער ניטאָ! — האט ער צו וואָלקינען געזאָגט.

— באלד וועלען אלע זיין — האט איהם וואָלקין געענטפערט — ביטע ברודער זעצט אייך אניעדער.

פּאָטאָמקינען איז פאָרגעקומען וואָלקין'ס בעטען איהם זיצען עפּעס אביסעל געביטעריש. ער האט זיך אבער באלד אוועקגעזעצט.

וואָלקין האט זיך פערטראכט און פּלוצלינג האט ער א לאַך געטהאָן.

— אָ, איז דאָס א פּלאַץ! איז דאָס א פּלאַץ! — האט ער וויא צו זיך אליין גערעדט — ער איז דאָ כמעט געבליעבען ליעגען טוידט.... מיר האָבען איהם אזוי פיעל געשמיסען, אז עס האט זיך געגאָסען בלוט.

— אלץ וועגען דעם געשמיסענעם שפּיאָן רעדט איהר עס? — האט איהם פּאָטאָמקין מיט א שמייכעל געפרעגט — וויא איך זעה קענט איהר עס גאר ניט פערגעסען.

— געשמיסען איז נאך ערגער וויא א קוגעל אין קאָפּ — האָט איהם וואָלקין שמייכלענד געזאגט — פון א געשמיסענעם לאכט דיא וועלט און קיינער האט מיט איהם קיין מיטלייד.... ער האט אריינגעחאפּט ביי א הונדערט פּייטשע ריטער און האט זיך אפילו געשעהמט דאס דערצעהלען אין „טרעטאָיע אָטדעלעניע".

— דאס איזווירקליך א גוטע ראכע! — האט פּאָטאָמקין מיט א שמייכעל געזאגט — און האט געראַטשעט מיט זיינע שפּיאָנישע אויגען, וועלכע האבען געזוכט זיין שומר — דעם נייעם שפּיאָן.

וואָלקין האט פּלוצלינג א פייף געטהאָן און פינף קרעפטיגע יונגע מענשען זיינען פון צווישען דיא בוימער וויא פון דער ערד ארויסגעשפּרונגען.

פּאָטאָמקין איז אזוי איבערראַשט געוואָרען אז עס האט איהם פערהאקט דער אָטהעם; אבער ער האט באלד געפאַסט מוטה און האט זיך געמעבטיגט אויסצודריקען א גלייכגילטיגע מינע.

דיא יונגע מענשען זיינען צו דעם גאסט צוגענאנגען.

— איך בעעהרע מיך ברידער פאר אייך פאָרצושטעלען אונזער טהייערען לאנג-ערווארטעטען גאסט וואסילי פּעטראָוו פון אירקוטסק, — האט וואָלקין געזאגט זיך אויפהויבענד צוגלייך מיט פּאָטאָמקינען פון באָדען.

אלע האבען איהם פריינדליך געגעבען דיא הענד.

— זיי אונז ווילקאָמען ליעבער ברודער — האבען זיי אין איין שטימע אויסגע-שריען — עס לעבע דיא פרייהייט! עס לעבע דיא אידעע צו פערניכטען אלע טי-ראנען און באנדיטען!

— זיי פערשטעהען קדחת! — האט זיך מערזאָוויצין געקלערט.

— עס פרעהט מיך זעהר טהייערע ברידער אייך צו זעהן! — האט פּאָטאָמ־קין מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען און האט זיך באלד צוהליפּעט.

— דוא ביסט א טהייערער שורקע! — האבען דיא ברידער זיך געקלערט.

— אלזאָ, ברודער, לאָמיר זיך אוועקזעצען! — האט איינער פון דיא פינף יונגע מענשען צו איהם געזאגט — מיר האבען דא א וויכטיגע זאך צו בעהאנדלען. אלע האבען זיך אוועקגעזעצט.

— נו, וואָס מאכט איהר ליעבער פעטראָוו? וויא געהט עס אייך? וואָס הערט זיך עפּעס אין אירקוטסק? — האט איהם דערזעלבער יונגער מענש גע־פרעגט — איך בין פרעזידענט אין אונזער יעצטיגער קליינער פערזאמלונג, וועלכע וועט באלד ווערען גרעסער און גרעסער.

— וואָס זאָל איך מאכען, טהייערער ברודער? — האָט פּאָטאָמקין מיט א טרויעריגע מינע איהם ערוויעדערט — איך בין קוים לעבעדיג אהער געקומען. דורכ־צומאכען אזא שרעקליכע רייזע אין אזא לאַנגע, זעלבסטפערשטענדליך, אז דאס איז שווער און געפעהרליך; אבער גאָט זיי דאנק וואס איך האב שוין דערלעבט צו זיצען אין דער געזעלשאפט פון צענטראל־קאָמיטעע.

— ניט נור זיצען, זאָנדערן אויך ל י ע ג ע ן! — האט זיך דער פרעזידענט מיט א שמייכעל אפגערופען.

— וו־אַ־אַ־אַ־ס? — האט פּאטאמקין געפרעגט און האט איהם מיט א משונה׳־דיגע מינע אנגעקוקט אין דיא אויגען.

— אלס פרעזידענט פון דער ניהיליסטישער געזעלשאפט, — האט געענט־פערט דער יונגער מענש ציהענד געלאסען יעדער וואָרט — הייס איך אייך, הערר פּאָטאָמקין אדער פעטראָוו, זיך באלד אוועקלייגען!

— איך פערשטעה ניט וואס מיינט איהר מיט דעם? — האט דער שפּיאָן מיט א ציטערענדע שטימע איהם ערוויעדערט און האט אויסגעשטעלט א פּאר נאאיווע תמ׳וואטע אויגען.

— איך ווייס אז איהר פערשטעהט ניט, — האט איהם דער פרעזידענט רוהיג געענטפערט — איהר זייט א גאסט אין אונזער געזעלשאפט און איהר ווייסט ניט אונזערע זיטען.

— ניין, ער פערשטעהט יא, — האט זיך וואָלקין רוהיג אפּגערופען — איך האב איהם דיא גאנצע וועג געגעבען אנצוהערעניש, אָז א קלוגער דעלעגאט פון אירקוטסק וויא אונזער הער פּאָטאָמקין, בעדאַף עס פערשטעהן....

— אלזא, הערר פּאָטאָמקין, — האט איהם דער פרעזידענט מיט א גאנץ געלאַסענע שטימע געזאגט — מאכט ניט קיין שיהות; מיר זיינען אלע פערנומענע מענשען און האבען קיין צייט ניט צו פערווייל֞ען. לייגט אייך אוועק!

מערזאַוועץ איז האסטיג פון זיין שטעלע אויפגעשפּרונגען און האט געוואלט מאַכען פּ״ס.

— ניין, ברודער, — האט וואלקין איהם ערגרייפענד פאַרן קראַגען געזאגט —

אן אירקוטסקער דעלעגאט מאַר ניט זיין קיין טרוס (פיינלינג), ליינט אייך שוין אוועק, — אז ניט וועט איהר ערגער מאכען.

— זייט איהר וואהנזיניג? — האט דער שפיאָן איהם געפרעגט — אזוי בע־האנדעלט איהר אן אירקוטסקער דעלעגאט!

— ליינט איהם אוועק דעם שורקע! — האט דער וואס האט זיך גערופען פרעזידענט אויסגעשריען.

וואָלקין מיט דיא איבעריגע פיער פערזאָן האבען דעם שפיאָן א נעהם גע־טהאן אין דער לופטען און האבען איהם אויסגעצויגען אויפ'ן גראז גלייך וויא א סטרונע.

— קאַראאול! קאראאול! — האט דער שפיאָן ניט מיט זיין שטימע געשריען.

פון צווישען דיא ביימער איז באלד ארויסגעלאָפען דער הויכער מאן וועלכען בורלאקאָוו האט איהם געשיקט אלס געהיים־אגענט פון אוטשאסטאָק, און האל־טענדיג א רעוואָלווער אין האנד איז ער צו דיא יונגע מענשען צוגעלאָפען.

— שיס!! — האט מערזאָווצין מיט אלע קרעפטען געשריען.

— דיר הונד אין קאָפּ אריין! — האט דער הויכער אויסגעשריען אנשטעלענד דעם רעוואָלווער נעגען מערזאָווצין'ס שטערן — איין הויך קול, דערשיס איך דיר לומפ, וויא א הונד!

מערזאָווצין האט קיין צייט געהאט זיך צו בעטראַכטען. אין איין מאָמענט איז ער שוין געלעגען מיט'ן פנים אראָפּ. צוויי זיינע איהם געזעסען אויפ'ן קאָפּ, צוויי אויף דיא פיס, דיא קליידער אויף איהם זיינען צוריסען געוואָרען און זיין שלאנגען־פעהלכעל איז געבליעבען נאקעט.

— צוואנציג מאָל פוןביידע זייטען! — האט דער פרעזידענט בעפוילען.

עס האט זיך געהערט א דומפפער געריוש פון נאסע ריטער און מערזאָווצין'ס פעטה־לביל איז געוואָרען שטעלענוויז בלוי וויא מילץ און שטעלענוויז נאס פון בלוט.

— מיטלייד! — האט דער שפיאָן מיט א פערשטיקטע שטימע געברומט.

— וואו איז וואסילי פעטראָוו? — האט דער פרעזידענט איהם געפרעגט.

— איך....א....—האט דער געשמיסענער געשטאמעלט.

— צוואנציג מאל פון ביידע זייטע! — האט דער פרעזידענט געלארעמט.

— אָי, אָי, איך זאָג.... אויף מיין וואָרט איך זאָג....

— וואס ניבער!....ניטאָ קיין צייט!....

— אין אסטראָג.

— דורך וועמען איז ער אין אסטראָג אריינגעפאלען?

— דורך מאריא זלאָדייקינא.

— וואו איז מאריא זלאדייקינא?

— איך ווייס ניט....

— צוואנציג מאָל פון ביידע זייטען!

צוויי הענד פון ביידע זייטען האבען אָנגעהויבען צו שמייסען.

— האלט! — האט דער שפּיאָן מיט אלע קרעפטען געשריען — זיא איז אין מאָסקווא.

— וואו וואוינט זיא?

— אין האָטעל „ערמיטאזש".

— אונטער וועלכען נאמען?

— וויא איך האב אייך געזאָגט.

— און וויא הייסט דוא אליין?

— פּאַ—אל—קין! — האט דער שפּיאָן זיך פערהאקענד געענטפערט.

— פּאלקין? דוא זאָגסט א ליגען.... שמייסט.

דיא ריטער וועלכע האבען זיך אויף א ווילע אפּגערוהט, האבען ווייטער געשמיסען.

— מערזאווצין! געוואלד, מערזאווצין!....

— שינט דיא הויט!

ביידע הענד פון דיא שמייסער האבען אָנגעהויבען זיך צו בעוועגען האסטיגער.

— געוואלד האט מיטלייד! איך הייס מערזאווצין, ביי גאָט, מערזאווצין!

— טאקי מערזאווצינען מיינט מען עס! — האט דער פּרעזידענט געלאסען געזאָגט.

— געוואלד, מיטלייד! איך שטארב!

— און וויפיעל מענשען זיינען צוליעב דעם הונד געשטאָרבען? — האט דער פּרעזידענט פייערליך געשריען.

— איך וועל פון יעצט אָן אנדערש ווערען.

— אלץ איינס, פּאלקין אָדער מערזאווצין, מיר שמייסען דיר פאר דער פער־גאנגענהייט. פאר דער צוקונפט וועסט דוא אייך אָפּגעצאָהלט ווערען נאך דיין ווערטה....

— געוואלד, מיטלייד! איך גייה אוים! איך שטארב!.... ווייב און קינדער!

— און וויפיעל אונגליקליכע מענשען וועלכע האבען אויך ווייבער און קינדער האסט דוא לומפּ אין אונגליק געשלייערט? וויפיעל שמאכטען יעצט אין דיא אסטראָגען? וויפיעל זיינען בעגראָבען אונטער דיא סיבירישע מינען?

— געוואלד, מיטלייד! — האט דער שפּיאָן שוין מיט א שוואכע שטימע געברומט — איך שטארב אונטער אייערע הענד!

— גענוג!

דיא שמייסער האבען דיא ריטער אוועקגעוואָרפען און זייערע מיטהעלפער האבען דעם האלב־טוידטען שפּיאָן פריי געלאָזען.

ער האט זיך אבער פון דער ערד מעהר ניט געקענט אויפהויבען.

— אדיע, וואסילי פּעטראָוו, לעבען זיא וואהל! — האט דער פּרעזידענט מיט א שניידענדען טאָן געזאָגט — מיר האבען דיך ניט געטוידטעט אום דוא זאלסט א ברירה האבען טאקי צו ווערען אנדערש, וויא דוא האָסט פריהער געזאגט. פאר דיינע צוקינפטיגע זינדע, וועט דיך דיא נאטור אליין בעשטראָפען, אויב דוא וועסט

אַבערמאלס אין אונזערע הענד ניט אריינפאַלען; ריידענדיג האט ער פון זיין טאש ארויסגענומען א קליין פלעשעל קאָניאק מיט א פעקעל ציגארען און האט עס לעבען איהם אוועקגעלייגט.

— אדיע פאלקין!

— אדיע מערזאַוועצין!

— אדיע וואסילי פעטראָוו!

— אדיע סערגיי פאָטאָמקין! — האט יעדער איינער בעזונדער געזאָגט און זיי זיינען באַלד אין דעם טיעפען וואלד צווישען דיא געדיכטע ביימער פערשוואונדען געוואָרען.

38טעס קאפיטעל.

פרייהייטס קעמפפער.

ווייט אין באַנאראָדסקער וואלד אונטער „סאָקאָלניקי״ לעבען מאָסקווא, וואו עס איז ניט צוזעהן א פוס פון א שפאַצירענדען איז אום זעקס אוהר אבענדס געגאנגען א יונגער בויער מיט דריי קליינע קערבלאַך אין דיא הענד. ער האט זיך אַלע מאָל איינגעבויגען און וואו ער האט דערזעהן א שוואָם אונטער א בוים, האט ער עס אויסגעריסען און אין זיינע קערבלאַך אריינגעלייגט. גאנץ ווייט פון איהם אויף דעם ברייטען וועג, איז געפלויגען א יונגע דאמע אויף א וועלאָסיפעד (בייסיקל) און מיט איינינע מינוטען שפעטער האט זיא איהם אָנגעיאָגט. דיא יונגע דאמע איז פון איהר בייסיקל אראָפּגעשפרונגען און נאכהער וויא זיא האט זיך איינינע מאָל פון אַלע זייטען ארומגעקוקט, איז זיא לאַנגזאם צום יונגען בויער צוגעגאנגען.

— זאַבארין! — האט דיא דאמע צו איהם געזאָגט און צוויי גלענצענדע טרעהרען האבען זיך פון איהרע פייעריגע שווארצע אויגען ארויסגעוועלצט — דוא האסט נאך צייט זיך אומצוקוקען וואו דוא ביזט אין דער וועלט! דיין קראנקע מוטער איז געקומען פון פעטערבורג שוין זייט איינינע טעג, און זיא בעט זיך ביי דעם שלאַנג, ער זאל זיך אויף דיר דערבארעמען און דיין פערברעכען פערצייהען; דאס ערגערט מיך ביז צום טוידט. זיא ווייס ניט אז ווען דער שלאַנג זאל אפילו זיין גיפט פערליערען, ביזט דוא גאר אויסער דעם א הייסער ניהיליסט. אָ ליעבער זאבארין, קוק זיך צייטליך ארום. דוא בעדאַרפסט אין מאָסקווא, אין רוסלאנד גאָר ניט פערבלייבען. דיך ערוואַרטעט דאָ דער גאַלגאָן און אויך מיין לעבען איז דאדורך אין קאָן. איין ווילע אהן דיר וועל איך ניט קענען לעבען. — געוואלד, ליעבער זאבארין, האב מיטלייד מיט זיך און מיט מיר. דוא וועסט אויך פון אן אנדער לאַנד קענען פיהרען דיין קאמפף. איך וועל דיר מיט אַלע קרעפטען מיטהעלפען און אונזער לעבען וועט ניט זיין אזוי אין געפאהר!

— ליעבע, טהייערע בערטהאַ! — האט דער בויער איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד מיט א ריהרענדע שטימע געזאָגט — דוא ביזט נאך יונג מיין טהייערע דוא פערשטעהסט ניט וואס הייסט א היילינע אידעע, וואס הייסט א געדאנק צו בעפרייען הונדערט מיליאָן אונגליקליכע פון אן אייזערנעם יאָך! דיעזע אידעע איז

בײ מיר הײליגער אלס מוטער־ליעבע און הײליגער פון דיר, מײן ענגעל!

— אבער איך ראטה דאך דיר ניט דײן געװעהר פון האנד אװעקצולײגען, — האט דאס מעדכען ביטערליך איהם ערװידערט — איך, אלס אידיש קינד און אלס מענשען פרײנדין בין איך װיא דוא געזאנען. איך בין אױך מיט לײב און זעעלע פאר דער אידעע צו פערניכטען דיא טיראנען; אבער װאצו האבען מיר נײטהיג מאסקװא?

— װײל דא מוז דער טיראן מיט זײן געזינדעל בעגראבען װערען?

— װעט אױפשטעהן אן אנדער טיראן! — האט דאס מעדכען איהם זיפצענד ערװידערט — זא לאנג דאס רוסישע פאלק איז נאך אזױ װילד און פערגראבט, װעלען דיא טיראנען אײביג איהם בעהערשען. מיר בעדארפען דערצו געברױכען גאר אנדערע געװעהר, און דאס זײנען געדרוקטע בוכשטאבען. מיר מוזען דעם פאלק אױסבילדען און איהם ערקלערען װאס הײסט פרײהײט, װאס הײסט זעלבסט־שטענדיגקײט.

— דיעזע פראפאגאנדע, מײן טהײערע, געהט שױן לאנג אין רוסלאנד — האט איהר זאכארין רוהיג ערװידערט — און ביז דער רוסישער פאלק װעט זיך אױסבילדען און אלײן פערשטעהן װאס ער האט צו טהאן, װעט פון אהם דערװײלע װערען א בארג מיט אש. דיא טיראנישע רעגיערונג דריקט איהם פון יאהר צו יאהר אלץ שטארקער און שטארקער, זיא מאכט דאס פאלק פאר פיאניצעס (שכורים) און נעהמט פון איהם צו דעם לעצטען פערהארעװעטען גראשען און דאס גאנצע פאלק זינקט דאדורך אלע מאל מעהר.

— אלזא, ליעבער זאכארין ביזט דוא פעסט ענטשלאסען צו פערבלײבען אין מאסקװא? — האט איהם בערטהא אױפגערעגט געפרעגט.

— איך מוז עס, ליעבער ענגעל!

— און דײן געשװארענע ליעבע? — האט בערטהא מיט א ציטערענדע שטימע איהם געפרעגט און האט זיך בעװאשען מיט הײסע טרעהרען.

— איך בין אבער געשװארען צו דער אידעע פריהער װיא צו דיר מײן טהײערע — האט איהר זאכארין רוהיג געענטפערט — און דיא אידעע איז בײ מיר הײליגער פון אלעס אין דער װעלט, אפילו פון דיר....

— איז דאס דײן לעצטער װארט?

— דוא בעדארפסט איהם בערטהא גרינדליך פערשטעהן.

— איך פערשטעה איהם גרינדליך — האט דאס מעדכען מיט א װײנענדע שטימע ערװידערט.

— װיא באלד דוא פערשטעהסט איהם גרינדליך — האט זאכארין פײערינ װײטער גערעדט — בעדארפסט דוא מיר פערצײהען און ניט װײנען.

— האטש איך בין אונגליקליכער פון אלע אונגליקליכסטע?

— דוא בעדארפסט זיך שעצען גליקליך, אז דער װאס ליעבט דיך ביז צום װאהנזין, איז א קעמפפער פאר הונדערט מיליאן מענשען.

— האטש ער קעמפט װאהנזיניג?

— איך קעמפף גאנץ בעזאנען מיט'ן פאלען פערשטאנד.

— קעמפפען מיט צוויי אויסגעשטרעקטע ארמען גענען א לויפענדען לאָקאָ־מאָטיף רופסט דוא אָן א בעזאָנענעם קאמפף?

— דאס איז ניט, מיין ענגעל, קיין ריכטיגער פערגלייך.

— ווייל איך האב געזאגט מיט איין לאָקאמאטיף און ניט מיט הונדערט!

— האט דאס מעדכען עטוואס גיפטיג איהם געזאגט — אבער געדיינק זאבארין, אז דוא וועסט נאך אמאָל קומען צו דיעזער איבערצייגונג, דוא וועס עס בערייהען; אבער דיין בערטהא וועט שוין מעהר אויף דער וועלט ניט זיין!

דאס מעדכען האט זיך מיטביידע הענד אָנגעלעהנט צו א בוים און האט אויסגעבראכען מיט אן איסטערישען געוויין.

— ליעבע זיסע בערטהא! — האט זאבארין פאלענד איהר אויפ'ן האלדז געזאָגט — מאך זיך העלדענמוטהה און ווער אויף איין מאמענט געזאָנגען וויא איך! פערשטעה מיך אביסעל טיפזיניגער איין קליינע וויילע! פערשטעה דעם שרעקליכען קאמפף וואס טהוט זיך יעצט אָפּ אין מיין יונגעם הערץ! האב מיטלייד מיט דעם וואס ער עס ליעבט דיך, פערגעטערט דיך און פערהייליגט דיך. — פערשטעה מיך אנדערש....

— וויא זאל איך דיך פערשטעהן? — האט בערטהא זיך אָפּקעהרענד פון בוים מיט א ציטערענדע שטימע איהם געפרעגט — פערשטעה איך דען דיך ניט פאר א הייסען, פייערינגען פאטריאט? וויס איך דען ניט, אז דוא ביזט א העלד? אבער דיין העלדענמוטהה איז ניט אָנגעווענדעט צום ריכטיגען ציעל. דיין ענערגיע נעהט פערלאָרען און פיעללייכט, מיט דיר און מיט מיר צוזאמען!

— ביזט דוא טאקע גענצליך גענען דער מינע געזאנגען?

— און וואס וועט דא העלפען ווען איך וועל דיר שוין אָבערמאלס מיין מיי־נונג ארויסזאָגען? וויא באלד דוא ענטזאגסט זיך צו פערלאזען מאָסקווא, איז דאך א בעוויז, אז דוא נעהמסט מיין מיינונג ניט אָן.

— דוא האסט רעכט, בערטהא! — האט איהר זאבארין מיט א פעסטען טאָן נעענטפערט — צו צוויי געליעבטע און ליעבענסווירדיגע איז מיין יונגעם הערץ פערבונדען מיט אלע איהרע געפיהלע; איינע הייסט פאטריאָטיזמוס, דיא צווייטע— בערטהא מאַלליך. פאטריאָטיזמוס האט געזיעגט!....

— אדיע זאבארין, — האט בערטהא זיך לייכט פערנייגענד געזאגט.

— לעבע וואהל, מיין ליעבער, זיסער ענגעל! — האט זאבארין איהר ערגרייפענד פאר'ן האנד ערוויעדערט — איך פערהאָף, אז דוא וועסט מיר פערצייהען.

— איך האב צו דיר גאר ניט.

— און איך געוויס ניט; אבער פערגעס ניט בערטהא, אז מיין הערץ פער־בלייבט דיינע.

— איך קען עס ניט פערגעסען! — האט בערטהא בעטאָנענדיג דעם וואָרט „קען" ערוויעדערט.

זיא איז לאנגזאם צום וועלאָסיפעד צוגעגאנגען, לאנגזאם זיך אויף איהם אוועקגעזעצט, צוויי טרעהרען זיינען פון איהרע אויגען ארויסגעפאלען, וועלכע זיינען

וויא צוויי בלייענע שרויטען האסטיג אויף איהר הויכען בוזים ארויפגעפאַלען און
אין א ווײלע ארום איז זיא שוין פון איהם געווען ווייט אויף איינינע הונדערט טריט.

— דוא ביסט א טיראַן זאַכאַרין ! — האט זיך דער בויער געקלערט איהר
איהר נאַכקוקענד מיט נאַסע אויגען — ניט דאס האט דאס געטליכעס ווענן בערטהא
מאַלליך פון דיר פערדיענט.... זיא איז אן ענגעל פון גאָטס פּאַראַדיז ! זיא איז
א בליהענדער בלום פון גאָט'ס פלאַנצונגען.... זיא איז דיא גערעכטיגקייט, טוגענד
בארעמהערציגקייט און דיא העלדענמוטה אליין !.... אבער אַ טיראַן מוז זיין דער,
וואס טרעט ארויס געגען טיראַנען ! אַ טיראַן אויף זיין אייגענעם לעבען ; א טיראַן
אויף דאס לעבען פון אזא הימלישעס וועזען וויא בערטהא מאַלליך ! טוידט דיא
טיראַנען ! טוידט דיא דעספּאָטען ! טוידט דיא געקרוינטע שלאַנגען ! עס לעבע דיא
פרייהייט ! עס לעבע דער אונגליקליכער פערפאָלגטער פאָלק ! עס לעבע דיא נאַ־
ציאָן, וועלכע האט פון זיך ארויסגעגעבען גאָלדבוימען, גרינבערג'ן, שרה פיינשטיין
און בערטהא מאַלליך....

ער האט פון דער וויטענס דערזעהן א רייטער אויף א וועלאָסיפּעד.

— אין א גליקליכע שטונדע ! — האט זאַכאַרין צו זיך אליין גערעדט.

דער רייטער איז צו זאַכאַרינען צוגעפאָהרען.

— ווילקאָמען איסטאָמין ! — האט זאַכאַרין צום רייטער געזאָגט — ווער
פאָהרט נאָך ?

— מאַרטין, אָסטראָוו, קאַלצאָוו, וואַסיליעוו, אנדריאַנאָוו, אנדריאַנאָווא און
נאָך אנדערע.

— האסט דוא קיינעם אויפ'ן וועג ניט געטראָפען ?

— בערטהא מאַלליך מיינסט דוא ?

— איז זיא שוין ווייט פון דאנען ?

— איך דיינק, אז זיא איז שוין ביי באָגאָראָדסק, — האט איסטאָמין ערוויע־
דערט — איז זיא עס געפאָהרען פון דיר ?

— פון מיר איסטאָמין, — האט זאַכארין מיט א פערבאָרגענע קריינקונג גע־
ענטפערט.

— ווארום נעהמט זיא ניט אנטהייל אין אונזער געזעלשאַפט ?

— זיא האט דערצו געוויסע גרינדע.

— זיא איז א זעלטענעס וועזען, — האט איסטאָמין געזאָגט — נו, וויא האלט
עס מיט אייער ליעבע ?

— וויא פערשטעהסט דוא, איז יעצט א צייט פאר דיעזעס ?

— אט איז אסטראָוו ! — האט איסטאָמין געזאגט אָנווייזענד אויף א רייטער,
וועלכען ער האט דערזעהן שוין גאר ניט ווייט פון זיך.

אין פינף מינוטען ארום זיינען אלע פריינדע געזעסען אויפ'ן גראָז.

מאַרטין איז באַלד בעשטימט געוואָרען פאר פאָרזיצענדער און דיא פערזאַמ־
לונג איז ערקלערט געוואָרען פאר ערעפענט.

(Iron, 20).

— ברידער! — האט מארטין געזאגט — דעם ערשטען רעפּארט מוז איך אייך אָפּגעבען וועגען ביידע אונגליקליכע אידען גאָלדבוים און גרינבערג. דער פּראָצעס פון ביידע געהט פאָרלויפיג נאך בעסער וויא איך האב ערוואַרטעט. איך האב דיא פערדרעהטע געשיכטע מיט גאָלדבוימען אזוי פערפּלאָנטערט, אז צוליעב דיא גרויסע פערדרעהעניש וועלען איהם דיא געשוואָרענע (דזשורי) געוויס ערקלערען פאר אונשולדיג.

דיא פערדרעהעניש איז דא אזוי גרויס — האט מארטין לאבענד ווייטער געזאגט — ווען אָפּענבאך האט דעם לעצטען פּראָטאָקאָל דורכגעלעזען, האט ער זיך שטאַרק געקוועטשט; ענדליך אבער האט ער מיר פריינדליך געדריקט דיא האנד און האט געזאגט, אז ער האט גאר ניט געוואוסט וואָס פאר א קלוגער סליעדאָוואטעל עס געפינט זיך אין מאָסקווא.

— און ווער איז טאקי וואסילי חאָמיאַקאָוו? — האט אסטראָוו געפרעגט — וויא קומט ער יענע נאכט צום קאנאָן?

— איך פערשטעה דא דיא גאנצע געשיכטע, — האט מארטין שמייכלענד געענטפערט — אבער לאָמיך אייך רעפּאָרטירען פריהער וועגען גרינבערג'ן וועלען מיר זא וויא זא אויף חאָמיאַקאָוו'ן ארויפקומען. — גריינבערגס פּראָצעס האלט דערביי: טימאָפּיי מיט זיין שוואָגער ראזבאָיעוו האבען דעם מאָרד־בראנד בעגאנגען. דער מעקלער אברהם שטיין האט דעם מיליאָנער מאָראָזאוו ארויפגעפיהרט אויף דער אידעע, אז טימאָפּיי האט מיר א יאָהר צוריק ערמאָרדעט זיינעם א פּריקאזשציק, וועלכער פלעגט אָפּט טראָגען מיט זיך גרויסע סומען געלד. דיא זאך איז גראדע בעוואוסט געוואָרען רעם איינענעם אבענד ווען דער געשמיסענער געהיימאגענט מערזאוויין האט זיינעם א קאמעראד צו טימאָפּייען אין טראקטיר אוועקגעשיקט נאכצופאָרשען וועגען דעם קראנקען ראזבאָיעוו'ן. ווען דער דעטעקטיוו איז צו טימאָפּייען געקומען, האט טימאָפּיי עפּעס דערשמעקט וועגען דעם אלטען אדער דעם נייעם מאָרד און ער איז גענצליך פערשוואונדען און האט זיך נאך פון צוויי פּריוואט־דעטעקטיווס מיט א קונץ אויס־עדרעהט. אלזאָ איז ביי מיר יעצט גאר קיין צווייפעל ניט, אז חאָמיאַקאָוו איז טימאָפּיי'ס שוואָגער ראזבאָיעוו.

— איז דאס מעגליך? — האבען איינע מיט איין שטימע אויסגערופען.

— וויא יעצט איז אבענד אויף דער וועלט! — האט מאַרטין געענטפערט — איך בין איבערציינגט, אַז דער מאָרד־בראנד איז געשעהן צוליעב ביידע גנבים, וועלכע האבען זיך בעהאלטען ביי טימאָפּייען אין טראקטיר און וועהרענד טימאָפּיי האט זיך געפונען אין אָפּענבאכס קאנצעליאַריע אום עדות צו זאגען געגען דעם אונגליקליכען גרינבערג, אז ער האט דעם מאָרד בעגאנגען, האט זיך ראזבאָיעוו געפונען לעבען קאנאָן און דאס איז דערזעלבער מאן, וועלכען דוא אסטראָוו האסט דאמאָלס געזעהן לעבען קאנאָן ווען דוא ביסט געגאנגען דאָרט דעם אָפּגערעדטען בריעף אריינשליידערן און דוא האסט עס צוליעב איהם ניט געטהאן.

— וויא קומט ער אבער לעבען קאנאָן? — האט איסטאָמין געפרעגט.

— ווייל דארט האבען דיא גנבים דיא ציערונג בעהאלטען?

— וויא אזוי פאלט עס דיר איין?

— פּונקט וויא אונז האט געקענט איינפאלען אָפּצורײַדען מיט זאכארינען זיך צו בעהאלטען אין קאַנאַן, נאכהער וויא ער וועט אויף אלעקסעיעוו'ן שיסען, אזוי האט אויך דיא גנבים געקענט איינפאלען, פערשטעקען דיא געשטוילענע צירונג אין יענעם קאַנאַן.

— דאס לייגט זיך טאקי אויפ'ן שכל — האט אָסטראָו זיך אָפּגערופען.

— דאס איז דיא וואהרהייט אליין, — האט מארטין מיט אן איבערצייגענדע שטימע ערוויעדערט.

— היינט וויא קומט, אז ראזבאָיעוו זאל נאר הייסען וואסילי חאָמיאקאָוו?

— ווייל א פאלשען פּאספּאָרט בעקומט מען אין רוסלאנד גאנץ לייכט און טימאָפּיי מיט ראזבאָיעוו'ן האבען אויסגערעכענט דיא זאך פריהער און זיינען געווען פאָרזיכטיג.

— אויב אזוי, — האט זאכארין געזאגט — וואָרום האסט דוא דעם פּראָצעס פערדרעהט? ווען דוא וואָלסט אויפגעוויעזען, אז חאָמיאקאָוו איז ראזבאָיעוו, וואָלט דאך גרינבערגס בעשולדיגונג גאנץ לייכט הערונטערגעפאלען.

— איך האב דא אבער געמוזט זעהן אויך צו רעטען גאָלדבוימען. וויא באלד טימאָפּיי מיט ראזבאָיעוו'ן זיינען יעצט פערשוואונדען און יענער מאָרד פון מאראָזאָו'ם געשעפטס־פיהרער איז ארויפגעשוואומען, וועט זאָ וויא זאָ דיא בעשולדיגונג פון גרינבערג'ן אראָפּפאלען, און אז חאָמיאקאָוו וואלט ניט בעטראכט ווערען פאר פּאָדליעצאָוס מערדער, וואָלט יעצט געהאלטען מיט גאָלדבוימען זעהר שלעכט, ווייל אָפּענבאָך ווייס, אז פּאָדליעצאָוו האט מיט א יאָהר צוריק ארעסטירט גאָלדבוימס ביידע קינדער און ער האט עס שריפטליך איבערגעגעבען דעם פּראָקוראָר, וועלכער מאכט עס פאר א בעוויז, אז גאָלדבוים האט פּאָדלעצאָוו'ן ערמאָרדעט און פערדאָפּעלט דאמיט דיא שווערע בעשולדיגונג געגען דעם אונגליקליכען.

— דאס איזווירקליך א קלוגער פּלאן! — האט זיך אנדריאנאָוו אפּגעררפען — גאָלדבוימס בעשולדיגונג קען דאדורך לייכט הערונטערפאלען.

— וואס וועט אבער זיין, ווען חאָמיאקאָוו וועט זיך אין מיט'ן מודה זיין, אז ער איז טימאָפּיי'ס שוואָגער ראזבאָיעוו? — האט קאָלצאָוו א פרעג געטהאן.

— מיין ניט, אז איך האב עס פריהער ניט אויסגערעכענט, — האט מארטין געענטפערט — אבער דיא לאגע פון דיא ביידע ארעסטאנטען, גרינבערג און גאָלדבוים האט מיך געצוואונגען דעם פּראָצעס אין אזא לאגע צו שטעלען. עס איז לייכט צו פערשטעהן, אז איידער איינער זאל דאָ שטעהן געגנצליך אין געפאהר, איז שוין פיעל גלייבער, אז דער פּראָצעס זאל שטעהן וויא יעצט, וואו מיר קענען האָפּען, אז ביידע זאָלען פאר אונשולדיג ערקלערט ווערען.

— דוא האסט דא זעהר עהרליך געהאנדעלט, — האט דאקטאר וואסיליעוו ערוויעדערט — פאר ביידע אונגליקליכע האסט דוא גלייך געצווינגען און האסט זיי געשטעלט אין א גלייבע לאגע. ווייטער וועלען מיר זעהן וואס דיא צייט וועט דא מאכען.

— דער אונגליק איז דא אבער, וואס גרינבערג איז אויסער יענע בעשולדיגונג אריינגעצויגען אויך אין א פּאָליטישען פערברעכען וועגען זאכארינס בריעף, — האט מארטין טרויעריג געזאגט — ער ווערט דארט געפייניגט מיט אינקוויזיציאָנע מיטלען.

— און וויא פאר גאָלדבוימען איז דאָ א גליק וואָס חאָמיאַקאָוו ווערט בעטראכט פאר א ניהיליסט — האט זאכארין זיפצענד געזאגט — דאך איז ער אין אן ערגערע לאגע אלס גרינבערג. איך גלויב, אז אויב ער איז טאקי ראזבאָיעוו, וועט זיך דאס געהיימניס לאנג ביי איהם ניט איינהאלטען. וולאדימיר סאָבאָקאָוו איז א שרעקליכער אינקוויזיטאָר און ער וועט שוין דאס געהיימניס דורך שמיץ פון איהם אויספאָרשען.

— מיר וועלען באלד אויף אלעס ארויפקומען — האט מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געענטפערט — לאָמיר אבער פריהער צומרעטען צו דיא בעראטהונגען וועגעןביידע מינען. איך ערקלער ברידער אונזער פערזאמלונג פאר געעפענט און איך פאָרדער אויף אסטראוו'ן און אויך קאָלצאָוו'ן צו רעפּאָרטירען אונז, וואס איז געשעהן אין „צענטראל-קאָמיטע“ און וואס איז דאָרט בעשלאָסען געוואָרען.

אסטראָוו האט זיך אויפגעהויבען און האט צו דער קליינער פערזאמלונג זיך פערניינגט.

— שוועסטער און ברידער — האט ער געזאגט זיך אָנלעהנענדיג אן זיין וועלאָסיפּעד — אלס „וואָלקין“ אין דער פיערטער ראָטע נומער 45 אין פעטערבורג, האט מיר געלונגען דעם ניעדערטרעכטיגען שפּיאָן מערזאוועצין צו געבען א גוטע לעקציאן וויא מיט דיא ניהיליסטען זיך צו בעטראגען. ער ליעגט יעצט קראנק אין האָספּיטאל און פעטערבורגער געהיים-אגענטען זיינען יעצט אויף דיא פיס אפצוזוכען דיא שמייסער.... אבער אונז האט געלונגען נאך דעם אייגענעם טאג אפצוהאלטען א גרויסע פערזאמלונג אין טראקטיר אויף „באָלשאיא מאָרסקאיא“ און דער צענטראל קאָמיטעט האט בעשלאָסען צו גראָבען צווי מינען אין מאָסקווא. איינע אונטער דער ניקאָלאיעווסקי אייזענבאהן, ניט ווייט פון וואָקזאל, און דיא צווייטע אין „קרעמעל“ אונטער „אוספּענסקי סאָבאָר“ וואו דער באנדיט דארף געקרוינט ווערען. אונטער ניקאָלאיעווסקי באהן קען אונז דיא זאך זעהר לייכט געלינגען. מיר דארפען אָפּקויפען א הויז לעבען דעם „פעראייניגונג באן“ וועלכער איז זעהר נאָהענט צו ניקאָלאיעווער ליניע, און אין יענער גאס שטעהען פיעלע הייזער צו פערקויפען. אונטערגראָבען א מינע אונטער דער קירכע „אוספּענסקי סאָבאָר“, איז אבער איינע פון דיא שווערסטע זאכען, וויל קיין פּריוואט הייזער אויסער קייזערליכע זיינען אין „קרעמעל“ ניטא; דארום איז ביי'ם צענטראל-קאָמיטע פערבליבען, דאָ אָנצו-ווענדען קלוגע מיטלען. עס איז בעשלאָסען געוואָרען, אז יעמאנד פון אונז זאל בעקאנט ווערען מיט'ן קאמענדאנט פון דער קרעמלישער פעסטונג, גענעראל אנטאן מוחינאָוו און זאל זיך פּרובירען בעקאנט צו ווערען מיט אלע זיינע הויזלייטע און נאָהענטע פריינד; דערצו נאָך זאל אויך יעמאנד בעקאנט ווערען מיט'ן נייסטליכען דוחאָווקין, וועלכער איז דער פערוואלטער איבער

דיא קרעמלישע קירכעס, און ווען דורך איינעם פון דיעזע צוויי מענשען וועט אונז געלינגען זיך ארייננצוחאפפען אונטער קרעמלישען באָדען, דאַרפען מיר גאָר ניט גראבען קיין מינע און ניט פאבריצירען קיין דינאמיט ווייל אלעס איז דאָרט פערטיג, גאנץ קרעמעל איז מינירט פון דער רעגיערונג אליין.

— דאס איז א פאָרטרעפליכער פּלאן! — האבען אלע איינשטימיג געזאגט.

— אונזער קאָמיטעט — האט אָסטראָוו פּאָרטגעזעצט — וועט אונז גלייך ארויסשיקען צוויי גוטע טעכניקער, באלד וויא מיר וועלען איהם געבען צו וויסען, אז מיר האבען שוין א הויז —

זיי האבען א לאנגע צייט צווישען זיך גערעדט און האבען אלעס ווענעןביידע מינען געלאסען אפגעשטימט.

— יעצט האב איך אייך פריינדע אויפמערקזאם צו מאכען, — האט זיך קאָל- צאָוו אפגערופען — ווען מיר האבען געשמיסען מערזאוויצינען, האבען מיר פון איהם ערפאהרען אז איינע א געוויסע פרוי „מאריא זלאָדייקינא״ איז דיא שפּיאָנין, וועלכע האט פערראונגליקט אונזער טהייערען ברודער וואסילי פעטראָוו—

— מאריא זלאָדייקינא?! — האט זאכארין איבערראַשט אויסגעשריען — וואָס איך הערר?!

— קענסט דוא יענער פרוי? — האבען איהם דיא פערזאמעלטע געפרעגט.

— איך קען זיא ניט; אבער דיא אידישע יונגע פרוי שרה פיינשטיין האט מיר ווענען איהר דערצעהלט גאר שרעקליכעס, — האט זאכארין געענטפערט — מאריא זלאָדייקינא האט פערגיפטעט שרה פיינשטיין'ס מאן מיט איהר קינד און זיא האט איהר מאָרד אזוי קלוג בעגאנגען, אז דער גאַנצער שולד איז געפאלען אויף דער אונגליקליכער שרה פיינשטיין. דיא אונגליקליכע האט מיר דערצעהלט, אז וועהרענד זיא האט זיך געפונען ביי פּריסטאוו איוואנאוו צו הויז, האט זיא פון איהם ערפאהרען, אז מאריא זלאדייקינא איז היינט דיא גרעסטע שפּיאָנין אין רוסלאנד.

— האָט דער געשמיסענער מערזאוויצין אייך געזאגט, וואו מאריא זלאדיי- קינא געפינט זיך? — האט מארטין געפרעגט זיך ווענדענד צו אָסטראָוו'ן מיט קאָלצאָוו'ן.

— ער האט געזאגט, אז זיא וואוינט דא אין מאָסקווא אין האָטעל „ערמיטאזש״.

— „ערמיטאָזש״? — האט ליזא אנדריאנאווא אויסגערופען און איז עטוואס איבערראשט געוואָרען.

— ווייסט איהר גרעפין, אויך עפּעס ווענען יענער פרוי? — האט איהר מארטין פערוואונדערט געפרעגט.

— איך ווייס ווענען איהר גאר ניט — האט ליזא געענטפערט — אבער איך שטוים מיך דאָ אויף א גאנצע רעטהזעלהאפטע געשיכטע....

— קענען מיר עס פון אייך הערען? — האט איהר מארטין נייגיעריג גע- פרעגט.

ליזא האט זיך אביסעל פערטראכט און האט א קוק געטהאן אויף איהר

ברודער, וועלכער איז דיא גאנצע צייט געזעסען אביסעל מעלאנכאָליש און האט אין דער פערזאמלונג זעהר װעניג גערעדט.

— דאס איז אזא געשיכטע, — האט ליזא נאך א קורצע פויזע געזאגט — אין האָטעל „ערמיטאזש“ לאָזשירט א געוויסע באראָנעסע קסעניא אנדרייעוונא. מיט איינינע טעג צוריק האט מען דיא טהיר אין איהר נומער געפונען אין דער פריה אויפגעמאכט, און עס האט זיך אויסגעוויזען, אז מען האט פון דער באראָנעסע אוועקגעשטוילען צוואנציג טויזענד רובל באארעס געלד און פאר אכט טויזענד רובעל ציערונג, און וויא באלד אז יענע שפּיאָנין לאָזשירט אין האָטעל „ערמיטאזש“ גלויב איך, אז זיא האט דער באראָנעסע בעגנב'עט....

דאקטאר וואסיליעוו האט איהר בעוואָרפען מיט ליעבליכע בליקען.

— מיר קענען עס לייכט גלויבען, — האט ער זיך מיט א שמייכעל אפּגערופען.

— און דיא באראָנעסע, וועלכע האט געסטערן אונזער הויז בעזוכט, — האט ליזא וייטער גערעדט — האט אונז טאקע געזאגט, אז זיא האט א פערדאכט אויף א פרוי.

— עס וואָלט געווען זעהר גליך, — האט איסטאמין געזאגט — דאס מיר זאלען געוואָרוערען וואס טהוט מאריא זלאדייקינא און איהר נאכשפּירען.

— און איהר אפּצאהלען פאר וואסילי פעטראָוו'ס בלוט, — האט וואסילועוו געענטפערט.

— מיר קענען עס טאקע דורך דער באראָנעסע אנדרייעוונא דערגעהן, — האט מארטין נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — איז זיא אָפט ליזא אין אייער הויז ?

— מיין מוטער האט זיך דערוואוסט, אז זיא איז אין מאסקווא און זיא האט איהר א בריעף געשריעבען, אז זיא וױנשט איהר צו זעהן, און דיא באראָנעסע האט איהר דעמזועלבען טאג בעזוכט, — האט ליזא איהם געענטפערט — זיא איז זעהר א שעהנעס מעדכען און זעלטען קלוג. מיין מוטער האט איהר א מאל אלס קינד אויף דיא הענד געטראגען און באלד ביי דעם ערשטען בעזוך זיינען מיר אלע צו איהר מיט לייב און זעלע צוגעבונדען געוואָרען. איך גלויב, אז זיא וועט אונז אָפט בעזוכען.

— דעסטאָ בעסער, — האט מארטין געזאגט — מיר וועלען איהר אויפמערקזאם מאכען וועגען יענער פרוי, אז זיא זאל דאָרט וועגען איהר אלעס דערגעהן און אונז איבערגעבען וואס זיא וויס.

— יעצט וועגען וואסילי פעטראוון! — האט מארטין נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — איך פאָדער אויף דיך וואסיליעוו אויסצושפּרעכען עטליכע ווערטער וועגען דער געשיכטע וועלכע דו: האָסט מיר פערזענליך דערצעהלט.

וואסיליעוו האט זיך אויפגעהויבען.

— פריינדע, — האט ער געזאגט — וויערא אלעקסאנדראווא האט מיר איבערגעגעבען, אז וואסילי פעטראָוו האלט נאָהענט צום גאלגאן! וולאדימיר סא-

באקאָוו אליין האט אויף איהם אלע זיינע אינקוויזיציאָנע מיטלען אויסגעאיבט און אז ער זעהט, אז ער קען שוין פון איהם גאר ניט דערגעהן, איז ער געזאָנגען דיא טעג ציהם אויפצוהעננען. ער ליעגט נאך זעהר קראַנק אין האָספּיטאַל פון אסטראָג; אבער באלד וויא ער וועט געזונטער ווערען, וועט ער איהם שטעלען אין אסטראג פאר'ן קריעגס־געריכט און איהם הייסען הינריכטען.

א שרעקליכער אנגסט האט ערגריפען דער גאנצער קליינער געזעלשאפט ביי זיינע לעצטע ווערטער. אלע אנוועזענדע האבען זיך איינער צום אנדערן נעהענטער צוגערוקט, וויא א סטאַדע שעפּסען ווען זיי דערשמעקען א ציקלאָן (א שרעקליכען שטורם ווינד).

— איז גאר נימאָ קיין מיטעל איהם צו רעטען? — האבען איינינע געפרעגט.

— זיא האט א שוואכע האָפנונג פון אינעוויינינ עפּעס אויפצוטהאן, — האט וואסיליעוו טרויעריג געזאגט — אבער מען דארף האבען איינינע מענשען אויך פון אויסענווענינ.

— איך געה דער ערשטער! — האט זאכארין זיך אויפשטעלענד אויסגערופען.

— איך דער צווייטער! — האט איסטאָמין אויסגעשריען.

— דוא קענסט עס ניט טהאָן! — האט מארטין געזאגט — דוא ווערסט אלס סוחאָקוראָוו פון דיא שפּיאָנען געזוכט און ביסט אין מאסקווא צופיעל בעוואוסט....

— איך מוז אייך מיינע פריינדע זאגען, — האט איסטאָמין זיך אוועקשטעלענד געזאגט — אז איך האב מיך שוין געגצליך ענטזאגט פון מיין פאטערס הויז און נאך אוועקגעהענד פון הייטיגער פערזאמלונג, קום איך מעהר ניט אין זיין הויז און איך וועל אזוי פערמאסקירט ווערען, אז איהר און מיין פאטער אליין וועלען מיך ניט דערקענען. איך בין שוין בעזארגט אויך מיט א נייעם פּאספּאָרט און מיט א וואוינונג. פון יעצט אָן געהער איך אין גאנצען צו דער אידעע.

— בראַווא איסטאָמין! — האבען זיינע פריינדע אויסגערופען.

— עס קומט מיר דערפאר קיין ריהמונג, — האט איסטאָמין זיי געענט־פערט — איך טהו מיין פפליכט צו אונזער פאטערלאנד.

— איך געה אויך! — האט אסטראָוו זיך אָפּגערופען — מיר מוזען אונזער טהייערען ברודער וואסילי פעטראָוו רעטען!

— אלזאָ פריינדע, — האט דאָקטאר וואסיליעוו זיי געזאגט — האבען מיר יעצט מעהר ניט וויא צו ערווארטען א ריכטיגען אנטוואָרט פון אונזער טהייערער שוועסטער ווערא אלעקסאנדראווא. זיא איז א העלדענ־מיטהינעס מעדכען א קלוגע און א בעזאָנענע, דערצו אויך א גוטע און א בארמהערציגע. איך גלויב, אז זיא וועט אלע איהרע קרעפטען אנווענדען דעם אונגליקליכען צו רעטען.

— און איך פערהאָף נאך אליין זיך מיט פעטראָוו'ן צו זעהן אין האָספּי־טאל — האט מארטין נאך א קורצען נאכדיינקען זיך אָפּגערופען — אלס סליעדאָ־וואטעל פון ביידע קראַנקע ארעסטאנטען גאָלדבוים און גרינבערג, האב איך דאס רעכט זיי צו בעזוכען מיט דעם אויסרייד, אז איך בעדארף נאך עפּעס פון זיי דער־

נעהן און אז איך וועל שוין דאָרט זיין, וועט נעווים ווייִרא מיר נעבען א געלעגענהייט מיט איהם זיך צו זעהן.

— עס לעבע דיא פרייהייט! — האבען דיא פערזאמעלטע שטיל געשעפּטשעט — עס לעבע דיא פערפאָלגטע פאר פרייהייט! עס לעבע איהרע פריינדע! עס לעבע אלע פרייהייטס דיינקער און פרייהייטס קעמפּפער!

און אין פערלויף פון א פערטעל שטונדע זיינען אלע פערשוואונדען אין דעם פינסטערען און מיט נאכט בעדעקטען באָנאָראָדסקער וואלד.

39טעם קאפּיטעל.

מען פערהאַפּט איהם.

— זעהר א מיאוסע און טרויעריגע געשיכטע צוזאמען! — האט צו זיך אליין נערעדט דער מיליאָנער מאַראָזאָוו זיצענד אין זיין קאבינעט וויא א צומישטער — שוין איינינע טעג זיינען פאַראיבער און דער פערשוואונדענער מערדער טימאפּיי מיכיילאָוו איז וויא אין וואסער אריין! א שעהנע געהיים־פּאָליציי האט עס מאסקווא! טאָג און נאכט ניהיליסטען! און דא ווערען מענשען אין דיא גאסען געקוילעט און קיינער געפינט גאר דיא מערדער ניט אויס.... וואס האַרט עס זיי? אבי זיי נעהמען געהאַלט פון דער רעגיערונג פאר אויסצוגעפינען דיא וואס לעזען עפּעס א ביכעל אדער שרייבען א בריעוועל וואס דער פּאָליציי געפעהלט ניט. אָט דאָס איז זייער הויפּט בעשעפטיגונג און מאַרדטהאטען מעגען אפּגעטהאן ווערען חאָטש טויזענד א טאָג!

ער איז פון זיין שטוהל אויפגעשטאנען און האט אויפגערעגט איבער זיין קאבינעט ארומגעמארשירט.

— אבער וויא קומט דער מערדער צו אלעקסייעוו'ן? צום מאסקווער גאָלאָווא מיט וועלכען דער באטיושקא צאר קושט זיך? — האט ער געוואָרטשעט — דאס איז עפּעס ניט קיין גלאטע געשיכטע! צו א פרעמדען מענשען אין הויז געהט מען אזוי ניט אריין! דאס איז א זאך וועלבע עס קען גאר ביי מיר ניט רעכט ווערען! וויא הייסט עס, אז צוויי מערדער געהען אריין צום מאָסקווער גאלאווא אין הויז און געהן זיך דורך א הינטער־טהיר ארוים? א שפּיעצעל הײנט, א שפּיעצעל מאָרגען; אבער דאס איז דאָך ניט גאנץ גלאט! וויא קומט גאר אן אונבעקאנטער מענש אריינצוגעהן צום מאסקווער גאָלאָווא? האבען דען דיא מערדער געקענט אויסרעכענען, אז אלעקסייעוו וועט זיי ניט קומען אנטקעגען און זיי פרעגען וואס ווינשען זיי? איך בעגרייף עס ניט!....

אין טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפּען, דער דיענער איז אריינגעגאנגען און האט איהם געמעלדעט, אז אברהם שטיין ווינשט איהם צו זעהן.

— הייס איהם אריינגעהן! — האט ער דעם דיענער מיט א צופריעדענע מינע בעפוילען.

אברהם שטיין איז אריינגעגאנגען און האט איהם פריינדליך בעגריסט.

— זעצט אייך הערר שטיין, — האט צו איהם מאַראָזאָוו ליעבליך געזאגט — לאָמיר זיך אביסעל וועגען דער טרויעריגער געשיכטע דורכריידען.

שטיין האט זיך אוועקגעזעצט.

— איהר זייט הערר שטיין א קלוגער, פערנינפטיגער מענש — האט מאראָזאָוו פריינדליך געזאגט — אייער בליק וועגען טימאָפיי מיכיילאָוו'ן האט זיך געציינט אזוי ריכטיג, אזוי אויסגערעכענט, פונקט וויא איהר וואָלט געוועזן א נביא; אלזא בעט איך אייך פריינד, איהר זאָלט מיר זאָגען אייער מיינונג וועגען דער רעטהזועלהאפטער געשיכטע, וואס דער מערדער מיט זיין קאמעראד זיינען אריינגעגאנגען אין אלעקסייעוו'ס הויז און פון דאָרט פערשוואונדען....

— און אלעקסייעווס ערקלעהרונג געפעהלט אייך ניט, הערר מאראָזאָוו? — האט איהם שטיין מיט א לייכטען שמייכעל געפרעגט — דיא צייטונגען הערען גאָר ניט אויף צו ריהמען דיא מערדער פאר דיעזען איינפאל....

— דאס בעגרייפט ניט מיין פערשטאנד! — האט איהם מאראָזאָוו אויפגערעגט ערווידערט — דאס קען מען איינשמועסען אינגלאך; אבער מיר עלטערע און פראקטישע קופּלייטע קענען עס ביי זיך ניט רעכט מאַכען....

— דיינקט איהר דען, הערר מאָראָזאָוו, אז אונזער גאָלאָווא שטעהט אין פערבינדונג מיט מערדער? — האט איהם שטיין שארף געפרעגט.

— איך וויים דא גאר ניט וואס צו דענקען! — האט איהם מאָראָזאָוו ערווידערט — און איך בעט אייך, הערר שטיין, אז איהר זאָלט מיר זאגען אייער מיינונג.

— מיין מיינונג? — האט שטיין געענטפערט — אָ, הערר מאָראָזאָוו, איך בין א מענש פון דיעזען פאָלק, וועלכער פלאגט זיך שוין באלד צוויי טויזענד יאהר פאר דיא וואהרהייט, פאר זיין דיינקען וואס אנדערע געפעהלט ניט, און דארום טאָרען מיר ניט אונזער מיינונג וועגען אונזערע הערשער פריי ארויסריידען זאגאר פאר אונזערע אייגענע אויערען.

— מאכט אייך הערר שטיין ניט נאררייש! — האט איהם מאראזאוו פריינדליך ערווידערט און זיין געזיכט האט אנגענומען אן ערנסטען אויסדרוק — איהר זייט א קלוגער מענש און דארפט וויסען מיט וועמען איהר רעדט.... איהר ווייסט אליין, אז ווען איך וואָלט געוועזן א יודען-פיינד וואָלט איך בעשעפטיגט מיינע גלויבענס-גענאָסען אין מיינע געשעפטען אויף'ן פראָווינץ; איהר דארפט אבער וויסען, אז איך האב צו אידען גאר ניט. איך בעטראכט זיי אימער פאר א קלוגעס און עהרליכעס פאָלק און איך זעה, אידען זאלען לעבען מיר מאכען א לעבען.

— מיין פאָלק איז אייך דאפיר זעהר דאנקבאר — האט איהם שטיין געענטפערט — אבער איך קען אייך מיין מיינונג וועגען דער געשיכטע ניט זאגען, ווייל איהר מוזט פריהער גוט קענען לערנען אלעקסייעוו'ן.... אז ניט — וועלען מיינע ווערטער זעהר זאנדערבאר אייך פאָרקומען.

— איהר זייט א בראווער עהרליכער מאן, הערר שטיין. אלעס וואס איך וועל פון אייך הערען איז ביי מיר הייליג.

שטיין האט זיך פערטראכט.

— קענט איהר פיעללייכט דא אין מאסקווא דעם רייכען לעדער-העגדלער קאַלצאָוו? — האט איהם שטיין פלוצלינג א פרעג געטהאן.

— איך קען איהם פון דערווייטען; אבער נעגען וואס פרעגט איהר עס מיר?

— מיר וועלען באלד אויף דעם ארויפקומען, — האט איהם שטיין רוהיג ערוויעדערט — אבער איך וועל אייך הערר מאראזאוו שטעלען נאך א פראגע: צו האט איהר א געלעגענהייט מיט קאַלצאָוו'ן נעהענטער צו בעקאנט ווערען?

— וויא באלד איך וועל עס געפינען פאר נייטהיג, זעלבסטפערשטענדליך, אז איך וועל עס מוזען טהאן.

— אלזא הערר מאַראָזאוו — האט שטיין געלאסען געזאגט — ראטה איך אייך, אז איהר זאלט מיט קאַלצאָוו'ן נעהענטער בעקאנט ווערען; דאמאלס וועט איהר וויסען ווער אלעקסייעוו איז. איך טאר נעגען מיין פרינציפ ניט געהן און קען אייך ניט איין וואָרט וועגען אלעקסייעוו'ן זאגען, אבוואהל עס טהוט מיר לייד אייך צו ערגערן....

מאַראָזאָוו האט זיך אויף איינינע מינוטען פערטראכט.

— איהר זייט הערר שטיין א מענש מיט א פעסטען און עהרליכען כאראק-טער! — האט מאַראָזאָוו זיך אויפהויבענד פון זיין שטעלע געזאגט — איך ליעב אזעלכע מענשען וועלכע געהען ניט נעגען זייער פרינציפ און וויא איך בין נייגיעריג אייער מיינונג צו הערען, דאך וועל איך געדולדיג דאס אפווארטען ביז איך וועל מיך זעהן מיט קאַלצאָוו'ן; אבער זאגט מיר נור הערר שטיין צו האט זיך אייך איינ-געגעבען עפּעס צו דערגעהן וועגען דעם פערשוואונדענעם מיכיילאָוו'ן?

— איך האב דיא גאנצע צייט ניט גערוהט, — האט שטיין ערוויעדערט — אייער ווירדיגער ברודער איז אויף איבער מאסקווער גאסען ארומגעגאנגען; אבער ליידער איז דער מערדער וויא אין וואסער אריין.

— איך בין פון דיזער געשיכטע אזוי אויפגערעגט, אז איך בין גאר אויסער זיך. דער אונגליקליכער זאוויאלין איז ביז דער פערגאנגענער וואך געוועזן ביי מיר פערדעבענט פאר א געמיינעם שורקע וואס איז אנטלאפען מיט מיין געלד נאך אמעריקא. זיין ווייב מיט זיין ברודער זיינען דאריבער געזעסען גאנצע אכט מאנאטען אין אסטראג. שטעלט אייך יעצט פאר זייער לאגע.

— דאס איז ווירקליך זעהר א טרויעריגע געשיכטע.

— הערט נור הערר שטיין, — האט מאַראזאוו נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — זייט איהר צופריעדען זיך אפצולייגען נור אויף אויסצוגעפינען דעם מערדער?

— איך דיינק, אז דיא געהיים-אגענטען וועלען איהם גיכער אויסגעפינען.

— דאס איז ניט ווערטה א זעץ אין דער ערד. זיי זיינען שטענדיג פערנומען מיט דיא ניהיליסטען און זיי זיינען גלאט אויך טויגעניכטסען; אבער אז איהר הערר שטיין וועט זיך אפליינען נאר אויף דעם, בין איך זיכער, אז איהר וועט איהם אויסגעפינען. איך בין בערייט צו פערשווענדען אויף דיזעס פיעלע טויזענדער און וועל ניט רוהען איין מינוט ביז איך מוז ראכע נעהמען פאר דיא אונשולדיגע בלוט.

— איך האב אבער דערצו איין בעדינגונג, האט איהם שטיין געענטפערט.

— איך וויל זיא הערען.

— אז איהר זאלט זיין א פאטער צו דיאביידע אונגליקליכע פאמיליען גרינבערג און גאָלדבוים. דיא ווייבער און קינדער פון דיא אונשולדיגע ארעסטאנטען ווערען פערפאָלגט פון דער פאָליציי. נאך איידער דער פראָצעס האט זיך געענדיגט וויל זיא זיי פון מאסקווא ארויסשיקען. דיא אַקאָלאָדאָטשניקעס האבען פון זיי אויס־געזאפּט דעם לעצטען גראָשען. זיי וועלען זאגאר ניט קענען זיין אין געריכט אום א קוקצוטהאן, פיעללייכט דעם לעצטען מאל אויף זייערע ליעבסטע, טהייערסטע, וועלכע וועלען געהן אין קאטערגא!

— איך וועל מיך דיא מיה געבען וואס נור מעגליך איז פאר זיי צו טהאן — האט מאראזאָוו געריהרט ערוויעדערט.

— אלזא, הערר מאָראזאָוו — האט שטיין מיט טרעהרען אין דיא אויגען גע־זאגט — אויסער וואס איך בין אייך דערפאר זעהר דאנקבאר, נעהם איך פון יעצט אָן דיעזע מיסיאָן. איך וועל אייך דיענען וויא אן איינענער ברודער און וועל מיך מיט קיינע אנדערע געשעפטען ניט אָפּגעבען ביז איך וועל דעם מערדער אָדער דיא מערדער אויסגעפינען. איך מאך אייך אבער אויפמערקזאם, אז איהר דארפט דעם פּראָקוראָר און דעם סליעדאָוואטעל בעמערקען, אז זיי זאלען זיך פעסט א נעהם טהאן צו דעם פרעאָבראזשענסקען פריסטאָוו מיט זיינע אַקאָלאָדאָטשניקעס, וועלכע האבען זעלבסט עדות געזאגט אז זיי האבען געקענט זאוויאלינען אלס א געמיינעם פּיאניצע. איהר האט דאך אליין געהערט פון חאָחלאָוו'ן אז טימאָפּיי'ס נאָכבארען האבען דאמאלס געמורמעלט וועגען דעם פריסטאָוו, אז ער האט א שעהנעם גראָשען גענומען פון טימאָפּייען פאר דיעזער שטוקע.

— איך וועל עס אלעס בעזאָרגען! — האט מאָראזאָוו אויפגערעגט ערוויע־דערט — און איהר גיט מיר איבער דיא אדרעסען פון דיא אונגליקליכע פרויען גאָלדבערג און גרינבערג.

שטיין האט איהם מיט פרייד דיא אדרעסען איבערגעגעבען און איז צופריע־דען פון זיין קאבינעט ארויסגעגאנגען.

— אָט דאס הייסט א קלוגער, עהרליכער און בראַווער איד! — האט מאָ־ראָזאָוו נאך שטיינס אוועקגעהן צו זיך אליין גערעדט — אומזיסט ווילען אונזערע רוסען דיעזען פאָלק ערניעדריגען און פערניכטען. דאס איז מעהר ניט וויא מענשען האס, דעספּאָטיזמוס און נייד (קנאה)! וואס קענען מיר האבען צו א פאָלק, וועלכער איז קלינער פון אונז? מיר בעדארפען זיך דיא מיהע געבען אויך קלוג צו זיין, מיר מוזען שטרעבען צו עררייכען אלע גוטע איינענשאפטען וואס מיר זעהען און געפינען אין איהם; אבער איהם פערפאָלגען דערפאר וואס מיר שטעהען ניעדריגער פון איהם, איהם וועלען פערניכטען וויל ער איז מעהר ענטוויקעלט, מעהר אינטעליגענט און אויפגעקלערט פון אונז, דאס איז נור א ניעדערטרעכטיגקייט און א הימעל־שרייענדעס אונרעכט!

דער דיענער איז אריינגעלאָפען און געמעלדעט, אז דער מאָסקווער גאָלאָווא אלעקסייעוו ווינשט איהם צו זעהן.

— אלעקסייעוו? -- האט מאָראָזאָוו איבערראשט ארויסגערעדט — הייס איהם אריינגעהן.

וויא מאראזאָוו'ן האט זיך ניט געוואָלט איהם ליעבליך עמפפאנגען, דאך איז ער איהם ענטגעגען געלאָפען און האָט איהם פריינדליך אויסגעשטרעקט זיין האנד און גאַנץ העפליך איהם געבעטען זיצען.

דיא עטיקעטע ביי פראַקטישע און ערפאהרענע מענשען מוז אייביג אין איהר אָרדנונג געהן, און דיא וועלט פאָרדערט עס.

— אָ, וואס פאר א גאסט! — האט מאראָזאָוו מיט אן ענטציקטע מינע אויסגעשריען — וויא צופריעדען איך בין אייך גאָלאָווא אין מיין קאבינעט צו זעהן.

— און איך בין עבענזאָ צופריעדען אייך, הערר מאראזאוו, צו בעזוכען! — האט איהם אלעקסייעוו מיט א ליעבליכע מינע געענטפערט — וויא געהט עס? וואס מאכט איהר, הערר מאראזאוו?

— איך מאך גאר נישט — האט איהם מאראזאוו מיט א פריינדליכען שמייכעל געענטפערט — דיא מאשינען דרעהען זיך, ליינען מיט סיץ ארבייט זיך און עס מאכט זיך.

— און דאס איז ביי אייך גאָר נישט געמאכט? — האט איהם אלעקסייעוו שמייכלענד געפרעגט — אָ, אָ, זייט איהר שוין א מאכער! אז רוסלאנד וואָלט געהאט נאך אייניגע אזעלכע, וואָלט דיא גאנצע לאנד געווען גליקליך.

— איך דאנקע גאָלאָווא, פאר אזא קאָמפּלימענט.

— דאס איז קיין קאָמפּלימענט, נור דיא וואהרהייט אליין. זייט איהר דען ניט אין גאנץ רוסלאנד דער איינציגער גרעסטער פאבריקאנט? אונזער פאטערלאנד האט אייך ווירקליך וואס צו פערדאנקען.

— דוא חנפענסט מיר היינט עפעס צופיעל, — האט זיך דער קלוגער מאָראָזאָוו געקלערט.

— ווייסט איהר גאלאווא, — האט מאראזאוו פלוצלינג א זאג געטהאן — אז דיא געשיכטע מיט מיין פריקאזטשיק האט מיך אזוי אויפגערעגט, אזוי צערשמעטערט, אז איך בין גאר אויסער זיך. איך קען גאנצענע נעכט ניט איינשלאָפען, איך געה אַרום וויא וואהנזיניג.

— דאס איז ווירקליך אזא טרויעריגער פאל, וועלכער קען דעם שטארקסטען מענשען צוברעכען, — האט אלעקסייעוו מיט אן ערנסטע שטימע געענטפערט — אבער וויא געפעהלט עס אייך דיא געשיכטע מיט'ן מערדער? ער האט געפונען א גוטען פלאַץ פון וואנען זיך אויסצודרעהען פון זיינע פערפאָלגער.

— דאס איז ווירקליך געווען א גוטער איינפאל — האט איהם מאָראזאוו פאָליטיש געענטפערט — אבער דאס איז אויך געווען גענוג ריזיקאַליש.

— ריזיקאלישער קען עס גאר ניט געבען, — האט אלעקסייעוו איהם אונטערבראָכען — איך האב זיצענדיג ביי מיר אין קאבינעט געהערט א גערויש

אין פאַר־צימער, איך האָב געוואָלט אין צימער אריינגעהן! אבער עפּעס אויף זייער גליק בין איך אויף מיין שטעלע געבליעבען; זיצען און פּלוצלינג איז אייער ברודער אריינגעקומען און מיר געפרעגט וועגען צוויי מענשען, וועלכע האָבען מיר נור־וואָס בעזוכט.

— און ווער קען דאָ זיין דער צווייטער פּערזאָן? — האָט מאַראַזאָוו קוועטשענדיג מיט דיא פּלייצעס געפרעגט.

— אך, וויא קונציג דאָס איז אָפּגעמאַכט געוואָרען, — האָט אלעקסייעוו מיט ענטציקונג וויא צו זיך אליין גערעדט — איך וואָלט קיינמאָל ניט געגלויבט, אז מענשען זאָלען זיך עס ערלויבען. דאָס קענען טאַקי טהאָן נור מופקרים.

— און אויף אַזאַ ארט איז זיי געלונגען זיך צו רעטען.

— איז גאָר פון זיי קיין שפּור ניטאָ?

— ניט אַ שאָטען זאָגאַר.

— איהר ווייסט, הערר מאַראַזאָוו, מיר גלויבט זיך גאָר ניט, אַז זיי האָבען אייער פּריקאַזטשיק ערמאָרדעט — האָט איהם אלעקסייעוו פּלוצלינג אַ זאָג געטהאָן.

— דאָס איז קלאָר וויא יעצט איז טאָג אויף דער וועלט.

— האָט איהר טאַקי ריכטיגע בעווייזע דערצו?

— וואָס קען זיין אַ בעסערער בעוויז וויא אַ גאָלדענער־רינג מיט'ן נאָמען „זאַוויאַלין", וואָס איינער אַ חאַחלאָוו האָט פון זיין פינגער אראָפּגעצויגען?

— האָט איהר טאַקי ווירקליך אַזאַ בעוויז?

— דער רינג איז ביי דעם פּראָקוראָר; אבער מיר איז אַ וואונדער וואָס איהר ווייסט גאָר ניט פון דעם; דיא צייטונגען האָבען נאָך גאָר דאריבער ניט אויפגעהערט צו רעדען.

— איך זאָג אייך דיא וואַהרהייט, אַז פאַר איבעראַשונג וואָס דיא מערדער האָבען זיך דורך מיין הויז געראַטעט, האָב איך גאָר דיא צייטונגען דאריבער ניט געלעזען.

— דוא זאָנסט אַ גראָבען ליגען, — האָט זיך מאַראַזאָוו געקלערט — דאָ מוז עפּעס זיין אַ זאָנדערבאַרע געשיכטע. איך מוז מיך נאָך היינט זעהן מיט מיט קאָלצאָוו'ן און וויסען וואָס דער קלוגער שטיין האָט דאָ געמיינט.

— דער פּערזעהן איז דאָ געוועזען, — האָט מאַראַזאָוו געזאָגט — וואָס מיין ברודער האָט באַלד דעם מערדער ארויסגעהענדיג פון זיין הויז ניט פּערהאַפּטעט.

— און וואָרום האָט ער עס טאַקי ניט געטהאָן?

— וויל דער רינג איז נאָך ניט געוועזען פון פּפאַנד־הויז אויסגעקויפט. ער איז יעצט אויסגעקויפט געוואָרען ווען דער פּפאַנד־לייער איז געקומען אום צוועלף אוהר ביי נאַכט פון'ם טהעאַטער.

— דאָס איז ווירקליך אַ שרעקליכער פּערדרוס.

— אַ פּערדרוס צו אַ פּערדרוס איז ניט גלייך.

— לאָמיר דאָס הערר מאַראַזאָוו דערווייל אוועקלייגען, — האָט אלעקסייעוו נאָך אַ קורצען שטילשווייגען געזאָגט — איך גלויב, אַז דער מערדער וועט זיך פון

דער פּאָליציי ניט אויסדרעהען; ער וועט געוויס אריינפּאלען און וועט אָפּגעצאָהלט ווערען וויא ער האט פערדיענט. איך בין אבער צו אייך נעקומען וועגען זעהר א וויכטיגע זאך, וואס בעלאנגט צו יעדען איינציגען, וועלכער איז נור טריי אונזער פּראוואָסלאַווּנע פּאָלק און אינטע־עסירט זיך מיט זיין לאגע. — זייט איהר, הערר מאראזאוו אויפגעלעגט דאס צו הערען ?

— מיט'ן בעסטען פערגניגען.

— אַלזאָ, הערט מיך הערר מאראזאוו אויפמערקזאם אויס. איך האב ער־פאהרען, אז דיא זשידאָווסקע געזינדעל אין מאָסקווא וויל דא זיך אויסבויען א גרויסען טעמפּעל אויף „ספּאַסאָנאָלניטשעסקי פּערעאולאָק" און דער אלטער נארר דאָלגאָרוקאָוו וויל זיי עס ערלויבען. היינט שטעלט אייך פאר וויא דיא זשידעס וועלען זיך יעצט אין מאסקווא איינוואָרצלען. זייערע אלע געבעט־הייזער דיענען פאר זיי אלס בערזען־הייזער, וואו עס ווערען אָפּגעטהאן אלע שווינדלען און געמיינהייטען, און וויא באלד זיי וועלען האבען אין מאָסקווא א גרויסע שוהל, האבען מיר צו ערוואַרטען, אז מאסקווא זאל ווערען דיא צווייטע „ווילנא" אָדער „בערדיטשוב". אונזערע פּראוואָסלאַווּנע וועלען באלד ניט האבען וואו זיך אהינצוטהאן צוליעב דיא זשידעס. מאסקווא וועט אין א פערלויף פון צעהן יאהר ווערען א זשידאָווסקע שטאדט און דעם גאנצען האנדעל וועלען דיא זשידעס פערכאפּען אין זייערע הענד. אלזאָ, איז ביי מיר פערבליעבען דאריבער צו פאָהרען צו אונזער מאָנארך. איך האב עס נאך געוואלט טהאן מיט איינינע טעג פריהער; אבער ליידער האבען דיא צייטונגען בעריכטעט, אז דער מאנארך האט געליטען פיעבער און האט פאריגע וואך קיינעם ניט עמפּפאנגען. יעצט בין איך שוין בערייט צו דער רייזע; אבער איך זוך דא א הויכגעשטעלטע פּערזאָן, וועלכער זאל דעם אלטען גענעראל גובערנאטאר אָפּהאלטען פון צו געבען דאָס ערלויבניס, און דיעזען מאן געפין איך אייער פּערזענ־ליכקייט. איהר, הערר מאראזאוו, זייט דער ערשטער און גרעסטער פאבריקאנט אין רוסלאנד און אייערער א ווארט וועט אויף דעם אלטען ווירקען.

— מיר וואונדערט זעהר הערר אַלעקסייעוו, — האט מאראזאוו רוהיג געענט־פערט — ווארום איהר טהוט עס ניט אליין? ווער איז מעהר געאַכטעט אין מאסקווא אלס דער גאלאָווא ?

— איך מוז אייך זאגען דיא וואהרהייט הערר מאראזאוו, אז צווישען מיר און דעם אלטען איז דורכגעלאָפען א שווארצע קאץ.... מיר זיינען אפילו גוטע פריינד; אבער ווען איך זאג אייך הערר מאראזאוו, אז אייערער א ווארט וועט אויפ'ן אלטען מעהר ווירקען אלס מיינער, בעדארפט איהר פערשטעהן, אז איך מאך ניט קיין איררטהום.

— אָבער וואס שאדט עס אונז, אז דאס ביסעלע אידען אין מאָסקווא וועלען יא האבען א שוהל? — האט איהם מאראזאוו נאך א קורצען נאכדענקען געפרעגט

— אין געגענטהייל, איך דיינק, אז א געבעט־הויז בילדעט א פאלק אוים און מאכט איהם פיעל מאָראלישער.

— אלץ ניט דיא זשידעס! — האט אלעקסייעוו גיפטיג אויסגעשריען — זייערע

געבעט=הייזער זיינען איינפאכע גנבישע נאָרעס, וואו עס ווערען אָפּגעזעצט אלע דיעבשטאלען און וואו עס ווערען אָפּגעהאלטען פערזאמלונגען וויא צו בעשווינדלען אונזער ארעמען פאלק און אראָפּשינדען פון איהם זיין הויט. איהר זאגט העררמאראזאוו, אז אידען זיינען וועניג אין מאָסקווא; אבער איך פערזיכער אייך, אז זיי זיינען היער מעהר אלס הונדערט טויזענד. דאס איז אן אכטעל טהייל פון מאס=קווער בעפעלקערונג. — איין איד צווישען הונדערט רוסען איז אויך זויא א וואָלף צווישען א סטאדע שעפסען, היינט וואס בעדייטעט איינער צווישען זיבען?.... עס איז דיא שולדיגקייט פון יעדען עהרליכען פּראַוואָסלאַוונעם צו פערפאלגען דיעזע שעדליכע פּאַראזיטען, וועלכע זויגען אויס דאס מארך פון אונז און לאזען איבער פון אונזער ארעמען פּאָלק נור א הויפען מיט ביינער. איך גלויב העררמאראזאוו, דאס איהר אלס עהרליכער און פרומער פּראַוואָסלאַוונער וועט גיט דערלאָזען, אז דיא זשידעס זאלען זיך מאכען דאָ א נעסט.

— אבער אז איהר פאָהרט דאריבער צום מאָנארך, וואצו בעדארפט איהר, אז יעמאנד זאל ריידען מיט'ן גענעראל=גובערנאטער? — האט מאראזאוו מיט אן ערנסטע מינע געפרעגט.

— איהר ווייסט אליין אויך העררמאראזאוו, — האט אלעקסייעוו מיט א טרויעריגע מינע געענטפערט — וויא דער אלטער איז ביי אונזער קיסר געאכטעט. אמת ער האט איהם ניט איבערגענומען האָלד; אבער ער האט פאר איהם רעספּעקט, און וויא באלד דער אלטער וועט אן ערלויבנים געבען, וועט דער מאנארך זיא ניט וועלען מבטל זיין. איך פערשטעה דיא זאך זעהר גוט און דארום ווענדע איך מיר צו אייך און איך פערהאָף, אז איהר וועט מיר פון אזא ביטע ניט ענטזאגען, ווייל זיא איז אין אייערע אינטערעסען אזוי גוט וויא אין מיינע. מיר ליעבעןביידע אונזער פּאָלק און מיר פערשטעהען וואס א זשיראָווסקע שוהל אין מאָסקווא קען דא אנ=מאכען....

— איך גלויב, אז פּאַסטוחאָווס דריי ארטיקלען אין זיין „מאָסקאָווסקי ליס=טאָק" וועגען דיא אידישע שוהלען אין אלגעמיין, וועלען אויף דעם אלטען מעהר ווירקען אלס מיינע ווערטער — האט איהם מאראזאָוו שוואך געענטפערט — דאל=גאָרוקאָוו'ס סעקרעטער איסטאָמין איז א גרויסער יודען=פיינד און האט איהם געוויס דיא ארטיקלען געגעבען צו לעזען.

— דער אלטער לעזט ניט דעם „מאָסקאָווסקי ליסטאָק" — האט איהם אלעק=סייעוו פערדריסליך ערווידערט — אבער מיך וואונדערט גלאט אויף אייך העררמאראזאָוו, ווארום איהר האט זיך באלד ניט אָנגעכאפּט נאך היינט דעם אלטען דאריבער צו בעזוכען. דאס איז דאך דיא שולדיגקייט פון יעדען פרומען פּראַוואָס=לאַוונעם.

מאראזאָוו האט זיך פערטראכט.

— גוט! — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — היינטיגע וואָך וועל איך דעם אלטען דאריבער בעזוכען.

— איך דאנקע העררמאראזאָוו, — האט אלעקסייעוו ערפרייהט אויסגערופען

און האט איהם נעררייכט זיין האנד — אבער איך מוז אייך אויפמערקזאם מאכען, אז ניט שפעטער וויא מארגען מוז דיא זאך געשעהן. — איך וויים בעשטימט, אז דער אלמער איז געזאגען דאס ערלויבניס וויא אם שנעלסטען צו געבען. דיא זשידעס לאזען איהם ניט צו רוה. זיי שטויסען זיך, אז איך שטעה זיי אין וועג און דאריבער האבען זיי צו מיר געשיקט זייער ראבינער, וועלכער איז „מיט א נאז" פון מיין צימער ארויסגענאנגען.

— איך קען עס אבער פריהער וויא איבערמארגען ניט טהאן! — האט איהם מאראזאוו געענטפערט — איך מוז נאך היינט אויף א טאג פעררייזען נאך באָגאָראדסק.

— וויא באלד איהר קענט ניט איז אנדערש, — האט אלעקסייעוו מאכענדיג מיט ביידע הענד געענטפערט — איך וועל בעטען גענעראל איסטאָמין, אז ער זאל דעם זשידאָווסקי ביט־שריפט נאך א פאָר טעג אין זיין טיש־קעסטעל אפּהאלטען און איך וועל דערוויל א פאָהר טהאן צום מאָנארך.

— ווען דענקט איהר צו פאָהרען?

— מאָרגען אום דריי אוהר נאך מיטאָג.

— און באלד איבערמאָרגען וועט איהר ביי איהם האבען אן אודיענץ?

— וויא פערשטעהט איהר הערר מאראָזאוו, וועל איך דען אין אזא זאך שווייגען?

— נו, זאל אייך גאָט מצליח זיין.

— איך פערהאָף, אז דורך אונז ביידען וועט דיא זאך צייטליך געשטערט ווערען — האט אלעקסעיעוו זיך אויפהויבענד פון'ם שטוהל געזאָגט.

זיי האבען זיך פריינדליך געדריקט דיא הענד און אלעקסעיעוו איז צופריעדען אוועקגעגאנגען.

מאראָזאוו איז אין זיין קאבינעט געבליעבען זיצען א ווילע פערטראכט. פּלוצלינג איז ער פון זיין שטעלע אויפגעשטאנען און האט בעריהרט א ווייסען קנעפּעל אין וואנט.

עס איז באלד אריינגעלאָפען א דיענער.

— געה ברענג וואס שנעלער אן איזוואָזשציק — האט מאראזאוו בעפאהלען. און ברענג מיר אהער דעם איד אברהם שטיין! ער וואוינט אויף „קוזנעצקי מאָסט", דאָם סטערעלצקאוואָ.

— סלושאיוּס באַרין! — האט דער דיענער זיך פערנייגענד געענטפערט און איז באלד ארויסגעלאָפען.

מיט א פירטעל שטונדע שפּעטער האט אונזער בעקאנטער אברהם שטיין זיך געפונען אבערמאלס ביי מאראזאוון אין קאבינעט.

— איך האב אייך הערר שטיין צוא פערטרויען א וויכטיגען געהיימניס, האט מיר ראזאוו נאכין ערענסט געזאגט — אבער קיינער טאר ניט וויסען, אז איך האב עס אייך פערטרויט.

— דאס פערבלייבט א שכענדיגע געהיימניס!

— ווייסט איהר, אז אייערע גלויבענס־גענאָסען ווילען בויען א טעמפעל? האט מאראזאָוו געפרעגט.

— צו איך וויים? איך בין ניט קיין רייכער מאן; אבער וויעפיעל געלד איך בעזיץ גיעב איך אויף דעם אוועק. עס פעהלט מעהר ניט וויא דאָס ערלויבנים, וועלכע מיר דענקען צו בעקומען אין פערלויף פון היינטיגען מאָנאַט.

— האט זיך אייער געמיינדע געווענדעט צו אלעקסעיעוו׳ן?

— מיר האבען געשיקט צו איהם דעם ראַבינער; אבער ער האט איהם זעהר גראָב בעהאנדעלט און נאך גרעבער ענטזאגט.

— נו, טא וויא אזוי דענקט איהר אין פערלויף פון היינטיגען מאנאט צו האבען דאס ערלויבנים?

— ווייל דאָלגארוקאָוו, זאל מאריך ימים ושנים זיין איז זעהר ליבעראַל און טאָלעראַנט און דיא זאך הייגנט אפּ נאר פון איהם.

— טאָ וואצו האט איהר בעדארפט שיקען דעם ראַבינער צו אלעקסעיעוו׳ן?

— ווייל מיר האבען גערענקט, אז ביי איהם וועט עס רעכט ווערען און ווען אפילו ניט, האבען מיר דאך געמוזט יוצא זיין און ניט רייצען אזא הויכע פער־זענליכקייט.

— דאס איז געווען פון אייער געמיינדע א נאררישקייט.

— איהר הערר מאראַזאָוו, בעטראַכט עס פאר א נאררישקייט, — האט שטיין געענטפערט — ווייל איהר קענט זיך זאָגאר דעם קלענסטען בעגריף ניט מא־כען וואס הייסט א פערפאָלגטעס און גערריקטעס פאָלק. אונזערע אמאליגע גע־לעהרטע האבען אונז געהייסען פאָרזיכטיג זיין אפילו מיט א גאנץ קליינינקען, וועל־כער געהערט ניט צו אונזער פאָלק. ווייל א פערפאָלגטע און ערניעדעריגטע נאציאָן אויף וועלכער אלע שפּייען, אלע ניסען פּאמוניצעס, אלע שלאָגען איהם אין קארק אריין און שטויסען איהם פון יעדער געזעלשאפט ארויס, אזא נאציאָן בעדארף ציטערן אויך פאר א פליעג. היינט שטעלט אייך פאָר וויא מיר ציטערן פאר׳ן גרויסען און מעכטיגען אלעקסעיעוו! מיר האבען געמוזט צו איהם שיקען אונזער ראַבינער; אבוואהל מיר האבען געוואוסט, אז דאָס ערלויבנים איז וויא אין קעשענע. מיר האבען גערענקט, אז ער וועט עס ביי זיך רעכט מאכען, און ווען אפילו ניט, זאל ער געוואוינט ווערען מיט׳ן גערענק, אז אידען ווילען אין מאָסקווא האבען א שוהל און וויא דיא וואהרהייט מוזען מיר טאקי האבען א שוהל, ווייל א געמיינדע פון צוואנציג טויזענד אידען קענען מיט איינינגע מנינים־שטיבלאך ניט אויסקומען און אפילו פּאָביעדאָנאָסצעוו אליין וועט אנדערש ניט זאָגען. וויא שלעכט ער איז צו אידען, דאך שטערט ער זיי ניט אין רעליגיעזע זאכען. ער וויים גאנץ גוט, אז נעבעט־הייזער מאָראַליזירען א פאָלק און גיעבען זיי עדעלע בעגריפע.

— איהר האט פאָלקאָם רעכט, — האט איהם מאראָזאָוו פריינדליך ערוויע־דערט — אבער איך מוז אייך פערטרויען, אז אלעקסעיעוו וויל אייך אין דעם שטערען.

— אבוואהל דאס איז ביי מיר קיין נייעס ניט, — האט שטיין געענטפערט —

דאך דאנס איך אייך דאפיר אין׳ם נאָמען פון דער גאנצער אידישער געמיינדע!

— איך דענק אבער, — האט מאראָזאָוו ווייטער גערעדט — אז דאס וואס אלעקסעיעוו פאהרט דאריבער צום מאָנארך, וועט יא ביי אייך זיין א נייעס! שטיין איז איבערראשט פון זיין שטעלע אויפגעשפרונגען.

— דאס איז ווירקליך ביי מיר א נייעס! — האט שטיין געשטאמעלט — אזוי ווייט האבען מיר גאר ניט געקענט אויסרעכענען.

— און וואס דענקט איהר יעצט צו טהאן?

— איך דענק, אז דיא זאך איז יעצט אויסגעשפיעלט, — האט שטיין מיט א זיפץ ערוויעדערט.

— ניין, הערר שטיין, דיא זאך איז ניט אויסגעשפיעלט! — האט מאראָזאָוו ערנסט געזאגט — אידען אין מאסקווא מוזען האבען א שוהל!

— אבער וויא אזוי, ליעבער הערר מאראָזאָוו?

— גאר איינפאך, אז נאך היינט זאל זיך פאָליאקאָוו אדער מאלליך זעהן מיט׳ן אלטען דאָלגאָרוקאָוו און זיי זאלען פון איהם דאס ערלויבנים אויסבעטען. ער איז אן אדעלמאן, און אז מען וועט איהם צוויילען וועט ער גלייך ערלויבען!

— און אלעקסעיעוו?

— הערט איהם וויא דעם קאָטער! נענען דאָלגאָרוקאָוו׳ס אן ערלויבנים וועט דער מאָנארך אליין אויך ניט געהן. אלעקסעיעוו פערשטעהט עס אויך און ער ציטערט וויא א פיש פיעללייכט וועלען דיא אידען נאך פאר זיין אודיענץ ביים קיסר דאס ערלויבנים פערהאפען.

— אָה, הערר מאראָזאָוו, איך דאנק אייך פון טיעפסטען הערצען! — האט שטיין מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — איך געה שוין צו פאָליאקאָוו׳ן מיט מאלליך׳ן!

— אבער אליין ניט אין מיין נאמען!

— דאס פערבלייבט ביי מיר אן אייביגע געהיימנים! — האט שטיין געענט־פערט און נאכדעם וויא ער האט איהם פריינדליך געדריקט דיא האנד, איז ער פון מאראזאווס קאבינעט האסטיג ארויסגעגאנגען.

40טעס קאפּיטעל.

דער נייער פריסטאַוו.

„א נייער פריסטאוו! א נייער פריסטאוו!״ — האט זיך געהערט אין יעדער אידישער הויז פון „גאָראָדסקאָי״ אוטשאסטאָק אין מאָסקווא.

— מען זאגט, אז ער איז א גרויסער עמלק, א המן וואס דיא וועלט פער־מאָגט עס ניט!

— פון וואנען ווייסט דוא עס? — האט געפרעגט א יונגע פרוי איהר מאן, װעלכער האט איהר דיא נאכריכט פון דער גאס געבראכט.

— זעה וואס פאר א נארר דוא ביזט, — האט געענטפערט איהר מאן — וויא פערשטעהסט דוא, וועט מען אויף איוואנאָווס שטעלע אוועקזעצען א בעסערן

פון איהם? איז יעצט א צייט פאר גוטע פריסטאוו'ס אין מאסקווא? **מיט אידען** ווערט דאך פון טאג צו טאָג ערגער.

— אבער דאך קען אמאל זיין, אז ער איז גראדע א גוטער מענש, — האט זיין ווייב איהם געטרייסטעט.

— וויא גוט קען ער שוין זיין, אז ער איז פון דער קאזאצקער געזינדעל? — האט איהר מאן ווייטער גערעדט — גיה זוך יושר ביי א קאָזאק! עס איז געווען אמאל א קאָזאק, וועלכער האט געהייסען חמעלניצקי און ער האט א האלבע וועלט אידען אויסגעקוילעט. דיעזער הייסט „יורקאָווסקי" און פון „חמעלניצקי'ן" אָן, געפעהלט מיר ניט א קאָזאק וואָס זיין נאָמען ענדיגט זיך מיט א „קי"....

— דוא ווייסט וועלוועל, — האט זיין ווייב בעזאָרגט געזאגט — איך וואָלט דיך ראטהען זיך מיט איהם בעצייטענס צו בעקענען. דוא ווייסט דאך, אז א המן קען אונז גוטע צרות אויסטהיילען.

— איך ווייס אבער ניט וויא בעקומט מען צו איהם א צוטרעט? — האט וועלוועל געענטפערט — מען זאגט, אז ער לאָזט ניט א אידען אויף דיא אויגען. ער איז זעהר א שטרענגער מענש, און וועדליג איך האב געהערט, נעהמט ער ניט דעם גראָשען!

— דאס איז שוין אביסעל איבערטריבען. א רוסישער טשינאָווניק נעהמט ניט קיין חאבאר! דאס איז ריכטיג וויא דוא וואלסט געזאגט, אז א קאצאפ קען לעבען אהן בראָנפען.

— אזוי זאָגען אידען און זייערע א זאגע וועגען הערשער, קען מען ניט אוועקמאכען מיט דער האנד. איך ווייס, אז אונזער פאָלק ישראל האט צו דיעזע זאכען גאר א בעזאָנדערן אינסטינקט.

— אָבער מאך זיך ניט נארריש, — האט זיין ווייב געענטפערט — א פריסטאוו אין א קווארטאל פון צעהן טויזענד אידען, וועט ניט נעהמען קיין געלד?

— ווייסט דוא וואס דבורה, — האט וועלוועל נאך א קורצען נאכדענקען געזאגט — איך וועל שיקען דעם דוואָרניק א קוקטהאן צו דער נייער פריסטאוו איז יעצט אין אוטשאסטאָק און אויב ער איז דא, וועל איך צו איהם אריבערגעהן. איך וועל מיך פרופען מיט א פינף און צוואנציגער; וואס וועט זיין זאל שוין זיין!....

— שיק ניט דעם פיאניצא, — האט זיין ווייב געענטפערט — ער טאר גאר ניט וויסען, אז דוא מאכסט מיט'ן נייעם פריסטאוו א בעקאנטשאפט. גיה בעסער אליין אריבער.

— דוא האסט רעכט דבורה, היינטיגע צייטען מוז מען שוין פאָרזיכטיגער זיין. איך גיה אליין און איך וועל זעהן וואס איך האב צו טהאן.

אין דיעזען אויגענבליק האט זיך דיא טהיר געעפענט און אן אקאָלאָדאָטשני איז אין זייער וואוינונג אריינגעגאנגען.

— צום פריסטאוו! — האט ער גראָב געזאגט אוועקלייגענדיג אויפ'ן טיש א פאָוויעסטקע.

— איך געה מיט אייך צוזאמען, הערר אקאלאדאטשני! — האט וועלוועל געזאגט מיט א געהיימע ציטערניש און ער איז גלייך מיט'ן קהל'שען שמש אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — —

— דער נייער פריסטאוו יורקאווסקי איז עפּעס גאר א מחבל! — האט געזאגט אפרים זילבערשטיין צו זיין ווייב אין דער געגענוואַרט פון זיין יונגען זוהן מיט זיין שווינגער־טאָכטער — עפּעס עס הערט זיך, אז ער איז אן איינפאבער גזלן, א מערדער וואס דיא וועלט האט נאך ניט געהאט. מען האט איהם מיט פליים בעשטימט אויפ'ן „גאָראָדסקאָי" אוטשאַסטאַק וויל דאָרט איז דער גרעסטער טהייל פון מאָסקווער אידען. אלעקסעיעווקע ימח־שמו, האט איהם אליין רעקאָמאנדירט. איך וויים ווירקליך ניט וויא מען בעקומט צו איהם א צוטרעט?

— א גרויסער קונץ? — האט זיין שווינגער־טאכטער געלאכט — מיין מאן וועט געהן און עס וועט אלעס רעכט ווערען.

— ניט אזוי גיך טאָכטערקע, — האט איהר שווער אפרים זילבערשטיין איהר געענטפערט — מיין ניט, אז דאָס איז דער געוועזענער איוואנאָוו. ער איז געווען א צורר היהודים; אבער ער האט ליעב געהאט דעם גראשען; דער אבער איז א קאָזאק און אויסער וואס אידען זאגען, אז ער איז א טייפעל, האט מיר נאך דערצעהלט א בעקאנטער קריסט חיטראָוויץ, אז ער קען איהם נאך פון קאווקאז פאר א ביטערן יונג.

— דאס איז ניט קיין פרעהליכע געשיכטע, — האט זיך זיין ווייב אפּגערופען — איך וואָלט מיך וועלען בעצייטענס פון דיעזען קווארטאל זיך ארויסחאפּען.

— אזוי גיך חאפּט מען זיך ארוים? — האט אפרים טרויעריג געזאגט — און וואו טהוט מען אהין דיא הויז? דיא פאבריקא?

— דער חיטראָוויץ אליין, — האט זיך דער יונגער יונה זילבערשטיין אָפּגערופען — איז אויך א גרויסער יודען־פיינד און דאריבער דענק איך, אז ער האט דיר געמאכט א צוגרויסע מוזשע. מיר האבען איינע־טליך זיך ווענינ פאר איהם וואס צו שרעקען. מיר זיינען קויפלייטע פון דער ערשטער גילדיע און אונזער זייף־פאבריק פיהרט זיך רעעל.

— א רשע קען שוין געפינען פריטשעפּעס! — האט דער פאָטער זיפצענד געזאגט, און אין דיעזער ווייל האט דער דוואָרניק אריינגעטראָגען א פאָוויעסטקע פון נייעם פריסטאָוו, אז ער מיט זיין זוהן זאלען דיא מינוט זיך מעלדען אין אוטשאַסטאָק!

— — — — — — — — — — — — — —

עס זיצט א אידישע פרוי אין א פינסטערן קעלער און לאטעט אלטע קליידער פאר'ן שיין פון א קליין פענסטערל אין דער טהיר. לעבען איהר זיצט א יונגע, ביליד־שעהנעס מעדכען לעבען א לאנגען טיש וואָס איז געמאכט פון צוויי לאנגע ברעטער אנגעלעגטע צו צוויי ביער־פעסלאך. זיא העלפט דער עלטערער פרוי פערנעהען דיא לעבער און טהוט אלע ווייל א זיפץ.

— אה, מוטער! — האט דאס מעדכען טרויעריג געזאגט — וויא לאנג נאך וועט אונז זיין אזוי פינסטער? וויא לאנג נאך וועלען מיר זיך ראנגלען מיט דיא שרעקליכע כוואליעס פון דעם גרויסען מעער — מאסקווא? מיר מוזען יעדער האפנונג אויפגעבען! מיין אונגליקליכער פאטער איז אין גוטע הענד.... דאקטאר וואסיליעוו געפעהלט מיר פאר זעהר און עדעלען מענשען. ער וועט געוויס אלע מעגליכקייטען אנווענדען איהם צו רעטען און מיר מוזען דערוויל ערגעץ אוועקפאהרען אין א אידישע שטאדט און זוכען צווישען אונזערע ברידער און שוועסטער א קווענע זיך צו ערנעהרען! מיר זיינען דאך היער וויא לעמעלאך צווישען וועלף! דעם לעצטען שוואר-פערהארעוועטען גראשען פערשלינגט דיא פאליציי און מיר זיינען הויל, נאקעט און בארפוס. ווארום זאלען מיר זיך אומזיסט קוועלען? מיר קענען דאך וויא אונזער טהייערער שפייזער אויך פון זינען אראפ!

— ניין, טהייער קינד! — האט איהר דיא פרוי מיט א פעסטע שטימע ערווידערט — מיר האבען ניט וואוהין אוועקצופאהרען! דיא גאנצע וועלט איז פאר אונז געשלאסען. אונזער ליעבער, בעסטער און טהייערער איז וואהנזיניג.... ער זעהט דעם מערדער מיט דיא אויגען און איך מוז איהם דעם מערדער וויזען אין קייטען! זאל ער איהם טאקי זעהן ניט גייסטיג, נור טאקי קערפערליך! מעגליך, אז ער וועט דערפון געזונד ווערען! מעגליך, אז ווען ער וועט איהם טאקי זעהן פאר זיך אין קייטען וועט ער אויפהערען צו שרייען „איך זעה איהם", „אט איז ער"! איך האב, מיין קינד, א גוטען אינסטיקט.... איך זיין ניט אומזיסט אין מאסקווא! דער מערדער איז היער, היער אין מאסקווא! דיין פאטער שרייט ער זעהט איהם אין וואהנזיניגען צושטאנד; אבער איך זעה איהם קלארער-הייד! איך וועל איהם דערטאפען!

— פיעללייכט איז מעגליך ליעבע מוטער, — האט דאס מעדכען מיט טרעהרען אין דיא אויגען איהר געפרעגט — אז איך זאל מיך דא אין מאסקווא בעשעפטיגען מיט מיין טאלענט? דוא ווייסט דאך, וויא איך שפיעל פיאנא. א גימנאזיום האב איך דאך אויך געענדיגט. זאלען מיר ביידע פיעללייכט זוכען פאר מיר לעקציאנען אין רייכע הייזער? מיר קוועלען דאך זיך אזוי שרעקליך!

— דוא פערגעסט זיך אבער מיין קינד, אז דוא פערליערסט דאמיט דיין פראווא-זשיטעלסטווא (דיא רעכט צו וואוינען אין מאסקווא). וויא באלד מען וועט דיך איינמאל ניט געפינען ביי דיא לאטעס, וועט מען אונז ביידען פון מאסקווא ארויסטריבען, און וואוהין וועלען מיר געהן? וואו וועלען מיר אהינקומען? וויא וועלען מיר פערלאזען אונזער ליעבסטען, אונזער טהייערסטען, ניט קענען חאטש איינמאל אין וואך איהם זעהן? און וואס וועט זיין מיט'ן מערדער? איך טאר פון איהם קיין אויג ניט אראפלאזען.

— דוא רעדסט פון איהם ריכטיג וויא דוא וואלסט בעשטימט וויסען וואו ער איז! — האט דאס מעדכען וויינענד געזאגט — דאס איז אויך א וואהנזין.... א, מוטער, דאס איז שרעקליך!

— מיין ניט, מיין ליעב קינד, אז איך בין משוגע! — האט דיא מוטער מיט

א ציטערענדע שטימע געזאגט — איך בין איבערציינט, אז דער באנדיט איז אין מאָסקווא וויא יעצט איז טאָג אויף דער וועלט.

דיא טהיר פון'ם קעלער האט זיך פלוצלינג אויפגעמאכט און אן אקאָלאָדראָטשני איז געבליעבען שטעהן מיט איין פוס איבער'ן שוועל.

— עה, זשידאָווקא! — האט ער אויסגעשריען — קום אהער, איך וועל ניט קריכען צו דיר אין דיין ראטען־נאָרע!

— א נייער אונגליק! — האט דיא מוטער שטיל געברומט — ווידער דיא לעצטע קאפיקע. האסט דוא ניט מיין קינד א פאָר רובעל?

— ניין מוטער, איך האב דאך זיך געקויפט א פאָר שיך. אָ, ווען איך וואָלט עס פריהער געוואוסט!

— עה זשידאָווקא! — האט דער אקאָלאָדראָטשני אבערמאלס געשריען — ווארטסט דוא דאָרט, אז איך זאל אריינקומען אין דיין עפוש'דיגען קעלער? גיבער אהער צו מיר! איך וועל דיר באלד אויפשפיעלען אזא חתונה'קע, אז דוא וועסט זיך האבען צו קראצען!

דיא אונגליקליכע פרוי איז צו איהם מיט ציטערענדע קניע צוגעגאנגען זיך טאפענד ביי אלע קעשענעס.

דער אקאָלאָדראָטשני האט א קוקגעטהאן אין דעם פאפיער, וועלכען ער האט געהאלטען אין האנד און האט גיפטיג אויסגעשריען:

— און וואו איז דיין חייקאָ? בעשעפטיגט זיא זיך גאר ניט מיט איהר ארבייט? אין פאפיר איז דאך געשריעבען, אז דוא האסט אן אבצעהן־יעהריגע חייקאָ!

דאס מעדכען איז באלד צום אקאָלאָדראָטשני צוגעגאנגען.

— אָ, דוא ביזט עס חייקאָ? — האט דער אקאָלאָדראָטשני וויא פערוואונדערט אויסגעשריען און האט געוואָרפען אויף איהר שארפע בליקען — איך האב מיך גאר ניט פאָרגעשטעלט, אז אזא שמוציגע זשידאָווקא זאל האבען אזא שעהנע חייקאָ! עה, טאָכטערקע, דוא ביזט דאך גאר א שעהן מיידעל פון דיא זעלטענהייטען! קום־זשע מיט מיר, איך וועל דיר וויסען וויא צו שעצען און ביי מיר וועסט דוא שוין אין אזא פינסטערן גרוב ניט ליגען.

— וואס ווינשט איהר? — האט איהם דאס מעדכען שטרענג געפרעגט.

— וואס ווינש איך? עך מאטושקאָ, איך ווינש מיך צו זעהן אלע מאָל אזעלכע שעהנע חייקאס! — האט דער אקאָלאָדראָטשני שמייכלענד געזאגט און האט איהר א גלעט געטהאן מיט זיין האנד איבער איהר געזיכט.

— האלט דיין האנד! — האט דאס מעדכען געביטעריש אויסגעשריען און האט איהם מיט קראפט פון זיך א שטויס געטהאָן.

— דיין האנד? — האט דער אקאָלאָדראָטשני ווידערהאָלט גאר וויא ניט איהם מיינט מען עס — עך, חייקעלע קרוין, איך האב דיך טאקי דערפאר ליעב.... „דוא" איז דער ערשטער וואָרט פון הייסע ליעבע.

— טרייבט דאָ קיין קאטאָוועס, — האט דיא פרוי איהם שטריינג געזאגט—

— זייט איהר בעטרונקען, געהט זיך אויסשלאָפען און אויב איהר זייט ניכטער, טהוט אייער פפליכט און זאגט וואס האט אייך אהער געבראכט?

— אייער שעהנע חייקע! — האט דער אַקאַלאדאטשני אויסגערופען און האט זיך נעהענטער צו דאס מעדכען צוגערוקט.

— דוא קריגסט באלד געשפּאָלטען דעם קאָפּ מיט א פּרעס־אייזען!—האט דאס מעדכען אויסגעשריען אראָפּבאפּענד פון'ם טיש דעם הייסען אייזען — מיין ניט, אז דוא האסט דא אנגעטראָפען עפּעס א זשידאָווקא איבע וועלבע זיך לוסטיג צו מאַכען?

— אזוי נאר טאָכטערקע, — האט דער אקאלאדאטשני ציהענד יעדען ווארט געזאגט — דוא כאפּסט זיך גאר בייסען וויא א וואהרע ניהיליסטין! דוא געהסט גאר מיט אייזענס געגען טשינאָווניקעס? דאס וועט דיר שוין טאָכטערקע ניט גע־שיינקט ווערען. לאמיר נור פריהער א געה טהאן צו אונזער נייעם פּריסטאַוו. דוא ביזט טאָכטערקע צוזאמען מיט דיין מוטער אהין געלאדען און דארט וועלען מיר זיך שוין אויסרעכנענען.

— געהט, מיר וועלען שוין קומען! — האט דיא מוטער מיט א ציטערענדע שטימע איהם געענטפערט.

— איהר שעהמט אייך אפשר מיט מיר צו געהן? — האט דער אקאלאדאטשני מיט א גיפטיגען שמייכעל איהר געפרעגט — שעהם זיך ניט זשידאָווקא, דוא ביזט ניט אזא גרויסע יחסנטע חאָטש דוא האסט חייקען פאר א טאָכטער. דיין חייקע וועט מיט מיר אויך מיטגעהן; ווען ניט, וועט זיא געהן מיט מיר געארעמט. איך שעהם מיך גאר ניט צו געהן מיט א זשידאָווקא געארעמט, וויא איהר זשידעס שעהמט אייך מיט א טשינאָווניק.

ביידע אונגליקליכע האבען געוואוסט, אז קיין ריידען וועט דא מעהר ניט העלפען און אזוי וויא זיי האבען איין קאָפּיקע אויך ניט געהאט, זיינען זיי צוזאמען מיט זייער גאסט אוועק אין אוטשאסטאָק.

— — — — — — — — — — —

דער גרויסער זאל אין נאָראָדסקאָי אוטשאסטאָק איז געפּאקט לויטער מיט אידען. עס זיצען דאָרט ביי א פינף און דרייסיג פּערזאָן. דער צווייטער צימער איז האלב אָפען. דארט זיצט דער נייער פּריסטאַוו אויף א הויכען שטוהל. איבער זיין קאָפּ אויפ'ן וואנט הייננט דער פּאָרטרעט פון קיסר אלעקסאנדער III. אין א גרויסען פאָרמאט. ער שטעהט אויסגעמעלט אין א פּאָר שמאלע ווייסע הויזען, מיט לאנגע שטיפעל, אין וועלכע דיא שמאָלע חאָליאָוועס בעדעקען זיינע פיס איבער דיא קניע. ער איז געקליידעט אין אן הוזארסקען מונדיר בעדעקט מיט לאנגע געפלאכטענע פון ווייסע זייד שנירלאך פון ברוסט ביז דעם גאָרטעל, זיי געהען געשלייפט און פּער־שפּילען זיין מונדיר ענג צום קערפּער. זיין רויטהאָריגער קאָפּ איז אָפּגעדעקט און זיין לאנגער שטערן איז עטוואס געקנייטשט; עס זעהען זיך פון אונטער איהם ארויס א פּאָר אידיאָטישע בייזע אויגען וואס דריקען אויס דעספּאָטיזמוס און פּרעכ־היים; זיין שמאלע מויל איז פעסט צוגעמאכט ביז עס בילדען זיך אויס א פּאר

טיפע קנייטשען אויף זיין מארדע און גיעבען איהם אן אויסדרוק עפעס פון א וואלד-מערדער, וועלכער שטעהט און לויערט אויף אונשולדיגע אפפער.

עס זיצט אונזער בעקאנטער פיליפאוו ברייטליך ביי א גרויסען שרייב-טיש און עס שטעהט פאר איהם דער יונגער מענש, וועלכען מיר האבען איהם ניט לאנג געזעהן זיצענדיג מיט זיין יונגער ווייב ביים טיש און האבען געשמועסט וועגען דעם נייעם פריסטאוו.

— אייער נאמען איז וועלוועל רייפענבערג? — האט איהם דער פריסטאוו יורקאווסקי געפרעגט און א ליעבליכער שמייכעל האט אויף זיינע ליפען געשוועבט.

— יא, הערר פריסטאוו.

— מיר האבען גאר אלע א טעות געהאט, — האבען גאנץ שטיל גערעדט דיא אידלאך וועלכע זיינען געשטאנען לעבען דער האלב-אפענער טהיר — זעהט נור וויא פריינדליך ער רעדט דארט מיט'ן יונגען מאן. עס איז פשוט א נחת אויף אזא פריסטאוו א קוק צו טהאן.

— מיר שיינט ער צו זיין א זעלטענער דימענט, — האט זיך אפגערופען אן ארימע אידענע, וועלכע איז נור וואס צוגעגאנגען צו דער טהיר — זעהט נור וויא ער שמייכעלט.

— מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך אין מאסקווא? — האט דער פריסטאוו, אונזער אמאליגער פיליפאוו דעם יונגען מאן ווייטער געפרעגט.

— איך האב דא א קליין פאבריקעל פון וואורשטלאך.

— האט איהר אויך א ערשטע גילדיע?

— ניין, הערר פריסטאוו, דאס איז אן ארבייט און צו אזא ארבייט בעדארף מען דאך קיין ערשטע גילדע ניט קויפען.

— זייט אזוי פריינדליך, הערר רייפענבערג, — האט דער פריסטאוו מיט א פריינדליכע מינע געזאגט — אוועקצופאהרען פון מאסקווא אין פערלויף פון זעבצעהן שטונדען.

— אנדריי! — האט דער פריסטאוו א געשריי געטהאן צו דעם סעקרעטאר — זייט אזוי ליעבליך און שרייבט אויף א „נא וויעזד" (ארויסצופאהרען) אויף רייפענבערגס פאספארט און שטעמפעלט איהם אפ מיט א רויטען שטעמפעל.

— א, הערר פריסטאוו, ערבארעמט אייך! איך האב היער אן אייגענע הויז און א פאמיליע.

— אן אייגענע הויז? — שאדע, שאדע! אבער איהר קענט דאך דא א-בערלאזען אן אגענט און ער וועט אייך שוין דיא הויז מיט'ן פאבריקעל פערקויפען.

— אבער הערר פריסטאוו, — האט וועלוועל געזאגט קומענדיג אביסעל צו זיך — אייער בעפעהל איז געגען דיא געזעצע; איך בין אן ארבייטער און אידען וועלכע בעשעפטיגען זיך מיט ארבייט איז ערלויבט צו וואוינען אין דיא אינערליכע רוסישע גובערניעס און קויפען דארט הייזער, און אזוי האב איך טאקי געטהאן.

— נעווים האט איהר געוואוסט וואס איהר טהוט, הערר רייפענבערג, —

האט פיליפאָוו מיט דיא זעלבע ליעבליכקייט איהם ערוויעדערט — איך ווייס אבער אויך וואס צו טהאן....

— איך וועל זוכען מיינע רעכטע ביי דעם אבער פאָליציימייסטער! — האט רייפענבערג צאָרניג אויסגעשריען — אז ניט לעבט דער אלטער גענעראַל־גובערנאַטאָר און עפּעס א מיניסטער אויך....

— טהוט עס אייך מיט'ן בעסטען פערגניגען! — האט איהם דער פריסטאוו רוהיג געענטפערט — אבער דולט מיר מעהר ניט דעם קאָפּ. איך האב קיין צייט צו הערען אלע נארישקייט.

רייפענבערג, וועלכער האט געוואוסט, אז וואס א פריסטאוו טהוט אין מאסקווא אָפּ איז דערוויילע אָפּגעטהאן, האט זיך פלוצלינג געענדערט.

— הערר פריסטאָוו, — האט ער נאך א קורצען שטילשווייגען געזאגט — איז מיר ערלויבט צו קומען פאר מיין אפרייזע פון אייך אבשיעד נעהמען?

— ווארום דען ניט? — האט איהם דער פריסטאוו פריינדליך געענטפערט — זיינען מיר דען גראָבע מענשען?

— קענט איהר מיר פיעללייכט זאגען וואו איהר וואוינט?

— אויפ'ן צווייטען שטאָק אין דיעזעם הויז.

רייפענבערגס געזיכט האט אויפגעשטראַלט פאר פריידע. ער האט זיך טיעף פערנייגט און איז פון פריסטאוו'ס צימער ארויסגעגאנגען.

— זאגט אונז יונגער מאן וואס איז דאס פאר א מין פויגעל? — האבען עטליכע אידען רייפענבערג'ן ביי זיין ארויסגעהן איהם געפרעגט און האבען איהם פון אלע זייטען אומגערינגעלט.

— מיט א שפּיציגען שנאבעל און מיט שארפע נעגעל! — האט זיי רייפענבערג געענטפערט — מען דארף אבער וויסען וויא מיט איהם צו האנדלען.

— אבי עס געהט נור א געשעפטעל! — האבען מאנכע געזאגט און זייערע געזיכטער זיינען ערהייטערט געווארען.

— גראָבע מטבעות! האט זיי וועלוועל געענטפערט און איז האסטיג ארויסגעלאָפען.

— — — — — — — — — — — — — —

— איהר מיט אייער זוהן זיינען קויפלייטע ערשטע גילדע? — האט פיליפאָוו געפרעגט דעם אלטען אפרים זילבערשטיין, וועלכער איז באלד נאָך רייפענבערגען צום פריסטאוו אין קאבינעט אריינגעגאנגען.

— יא, הערר פריסטאוו.

— איהר האט א גרויסען זייף פאבריק?

— יא, א זייף פאבריק.

— שוין לאַנג האט איהר איהם דאָ אין מאסקווא?

— זייט פופצעהן יאהר.

— און ווער האט אייך ערלויבט דעם זייף פאבריק אין מיטען דער שטאדט צו בויען?

— דער געוועזענער פריסטאוו איוואנאָוו האט עס דורכגעפיהרט — האט איהם דער אלטער זילבערשטיין ערוויעדערט און האט א טאָרקע געגעבען זיין זוהן פאר דער האנד.

— אזוי, דער אלטער פריסטאוו האט עס אייך ערלויבט — האט דער פריסטאוו זיך קנייטשענדיג גערעדט — ער איז געווען א וואוילער יונג און האט בע־האלטען אלע אנקלאגעס וואס זיינען אנגעקומען וועגען אייער פאבריק פון אייערע נאכבארען. איך קען אבער דיא ביטשריפטען ניט בעהאלטען, זיי וועלען געהן וואו מען בעדארף און אייער פאבריק וועט פערזיגעלט ווערען.

— סטייטש, — הערר פריסטאוו — האט אפרים געשטאמעלט.

— ניט א וואָרט, הערר זילבערשטיין — האט דער פריסטאוו קאַלט גע־זאגט — היינט געהען דיא פאפירען אוועק, און איך וועל מיר דיא מיה געבען אז דיעזע וואָך זאל דיא פאבריק געשלאָסען ווערען.

דער פאטער מיט'ן זוהן האבען זיך אנגעקוקט. זיי האבען געוואוסט אז זיי זיינען מיט דער פאבריק גאר ניט זיכער. פריסטאוו איוואנאָוו האט א מאָל פאר דער ערלויבנים גענומען פון זיי פינף הונדערט רובעל און איינינע נאכבארען האבען טאקע דאמאלס דיא פאבריק לעבען זיך ניט געוואָלט ליידען, און וויא באלד דער נייער פריסטאוו וועט זיך צו זיי א נעהם טהאן קען ווירקליך דיא פאבריק פער־זיגעלט ווערען.

— מיר זיינען זייך הענדלער, — האט דער יונגער יונה זילבערשטיין מיט א פריינדליכע מינע צו יורקאָווסקין געזאגט — און פאר דער לעצטער צייט האבען מיר אויסגעפונען א נייעם סאָרט זייף וואָס קען ריינוואשען דעם שטארקסטען פלעק....

— מיר איז זעהר אינטערעסאנט אויף אזא שטיקעל זייף א קוקצוטהאן — האט יורקאָווסקי מיט א שמייכעל ערוויעדערט.

— נאך היינט וועט איהר אונזער ערפינדונג האבען ביי זיך צו הויזע, — האט איהם דער יינגער זילבערשטיין פריינדליך געזאגט — איהר וואוינט דאך איבערן אוטשאסטאָק דוכט זיך.

— טאַק טאָטשנאָ'ס.

דער פאטער מיט'ן זוהן זיינען צופריעדען אוועקגעגאנגען.

— — — — — — — — — — — — — — —

חנה פראנק! — האט דער פריסטאוו אויסגעשריען נאכדעם וויא ער האט אין א פאפיר אריינגעקוקט.

אין קאבינעט איז אריינגעגאנגען דיא אונגליקליכע פרוי, וועלכע איז ניט לאנג מיט איהר טאָכטער חיה'קע געקומען אין אוטשאסטאָק.

— איהר זייט עס חנה פראנק?

— איך, הערר פריסטאוו.

— און וואו איז אייער טאָכטער חיה'קע?

— זיא מוז אויך אריינגעהן?

— רופט איהר אריין.

חנה האט איהר טאָכטער אין פריסטאוו'ס קאבינעט אריינגערופען.

— איז דאס אייער טאָכטער? — האט פיליפּאָוו איהר וויא פערוואונדערט געפרעגט און האט איהר בעקוקט פון קאָפּ ביז דיא פיס.

— יא. מיין טאָכטער, הערר פריסטאוו.

— זיא איז טאקע ווירקליך א היבשעס מעדכען! — האט דער פריסטאוו מיט א שמייכעל געזאגט — מיין אָקאָלאָדאָטשני האט מיר אבער דערצעהלט, אז זיא איז איהם זעהר פרעך און גראָב אנגעקומען וויא א וואהרע ניהיליסטין.

— דאס בין איך קיין מאל ניט געווען, — האט דאס מעדכען מיט א פער־שטעליכע מינע איהם געענטפערט — איהר דארפט אייערע אָקאָלאָדאָטשניקעס אנ־זאגען, אז זיי זאלען וויסען וויא זיך צו האלטען, וועט צו גראָבהייטען ניט קומען.

— אזוי גאָר? — האט פיליפּאָוו צודריקענד זיין קאָפּ צום רעכטען שולטער אנגערופען — וויסען טאקע ווירקליך ניט רוסישע טשינאָווניקעס וויא זיך צו האלטען?!

דאס מעדכען האט ניט געענטפערט און האט זיך אן א זייט אפּגעקערט.

יורקאָווסקי האט אויף איהר געוואָרפען א שארפען בליק און האט זיך נאכ־דעם געווענדעט צו איהר מוטער.

— וויא לאנג וואוינט איהר שוין אין מאסקווא? — האט ער איהר א פרעג געטהאן.

— איין יאהר — האט איהם חנה געענטפערט.

— מיט וואס בעשעפטיגט איהר זיך?

— איך מיט מיין טאָכטער לאַטען אלטע קליידער.

— און עפּעס פון א זייט שאחער מאכער?

— בעליידיגט אונז ניט הערר פריסטאוו! — האט דאס מעדכען מיט א שטרייכענגען טאָן אויסגעשריען — דיא וועלט איז נאך ניט הפקר וויא איהר מיינט.... פערפאָלגטע און אונטערדריקטע בעזיצען אויך מענשליכע געפיהלע! אז איהר ווילט ריידען זאלט איהר ריידען צו דער זאך.

— אזוי גאָר טאָכטערקע? דוא לעהרנסט א רוסישען טשינאָווניק וואס צו ריידען?

— ביטע האלט אונז לאנג ניט אויף, — הערר פריסטאוו! — האט איהם דאס מיידעל שארף געענטפערט — מיר זיינען ניט פערפליכטעט איין זייטי־גען וואָרט פון אייך צו הערען! האט איהר אונז עפּעס צו זאגען וועגען פּאָליצי־זאכען, טאָ זאָגט אונז.

— זעהט נור וואס פאר א העזה! — האט פיליפּאָוו געלאסען געזאגט — דאס שמעקט דאך טאקע מיט ניהיליזמוס!

— אדיע פריסטאוו! — האט איהם דאס מעדכען געזאגט און האט געוואָלט אוועקגעהן.

— וואהין געהט איהר חייקע? — האט איהר דער פריסטאוו רוהיג גע־פרעגט — איך בעפעהל אייך דא צו פערבלייבען!

— איך וועל פערבלייבען ווען איהר וועט ריידען צו דער זאכע !

— אלעס איז צו דער זאכע ! — האט דער פריסטאוו שטריינג געזאגט.

— ווילען מיר וויסען וואצו איהר האט אונז צו אייך געלאדען.

— אום אייך צו זאגען, אז אין פערלויף פון זעקס שטונדען זאל אייער פוס ניט זיין אין מאסקווא ! — האט דער פריסטאוו רוהיג געענטפערט.

— חנה האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפער ; אבער דאס מעדכען איז געבליעבען שטעהן גלייכגילטיג.

— וואוהין בעפעהלט איהר אונז צו פאהרען ? — האט איהם דאס מעדכען רוהיג געפרעגט.

— אין אייער געבורטס־שטאדט.

— זייט אזוי פריינדליך און גיט אונז צוריק אונזערע פאספארטען.

— אייערע פאספארטען וועלען שוין אפגעשיקט ווערען אין דער פאליציי פון אייער היימאטה.

— קום מוטער ! — האט דאס מעדכען מוטהיג געזאגט אננעהמענד איהר מוטער פארן האנד.

חנה האט אבער אויסגעבראכען אין א שרעקליכען געוויין, און דער פריסטאוו האט דערווייל געווארפען אויף דאס מעדכען געהיימע בליקען.

— וואס וויינט איהר אזוי ? — האט איהר דער פריסטאוו מיט א בארמ־הערציגע מינע געפרעגט.

— איהר פרעגט נאך וואס איך וויין ? — האט חנה זיך בעוואשענד מיט טרעהרען אויסגעשריען — פערשטעהט איהר דען ניט, אז איהר האט יעצט צוויי מענשען פעראונגליקט !

— פעראונגליקט ? וועט איהר דען ניט קענען לאטען קליידער אין בערדיטשוב אדער ווילנא ? דערצו איז נאך אייער טאכטער א שעהן מיידעל, זיא וועט דארט חתונה האבען און וועט אייך אפגעבען א טהייל פון איהר נדן.

— נור ניט קיינע עצות, הערר פריסטאוו ! — האט דאס מיידעל שארף און שניידענד געזאנט — מיר פרעגען ביי קיינעם ניט קיין ראטה.

פיליפאוו האט זיך געמאכט ניט הערענדיג.

— מאך איך אייך טאקע אונגליקליך ! — האט ער דער פרוי מיט א טאן פון בארמהערציגקייט געפרעגט און האט איהר מיט א פריינדליכע מינע אנגעקוקט.

— אינגליקליך צו אונגליקליך איז ניט גלייך ! — האט דיא פרוי וויינענד גע־ענטפערט.

— אלזא, וויל איך אויף זיך קיין צוויי נפשות ניט נעהמען ! — האט ער איהר ווייך ערוויעדערט — און איך הייס אייך פערבלייבען אין מאסקווא.

— נור ניט קיין מ'טלייד, הערר פריסטאוו ! — האט דאס מעדכען מיט א ערנסטע און שארפע שטימע געזאגט — מיר בעטען עס ניט פון קיינעם און וויא באלד דער זאקאן זאגט, אז מיר מוזען פון מאסקווא ארויספאהרען, האנדעלט נאכן זאקאן ; אבער ניט קיין רחמנות !

— און אייך גלוסט זיך טאקי פון מאסקווא אנטלויפען? — האט ער דאס מיידעל מיט א ליעבליכען שמייכעל געפרעגט, פונקט וויא ער וואָלט דא גאָר ניט פערשטאנען.

— פון אזעלכע רחמנות מוז מען לויפען וואו דיא וועלט האט אן עק.

— און טאקי אייך אויף צו להכעיס — האט דער פריסטאוו מיט א טייפעל-שען שמייכעל איהר ערוויעדערט — מוזט איהר דוקא פערבלייבען אין מאסקווא.

— האנדעלט נאך דיא געזעצע, הערר פריסטאוו, — האט איהם דאס מעדכען מיט א פעסטע שטימע געזאגט — האט אויף אונז קיין רחמנות אדער שפיעלט ניט קיין צו-לעבעים. מיר ווילעןביידע זאכען ניט האבען.

— אזוי שטאָלץ זייט איהר עס, מיין טהייערע?

— אָהנע קאָמפלימענטע, הערר פריסטאוו!

— און אז איהר זייט הימליש שעהן טאָר איך אייך אויך ניט זאָגען?

— אדיע, הערר פריסטאוו.

— שטעה! — האט ער געביטעריש אויסגעשריען.

— וואָס ווינשט איהר? ווארום פלאָגט איהר אונז?

— איך הייס אייך פערבלייבען אין מאָסקווא.

— ווען איהר וועט זאָגען, אז איהר טהוט עס ניט אויס מיטלייד זאָנדערן אים נאמען דעם געזעצעס, נעהמען מיר עס אן.

— איהר זייט צו שטאָלץ, הייקעניו!

— שטאָלץ וויא מיין גאנצער נאציאָן, וועלכער האט נאך זיין עהרע-געפיהל ניט פערלאָרען אונטער דיא פיס פון בארבארען! — האט דאס מעדכען מיט טרעה-רען אין דיא אויגען אויסגעשריען — שטאָלץ וויא אונזערע אלע היילינע מארטירער וועלכע האבען זייערע עדעלע געפיהלע ניט געבראָכען אונטער דיא מעסער פון זייערע שלאכטער! דיעזען הערליכען שטאָלץ וועל איך געגען אונזערע הייטיגע פערפאָלגער ניט ברעכען.

דיעזער אנטוואָרט האט אויפ'ן מערדער אזוי געווירקט, אז ער איז געבליבען זיצען וויא צודולט. ער האט אויף איהר נאך אמאָל א קוק געטהאן און זיינע לייר-דענשאפטליכע, טהיערישע געפיהלע זיינען נאך מעהר אויפגערייצט געוואָרען.

— און אנדערש ווילט איהר אין מאָסקווא ניט פערבלייבען? — האט ער איהר שוואך געפרעגט.

— איך פערלאַנג ניט קיין מיטלייד, איך שפיי אויף דעם!

— נו, פערבלייבט איהר דא אים נאמען דעם געזעצעס, וועלכע ערלויבט אר-בייטער צו וואוינען אין מאָסקווא.

— אויב אזוי ווינש איך צו האבען צוריק אונזערע פאספארטען.

פיליפאָוו האט זיך פערטראכט.

— דאָס איז עפעס א ממזר'שע זשידאָווקא — האט ער זיך געקלערט — זיא איז נאך קליגער אלס שעהן. זיא וויל זיך גענצליך פון מיר אויסדרעהען.

— וואצו בעדארפט איהר אייערע פאספארטען? — האט איהר פיליפאוו פריינדליך געפרעגט.

— וויא באלד איהר האנדעלט דא אים נאמען דעם געזעצעס, — האט איהם דאס מעדכען געענטפערט — גלויב איך ניט, אז דער זאקאן זאל הייסען לאזען ליעגען א פאספארט א רונדען יאהר אין אוטשאסטאק.

— איך בין א נייער פריסטאוו און ווייס נאך ניט אלע געזעצע.

— און מיר זיינען אלטע מארטירער, — האט איהם דאס מעדכען שארף געענטפערט — און מיר וויסען, אז אהן א פאספארט אין דער האנד, איז מען אונגליקליך.

פיליפאוו האט זיך נאך אמאל פערטראכט.

— דוא ביזט קלוג וויא א טייפעל, וויא חיטראוועץ אליין! — האט ער זיך געקלערט — דוא פערשטעהסט, אז איך וויל דיך אבערמאלס זעהן אונטער פיער אויגען.... אבער פון פיליפאוו'ן דרעהט מען זיך ניט אויס! אלץ איינס, וואו דוא וועסט זיין אין מאסקווא, וועל איך דיך דערטאפען. אז ניט, וועט שוין חיטראוועץ מיר ראטהען וויא דיך אויסצוגעפינען.

— אנדריי! — האט ער פלוצלינג צו זיין סעקרעטאר א געשריי געטהאן — גיעב זיי אפ זייערע פאספארטען!

אנדריי האט זיך איינינע מינוטען געראַיעט צווישען דיא פיעלע פאפיערען און האט פון דארט ארויסגעשלעפט צוויי אויפגעקנייטשטע פאספארטען. ער האט זיי אבער גלייך ניט אוועקגעגעבען און האט שטארק געקוקט דער זשידאווקא אויף דיא הענד.

— מיר זיינען ליידער צו־ארעם! — האט איהם חנה זיפצענד געזאגט.

— חאטש אין פאפיערעל וויא ניט מען עס ניט? — האט ער איהר שטיל געפרעגט.

— לאז זיי צופריעדען! — האט איהם דער פריסטאוו בעפאהלען.

ער האט זיי דיא פאספארטען מיט א שטילען ווארטש אפגעגעבען און זיי האבען זיך וויא פון פייער פון'ם פריסטאווס קאבינעט ארויסגעבאפט.

— לויף, לויף טאכטערקע! — האט פיליפאוו שטיל אונטער דיא וואנצעס געברומט — אזא שעהנהייט וויא דוא, וועט שוין פיליפאוו אין מאסקווא ניט אויסענטלאזען!

42טעם קאפיטעל.

א ליכטיגער שטראהל.

מיר זיינען נאך אמאל ביי דעם אונגליקליכען אברהם גאלדבוים אין וואוינונג אויף זאראדיע. אין דעם זעלבען צימער פון וואנען מען האט ניט לאנג דעם אונגליקליכען אין געפענגנים אוועקגעפיהרט בלישצעט א קליינע הענג־לאמפע; אויף דער בעט וואו ער איז דאמאלס ערקראנקט געלעגען, ליעגט יעצט זיין פרוי קראנק; אויף א קליינעם טישעל לעבען איהר שטעהען אויסגעשטעלט פלעשלאך מיט מעדיצין. זיא ליעגט מיט'ן פנים צום צימער און אטהעמט זעהר שווער. איהר געזיכט

אין געקניישט, דיא ליפען פערדארט און איהרע אויגען זיינען טיעף אין קאפ פער־זונקען. עס זיצט לעבען איהר א יונגע, שעהנע פרוי אונגעפעהר פינף און צוואנציג יאהר אלט, זיא האלט א קינד אויפ׳ן האנד און צוויי עלטערע קינדער האלטען איהר פאר ביידע זייטען קלייד. דיא פרוי איז בלאס וויא דיא קאלך, איהרע שווארצע, פייעריגע אויגען בעוועגען זיך שנעל אונטער איהר הויבען ווייסען שטערן און יעדע בעוועגונג דריקט אויס עפעס שרעקליכעס, טרויעריגעס און שוידערהאפטעס.

— וויפיעל וועט שוין יעצט זיין דיא אוהר? — האט דיא קראנקע מיט א שוואכע שטימע געפרעגט.

— פונקט אכט, — האט איהר דיא פרוי וואס איז לעבן איהר געזעסען גע־ענטפערט — וויא פיהלט איהר אייך מאדאם גאָלדבוים?

— שוואך! — האט דיא קראנקע מיט א שווערען זיפץ געענטפערט.

— ערמונטערט אייך מאדאם גאָלדבוים, — האט דיא פרוי געזאגט — נעהמט אייך א ביישפיעל פון מיר. זעהט איהר וויא איך לעב און געה נאך ארום.

— איהר זייט נאך יונג, מאדאם גרינבערג, — האט דיא קראנקע לאנגזאם און שטיל געענטפערט — יוגענד טראגט אלעס אריבער; אבער איך, ליעבע אסתר, איך בין שוין אלט און געבראכען. אכט און פערציג יאהר און ניט קיין גוטע! איין קינד אוועקגעשטוילען; אָ, וואס פאר א ליעבעס זיסעס קינד! ער שטעהט מיר יעצט פאר דיא אויגען. צוויי ערוואקסענע קינדער אין סיביר, און מיין מאן? אָ, וואו איז ער יעצט?

ביידע פרויען האבען מיט איינמאל אנגעהויבען צו וויינען. דאס קינד אויף אסתר׳ס הענד האט באלד אויך אויסגעבראכען אין א געוויין און ביידע קינדער פון איהרע ביידע זייטען האבען אויך געוויינט.

— מוטער וואו איז דער פאפא? — האט דאס עלטערע קינד, א אינגעלע פון א יאהר דריי מיט רויטהע קיילאבדיגע בעקעלאך און מיט א קליין מיילבעלע וויינענד איהר געפרעגט.

— אין גאס, מיין קינד! — האט איהם דיא מוטער חליפענדיג געענטפערט.

— אזוי לאנג אין גאס? — האט דער אינגעלע געפרעגט — ווען וועט ער קומען?

— מארגען, מיין טהייער קינד, — האט דיא פרוי איהם געענטפערט צו־דריקענד איהרע ביידע הענד צום ברוסט פונקט וויא זיא וואלט געוואלט איינהאל־טען דעם שרעקליכען שטורים אין איהר זעעלע, אז ער זאל זיך דורך איהר מונד און איהרע אויגען ניט ארויסכאפען.

— געסטערן האסט דוא מיר געזאגט אז ער וועט קומען היינט — האט דאס קינד ווייטער גערעדט.

— היינט טראג עס אריבער! — האט פרוי גרינבערג צו דער קראנקער קוים ארויסגערעדט און א שטראָם טרעהרען האט זיך פון איהרע אויגען א גאס געטהאן.

— א מענש איז שטארקער פון אייזען, — האט דיא קראנקע געברומט און האט איהר דארע האנד צום וויינענדען אינגעלע אויסגעשטרעקט.

— וועט מיר דער פאפא ברייגגען א פאר נייע שיכעלאך? — האט דאס קינד ווייטער געפרעגט.

— יא, יא מיין קינד, ער וועט דיר שוין אלעס ברייגגען! — האט דיא פרוי מיט א ווילדע שטימע פלוצלינג אויסגעשריען און האט זיך וויא וואהנזיניג פון איהר שטעלע א הייב געטהאן און האט מיט ווילדע בליקען דיא וועגט פון'ם צימער אנגעקוקט.

דיא קראנקע איז פון איהר בעט ארויסגעשפרונגען און ארויסגעהמענד דאס קליין קינד פון דער אונגליקליכערס ארעמס האט זיא איהר פארביידע הענד אנגעכאפט.

— לאמיר ביידע רוהיג זיין! — האט דיא קראנקע ניט מיט איהר שטימע געשריען — לאמיר זיך מעכטיגען און פון זינען ניט אראפגעהן, לאמיר ביידע זיין שטארקער פון אייזען, פעסטער פון שטאל און דיא קעפ ניט פערלירען.

דיא טהיר האט זיך אין דיעזען אויגענבליק אויפגעמאכט און גאלדבוימס ביידע קינדער יעפים און העלענא זיינען אין הויז אריינגעגאנגען.

— א, טהייערע מוטער, וואס איז דאס? — האט דאס מעדכען אויסער זיך פאר שרעק אויסגעשריען.

— אט דאס איז עס! — האט איהר דיא מוטער מיט א שטארקע שטימע ערוויעדערט — איך בין שוין מעהר ניט קראנק! — כח מוז מען האבען, און יעצט האב איך דאס בעקומען!

— ניין, דוא ביזט קראנק! — האט דאס מעדכען מיט א ציטערענדע שטימע אויס:עשריען — א, ליעבער ברודער קום אהער, העלף מיר אונזער קראנקער מוטער אין בעט אריינלייגען.

יעפים איז צו איהר צוגעלאפען און האט איהר פאר ביידע הענד ערגריפען.

— האלטס מיך ניט ליעבע קינדער פאר וואהנזיניג! — האט דיא פרוי גע-שריען — איך בין נאך פון זינען ניט אראפ. איך האב מיר פערשאפט נייע קרעפטען און איך בין שוין שטארקער פון אייזען.

— זיא איז קראנק וויא אלע קראנקע! — האט אסתר קומענדיג צו זיך אויס-געשריען — לאמיר זיא אין בעט צוריק אריינלייגען.

זיי האבען איהר זאלבע-דריט אין בעט מיט אלע קרעפטען אריינגעלייגט און זיא האט זיך מיט אלע כחות געריסען פון בעט ארויסצוגעהן.

— נעהם מוטער איין דעם נייעם פולווער וואס מיר האבען דיר פון דער אפאטהעקע יעצט געבראכט! — האט יעפים געזאגט — דאס וועט דיך אביסעל בערוהיגען און דוא וועסט קומען צו זיך.

— קיין מעדיצין! — האט דיא פרוי געשריען — איך בין שוין געזונד

אסתר גרינבערג איז אין גאנצען צו זיך געקומען; אבער רחל גאלדבוים האט אנגעהויבען צו שטאמלען אונפערשטענדליכע ווערטער.

— מען האט נויטהיג א דאקטאר! — האט העלענא מיט א ציטערענדע שטימע געזאגט צו איהר ברודער.

— איך גלויב אז זיא וועט זיך באלד בערוהיגען, — האט איהר יעפים נעך־ענטפערט — מען מוז איהר דעם פולווער איינגעבען. עס איז אין איהם פאראן א היבשע דאָזע מאָרפיום און דאס וועט איהר אביסעל רוהיגער מאכען.

זיי האבען איהר מיט געוואלד דעם פולווער איינגעגעבען און מיט א פערטעל שטונדע שפעטער האט זיך רחל אביסעל בערוהיגט.

— שלעכט, שלעכט קינדער! — האט דיא קראנקע זיפצענד געברומט — אלעס פערלאָרען!.... איין קינד געשטוילען, צוויי אין סיביר, דער פאָטער איז אין אסטראָג!

— מעכטיג זיך טהייערע מוטער, — האט איהר העלענא געענטפערט — נעהם זיך א ביישפיעל פון מאדאם גרינבערג. אט זיצט זיא דא לעבען דיין בעט, זיא איז אָנגעגריפען; אָבער זיא האלט זיך דאך! אָ, מוטער, ניט אייביג איז שלעכט! ניט אייביג האלט דיא פינסטערניס. עס וועט נאך א מאל דיא זון אין אונזערע פענס־טער אויך שיינען; מיר ליידען דאך עס אלץ פאר א וואָהלטהאט, פאר רעטען אן אונגליקליכען פון לעבענסגעפאהר און איך גלויב ניט, אז דער עוויגער זאל פאר א וואָהלטהאט אזוי הארט בעשטראָפען.

אין דער טהיר האט זיך געהערט א לייכטער אנקלאפען און אן אונבעקאנטער רוסע איז אריין אין הויז.

— איז דא דער וואוינונג פון אברהם גאָלדבוים? — האט ער יעפימען וועל־כער איז איהם אנטקעגען געגאנגען געפרעגט.

— דאָ איז עס, וועמען ווינשט איהר צו זעהן?

— ניט איך, נאָר מיין ווירטהין ווינשט צו זעהן גאָלדבוימס פאמיליע! — האט דער אונבעקאנטער מאַן געענטפערט — זייט אזוי גוט און בעלייכטעט דיא טרעפ.

יעפים האט א האפּנעטהאן דיא לאמפע פון פאָר־צימער און איז מיט'ן גאסט ארויסגעגאנגען.

— דאס איז עפעס א נייעס! — האט דאס מעדכען געזאגט — עס פיהלט זיך מיר עפעס גוטעס.

— הלואי, מיין קינד! — האט דיא קראנקע שוואך ארויס־ערעדט.

דיא טהיר האט זיך אויפגעמאכט און צוויי מענשען האבען אין גאָלדבוימס וואוינונג אריינגעפיהרט א פרוי פון א יאָהר פופציג געקליידעט אין א שווארצע זיידענע קלייד. דיא פרוי איז לאנגזאם געגאנגען קוים זיך האלטענדיג אויף דיא פיס.

— איך ווינש צו זעהן הערר גאָלדבוימס פאמיליע, — האט דיא פרוי אזוי שוואך און שטאמלענד געזאגט, דאס מען האט איהר קוים פערשטאנען.

העלענא איז איהר ענטגעגענגעקומען און האט געהייסען איהר צוויי פיהרער אריינפיהרען דער פרוי אין צימער פון דער קראנקער.

זיי האבען איהר אין צימער אריינגעפיהרט און זיא האט זיך אויף א שטוהל לעבען דער קראנקערס בעט אוועקגעזעצט.

אויף איהרען א וואונק זיינעןביידע מענער פון הויז ארויסגעגאנגען.

— שטעלט אייך אלע פאר מיר פאר! — האט דיא פרוי געזאגט שטאמלענד און קוים ארויסריידענדיג יעדער ווארט.

— דיא וואס ליעגט אין בעט איז מאדאם גאלדבוים! — האט העלענא געזאגט.

דיא פרוי האט ארויסגענומען פון איהר קלייד א רעהרעל און האט זיך אין רעכטען אויער אריינגעשטעקט.

— וואס? — האט זיא העלענא'ן איבערגעפרעגט.

העלענא האט פערשטאנען, אז דיא פרוי איז טויבלאך. זיא האט גלייך צו־געלייגט איהר מויל צום רעהרעל.

— דיא וואס ליעגט אין בעט איז מאדאם גאלדבוים! — האט העלענא אין רעהרעל אריינגעשריען.

אסתר גרינבערג האט געוואלט אין דער ווילע אוועקגעהן; אבער דיא פרעמדע פרוי האט צו איהר א וואונק געגעבען מיט דער האנד, אז זיא זאל בלייבען זיצען.

— איך בין גאלדבוימס טאכטער! — האט דאס מעדכען ווידער אין רעהרעל אריינגערעדט — און דיעזער יונגער מענש איז מיין ברודער.

דיא פרוי האט געשאקעלט מיט'ן קאפ.

— און דיעזע פרוי מיט דיא קינדער איז מאדאם גרינבערג! — האט העלענא אין רעהרעל ווייטער אריינגעשריען.

דיא פרוי האט זיך לאנגזאם אויפגעהויבען פון איהר שטעלע און האט אלע־מען מיט א פריינדליכע מינע בעגריסט. זיא האט זיך באלד צוריק אוועקגעזעצט און איהר געקנייטשטעס, קריינקליכעס געזיכט האט אנגענומען א מוטהלאזע מינע.

— הערר גאלדבוים אליין איז אין געפענגניס? — האט דיא פרוי מיט איהר געוועהנליך שוואכע און לאנגזאמע שטימע געפרעגט.

— אין געפענגניס, — האט העלענא מיט א זיפץ ערוויעדערט.

— איז עפעס דא א האפנונג אויף זיין בעפרייהונג?

— מען קען נאך גאר ניט וויסען.

— און דיעזע פרוי, — האט זיא ווייטער געפרעגט — איז אייערע א בעקאנטע?

— מיר זיינען ביז יעצט געוועזן בעקאנט פון דערווייטענס; אבער א שרעק־ליכער אונגליק האט אונז נעהענטער בעקאנט געמאכט, — האט העלענא אין רעה־רעל אריינגערעדט.

— אין וואס בעשטעהט ער?

— איהר מאן איז בעשולדיגט אין א מארד־בראנד און זיצט אין געפענגניס גאנץ אונשולדיג.

— איז דאס דער זעלבער גרינבערג, וועלבער האט געטראגען זאבארינס א בריעף? — האט דיא פרוי געפרעגט.

— ער איז דער זעלבער אונגליקליכער.

די פרוי האט זיך ניט נאך איהרע קרעפטען פון שטוהל א הייבגעטהאן און האט אסתר'ן ערגריפען פאר ביידע הענד.

— האט איהר, ליעבע פרוי, געזעהן זאבארינען? — האט זיא איהר האסטיג ניט מיט איהר שטימע געפרעגט.

אסתר האט געפירכטעט צו ענטפערן. זיא האט געהערט וויא גרויזאם איהר מאן ווערט אין אסטראָג בעהאנדעלט און דער געדאנק, טאָמער איז די פרוי עפּעס א שפּיאָנין, האט איהר מויל געשלאָסען.

— העלענא האט עס פערשטאנען.

— ליעבע פרוי, — האט העלענא אין רעהרעל אריינגערעדט — אבוואהל מיר זעהן, אז עס שטעהט פאר אונז אן עדלע, עהרליכע פרוי; אבוואהל מיר צווייפלען ניט אין אייער פערזענליכקייט; אבער מיר זיינען אונגליקליכע, ניעדערשלאָגענע מענשען. אן אונגליקליכער ציטערט זאגאר פאר זיין אייגענעם שאטען. זאגט אונז פריינדין ווער איהר זייט, וועלען מיר וויסען וואס אייך צו ענטפערן.

— איך בין אננא זאבארין, דעם אונגליקליכען זאבארינס מוטער! — האט די פרוי איהר לאנגזאם ערוויעדערט.

זיי האבען זיך פאר איבערראשונג אלע א חאפּגעטהאן פאר די קעפּ.

— איך וויל אבער ניט, אז איהר זאָלט מיר גלויבען אויפ'ן וואָרט, — האט די פרוי ווייטער גערעדט — אָט איז מיין פּאספּארט און אט איז אן אנווייזונג אויף מיין נאָמען פון דער קייזערליכער באנק אויף א קליין טהייל פון מיין פערמעגען.

און ריידענדיג האט זיא פון איהר בוזים ארויסגעצויגען א פּאספּאָרט מיט א טשעק פון דער קייזערליכער באנק און האט עס העלענאן געוויזען.

— זייט אונז ווילקאָמען, מאדאם זאבארין! — האט העלענא מיט טרעהרען אין די אויגען אויסגעשריען — מיר זיינען העכסט צופריעדען און איבערראשט פון אייער בעזוך!

די קראנקע האט איהר מאָגערע האנד פון בעט ארויסגעשטעקט און האט אננאן אנגענומען פאר דער האנד.

אננא האט זיך צו איהר צוגעבויגט און האט איהר צוויי מאל א קוש געטהאן אין געזיכט.

— זייט רוהיג עדלע פרוי, — האט זיא דער קראנקער געזאגט — גאט פערלאָזט ניט קיינע עלענדע און שטראפט ניט מיט ביידע הענד.... איהר וועט נאך אמאל זיין גליקליך און איהר וועט עס אלעס אין פריידען דערצעהלען.

— אמן! — האט די קראנקע געשעפּטשעט און איהרע אויגען זיינען פייכט געוואָרען פון טרעהרען.

— אלזא, עדלע פרוי, — האט אננא געזאגט צו אסתר גרינבערג — זאגט מיר, צו האט איהר געזעהן מיין אָסיפּ'ן?

— ער איז געלעגען ביי מיר אין וואוינונג אויפ'ן בוידים, — האט אסתר אין רעהרעל אריינגערעדט — און איך האב איהם בעדיענט וויא א מוטער. אזא עדלע

און פיינעם מענשען האב איך נאך אין מיין לעבען ניט געזעהן. דאס איז עפּעס אן ענגעל אין מענשען־געשטאלט.

— און וויא אזוי איז אייער מאן דורך זיינעם א בריעף אריינגעפאלען?

— ער האט איהם געגעבען א בריעף צו א וואהלטהעטיגעם מעדכען זיא זאל מיין מאן געבען טויזענד רובעל אום אויסצוקויפען אן עלענדע פרוי פון א מער־דערישען פּריסטאוו, און געהענדיג צו דאס מעדכען האט א געוויסער מערדער אין א מאָרד־בעשולדיגונג מיין מאן אריינגעצויגען.

— ווייסט איהר ניט, וואו איז מיין אָסיפּ פון אייער הויז אהינגעקומען?

— טאקי יענעם מעדכען מיט נאך איינינע פון זיינע קאָמעראדען האבען איהם שפּעט אין דער נאכט פון מיין הויז צוגענומען.

— קענט איהר מיר ניט זאגען וויא יענע מעדכען הייסט?

— מיין מאן איז געוועזען אזוי פאָרזיכטיג, אז ווען ער איז געגאנגען צו דאָס מעדכען מיט'ן בריעף האט ער זאגאר מיר איהר נאמען ניט געזאגט.

— איז דאס דיא ריינע וואהרהייט אדער איהר פירכטעט מיר איהר נאָמען צו פערטרויען? — האט מאדאם זאבארין מיט אן ערנסטע מינע געפרעגט.

אסתר האט זיך פערטראכט און האט אנגעקוקט העלענא'ן מיט איהר ברו־דער וויא זיא וואלט זיי געפרעגט מיט דיא אויגען, וואס זאל זיא דא ענטפערן.

יעפים מיט העלענא'ן האבען ניט געוואוסט וואָס איהר צו ראטהען.

— ליעבע מאדאם גרינבערג, — האט מאדאם זאבארין געזאגט — איך זעה, אז איהר זייט נאך אין מיר ניט איינגעטרויט; איך בעטראכט עס ניט פאר אן עולה; אבער איך מוז אייך זאגען, דאס איך מוז וויסען וואו מיין אונגליקליכער אָסיפּ געפינט זיך, איך האב איהם צו פערטרויען זעהר א וויכטיגע געהיימניסע, דורך וועלכע איינינע אונגליקליכע וועלען גליקליך ווערען. אלזא, בעט איך אייך אים נאָמען פון מענשען־ליעבע, אז איהר זאלט מיר זאגען וויא יענע מעדכען הייסט. איהר בעדארפט מאדאם גרינבערג וויסען, אז נאך היינט האב איך געוואָלט אייך אפּשטאטען א וויזיט אין אייער וואוינונג. איך האב געדענקט דא אין הויז צו ער־פאהרען וואו איהר געפינט זיך און ווען איך קען אייך זעהן. אז גאט האט אונז שוין יא נאָר אונערוואַרטעט צוזאמען געפיהרט, בעט איך אייך, אז איהר זאלט מיר זאגען דעם נאָמען פון יענעם מעדכען. איך מוז ערפאהרען וואו מיין אָסיפּ גע־פינט זיך.

— וועט עס אבער בלייבען א געהיימניס? — האט אסתר געפרעגט.

— איהר בעדארפט פערשטעהן, אז איך וועל ניט פעראונגליקען א מעדכען מיט וועלכע מיין טהייערער אָסיפּ שטעהט אין פערבינדונג.

— זיא הייסט בערטהא מאלליך! — האט אסתר אין רעהרעל אריינגערעדט.

—,איז זיא דעם מיליאָנער מאטפיי מאלליך'ס א טאָכטער?

— יא, דעם מיליאָנערס א טאָכטער.

— איך דאנקע! — האט דיא פרוי מיט א דאנקבארע מינע געזאגט — דאס פערבלייבט א געהיימניס.

זיא האט זיך שטארק פערטראכט און פאר איהרע האלב־בלינדע אויגען האט זיך געמאָלט דיא פערגאַנגענהייט. זיא האט זיך געזעהן אין א רייכפערפוצטע הויז אין קיעוו. איהר יונגער געמאהל האלט זיא טהייער וויא אן אויג אין קאָפּ. א פּאָר יאהר נאך איהר האָבצייט שענקט זיא איהם א זוהן. דיא ליעבע ווערט פער־דאָפּעלט און דאָס לעבען געהט זיך רוהיג וויא א שטילע קוועלע. איהר מאן איז אבער א געלד־גייץ, איהם איז ווענינ דיא פּאָר מיליאָן רובעל וואָס ער בעזיצט, איהם פערווילט זיך זיין קאַפּיטאל פערדאָפּלען. ער שרייבט א טעסטאמענט, אז אין פאל וועט ער שטארבט געהערט זיין גרויסער פערמעגען צו זיין איינציג קינד און אויב דאס קינד שטארבט געהערט עס צו זיין ברודער אין פעטערבורג, מיט דער בעדינגונג, אז א פינפטער טהייל זאל הערבען זיין ווייב. און אליין פאָהרט ער אוועק אלס פּאָדריאַדטשיק צו דער קאַווקאַזער קריעג. עס געהט צוויי יאהר אריבער און איהר מאן איז נאך אלץ ניט געקומען צוריק. דאס קינד שטארבט אין דער כּאָלע־ריע און דאס פערמעגען בעדארף איבערגעהן צו אן אידיאָט. זיא בעראטה זיך מיט א קלוגען מענשען און פּאָהרט גלייך אוועק נאך ווילנא. זיא זיצט אויף א באנק אין שטאָדט־גארטען און א מעדבען פיהרט א שעהנעם צוויי־יעהריגען אינ־נעלע. זיא גיט דער מיידעל קליין־געלד און הייסט איהר געהן קויפען פאר דאס קינד קאָנפעקטען. דאס מעדבען לאָזט דאס קינד לעבען איהר אויף א באנק און געהט אוועק. זיא נעהמט דאס קינד צו זיך און פיהרט איהר גלייך אוועק מיט'ן שנעל־צוג נאך קיעוו און דאס רייכטהום בלייבט פאר איהר. זיא לעזט טאָג טעגליך אין דיא צייטונגען, אז א איד, א געוויסער גאָלדבוים זוכט זיין צוויי יעהריגען אינ־געלע וואס א דאמע האט פון שטאָדט־גארטען אוועקגעשטוילען. און וויא ערצי־טערט ווערט זיא ביים עראינערען זיך, אז זיא זיצט יעצט ביי דיא אונגליקליבע עלטערן פון דאס קינד אין הויז!.... זיין ריכטיגער פאָטער איז אין געפענגניס, זיין מוטער איז טוידט־קראנק און זיין שוועסטער און ברודער האלטען זיך פון צרות קוים אויף דיא פיס!

א שרעקליכער זיפץ האט זיך פּלוצלינג פון איהר ברוסט ארויסגעריסען, עס האט איהר פערקלעמט אין הארצען, איהר קאָפּ האט זיך פערדרעהט און זיא האט זיך מיט ביידע הענד אָנגעחאַפּט אָן העלענאַ'ן, וועלבע איז געשטאנען לעבן איהר.

— אָ, וואס איז געוואָרען מיט אייך, מאדאם זאבארין! — האבען גאָלדבוימס קינדער אויסער זיך פאר שרעק אויסגעשריען.

אננא איז אביסעל צו זיך געקומען און האט אויפגעעפענט דיא אויגען.

— גאר ניט, גאָר ניט! — האט זיא שוואך געענטפערט — איך בין א שוואַ־בע קריינקליבע פרוי, איך פיהל מיך מאנבע מאָל זעהר אונוואָהל.

— פיעללייכט אביסעל קאלטעס וואסער? — האט איהר העלענא אויפגע־רעגט געפרעגט.

— ניין, איך דארף גאר ניט, — האט אננא ערווידערט — איך וויל יעצט פון אייך הערען דיא ריכטיגע אורזאבע פון הערר גאָלדבוימס פערהאפטונג.

— טאקי, צוליעב זאבארינען! — האט יעפים טרויעריג איהר ערווידערט.

אננא האט א ציטער געטהאן מיט'ן גאנצען קערפּער.

— צוליעב זאַבאַרינען ? — האט אננא איבערגעפּרענט — דיא צייטונגען האבען דאָך געמעלדעט, אז ער האט ערמאָרדעט א שפּיאָן !

— מיר מוזען אייך פערטרויען א געהיימניס, — האט העלענא אין רעהרעל אריינגערעדט — אז מיין פאטער איז געגאנגען רעטען זאַבאַרינען און דערוויילע האט א ניהיליסט ערמאָרדעט א שפּיאָן, וועלכער האט מיין פאטער נאכגעשפּיערט....

— און וואו איז אָסיפּ דאמאלס געווען ?

— ער איז געווען פערשטעקט אין גרויסען קאנאָן אין קרעמעל, זיינע קא מעראדען האבען מיין פאטער געבעטען, אז ער זאל זיי מיטהעלפען פון קאנאָן איהם ארויסקריגען און איהם געבען שוץ אין זיין הויז....

— און אין אייער הויז איז טאקע אָסיפּ אפּגעפיהרט געוואָרען ?

— מיר. האבען איהם דא געהאלטען איינינע שטונדען און נאכהער האבען מיר איהם איבערגעגעבען גרינבערג'ן, ווייל ביי גרינבערג'ן איז געווען יענע נאכט א בעפאל פון דער פּאָליציי און נאך א בעפאל איז לייכטער א מענשען צו בע־האלטען....

— אָ גאָט ! — האט דיא פרוי אויסער זיך פאר איבעררּאשונג אויסגע־שריען גאר ניט מיט איהר שטימע — זיצט יעצט אייער פאטער אין אסטראג צוליעב אָסיפּ'ס רעטונג ?

— אזוי האט זיך געמאכט, — האט העלענא מיט טרעהרין אין דיא אויגען איהר ערוויעדערט — ער איז געוויס אין דעם ניט שולדיג.... ער איז א זעלטענער מענש, וואס איז גאר שווער אזעלכען צו געפינען.

אננא האט א זיפץ געטהאן.

— קיין גרעסערן וואוינונג וויא דיעזע זייט איהר גאר ניט אין שטאנד זיך צו דינגען ? — האט אננא איהר פּלוצלינג א פרעג געטהאן.

— מיר וואָלטען געווען העבסט צופריעדען, אז מען וואָלט אונז אין דיעזען וואוינונג רוהיג געלאזט לעבען — האט העלענא טרויעריג געענטפערט.

— ווער שטערט אייך דען דא צו וואוינען ?

— דיא טעג איז דא געוואָרען א נייער פּריסטאוו און ער וויל אונז נעכטליך פון מאסקווא ארויסשיקען, חאָטש דער פּראָצעס פון מיין אונגליקליכען פאטער פאנגט זיך נאָך יעצט אן און חאָטש מיר זיינען פּאָטאָמסטוועני פּאָטשטאָטני גראזשדאניעס (ערבליכע עהרענ־בירגער) און האבען דאס רעכט צו וואוינען אין גאנץ רוסלאנד.

— און א העבערער אלס א פּריסטאוו איז שוין גאר ניטאָ ?

— אין מאסקווא טהוען דיא פּריסטאוועס מיט א י ד ע ן וואס זיי ווילען. זא קוים ער הייסט ארויספאהרען, ענטפערט שוין ניט דער אבערפּאליציימייסטער און זאגאר דער מיניסטער אליין. מיר זארגען זיך ניט אזוי פאר זיך וויא פאר מאַ־דאם גרינבערג. זיא איז אן עלענדע פרוי מיט דריי קליינע קינדערלאך, איהר מאַן האט דא געלעבט אויף דאס רעכט פון אן ארבייטער. יעצט, אז ער זיצט אין גע־

פענגניס, איז דאס רעכט ארונטערגעפאלען און דער פריסטאוו האט פון איהר געסטערן גענומען גאנצע הונדערט רובעל פאר איין וואך פערבלייבען אין מאָסקווא. אונז האט עס שוין אויך א שעהנע סומע געקאָסט; אבער מיר האבען נאך א האָפנונג, מיר גלויבען, אז ער וועט אזוי פרעך גענען דיא געזעצע ניט האנדלען, דאס וועט אויסגעהן צו געלד....

— און געלד האט איהר גענוג?

— אָסיפ'ס קאמעראדען האבען אונז געבראַכט נייַן הונדערט רובעל; אייניגע הונדערט רובעל האבען זיי אויך געגעבען מאדאם גרינבערג; אבער דער נייער פריסטאוו וועט עס שוין פון אונז ארויסשלעפען נאך מיט דיא בעט-צייג פון צו-קאָפּענס....

— אבער וויא קען אזא קראנקע פרוי ליגען אין אזא ענגען צימער? — האט אננא מיט טרעהרען אין דיא אויגען געזאגט אנווייזענד אויף מאדאם גאָלדבוים.

— ווייסט איהר ניט מאדאם זאכארין, אז א מענש איז שטארקער פון אייזען? אז מיין פאטער קען לעבען צווישען מערדער אין אסטראָג, קען מיין מוטער ליעגען דא קראנק!....

— נאט אייך אויף א נייעם וואוינונג, — האט אננא געזאגט איהר איבער-געבענד אן אנווייזונג אויף דער קייזערליכער באנק.

— ניין, מאדאם זאכארין, — האט דאס מעדכען מיט א וויינענדע שטימע אויסגעשריען — זאָ לאנג איך מיט מיין ברודער לעבען, וועלען מיר אליין אונזער פאמיליע ערנעהרען.

— איך ה י י ס אייך נעהמען! — האט אננא געזאגט — איהר דארפט עס ניט בעטראַכטען אלס א נדבה נור אלס אן אלטען חוב....

— א חוב? זייט איהר אונז עפּעס שולדיג?

— נאך מעהר וויפיעל איהר קענט זיך פאָרשטעלען....

— איך פערשטעה אייך ניט, מאדאם זאכארין.

— איהר דארפט וויסען, אז איהר האט געגעבען שוין א מיליאָנערינס א קינד....

— אונז איז אלץ איינס וועמענס א קינד אָסיפ זאכארין וואָלט געווען. אן אונגליקליכען מוז מען שיצען אהנע בעלוינונג. פאר אן אונגליקליכען מוז מען לויפען אין פייער אבי איהם צו רעטען. מיין פאטער האט מיך פון קינדהייט אן אזוי גע-לערענט און אזוי לעהרענט אונז דער ריינער פערנונפט.

— ליעבעס עדלעס קינד! — האט מאדאם זאכארין מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — קום אהער צו מיר אביסעל נעהענטער, לאמיך דיך בע-טראַכטען.

זיא האט העלענאַ'ן אנגענומען פאר ביידע הענד און האט זיך גלייך גענען איהר געזיכט אוועקגעשטעלט.

— דיא לאמפּע! — האט אננא אויסגעשריען — גיט אהער דיא לאמפּע.

דיא ערשטוינטע מאדאם גרינבערג האט אראָפּגעחאפּט פון טיש דיא לאָמפּע און האט זיא געהאַלטען נאָהענט נעגען זייערעביידע געזיכטער.

וויא צוויי מראַמאָרנע סטאַטוען זיינען זיי אונבעוועגליך איינע נעגען דיא אנדערע געשטאַנען זיך קוקענד גלייך אין דיא אויגען. אננא איז פּלוצלינג ערצי־טערט געוואָרען, איהרע אויגען זיינען געוואָרען אנגעגאָסען און האבען אנגעהויבען האסטיג צו רינען.

— איין געזיכט.... דיא זעלבע אויגען.... דער אייגענער כאראַקטער און דאס זעלבע הערץ! — האט אננא יאמערליך געברומט און איז העלענא'ן מיט א שרעקליכען געוויין אויפ'ן האלז ארויפגעפאַלען.

— אָ, טהייערע פריינדין — האט דאס מעדכען וויינענד אין דיא אויערען איהר געשריען — זאגט מיר דיא בעדייטונג פון אייערע רעטהזעלהאַפטע ווערטער, ערקלעהרט מיר דעם שרעקליכען טרוים וואס מיר קומט יעצט פאָר.... זייט איהר ניט א פריעדענס ענגעל, וועלכען גאָט שיקט א מאל ארונטער פון הימעל, אויסצו־היילען פערוואונדעטע הערצער, ערהייטערען צערבראָכענע געמיטהער?.... מיין הערץ פיהלט עפּעס וואס איך קען ניט ארויסריידען, אין מיין זעעלע קראַכט א זאַנדער־באַרער שטורם, איך בין עס ניט אין שטאַנד אליין זיך צו ערקלעהרען.... פיעל־לייכט הייבט דא אן עפּעס ארויסשפּראָצען א הילפע פאר מיין אונגליקליכען טהייערען פאטער, אָדער....

דאס מעדכען האט זיך פערהאַקט, איהרע געפיהלע זיינען געוואָרען אזוי שטורמדיג, אז זיא האט מעהר ניט געוואוסט וואס צו ריידען.

— ליעבעס טהייערעס קינד, — האט אננא אויפגערעגט איהר ערוויעדערט — דוא ביסט נאך יונג און ווייסט ניט צו וואס געוויסע אומשטענדע קענען א מאל א מענשען דערפיהרען.... איך קען דיר יעצט גאר ניט ערקלערען און טאָר דיר פאַרלויפיג ניט זאגען וואס איך האב געמיינט.... דיר קומט עס פאַר רעטהזעל־האַפט; אבער דעם טשעק אויף צוויי טויזענד רובעל זאלסט דוא פון מיר נעהמען, דוא נעהמסט דיינס מיין קינד און מעהר זאלסט דוא דאריבער מיט מיר ניט ריידען....

— נוואלד איך געה פון זינען אראָפּ! — האט העלענא אויסער זיך אויס־געשריען.

— דאס איז א טרוים! — האט יעפים געברומט און האט ווילד אנגעקוקט דיא ווענט פון צימער.

— איהר זאָלט זיך מיטהען א גרויסע וואוינונג אין אן אנדער קווארטאַל — האט אננא זיי געזאגט ניט הערענדיג וויא זיי האבען דא גערעדט — און איהר מאדאם גרינבערג זאלט מיט זיי וואוינען צוזאמען. נעהמט פון מיר דיעזען פּעקעל פּאַפּירען און זייט רוהיג און האָפּט צו גאָט אז ער וועט אייך העלפען.

זיא האט ארויסגענומען פון איהר בוזים א פּעקעל מיט באַנק־נאָטען און האט עס אסתר'ן אין קעשענע ארייננעשטעקט.

— איהר איבערראשט אונז מאדאם זאכארין — האט אסתר מיט טרעהרען אין דיא אויגען אויסגעשריען.

— זייט רוהיג און לעבט גליקליך — האט אננא ניט הערענדיג איהר אנט־וואָרט גערעדט — אדיע מיינע טהייערע....

43טעס קאַפּיטעל.

אַ טיגערין אין אַ שעפּסען פּעהל.

העכסט פעראינטערעסירט מיט דער לאַגע פון דער יונגער באראָנעסע קסעניא אנדרייעווגא, האט גרעפין מאריא אנדריאנאווא צו דער באראָנעסע גע־שריעבען א בריעף וועלכער האט ענטהאלטען פאָלגענדעס:

„ווערטהע באראָנעסא קסעניא אנדרייעוונא! דיעזע צייל‍ען שרייבט צו אייך א פרוי, וועלכע האט אייך מיט איין און צוואנציג יאהר צוריק אויף איהרע הענד געטראגען, אלס איהר זייט נאך געווען א צוויי יעהריגעס קינד. זייט דאן האב איך אייך ניט געזעהן; אבער אייערע פערשטאָרבענע עלטערן האב איך דא אין מאסקווא געהאט דיא עהרע צו זעהן מיט ניין יאהר צוריק, זיי זיינען געווען א מאל דיא בעסטע פריינדע פון מיינע זעעליגע עלטערן, זיי האבען וויא בריעדער און שוועסטער צווישען זיך געלעבט. היינט שטעלט אייך באראָנעסע פאָר, וויא איבער־ראשט איך בין געוואָרען לעזענדיג אין דיא צייטונגען, אז קסעניא אנדרייעווגא איז אין מאסקווא און מען האט איהר בעשטוילען אין האָטעל „ערמיטאזש" אויף אזא גרויסע סומע!.... איך בין גאָר אויסער זיך. איך ווינש אייך צו זעהן באראָנעסע. מיין לאַגע איז אויך צוליעב געוויסע אומשטענדע ניט זעהר א פרעהליכע. שרייבט מיר, ווען קען איך אייך בעזוכען אדער ווען קענט איהר מיר א וויזיט אָפּשטאַטען.

האָכאכטונגספאָל גרעפין מאריא אנדריאנאָווא".

דיעזער בריעף איז אָפּגעשיקט געוואָרען צו דער יונגער באראָנעסע קסעניא אנדרייעווגא נאכדעם וויא דאקטאר וואסיליעוו, האט דער גרעפינס הויז פערלאזען. אום אכט אוהר אבענדס האט יעוורושין דער גרעפין געמעלדעט, אז א יונגע דאמע ווינשט איהר צו זעהן און ער האט זיין ווירטהין א וויזיט־קארטע איבערגעגעבען.

— באראָנעסע קסעניע אנדרייעוונא! — האט אנדריאנאווא אויסער זיך פאר פרייד אויסגעשריען און מיט דיעזען געשריי איז זיא אין עמפפאנג־צימער אריינ־געלאָפען.

עס איז איהר אנטקעגנען געקומען א יונגע שעהנע דאמע מיט א ראָזענפאר־בינעס געזיכט און מיט שווארצע געקרייזעלטע לאָקען.

— אָ, גרעפין! — האט דיא יונגע דאמע אריינפאלענד אין מאריא אנדריא־נאווא'ס ארמען אויסגעשריען — וויא גליקליך בין איך, אז איך האב דיא עהרע צו זעהן דער פרוי וועלכע מיינע זעעליגע עלטערן האבען אימער אזוי געליעבט, אזוי פערגעטערט!

אוןביידע פרויען האבען זיך באלד היים צוקושט און טרעהרען האבען זיך געגאָסען אויף זייערע באקען.

— אך, מיין טהייערע קסעניא! — האט דיא גרעפין מיט געוויין אויסגעשריען, — וויא גליקליך בין איך מיט אייער בעזוך! א קוקטהאנדיג אויף אייך, שטעלט זיך פאר מיינע אויגען פאָר מיין גאנצע פערגאנגענהייט, מיינע יונגע בליהענדע יאהרען! מיט זיי זיינען אפילו פערבונדען זעהר פיעל טרויעריגע עראינערונגען.

— מוטער! ליעבע, זיסע מוטער! — האט קסעניא מיט א ציטערענדע שטימע אויסגעשריען — אזוי וועל איך אייך טהייערע פריינדין רופען, וויל איהר זייט דיא איינצעלנע וועלכע האט אין א י י ן מאָמענט מיין גאנצעס יונגעס הערץ פאר זיך געוואונען.... זייט מיין ליעבע מוטער איז געשטאָרבען בין איך עלענד וויא א שטיין; אבער יעצט פיהל איך מיך וויא ביי איהר אין הויז, וויא אין איהרע ארמען.... אָ, מוטער, פיעלעס האב איך שוין אויך אין מיין ביסעל יאהרען איבערגעטראגען! אין פערלויף פון צוויי יאהר האב איך מיינע ליעבסטע, מיינע טהייערסטע אין לעבען בעגלייטעט אין דעם עוויגען וועג.... מיין טהייערע פאטער, וועלכער איז אין גאנצען אכט און פערציג יאהר אלט געווען האט זיך דאס לעבען גענומען נאר אהן אן אורזאכע. מיין ליעבע זיסע מוטער האט זייט דאן אנגעהויבען צו קרייננקען, זיא איז יעדען טאג געווארען שוואכער און שוואכער ביז זיא האט איהר עדלע זעעלע דעם אלמעכטיגען איבערגעגעבען. איך בין פערבליעבען עלענד, ניעדערשלאגען און צערשמעטערט מיט א צובראָכענע געמיטה און א פערוואונדעטעס הערץ—

קסעניא האט זיך פערהאקט און האט אויסגעבראָכען מיט א ביטערען, הערצרייסענדען געוויין.

— גענוג טהייערע און ליעבע קסעניא! — האט מאריא אנדריאנאווא אויפגערעגט אויסגעשריען איהר ערגרייפענד פאר ביידע הענד — זעצט אייך און לאמיר אויף א ווילע דיא צרות פערגעסען; מיר וועלען שוין געפינען איבער וואס צו ריידען.

— אָ, וויא פערגעסט מען? וויא פערגעסט מען? האט קסעניא ווייטער געוויינט — איך בין דאָך וויא א צערטראָטענע בלומע, וויא אן אויסגעריסענע ליליע פון איהר באָדען איידער זיא ווערט צייטיג!....

— ניין, טהייערע קסעניא, — איהר זייט ניט פערוועלקט! איהר זייט נאך יעצט אויך א בלומע אין פאָלען פראכט! א זאנפטער זעפיר (אנגענעהמער ווינד) וועט אייך נאָך אָפפרישען און איהר וועט נאך בליהען וויא אין גאָטעס פאראדיז! א שטורם הערדשט ניט אייביג, ער געהט פאָראיבער, און גליקליך איז דער יעניגער ווער עס פערשטעהט, אז מען דארף זיך פאר א שטורם איינבייגען; יענער טראָגט איהם לייכט אריבער און פערבלייבט אונבעריהרט, וויא איהר, מיין ליעבע קסעניא.

— איך אונבעריהרט? — האט קסעניא יאמערליך אויסגעשריען — מיין הערץ איז צערשטערט אין טויזענד שטיקער, מיין געמיטה צובראָכען און מיין לעבען רואינירט!

— זאָ לאנג, פריינדין, אייער געזיכט זאגט עס ניט, — האט איהר אנדריאנאָווא געטרייסטעט — זא לאנג איהר זייט שעהן און רייצענד, לעבהאפט און בעצויבערענד, איז א בעוויז, אז דיא שווערע ליידען קענען אייך ניט ברעכען, איהר מוזט האָפען אויף בעסערעס. יונגע קרעפטען לאָזען ניט וועלקען, לאָזען ניט ארונטערפאלען און פערזינקען אין אבגרונד. עס איז דיא גרעסטע זינדע פאר זיך און פאר גאָט, אז א יונגער מענש לאזט זיך אפ אין א נויט און-פערליערט מוטה צו קעמפפען מיט דיא שלעכטע צופעלע. ראס ווערט בעטראכט ביי מיר ערגער פון זעלבסט-מאָרד; וויל דער וואס טוידטעט זיך אליין, מאכט עס קורץ און שארף; אבער דאָ נעהמט זיך א מענש דאס לעבען לאנגזאם און גאנץ געלאסען.

דיא בארָנעסע האט געוואָלט ענטפערן; אבער אין דעם זעלבען אייגענבליק האט זיך דיא טהיר נאך אַ לייכטען אנקלאפּען אויפגעמאכט און פּאוועל איז אריין אין צימער.

קסעניא האט אפּגעווישט איהרע פערוויינטע אויגען. זיא האט מיט א פיערשעהמטע מינע אַ קוק געטהאָן אויף דער ווירטהינס זוהן און האט באלד איהר געזיכט פון איהם אפּגעדרעהט, וויא אן אמתע צנועה וואס קען לאנג ניט קוקען אַ פרעמדען מאַנס=פּערזאן אין דיא אויגען.

מאריא אנדריאַנאָוואַ האט זיי איינער פאר'ן אנדערן פאָרגעשטעלט און פּאוועל איז באלד מיט דעם ערשטען בליק ענטציקט געוואָרען פון איהר רייצענדער שעהנהייט.

— אט דאס איז פון דיא שעהנהייטען וואס איך מיין! — האט ער זיך געקלערט און האט איהר פריינדליך געדריקט דיא האנד.

— זייט אונז ווילקאָמען בארָנעסע! — האט ער מיט'ן פולען מויל געזאגט. עס פרעהט מיך זעהר אייך צו האבען אין אונזער הויז פאר א גאסט.

— און איך שטאָלציר מיט אייער פריינדשאפט! — האט זיא איהם געענטפערט מיט א חנ'עוודיגע און האלב=תמ'אָוואטע מינע.

— זייט איהר שוין לאנג אין מאָסקווא, בארָנעסא? — האט איהר פּאוועל פריינדליך געפרעגט.

— שוין פיער טאָג. איך בין אהער געקומען מיט מיינעם אן אנקעל פון אויסלאנד. פּלוצלינג האט ער בעקומען א דעפּעשע פון פּעטערבורג, אז זיין שוועסטער איז געפעהרליך קראנק און ער איז מיט'ן שנעל=צוג אוועקגעפאָהרען. איך בין פערבליעבען גאנץ אליין און גנבים האבען אין מיין צימער איינגעבראָכען און ארויסגעגנבעט פון אונטער מיין צוקאָפּענס צוואנציג טויזענד רובעל באארעס געלד אויסער פאר איבער אכט טויזענד רובעל צירונג.

— איז גאר קיין שפּור פון דיא גנבים ניטאָ?

— איך האב געאייסערט מיין פערדאכט אויף איינע א פרוי; אבער מען קען זיא ניט אויסגעפינען.

— נו, און דער אייגענטהימער פון „ערמיטאזש“?

— איך האב ניט געוואָלט, אז דיא זאך זאל פערעפענטליכט ווערען, — האט קסעניא מיט אן ערנסטע מינע געזאגט — דארום האב איך איהם געוואָלט א היבשע סומע פון'ם געשטוילענעם קאפּיטאל אראפּלאָזען; אבער ער איז זעהר א שלעכטער מענש און וויל ניט ענטפערן אויף איין קאָפּיקע.

— ווייסט איהר אבער, בארָנעסע, אז דיא אייגענטהימער פון דיא גרויסע האָטעלען אין מאָסקווא זיינען פאר א דיעבשטאל אין זייער האטעל פעראנטוואָרטליך?

— איך האב עס יעצט הײנט געגען אבענד זיך דערוואוסט; אבער וואס טהוט מען מיט א שלעכטען מענשען?

— איהם איינקלאָגען אין געריכט, — האט דיא גרעפין פערדריסליך זיך אפּגערופען.

— אין רוסלאנד געריכט! — האט דיא בארָנעסע מיט א פערעכטליכע מינע אויסגערופען; — איך וועל ליעבערשט אין טייך אריינשפּרינגען איידער בעטען רעכטע פון אלכסנדר'ס באנדיטען.

— דאס איז ניט געזאגט בארָנעסע, — האט פּאוועל ערוויעדערט — דיא איינצעלנע זאך וואס אין אלכסנדר'ס מדינה איז נאך ניט אזוי שטארק פערדאָרבען, איז דער גראזשדאנסקער=סוד (בירגער געריכט). דיא ריכטער און דיא אדוואָקאטען בעגעהן זיך נאך ארענטליך און אנשטענדיג.

— אלעס איז אין דעם בארבארען לאנד פערדאָרבען! — האט קסעניע צאָרניג אויסגעשריען — זייט דער דעספּאָט אלכסנדר דער דריטער האט דעם טראָהן בעטראָטען גיבט עס מעהר קיינע גערעכטיגקייט איז רוסלאנד.

— א וואהרע ניהיליסטען! — האט זיך פּאוועל געקלערט — אזא ליעבעס מעדכען איז נאך מיין אידעאל, נאך מיין פערלאנג.

אבער דאך וואלט איך אייך גערן זיך פּרופען און דערלאנגען אויף דעם ווירטה פון׳ם „ערמיטאזש״ אין געריכט, — האט איהר מאריא אנדריאנאָווא געראטהען.

— דאס וועט העלפען וויא א טוידטען באנקעס, — האט קסעניא ווייטער גערעדט — ער וועט אונטערקויפּען דיא נאטשאלסטווא און מיין געלד און דיא ציערונג בלייבען פערלאָרען. מיר ווייסען ווער אונזערע טשינאווניקעס זיינען, אז מיט איין פינף און צוואנציגער קויפט מען זיי אָפּ, און איהר אונגליקליכע חאָטש טרינקט אייך, ווערגט אייך, וועמעס דאגה איז עס!

— פון וואנען האט איהר אזוי גוט קענען־געלערענט אונזער רוסלאנד? — האט פּאוועל מיט א פערוואונדערטע מינע געפרעגט — איהר ווייסט דאך בארא־נעסע גאר פון פויגעל מילך.

דיא באראָנעסע האט א לייכטען שמייכעל געטהאן, וויא זיא וואלט וועלען דערמיט אויסדריקען, אז דאס איז א קינדישע פראגע און זיא האט באלד ווייטער געשניטען.

— פון וואנען איך קען רוסלאנד? האלט איהר דען אונז מעדכענס נאר פאר קיין מענשען ניט? מיין האס צו רוסלאנד האב איך נאך געהאט זייענדיג אין גימ־נאזיום אלס פערצעהן יעהריגעס קינד. איך האב שוין דאמאלס פערשטאנען, וויא טיעף אונזער פאָלק איז געפאלען, וויא ניעדעריג זיינע דעספּאָטען האבען איהם אוועקגעזעצט. רוסישע ניעדערטרעכטיגקייט איז צו זעהן, וואו מען קעהרט זיך און וואו מען ווענדט זיך, אפילו אויף דיא ווענט פון גימנאזיום. אויף יעדער באנק פון דיא שילער און שילערינען איז מיט פייער אָנגעשריעבען: קינדער, אָט איז דיא רוסישע טיראניי!

— בראַוואָ באראָנעסא! -- האט פּאוועל אויסגעשריען.

— פון וואָס ווערט איהר דא גראף אזוי ענטציקט? — האט קסעניא מיט א פערוואונדערטע מינע געפרעגט און האט אויף איהם געוואָרפען א ליעבליכען בליק פון איהרע שעהנע פייעריגע אויגען — א גרויסער קונץ איז דען דיא טיראניי צו דערקענען? דוכט זיך, אז א בלינדער קען זעהן לייכט רוסישע דעספּאָטיזמוס און ניט נור זעהן — איהר אנטאַפּען מיט דיא הענד׳ זאָגאַר.

— אך, וויא גליקליך איך שעץ מיך אין אייער געזעלשאפט! — האט פּאוועל געפיהלפאָל אויסגערופען — איך זעה, אז דיא פאָרזעהונג (השגחה) האט אונז צוזאמענגעפיהרט.

קסעניא האט איהם בעשאָטען מיט ליעבע און מילדע בליקען, וועלכע האבען אין זיין יונגעס הערץ אנגעצונדען א פייער. ער האט דערפיהלט, אז ער ליעבט זיא!

דיא קלוגע זלאָדייקינא האט עס בעמערקט.

— אָ, גראף, — האט קסעניא מיט א דעמיטהיגען טאן איהם ערוויעדערט— מיט וואס זאל איך אייך פאר אזא קאָמפּלימענט אָפּענטפערן?

— קאָמפּלימענט? — האט פּאוועל אויסגערופען דאס איז מיין ערנסט, אז איך שעץ מיך איבערגליקליך זיך צו געפינען אין אייער געזעלשאפט.

דיא באראָנעסע האט אנשטאט אן אנטוואָרט אראָפּגעלאזען איהרע אויגען

וויא אַן אונשולדיגעס מעדכען וואס בעקומט צום ערשטען מאל א גלעט פאר'ן בעקעל.

— שאַדע וואס מיין טאַכטער פיהלט זיך היינט עפּעס אונוואָהל! — האט דיא גרעפין זיך אפּגערופען — זיא וואלט געוועזן העכסט צופריעדען און איבער גליקליך מיט אייך בעקאַנט צו ווערען.

— האט איהר גרעפין אויך אַן ערוואַקסענע טאכטער? — האט קסעניא מיט א תמ'אוואטע מינע געפרעגט.

— מיין טאָכטער איז מיט מיין זוהן אין איין אלטער. זיי זיינען א צווילינג.

— אַך, וויא גליקליך איך וואָלט געוועזן צו האבען אייער טאכטער פאר א פריינדין! — האט קסעניא מיט א צופריעדענע מינע אויסגערופען — זיא איז אויך געוויס שעהן און —

קסעניא האט זיך פּלוצלינג פערהאַקט און האט דיא אויגען אראָפּגעלאָזען צום באָדען, פּונקט, וויא זיא וואָלט זיך פערשעהמט זיך ארויסחאַפּענדיג מיט אזא וואָרט וואס עס ריהמט פּאוולען.... פּאוועל אבער האט זיך געפונען העכסט געשמייכעלט.

— זיא פיהלט צו מיר דאס זעלבע וואס איך צו איהר! — האט זיך פּאוועל געטראַכט — אָ, וואס פאר א גליק מיר האט דא היינט געטראָפען!

גרעפין אנדריאַנאָווא האט באַלד געדעקט דעם טיש. זיי האבען אָפּגעגעסען אבענד ברויט און זיך אונטערהאלטען ביז עלף אוהר אבענדס.

פּאוועל האט נאַך איהר אוועקגעהן דיא גאנצע נאכט ניט געקענט איינשלאָפען. איהם האט זיך אלץ פאָרגעשטעלט דיא שעהנע פיגור פון דער רייצענדער און בעצויבערטער קסעניא אנדרייעוונא. זיין הערץ האט אלע מאל מעהר און מעהר געקלאַפּט מיט ליעבע צו דער שעהנהייט, וועלבע איז אויך ניהיליסטיש געזאָנען וויא ער און איז פון איהם ניט זעהר ווייט. עס פעהלט מעהר ניט וויא איין מאל זיך ערקלערען פאר איהר אין ליעבע!

ער האט קוים ערווארטעט דעם פריה-מאָרגען. דיא זאָנע האט גאר איהם אנדערש געשיינט אין דיא אויגען, איהרע שטראַהלען האבען איהם געבלישצעט מיט אַן אנדער גלאַנץ. א קליינינקייט איז דען ליעבע פאר א יונגעם הערץ, בעזאָנדערס נאָך דיא ערשטע, דיא עדעלע, קיישע און הייסע ליעבע, ווען דער יונגער מענש פינדעט אוים זיין ריכטיגען, לאַנג זיך פאָרגעשטעלטען אידעאַל.

ער האט מיט דער ערלויבנים פון זיין מוטער זיך געהייסען שפּאַנען דעם עקיפּאַזש און איז אוועקגעפאָהרען לאַדען דער יונגער באראָנעסע אויף פריהשטיק.

אין יענער צייט איז געזעסען ביי דער יונגער באראָנעסע אין צימער אונזער בעקאַנטער שפּיאָן וויאטקין מיט א באַנדאַזשירטען קאָפּ איבער דיא אויערן. ער האט נעכטען געכאַפּט א שטארקע מפלה ביי גרעפין מאריא אַנדריאַנאָווא אין הויז. ער איז פון דעם ווילדען פערד אראָפּגעפאלען און אַנשטאַדט אָנצוקומען אין דער גרעפינס הויז פאר א דיענער, איז ער גאר אָפּגעפיהרט געוואָרען אין א האָספּיטאל, וואו מען האט איהם זיין שפּיאָנישען צושפּאָלטענעם קאָפּ פעסט פערבאַנדאַזשירט מיט צוויי ווייסע באַנדאַזשען און זיין צוריסענע פּוס פערלאַטעט מיט עטליכע פלאַסטערס.

— איהר אלע מאַנספערזאָנען טויגט פאר שפּיאָנען אויף א כפּרה! — האט איהם אונזער פרומע קסעניא געזאָגט און א גלעט געטהאָן פאר זיין באַנדאַזש אויפ'ן שטערן — אט נעהט איהר נאר ארום מיט א צושפּאָלטענעם מוח און דער טוידט ליגט אייך אויפ'ן נאָז. דאָרט ביי דעם טראַקטירשטשיק טימאָפיי מיכיילאָוו האט

זיך אייך אויך דיא מעשה ניט איינגעגעבען, אבער אז מיר פרויען נעהמען זיך צו עפּעס, פליהען קעפּ ארונטער פון דיא אקסלען און פאלען וויא דיא שפּענער. דיא דריי קעפּ, איבער וועלכע איהר האט זיך אייער קאָפּ צושלאָגען, ליעגען אלע יעצט אין מיין קליין הענטעלע; אבי איהר האט געזאגט, אז איהר וועט דיעזע מיסיאָן קונציג אויספיהרען? נאט אייך אויסגעפיהרט. א דריי שטאַקינע לאַטע אויפ'ן קאָפּ און אויפ'ן פוס, ווייס אייך דער טייפעל! איהר הינקט זיך צו וויא גאט האט גע־באָטען....

— דער טייפעל האט געקענט וויסען, אז זיי בעדארפען א גוטען רייטער — האט וויאטקין אויפגערעגט אויסגערופען.

— חאַ חאַ, חאַ! — האט דיא צנועה געלאכט.

— איך פערשטעהע ניט וואס איז דער געלעכטער? — האט וויאטקין פער־דריסליך געברומט.

— טאַקי ווייל איהר פערשטעהט ניט, דאריבער לאַך איך.

— איך פערשטעהע אייך ניט פריילין וואס איהר מיינט מיט דעם.

— וויעדער ניט פערשטאַנען! — האט דיא צדקניות אויסגערופען — עס איז שוין אָבער צייט, אז איהר זאלט יא פערשטעהן אן עסק. טראגט איהר דען א שפּיאָנישען קאָפּ אויף אייערע אקסלען, ווען איהר מיינט, אז דאס איז געווען א צופאל מיט'ן פערד?

— וואָס דען ניט קיין צופאַל? האבען זיי דען ניט בעדארפט א גוטען רייטער?

— זלאַדייקינא פערשטעהט עס אנדערש! — האט דיא בראָנעסע מיט א שטאָלצע מינע אויסגערופען.

— איך וואלט געווען א בעלן צו וויסען וויא איהר פערשטעהט עס.

— איך פערשטעהע, אז זיי האבען אייך מיט פליים געגעבען אזא פערד וואָס א פרעמדער רייטער מוז פון איהם ארונטערפאלען און נאכדעם ארומגעהן מיט אן אָפּענעם מוח.

— וואָצו זאלען זיי עס טהאָן?

— חאַ, חאַ, חאַ! חי, חי חי!

— וויעדער געלאכט, אָבער געלאכט, — האט וויאטקין פערדריסליך גע־בורטשעט.

— און ווארום זאל איך ניט לאַכען, אז איהר פערשטעהט ניט דאס זיי האבען אין אייך דערקענט דעם שפּיאָן דורך דיא אויגען.

— פאר אזא נארר זאָלט איהר מיך ניט האלטען.

— נו, האט זיי זייער דיענער פערטרויט דיא געהיימנים.

— אייער איבערשפּיציגקייט דערפיהרט אייך צו מאדנע איינפעלע! — האט ער איהר מיט פערדרוס ערוויעדערט.

— איך וועל אייך אבער אויסשטעכען דיא אויגען, ווען איך וועל ערפאהרען היינט, אז איך מאך קיין אירטהום.

— דיינקט איהר באך היינט אבערמאלס דער גרעפינס הויז צו בעזוכען?

— טאָ וואס דען, איך וועל שווייגען?

— און וואס הערט זיך עפּעס וועגען דער גנבה? וואס ענטפערט אייך דער ווירטה פון'ם „ערמיטאזש”?

— דער שורקע אנטאָנאָוו וויל גאָר ניט ענטפערן.

— ער מוז אייך ענטפערן.

— איך גלויב, אז ער וועט וויינען און טראָגען.

— און דאס איז געווען מיינע אן עצה! איז דאס אויך נארריש?

— איך מוז געשטעהן, אז דאס איז געווען א גוטער איינפאל; אבער פלוצלינג צו ווערען ביי דער גנבה א באראָנעסע אַנדרייעוונאַ איז נאך א גרעסערער איינפאל. און דאס איז מיר איינגעפאַלען בעפאר איך האב דיא טהיר אויפגעעפענט און געמאכט א געוואלד, אז מען האט מיך בעגנבעט.

— און דאס האט איהר אַלעס געטהאן צוליעב דער גרעפין אַנדריאַנאָווא?

— וואס דען? איך האב ליעב צו טהאן א זאך אויסגערעכענט און וועהרענד איך האב אייך צו דער גרעפין געשיקט, איז שוין דיא זאך פריהער געווען בעוואָרענט, אז טאָמער געלינגט אייך ניט, זאל איך אַליין דאָרט אין הויז זיך קענען אריינכאפּען.

— דאס איז ווירקליך איינע פון דיא גרעסטע איינפעלע! — האט ווזיאטקין ענטציקט אויסגערופען — אבער ווען בעקומט איהר דיא מטבע? מיר האבען דאך עפּעס צווישען זיך אָפּגעמאכט אז איך זאל האבען א העלפט פאר מיין ראטה.

— היינט וועל איך מיך צו אנטאָנעווען, דעם ווירטה פון „ערמיטאַזש" פעסט א נעהם טהאן — האט איהם דיא באראָנעסע ערוויעדערט — ער ווייס מיט וועמען ער האט דא צוטהאן. ער האט באַלד נאך דער גנבה בעקומען א בעפעהל פון אָפּענבאַכען, אז מיין נאָמען זלאַדייקינא טאר אין גאנצען האטעל ניט ערוואָנערט ווערען און איך מוז הייסען ביי אַלע, באראָנעסע קסעניא אַנדרייעוונאַ.

— דאס איז אַלעס פּאָרטרעפליך; אבער דיא מטבע.

עס האט זיך געהערט א לייכטער קלאפּען אין טהיר.

— הערייז! — האט דיא באראָנעסע אויסגעשריען און פּאַוועל איז אין צימער אריינגעגאַנגען און האט דערזעהן זיין ליעבער קסעניא'ן מיט דעם שפּיאָן ווזיאטקין ביי איין טיש. ער האט גלייך דערקענט, אז דאס איז דער זעלבער וואס האט נעסטער אלס שפּיאָן אין זיין הויז געוואלט אריינטרעטען און פּאַוועל האט אונווילענד א ציטער געטהאן.

זלאַדייקינא איז אַביסעל איבערראַשט געוואָרען; אבער זיא האט באַלד געפאסט מוטה.

— אָ, וועמען איך האב דיא עהרע צו האבען פאר א גאַסט! — האט זיא ערפרייהט אויסגעשריען לויפענד איהם ענטקעגען.

זיא האט איהם פעסט געדריקט זיין האנד און האט איהם געבעטען זיצען.

פּאַוועל האט העכסט צורודערט געגריסט און האט זיך שמערצליך אויפ'ן שטוהל לעבען פענסטער אוועקגעזעצט.

— ענטשולדיגט מיר גראף אויף איין ווייל*ע*, — האט זיא צו איהם ליעבליך געזאגט — איך מוז דא מיט דיעזען מאן ריידען נאך א פּאָר ווערטער.

פּאַוועל האט לייכט א שאָקעל געטהאן מיט'ן קאָפּ און דיא באראָנעסע האט זיך געווענדעט צו דעם איבערראַשטען שפּיאָן.

— אַלזא, הערר געהיים־אַגענט, — האט זיא צו איהם געלאסען געזאגט — וויא באַלד דיא פּאָליציי וויל ווירקליך, אז דורכרייזענדע זאלען ניט האבען וואס זיך צו בעקלאגען אויף מאָסקווא, מוזט איהר זעהן דיא גנבה זאל אויסגעפונען ווערען.

— איך וועל טהאן וואס עס וועט נור זיין אין מיין מעגליכקייט — האט דער שפּיאָן געענטפערט און שטארק צוהינקענד אויף זיין רעכטער פוס, איז ער נאך א טיפע פערנייגונג פון איהר צימער ארויסגעגאַנגען.

— ארויסגעווארפען מיין מיה! — האט דיא באראָנעסע מוטהלאָז וויא צו זיך אליין גערעדט — מענשלאך וועלכע איך האב אימער געהאסט און פעראַכטעט, מוז איך יעצט זעהן מיט מיינע אויגען און נאך מיט זיי ריידען! אָי, איז דאס אן אונגליק!

— זיינט ניט געפאלען בּאראָנעסע, — האט פּאוועל אונמוטהיג געזאגט — איך בּין זיבער, אז אייער ווירטה וועט אייך דיא גאנצע סומע בּעצאהלען. ער מוז עס טהאָן און ווען ניט, וועט מען איהם זיין האטעל צושליסען.

— אבער איך בּין דא גאנץ אליין און ווייס ניט וואס אָנפאנגען צו טהאָן.

— איך וועל פאר אייך אלעס טהאָן, — האט איהר פּאוועל פריינדליך ער־קלעהרט — ווען איהר ווילט, געה איך שוין צו אנטאָנאָוו'ן דעם ווירטה פון אייער האָטעל און אויב ער וועט זיך עיטזאגען, ווענד איך מיך גלייך צו דעם גרויסען אדוואָקאט שייקאָוויטש און ער וועט שוין דיא סומע פון איהם גערינטליך אויפ־מאנען. אין א גרויסען האטעל וויא דער „ערמיטאזש" טאָרן אזעלכע גנבות ניט געשעהן.

— איך דאנק אייך פון טיפסטען הערצען פאר אייער ליעבליכקייט — האט איהם קסעניא מיט א פריינדליכע שטימע געענטפערט — אבער איך וויל אייך ניט בּעמיהען; דאס וועט אייך פערשאפען, וויא איך פערשטעה, פיעל קריינקונג. מארגען איבערמאָרגען בּעדארף צוריק קומען מיין אָנקעל פּאַפּאוו פון פּעטערבּורג; ער איז שוין אן עלטערער און ערפאהרענער מענש, ער וועט דיא סומע מאָנען.

— יעדען פ״לם בּעדארפט איהר זיך בּאראָנעסע וועגען דעם ניט בּעאונרר הינען, — האט פּאוועל ווייטער גערעדט — אזא געטליכעס וועזען וויא איהר זייט וועט דיא נאטור אליין ניט דערלאזען, אז זיא זאל זיך לאנג קוועלען.

קסעניא האט איהרע אויגען אראָפּגעלאָזען און האט א לייכטען זיפץ געטהאָן.

— וואס זיפצט איהר בּאראָנעסא? — האט פּאוועל איהר גערינהרט געפרעגט — ענגלען זיפצען דען אויך?

— אָ, ווערטהער גראף, — האט קסעניא שוואך ארויסגערעדט — א צו־גרויסען טיטעל האט איהר מיר געגעבען.

— איהר זייט צופיעל דעמיטהיג ליעבע בּאראָנעסע — האט פּאוועל געפיהל־פאָל איהר ערוויעדערט — מענשען בּעדארפען זיך שעצען גליקליך, ווען אזא ענגעל וויא איהר געפינט זיך אין זייער געזעלשאפט.

— און איך שטאָלציר מיט אייער ליעבליכקייט עדלער גראף, — האט דיא שלאנגע מיט א קלינגענדע שטימע איהם ערוויעדערט — און וויא באלד איך בּין אן ענגעל האב איך קיין אויסדריק ניט אין מיין שפּראכע וואס קען אייך בּעטיטלען.

— איך ליעבע דיך ליעבער, זיסער ענגעל! — האט פּאוועל צוהיצט אויסגע־שריען און האט זיך א ווארף געטהאָן פאר איהר אויף דיא קניע.

— און איך, — האט קסעניא מיט טרעהרען אין דיא אויגען געשטאַמעלט און מעהר ניט ריידענדיג האט זיא זיך צו איהם ערנעהערט.

פּאוועל האט איהר אָנגענומען פאר איהרע ביידע צארטע און ווייבע הענט־לאך און האט מיט היץ אויסגעשריען:

— זיי מיינע, מיין ליעבער, זיסער ענגעל נאָטעס! דוא מאכסט מיין לעבען פאר א הימעלשען פּאראדיז, פאר א בּליהענדען בּלומען־גארטען.

— איך בּין דיינע! — האט דער אויסוואורף מיט א ציטערענדע שטימע לאנגזאם ארויסגערעדט און באלד האבען געקלונגען איבער'ן צימער הייסע קיסע.

— דאס עדלעס קינד ווערט פערפאונגליקט! — האט פּאוועל דערהערט עפּעס א שטילע שטימע הינטער דער טהיר און נאכדעם א לייכטען גערויש פון טריט.

פּאוועל האט דיא שטימע געהערט אזוי דייטליך, אז ער איז פון זיין שטעלע אויפגעשפּרונגען און א שוידער איז איהם אריבּער איבּער אלע ביינער וויא א שלאנג וואלט איהם א ביס געטהאָן.

ענדע דעם צווייטען טהייל.